تحولات و بحران اقتصادی ایران

از دهه ۱۳۵۰ تا دهه ۱۴۰۰

مولف : کاوس نویدان

پاییز سال ۱۴۰۳

تحولات و بحران اقتصادی ایران

از دهه ۱۳۵۰ تا دهه ۱۴۰۰

مولف : کاوس نویدان

پاییز سال ۱۴۰۳

فهرست

Commented [KN1]:

پیشگفتار

مطالب این کتاب بصورت تاريخي از تحولات و بحران اقتصادی ایران از سال ۱۳۵۰ تا ۱۴۰۰ و درقالب گذری از تحولات اقثصادی ایران طي پنج دهه بازگو وبیان مي کند که مربوط به اوضاع و تحولات اقتصادی درادوار مختلف، قبل ازانقلاب وبعد از انقلاب اسلامي ایران است. همچنین براي نشان دادن و مقایسه تغییرات و تحولات اقتصادی و اختلاس ها و فساد های مالی و اقتصادی زیاد در دهه های ۸۰ و ۹۰ ودلایل رکود و عدم رشد اقتصادی و توسعه نیافتگی ایران و ارایه اطلاعات مربوط به بحران ها و رکود مداوم اقتصادی و تورم افزایشی ادوار مختلف ونحوه ایجاد وشکل گرفتن رانت خواری که بیشترموارد فساد مالی در دولت های نهم تا دوازدم درایران پدیدار شده را بیان مي کند.همچنین گزارشاتی از تحولات و افزایش بی رویه بازاز ارز و طلا در دهه های ۸۰ و ۹۰ بخصوص دردولت های دوازدهم و سیزدهم که موجب افزایش تورم اقتصادی گشته و در نتیجه میزان تورم اقتصادی بالا و افزایش قیمت انرژی و سوخت موجب افزایش تمام قیمت کالا های مایحتاج مردم ازجمله گرانی بنزین وکالا های مورد نیاز اولیه ازقبیل مواد خوراکی و پوشاک و هزینه های تحصیل و بخصوص تهیه مسکن شده است و همچنین گرانی های پی در پی کالا ها ی مورد نیاز اولیه، اقشار پاین دست و متوسط را به سمت فقربیشتر سوق داده است. در فصل آخر چالش های رکود اقتصادی ودلایل عدم رشد اقتصادی و ریشه اصلی چالش های اواخر دهه ۹۰ مورد بررسی قرار گرفته است. با توجه به سیاست های پولی،ارزی و اقتصادی دستوری ونیز ناکارآمدی عملکرد مسئولان اقتصادی دولتی موجب مهاجرت نه تنها جوانان تحصیلکرده نخبه شده بلکه تعدادی ازپزشکان و کادر درمانی و حتی برخی از صاحبان شرکت های تولیدی خصوصی نیز اقدام به مهاجرت کرده اند ودر حال مهاجرت می باشند . این نوع سیاست های اقتصادی فقط و فقط به نفع شرکت های خصولتی و وارد کنندگان کالاها ی مایحتاج مردم و بخصوص تولید کنندگان و وارد کنندگان خوردرو بوده و هست و در این اوضاع اقتصادی ایران فقط رانت خوران ذینفع هستند.

هدف از نگارش این کتاب روشن ساختن جوانان وعلاقه مندان به تحولات و بحران اقتصادی است. تلاشم را بکار بسته ام تا بطور کلی اوضاع نا بسامان اقتصاد ایران را طی حدود پنج دهه را ترسیم کنم . هدفم تنها بیان رویدادها، واقعیت ها و بحران اقتصادی در ادوار مختلف براي جوانان و علاقه مندان به تاریخ اقتصادی و دلایل توسعه نیافتگی ایران بوده است . در نگارش مطا لب مربوط به تحولات و بحران اقتصادی از کتب مراجع و مقالات مربوطه و نظرات اقتصاددانان دهه نود و آمار

و ارقام و جداول و نمودارهای مختلف اقتصادی از منابع معتبر بانک مرکزی وروزنامه ها و رسانه های اقتصادی ایران استفاده شده است. این کتاب را به دوستان وعلاقه مندان تقدیم می کنم .

کاوس نویدان
پاییز سال ۱٤۰۳

بخش اول : اوضاع و تحولات اقتصادی قبل از انقلاب اسلامی

فصل اول

سیاست های اقتصادی ومالی دولت هویدا :

درطي سالهاي زمامداری واقتدار محمد رضا شاه و نخست وزيري هويدا خلاصه اقدامات و اصلاحات عمراني و ساختاري زيادي در كشور به خصوص نو سازي و آباداني صورت گرفت ازجمله راه سازي و تاسيس پروژه هاي نفتي و پتروشيميايي و نيزتاسيس كارخانجات مختلف صنعتي بود بطوريكه بيشتر شركت هاي بزرك نفتي امريكايي و انگلیسی در جنوب ايران دراستخراج و توليد و صادرات نفت خام شريك بوده و بيشترين منافع وسود حاصل ازفروش توليدات نفتي و نيز صادرات نفت خام را مي بردند .در اين زمان قانون كاپيتولاسيون در ايران به اجرا گذارده شد بدين معني كه اگر چناچه اتباع امريكايي در ايران مرتكب جرم وحتی جنايت هم شوند دولت ايران حق بازجويي ويا محكمه فرد متهم را ندارد. با تصويب لايحه كاپيتولاسيون ,امريكا وام دويست ميليون دلار را به دولت ايران وبراي خريد اسلحه اعطا كرد ومحمد رضا شاه كه قدرتش را برپايه هاي ديوان سالاري دولتي ، دربار و ارتش استوار كرده بود بطور غير معقولي به خريد اسلحه و تسليحات نظامي روي آورد بطوريكه سهم ايران در مخارج نظامي نسبت به توليد ناخالص ملي سه برار بيشتر ازكشورهای امريكا و شوروي و شش برابر از كشورهاي اروپايي بود .

تصويب لايحه اجراي قانون كاپيتولاسيون به دليل اين بود كه محمد رضا شاه پهلوي در ۲۸ مرداد سال ۱۳۳۲ طي كودتايي به كمك دولت هاي امريكا و انگليس به قدرت حكومت شاهي در ايران رسيده بود و دولت وقت امريكا پشتيبان اوبود وشاه ايران هم مدت معيني از حمايت هاي مالي و اقتصادي و نظامي و صنعتي برخوردار بوده است . شاه ايران پس از تشكيل دوباره مجلس سنا و تعين وزراي انتصابي زمام امور دولت را بدست گرفت، بطوريكه در سال اول حكومت زاهدي نخست وزير انتصابی شاه و پس از سقوط دكتر مصدق طبق قراردادي سهام كنسرسيوم نفتي مابين دول انگليس و آمريكا ٤٠ درصد امتيازاستخراج و فروش نفت خام ايران به شركت سابق نفت انگليس وايران كه منافع مشتركي با ايران داشتند تعلق گرفته بود بصورتيكه قبل از ملي شدن نفت ايران،استخراج نفت جنوب ايران در انحصار شركت نفت انگليس و ايران بود و چهل درصد امتياز نفت نيز متعلق به

شركت هاي نفتي امريكا يي و مابقی۲۰درصد حق امتيازاستخراج وفروش نفتي به طور مشترك به يك شركت هلندي وانگليسي رويال شل و شركت نفت دولتي فرانسه تعلق گرفته بود و از كل سهم٤٠در صد مانده منافع فروش نفت خام شركت نفت انگليس وايران ، فقط ۱۰ درصد متعلق به ايران بود واز سهم ده درصدی ايران نيز فقط بخشی از درآمد نفتی به دولت وقت مي رسيد .از مدت زمامداري ۳۷ ساله شاه به مدت ۲۵ سال قرارداد اقتصادي و نظامي و فرهنگي با دولت وقت امريكا بسته شد و شاه ايران طي اين مدت اقدام به ساخت وساز راه هاي اصلي و توسعه راه آهن و نيز ساخت و راه اندازي كارخانجات توليدي بزرگ وكوچك و نيز تاسيس و راه اندازي مجتمع هاي توليدي مثل شركت های ماشين سازي تبريز واراک نمود ودر جنوب و شيراز نيز شركت هاي توليدی محصولات پتروشيمايي راه اندازي نمود همچنين برج آزادي (شهياد) واقع در ميدان آزادی امروزی كه سازه ای يادگار اززمان زمامداری شاه ايران مي باشد توسط پيمانكار فرانسوي در سال ۱۳٤۸ ساخته شده است .همزمان با افزايش خريد تسليحات نظامي ايران ونيز وابستگي نظامي كشور , ميزان حضور مستشاران امريكايي نيز افزوده شد، بطوريكه اين تعداد تا اواخر حكومت محمد رضا شاه بالغ بر۹۰ هزار نفر مي شد , افزايش سرسام آور بودجه نظامي بر بخش هاي عمراني و اقتصادي و كشاورزي تاثير بدي گذاشت . شاه در مدت زمامداريش بخشي از درآمد هاي نفتي را به خريد سهام و سرمايه گذاري در شركت هاي ورشكسته اروپايي و امريكايی و اعطای وام بلاعوض به كشورهاي وابسته به بلوك غرب اختصاص داد .در اين دوره زمامداري شاه فساد مالی و دخالت هاي بي رويه خاندان سلطنت در اقتصاد موجب ناهنجاري هاي مختلفي در كشور شد .اعضاي خانواده پهلوي از طريق درآمد های حاصل از فروش زمين هاي تصرف شده در دوره رضا شاه و نيز در اختيار داشتن حدود بالغ بر دو ميليارد دلار از درآمدهاي نفتي و همچنين درآمد هاي ناشي از از داير كردن قمارخانه ها و وقاچاق مواد مخدر و دلالي معامله هاي خارجي و مشاركت نامشروع درسهام صد ها شركت خصوصي و دولتي سود كلاني مي بردند , بطوريكه ناظران غربي سرمايه خارج شده از كشور ايران توسط خود محمدرضا شاه را بالغ بر بيست ميليارد دلار تخمين زده بودند.تااينكه به پيشنهاد اسراييلي ها شاه بفكر برگذاري جشن هاي ۲۵۰۰ ساله شاهنشاهي افتاد بصورتيكه جشن هاي دوهزارو پانصد ساله نمايي از روياهاي بلند پروازانه شاه بود كه در سال ۱۳۵۰ شمسي برگزار گرديد و بودجه كلاني هم براي اين جشن از بودجه دولت و نهايتا از جيب ملت هزينه شده بود .

نمونه سکه طلای پهلوی دهه ۵۰

اتلاف اعتبارات مالی توسط اسدالله اعلم در رژیم شاهی :

در اوايل سال ۱۳۵۰ زمانيكه كارگران زحمتكش ايراني براي آماده كردن زمين هاي اطراف تخت جمشيد عرق پيشاني خود را به زمين مي ريختند گمان نمي كردند كه پادشاهان باستاني ايران هنوزهم آنقدر اعتبار و اقتدار داشته باشند كه ميلياردها تومان پول ، امكانات و وقت مردم ايران براي آباد كردن گورهاي پوسيده خود فرو بلعند ، گويا هنوز ارواح پادشاهان خود كامه ايران از ثروت وعشرت سيراب نشده اند كه مي بايست نزديك به چهار سال بودجه كشور ونيروي نهادهاي دولتي و غيردولتي ايران مصروف آنان گردد. اين جشن نامبارك علاوه بر اينكه اعتبارات عمراني را مي بلعيد و قسمتي از بودجه دولت را بخود اختصاص مي داد و درآمدهاي ارزي را نيز حيف و ميل كرد و مستقيما مشكلات فراواني هم براي اقشار مختلف جامعه بوجود آورد در اين خصوص با توجه به مستندات سناتور بوشهري در كمسيون برپايي و تشريفات از وزارت آباداني و مسكن در آن زمان مهندسان و پيمانكاران را ملزم مي كند كه مقبره كوروش و باغچه بندي اطراف آنرا با هزينه خودشان مرمت نمايند و عمده فعاليت هاي تداركاتي اين جشن به خارجيان سپرده شد و همچنين لباسهاي خانواده سلطنتي ، مدالهاي يادبود ، لباسها و وسايل مورد نياز گارد هاي مراسم همگي در فرانسه تهيه و به ايران ارسال شده بود و نيز رستوران ماكسيم عهده دار پذيرايي از ميهمانان جشن بوسيله غذاهاي فرنگي و مشروبات مختلف همراه با ۱۳۱ كادر مجرب بود و موسسه ژانس فرانسه هم عهدار برپايي چادرهاي سران بود وبراي برپايي چادرهاي مراسم اين موسسه فرانسوي با امضاي قراردادي با مبلغي حدود هفت ميليون دلار بابت تهيه و نصب چادرها از ايران دريافت كرد وحتي اسدالله اعلم وزير درباروقت دستورمي دهد لباسهايي را كه شمس پهلوي (خواهرشاه) به مناسبت اين جشن به فروشگاهي در پاريس سفارش داده بود از محل موجودي اين جشن پرداخت نمايند و هم چنين بانك مركزي موظف بود يك نيم تاج برليان

و يك جفت گوشواره مرواريد ويك گردن بند برليان از بودجه اين جشن براي همسر غلامرضا پهلوي و همسر عبدالرضا پهلوي (برادران شاه) ساخته و تحويل دهند.با توجه به اسناد بر جاي مانده برگزاري اين جشنها در سال ١٣٥٠ بين ١٢٠تا ١٥٠ ميليون دلار هزينه در برداشت و با توجه به قيمت جهاني نفت در آن زمان بشكه اي حدود ٢ دلار دراواخر دهه چهل در آمد هاي ارزي حاصل از فروش نفت خام كه حدودا به ١/٥ ميليارد دلار مي رسيد بطوريكه صرف ١٠ در صد از اعتبارات كل كشور در عرض يك سال براي هزينه اين جشن هاي دوهزار وپانصد ساله براي رژيم شاه بسيار سنگين بود . بهمين دليل اسدالله اعلم از همان اول رياستش تدابير گسترده اي را به مورد اجرا گذاشت تا بتواند هزينه اين جشن را از كانالهاي فرعي مانند منابع و اعتبارات ثابت و سالانه وزارتخانه ها و بخش هاي دولتي تامين كند.در اين ميان از سوي مخالفان رژيم پهلوي بيشترين مخالفت و اعتراض نسبت به برگزاري جشن هاي دوهزار وپانصد ساله توسط آيت الله خميني صورت گرفت و ايشان در خصوص هزينه سرسام آوري كه براي برگزاري اين جشنها تدارك ديده شده بود سخت حمله كرد و ازاينكه حكومت شاه در شرايط نبرد جهان اسلام با اسراييل ازكارشناسان اين كشوردر جهت هرچه بهتر برپايي اين جشن ياري طلبيده است آنرا به باد انتقاد گرفت. همچنين در مورد اسراف كاري و ولخرجي هاي سرسام آوري كه اسدالله اعلم براي زرق و برق كردن اين جشن انجام مي داد بقدري زياد بود كه حتي موجب گرديد فرح پهلوي هم بدان اعتراض كند و در چنين موقعيتي اسدالله اعلم كه از اين انتقادات فرح عصباني شده بود از وي نزد شاه شكايت برد و حتي گفت هرگاه دامنه اين انتقادات بيش از اين ادامه يابد از رياست برگزاري اين جشن ها استعفا خواهد داد وحتي خود اسدالله اعلم در نوشته هايش به اين دخالت هاي فرح در كارش و چگونگي برگزاري اين جشنها اشاره كرده بود. تمام اسرافكاريها و برنامه ريزي هايي كه در برگزاري اين جشن بكار گرفته شد نتايج و پيامد هايي كه رژيم شاه آرزومند برآورده شدن آن بود نتيجه اي نداد و بجاي تكريم و تعريف رژيم اعتراضات و انتقادات تمسخرآميز و نكوهش بار به سوي آن سرازير گرديد . از جمله اينكه در آن زمان جرج بال امريكايي كه در مراسم تاجگذاري شاه در سال ١٣٤٦ حضور داشت ضمن مقايسه آن با اين جشن ها چنين نوشت: " پسر يك قزاق خود را پادشاه كشوري مي شمارد كه مردمش دويست و پنجاه دلار درآمد سرانه دارد(نرخ برابري دلار دردهه ٥٠ حدود ٦~٧ تومان بود) و از مدرن كردن كشورش هم حرف ميزند ، خيال مي كنم در چهار سال بعد از اين هم نامطلوبتر شود كه حدود يكصد وبيست ميليون دلار براي انجام مراسم پر شكوه تخت جمشيد خرج شد " . انتقادات پرمعنا و شجاعت آميز در باره برگزاري جشن هاي شاهنشاهي تا آن حد گسترده شد كه اسدالله اعلم رئيس برگزاري آن جشن در مقام دفاع برآمد و آنرا امري ضروري و لازم شمرد و نيزدر جاي ديگري در پاسخ به اعتراضاتي كه نسبت به هزينه هاي سر سام آور جشنهاي شاهنشاهي در شراط فقر شديد مردم كشور ابراز مي شد ، بطوريكه هزينه اين جشنها را خيلي

بيشتر از رقم اعلام شده حدس ميزدند اظهار داشت " برگزاري جشن هاي ۲۵۰۰ ساله را نمي توان با پول سنجيد". اين جشن شاهنشاهي دراين دوره تنها در هنگام برگزاري به شاه ايران ابهت وشخصيت ظاهري داد ولي ديدار برخي شخصيت ها وخبرنگاران طراز اول خارجي از ايران آنان را با فقر و تنگ دسي بسياري از قشرهاي جامعه شهري و روستايي ايران دراوايل دهه ۵۰ آشنا كرد بطوريكه شاه ايران در معرض انتقادات و اعتراضات داخلي و خارجي قرار گرفت . شاه ايران پس از اجراي اين مراسم روز ۲٦ مهر ۱۳۵۰ براي مصاحبه در كاخ سعد آباد حضور يافت و در اين مصاحبه يكصد وسي نفر از برجسته ترين خبرنگاران جهان شركت داشتند . خبرنگارسابق يوناتيد پرس در ايران طي سوال جنجال برانگيزي از شاه پرسيد " در اين هنگام كه ايران ميليونها دلار به بانك ها و دولت هاي خارجي بدهي دارد چطور اقدام به صرف هزينه اي اين چنين سنگيني براي جشنهاي شاهنشاهي گرديده است ؟ آيا اين صلاح كشور وشخص شاه بود ؟ و شاه ايران پس ازلحظه اي تامل گفت بايد توجه داشت كه براي بزرگداشت و شناساندن تاريخ درخشان يك ملت به جهان هزينه هرچه باشد زياد نيست " و خبرنگار ديگري از كشور سوئد از شاه ايران پرسيد " آيا ممكن است شاهنشاه در باره هزينه جشن توضيح دهند ؟ به ما ارقام مختلفي از دويست ميليون دلارتا دو ميليارد دلار گفته شده است و شاه در پاسخ گفت شما فكر مي كنيد همين دو ميهماني دوميليارد دلار خرج داشته باشد ؟. در اين ميان نكته اي لازم است به آن اشاره شود و آن وضعيت و معيشت نابسامان زندگي مردم ايران (دراوايل دهه ۵۰)و بخصوص زمان برگزاري جشن ها است. در مصاحبه ديگري خبرنگار سويسي از شاه پرسيد " آيا ممكن است شاهنشاه در باره هزينه اين جشن ها توضيح دهند بطوريكه به ما ارقام مختلفي از ۲۰۰ ميليون دلار تا دوميليارد دلار گفته شده است و شاه در پاسخ گفت قبلا اين سوال از من پرسيده شده بود و قول داد كه رقم هزينه را بعدا منتشر خواهد كرد و سپس شاه از خبرنگارسويسي پرسيد قيمت يك كيلو نان و يك كيلو گوشت در ايران چقدر است و خبرنگار گفت نمي دانم و شاه گفت پس چرا از من سوال مي كنيد " جالب اينكه شاه ايران بدون اينكه از اقدامات شگفت انگيز اسرافكاري ها و زرق و برق غير ضروري صحبت كند ، از قيمت نان و گوشت ايراني از خبرنگار خارجي پرسيده بود بطوريكه هرگز غذاهاي تهيه شده اين جشن از نان و گوشت ايراني نبود ولي بعدا اسدالله اعلم مجبور شد تا در دوم آبان همان سال صورتي از ريزهزينه هاي اين جشن را با ارقام غلط اعلام كند. بي شك و ترديد هم محمد رضا شاه و هم اسدالله اعلم در اعلام هزينه جشنهاي شاهنشاهي دروغ گفته بودند ، گرچه آمار دقيقي از هزينه هاي اين جشن بدست نيامده است ولي مي توان مخارج مستقيم اين جشن را غير از مخارج برق و تلفن وهزينه هاي نقل و انتقال مواد و تجهيزات فرودگاهي و كارمندان ستاد برگزاري جشن ها حدس زد كه رقمي به مراتب بيش از ارقام ادعا شده بوده است.البته بطور تقريبي هزينه هاي مستقيم اين جشن وهزينه هايي كه در حاشيه اين جشن صورت گرفت در مجموع بيش از

درآمد سرانه ۲میلیون و پانصد نفر از گروه مردم معمولي و كارگرو كشاورز و بازنشستگان وغيره بود به اين معنا كه حدود ۲/۵ ميليون نفر از مردم اگر درآمد سالانه خود را بطور كامل جمع آوري مي كردند و خود و خانواده آنان نيز در طول سال حتي يك ريال هم از درآمد خودشان را مصرف نمی كردند بازهم نمي توانستند كل هزينه اين جشن هاي شاهنشاهي را بپردازند، بصورتيكه در اوايل دهه ۵۰ جمعيت شهرهاي كوچك مثل قم حدود دويست هزار نفر بود . اين توضيحات و محاسبات كه براي مجسم كردن هزينه جشن هاي دوهزار و پانصد ساله ارايه شد براساس آمارو ارقام رسمي كشور در آن زمان بوده است و اگر بخواهيم هزينه اين جشن را با واقعيت هاي عيني آن زمان كه ملموس و مشهود بسياري از مردم معمولي بسنجيم هزينه اي كه براي جشن هاي شاهنشاهي صرف گرديد بسيار تكان دهنده خواهد بود توضيح اينكه دستمزد و درآمد قشرعظيم گروهي از مردم در آن زمان (۱۳۵۰) در حدود ۲۰۰ تومان در ماه براي يك خانواده پنج نفري بود و به عبارتي در ميان اكثريت قشرهاي معمولي جامعه ايراني هر نفر با۴۰ تومان در ماه زندگي مي كرد بنابراين با توجه به هزينه چند ميليارد تومان جشن هاي مذكور مخارج معيشتي سالانه حدود ده ميليون نفر ايراني صرف برگزاري جشن هاي مذكور شد و به عبارتي هزينه معيشت سالانه حدود يك سوم كل جمعيت ايران (جمعيت كل ايران درهمان زمان در حدود ۳۳ ميليون نفر اعلام شده بود) بااين ترتيب مخارج معيشت سالانه مردم پنجاه شهربا جمعيت ۲۰۰ هزار نفري صرف برپايي جشن هاي شاهنشاهی گرديد. پروفسور جيمز بيل استاد و مدير مركز مطالعات بين المللي كالج ويليام آمريكا كه يك سال قبل از برپايي جشنهاي شاهنشاهي به ايران سفر كرده بود در مقدمه كتابش در باره فقر در روستا هاي استان فارس (محل برگزاري جشنهاي شاهنشاهی) مي نويسد " در سال ۱۹۷۰ ميلادي (۱۳۴۹ ش) از ايران بازديد كردم و شاهد فقر مرگبار در روستا هاي استان فارس بودم و چند بار با چشم خوددیدم كه كودكان گرسنه علف و ريشه بوته هاي مزارع نزديك روستا ي خود را مي خوردند " و همچنين دكتر كاتوزيان استاد اقتصاد دانشگاه كنت انگلستان هم يك سال بعد از برپايي جشن هاي شاهنشاهي از شيراز ديدن كرده بود و صحنه هاي اسفناك حلبي آباد هاي شيراز را چنين توصيف ميكند : "شهري كه محل برگزاري جشن شاهنشاهي وجشن هاي سالانه هنر بود سواي محله هاي متعدد فقير نشين ، دو حلبي آباد بزرگ نيز داشت كه بخوبي از انظاربازديد كنندگان پنهان بود . من توانستم به كمك دو راهنما از يكي از اين نواحي و نيز يكي از آلونك هاي آن شهر ديدن كنم . اين آلونك بطور كامل از تكه هاي حلبي (بشكه هاي بزرگ و مستعمل نفت) ساخته شده بود و فضاي تقريبي آن حدود پانزده مترمكعب بود و يك خانواده هشت نفري شامل شش بچه ،از ٦ ماهه تا دوازده ساله وپدر و مادر آن در آن ساكن بودند بطوريكه پدر اين خانواده يك كارگر فصلي بود و آثار بيماري تراخم در چشمان پنج بچه بزرگ ديده ميشد و هيچ نوع اثاث خانه اي در اين آلونك بجز تكه هاي بزرگ مقوا و چند دست رختخواب مستعمل و يك منقل براي گرم كردن

وجود نداشت و زمستان بسيار سردي بود وبرف روي زمين نشسته بود ودرهيج جاي اين ناحيه حمام عمومي و توالت وجود نداشت ودر اين منطقه تنها يك كيوسك كوچك شركت نفت كه جايگاه فروش روغن پارافين بود مشاهده مي شد وجالب اينكه بالاي آن پارچه اي آويخته بودند و روي آن نوشته شده بود (زنده باد والا حضرت رضا پهلوي وليعهد محبوب ما). به گفته عده اي از مردم اين نواحي سال قبل از بر پايي جشنهاي شاهنشاهي در كشور ايران خشك سالي بزرگي اتفاق افتاده بود كه جان صدها انسان و دام را گرفته بود وبه روايت يكي از روزنامه ها ي آن زمان براثر خشك سالي تابستان گذشته از فارس تا خراسان عده زيادي از مردم كشور ازگرسنگي جان خود را از دست دادند و مزارع مردم سوخت ، دام هاي آن نواحي تمام تلف شدند و دامداران حيوانات خود را در بيابان ها رها كردند تا دست كم شاهد مرگ دلخراش آنان نباشند. وهمچنين ازميان ده ها روزنامه نگار و خبرنگاري كه جهت پوشش جشن هاي شاهنشاهي به تهران آمده بودند تعدادي از آنان نيز از مناطق جنوب تهران از زاغه هاي اطراف آن فيلم برداري كرده و به كشور خود بردند و بعضي از كشورها مانند سوئد و دانمارك در تلويزيون هاي خود برنامه هايي به نمايش گذاشتند كه قسمتي از اين برنامه ها ، شكوه وجلال جشن شاهنشاهي را نشان ميداد و قسمت ديگر نمايانگر وضعيت رقت انگيز مردم ايران بود كه صحنه هايي از قبيل خوردن هسته خرما در بلوچستان و بازي كودكان در ميان خاكروبه ها و زندگي مردم در جنوب شهر تهران همگي نشان هنده ابعاد فقر و فلاكت مردم ايران در اين برنامه بود.هزينه واقعي اين جشن ها بطوركامل و رسما هرگز معلوم نشد و بين ارقامي كه سران رژيم عنوان مي كردند تناقض داشت بطوريكه اسدالله اعلم در مصاحبه اي هزينه كامل جشن را حدود ۸ ميليون دلار اعلام كرد ولي فرح ديبا نيز در مصاحبه اي ديگرهزينه مدرنيزاسيون درتخت جمشيد را دويست ميليون دلار (تقريبا يك ميليارد و پانصد هزار تومان) برآورد كرد و در اين مورد روزنامه هاي خارجي نوشتند رقمي كه فرح ديبا براي هزينه مدرن كردن تخت جمشيد خرج شد ، به تنهايي سيزده برابر رقمي است كه اسدالله اعلم براي اين جشن اعلام كرده است ، مگر اسدالله اعلم نمي داند كه روزنامه نيويورك تايمز هر صفحه اش را باكاغذ خوب و رنگي براي تبليغات يك ميليون دلار مي فروشد و در برخي از شماره هاي اين نشريه ده صفحه براي شاه ايران خرج تبليغ شده است و تنها نشريه نيويورك تايمز حداقل بيست ميليون دلار بابت تبليغات براي شاه ايران و جشن هاي شاهنشاهي پول گرفته است . مطابق يك سند رسمي تنها براي ساختن يك فيلم از روي كتاب (پادشاه ابدي) ۲۵۰هزار دلار اختصاص داده شد و همچنين تنها هزينه هنري كميته جشن هاي شاهنشاهي در چكسلواكي معادل ششصد وهفتاد هزار و هشتصد دلار بود و اگر مخارج ديگر اين كميته را اضافه كنيم كميته هنري چك وسلاوكي فقط يك ميليون دلار هزينه داشت و اگر اين كشور را بعنوان نمونه و ميانگين فرض كنيم مجموع هزينه ۵۰ كميته هنري در ٤۵ كشور جهان ،۵۰ ميليون دلار مي شود و براي روشن شدن ميزان اسرافكاري

در خريد لوازم پذيرايي جشن مذكور كافي است يك سند را مورد بررسي قرار دهيم بصورتيكه رئيس دفتر مخصوص فرح ديبا(همسر شاه ايران) آمارهايي در گزارشي در مورد خريد سرويس هاي پذيرايي تهيه كرده است كه قابل توجه است " به منظور پذيرايي از سران كشور ها وهمراهان آنان دو شام رسمي وهمچنين براي هريك ازچادرهاي محل اقامت سران سرويس ظروف با كارد و چنگال و لوازم كامل مشروبخوري به ترتيب زير بوده : ۱- سري اول براي ميز بزرگ شام رسمي شب اول يك سرويس كامل غذا خوري ۱۵۰ نفره مخصوص همراه با كارد و چنگال و لوازم مشروبخوري خريداري شد ، ۲- سري دوم براي پذيرايي از همراهان سران در شب اول و دوم به تعداد ٦۰۰ نفر ، سرويس غذا خوري با كارد وچنگال و لوازم مشروبخوري كامل و سرويس آشپزخانه تهيه شد، ۳- سري سوم براي هريك از چادرهاي محل اقامت سران كشورها يك سرويس شش نفره با قاشق و چنگال و سرويس مشروبخوري تهيه شد . در مرحله اول اين ارقام شايد شما را شگفت زده نكند ولي در مرحله بعدي كه چند فروند هواپيماي C- 13 ارتش و تعداد زيادي كاميون از فرانسه تمام اثاثيه اقامتگاه سران را به شيراز منتقل واز شيراز نيز بوسيله كاميونهاي ارتشي به تخت جمشيد حمل كرده اند كمي شگفت زده خواهيد شد كه اينهمه لوازم و اثاثيه براي چه بوده است حال اگر هزينه حاشيه اي را نيز به آن اضافه كنيم مخارج جشن شاهنشاهی بيش از تصور خواهد گرديد. ،بعنوان نمونه شهرباني كشور جهت خريد صد دستگاه موتور سيكلت و يك صد دست لباس اسكورت تقاضاي مبلغ ۰۰۰، ۳۰۰، ۱۵ تومان نموده بود وغير از آن هزينه بي ربطي نيز از اعتبارات جشن پرداخت شد ، مثلا صورت حساب فروشگاه لاوين فرانسه بابت لباس هاي پيشكار شمس پهلوي به مناسبت اين جشن تهيه شده بود و با توجه به طراحي و دوخت لباس هاي سربازان ادوار مختلف ارتش ايران و لباسهاي مهمانداران و درباريان در فرانسه ، هزينه خريد ونصب چادر ها و تزيينات ، هزينه بازسازي خرابه هاي تخت جمشيد ، هزينه هاي پخت غذا در فرانسه ، هزينه حمل ونقل ، هزينه پذيرايي ، هزينه خريد لوازم مختلف از فرانسه ، هزينه هاي ريخت و پاش هاي ديگري از مخارج ۲ ميليارد دلاري را آيا مي توان اغراق آميز دانست ؟ همچنين هزينه پانصد ميليون دلاري ژان لوريه را بايد پذيرفت حتي اگر اين ادعا ها را نپذيريم هزينه سيصد ميليون دلاري آقاي ويليام شوكراس قابل قبول است و زماني اين هزينه ها تاسف بار خواهد شد كه بدانيم در سال ۱۳۵۰ در آمد صادرات نفت ايران تنها يك ميليارد و يكصد ميليون دلار بوده است، باين معني كه مخارج جشن هاي شاهنشاهي بيشتر از ٣٦ درصد درآمد صادرات نفت ايران بوده است وهمچنين اگر بدانيم كه در همان زمان در شيراز مركز برگزاري جشن هاي شاهنشاهي ، محله هاي متعدد فقير نشين دو حلبي آباد بزرگ وجود داشت كه فضاي تقريبي آلونك هاي آن ۱۵ مترمكعب بود و يك خانواده در آن زندگي مي كرد و بسيار شگفت انگيز خواهد شد كه همچنين در همان زمان در پايتخت آلونك هاي زيادي در مسير جاده كن (اتوبان كرج – پارك وي) قرار داشتند كه از نظر ظاهري

در منظر دید میهمانان بسیار نامطلوب جلوه مي كردند و به همين دليل انصاري قايم مقام شوراي مركزي جشن ها از نيك پي شهردار وقت تهران خواست تا جلوه شهر را از اين ناپاكي ها بردارد. اين مطالب گوشه اي از اوضاع اقتصادي ايران در اوايل دهه ٥٠ را نشان مي دهد، اين روند وضعيت اقتصادي كشورتا اواسط اين دهه ادامه يافت و بتدريج با افزايش قيمت جهاني نفت خام در منطقه خاور ميانه و پيش فروش بخشي ازسهم نفت ايران ، در سال ١٣٥٤ به نظر مي رسيد كه ايران ازنظر اقتصادي ظاهرا رو به رشد شده است وتا حدودي و بظاهر مشكل تورم اقتصادي وجود نداشت البته در اين مدت همچنان شاه و خاندان وي و وزراي دولت و ساير مقامات كشوري و لشكري به سهم خود از طرق مختلف فساد مالي سرقت ثروت و اموال ملي را ادامه دادند. از اواسط دهه ٥٠ ايران در ميان كشورهاي خاورميانه يك كشور ثروتمند به شمار مي آمد و نرخ برابري ارز دلار ازسال ١٣٥٤وطي چند سال فقط ٧٠ ريال بود (تا شروع انقلاب اسلامي) البته درطول دهه ٥٠ بودجه و درآمد دولت همچنان كاملا وابسته به نفت صادراتي بود . در آن زمان شهريه كليه دانشگاه هاي دولتی ايران رايگان بوده و حتي دانشجويان در دانشگاه هاي دولتي مي توانستند فقط با١٥ريال دردانشگاه ناهاربخوردند و همچنين با تصويب لايحه اصلا حات معروف "شاه و مردم" تحصيل در كليه مقاطع ابتدايي ومتوسطه دولتي رايگان بوده وبه تمام دانش آموزان اعم از شهري و روستايي نفري به ارزش ١٢ ريال هزينه تغذيه از سوي وزارت فرهنگ وقت داده مي شد . البته اين مبلغ هزينه تغذيه دانش آموزان ابتدايي توسط مديران مدرسه و بصورت جنسي (ميوه ، خرما، شيرو غيره..... در بين دانش آموزان ابتدايي در مدارس توزيع مي شد ، باين ترتيب مديران و روساي مدارس و سرپرستان آموزش ابتدايي نيز ذينفع بودند . در اين دوره زماني حقوق و دستمزد كارگران در ماه در حدود ٢٥٠ تا ٥٠٠ تومان بود وحقوق ماهانه كارمندي در حد يكهزار تا يكهزار و پانصد تومان وحقوق مهندسان و پزشكان نيز از ٣هزار تا ٦ هزارتومان وبازنشستگان هم كمتر از ١٠٠٠ تومان حقوق ماهانه مي گرفتند. با اين ميزان حقوق ماهانه برخي از مهندسان ارشد و كارشناسان شركتهاي نفتي آخر هرسال جهت تفريح واستراحت به اروپا و يا آمريكا مسافرت مي كردند، بطوريكه هزينه بليط دوسفره آمريكا و اروپا در حدود يكهزار تا ١٥٠٠دلار امريكا با نرخ هر دلار ٧ تومان بود و پرواز هاي داخلي هم حدود صد تومان بود و تقريبا هزينه هاي زندگي دراواسط دهه ٥٠ در ايران از سوي دولت هويدا ثابت نگهداشته شده بود. با توجه به واردات كلان اقلام و مواد خوراكي تا حدودي مشكل مالي و غدايی در بين طبقات مرفه و متوسط كارمندي دركشوروجود نداشت وهمچنين اكثر كارمندان دولت و سايرشركت هاي خصوصي مي توانستند خودروي پيكان داشته باشند زيرا قيمت يك خودروي پيكان دراوايل دهه ٥٠ در حدود ٤٠ هزار تومان بود وكارمندان با كمي قناعت و پس انداز و يا از طريق وام هاي شركتي قادر بودند يك دستگاه سواری پيكان بخرند و همچنين اكثر كارمندان شاغل و يا بازنشسته هرماهه سهميه دريافت

رايگان مواد خوراكي و كالاي اساسي از طرف اداره تابع خود و يا شركت داشتند. به هر حال به نظر مي رسيد كه اكثريت مردم شهرنشين ايران بطوركلي ازاواسط دهه ٥٠ تا ١٣٥٧ تقريبا و به ظاهر در رفاه عمومي به زندگي خود ادامه مي دادند و بطورخلاصه ایران از لحاظ اقتصادی کاملا وابسته به بازارهای غرب بود و فرهنگ ایرانیان مشابه فرهنگ غربی شده بود و در تهران انواع کاباره ها و قمارخانه ها دایر بود و نیز در اكثرمراكز استان ها سينما ها و مراكز هنري به سبک غربی ساخته شده و اکثرا مشغول نمایش فیلم های غربی و خارجی بودند و حتی سناریوی برخی از فیلم های ایرانی نیز از فیلم های خارجی اقتباس شده بود. لازم به ذکر است بدلایل افزایش وضعیت خفقان حاکم در این دهه توسط ساواك آمار و اطلاعات دقيقي از ميزان تورم اقتصادي ويا رشد اقتصادي يا افزايش ويا كاهش قدرت خريد بصورت مستند آماري يافت نشد.

فساد مالي دوره پهلوي دوم :

ايران در تاريخ معاصر خود شاهد مفاسد مالي بسياري بوده است و حكومت هاي فاسد با سوء استفاده هاي مالي هرآنچه خواستتند با ملت ايران كردند هميشه درهرفساد مالي توسط مقام ومسئولي با ثروت كلاني همراه است كه كارشناسان و انديشمندان بسياري براين مطلب تاكيد دارند . فساد و رشوه خواري مقامات كشوري و اعضاي خاندان سلطنتي به شدت با ارزش ها و روش هاي اجتماعي طبقات متوسط و پايين جامعه سنتي در تعارض بود كه منجر به دوگانگي شديد طبقاتي شد . رژيم شاهي در اين دوره مدام ادعاي مبارزه با مفاسد مالي داشت در حاليكه خود به شدت در آن فساد غوطه ور بود. اسرافكاري ، تجمل ، دزدي ، رشوه خواري در يك كلام فساد خاندان سلطنتي و مقامات بلند پايه كشوري درجامعه دوره دوم پهلوي دليل اصلي بحران موجود در كشور به شمارمي رفت بعنوان مثال ملت ايران در سالهاي ١٣٥٣و١٣٥٤ از خود مقامات دولتي وحتي شاه شنيده بودند كه درآمد هاي نفتي كشور سه يا چهار برابر شده است و سوال اينجا ست كه آنهمه ثروت و درآمد نفتي يكباره چي شد و كجا رفت ، از آنجاييكه رشوه خواري و فساد مالي بيشتر اعضاي خاندان سلطنتي و شخص شاه و اعضاي دولت هاي به قدرت رسيده بر همگان آشكار بوده است ودر طول دهه ٥٠ دامنه فساد آنقدر گسترش يافته بود كه يكي از خبرنگاران خارجي اشاره به جريان مبارزه با فساد در ايران نوشته بود " اين كار غير ممكن به نظر مي رسد چرا كه پاي همه دست اندر كاران دولت به نحوي گير است " دامنه فساد و سوء استفاده هاي مالي اطرافيان شاه ايران و صاحبان نفوذ و قدرت در حكومت هاي گذشته بخصوص در دستگاه حكومت پهلوي دوم آنقدر وسيع و گسترده بود كه از ديد پژوهشگران خارجي نيز به دور نماده بود و آنها بيشترين موارد فساد مالي را مربوط به خانواده پهلوي دوم و دربار شاه مي دانند .

لازم به ذکر است که ساختار حکومتي اقتصاد ایران از دیر باز بر مناسبات کسب و کار حاکمیت بوده و استبداد حکومت هاي شاهان قاجار و پهلوي ازدلایل پیدایش و رشد فساد اقتصادي محسوب مي گردد. تاریخچه فساد مالي در ایران بصورت ریشه اي در دستگاه حکومتي دوران قاجار دارد وکل شاهان قاجار همگي مرتکب اعمال فساد آلود بودند که هر يك به نوعي پرده از مهره فاسد آن برمي داشت همچنین در باره فساد مالي رضا شاه پهلوي چنین در تاریخ آمده است " در دوره حکومت رضا شاه فساد مالي نه تنها کم نشد بلکه بیشتر از قبل نیز صورت گرفت حتي با استبداد و اختناق بیشتري شایع شد ، بطوریکه وقتي رضا شاه در سال ۱۳۰٤ به سلطنت رسید نه ملکي داشت و نه کارخانه اي و نه دارایي قابل ذکري در حالیکه در سال ۱۳۲۰ املاك سلطنتي او حدود دو هزار ملك شش دانگ برآورد شده بود که از راه هاي فساد مالي چون غصب ،خرید به اجبار و چپاول بدست آمده بود در آن زمان رضا شاه با تصرف اموال و املاك مردم بزرگترین مالك ایران شده بود و در تاریخ آمده است که او باجهاي هنگفتي مي گرفت در حالیکه طبقه سرمایه دار و تجار انحصارگر و مقامات سیاسي را غني مي کرد و تورم و مالیات هاي سنگین و سوء استفاده ها و مفاسد مالي سطح زندگي مردم را کاهش مي داد.در آن مقطع زماني تصدي مشاغل و پست هاي بالاي دولتي و حکومتي تنها در دست عده اي محدود جابجا مي شد و استبداد ، فقر و تبعیض و بحران هاي اقتصادي بر شدت وخامت شیوع مفاسد مالي افزوده بود . حکومت استبدادي محمد رضا شاه که هر روز بهشدت در جامعه اختناق مي افزود راه را براي مفاسد مالي خاندان و اطرافیان خود هموار مي کرد بصورتیکه بعداز روي کار آمدن محمد رضا پهلوي اوضاع جامعه ایران از نظر شیوع فساد مالي بدترهم شد ، بطوریکه در دوران پهلوي دوم از شخص شاه گرفته تا خاندان و فامیل هاي وي وهمچنین اعضاي دولت هاي برسرکار آمده و بستگان آنها همگي به چپاول اموال عمومي ، رشوه خواري و اخاذي مشغول بودند . بصورتیکه این میزان گستردگي فساد باعث شکل گیري اعتراضات داخلي و خارجي گردید و حاکمیت را با بحران مشروعیت مواجه کرد، بطویکه گفته مي شد در رژیم شاهي گذشته فساد هاي مالي زیر ۱۰۰ میلیون تومان آن دوره را مجاز مي دانستند و ازآنجاییکه خود اعضاي دولت نیز فاسد بود نمي توانست در مقابل فساد مقامات و صاحبان قدرت و نفوذ کاري انجام دهد . با وجود این در سالهایي که نفت به قیمت خوبي فروش مي رفت فساد مالي در اشخاص نور چشمي ها بسیار زیاد مي شد و زماني که قیمت نفت پایین مي آمد بحران اقتصادي ، فقر مزمن ، مهاجرت روستائیان و هزار و يك معضل مالي دیگر در جامعه شیوع پیدا مي کرد. این موضوع ناشي از سیاست هاي غلط و سوء استفاده هاي مالي کلان و همچنین برداشت هاو حیف و میل هاي بي حساب و کتاب ثروت ملي بود و محمد رضا شاه پهلوی با وجود اینکه خودش بودجه کشور را تصویب مي کرد برداشت ها و حیف و میل هاي او از خزانه عمومي باورنکردني است و یکي از این هزینه هاي عجیب مخارجي بود که او براي روابط نامشروع خود مي

پرداخت و بيشترين رشوه ها هم جواهرات قيمتي بودند كه تنها با يك اشاره از خزانه دولت به شاه پرداخت مي شد .همچنين خريد كاخ ها و املاك و زمين و اتومبيل ، سرمايه گذاري در خارج از كشور و سفر هاي خارجي و غيره .... همه از ثروت عمومي و خزانه مملكتي هزينه مي شد.شخص شاه در بسياري از معاملات انجام شده با شركت هاي اسلحه سازي آمريكايي رشوه مي گرفت و اين شركت ها براي جلب توجه شاه ايران و به منظور خريد از آنها رشوه هاي كلاني به او مي پرداختند و خود شاه تنها در يك معامله با شركت هاي اسلحه سازي امريكايي حدود ۵/۳ ميليارد دلار رشوه گرفته بود ولي با اين وجود شاه بارها و دفعات ادعاي مبارزه با فساد را داشت و براي ريشه كن كردن رشوه خواري مفاسد در ايران تاكيد مي كرد وحتي در اصل نوزدهم قانون به اصطلاح (انقلاب سفيد) مبارزه با فساد مالي را گنجانده بود . خوشگذراني ها ، ترتيب مجالس عيش و نوش و نحوه برپايي جشن هاي شاهنشاهي همگي ادعاي دروغين شاه را نمايان مي كند و حتي شاه براي تبليغات رئيس جمهوري آمريكا و براي آنكه بعد ها حامي اوباشد مخارج هنگفتي پرداخت مي كرد كه تمام اين هزينه ها از بودجه عمومي وخزانه ايران پرداخت مي شد . در خاندان پهلوي دوم نيز رشوه خواري ، تصرف اموال واملاك عمومي،قاچاق مواد مخدر ، قماربازي و عياشي تنها گوشه اي از ويژگي هاي خاندان فاسد پهلوي دوم است . به گفته يك منبع اطلاعاتي غربي در چند سال آخر حكومت رژيم پهلوي دوم مبالغ هنگفتي بالغ بر دوميليارد دلار از درآمدهاي نفتي بطور مستقيم به حساب بانكي متعلق به اعضاي خانواده سلطنتي در خارج از كشور واريز مي شد كه اين نقل وانتقالات مالي هرگز در دفاتر خزانه كشور ثبت نمي شد . خاندان شاه با چپاول و بلعيدن ثروت ملي، زمين ملاكين و متلاشي كردن نيروهاي اقتصادي و اجتماعي به درآمدهاي غير مالي خود مي افزودند و درآمدهاي ريالي را نيز به حساب خود در خارج از كشور منتقل مي كردند . مطابق مستندات تاريخي خانواده پهلوي دوم در اوايل دهه۵۰ ثروتمند ترين خانواده سوداگر ايران بود . هريك از افراد اين خانواده در كارخانه هاي ساخت ماشين آلات ، مجتمع هاي اتوموبيل سازي ، توليدات ساختمان وساختمان سازي ، شركت هاي معدني و كارخانه هاي نساجي سهام وشراكت داشتند و بيشتر دارايي هاي خانواده شاه نيز توسط " بنياد پهلوي" مديريت مي شد . (بنياد مذكور در سال ۱۳۳۷ تاسيس گرديد تا به ظاهر امور بشر دوستانه و خيرخواهانه را سامان دهد).

در اواخر دهه ۵۰ دارايي بنياد پهلوي تقريبا بالغ بر ۲/۸ ميليارد دلار بود كه در زمينه املاك ، بازرگاني ، بانكداري و ساخت اتوموبيل سرمايه گذاري شده بود و تنها دارايي شاه در اين بنياد در حدود ۱۳۵ ميليون دلار بود . خانواده شاه غرق در فساد بودند و فقط براي جشن هاي شاهنشاهي رقمي معادل سيصد ميليون دلار هزينه برآورد شده بود كه خاندان سلطنتي ۵ درصد كل سرمايه ثابت ناخالص

كشور را در برنامه پنجم بصورت بخش خصوصي داخلي سرمايه گذاري كرده بودند. و از طرف ديگر بنياد پهلوي سالانه بالغ بر ٤٠ ميليون دلار يارانه مي گرفت و تنها در سال ١٣٥٦ شمسی سهام ٢٠٧ شركت شامل ٨ شركت معدني ، ١ كارخانه سيمان ، ١٧ بانك وشركت بيمه اي ٢٣ هتل و٢٥ كارخانه فلزات ، ٢٥ واحد كشت و صنعت ، ٤٥ شركت ساختماني را در اختيار داشت .علاوه بر اين ، برپايي مجالس عيش و نوش ، جشن ها و ميهماني هاي بسيار پرخرج از ديگر مواردي بود كه هر يك از اعضاي خاندان سلطنت و وا بستگان آنها به ميل خود انجام مي دادند و هزينه تمام اين مجالس پرخرج از بودجه هاي مملكتي و خزانه عمومي تامين مي شد بعنوان مثال مراسم جشن هاي ٢٥٠٠ ساله شاهنشاهي با به ريز و بپاش فراواني برگزار شد كه هزينه آن جشنها از خزانه عمومي كشور پرداخت شد و اين مسئله تنها مشكل موجود آن دوره نبود بلكه اعضاي خانواده سلطنتي كه از راه هاي مختلف فساد مالي ، ثروت كلاني كسب كرده بودند به فساد اخلاقي نيز روي آورده بودند بطوريكه قمار بازي ، عياشي و قاچاق مواد مخدر از كارهاي معمول آنان بود (فردوست در باره اشرف پهلوي خواهر محمدرضا شاه چنين نوشته : قمار بازي ، قاچاق مواد مخدر وعياشي كه با سوء استفاده مالي همراه بود از جمله كارهاي روزمره اشرف پهلوي بود) ونيزدخالتهاي دربار‌در امور مربوط به مواد مخدر تنها به اشرف پهلوي ختم نمي شد بلكه هر يك به نوعي در اين كار سهيم بودند و حتي دولت هاي بر سر كار آمده و برخي از شخصيت هاي صاحب قدرت نيز به اين كار مبادرت داشتند و همچنين فساد مالي وزيران و تمام اعضاي دولت هاي برسركار آمده در دوران پهلوي دوم زبانزد خاص و عام بوده است و هر دولتي كه بر مسند قدرت مي نشست بيشتر از دولت قبلي مرتكب اعمال فاسدد مي شد و جالب اينجا ست كه هر دولتي كه بر سر كار مي آمد سرلوحه كار خود را مبارزه با فساد قرار می داد و اعلام مي كرد، در دولت ها با فساد و در كنار فساد زندگي كرده اند و با عوامل و اسباب فساد در حال سازش دايمي و همزيستي مسالمت آميز به سربرده اند و يكي از اين نمونه ها در زماني است كه گلسرخي وزير منابع طبيعي وقت بود و او با يكي از تجار معروف بنام آهنچيان قرار گذاشته بود كه هر جا زمين و يا ملك با ارزشي يافتند آنرا از اراضي منابع طبيعي (ملي) معرفي كرده و از تملك صاحبش خارج سازند و بعد از خريد ارزان ، آن زمين را از ملي بودن خارج كرده و بعد به چند برابر بفروشند و سود حاصله را بين خود تقسيم كنند ، بطوريكه از اين نوع كارها در تاريخ دوره پهلوي دوم بسيار به چشم مي خورد.ولخرجي هاي آشكار و خود نمايانه خاندان پهلوي و ساير خانواده هاي وابسته و رسوايي هاي مالي كه بارها نظام شاهي را مي لرزاند ، توده هاي مردم را كه از آماروارقام مالي كشوربي اطلاع بودند مرتبا به ياد نا برابري عظيم مي انداخت . تنها طي سال هاي ١٣٥٣و ١٣٥٤ فرمانده نيروي دريايي بخاطر اختلاس مبلغ ٣/٧ ميليون دلار و فرمانده نيروي هوايي نيز بعلت اختلاس ٥ ميليون دلار مقصر شناخته شدند . فساد مالي ، دزدي و اختلاس و رشوه خواري

در نيروهاي مسلح و خروج ارز از كشور توسط سازمان هايي همچون بنياد پهلوي ، شركت ملي نفت ايران و اختلاس هاي مشابه در هواپيمايي ملي ، ابعاد گسترده اي داشت و حتي برآوردهاي محافظه كارانه نشان مي دهد كه ميزان مبالغ اختلاس شده بين سالهاي ١٣٥١ تا ١٣٥٤ بيشتر از يك ميليارد دلار بوده است در نتيجه مي بينيم كه قسمت اعظم افزايش قيمت هاي نفتي در سال هاي دهه ٥٠ به جيب شاه و خاندان او ، هيئات حاكم وخانواده آنها رفته است و كساني كه در بهترين دانشگاه هاي داخلي و خارجي تحصيل مي كردند و بهترين خانه ها و ماشين ها و لباسها را در اختيار داشتند به سرمايه هاي اين ملت محروم نيز رحم نكردند و ارز حاصل ازصادرات نفت ملي را از كشور خارج نموده و در بانكهاي خارجي انباشته ساختند . اين گروه ثروت هنگفت انباشه شده در خارج را يا صرف خوشگذراني افسانه اي خود نمودند و يا بصورت يكي از منابع مالي براي كمك به منافقين براي خرابكاري در كشور بكار بردند.

بخش دوم – تحولات اقتصادی پس از انقلاب اسلامی

Commented [KN2]:

فصل دوم

رکود اقتصادی در دوران جنگ تحمیلی

در اين دوره زماني هنوز جنگ تحميلي عراق عليه ايران ادامه داشت و با وجود تحريم اقتصادي آمريكا عليه ايران امكان افزايش توليد نفت براي صادرات وجود نداشت وفقط مجاز بود كه كالاهاي اساسي خوراكي و داروهاي ضروري خارج از كشور واردشود هيچ گونه اقلام لوكس ولوازم خانگي و يا اقلم مصرفي مجوز واردات نداشت با اين شرايط به نظر مي رسيد كه از نظر اقتصادي دراين دوره وجود تورم اقتصادي لمس نمي شد و نرخ برابري دلار آمريكايي نيز درحدود ۷۰ تا ۱۰۰ تومان بود و قيمت بنزين نيز در حدود ليتري ۱۰ تومان به مردم ارايه مي شد و مردم در زمستان ها وطي اين دوره جهت گرمايش منازل خود از سوخت نفت استفاده مي كردند و ازهمان اوايل شروع جنگ درايران سيستم تامين مايحتاج اصلي مردم بصورت كوپني و از طرف دولت تامين مي شد بطوريكه در اوايل سال از سوي نمايندگي وزارت بازرگاني برگ هاي كوپن به تعداد اعضاي خانواده چاپ و از طريق عاملين محلی در تمام شهرها و روستاها ی ايران بين تمام ملت توزيع مي گرديد و در همان دوره مواد مايحتاج اساسي مردم نيزاز قبيل نفت و بنزين بصورت كوپني از طرف دولت توزيع شده و نيزكمبود مواد خوراكي اساسي از جمله گوشت و برنج و روغن و قند وشكر و چاي توسط وزارت بازرگاني و بطور عمده از ديگر كشور ها وارد كشورگرديده و از طريق استانداري ها و يا فرمانداري هاي تمام شهر ها و توسط عاملين مجازمحلي و درازاي مبلغ كمي به خانواده های ايرانی توزيع مي شد ، در آن دوره بعضي از عاملين محلی توزيع كننده اقلام مايحتاج خوراكي نيز گاه گاهي تقلب مي كردند و اقلام كوپني مازاد بر نياز مردم راپنهان (احتكار) مي كرده تا بصورت آزاد و با قيمت گران به مردم بفرشند و ازهمين روش عده اي زيادي از فروشنگان و توزيع كنندگان مواد غذایی سرمايه زيادی جمع كردند.

سیاست اقتصادی پس از جنگ تحمیلی

پس ازانهدام احزاب و تشكيلات گروههاي اخلال گردر سال ١٣٦٢ و با فرار گروهك هاي منافقين به خارج از كشور، انتخابات رياست جمهوري دوباره در سال ١٣٦٣ برگزار گرديد و رياست دولت را آيت الله سيد علي خامنه اي به عهده گرفت و همچنين رياست مجلس شوراي اسلامي نيز به عهده آيت الله هاشمي رفسنجاني بود و همچنان جنگ تحميلي ايران وعراق در جبهه هاي غربي و جنوب ايران به شدت ادامه داشت وكشور از لحاظ اقتصادي تا حدود زيادي با ركود توليدات صنعتي و مواد خوراكي مواجه بود بطوريكه پس از انقلاب اسلامي بيشتر كارخانه های توليدي و صنعتي خصوصي پس از مصادره از طرف شوراي انقلاب اسلامي به دست بنياد مستضعفان افتاده بود. بدليل اينكه صاحبان اكثرشركت های توليدي وصنعتي بزرگ ومتوسط به خارج از ايران مهاجرت كرده بودند و تمام مديران شركت های توليدی خصوصي نيز ازمديران دولتي انتخاب شده بود و ميزان توليدات و محصولات در آن زمان خيلي محدود بوده و تنها صنايع مهمي از جمله شركتهای توليدی سيمان جهت استفاده در جبهه هاي جنگ وبرخی از نيروگاه ها و پالايشگاه ها جهت نياز مردم به برق و سوخت كشور به مقدار محدودي توليد داشتند .البته از اواخر سال ١٣٦٣ و طي سالهاي اين دهه تا ١٣٦٨ مدام كمبود سوخت و قطعي برق در كشور وجود داشت . ديگر اينكه اغلب سرمايه داران و ثروتمندان و صاحبان صنايع بزرگ كه عقايد غيرمذهبي داشتند از بيشتر شهرها ي ايران با ديدن اوضاع و شرايط جنگي و شرايط نابسامان ميزان توليد محصول كه عدم امكان فعاليت اقتصادي شان را شاهد بودند به خارج از ايران مهاجرت كرده بودند ويا در حال مهاجرت بودند، وطی سالهاي دهه ٦٠ ايران از لحاظ سياسي و اقتصادي و فرهنگي روز گار پر تنشي داشت و بي امان وگاه گاهي با بمباران شهرهاي كشور همراه بود و با اوضاع اقتصادي بسته كه امكان هيچ گونه فعاليت اقتصادي در بخش خصوصي ازجمله واردات و صادرات كالا وجود نداشت و تنها وزارت بازرگاني ونهاد جهاد كشاورزي مجوز واردات محدود كالا هاي اساسي خوراكي و كوپني و مايحتاج مردم را داشتند كه توزيع مواد خوراكي وارداتي توسط مراكز توزيع دولتي صورت مي گرفت ، بصورتيكه مردم با ارايه كوپن هاي اعلام شده توسط وزارت بازرگاني مي توانستند مواد مايحتاج ارزاق مصرفي خود را از عامين محله تامين كنند. (بيشتراوقات مواد خوراكي بي كيفيت هم وارد ايران مي شد).

لازمه كه بدانيد ابعاد اقتصادي ايران در دوران قبل از انقلاب كه وابسته به صادرات تك محصولي نفت خام بود، بطوريكه بر مبناي فروش مهار گسيخته نفت ودر چارچوب معيار هاي توسعه غربي و بدون در نظر گرفتن زمينه هاي تاريخي و فرهنگي و اجتماعي اين كشور استوار بود در نتيجه به

كارگيري چنين سياستي بجاي فعاليت هاي زيربنايي و عمراني و توجه به توليد و صادرات غير نفتي سرمايه كشور عمدتا صرف برنامه هاي غير بنيادي و غير مولد مي شد . با وجود مشكلات بيشمار اقتصادي بازمانده از دوران قبل از انقلاب و نيز معضل هاي اقتصادي بزرگ ناشي از جنگ تحميلي و كارشكني ها و تحريم هاي اقتصادي ، پس از اتمام جنگ تحميلي دولت در اين دوره توانست بيشتر كالا هاي مورد نياز كشوررا در داخل توليد و حتي صدور بعضي از آن ها به خارج از كشور نايل آيد، لازم است در خصوص ابعاد علمي و فنآوري هاي نوين فني مروري داشته باشيم . يكي ديگر از كوشش هاي موثر در دوران پس از انقلاب اسلامي توسعه روزافزون صنايع سنگين و اقدام هاي بنيادي وزيربنايي در اين زمينه است ، توسعه روزافزون در صنايع دفاعي ، نفت، پتروشيميايي، ذوب آهن ، فولاد، توليد برق و نيز ساخت سد هاي بزرگ و گسترش ويا نوسازي راه هاي كشوردراين دوران نقشي مهم در رشد و شكوفايي ساير بخش هاي اقتصادي كشور داشت .

ناگفته نماند كه در اوايل دوره رياست جمهوري آقاي هاشمي رفسنجاني در سال ۱۳۶۸ روابط ميان ايران و آمريكا در قالب استراتژي كلي ايشان مطرح بود، براسا س اين استراتژي بطوريكه آقاي رفسنجاني در همان سال تاكيد كرده بودند سايست خارجي واقتصادی ايران مبني بر دشمن تراشي نيست و در عمل نيز ديده شد كه سرمايه گذاري خارجي در ايران افزايش يافت ولي روابط ايران وآمريكا به دنبال حوادث تسخير سفارت امريكا و نيز كمك هاي مالي امريكا به رژيم عراق در دوره دولت آقاي هاشمي نيز سرد بود و در آن زمان سياست خارجي دولت آقاي هاشمي رفسنجاني در قبال آمريكا بدين روش بود كه ايران براي كاهش مخاطرات ناشي از سياست دوجانبه سعي كرده بود كه روابط بازرگاني خود را با غرب بهبود بخشد و قراردادهاي پر سودنفتي را با شركت هاي آمريكايي منعقد كرده بود بصوريكه تا سال ۱۳۷۳ دولت آمريكا به پنجمين صادر كننده كالا به ايران و شركت هاي نفتي امريكايي نيزبه سومين وارد كننده و خريداران اصلي نفت خام ايران تبديل شده بودند. اما اين رفتار دوگانه آمريكا كه موجب ارتقاي موفقيت آميزآمريكا به صادر كننده عمده كالا به ايران شده بود اعتراض رهبران كشورهاي اروپايي را برانگيخت و بدين ترتيب اين اعتراضات اروپايي سبب شد كه ريس جمهور وقت آمريكا كلينكتون در بهار ۱۹۹۵(۱۳۷۴) بطور رسمي دست از اين سياست برداشت و سياست تحريم همه جانبه بازرگاني ايران را دنبال كرد تا اينكه تاكيد بر ضرورت تحريم اقتصادي و بازرگاني ايران همزمان گرديد. از سال ۱۳۶۸ تا سال ۱۳۷۶ كه همزمان با دو دوره اول و دوم رياست جمهوري آقاي هاشمي رفسنجاني بود، ايران از لحاظ سياسي در وضعيت صلح با عراق قرار داشت وروابط سياسي و اقتصادي ايران بجز دولت هاي آمريكا و اسراييل با اغلب كشورهاي اروپايي و آسيايي تقريبا خوب بوده است. دراين دوره تامين مايحتاج وكالاهاي اساسي وارزاق عمومي مردم همچنان بخشي از طريق سيستم كوپني و دولتي تامين می شد و نيز مردم بخش ديگري از مايحتاج وكالا هاي اساسي

خود را از بازار آزاد تامين مي كردند . اوايل دهه ۷۰ همزمان با تحول سياسي داخلي شوروري سابق بود يعني فروپاشي اتحاد جماهير شوروي درسال ۱۳۷۰ شمسی (۱۹۹۱م) كه تقسيم شوروي به كشورهاي مستقل كرانه درياي خزر وبلوك شرقي منجر گرديد و اين زمان آغاز روابط تجاري و اقتصادي با روسيه كنوني و ساير كشورهاي تازه استقلال يافته آذربايجان، تركمنستان، قرقزستان و ازبكستان واوكران و بلاروس وساير كشورهاي بلوك اروپاي شرقي بود. در اين مدت زمان شركت ملي گاز ايران نيز متولي اجراي طرح لوله كشي گاز منازل شهري در كليه شهرهاي ايران بود و تا حدي توانست شهرهاي بزرگ و كوچك بيشتر استانهاي ايران را تحت پوشش گاز منازل قرار دهد. از طرفي روابط اقتصادي باز وتجاري با كشور هاي چين و كره جنوبی وژاپن جهت تامين تجهيزات تمام صنايع مادر نفت وگاز و پتروشيميايي و نيروگاهي و ديگر صنايع سيمان و فولاد كه در دست ساخت بودند برقرارگرديد و بيشتر توليدات مصرفي وگاهي مواد اوليه برخي از صنايع و محصولات و لوازم خانگي كشوهاي آسياي دور و جنوب آسيا از جمله هند و مالزي و اندونزي و چين به كشورسرازير شدند .وهمچنين در بخش فرهنگي و اجتماعي براي سرگرمي مردم اغلب فيلم و سريالهاي چيني و كره اي و ژاپني توسط سازمان صدا و سيما خريداري گرديد و تا طي سالهاي اين دهه ودهه ۸۰ نياز برنامه هاي تفريحي مردم تامين شد . هم چنين بيشترتهيه كنندگان فيلم ايراني نيز شروع به توليد فيلم هاي مربوط به واقعيت هاي جنگ تحميلی هشت ساله ايران و عراق و نيز فيلم هايي از اوضاع نابهنجار اسراي ايراني در كمپ هاي عراق مبادرت ورزيدند و به نمايش گذاشتند . در اين دوره با توجه به روابط بسيار دوستانه ايران با دولت ژاپن ويزاي ژاپن مدتي براي ايرانيان آزاد شده بود تعدادي از ايرانيان نيز جهت كارهای ساده وكارگري به كشور ژاپن رهسپار مي شدند تااينكه تعدادي از ايرانيان مقيم ژاپن به كارهاي خلاف دست زدند وازاواخر دهه هفتاد دولت ژاپن شرايط ورود ايرانيان را به ژاپن سخت واخذ ويزا براي ورود ايرانيان به آن كشور را تصويب كرد. يكي ديگر از صنايع مهم كشور ساخت نيروگاه اتمي بوشهر و همچنين ساخت پروژه هاي غني سازي اورانيوم در اصفهان و توليد آب سنگين در اراك بود كه با همكاري يك شركت روسي وساير شركت هاي داخلي شروع و تا اواخر دهه هفتاد در حال اجرا بود تا اينكه دراوايل دهه نود به اتمام رسيد . در اواخراردیبهشت سال ۱۳۷۶ دوره رياست جمهوري آقاي رفسنجاني به اتمام رسيد و دردوم خرداد ۱۳۷۶ انتخابات دوره هفتم رياست جمهوری برگزار گرديد . دراين انتخابات رياست جمهوري آقاي سيد محمد خاتمي پيروز گرديد . در طي دوره چهار ساله اول رياست جمهوري،آقای خاتمی نيزاقدام به ادامه ساخت و توسعه و راه اندازي پروژه هاي مذكور نفتي و گازي وپتروشيمايي و نيروگاههای گازي و سيكل تركيبي و نيزصنايع دفاع و وصنايع فولاد و سلاير صنايع سبك و سنگين پرداخت و همچنين اقدام به ادامه اجراي ساخت نيروگاه اتمي بوشهر و غني سازي اورانيم بدون سرو وصدا مبادرت كرد. در طی دهه

هفتاد به علت رونق گرفتن واردات و صادرات نرخ برابري ارز دلار در اوايل دهه هفتاد در حدود سيصد تومان و در اواخر دهه هفتاد حدودابه پانصد تومان رسيده بود و نيز صنايع گردشگري و توريسم خارجي فعاليت خود را شروع وتا اواخر دهه هفتاد در حال ادامه فعاليت بودند.

وضع اقتصادی ایران در دهه ۷۰

سال ۱۳۷۷ بی تردید سال بحران اقتصادی برای دولت و ملت ایران بود . بخش های مختلف اقتصادی کشور علاوه بر عوارض به ارث مانده از دولت پیشین بدلیل تنش های سیاسی و بلاتکلیفی برنامه ها که تحت بحران قرار گرفته بود با نوسان قیمت نفت دو چندان شد و نتیجه سریع این وقایع خود را در گرانی قیمت ها نشان داد. دولتمردان سال جدید را با یک بحران اقتصادی آغاز کردند ولی آنها گوش خود را به زنگ خطر بحران اقتصادی فرو بستند و بی توجهی به فشار دو چندانی که این بحران برای مردم در پی داشت نمودند. تنش و بحرانی که چند هفته کل کشور را در برگرفت و تحت الشعاع قرار داد موضوع دستگیری شهردار تهران بود . در این مورد مسئله ثروت های باد آورده بهانه ای شد برای شروع یک جنگ پر دامنه در صحنه سیاست و جامعه. در قوه قضایه به شدت این مسئله را پیگیری کردند و مدعی شدند که فساد مالی فراوانی در شهرداری وجود داشته است. در این مورد در جناح خاتمی برخی از مطبوعات ،دانشجویان وطیف های مختلف با انگیزه ها ی مختلف به سمت شفاف تر شدن و تکوین روند دموکراسی در ایران به شعار " خاتمی افشا کن" گرایش داشتند. ولی خاتمی رسیدن به یک راه حل معقول برای رفع این بحران فساد مالی سعی در حل آن در مذاکرات و گفتگو تمایل داشت که نتوانست کاری از پیش ببرد. در فروردین سال ۱۳۷۸ ، بیل کلینکتون رئیس جمهور وقت آمريكا مدتي بعد براي تامين خواسته ايران طي سخناني در كاخ سفيد اعلام كرد " ايرانيان حق دارند به خاطر آنچه كشورمن يا فرهنگ من حدود ۱۰۰يا ۱۵۰ سال پيش به سر كشورشان آورده است ، عصباني باشند و بدنبال اين تحركات و سخنان مساعد بيل كلينكتون و مادلين البرايت در قبال ايران دولت آمريكا تحريم هاي اقتصادي متوجه ايران را كاهش داد و مجوز فروش مواد خوراكي اساسي و پزشكي و دارو را به ايران صادر كرد. در اوايل سال ۱۳۷۸ سخنگوي وزارت امور خارجه آمريكا رسما اعلام كرد كه دولت آمريكا براي استقرار كنسولگري درتهران و براي سهولت صدور ويزا ي ايرانيان آمادگي دارد و خواستار همكاري دولت ايران دراين مورد شد ، اما ايران به هيچكدام از گام هاي آمريكا براي از ميان برداشتن ديوار بي اعتمادي جواب مساعد نداد و دستگيري و محاكمه چند يهودي در شيراز موجب شد دوباره بحران سیاسی و اقتصادی در روابط ایران با غرب گردد. بين سالهاي ۱۳۸۰ تا ۱۳۸۴ كه مصادف بود با دوره دوم دولت سيد محمد خاتمي ايران از لحاظ سياسي با توجه به خط مشي ميانه روي و ايجاد روابط اقتصادي بين كشورهاي اروپايي نسبتا اوضاع ثباتي

داشت و اقتصاد ایران با توجه به میزان واردات وصادرات تا حدي رو به رونق بود وطي این دوره رشد تورم اقتصادي خیلي نامحسوس بود و از لحاظ پیشرفت صنعتی ,ساخت پروژه هاي صنایع نفتي و پتروشیمایي و نیروگاهي در حال اجرا بوده و حتي پروژه هاي ساخت نیروگاه اتمي بوشهر و پروژه ساخت و نصب سانتریفیوژهاي غني سازي اوانیوم براي استفاده در نیروگاه اتمي بوشهر در اصفهان بدون سرو صداي سیاسي در حال اجرا بود . تا اینکه با روي کارآمدن احمدي نژاد به عنوان رئیس جمهور دولت نهم اوضاع اقتصادي ایران بهم ریخت ،احمدي نژاد که از گروه اصولگرا وداراي عقاید سیاسي واسلامی افراطي بود بطوریکه در سیزدهم آبان سال ۱۳۵۸جزء دانشجویان خط امامی و از تسخیر کنندگان سفارت آمریکا بود که بعد از جنگ تحمیلی ایران و عراق ابتدا فرماندار استان اردبیل و سپس در دوره دوم دولت خاتمي شهردار تهران منصوب شد بطوریکه در زمان پست شهرداري ، در تهران چندان خدماتي نسبت به توسعه آبادانی وعمراني تهران کاري نکرد ولي در دوره زمامداري و ریاست جمهوري فقط سفرهاي استاني پر هزینه را باب کرد و نه تنها به مراکز استان ها بلکه براي شناساندن خود و با اهداف خالي بندی ودرغگویي و قول هاي الکي به مردم شهرهاي بزرگ وکوچك ,ملت را فقط امیدوار مي کرد ، بصورتیکه در زمان انتخابات دوم خرداد ۱۳۸۴ آنطوریکه گزارش شده بود با توزیع سیب زمیني در بین مردم تمام روستا ها و شهرهاي کوچك ایران توانست راي بیشتري در انتخابات سال ۱۳۸۴ کسب نماید.

فصل سوم

برنامه های اقتصادی دولت نهم و دهم

طي سال هاي ۱۳۸۴ تا ۱۳۸۸ در دوره اول دولت نهم، ايران ازبعد اقتصادي بيشترين و بزرگترين وارد كننده اكثر محصولات و تجهيزات صنعتي و فراورده هاي توليدي و مصرفي كشور هاي چين و هند ، مالزي وكره جنوبی بود.حتي در بخش صنايع سبك ,بيشتركارخانه ها مواد اوليه خود را ازچين و هند و مالزي وارد و تامين مي كردند. در اين دوره نرخ برابري ارز دلار در ايران به حدود ۸۰۰ تومان رسيده بود .درابتداي دوره دولت نهم ، احمدي نژاد ابتدا سازمان برنامه و بودجه كشور را كلا منحل كرد و بجايش معاونت برنامه ريزي ونظارت راهبردي رياست جمهوري را تاسيس كرد كه مسئوليت اش فقط تعيين بودجه بندي كل سالانه و مصوبات اقتصادي كشور بود بصورتيكه رئيس جمهور در توليد آمار و اطلاعات بودجه اي و آمار اقتصادي توليد شده اين سازمان,اختيارات تام داشته باشد . در سال ۱۳۸۸ احمدي نژاد براي دور دوم در انتخابات رياست جمهوري برنده شد ، البته احمدي نژاد با ترفند دروغ گويي ودادن وعده هاي مبهم توخالي به ملت ايران دوباره اختيار دولت دهم را بدست گرفت و دراين هنگام نامزدهاي اصلاح طلب همچون مهندس موسوي وآيت الله كروبي به مخالفت با اين انتخابات به پاخاستند و اوضاع داخلي كشور چند روزي بهم خورد و تعدادي از افراد جوان و هواداران اصلاح طلبان نيز به خيابان ها ريخته و به نحوه شمارش آرا اعتراض كرده وآشوب راه انداختند و در همين موقع با مبارزه و سركوبي ازطرف نيروهاي ضد شورش مواجه شدند بطوريكه تعدادي كشته و يا زنداني گشته و همچنين تعداد زيادي ازخبرنگاران و روزنامه نگاران اصلاح طلب نيز گرفتار شده وبه زندان افتادند.

در بخش اقتصادی در دوره اول دولت نهم ، احمدي نژاد رئيس جمهور وقت ابتدا سازمان مديريت و برنامه ريزي كشور را باسابقه چندين ساله نظارت بربودجه دولت كه مسئوليت بزرك برنامه ريزي وتهيه مفاد بودجه بندي سالانه كشور را داشت وهمچنين نظارت بر درآمدها و هزينه كرد دولت چه در دولت هاي نظام شاهي و چه در دوره دولت هاي دفاع مقدس و سازندگي واصلاحات بعد از انقلاب اسلامي به عهده داشت منحل كرد و در دولت نهم يك نهادي بنام معاونت برنامه ريزي ونظارت راهبردي رئيس جمهوري تشكيل داد كه وظيفه اصلي آن نهاد تهيه دستورالعمل ونحوه انتخاب عوامل وتعين حق الزحمه خدمات نظارت مشاوران فني و همچنين مسئوليت تهيه رديف هاي بودجه سالانه بصورت صوري كشورو با ارقام بودجه بندي فرمايشي رئيس جمهوري بود و هيچگونه نظارت دقيقي

بر میزان درآمدهاي دولت بخصوص درآمد هاي نفتي نداشت ونیزاجازه نداشت آمار و ارقام هزینه کردهاي دولت بطور شفاف اعلام گردد و در این صورت رئیس جمهور وقت در تمام عملکرد آن اختیارات تام داشت. بدین ترتیب در عملکرد و هزینه کرد هر سازمان دولتي و هر وزارتخانه اي نه تنها نظارت الزامي وجود نداشت بلکه هر سازمان چه خصوصي و دولتي و هر وزارتخانه و یا شرکت دولتي ویا خصوصي وهمچنین بانکهاي دولتي و خصوصي به هرروش دلخواه و از هر راهي چه قانوني و غیر قانوني مي توانستند درآمد زایي کرده ویا هزینه کنند وحتي با استفاده رشوه و رانت سازي از پرداخت مالیات خود داري مي کردند بدین صورت میزان درآمد کشور از محل مالیات هاي مستقیم و غیر مستقیم در این دوره وابستگي کمتري داشت ودرآمد دولت بیشتراز محل مالیات بر درآمدهاي کارمندان و کارگران و طبقه اصناف و کاسب تامین مي شد و اغلب نهادها و سازمانهاي بزرگ دولتي و غیره از پرداخت مالیات مستقیم و غیر مستقیم معاف بودند . در مدت دوره هاي دولت نهم و دهم با افزایش تحریم هاي اقتصادي میزان فساد مالي و اقتصادي نیز افزایش یافت . (مطابق آمار مستند بدست آمده از سازمان مدیریت و برنامه ریزي کشور که پس از ۹ سال تعطیلي در پاییز سال ۱۳۹۳ با تلاش ریاست جمهوري ودست اندر کاران دولت یازدهم دوباره احیا گردید.) با وجود کسب درآمدهاي افسانه اي در دولت هاي نهم ودهم ، کشور نه نتها به توسعه کامل صنعتي ، کشاورزي و عمراني و... نرسید بلکه با حیف ومیل بخشي از این درآمد ها تمام طرحهاي صنعتي وعمراني با توجیه اقتصادي و غیر اقتصادي ناقص ماندند و مهمتر از اینکه کشور با داشتن این میزان درآمد رشد اقتصادي منفي پنج درصدي و همراه با تورم اقتصادي بیش از ۴۰ درصد در سال ۱۳۹۲ را تجربه کرد. بطوریکه رئیس سازمان مدیریت و برنامه ریزي کشور در دولت یازدهم در اواخر سال ۱۳۹۳ اعلام کرد که حدود ۷۰۰میلیارد دلار از دارایي هاي کل کشور طي حدود ۶ سال خورده و حیف ومیل شده است اما حاصل این میزان درآمد پول نقد نبایستي رشد منفي اقتصادي داشته باشد .درآمد هاي افسانه اي ایران بین سالهاي ۱۳۸۴ تا ۱۳۹۲ (اوایل دهه ۹۰) واقعیتي است که آمارهاي مراجع رسمي همچون وزارت نفت وبانك مرکزي آنرا تایید کرده اند ولي همانطوریکه سازمان مدیریت و برنامه ریزي کشور اشاره کرده است توضیح این واقعیت دشوار است که چگونه دولتي با این میزان درآمد هاي بیسابقه در تاریخ ایران حجم گسترده اي از بدهي ها ، طرح هاي عمراني و صنعتي نیمه تمام و یا تعطیل شده، تورم بیش از ۴۰ درصد و رشد منفي ۵ درصد را به دولت یازدهم تحویل داده است . براساس آمارهایي که مراجع رسمي در سالهاي مختلف منتشرکرده اند دولت احمدي نژاد طي سالهاي ۱۳۸۴ تا ۱۳۹۱ از محل مالیات هاي مستقیم و غیر مستقیم ، اوراق مشارکت ها ، صادرات نفت خام و خصوصي سازي ، مبلغ ۸۶۴ میلیارد دلار درآمد داشته است و سرجمع درآمدهاي نفتي دولت هاي نهم ودهم طي سالهاي ۱۳۸۴ تا ۱۳۹۱به رقمي معادل ۵۷۸ میلیارد دلار مي رسید که از مجموع

درآمدهاي كشور طي سالهاي ۱۳۶۰ تا ۱۳۸۳رقمي معادل ۱۴۵میلیارد دلار بيشتر بود. با نگاهي دقيقتر دولت نهم در سال ۱۳۸۴ با قيمت هر بشكه نفت خاورميانه ۵۱/۹۴ دلار مبلغ ۵۳/۸۲ ميليارد دلاراز محل فروش نفت خام كسب كرده بود و در سال ۱۳۸۵ با نرخ نفت ۵۸/۵۷ دلاردر هر بشكه درآمد كشور به ۶۲/۰۱ ميليارد دلار رسيده بود و نيز در سال ۱۳۸۶ هم با فروش نفت خام با نرخ ۷۶/۴۸ دلاري درهر بشكه، دولت وقت مبلغ ۸۱/۶۰ ميليارد دلار درآمد كسب كرده بود و در سال ۱۳۸۷ هم دولت درآمدي با مبلغ ۸۱/۹۰ ميليارد دلاري با فروش نفت به نرخ ۷۹/۸۲ دلار در هربشكه كسب شده بود و در سال ۱۳۸۸ دولت نفت خام را بشكه اي با نرخ ۶۹/۰۱ دلار فروخت و درآمد حاصل از اين محل ۶۲ ميليارد دلار بود و در سال ۱۳۸۹ بار ديگر قيمت نفت جهاني اوج گرفت و به اين ترتيب با فروش نفت خام به قيمت هر بشكه با نرخ ۸۳/۳۳ دلار در آمدي به مبلغ ۷۴ ميليارد دلار نصيب دولت احمدي نژاد گرديد ، بطوریکه حتی دولت دهم ایران کمک های مالی به چند کشور کرده بود . در سال‌های فعالیت دولت‌های نهم و دهم اختصاص ۳۳۰ میلیون دلار برای پاکستان، اختصاص بودجه‌ای برای ساخت یک بیمارستان تخصصی در عراق، اختصاص وام ۱,۵ میلیارد دلاری با مدت ۱۰ سال بازپرداخت برای سریلانکا، اختصاص بودجه‌ای برای برای ساخت دو درمانگاه عمومی در بولیوی، کمک هفت میلیون دلاری برای ساخت یک فرودگاه در سنت وینسنت، کمک ۳۵۰ میلیون دلاری برای ساخت یک بندر نیکاراگوئه و موارد اینچنینی در رسانه‌های ایرانی انعکاس یافت . موضوعی که گاه انتقادهایی را هم در پی داشت اما حتی در زمان بیان این انتقادات هم کمتر کسی در مورد اهداف این سیاست سخن گفت.

جدول ونمودار زیر کمک های مالی ایران به دیگرکشورها در دولت احمدی نژاد را نشان می دهد.

توضیح	میزان کمک	نام کشور کمک‌شونده
در کنفرانس بین‌المللی پاکستان که در ژاپن برگزار شد، ایران تعهد داد به پاکستان کمک کند. (فروردین ۱۳۸۸)	330میلیون دلار	پاکستان
این خبر توسط حسین کاظمی قمی، سفیر جمهوری اسلامی ایران در عراق اعلام شد. (۲٤ فروردین ۱۳۸۸)	بودجه‌ای برای ساخت یک بیمارستان تخصصی ۲۲۰ تختخوابی، ۱۷ مدرسه و نیروگاه ۲۵۰ مگاواتی	عراق

این خبر توسط سفیر جمهوری اسلامی ایران در سریلانکا اعلام شد. (پنجم مرداد ۱۳۸۷)	وام ٦٥ میلیون دلاری با بهره پایین	سریلانکا
بنا بر گزارش پایگاه اطلاع رسانی ریاست جمهوری (هشتم آذر ۱۳۸٦)	وام ۱٫٥ میلیارد دلاری با مدت ۱۰ سال بازپرداخت	سریلانکا
این خبر توسط حجت‌الله سلطانی، کاردار ایران در بولیوی اعلام شد. (۲۰ مهر۱۳۸۷)	بودجه‌ای برای ساخت دو درمانگاه عمومی	بولیوی
اعلام شده توسط آسوشیتدپرس (۳۰ شهریور ۱۳۸۷)	کمک ۷ میلیون دلاری برای ساخت یک فرودگاه	سنت وینسنت
اعلام شده توسط رویترز (١٤ تیر ۱۳۸۷)	کمک ۳٥۰ میلیون دلاری برای ساخت یک بندر	نیکاراگوئه

روند افزایش قیمت حامل های انرژی و عوامل وابسته در دولت نهم و دهم :

از زمستان سال ۱۳۸۹ که نرخ بنزین دولتي از ليتري ۱۰۰ تومان به ۴۰۰ تومان افزایش یافت و بنزين آزاد مصرفي خودروهای شخصی نيز ليتري ۷۰۰ تومان از سوي دولت تععين گرديد و مسلم است که افرايش حامل هاي انرژي اثرات زيادي به قيمت تمام اقلام توليدي بخصوص مواد خوراکي داشت. با تصمیم و اعلام دولت دهم مبنی برتعلق گرفتن پرداخت يارانه نقدي ماهانه به تمام اقشار ملت کمی اوضاع اقتصادی تکانی خورد . دراین زمان دولت دهم با صرف هزینه کلان اقدام به مجهزکردن سیستم سوخت رسانی بنزین کرد که بصورت کارت الکترونيکي انجام مي شد ومقدار مصرف بنزين مردم را نيزسهميه بندي شد، بطوریکه در ابتدای این طرح در کارت هاي الکترونیکی بنزین به هر سواری شخصي درهر ماهه ۱۰۰ ليتر بنزين دولتي شارژ مي شد که بعدا در سال ۱۳۹۱ اين ميزان سهميه بنزين شخصی ماهي به ۶۰ ليتر تقليل يافت ، البته این طرح جهت صرفه جويي مصرف بنزين در کشور انجام يافته بود که در همان زمان به تصویب مجلس هم رسیده بود . بهر حال با تصويت مجلس از آذر ماه سال ۱۳۸۹ ماهانه به عموم مردم, دريافت مبلغ ۴۵۵۰۰ تومان به هر نفرازطرف دولت یارانه نقدي تعيين شد اما برخی ازمقامات دولت ومجلس و نیز تعداد کمی از مردم غنی و بی نیاز از دریافت این یارانه نقدی منصرف شدند. بطوریکه پرداخت این مبلغ به هر ایرانی در ماه یک سیستم کاملا نادرست بود. بطوريکه بعدا مطابق بررسي و تحقيق به عمل آمد از طرف دکتر توکلی از کارشناسان کمیته اقتصاد مجلس ,افزایش نرخ بنزین و سایر حامل های سوخت و انرژي و پرداخت یارانه از سوی دولت به عموم مردم موجب شده که سه برابر مبلغ یارانه از جیب ملت ایران خارج وبه منابع مالی دولت واریز گردد.در همين مقطع زماني نرخ مصرف ساير سوخت ها و آب و برق وگاز نیز به تناسب و بصورت تصاعدی افزایش یافت . از اواخر سال ۱۳۸۹ نرخ برابري ارز دلار رسمی بانک مرکزی نیزافزایش پیدا کرد و در حدود ۱۰۰۰ تومان رسید بطوریکه این نرخ ارز دلار رسمی دوباره دراوایل دهه ۹۰ افزایش و با تصویب مجلس نرخ رسمی هر دلار امریکا به ۱۲۲۶ تومان به عنوان نرخ مصوب دولتي تعيين گشت وبا این مصوبه دولت و افزايش ميزان واردات کالا در اوايل دهه نود قيمت تمام اجناس و کالاها ي ما يحتاج مردم چه داخلي و چه وارداتي به بهانه تحريم های اقتصادي ايران رو به افزايش گذاشت وبطوريکه در سال ۱۳۹۱ نرخ ارز هاي مهم (دلار ، يورو، پوند) در کشور هم دونرخي شدند ،بعنوان مثال نرخ رسمی برابري دلار آمريکا در اوايل سال ۱۳۹۱ مساوي با ۱۲۲۶ تومان ولي دربازار آزاد (در صرافي ها) در حدود ۱۵۰۰ تا ۱۶۰۰ تومان

مورد معامله می شد ، در این میان ارز مسافرتي نيز محدود شد و هركس فقط مي توانست حداكثر پنج هزار دلار با خود هنگام خروج از کشور خارج کند بطوريکه مسافرين با ويزای توريستی جهت خروج از کشور با ارايه ويزا و پاسپورت فقط از طريق بانك های ملي و ملت مقدار كمي ارز مي توانستند تهيه کنند و مابقی ارز مورد نیاز همراه مسافرت سیاحتی به خارج از کشور می بایست بطور آزاد از صرافی ها تهیه می شد و همچنين از سوي بانك مركزي اعلام شده بود كه ميزان فروش ارزدولتي برای هر مسافر با قصد توريستی با ارايه پاسپورت و ويزا و بليط براي كشورهاي آسيای دور واروپا درحد ۱۵۰۰ دلار و كشورهاي عربي و همسايه در حد ۳۰۰ تا ۴۰۰ دلار امريكا و نيز ارز زيارتي و دولتي كشورهاي مذهبي سوريه و عراق و عربستان نيز درحد ۳۰۰ دلار امريكا تعيين شده بود كه مردم مابقي نيازخود براي خريد ارز ميبايستي از بازار آزاد تامين كنند. البته در شهريور همان سال نرخ ارز در بازارآزاد براثر ایجاد تورم اقتصادي روند افزايشی داشت وبه قيمت ۲۳۰۰ تومان رسيد .بطوريکه تاحد زيادی به افزايش قيمت هاي تمام كالا ها ومحصولات توليدی بخصوص كالاهاي اساسي انجاميد و درهمين زمان مرتب نرخ ارز و سكه روز به روز روبه رشد بود. در اين ميان دولت دهم تصميم گرفت جهت توليد كنندگان داخلی برای تهيه مواد اوليه و نيز برای وارد كندگان و صادر كنندگان كالا ارز مبادلاتي تعيين كند كه نرخ اين ارز برابر با ۲۴۷۸ تومان از طرف بانك مركزي تعيين و ابلاغ گرديد و به مورد اجرا گذاشته شد تا اينكه با توجه به ايجاد حباب در نرخ بازار آزاد سكه وارز در زمستان همان سال نرخ ارز دلار به ۳۸۰۰ تا ۴۰۰۰ تومان هم رسيد وهمچنين نرخ فروش سكه در همان زمان نيز به ۱۵۵۰ تومان رسيده بود ولي از اسفند ماه سال ۱۳۹۱ با توجه به كاهش تقاضای بازار آزاد , نرخ ارز دلارو سكه كمي سقوط كرد والبته اين افزايش نرخ ارز دلار ,طلا وسكه توسط دلالان محلي و در جهت منافع شخصي انجام مي گرفت و همچنين دولت دهم در زمستان همان سال براي تامين و جبران كسري بودجه سال ۱۳۹۱ اقدام به توزيع ارز دلار امريكا به نرخ آزاد در بازار صرافان كرد تا بتواند درآمد ريالی حاصل از فروش ارز آزاد كسري بوجه سال ۱۳۹۱ را تامين نمايد ونيز در همين موقع مدتي تصميم به پيش فروش سكه به نرخ دولتي گرفته شد كه اين هم باعث بروز بالا رفتن نرخ سكه گرديد. متناسبا با افزايش نرخ آب و برق وگاز مصرفی از طرف وزارت نفت و نيرو بصورت تصاعدی وهمچنين افزايش نرخ مكالمات تلفن و تلفن سيار (موبايل) نيز از طرف شركت های مخابرات و تلفن سيار از سال ۱۳۹۱ شروع شد و با توجه باين نكته و اعلام گزارشات رسمي اداره های مشتركين آب وبرق تنها یک سوم منابع مالی اين شركت ها را از طريق اخذ هزينه های مصرفی كسب می كردند با اين حال دولت دهم برای تامين كسری بودجه سال ۱۳۹۱ و پرداخت يارانه ماهانه به ملت طی دوسال از بودجه وزارت نفت و نيرو استفاده می كرد تا اينكه از سال ۱۳۹۰ بيشتر پروژه های نفتي ،عمرانی ونيروگاهی در اكثر استانها با بحران

شدید مالی مواجه شدند و اکثر پروژه های نیروگاهی رو به تعطیلی گرایید، بصورتیکه بعدا از سوی بانک مرکزی اعلام شد که جهت تامین کسری بودجه یارانه نقدی , شبانه با دستور رئیس جمهور توسط بانک مرکزی بصورت غیر قانونی و خلاف اصول اقتصاد ازبودجه وزارتخانه های نفت و نیرو برداشت می شد ودرطی دوره دوم زمامداری دولت دهم وبه گزارش روزنامه های دولتی حدود نهصد پروژه غیر قابل اجرا وبدون تامین منابع مالی از سوی دولت دهم مصوب شده بود که ازجمله این طرح ها طرح انتقال آب دریای خزر از طریق استان های مازندران و خراسان جنوبی و سیستان وبلوچستان ایران به خلیج فارس بود و دیگری هم ساخت اولین خط تراموای تهران که از میدان صادقیه تا فرودگاه مهرآباد تهران بود بطوریکه با انتقادات شدید نمایندگان مجلس مواجه گردید و طرح دیگر دولت احمدی نژاد این بودکه با اصرار زیاد دولت به اجرا درآمد ، ساخت بلوک های آپارتمانی و بی کیفیت مهر بود بصوریکه این بلوک ها ازمتیریال ساختمانی ارزان قیمت و بی کیفیت و در چند کیلومتری خارج از شهر های بزرگ و کوچک برای واگذاری به افراد کم درآمد ساخته شده بود و در این مدت در زمینه ساخت نیروگاه ها نیز با توجه به کمبود بودجه وزارت نیرو مسئولین این وزارتخانه مجبور شدند برخی از نیروگاه های در حال اجرا ویا ساخته شده را به شرکت های خصوصی واگذار کنند و برخی از پروژه های در حال ساخت نیروگاه هادر شهرستان ها به شرکت مپنا که از شرکت توانیر بدهی کلان ازبابت اجرای این پروژه ها داشت واگذار گردید که ازجمله این پروژه ها نیروگاه سیکل ترکیبی شیروان و خرم آباد و جهرم بود و دیگر اینکه از سوی وزارت نیرو ساخت نیروگاه های خصوصی را در قالب بلوک دو واحد گازی و یک واحد بخار را به شرکت های خصوصی مصوب کردند که به عنوان مثال و از جمله نیروگاه های بلوکی در یزد یکی با کارفرمایی شرکت فراب و دیگری شرکت سرمایه گذاری مپنا ودیگری نیروگاه چادرملو در اردکان استان یزد که کارفرما ی آن شرکت معدنی چادرملو بود. ودیگری پروژه نیروگاه بلوکی سبزوار بود که کارفرمایش نیروی انتظامی بودکه بدلیل کمبود بودجه در حال تعلیق قرارداد بود را می توان نام برد.

اوضاع اقتصادی در دولت یازدهم و دوازدهم

از اواسط مرداد سال ۱۳۹۲ که دکتر روحاني دولت يازدهم زمام امور کشور را بدست گرفت ابتدا برنامه هاي اصلاحي سياست خارجي و اقتصادي را مد نظر قرارداد بطوريکه قبلااشاره شد ابتدا تلاش خود را در جهت حل مشکلات هسته اي وتعليق يا لغو بخشي از تحريم هاي اقتصادي ايران با تيم مذاکره کننده به سرپرستي وزيرامورخارجه همکاري کرد. بطوريکه طي چندين مرحله مذاکرات با گروه ۱+۵ در کليات موضوع توافقاتي انجام گرفت و سپس از لحاظ اقتصادي بخشي از وجوه بلوکه شده بابت پول فروش نفت از بانکهاي خارجي آزاد گرديد ، بطوريکه ابتدا درسال ۱۳۹۲ مبلغ ۴/۲ ميليارد دلار در هشت مرحله بصورت اقساطي آزاد و به تدريج به بانك مرکزي واريز گرديد و نيز بخشي از تحريم هاي اقتصادي لغو و يا بصورت تعليق درآمدند که ازجمله می توان به مبادلات ارزي دو بانك (پست بانك وبانك صادرات) و شرکت هاي کشتيراني ايران وصادرات نفت و معيانات گازي و نيز صادرات محصولات پتروشيمي اشاره کرد . همچنين درپاييز سال ۱۳۹۳ طي گزارش صد روزه رئيس جمهوري برنامه ريزي براي خروج از رکود اقتصادي وکاهش نرخ تورم اقتصادی مد نظر قرار داده شد تا اينکه با تلاش وزير امور اقتصادي و دارايي و اعلام آمار بانك مرکزي دراواخر سال ۱۳۹۲ ميزان تورم اقتصادی که در شهريور ۱۳۹۲ حدود ۴۰٪ بود در پاييز ۱۳۹۲ به ۳۵٪ رسيد و در اين زمان نرخ برابري دلار نيز با کمي نوسان در حد ۳۲۰۰ تا ۳۵۵۰ تومان در نوسان بود و همچنين نرخ سکه وطلا نيز در بازار در حال نوسان بوده ولي به سمت نزول در حرکت بود بطوريکه نرخ فروش سکه تمام در بازار در حد ۹۵۰ هزارتومان معامله مي شد ولي اقلام مواد خوراکي همچنان گران بود . در طي ادامه مذاکرات هسته اي تيم ايران با گروه ۱+۵ در تابستان ۱۳۹۳ که به توافق نهايي هسته اي منجرنگرديد و نهايي شدن آن به سوم آذر ۱۳۹۳ موکول شد ولي توافق گرديد که بخش ديگري از وجوه ارزي بلوکه شده پول نفت ايران به مبلغ ۲/۸ ميليارد دلار در شش مرحله از بابت فروش نفت ايران آزاد و به بانك مرکزي واريز گردد .در همين زمان با استناد به گزارشات آمار بانك مرکزي نرخ تورم اقتصادي به حدود ۱۸٪ رسيد و نيز با توجه به تمديد مذاکرات هسته اي ايران در سوم آذر۱۳۹۳ درپايان هفته اول آذرهمان سال نرخ سکه طلا به ۹۳۶ هزار تومان و نرخ جهاني طلا به ۱۱۹۸ دلار رسيده بود و به گزارش اقتصادي همچنين نرخ برابري دلار آزاد در تهران در همان زمان ۳۲۹۰ تومان و لي نرخ دلار رسمي در حد ۲۶۸۱ تومان بود . با استناد به گزارش اقتصادي مجلس بودجه سال ۱۳۹۴ به احتمال قوي با نرخ دلار ۲۸۵۰ تومان تاييد شود و نيز به نظر مي رسيد با توجه به سقوط نرخ فروش نفت خاورميانه و بدنبال کاهش توليد نفت خاورميانه و کاهش مجدد نرخ

فروش نفت خاورمیانه از ۸۰ دلار بشکه اي به زیر ۷۲ دلار بشکه اي رسید و به نظر مي رسید که بودجه سال ۱۳۹۴ براساس نرخ فروش نفت بشکه اي به ۶۵ دلار اصلاح و تصویب گردد. با این وجود اقتصاد دانان پیش بیني کردند که در زمستان سال ۱۳۹۳ نرخ فروش نفت خاورمیانه روند نزولي طي کند که این روند کاهشی نرخ نفت تاثیري زیادي در نوسان نرخ دلار و نرخ معاملات ارزي و سکه طلا در کشور منجر گردید . پس از گذشت تعطیلات نوروز سال ۱۳۹۴ وهمچنین اعلام رسمی هیات مذاکره کننده از تفاهم در مذاکرات لوزان سویس ایران با غرب و اتحادیه اروپا ، نرخ سکه طلا و ارز که در اوایل سال جدید در نوسان وبه ترتیب درحد ۹۵۸ هزارتومان و ۳۳۳۰ تومان بود و در حالی که قیمت سکه طلا و دلار طی روزهای گذشته سال جدید کاهش چشمگیری را در بازار تهران آغاز کرده بود در اواخر فروردین ۱۳۹۴ این روند معکوس شد و سکه تمام عیار با افزایش ۱۰هزار و ۵۰۰ تومانی به ۹۶۸ هزار و ۵۰۰ تومان رسید و هر دلار آمریکا با افزایش ۳۸ تومانی ۳۳۶۸ تومان فروخته شد . همچنین از لحاظ معیشتي حقوق بگیران که از پاییز سال ۱۳۹۲ میزان مالیات بردرآمد مازاد بر حد معافیت مالیاتي حقوق بگیران شرکت هاي خصوصي که در زمان دولت دهم براساس تصاعدي افزایش مي یافت وبرپایه ۱۰٪ تا ۳۵٪ حقوق ماهانه کارمندان محاسبه مي شد همسان با حقوق بگیران دولتي یکسان یعني فقط ۱۰٪ مازاد بر سقف معافیت مالیاتي محاسبه گردید وهمچنین در سا ل ۱۳۹۳ میزان کسرمالیات بر درآمد تمام حقوق بگیران اعم از شرکت هاي دولتي و غیر دولتي که مازاد بر میزان مبلغ معافیت مالیاتي مصوب هییت دولت بود فقط ۱۰٪ محاسبه مي گردید و نیز همان سال که سقف معافیت مالیاتي تمام حقوق بگیران شرکت هاي دولتي و غیر دولتي که یك میلیون تومان در ماه بود به یك میلیون و یکصد و پنجاه هزار تومان به عبارتي با ۱۵٪ افزایش ازطرف هیات دولت تصویب شد. در بخش هاي مهم صنعتي کشور در اوایل دهه ۹۰ ، در گزارشي که در زمستان ۱۳۹۳ از سوي سازمان برنامه و بودجه اعلام گردید ، دولت دهم از فروش نفت خام با نرخ ۱۰۷ دلار در هر بشکه در سال ۱۳۹۰ مبلغ ۱۱۳میلیارد دلار براي کشوردرآمد داشت و در سال ۱۳۹۱هم که از آن مي توان به سال آغاز تحریم هاي اقتصادي اشاره کرد ، فروش نفت خام با قیمت ۱۰۷ دلاري در هر بشکه مبلغ ۵۰ میلیارد دلار براي دولت وقت درآمد به بار آورد و همچنین در بین سالهاي ۱۳۸۴تا ۱۳۹۱ درمجموع ، در آمدهاي دولت وقت از محل خصوصي سازي با فروش شرکت هاي دولتي ،مبلغ ۱۰۷/۸ میلیارد دلار بوده است و در فاصله این سالها درآمد مالیاتي دولت نهم و دهم مبلغ ۱۴۹/۳ میلیارد دلار برآورد شده بود و همچنین درآمد دولت وقت در فاصله همان دوره مذکور از محل فروش اوراق مشارکت مبلغ ۲۸/۱ میلیارد دلار بوده است . از اینکه منتقدان دولت نهم و دهم ، درآمدهاي دولت احمدي نژاد را تحت عنوان درآمدهاي افسانه اي یاد مي کنند ودر مقایسه با درآمد دولت یازدهم قابل فهم است و باید توجه داشت که در سه دولت پیش از دولت احمدي نژاد یعني دوران دولت هاي

دفاع مقدس ، سازندگي و اصلاحات درآمدي بنام درآمد حاصل از فروش شركت هاي دولتي يا خصوصي سازي وجود نداشت . زيرا اصل اجراي سياست هاي اصل ۴۴ قانون اساسي از سال ۱۳۸۴ به بعد آغاز شد و به اين ترتيب دولت هاي نهم و دهم تنها درآمد افسانه اي را در اين زمينه داشته است. سخنگوی دولت يازدهم اعلام كرده بود كه كشور در طی سالهاي ۱۳۹۱و۱۳۹۲ ، رشد اقتصادي منفي ۹ درصد در مجموع داشته است ولي در ششماهه اول سال ۱۳۹۳ رشد اقتصادي كشور نسبت به سال ۱۳۹۲ مثبت ۴ درصد بود. در دولت يازدهم از پاييز سال ۱۳۹۲ با اقدام اصلاحات اقتصادي و همچنين با طرح هاي لازم برای جلوگيري ازتورم اقتصادي و طرح خروج از ركود اقتصادي و نيز با توجه به دريافت مبالغ درآمد ارزي بلوكه شده ايران در كشورهای خارج حدود ۷ميليارد دلار از سوي بانك هاي معين شده خارجي از بابت صادرات نفت خام ، نرخ تورم كشور به تدريج به ۲۰ درصد در پايان سال ۱۳۹۲رسيد و همچنين با تلاش دست اندر كاران دولت يازدهم نرخ تورم در پايان آذر ۱۳۹۳ طي گزارش بانك مركزي حدودا به ۱۷ درصد رسيد كه براين اساس مجلس شوراي اسلامي نيز پس از تصويب كليات بودجه سال ۱۳۹۴ ميزان درصد افزايش حقوق كل كارمندان و حقوق بگيران را حدود ۱۷ درصد پيش بيني كرده بود . در اين ميان در بهارسال ۱۳۹۳ نرخ برابري ارز دلار در بازار آزاد مابين ۳هزار تومان تا سه هزارو چهارصد تومان در نوسان بود در حاليكه نرخ دلار مبادلاتي براي تجار , وارد كنندگان وصادر كنندگان وبه تدريج از ۲۴۷۸ دلار سال ۱۳۹۲ به ۲۶۵۰ دلار رسيد و بطوريكه نرخ مبادلاتی ارز دلار امريكا در بودجه سال ۱۳۹۴ به ۲۸۵۰ تومان افزيش يافته بود كه تعيين كننده نرخ ارز فروش نفت خام از طرف دولت تعين شده بود . با توجه به اوضاع مذاكرات سياسي و همچنين اميدواري درتوافقات هسته ای نمايندگان ايران و نمايندگان گروه ۱+۵ درژنو و نيز در اثر نوسانات افزايش نرخ اونس طلاي جهاني به روايتي و همچنين بدليل افزايش تقاضاي داخلي براي خريد ارز درايران ، نرخ برابري دلار امريكا از اواخر آذر ۱۳۹۳ تا اوايل اسفند ۱۳۹۳ به تدريج روند صعودي داشته و به ۳۵۸۰ تومان رسيده بود . با توجه به وضعيت بازار بين المللي نفت و نيز كاهش تدريجي بهاي نفت خام در جهان آشكار بود كه از بهار سال ۱۳۹۳ تا اواخرپاييز همان سال بهاي نفت به نصف برسد (بهاي نفت از حدود ۱۱۲ دلاردرهر بشكه در بهار ۱۳۹۳ تا حدود ۶۰ دلار در هر بشكه اواخر پاييز ۱۳۹۳ بود) و اين پديده وضعيت كاهش بهاي نفت خاورميانه را هر كارشناسي به نوعي ارزيابي مي كرد بطوريكه يك نظريه آنرا توطئعه مشترك امريكا و عربستان عليه ايران و روسيه مي دانست و نظريه ديگر آنرا توطئعه عربستان و شيخ نشين هاي خليج فارس عليه ايران ، امريكا و روسيه مي دانست و يك نظريه ديگر هم وجود داشت كه رويكرد ضد اوپك بود. اين گروه اوپك را سازماني بين المللي و منسجم از توليد كنندگان نفت خام مي دانست كه ۴۰ درصد توليد نفت جهان را در اختيار دارد ، اين گروه پديده قيمت پايين نفت را سياست زيركانه اوپك در مقابله با

نفت توليدي از سنگواره هاي رسي و شني موسوم به شيل و عليه امريكا بعنوان بزرگترين توليد كننده نفت جهان تعبير می کرد ، البته اين گروه اصلا توجهي به نبود انسجام داخلي اوپك نداشت اما هر يك از نظريه هاي ياد شده گوياي بخشي از واقعيت بود . در نتيجه بازار نفت به امان خود رها شده بود و در اين دوره همه اصحاب نفت از امريكا تا خليج فارس و روسيه ، مكزيك و باراكل (ونزويلا) خود را در خسارت حس می کردند . بدين ترتيب اعضاي اوپك كه جمعيت زيادي دارند هراس بيشتري از كسري بودجه داشتند ولي اعضاي كم جمعيت ها و كشورهايي كه ميزان توليد و فروش نفت را در بودجه نمي آوردند در راحتي و آسايش بودند . براساس همين روند نزولي بهاي نفت خام جهاني پيش بيني شده بود كه احتمالا بهاي نفت جهاني در سال ۲۰۱۵ به حدود ۳۰ تا ۴۰ دلار بر هر بشكه خواهد رسيد . بطوريكه ميزان درآمد نفتي ايران با توليد يك ميليون بشكه در روز كه براي سال ۱۳۹۴ با نرخ ۷۲ دلار نوشته شده بود و حتي اگر زير ۷۲ دلار هم به تصويب برسد به نظر مي رسيد كه در سال آينده دولت يازدهم باز هم با كسري بودجه مواجه شود. برخي از افراد سودجو وابسته به دولت دهم نابساماني هاي اقتصاد ايران را برگردن تحريم هاي اقتصادي انداخته بودند ولي به نظر يكي از استادان اقتصاد در خصوص وضعيت اقتصاد ايران كه از سال ۱۳۹۱ ايجاد شده بخاطر تحريم هاي اقتصادي نيست بلكه مشكل اقتصادی ايران بيشتر از مسايل سياسي متاثر است و مشكلات اقتصادي ايران,مشكلات ريشه اي است كه از ۴۰ سال قبل تاكنون در گيرآن هستيم (مشكل اقتصادی ايران مربوط به درآمد وابسته به نفت است كه در واقع دولت هاي قبل تاكنون اقدام به خام فروشي نفت كرده اند.) وكارشناس مذكورياد آوري مي كند كه سال ۲۰۱۴ ميلادي بدليل مذاكرات هسته اي اقتصاد ما در حال سكون و بي تحرك قرار داشت و در اين مدت ما منتظر نتايج مذاكرات هسته ای بوديم و هرگاه علايم مثبتي از مذاكرات هسته اي مي آمد اين علايم اثر مثبتي بر اقتصاد كشور مي گذاشت و علايم منفي نيز اثرات منفي خود را نشان مي داد . به گفته اين استاد اقتصاد اثرات مثبت يا منفي مذاكرات هسته اي آنقدر عميق نبوده كه بتوان گفت اقتصاد ايران را تغيير داده است. اما دولت يازدهم در سال ۱۳۹۳ تحت تحريم هاي اقتصادي تلاش كرد برنامه هاي اقتصادي مانند اصلاح قيمت ها را دنبال كند . وي توافق هسته اي را بر اقتصاد ايران بسيار مهم ارزيابي كرد و گفت اثري كه توافق در مذاكرات ژنو بر اقتصاد ايران داشت اين بود كه تداوم تحريم هاي اقتصادي كه بصورت فزاينده اي پيش مي رفت متوقف شد و تحريم جديدي عليه كشور اجرا نگرديد. در ۱۲ مهر ۱۳۹۴ وزرای اقتصاد،صنعت، کار و دفاع در نامه‌ای مشترک به رئیس جمهور با انتقاد از برخی تصمیمات و سیاست‌های ناهماهنگ دستگاه‌ها، هشدار دادند اگر تصمیم ضرب‌الاجل اقتصادی گرفته نشود، رکود تبدیل به بحران خواهد شد . در این نامه مشترک علی طیب نیا، محمدرضا نعمت زاده، علی ربیعی و حسین دهقان وزرای اقتصاد، صنعت، کار و دفاع به حسن روحانی رئیس جمهور آمده است: «همانطور که مستحضرید از

دی ماه ۱۳۹۲ تاکنون بازار سرمایه متاثر از تحولات و متغیرهای کلان بین المللی و داخلی از جمله کاهش بهای نفت و کالای اساسی از جمله فلزات و همچنین تحریم‌ها و برخی تصمیمات و سیاست‌های ناهماهنگ دستگاه‌ها در داخل کشور شاهد آفت کم سابقه گردیده است به نحوی که از دی ماه سال ۱۳۹۲ تاکنون ظرف مدت ۱۹ ماه ارزش بازار بر اساس شاخص قیمت ۴۲ درصد کاهش یافته و به لحاظ افت ارزش، بازار کاهشی معادل ۱۸۰ هزار میلیارد تومان را شاهد است. (ارزش بازار از ۵۱۱ هزار میلیارد تومان در دی ماه ۱۳۹۲ امروز به عدد ۳۳۰ هزار میلیارد تومان رسیده است) و امروز در پی دستاورد بسیار ارزشمند و بزرگ هسته‌ای ملت ایران و در عین وجود پی آمدهای مثبت اقتصادی فراوان آن ابهاماتی نیز در بازار ایجاد شده که باید سریعا واکنش نشان داد.
"در این نامه می‌خوانیم: «براساس پیش‌بینی‌های بودجه ای شرکت‌ها که در بازار سرمایه موجود است و واقعیت‌های موجود در عملیات صنایع مختلف بورسی در برهه کنونی اگر به صورت ضرب الاجل و براساس قواعد حاکم در شرایط بحران اتخاذ تصمیم نگردد، بیم آن می رود که این رکود تبدیل به بحران و آنگاه بی اعتمادی شود که برای زدودن آثار آن شاید مدت‌ها وقت لازم باشد. " در ادامه نامه مشترک چهار وزیر کابینه یازدهم به رئیس جمهور، عوامل اصلی افت بازار سرمایه کشور مورد اشاره قرار گرفته و به شرح ذیل آمده است.

جدول زیر سهم هر یک از صنایع مهم و اثر گذار را در کاهش حدود ۱۸۰ هزار میلیارد تومانی نشان می‌دهد

از دی ماه ۱۳۹۲ لغایت پایان مردادماه ۱۳۹۴

صنایع	کاهش ارزش بازار – میلیارد تومان
محصولات شیمیایی (شامل صنایع پتروشیمی)	۴۲.۵۳۰
فلزات اساسی (شامل صنعت فولاد، سرب، روی، مس و آلومینیوم)	۳۴.۷۶۰
فراورده های نفتی (شامل صنایع پالایشگاهی و روانکارها)	۳۰.۱۲۰
استخراج کانه های فلزی (شامل سنگ آهن، سرب و روی)	۲۲.۳۹۰
بانکها و موسسات اعتباری	۱۵.۱۷۴
شرکتهای چند رشته ای صنعتی (غدیر، امید، صندوق بازنشستگی و گروه توسعه ملی)	۱۳.۴۰۷
مخابرات (شامل مخابرات و همراه)	۵.۹۵۰
سیمان، اهک و گچ	۵.۵۵۱
خدمات فنی و مهندسی (شامل مپنا و ...)	۴.۷۵۶
سایر صنایع	۴.۷۹۲
جمع کاهش ارزش بازار سرمایه	۱۷۹.۴۲۹

۱- توجه به این نکته ضروری است که ۳۵ درصد ارزش بازار مربوط به محصولات شیمیایی و فرآورده‌های نفتی و ۱۴ درصد ارزش بازار مربوط به فلزات اساسی و استخراج کانه های فلزی و ۱۳ درصد ارزش بازار نیز مربوط به بانک‌ها و موسسات اعتباری می‌باشد. ۲-افزایش قیمت دلار مبادله ای از ۲۷۹۹ تومان در پایان سال ۱۳۹۳ به ۲۹۹۶ تومان، هم اکنون افزایشی معادل ۲۰۰ تومان به ازای هر دلار موجب افزایش بهای تمام شده محصولات در داخل کشور شده است که در پیش بینی شرکت‌ها ملحوظ نیست و در آینده آثار آن در تعدیل سودآوری شرکت‌ها خواهد آمد. ۳- باتوجه به نقش بانک‌ها و موسسات اعتباری در هدایت جریان‌های نقدی و ایجاد تحرک در صنایع توجه به ارقام و اطلاعات مالی این گروه اهمیت ویژه‌ای دارد. مزید استحضار حضرتعالی سود تقسیمی این گروه از ۶۷۰۰میلیارد تومان سال قبل به ۱۹۰۰ میلیارد تومان در سال ۱۳۹۳ رسیده است و با توجه به روند عملیات بانک‌ها و الزامات بانک مرکزی جهت جبران کسری ذخایر تا ۵ سال آتی بازار بهبود مناسبی

در این حوزه را پیش‌بینی نمی نماید. ٤- در بعد عوامل داخلی کاهش ارزش بازار شرکت‌های فعال در بازار سرمایه، می توان به نبود تقاضای کافی برای محصولات، مشکل حاکم بر فعالیت‌های اقتصادی و افزایش انباشت موجودی و حساب های دریافتنی صنایع مختلف اشاره نمود. به عنوان نمونه در صنعت خودرو صورت‌های مالی زیان انباشته‌ای معادل ۴.۲۰۰ میلیارد تومان را نشان می‌دهد و این در حالی است که به دلیل بحران نقدینگی، صنعت مزبور در معرض توقف است و موجودی انبار محصول خودروسازان به متجاوز از صد هزار خودرو کف کارخانه رسیده است.٥- وضعیت مشابهی در صنعت فولاد، صنعت مس، مسکن، سیمان، کاشی و سرامیک و معدنی‌ها به عینه مشهود است. در صنعت پتروشیمی که بیش از ۳۵ درصد از ارزش بازار سرمایه را تشکیل می‌دهد، سیاست‌های نامعلوم تعیین نرخ خوراک گاز و همچنین افزایش قیمت دلار مبادله‌ای که موجب افزایش بهای تمام شده آنها شده است، به رکود این بخش دامن می‌زند، همچنین کنترل قیمت محصولات تولیدی بعضی از شرکت‌های بورسی مانع از تعدیل متناسب درآمدها و هزینه‌ها گردیده است.٦- دستاوردهای بزرگ هسته‌ای اگر چه موقعیت بسیار ممتازی برای کشور شده است و پیامدهای اقتصادی مثبت فراوانی در آتی به همراه خواهد داشت لیکن کاهش تقاضا در بازار به دلیل انتظار در کاهش قیمت کالاها مشهود است. ضمن اینکه توقع در بازار سرمایه ورود رقبای جدید خارجی برای شرکت‌های بورسی است و این نکته خود صنایع داخلی را با چالش مواجه نموده و می‌بایست برای آن سیاست شفافی اتخاذ و اعلام گردد.٧- برخی از نمادهای معاملاتی شرکت‌ها هم اکنون در بازار سرمایه بسته است. از جمله این نهادها، فولاد مبارکه، فولاد خوزستان، پالایشگاه بندرعباس، پالایشگاه لاوان، پالایشگاه شیراز، سنگ آهن چادرملو، سنگ آهن گل گهر، بانک پارسارگاد، بانک پارسیان، بانک سرمایه و بانک ایران زمین است که پیش‌بینی می‌شود بازگشایی نمادهای مزبور ظرف یک هفته آتی بین ۱۰۰۰تا ۱۵۰۰ واحد شاخص‌های بورس را کاهش دهد. ٨- نگاهی به اعداد و ارقام محقق شده طبق صورت‌های مالی ۱۳۹۳ نسبت به ۱۳۹۲ و پیش بینی شرکت‌ها برای سال ١٣٩٤ نشان می‌دهد: مالیات ابزاری شرکت‌ها در سال ۱۳۹۳ نسبت به ۱۳۹۲ از ۴۲۵۲ میلیارد تومان با ۳۷ درصد کاهش به ۲۶۸۲میلیارد تومان رسیده بود. ٩- تسهیلات مالی در سه ماهه اول ١٣٩٤ نسبت به سال ۱۳۹۲ از مبلغ ۴۰۶۳۳میلیارد تومان با افزایش ۱۷ درصد به مبلغ ۴۷۳۶۲ میلیارد تومان رسیده ولی هزینه مالی شرکت‌ها در سال ۱۳۹۲ مبلغ ۶.۶۰۰ میلیارد تومان بوده است در حالی که این عدد در سال ۱۳۹۳ به ۸.۱۰۰ میلیارد تومان رسیده بود که این افزایش نشان دهنده افزایش نرخ سود تسهیلات اعطایی در سال ۱۳۹۳ می‌باشد . قابل توجه اینکه بخشی از افزایش رقم تسهیلات به میزان هزینه مالی پرداخت شده شرکت می‌باشد این در حالی است که مانده تسهیلات نظام بانکی متجاوز از ۷۰۰.۰۰۰میلیارد تومان و سهم شرکت‌های معظم بورسی از این رقم کمتر از ۷ درصد می‌باشد.

اگر «برجام» نبود چه برسرتولید کشور می آمد؟

در اواخر فروردین ۱۳۹۵ صندوق بین المللي پول پیش بینی کرده بود که اقتصاد ایران درسال ۱۳۹۵ به میزان ٤ درصد رشد مي کند. کارشناسان این صندوق بین المللی تخمین زده بودند که باتوجه به برداشته شدن تحریمهاعلیه ایران ,اقتصاد ایران مي توانست به رشد خوبي دست پیداکند. فعالان اقتصادي درایران نیزچنین نظریه داشتند و معتقد بودند که در سال ۱۳۹۵ اقتصاد ایران دوران تازه اي را تجربه خواهد کرد به نحوي که مي تواند ازفرازونشـیب هاي به وجودآمده بگذرد وبه رشد برسـد.تجاروتولید کنندگان هرگونه تغییررا منوط به برداشته شدن تحریمهـا مي دانند ومي گویند اگرتحریمها به قوت خود باقي مي ماند به غیرازآنکه قیمت کالاها باروند صعودی افزایش پیدا مي کرد، رکود عمیق ترمي شد وقدرت خرید مردم بشدت پایین مي آمد.اما با حذف تحریمها حداقل ۲۰ چالش ازسرراه تولید کنندگان برداشته شده وتنها موانع داخلي مانده است (در دوره دولت روحانی تعدادی از تحریم ها برداشته شده بود).که اگردولت یازدهم براي حل آنها اقدام می کرد صنعت کشورحتی رشد ۱۰درصدي راهم مي توانست تجربه کند. با اینکه برخي ها معتقد بودند حذف تحریمها درزندگیشان تأثیري نگذاشته وحتي شرایط تولید کنند گان بهبود نیافته است امافعالان اقتصادي این امر را رد می می کردند و در گفت وگوهایشان اظهارداشتند که ازوقتي تحریمها برداشـته شده است شرایط سامان یافته وبرخی ازکشورها به صورت مکتوب وحضوري تمایل داشتند با ایران همکاری کنند.

تولید کننده هزینه تحمیلی تحریم رامی پرداخت - یکی از اعضای اتاق بازرگاني ایـران درباره اینکه تحریمهـا چه صدمــه اي به اقتصاد، تولید وتجارت کشورزد چنین می گوید: اگربخواهیم دریـک جمله درمورد تحریم وآثارمنفي آن صحبـت کنیم بایـد بگویم تحریم هزینه اضافي برتمام بخشهـا وارد کرد. اگراین روند ادامه پیدا مي کـرد به طورقطع اقتصاد ایران بیش ازگذشته صدمه مي دید. خوشـبختانه دولت یازدهم با اقتدارتوانست ازاین معضل عبور کند.لذا ما نیزبه عنوان همراه ان دولت (یازدهم) دربخش خصوصي مي خواهیم ازفرصت پیش آمده براي بهبود اقتصاد کشـوراستفاده کنیم.وي با انتقاد ازاینکه چطوربرخي ها مي گویند برداشته شدن تحریمها هیچ تأثیري براقتصاد نداشــته است وشرایط مانند سالهاي گذشته است تصریح کرد: قبل ازبرداشته شدن تحریم, ما مجبوربودیم براي خرید وپرداخت پول به سراغ واسطه ها برویم که این امرباعث شده بود قیمت تمام شده کالا ها چند برابرشود. همچنین نگراني ازاینکه نتوانیم درماههاي بعد کالایــي راخریداري کنیم مجبوربودیم حجم بیشتري خرید داشته باشیم. وقتي کالا درانبار دپوشود این به منزله خواب سرمایه وافزایش هزینه است ولي درشرایط فعلي چنین امري رخ نمي دهد وهرموقع که بخواهیم مي توانیم براي خرید اقدام کنیم. مشکل دیگر ما در بحث صادرات و واردات بود. ازآنجا که نمي توانستیم به صورت مستقیم پول را به فروشنده ها واریز

كنيم و با واسطه ها مذاكره مي كرديم وآنها هرطوركه مي خواستند با مارفتارمي كردند. اما اكنون صادرات و واردات به صورت مستقيم وبيواسطه شده است.چالش ديگردرحوزه اقتصادي كه بشدت به ما آسيب زد خواب رفتن طرحهاي توسعه اي بود. هيچ كشوري جزچين حاضرنبود باماهمكاري كند ولي اكنون درهمكاري با ايران كشورهاي اروپايي وآسيايي درحال رقابت هستند. اين عضواتاق بازرگاني اظهارداشت: مشكلات توليد كنندگان وتجارنسبت به دوران تحريم خيلي كم شده است وقابل مقايسه با دوران اقتصاد كشوربا دوران تحريم نيست و با تغييرصورت گرفته قطعا روزهاي پرجنب وجوش وپررونقي همراه خواهد بود. درحال حاضرمتقاضيان كالاهاي ايراني زياد شده اند وتوليد كنندگان مي خواهند براي پاسخ به درخواست طرفهاي خارجي برميزان توليد خود بيفزايند. وي خاطرنشان كرد: طی سالهاي اخيرهيچكدام ازكشورها ي اروپايي حاضرنبودند درطرحها وپروژه هاي ايران سرمايه گذاري كنند ولي با برداشته شدن تحريمها كشورهاي اروپايي به صورت حضوري ومكاتبه اي درخواستهاي خود رامطرح مي كنند. وي تأكيد كرد: با افزايش فروش توليدات داخلي وامكان خريد مواد اوليه موردنياز، بازاربزودي ازركود خارج مي شود وبخش مهمي ازانتظارات درمورد برجام عملياتي مي شود.اگرتحريمها برداشته نشده بود اكنون شرايط خيلي بد تر از اين بود وحتي امكان داشت قيمتها به صورت صعودي افزايش پيدا كند.

بازارهای بين المللی راازدست داده ايم – همچنين ديگر عضواتاق بازرگاني ايران درباره اينكه اگرتحريمها ادامه پيدا مي كرد اكنون اقتصاد كشوربا چه چالشهايي روبه روبود گفت: اززمانيكه ايران باتحريم روبه روشد مشكلات اقتصادي روزبه روزبيشترشد.اين امربيشترين تأثيرخود را برقيمت تمام شده كالاها گذاشت ومردم قدرت خريد خود را ازدست دادند. وقتي قدرت خريد روند كاهشي پيدا كرد ركود دامن گيرتوليد كنندگان شد وپس ازافت توليد، بيكاري سيرافزايشي گرفت. وي ادامه داد: يكي ديگرازمشكلاتي كه تحريم به وجودآورد، خواب پروژه ها بود.ازآنجا كه كشورها حاضرنبودند قطعات مورد نيازطرحهاي ايراني را بفروشند خيلي ازپروژه ها نيمه كاره مانده وازبهره برداري بازماند . اين امرسرمايه هارا ازبين برد وريسک سرمايه گذاري درايران افزايش پيدا كرد.به نحوي كه حتي سرمايه گذاران داخلي حاضر نشدند وارد پروژه اي شوند.وی خاطرنشان كرد:طي مدت تحريم خيلي ازماشين آلات ازكارافتاد وبه دليل عدم حضورخيلي از شركت های خارجی بازارهاي بين المللي را ازدست داديم. حتي اين اواخربراي چارتركردن كشتي حمل كالاهاي ايراني مجبوربوديم ۱۵ برابر قيمت بپردازيم. .وي با بيان اينكه درزمان تحريم مجبورشديم فعاليت هارابه واسطه ها بسپاريم اظهارداشت : وقتي بازارعادي ومستقيم ازدست رفت به ناچاربه سمت واسطه ها رفتيم واين امردر حوزه مالي وپولي بيشترنمايان شد. لذا بازارسياهي براي تجاروتوليد كنندگان ايراني

ایجاد شد که جزافزایش هزینه هیچ خروجي دیگري نداشت. عضواتاق بازرگاني ایران متذکرشد: اکنون با برداشته شدن تحریمها فضاي رواني گذشته شکسته شده است وخوشبختانه خیلي ازکشورها براي همکاري مشترک اعلام آمادگي کردند.لذا ما دیگربراي تأمین قطعه وانجام پروژه هاي خود معضلي نداریم وازسویي این روند ریسک سرمایه گذاري را درایران کاهش داده اسـت.

تحریمها، اقتصاد ایران را شکننده کرد- رئیس خانه صنعت ومعدن هـم دربـاره آثـارمثبت برداشـته شـدن تحریمها گفت: شـاید آثارمثبت حذف تحریمها درزندگي مردم باسـرعت نمایان نشـود ولي درحوزه تولید وتجارت برداشته شدن تحریمها مشخص است ازایـن رومي توان امیدواربود که بزودي اقتصاد ایران باشرایط بهتري روبه روخواهد شد وحتي امکان رقابت با کشـورهاي مختلف راپیدا خواهد کـرد. وي افزود: اگرتحریمها یک سـال دیگرادامه داشـت خیلي ازواحدهاي تولیدي بامشکلات جدي روبه رومي شدند. خوشـبختانه دولت با مذاکرات مناسب خود توانست بخوبي ازاین بحران عبورکنـد واجازه نداد تبعات منفي تحریم بیش ازگذشته اقتصاد را گرفتارترکند.اما براي آنکه چنین شرایطي تکرارنشود باید ازهم اکنون ازاقتصاد تک محصولي فاصله گرفت. وی بـا بیان اینکه وابسـته بـودن به درآمدهاي نفتي باعث شـد ایران ضربه پذیرشـود، واقتصاد مقاومتي کمـک مي کند تا ازوابستگي به درآمدهاي نفتي فاصله بگیریم.ما صنایع متعددي داریم که اگربـه آنها اعتماد داشـته باشند با سرعت مي توانند رشد کنند وحتي درزمینه صادرات بتوانند رکوردشکني کنند.رئیس خانه صنعت ومعدن متذکرشد: تحریمها سبب شد ما سالها ازپیشـرفت عقب بمانیم لذا اکنون زمان آن است که گذشـته راجبران کنیم واجازه ندهیم مشکلات قبلي به قوت خود باقي بماند.خوشبختانه نگاه دولت یازدهم به تولید وبخش خصوصي بسیارمثبت است. بدین جهت با تکیه برحمایت هاي دولت مي تـوان عقب ماندگیها را جبـران کرد. وي اظهارداشت: اقتصاد ایران به خاطرتحریم شکننده شد ولي با شـروع مذاکرات با طرفهاي خارجي واستقبالي که سـرمایه گذاران خارجي ازایران داشـتند تمام مشکلات درحال حل شدن است. عضو دیگری از اتـاق بازرگاني ایـران نیزدربـاره اینکه تحریمها چه تأثیري برفعالیتهاي اقتصادی گذاشـته بود بـه خبرنگارگفت:اوایـل تحریمها تأثیري بـرفعالیت تولید کنندگان نگذاشته بود چراکه مي توانستیم بخشي ازمواداولیه مورد نیازخود را ازکشـورهاي مختلف تهیه کنیم وازآنجا که میزان ذخایرخوب بود چالشهاي تحریم رامتوجه نشدیم امابا گذشت زمان کشورهاي متخاصم محدودیتهاي بیشـتري را اعمال کردنـد واین امرباعث شـد تا تولیدات داخلي لطمه شدیدي ببیند. وي خاطرنشان کـرد: موضوع دیگري که باعث شـد اقتصاد ایران با شرایط خاصي روبه روشود وابسته بودن به نفت بود. اگرسالهاي گذشته دولت به سایرحوزه ها وصنایع توجه کرده بود میزان وابسـتگي ما به واردات کمتربود.تصورمي کنم اگرسـالهاي دورازاقتصاد مقاومتي مبنا قرار می گرفت حد اقل

در بيش از ٤٠ درصدازصنايع چالش هابه شــكل فعلي ظهورنمي كرد. وي افزود: حال كه تحريمها برداشته شده است اميدواريم نگاه دولت به توليد كنندگان وبخش خصوصي تغييركند ودراين ميان شــرايطي فراهم شود كه همه به صورت يک ســان بتوانند رشــد كنند. خوشبختانه درمقطع فعلي تمام مشكلات ومحدوديتها درعرصه بين الملل مرتفع شــده اســت وبه راحتي مي توان با بازرگانان، توليد كنندگان وســرمايه گذاران ســايركشورها ارتباط برقراركرد.وي تأكيد كرد: پيش بيني مي شود براي ســال جاري نگاه مثبت دولت به بخش خصوصي، اقتصادايران ازركود خارج شود وبه سمت پويايي كه مد نظراست حركت كند.

تأثيرمثبت حذف تحريم های اقتصادی

١-واسطه های دورزدن تحريم حذف شدند.٢- هزينه تمام شده توليد كاهش يافت.٣مذاكــرات به صورت مســتقيم انجام گرفت. ٤- ريسک سرمايه گذاري كاهش پيدا كرد. ٥-خواب سرمايه وجود ندارد.٦- تأمين قطعات امكان پذيرشد.٧- پروژه ها وطرحهاي نيمه تمام فعال شدند.٨- وضعيت مالي دولت روبه بهبود شد. ٩ - نرخ بيكاري به مرور زمان كاهش پيدا مي كند. ١٠- مشكلات صادرات و واردات حل شد. ١١- سرمايه گذاري خارجي بــه صورت مستقيم انجام مي شود. ١٢- كشورهاي اروپايي مجددا شركای اول ايران خواهند شد .١٣- ايران می تواند درعرصـــه اقتصاد بين الملل حرفي براي گفتن داشته باشد . ١٤- رونق به بازارتوليد ومصرف بازمی گردد. ١٥- قدرت خريد مردم افزايش پيدا مي كند. ١٦- افزايش قيمت كالاهارخ نخواهد داد.١٧-ثبات اقتصادي دركشورخواهيم داشت.١٨- هزينه هاي تمام شده خريد كالاازخارج از كشور كاهش پيدا می كند. ١٩- فضاي منفي رواني دراقتصاد شكسته شد. ٢٠- تكنولوژی های جديــد درحال ورود به كشوراست .

گشايش های اقتصاد ايران ٩٠ روز پس از اجرای برجام : (اقتصاد پسا تحريم)

پس ازاجــراي برجام محوراظهارات اقتصادي منتقدان عليه دولت دريك مســيراصلي جريان داشت: «برجام هيچ دستاورد اقتصادي براي كشوردرپي نداشته است.» اين جمله رامي توان تقريبا تكيه كلام مشترك منتقدان برجام دانست. اگرچه دولت همواره درصف مقدم نقد پذيري قرارداشت وشاهد گوياي آن نيزحجم عظيم انتقادات شديد صورت گرفته بود اما طبق گفته رئيس جمهوري، مرزانتقاد وتخريب بايد كاملا روشن باشــد. براين اســاس درك اينكه گزاره « ناكامي اقتصادي برجام» تاچه حد صحيح اســت چندان دشــوارنيست! كافي اســت به روند زماني اجراي برجام توجه كنيم. طبق منطقي كه منتقدان ارائه می كنند اين است . اول اينكه بايد ظرف سه ماه همه جوانب پيچيده ومتنــوع اجــراي برجام شــامل توافقات صورت گرفته، تعهدات هركدام ازطرفين، بوروكراســي لغوتحريمهاي اتحاديــه اروپا وامريكا كه تنها درخصوص تحريمهاي ايالات متحده امريكا شــامل ٨٠٠ شعبه اجرايي مختلف

بود و همچنین سازوکارهاي بسيارريسك پذيرساختارها وتعاملات اقتصادي كشورها وشـركتهاي بزرگ اقتصادي دنيا كاملا اجرا شود ودوم اينكه ظرف كمترازســه ماه تمام آثارونتايج اقتصادي اجراي برجام در شــاخصه هاي كلان اقتصادي كشور نظيررشد اقتصادي، سـرمايه گذاري، اشتغال، ركود، درآمدملي و... خودرا نشان دهند. طبق اين منطق چون دراين مدت شاهد بهبود شاخصه هاي كلان اقتصادي كشــورنبوديم، برجام مطلوبيتي براي كشــوردرپي نداشــته است! درنگاه اقتصاد كلان اجراي يك برنامه ريزي عـلاوه براينكه بــه عوامل مختلفي بستگي دارد چشم اندازهاي بعضا مدت داری برای نتيجه گيری آن متصوراست. حال اگربرجام را بــا توجه به تمام جوانب آن ازلغو فرآيندهاي بسيارپيچيده تحريمها درسطح كشورها ونظام بين الملل گرفته تافرآيند مدت داراعتماد سازي براي شركتها وبنگاههاي اقتصاد يبين المللي جهت سرمايه گذاري وتعامل اقتصادي درنظــربگيريم ، قضاوت درمورد ناكامي آن كمي غيرمنصفانه به نظرمي رســد. ضمن اينكه نگاهي گذرابه برخي ازمهمترين دستاوردهاي اقتصادي پس از سه ماه اخيرروشن مي سازد كه اتفاقا پس از برجام نموده اي گشــايش اقتصادي دركشوربه وضوح قابل مشاهده بود. مسايلی نظير افزايش ۷۰۰ هزاربشــكه اي صادرات نفت كشورظرف سه ماه، جذب ۷ ميليارد دلار ســرمايه گذاري خارجي قطعي، قراردادهاي اقتصــادي وتجاري ســودآوري چــون توليدات مشترك خودروســازي جهت صادرات به منطقه هدف خاورميانه، قراردادهاي بزرگ تجهيزناوگان هوايــي وزيربناهاي حمل ونقل هوانوردي دراين زمره به حســاب مي آيد.

برخي ازمهمترين گشايش هاي اقتصادي درسه ماه پس ازاجراي برجام در زير آورده شده است-

افزايش ۷۰۰ هزار بشكه اي صادرات نفت- جذب ۷ ميليارد دلارسرمايه گذاري خارجي- برقراري مجدد سوئيفت وبازشدن و گشايش اعتباری تعداد ۱۶۰۰ فقره ال سی- حضورغولهاي خودروسازي وقراردادهاي توليد مشترک با ايران– آغاز روند آزاد سازي ۳۲ ميليارد دلارازپولهاي بلوكه شده ايران –مجوزحضورغول هواپيماسازي شركت بوئينگ دربازارايران- لغوتحري م كشتيراني واحياي حمل ونقل دريايي ايران- قرارداد با شركت ايرباس وآغازنوسازي ناوگان حمل ونقل هوايي پس از ۳۰ سال.

وضعيت نرمال اقتصاد ايران پس از برجام

مخالفان اقتصادي برجام دودسته بودند؛ دسته اي كه منتقد دلسوزبه شــمارمي آمدند واگرهم انتقادي داشتند براي تســريع درروند حصول نتايج اقتصادي برجام بود ودسته ديگري كه مخالفتشان بيشــترجنبه سياسي داشت ، سابقه آنهاهم به دست اندركاران رويه غلط اقتصادي پيشــين برمي گشت. ايران تقريبا دروضعيت نفت دربرابرغذا قرارداشــت واقتصاد آن هم درشرايط بسيار نامطلوبي قرارگرفته بود. برجام اين وضعيت اقتصادي رابه حالت نرمال برگرداند. در اين برهه نه تنها تحريمهاي جديد وضع

نشـد بلكه تحريمهـاي قبلي نيزمتوقف شده بود . در زمان لغو برجام ايران قادر بود نفت خودرا صادركند وبسياربيشترازدوران پيشين درزمينه صادرات انرژي موفقيت هاي خوبي كسب كرده بود وهزينه هاي مبادلات مالي ايران با دنيا بسـياركاهش يافته بود.

اظهار نظر رئيس اسبق سازمان خصوصي سازي در باره روند اجراى برجام

درمدت اجـراي سه ماهه برجام شـاهد تحولات خوبـي درصنعت واقتصاد كشـوربوده ايـم. نبايد انتظارداشته باشيم فضايي كه طي ١٢ سال تحريم شديد بين المللي عليه ايران به وجـودآمده را دركوتـاه مدت بتوانيم تغييردهيم. بازشدن سوئيفت، گشايش السي،قراردادهاي مختلف سـرمايه گذاري وتعامـلات اقتصادي باكشـورهاي مختلـف دنيا درزمره مواردي هستند كه دركوتاه مدت انجام شـده ونتايج بلند مـدت آنهم ازمدتي ديگرقابل مشـاهده مى باشد . ضمن اينكه اقبال خوب بنگاههاي اقتصادي بين المللي وهمچنين كشورهاي پيشرفته دنيا براي تعامل اقتصـادي باايران كه به وضوح درسفرهاي خارجي مقامات دولتي وهمچنين سفرهاي انجام شده به ايران مشاهده شده اسـت رامي توان نشانه خوبي بـراي دوران تحـول اقتصادي مثبـت ايران دانسـت. آزاد سـازي ها بتدريـج درحال تحقق كامل اسـت،اموال وپولهاي بلوكه شـده ايران دركشـورهاي مختلف دنيا درحال آزاد شدن اسـت وبايد براي تحقق كامل نتايج اقتصادي برجام كمي صبركرد وبه بخشهاي مختلف اقتصادي دولت فرصت داد. طبيعي اسـت كه نبايـد منتظرحل كامل يك مشـكل چندين ساله به صورت يك شـبه بود. گشايش هاي اقتصادي كـه درنتيجه برجام حاصل شده است شاخصه اي كلان اقتصادي رادركوتـاه مـدت تحـت تأثير قرارمي دهـد. بويژه درزمينه بهبود فضاي كسب وكار، اشتغال آفريني، خروج ازركود، مهارتورم وثبات دربازارپولي ومالي بزودي تحولات بسيارمثبتي رخ خواهد داد.

مهر تأييد واقع بينانه برگشايش هاى برجام اواسط دهه ٩٠

قبل ازاينكه درمـورد پيامدهاي یک پديده قضاوت صورت گيرد لازم اسـت ابتداابعاد مختلف آن پديده ونحوه رخ دادن پيامدهاي آن روشـن شـود واطلاعات لازم توسط قضاوت كنندگان فراهم شـود. آنچه دراقتصاد ايران طي سالهاي گذشته رخ داده است ومحدوديت هاي مختلفي كه درسـايه تحريمهـاي پي درپي براقتصاد ايران تحميل شـده گوياي آن است كه اين قيد وبندها ابعاد بسيارپيچيده اي داشته است واثربخشي آن نيزدراجراي مختلف اقتصاد ايران ابتدا به صورت مستقيم وسپس به صورت غيرمستقيم تحميل شده است. پس به طورطبيعي پس ازبرجام بايد ابتدا شـاهد اثرات مسـتقيم آن وسـپس پيامدهاي غيرمستقيم آن باشـيم وبايد انتظارات خود را مطابق واقعيت هاي موجـود تنظيم نماييم. پس ازاجراي برجام روابط مالي، بانكي وتجاري ما با بسـياري ازكشورهاي دنيا درمسيرجديدي قرارگرفت كه ديدن

این گشایش ها نیازي به تخصص ویژه ودید اقتصادي خاصي ندارد بلكه فقط كمي واقع نگري وانصاف براي قضاوت كننده كفايت مي كند. اينكــه در دوره دولت دوازدهم بانک هاي ايـران مي توانستند با بانكهاي ســايركشورها تبادلات مالي وپولي داشــته باشند، اينكه كشتيراني ما به صورت رســمي مي توانست به نقل وانتقال كالا مبادرت كنـد، اينكه پولهاي بلوكه شـده ايران دركشورهاي ديگرآزاد شــده ودراختياركشورما قرارگرفت وهمچنين بسياري ازطلب هاي ايران ازســايركشورها كه به بهانه تحريمها ازچرخه اقتصاد كشــورخارج شــده بود، در آن دوره، اقتصاد ايران به چرخش درآمد ، اينكه بسياري ازشركتهاي بزرگ دنيا ومقامات اقتصادي كشــورها به كشورايران رفت وآمد داشته ومراحل اوليه مربوط به همكاري هاي اقتصادي را انجام داده بودند، اينكه بسياري ازآمارهاي نهادهاي معتبراقتصادي دنيا ومؤسســات مالي بين المللي چشم اندازبســيارمثبتي ازفضاي اقتصاد ايران درپســا برجام را نويد مي دادند وحتي صندوق بين المللي پول رشد اقتصادي پنج درصدي براي ايران پيش بيني كرده بود، اينكه شركتهاي بزرگ خودروسازي دنيا براي همكاري مشترک باخودرو ســازان ايراني وارد فعاليت شــده واقدام به تأسيس شركتهاي مشــترک كرده بودند وايران را مبدأ بازارصادراتــي خاورميانه مي-دانستند، اينها همه پيامدهاي اوليه برجام بود كه هيچ انســان منصفي نمي تواند برآنها چشم ببندد. اما اينكه انتظارداشــته باشيم سه ماه پس ازاجراي برجام مشكل بيكاري كشور، مشــكل ركود وعدم تعادل هاي بسيارعميق اقتصادي كه از گذشته بــه جا مانده اند وهمچنين بدهي هاي دولت به ســاير بخشها كه ازدوره قبل به ارث رســيده ، پس ازاجراي برجام ظرف اين مدت كوتاه ســامان داده شود، توقع غيرمنطقی محسوب می شود وبا شناخت كافی ازشــاخصه های كلانی مانند اشتغال، رشــد اقتصادي، توزيع درآمد و بسياري ازعــدم تعادل هاي جدي اقتصادي به اين نتيجه می رســيم كه بايد صبروشــكيبايی بيشتری داشته باشــيم. چون اگركسي با الفباي اين متغيرها دراقتصاد آشنا باشــد هيچگاه چاره جويي براي اين مشكلات را دركوتاه مدت جستجونميكند. خلاصه كلام آنكه برجام درمسيراجرای مناسبی قرارداشت.

توافق درمذاکرات هسته ای ایران

یکــی از نقــاط عطــف اقتصــاد ایــران در دهــه ۹۰ بــه توافـق رسـیدن مـذاکرات هسـته ای ایـران و اتحادیــه اروپــا و امریکــا بــود .پــس از ایــن توافـق رئـیس جمهـوری امریکــا در یــک مصــاحبه رســـانه ای در خصـــوص دارایـــی و دلار هـــای بلوکـــه شـــده ایـــران در خـــارج ســـخن گفـــت. بطوریکــه در خصــوص اطلاعــات میــزان دارایــی هــای ایــران در خــارج از ســوی انســتیتوی مالیــه بـین المللـی فـاش گردیـد کـه دارایـی هـای مسـدود شـده ایـران مبلـغ ۱۵۰ میلیـارد دلار اسـت وگــزارش داد، لغــو تحریمهــای ایــران احتمــالاً موجــب افــزایش تولیــد نفــت ایــران و تشـــدید

فشارهای مالی بر دیگر صادر کنند گان منابع هیدروکربنی خواهد شد . به نقل از رسانه فایننشال تایمز، لغو تحریم های ایران احتمالاً موجب افزایش تولید نفت ایران و تشدید فشارهای مالی بر دیگر صادر کنند گان منابع هیدروکربنی خواهد شد. مؤسسه اعتبار سنجی مودیز نیز در گزارشی نوشت، برآورد افزایش یک میلیون بشکه‌ای تولید نفت ایران طی یک تا دو سال بنحو اجتناب ناپذیری، قیمت‌ها را کاهش خواهد داد و از طریق کاهش منابع مالی کشورهایی نظیر روسیه، ونزوئیلا، نیجریه، بحرین و عمان، میزان اعتبار آنها را کاهش خواهد داد. مودیز هم چنین به‌نقل از انستیتوی مالیه بین المللی نوشت، توافق هسته‌ای همچنین به ایران اجازه خواهد داد به ۱۵۰ میلیارد دلار از درآمدهای مسدود شده‌اش و سیستم مالی جهانی، دسترسی پیدا کند، که می‌تواند تولید نفت ایران را تا سال ۲۰۱۷ به میزان٤ میلیون بشکه در روز برساند . افزایش تولید نفت ایران می‌تواند پیش‌بینی موسسه مودیز را از افزایش پنج دلاری قیمت نفت در سال ۲۰۱٦ نیز تضعیف نماید. ولی در این حصوص وزیروقت امور اقتصادی و دارایی ایران اعلام کرد: رقم قابل استفاده از دلارهای بلوکه شده ایران کمتر از ۳۰ میلیارد دلار است که این رقم نیز جزء منابع مالی بانک مرکزی است. علی طیب نیا درباره پول‌های بلوکه شده ایران در خارج و مطرح شدن رقم‌های مختلف در این خصوص از ۲۵ تا ۱۷۵ میلیارد دلار، گفت: علت اصلی تفاوت در ارقام و اعداد بلوکه شده به تعاریف مختلف افراد از این پول‌ها است. ذخایر ارزی ما در خارج از کشور ممکن است نزدیک به یک ۱۰۰ میلیارد دلار باشد اما آنچه قابل استفاده و دسترسی است رقم اعلام شده از سوی رییس کل بانک مرکزی است. وی ادامه داد: حدود ۳۵ میلیارد دلار از منابع ارزی بانک مرکزی نزد شرکت نیکو وابسته به شرکت ملی نفت ایران است که در گذشته سپرده گذاری شده و این پول در پروژه‌ها و یا هزینه‌های شرکت نفت و یا سایر موارد اختصاص یافته و اکنون نیز قابل استفاده نیست.وزیر اقتصاد تصریح کرد: همچنین حدود ۲۲ میلیارد دلار از این منابع ارزی نزد شرکت بیمه کشور چین بصورت وثیقه برای طرح‌های تامین مالی ایران مورد استفاده قرار گرفته و این مقدار ارز نیز قابل استفاده نیست لذا رقم قابل استفاده کمتر از ۳۰میلیارد دلار و جزء منابع مالی بانک مرکزی است. همچنین وزیر امور اقتصادی و دارایی ایران در نشست شورای وزیران صندوق اوپک در وین با اشاره به اینکه هدف اصلی صندوق اوپک تامین مالی برنامه‌های توسعه و کمک به از بین بردن فقر در کشورهای غیر عضو اوپک است، گفت: در جلسه امروز برنامه‌های سالانه، سیاست‌ها و برنامه بلند مدت ده ساله

صـندوق اوپـک مـورد تصـویب شـورای وزیـران اوپـک قـرار گرفـت کـه براسـاس آن فعالیتهـای این موسسه توسعه‌ای برای ۱۰ سال آینده مشخص خواهد شد .

یک نامه اقتصادی وسه رویکرد متفاوت

گروه اقتصادی انتشارنامه چهاروزیرکابینه شامل وزیران اقتصاد و دارایی ، صنعت و معدن، دفاع ،کارورفاه اجتماعی به رئیس جمهوري درباره شرایط بورس ودلایل ریزش بازارسرمایه درسال ١٣٩٤ دولت یازدهم بازتابهاي بسیاري رادرمحافل کارشناسي وسیاسي همراه داشت. براساس توضیحات وزیراقتصاد، ارسال این نامه طبق خواسته رئیس جمهوروقت براي گزارش دهي ازوضعیت اقتصاد وبورس بود و به هیچ عنوان هشداربه رئیس کابینه تلقي نمي شد. به گفته وي ارسال چنین نامه هایي مسبوق به سابقه بوده وبه طورمعمول وزیران ازجمله وزیراقتصاد براي ارائه تصویري ازآخرین تحولات اقتصادي نامه هایي به رئیس جمهوري وسایرمقامات دولتي ارسال کرده وبراي مشکلات موجود چاره اندیشي شده بود. اما جداي توضیحات ارائه شده توسط امضا کنندگان نامه و همچنین سخنگوی دولت که هشدارآمیزبودن آنرا رد کرده بودند و اعلام کرده بودند که این نامه نشان دهنده اختلاف میان اعضاي کابینه نیست، بسیاري ازکارشناسان برداشت خودرا ازآن با رسانه ها درمیان گذاشته بودند ، دراین میان برخي ازکارشناسان برخورد شکلي به این نامه کرده ودرباره نحوه انتشاروشکل آن سخن گفته بودند، اما برخي آن رابه اختلاف شدید میان اعضاي کابینه ودید گاه هاي آنها درباره مسائل اقتصادي کشور ربط داده بودند. این درحالي بود که عده اي ازصاحبنظران نیزبانگاهي فراتراقدام به ارائه راه حل براي مشکلات موجودا قتصادي کرده بودند. درمجموع مي توان گفت این کارشناسان سه نوع برخورد با این نامه داشتند. عده اي به طورکامل باآن مخالف بودند وضمن اینکه انتشارآن راکاردرستي نمی دانستند مضمون آنرابه اختلاف موجود میان تصمیم گیران اقتصادي دولت نسبت داده بودند. ولي تعدادي ازکارشناسان نگاهي دوگانه به این نامه داشتند به طوري که ضمن مخالفت با روش انتشارآن که ازسوي وزیران به رئیس جمهوري انجام شده بود خواستارتوجه جدي دولت یازدهم به موضوع رکودي که دراین نامه به آن اشاره شده، بودند. درکناراین کارشناسان،صاحبنظراني نیزوجود داشتند که نه تنها نحوه انتشارنامه چهاروزیرراغیرمعمول نمي دانستند بلکه آنرا باعث شفاف سازي وپیش بیني آینده اقتصاد ایران تلقي کرده بودند. مرتضي الله داد اقتصاددان واستاد دانشگاه گفت: اگراین نامه هم نوشته نمي شد مسائل اقتصادي کشوربه قدري دروضع بد قرارداشت که به صورت علني باید این مسائل گفته مي شد وممکن بودشخص آقاي رئیس جمهور این مسائل رامطرح مي کرد. اقتصاددان واستاد دانشگاه با بیان اینکه مشکل بزرگ اقتصادی کشور،رکود اقتصادی است افزود:: بخش بزرگي ازاین تورم، تورم انتظاري ناشي ازتحریم بود که

تلاش وزارت خارجه این موضوع راکاهش داد ومردم اطمينان خاطرپيدا كردند ،بنابراين فعاليت هاي سوداگري به ميزان زيادي كاهش يافت. مشاوروزيرصنعت،معدن وتجارت درمورد نامه ٤ وزيربه رئيس جمهور بابيان اينكه بنگاهها درصورت تداوم ركوداقتصادي باخطرتعطيلي مواجه ميشوند ،گفت: متأسفانه بانک مرکزي موافق كاهش نرخ سودبانكي نيست. احمد پورفلاح، درموردنامه اخير ٤ وزيربه رئيس جمهوري براي هشدارنسبت به وضعيت اقتصادي كشور،خاطرنشان كرد: انتشاراين نامه درفضاي مجازي اين اميدواري را ايجاد مي كرد كه دولت يازدهم هم بدون سانسوروشفاف عمل كند چراكه بخش خصوصي مدتی بود نسبت به رکود دربازارهشدارداده بود که این رکود بدنه بازاروبنگاههای تولیدی را آزارمي دهد. وي باتأكيد براينكه اگرچه سرعت كاهش تورم طي دوسال توسط دولت بسيارخوب بوده،اما ازآن طرف رکود اقتصادی درحال صدمه زدن به بنگاههاي توليدي كشوراست تا حدي كه اگرديربجنبيم،با ركود وسكوني كه ايجاد شده احتمال ازبين رفتن وتعطيلي بنگاهها وجود دارد . به نقل از روزنامه ایران : روحانی (رئيس جمهوري وقت) در مصاحبه تلویزیونی خود با مردم گفته بود: به دلیل تحریم‌ها، ما جنسی را که وارد کشور می‌کردیم گاهی ۲۰ درصد، گاهی ۲۵درصد وحتی گاهی ۳۰ تا ٤۰ درصد نیز گران‌تر می‌خریدیم، یعنی فرض بر اینکه اگر به ارزش ۱۰۰میلیارد دلار جنس و کالاهای ضروری نیازملی بود که وارد کشور شود، حداقل حدود ۲۵میلیاردش تلف می‌شد و این مبلغ از جیب مردم هدر می‌رفت البته این کار برای کاسبان تحریم خیلی سود داشت و کاسبان تحریم در دوبی، اروپا، چین و تهران بودند و همه‌جا این کاسبان تحریم حظورداشتند که آنها از این توافق برجام عصبانی هستند اما مردم ما این هزینه پرداخت می‌کردند.

آغاز ماجرا:

در تاریخ ۱۱تیر سال ۱۳۹۱ بود که وزیر نفت دولت دهم در بخشنامه‌ای از تمامی مدیران و کارکنان وزارت نفت خواست تا در مقابل تحریم‌های غیرقانونی ۲۷ کشور اروپایی بسیج شوند. در آن زمان اتحادیه اروپا خرید نفت از ایران را تحریم کرده بود وسکاندار وزارت نفت به تازگی تغییر کرده بود و با اینکه از مدت‌ها قبل هشدارهایی داده می‌شد که اتحادیه اروپا قصد دارد ایران را تحریم کند، مقامات وزارت نفت می‌گفتند اگر ایران تحریم شود، قیمت نفت به بالاتر از۱۵۰ دلار می‌رسد. دولتی که به نفت صد دلاری خو گرفته بود سهمش را از بازار بیش از واقعیات موجود می دید اما درعمل ایران تحریم شد و قیمت نفت به بالاتر از ۱۵۰دلار نرسید و بسیج کارکنان و مدیران وزارت نفت نیز ثمر چندانی از این بابت ندیدند .مردم با تمام وجود نتایج حاصل از تحریم‌های تلخ را تحمل کردند و حجم اقتصاد ایران کوچک و کوچک تر شد. اما در همین دوره عده‌ای از محل تحریم‌هایی که زندگی را

نشانه رفته بودند، ثروت زیادی اندوختند. هرچند آدرس ثروت اندوزان تحریم چندان روشن نیست اما می‌توان برآوردی تقریبی از حجم ثروت‌های آنان ارایه کرد

واردات کالا به کشور : از دکلی که پولش پرداخت شد ولی وارد ایران نشد تا هزاران پرونده فساد اقتصادی ریز و درشتی که بگذریم، پای مراودات قانونی و روزمره وسط کشیده می‌شود. با تعمیم تحریم‌ها به شبکه بانکی و قطع سوییفت و بایکوت شدن مراودات مالی ایران با خارج از کشور از یک سو و تحریم کشتیرانی و بیمه‌ها و ورود و خروج کالا از ایران گران تر از قبل شد. حالا انتقال پول بصورت ارز از ایران به خارج و از خارج به ایران با مشکلاتی روبه رو بود. مشکلاتی که منجر به افزایش ۲۰ تا ٤٥ درصدی قیمت‌های کالاها برای ایران می شد. بررسی‌ها نشان می‌دهد که ایران در سه سال اوج تحریم‌ها، یعنی از سال ۱۳۹۱ تا پایان ۱۳۹۳ بیش از ۱٥٤ میلیارد دلار کالا وارد کرده بود و این رقم بدان معناست که بین ۳۰ تا ٦۰ میلیارد دلار از جیب ملت ایران بابت هزینه‌های ناشی از تحریم تنها در بخش واردات کالا خرج شده بود .واردات کالا در این مقطع کوتاه (تشدید تحریم‌ها) در سال‌های ۱۳۹۱ تا ۱۳۹۳چیزی در حدود ۳۰ تا ٦۰ میلیارد دلار به جیب کسانی که نقش دلالی و واسطه گری برای خرید کالاهای مورد نیاز ایران را عهده‌دار بودند، ریخته شده بود.

واردات آدامس و سواری پورشه به جای غذا و دارو

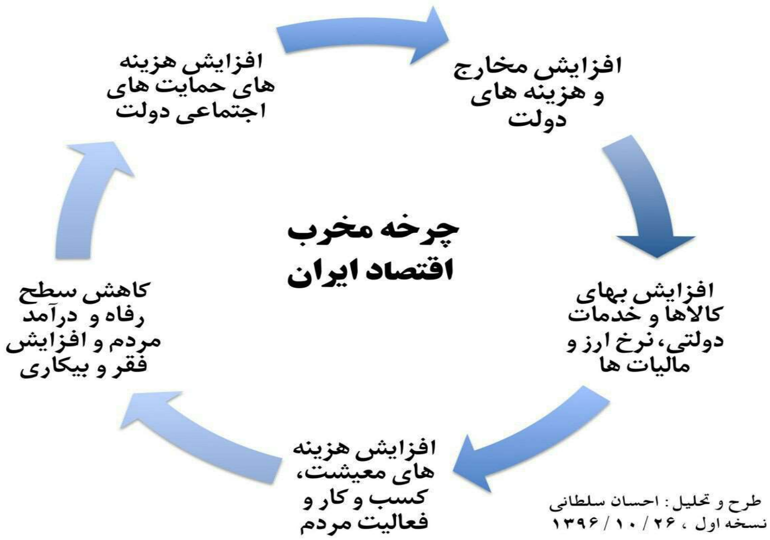
وقتی وزیر بهداشت دولت دهم زمانی برخی را متهم کرد که با ارز دولتی تخصیص یافته برای واردات مواد مورد نیاز کشور دست به واردات لوازم آرایش و سواری پورشه زده‌اند، با سکوت همکارانش مواجه شد. کمتر از چهار ماه بعد که با حکم برکناری اش روبه رو شد، دیگر خبری از پیگیری‌های ارزی نداد و بعدها معلوم شد زین اسب نیز با پول‌هایی که قرار بود صرف واردات داروهای مورد نیاز راهی کشور شده است. این امر نشان می‌دهد داستان تنها به صرف واردات محدود نمی‌شود. مرکز مبادلات ارزی در حالی آخرین روزهای حیاتش را پشت سر می‌گذراند که پیش از این با هدف غلبه بر تحریم‌ها به راه افتاد. کالاها اولویت دار شدند تا معلوم شود اولویت کشور چیست اما دور خوردن اولویت‌ها در همین دوره دغدغه کاسبانی بود که به پول‌های واسطه‌گری بسنده نمی‌کردند. آدامس وارداتی در آن دوره صدای خیلی‌ها را درآورد که وقتی نیاز اصلی کشور غذاست، واردات آدامس چه ضرورتی دارد؟ خودروهای لوکس درست در همین دوره زمانی غوغایی در خیابان‌های تحت تحریم تهران به پا کرده بودند، با بنزین‌هایی که به دلیل ممنوعیت ورود بنزین به ایران از شرکت های پتروشیمی وارد بازار می شد. درست در سالی که وزیر نفت بخشنامه داده بود تا همه برای مقابله با تحریم اتحادیه اروپا بسیج شوند، ۱٦ هزار و ۲۳۹ دستگاه خودروی لوکس راهی ایران شد. از زمان روی کار آمدن دولت یازدهم واردات خودروی لوکس محدود و سپس قطع شد.در سال ۱۳۹۲ حجم

واردات خودروهای لوکس حدود چهار هزار دستگاه و در سال ۱۳۹۳حجم واردات به ۱۳۳ دستگاه محدود شد. واردات ۱٦ هزار دستگاه خودروی لوکس در سالی که مضیقه ارزی خود را نشان داده بود یک میلیارد دلار روی دست کشور گذاشت. خودروهای لوکس هرچند در حال تبدیل به زخم اجتماعی در اقتصاد بحران‌زده ایران هستند اما حضورشان نمایانگر شکاف طبقاتی عظیمی است که در سال‌های تحریم عمیق و عمیق‌تر شد.واردات آدامس نیز هر چند در سال ۱۳۹۱ کاهش یافت و به حدود ۱۲ میلیون دلار محدود شد اما جولان آدامس‌های خارجی در بازار چند صد میلیاردی ایران حکایت از آن داشت که تاجران این جویدنی محبوب قصد ندارند در مضیقه ارزی نیز موقعیت را واگذار کنند حتی به واردات دارو.

قاچاق کالا سالی تا ۲۰ میلیارد دلار : آنها که قانونی کالایی را وارد کشور نمی‌کردند، غیرقانونی درهای ورودی را می‌یافتند. رییس کل گمرک پیش از این گفته بود که حجم واردات غیرقانونی کالا چیزی حدود ۲۰ میلیارد دلار در سال است. با این حال برخی پا را از این فراتر گذاشته و حجم کالای غیرقانونی موجود در بازار ایران را بیش از ۳۰ میلیارد دلار در سال می‌دانند. از گوشی تلفن همراه گرفته تا یخچال ساید بای‌ساید. وزیر کشور نیز که بعدها از فعالان حوزه قاچاق به عنوان دارندگان پول کثیف یاد کرد و هشدار داد مبادا پول‌های کثیف از اقتصاد وارد سیاست شود، اعداد و ارقامی بسیار قابل توجه در این بخش ارایه داد. گردش مالی چند میلیارد دلاری قاچاقچیان سوخت که بررسی‌ها نشان می‌دهد یک سره بار نمی‌برند بارشان از کالاهای ایرانی دارای مزیت در خارج پر می‌شود، و با کالاهای خارجی دارای مزیت در بازار ایران می‌آیند. در میان آنها خیلی‌ها مدعی بودند که تحریم‌ها را دور زده‌اند و چون دوربرگردان‌ها شفاف نیست، نمی‌توان رقم دقیقی از دریافتی‌های‌شان در این حوزه ارایه داد. به این ترتیب در سه سالی که تحریم‌ها بحران‌های اقتصادی را تشدید می‌کرد از این محل برخی بین ٦۰ میلیارد تا ۱۰۰ میلیارد دلار درآمد داشتند. کاسبان تحریم تنها در بخش واردات فعالیت نمی‌کردند. بلکه حوزه صادراتی را نیز در دستور کار داشتند. یک فقره از فعالیت‌های‌شان مطالبه ای به بزرگی دو میلیارد و ۸۰۰ میلیون دلار روی دست دولت گذاشته بود. عامل این مطالبه نفتی، بابک زنجانی دلال فروش نفت بود که هر چند در زندان بود اما نبود پول و ارز در هیچ حسابی از یک سو وارایه آدرس‌های گمراه کننده از سوی دیگر سبب شده بود بحران خود را نشان دهد. آیا زنجانی تنها عامل فروش نفت ایران بود؟این سوال را هر چند نمی‌توان به سادگی پاسخ داد اما از میان هزارلای اخبار ایران می‌توان دریافت ،کسانی دیگر نیز در این حوزه فعالیت داشتند. از آنکه برخی از این عوامل که در ترکیه محکوم شدند ، رضا ضراب نام داشت , گرفته تا کسانی که اسامی‌شان به گوش کسی آشنا نیست. داستان در حوزه نفت تنها به عاملیت برای فروش محدود نمی شد. در این سال‌ها کسانی

شغلی ثابت برای خود دست و پا کرده بودند وواسطه‌ای برای انتقال پول نفت به ایران شده بودند و به ازای هر دلاری که به ایران می‌آوردند حق العملی دریافت می‌کردند.همان زمان برخی ازکارگزاران دولت دهم در نشست‌های خصوصی و نیمه خصوصی از بالا بودن هزینه انتقال پول به ایران سخن می‌گفتند. برخی این رقم را ۲۵ سنت به ازای هر دلار اعلام می‌کردند. این به آن معنا بود که به ازای واردات هر یک دلار به ایران، ۲۵ سنت هزینه می‌شود. به این ترتیب هر یک میلیون دلار فروش نفت ایران ۲۵۰ هزار دلار نصیب کسانی می‌کردند که واسطه انتقال پول نفت به کشور بودند. این افراد در سال‌های اوج تحریم پس از سال ۱۳۹۱ تا پایان سال ۱۳۹۳ حداقل ۱۵۰ میلیارد دلار نفت فروخته بودند که به گواه آمارهای ارایه شده از سوی صندوق بین‌المللی پول ٦٢/٩ میلیارد دلار آن در سال ۱۳۹۱ حاصل شد و ٥٦ میلیارد و ۳۰۰ میلیون دلار آن در سال ۱۳۹۲. با این حال بانک مرکزی درآمد حاصل از فروش نفت را در سال‌های ۱۳۹۱ و ۱۳۹۲ به ترتیب ٦٨/١٣٥ میلیون دلار و ٦٤/٧٨ میلیون دلار اعلام کرده بود .بر این اساس با احتساب هزینه دلالی ۲۵ سنتی به ازای هر دلار مشخص می‌شود که کاسبان تحریم از این محل حداقل ۳۵ میلیارد دلار به جیب زده بودند. وقتی کلانتری در مقام تیم عملیاتی روحانی (ریس جمهور) برای انتقال امور از دولت دهم به دولت یازدهم مصاحبه کرد، تاکید کرده بود که پول نفت ایران به حساب ٦٣ نفر واریز می‌شود که این ٦٣ نفر عمدتا در خارج از کشور زندگی می‌کردند.

در خصوص چرخه مخرب اقتصاد ایران از دیدگاه چگونگی تامین و مصرف مخارج دولت نمودار زیر بیانگر شفافی است

تولید بی رمق و چند نکته

در ارتباط با حیاتی ترین معضل اقتصادی کشور یعنی "تولید بی رمق" چند نکته وجود دارد:

۱- رویکرد اقتصادی دولت روحانی و دولت احمدی نژاد به نحوه حل مشکلات اقتصادی، تن شوئی در اقتصاد آزاد است. مقامات و مشاوران دولت ها باور داشته و دارند که با واسپاری همه امور به کارکرد های آزاد در اقتصاد، و عدم مداخله دولت و حتی مجلس شورای اسلامی در امور اقتصادی، همه چیز روبراه خواهد شد و این حرف را ۳۰ سال است که ادعا و در عمل پیاده می کنند.

۲-عمده بانک های کشور خصوصی هستند و در بیش از ۱۵ سالی که از تاسیس تدریجی آن ها می گذرد. هم از حیث تعداد و هم از حیث تاثیر گذاری در اقتصاد رشد قابل اعتنائی داشته اند.

۳-همــواره عــاملان اقتصــادی بخــش خصوصـــی ، بـــه بــالا بــودن نــرخ ســود (نــرخ بهــره) معتــرض، و از آن بــه مقامــات دولتــی شــكایت مــی برنــد . مقامــات هــم ،بــر خــلاف رویكــرد رسـمی خودشــان كــه اقتصــاد آزاد اسـت ، در یــک تنــاقض آشــكار ، كــه ناشــی از كــج فهمــی مســائل اقتصــادی ایــران اســت، بــا خواســته هــای بخــش خصوصــی بــرای پــائین آمــدن نــرخ بهــره همسو شده و با آن ها همراهی حداقل لفظی می كنند.

٤-آنچــه در خــور تامــل مــی باشــد ایــن اســت كــه بخــش خصوصــی از یــک طــرف در سیســتم بانكهــای خــود ، نــرخ بهــره (ســود) را بــالا مــی گیــرد و همزمــان، از بــالا بــودن ایــن نــرخ و آفــت آن بــرای تولیــد شــكایت مــی كنــد. گــوئی ایــن بخــش معتقــد اســت بایــد در بانــک هــای خــویش نــرخ بــالای بهــره را وصــول كنــد امــا هنگــامی كــه نوبــت خــودش بــرای دریافــت تســهیلات شــد نــرخ پائین را بپردازد.

٥- امــا نكتــه مهــم تــر ، اوضــاع اندیشــه دولــت اســت كــه از یــک طــرف همــه تــار و پــود ســازمانی خــود را بــا قواعــد اقتصــاد آزاد شــبیه ســازی نمــوده ، یعنــی بــه امــامزاده ای متوســل شــده كــه دهــه هاســت كــه بطــورتحقیقی هــیچ فــرد واقــع بینــی بــه معجــزه كــردن آن امیــدی نــدارد و از طــرف دیگــر در اوج قــدرت اجرائــی، ملتمســانه مــواردی همچــون كــاهش نــرخ ســود بــانكی(بهره) را درخواست می كند كه در اقتصاد آزاد ،جستجوی آن مورد تمسخر به آن است.

روند افزایت قیمت ها و سیاست پولی در دولت روحانی

افزایش قیمت بنزین در سال 1398

در تــاریخ ۲٤ آبــان ۱۳۹۸ بنــزین و حامل‌هــای انــرژی ســهمیه بنــدی شــدند و قیمت‌هــای جدیــد آنهـا بـه طـور رسـمی اعـلام شـد. بـر اسـاس اعـلام شـركت ملـی پخـش فرآورده‌هـای نفتـی ایـران، از ایـن تـاریخ بـه بعـد قیمـت هـر لیتـر بنـزین سـهمیه‌ای ۱۵۰۰ تومـان و نـرخ هـر لیتـر بنـزین آزاد ۳ هـزار تومـان شـده اسـت. مـتن اطلاعیـه شـركت ملـی پخـش فراورده‌هـای نفتـی ایـران دربـاره طرح مدیریت مصرف سوخت به شرح زیر است:

« شركت ملی پخش فرآورده‌های نفتی ایران به اطلاع عموم هموطنان عزیز می‌رساند كه براساس مصوبه شورای عالی هماهنگی اقتصادی سران محترم سه قوه، از ساعت صفر روز ۲۴ ماه آبان ۱۳۹۸ سهمیه بندی بنزین برای تمام وسایل نقلیه بنزین سوز به ترتیب بیان شده در این اطلاعیه انجام می‌شود.

۱- میزان سهمیه بنزین هر نوع خودرو به ترتیب زیر است.

ردیف	کاربری		میزان سهمیه بنزین ماهانه (نرخ اول)
۱	سواری شخصی	بنزینی	۶۰ لیتر
		دوگانه سوز	۳۰ لیتر
۲	تاکسی	بنزینی	٤۰۰ لیتر
		دوگانه سوز	2۰۰لیتر
۳	موتورسیکلت	–	۲۵ لیتر
٤	وانت کم مصرف	بنزینی	۲۰۰ لیتر
		دوگانه سوز	۶۰ لیتر
٥	وانت پرمصرف	بنزینی	۳۰۰ لیتر
		دوگانه سوز	۱۲۰ لیتر
٦	آمبولانس	–	٥۰۰ لیتر

۲ – قیمت بنزین معمولی سهمیه‌ای از قرار هر لیتر ۱۵۰۰ تومان خواهد بود. - قیمت بنزین معمولی غیرسهمیه‌ای از قرار هر لیتر ۳۰۰۰ تومان خواهد بود. - قیمت بنزین سوپر از قرار هر لیتر ۳۵۰۰ تومان خواهد بود.

۳ – از ساعت صفر روز ٢٤ ماه آبان ۱۳۹۸ سهمیه کامل همه خودروها به کارت سوخت شخصی آن ها واریز شده و سهمیه خودروهای شخصی به مدت ۶ ماه قابل ذخیره است . استفاده از سهمیه سوخت صرفا با استفاده از کارت هوشمند سوخت شخصی میسر خواهد بود.

۴ – کسانی که تاکنون به هر علت کارت سوخت شخصی خود را دریافت نکرده اند ، از ساعت اجرای طرح، سهمیه سوخت ایشان محفوظ است و از این بابت هیچ نگرانی نداشته باشند .

افرادی که کارت سوخت ندارند، شامل کسانی که تاکنون درخواست المثنی نداده‌اند، کسانی که درخواست داده و هنوز کارت سوخت خود را دریافت نکرده اند و همچنین کسانی که کارت سوخت برایشان صادر شده ولی در باجه معطله شرکت ملی پست است، سهمیه همه آنها از همین امروز محفوظ و ذخیره خواهد شد.

۵ – نرخ CNG بدون تغییر خواهد بود.

۶ – برای مسافربرهای بر پایه اینترنت (اسنپ و تپ‌سی) مشروط برآن که نرخ های خود را از مقادیر مصوب ، به تشخیص وزارت کشور تغییر ندهند ، اعتبار معادل سهمیه مصوب تعلق خواهد گرفت .

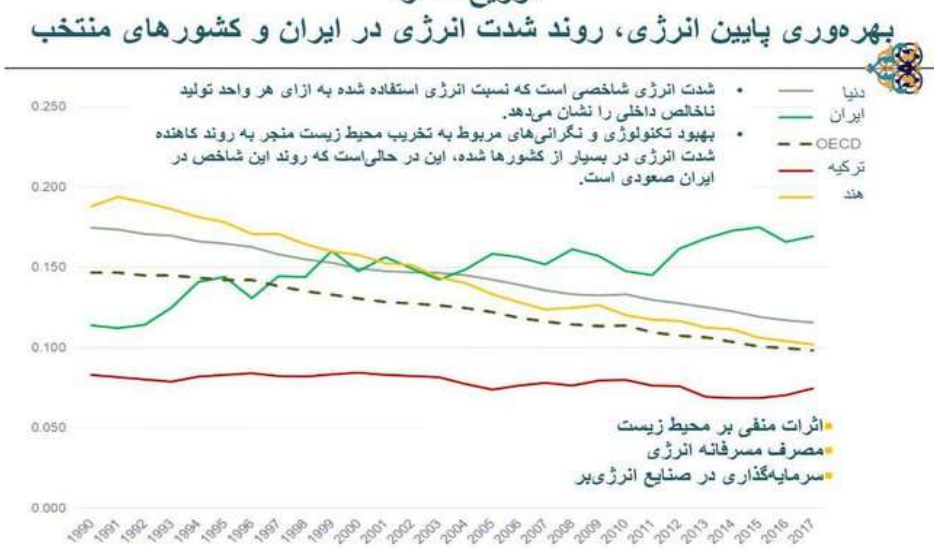
برای تامین سوخت خودروهای مسافربر خطی و بین شهری ، آژانس های مسافربری و آموزشگاه های رانندگی تمهیدات لازم اتخاذ گردیده است که متعاقبا اعلام خواهد شد.

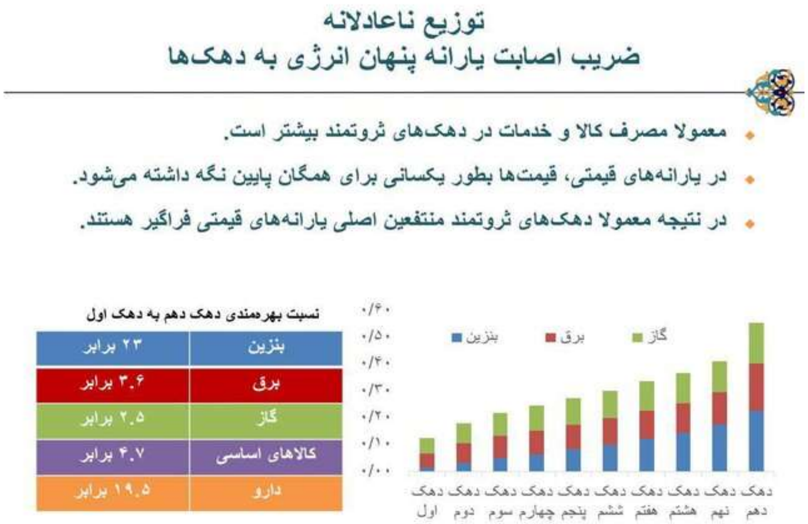
۷ – به منظور رفاه حال دارندگان خودروها با اولویت وانت بارها مقررگردید وزارت نفت و سازمان برنامه و بودجه کشور ظرف مدت یک ماه ضوابط تشویقی برای توسعه مصرف CNG در خودروها را تنظیم و به تصویب شورای اقتصاد برسانند.

۸ – همچنین به خودروهای همه دستگاه های اجرایی دولتی موضوع ماده ۵ قانون مدیریت خدمات کشوری ، سهمیه بنزین تعلق نمی گیرد و این خودروها باید با قیمت هر لیتر ۳۰۰۰ تومان نسبت به دریافت بنزین اقدام کنند.

۹ – قیمت نفت گاز با کارت سوخت جایگاه دار بدون تغییرخواهد بود .»

در زیر، نمودارهایی از وضعیت مصرف انرژی و اختصاص و توزیع یارانه سوخت در ایران و برخی کشورهای دیگر جهان را مشاهده می شود .

اما استدلال موافقان افزایش قیمت بنزین چیست؟

موافقان افزایش قیمت بنزین طیف‌های مختلفی را شامل می‌شود که در بعضی اوقات دلایل درستی نیز برای خواسته خود دارند که سه مورد زیر از پرتکرارترین و منطقی ترین استدلال‌های موافقان افزایش بنزین است.

۱- قاچاق

یکی از عمده ترین دلایلی که در لزوم افزایش قیمت بنزین مطرح می‌شود این است که بخصوص پس از افزایش جهشی قیمت ارز در سال گذشته، میزان قاچاق سوخت نیز روند شتابانی به خود گرفته و روزانه طبق برخی آمارها بین ۱۵ تا ۲۰ میلیون لیتر قاچاق می‌شود که افزایش قیمت بنزین می‌تواند این مسئله را کاهش دهد.

۲- مصرف بی‌رویه و آلودگی هوا

از دیگر دلایلی که موافقان بالابردن قیمت‌ها به آن اشاره می‌کنند سیر صعودی میزان مصرف بنزین در چند سال اخیر و بخصوص پس از حذف سهمیه بندی و کارت سوخت است که این افزایش علاوه بر سوزاندن منابع کشور، آلایندگی هوا را نیز به همراه دارد که باتوجه به ورود سالانه چند میلیون خودرو به خیابان‌ها نظر درستی است. البته مصرف نامتعارف و بالاتر از استانداردهای روز خودروهای تولید داخل را نیز باید این مساله اضافه کرد. همچنان خودروهای تولید داخل بطور

میانگین در هر ۱۰۰ کیلومتر، ۸ الی ۱۰ لیتر بنزین مصرف می کنند، درحالی که خودروسازانی که هم نسل ایران خودرو و سایپا هستند، هم اکنون با مصارف ۴ لیتر و کم تر خودرو به بازار عرضه می‌کنند.

۳- مدیریت مصرف

دیگر دلیل موافقان برای افزایش قیمت بنزین این است که با این سیاست، مصرف بنزین که در برخی بازه‌های زمانی از تولید آن علی رغم افتتاح پالایشگاه ستاره خلیج فارس پیشی می‌گیرد، کنترل شده و در بلند مدت کشور نیازی به واردات این محصول استراتژیک پیدا نخواهد کرد. گرچه دلایلی که موافقان برای این سیاست مطرح می کنند تاحدودی درست و قابل تامل است، اما مسایلی نیز در این میان وجود دارد که فارغ از تاثیرات سیاسی و اجتماعی این تصمیم، ضرورت جلوگیری از افزایش قیمت را نشان می‌دهد که به بررسی آن می‌پردازیم.

چرا بنزین نباید گران شود؟

همانطور که پیش از این نیز به آن اشاره شد، استدلال‌های موافقان گرچه در کلیات قابل قبول است، اما در جزئیات و نحوه اجرای این سیاست به نحوی که اکنون مطرح است نه تنها به هدف خود نمی‌رسد بلکه هزینه‌های زیادی نیز ایجاد می کند که نتیجتا اصل ماجرا به ضد خود تبدیل می‌شود. موارد زیر دلایلی است که رد کننده استدلال موافقان است.

تاثیر گرانی بر قاچاق

۱- بر کسی پوشیده نیست که میزان بالای قاچاق سوخت بخصوص در مرزهای شرقی کشور یکی از مشکلات اقتصادی است که باید برای حل آن اقدام فوری انجام داد چرا که در واقع دارایی کشور و مردم توسط عده‌ای دلال و سودجو در آن سوی مرزها به چندین برابر قیمت فروخته می‌شود. طبق بررسی‌هایی که برخی مجموعه‌ها انجام داده اند و براساس آن میزان سود هر قاچاق چی سوخت را به ازای هر لیتر بنزین محاسبه کرده‌اند، به طور میانگین به ازای هر لیتر بنزین ۱۰هزار تومان و گازوئیل ۹ هزار تومان سود نصیب قاچاقچیان می‌شود که رقم عجیبی است. اما آیا گران کردن بعنوان مثال ۳ برابری قیمت بنزین تاثیری بر کاهش قاچاق خواهد داشت؟ به عبارت دیگر قاچاقچی که از خطرات این اقدام آگاه است حاضر است به دلیل کم شدن ۲ هزار تومانی سودش و رسیدن آن به ۸ هزار تومان دلالی در این مورد بازار را رها کند؟ نمی‌شود منکر شد که این تصمیم از میزان قاچاق کم نمی‌کند، اما مطمئنا با فرض افزایش ۳۰۰ درصدی قیمت بنزین بازهم پاسخ به پرسش کاهش قاچاق پس از افزایش قیمت منفی است.

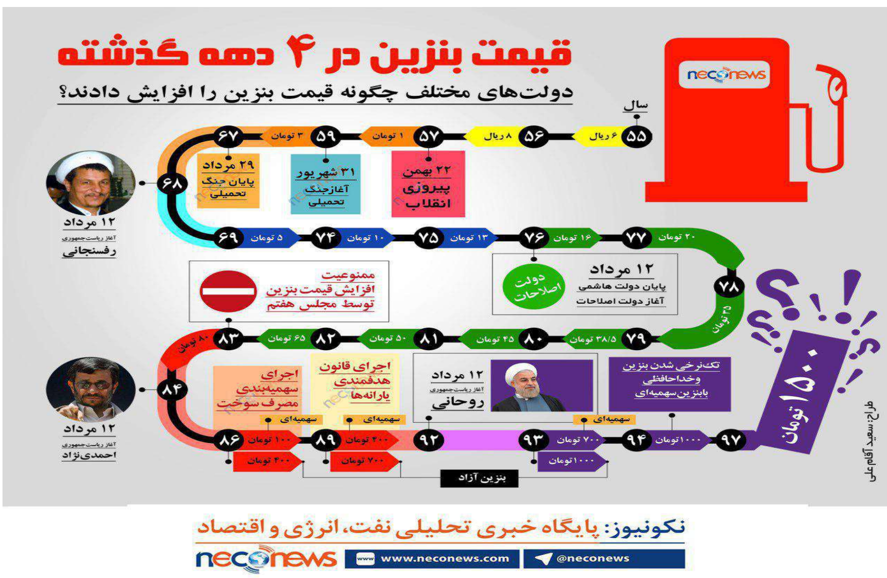
۲- تاثیر بر مصرف و آلودگی هوا

از دیگر ادله های گرانی بنزین، جلوگیری از مصرف بی‌رویه است. در این مورد نیز باید اشاره کرد که درست است با افزایش بر فرض مثال حتی ۳ برابری قیمت میزان مصرف تا حدودی کاهش پیدا می‌کند، اما آیا می‌تواند ادامه دار بوده و میزان قابل توجهی باشد؟ برای پاسخ به این سوال باید اشاره کرد که : اول – چرا تنها برای کاهش مصرف و آلودگی هوا سیاست قیمت گذاری در دستورکار مسئولان قرار می‌گیرد و از ابزارهای دیگری مثل فرهنگ سازی برای استفاده از حمل و نقل عمومی، توسعه حمل ونقل عمومی، کاهش میزان مصرف سوخت اتومبیل‌ها و وضع مالیات برای دارندگان خودروهای پرمصرف و... استفاده نمی‌شود. دوم مسئله اصلی و مهم این است که شبکه حمل و نقل عمومی در حال حاضر توان جابجایی و ظرفیت لازم را برای پاسخگویی به افزایش حجم تردد ندارد. نمی شود بدون در نظر گرفتن واقعیات جامعه صرفا بر مبنای تئوری‌های مصرف به این نتیجه رسید که افزایش قیمت کاهش مصرف را به همراه دارد بلکه با توجه به شرایط عمومی می‌توان انتظار داشت این افزایش بدلیل مهیا نبودن زیرساخت‌ها به ثمر نرسد.

۳- تاثیر بر مدیریت مصرف

شکی نیست سهمیه بندی در صورتی که اختلاف قیمت یارانه ای با آزاد بسیار بالا باشد می‌تواند در بلند مدت به کاهش و کنترل مصرف منتهی شود، اما افزایشی که اکنون مد نظر دولتمردان است و شیوه سهمیه بندی که در سخنان مسئولان طرح شده نه تنها نمی‌تواند جلوی افزایش مصرف را بگیرد بلکه به دلیل جو روانی مانع اقدامات دیگر نظیر حذف پرمصرف‌ها از سهمیه بندی می‌شود. به عبارت دیگر این ارقامی که از افزایش مطرح می‌شود برای بنزین آزاد کماکان برای افرادی که خودروهای چندین میلیاردی دارند و در طبقه پرمصرف نیز قرار دارند فرق چندانی ایجاد نمی‌کند. اما فارغ از استدلال‌های درستی که موافقان این تصمیم دارند آنچه محل بحث اصلی است، تاثیر بالا رفتن قیمت بنزین بر تورم و گران شدن سایر ملزومات زندگی است که نمی‌توان آن را نادیده گرفت. همانطور که زنگنه وزیر نفت وقت نیز می‌گوید این اتفاق بلاشک همراه با اثر تورمی خواهد بود که علاوه بر تورم واقعی است که این افزایش قیمت بر سایر کالاها و خدمات می‌گذارد و دیگری آثار روانی است که بسیار مهم تر است. به عبارت دیگر انتظار افزایش قیمت بنزین می‌تواند باعث افزایش قیمت آن شود و قیمت‌های سایر اقلام را بیش از اندازه بالا ببرد.اما آنچه در این میان بیشتر به چشم می‌آید و کارشناسان نیز برآن صحه می گذارند این است که سازمان برنامه و بودجه برای جبران کسری منابع به سراغ افزایش قیمت حامل‌های انرژی رفته است. گرچه رئیس جمهور وقت وعده داده

یارانه‌های پرداختی را بیشتر کند و یکی از منابع این افزایش نیز از محل همین گران کردن بنزین است، اما آنچه محل سوال است اینکه آیا دولت توانایی این را دارد که سطح معیشت مردم را که در شرایط نامناسبی قرار دارد حفظ کند و یا با این افزایش موج جدید تورمی و گرانی چندین باره کالاها را شاهد هستیم که نتیجه آن وخیم تر شدن وضعیت اقتصادی است؟

هشدار اقتصاد دانان به سیاست گذاران مالی وتجاری

تسلط دولت بر اقتصاد ایران به حدی است که تقریبا هیچ وزارتخانه‌ای نیست که بنگاه اقتصادی نداشته باشد. حتی وزارتخانه‌هایی نظیر آموزش و پرورش، دفاع و بهداشت و درمان هم به اشکال مختلف درگیر بنگاهداری هستند. البته مشخص است که وزرای اقتصادی تعداد بیشتری بنگاه در اختیار دارند. گردش مالی این بنگاه‌ها معمولا قابل توجه است و به تبع آن، تعیین اعضای هیات مدیره و مدیر برای این بنگاه‌ها، چالشی شیرین برای وزرای کابینه محسوب می‌شود. عزل و نصب‌ها هم قطعا خالی از حاشیه نیست. چه آنکه احتمال دارد برای تنظیم روابط سیاسی، مدیری لایق جای خود را به آقازاده (آخوند

زاده) بدهد و همین طور ممکن است نقل و انتقال منابع بنگاه‌ها از بانکی به بانک دیگر، جذابیت‌های گوناگون مالی و سیاسی داشته باشد. نتیجه این روش مدیریت، تهی شدن بنگاه‌ها از سرمایه‌های مادی و انسانی و غرق شدن بیشتر آنها در باتلاق سوء مدیریت و ناکارآمدی است. بیهوده نیست که رئیس جمهور روحانی در یکی از سخنرانی‌هایش از خلف وعده وزرا درباره واگذاری امور به بخش خصوصی گلایه کرد و گفت: «در ابتدای دولت همه وزرا قول می‌دهند، اما بعد از گذشت مدتی گویا تصدی گری لذت بخش می‌شود و برای عبور از آن بهانه و دلیل می‌آورند. در ادبیات حکمرانی خوب، وظایف دولت مشخص و خط و مرز فعالیت‌های آن هم روشن است. قاعدتا مهم ترین وظایفی که در چارچوب حکمرانی خوب می‌توان برای دولت متصور بود، حفظ امنیت و دفاع از حقوق و آزادی شهروندان و تا حدودی آموزش و بهداشت است. یعنی اینکه دولت در نهایت وظیفه دارد کالاهای عمومی را برای جامعه تامین کند، اما اکنون با دولتی مواجهیم که هیچ حد و مرزی برای فعالیت‌هایش قائل نیست. دولت هم قیمت گذاری می کند، هم تولید کننده است و هم توزیع را در اختیار دارد و از همه بدتر اینکه تولید ثروت می‌کند. دخالت‌های این موجود مبسوط در اقتصاد کشوراست اما علاوه بر اینکه همواره منجر به اتلاف منابع شده، فساد گسترده در نظام اداری و توزیع رانت را نیز به دنبال داشته است. در چنین اقتصادی، مدیریت دولتی که با نگرش سیاسی روی کار آمده، از فرصت کوتاه حضور در دولت بیشترین بهره را می‌برد و به سازمان‌های زیرمجموعه‌اش به مثابه فرصتی برای به دست آوردن رانت می نگرد و همین‌طور یک بازیگر اقتصادی هم به جای اینکه برای کسب منافع بیشتر تلاش کند، با نیروی سیاسی و حلقه قدرت متحد می‌شود تا از این طریق رانت به‌دست آورد. در چنین فضایی هیچ کس راضی به اصلاح ساختار اقتصادی نیست و تیول داری به بدترین شکل ممکن تداوم پیدا می‌کند.

مدیریت کارآمد و عامل بهره وری اقتصادی

بهره وری موضوعی است که از برنامه سوم به این سو مورد توجه قرار گرفت ولی در چند برنامه مقرر شد تا از هشت واحد رشد اقتصادی مورد هدف، دو و نیم واحد یا یک سوم رشد اقتصادی از محل بهره وری محقق شود. این در حالی است که در همه برنامه‌های گذشته حداکثر رشد بهره وری که اتفاق افتاد به زحمت تنها به یک واحد می رسید. از سوی دیگر عملکرد بهره وری برنامه‌های پنج ساله نشان می‌دهد که در صورت تحقق بهره وری کامل می‌توان رشد اقتصادی قابل توجهی از این محل به دست آورد. البته باید دانست که بهره وری در بخش خصوصی کشور هم متناسب با انتظار

نیست و به بیان دیگر در تمام بخش‌های اقتصادی وضعیت بهره وری نامطلوب است چرا که اگر در بخش خصوصی بهره وری کافی بود تا این اندازه چک برگشتی وجود نداشت. اکنون در اقتصادهای توسعه یافته مانند ایالات متحده امریکا به لحاظ اینکه در اشتغال کامل قرار دارند، برای ایجاد رشد اقتصادی امید به افزایش بهره وری دارند حال آنکه در اقتصادی مشابه ایران برای رسیدن به رشدهای هدف گذاری شده، هم امید به افزایش جذب سرمایه گذاری و هم به افزایش بهره وری اقتصادی است که البته مورد دوم بیشتر در سال‌های گذشته مورد توجه قرار گرفته ،زیرا این نرخ در ایران در حداقل ممکن قرار دارد. برای افزایش بهره وری اقتصادی باید چند نکته را مدنظر داشت. نخستین پارامتر موثر مهارت و آموزش منابع انسانی چون منشا این بخش منابع انسانی است و اگر این منابع بخواهند بهره ور باشند باید ماهر باشند که نیاز به آموزش دارد. در این میان بحث مدیریت نیز حایز اهمیت است، ضعف مدیریت در نظام اداری ایران (منظور دولتی، خصوصی و شبه دولتی یا تمام سطوح اقتصاد) بهره وری را کاهش داده و معضل نظام اقتصادی کشور کرده است. به بیان دیگر بیش از نیروی انسانی شاغل در خطوط تولید، بخش مهمی از مشکلات بهره وری در ایران به نحوه مدیریت بنگاه‌ها باز می‌گردد. درنتیجه تحول در بهره وری اقتصادی پیش از هر چیز از تغییر نظام مدیریتی اقتصاد ایران آغاز می شود. برای تبیین بحث بهره وری دو مثال ساده وجود دارد. مثلا ایران حدود ٦٠ فرودگاه دارد ولی عملا ۹۰ درصد پروازهای ایران از ۲۰ درصد فرودگاه‌ها انجام می‌شود و ۱۰ درصد از ۸۰ درصد فرودگاه‌ها نشان دهنده عجیب عدم بهره وری در صنعت هوایی کشور است. همچنین در غالب دستگاه‌های اجرایی بهترین نرم‌افزارها و سخت‌افزارهای کامپیوتری استفاده می‌شود ولی خروجی این بخش متناسب با حجم سرمایه‌گذاری نیست لذا در این بخش‌ها هم بهره وری در حداقل ممکن قرار دارد. امروز دانشگاه‌های ایران صدها هزار فارغ‌التحصیل رشته‌هایی را دارند که آن رشته‌ها در بازار ایران جایگاهی ندارند و درنتیجه از اشتغال فارغ التحصیلان کاسته می شود و نشانه ضعف بهره وری نظام آموزشی کشور است. مثال‌هایی از این دست بسیار است ولی اگر قرار است اقتصاد ایران از این دور باطل تسلسل عدم رشد نجات یابد یکی از حلقه‌های مفقوده حل مشکل بهره وری در اقتصاد است که آغاز آن می‌تواند بهبود بهره وری نظام مدیریتی کشور با انتخاب مدیران کارآمد و شایسته باشد.

آنچه که تولید ناخالص داخلی در مورد اقتصاد اطلاع رسانی نمی کند

همبستگی قوی بین رشد تولید ناخالص داخلی در یک جامعه و کاهش فقر و به ویژه فقر شدید وجود دارد. تولید ناخالص داخلی "بالا " به دنبال ردیابی اندازه و رشد اقتصاد است. اما به شما نمی گوید که کیفیت کار مردم در یک کشور چگونه است. تولید ناخالص داخلی (GDP) ارزش کالاها و خدمات

تولید شـــده در مرزهای اقتصـــادی در یک دوره معین را اندازه گیری می کند. تولید ناخالص داخلی توسط دولت های ملی و برخی از سـازمان های بین المللی، که عمد تا بر روی داده های دولت متکی هستند، اندازه گیری می شود. اینها شـامل صـندوق بین المللی پول، بانک جهانی و بانک توسعه آسیا هستند. البته ردیابی محصول ناخالص داخلی مهم است، زیرا ارزیابی عمومی وضعیت اقتصاد کشور را فراهم می کند. به طور کلی، اگر رشـــد تولید ناخالص داخلی افزایش یابد، شـــرکت ها در حال گسترش هستند و شغل های بیشتری وجود دارد. همبستگی قوی بین رشد تولید ناخالص داخلی در یک جامعه و کاهش فقر و به ویژه فقر شـــدید وجود دارد. آســـیا به عنوان یک منطقه از دهه های رشـــد اقتصـادی قوی برخوردار بوده اسـت که در دهه ۹۰ حدود ٦۰ درصـد از رشـد تولید ناخالص داخلی جهانی سهم دارد و بیش از ٤۰ درصد تولید ناخالص داخلی جهان را تشکیل می دهد. این رشد سریع اقتصـادی با نجات بیش از ۷۰۰ میلیون نفرمردم فقیر از فقر به دست آمده است، در حالی که رشد سـریع تولید ناخالص داخلی با کاهش فقر همراه اسـت، این امر با افزایش اختلاف درآمد و ثروت نیز مرتبط می باشـد ، یعنی ایجاد شـکاف بیشـتر میان غنی و فقیر که می تواند بر ثبات سـیاسـی تأثیر بگذارد. بین دهه ۱۹۹۰ و ۲۰۰۰، در حالی که رشد اقتصـادی در آسیا افزایش یافت، نابرابری درآمد در چهار کشـــور پرجمعیت، یعنی بنگلادش، جمهوری خلق چین، هند و اندونزی، بدتر شـــد. این کشورها تقریبا ۸۰ درصد از جمعیت آسیای در حال توسعه را تشـکیل می دهند. رشد تولید ناخالص داخلی یک ضرورت نیست و ممکن است سیاست های مکمل برای رفع نگرانی های اقتصادی مختلف مورد نیاز باشد. اگرچه شغل ها در آسیا با رشد اقتصادی افزایش یافته اند، بسیاری از کارگران درآمد کمتری برای نجات خانواده هایشـــان از فقر دارند. برای به دســـت آوردن منافع رشـــد تولید ناخالص داخلی در حالی که اثرات مضـررا به حداقل می رسـاند، بسـیاری از دولت ها به دنبال "رشـد جامع" هستند و تلاش می کنند تا اطمینان حاصل نمایند که فرصت های ایجاد شده توسط رشد اقتصادی برای همه، به ویژه فقرا، در دسترس باشد.بانک توسـعه آسیایی از طریق سـرمایه گذاری در زیرسـاخت هایی که نه تنها باعث رشـد، بلکه فقرا را به بازارهای متصـل می کند و همچنین دسـترسـی آنها به خدمات اسـاسـی را افزایش می دهد، از رشـد فراگیر برخوردار اسـت. بانک توسـعه آسـیایی نیز در زمینه آموزش و بهداشت و خدمات عمومی ضروری مانند آب و فاضلاب سرمایه گذاری می کند که رشد اقتصادی را در حالی که مستقیما به فقرا کمک می کند، تشویق هم می نماید.

تولید ناخالص بدون نفت در ایران ۳,۳ درصد رشد کرد

نماگرهای اقتصـادی فصـل زمسـتان سـال ۱۳۹۵ درحالی از سـوی بانک مرکزی منتشـر شد که رشـد تولید ناخالص با درنظرگرفتن درآمد نفتی ۱۲,٥ درصـد بوده و بدون نفت رقم ۳,۳ درصـد را نشـان

می‌داد.لازم به ذکر است که تراز حساب جاری به رقم ۱۶ هزار و ۳۸۸ میلیون دلار و تراز بازرگانی به رقم ۲۰ هزار و ۸٤۳ میلیون دلار رسیده بود. همچنین صـادرات کالا در سـال ۱۳۹٥ بر اسـاس نرخ فوب، ۸۳ هزار و ۹۷۸ میلیون دلار و واردات کالا بر اســاس نرخ فوب، ٦۳ هزار و ۱۳٥ میلیون دلار بوده اســت.در این بین کل بدهی‌های خارجی در پایان دوره به ۸ هزار و ٤۸۱ میلیون دلار رســید و این درحالی بود که نرخ دلار آمریکا در بازار بین بانکی در ایران به طور متوســط ۳۱،۳۸۹ ریال بوده است.با این تفاسیر نرخ رشد متغیرهای بخش پولی در اسفند سال ۱۳۹٥ نسبت به پایان سال ماقبل آن حاکی از آن بوده که نقدینگی با ۲۳,۲ درصد، پول ۱۹,۳ درصد، شبه پول ۲۳,۸ درصـد و سـپرده‌های بخش غیردولتی ۲۳,۹ درصـد رشـد داشـت. شـاخص بهای کالاها و خدمات مصـرفی نیز در سال ۱۳۹٥ نسبت به سال ۱۳۹٤، رشد ۹ درصدی را نشان می‌داد به طوریکه در اسفند سال ۱۳۹٥، نسبت به ماه قبل ۲ درصد و نسبت به ماه مشابه سال قبل ۱۱,۹ درصد رشد کرده بود .گفتنی اسـت شـاخص کل قیمت بورس اوراق بهادار تهران در زمسـتان سـال ۱۳۹٥ ، رقم ۷۷ هزار و ۲۳۰ واحد رشد کرده بود که در این میان ٥۳۷,۹ هزار میلیارد ریال ارزش سهام و حق تقدم معامله شده بود و حجم سهام و حق تقدم معامله شده مبلغ ۲٥۲,٦ میلیارد بوده است .

بررسی چالش‌های جدی توسعه صنایع پایین دستی پتروشیمی

نظرات یکی از اعضای کمیسیون صادرات انجمن ملی پلاستیک در این خصوص چنین است :
باور من عدم همگرایی تولید کنندگان بخش پایین دسـت صـنعت پتروشـیمی عاملی اسـت که سـبب می‌شود شرایط برای ورود محصولاتی که مشابه آنها در بخش پایین دست صنعت پتروشیمی تولید می‌شـود به وجود آید. واکاوی چالش‌های رقابتی پتروشـیمی ایران در اواخر تیر ۱۳۹٦ چنین گزارش گردیده بود. طی سال‌های دهه ۹۰ قطع تجارت با دنیای بیرونی سبب شد که تولید کنندگان بخش پایین دست صنعت پتروشیمی بیش از پیش قدرت خود را از دست بدهند و این امر فرصت خوبی را برای ورود رقیبان خارجی که بنیه خوبی برای تولید و عرضــه محصــولات دارند، به وجود آورد.مهندس جمالی با اشـاره به بحث قاچاق و محدود شـدن این پدیده در دولت یازدهم افزود: به عقیده من یکی از مشـکلاتی که تولیدات داخلی را در معرض خطر قرار می‌دهد، پدیده قاچاق اسـت، اما هنوز هم همان طور که دولتمردان هم اظهار می کنند راه‌هایی برای ورود کالاهای خارجی به کشــور وجود دارد و ریشـه کن نکردن این معضـل شـرایط سـختی را برای همه صـنایع به وجود می‌آورد. اگر به بررسـی ماشـین‌آلات بنگاه‌های تولیدی که محصــولات نهایی یا نیمه تمام را تولید می‌کنند بپردازیم، می‌بینیم که این واحدها ماشین‌آلات نو ندارند. به باور من بخش پایین دست این صنعت به تنهایی قدرت بازگشت به میادین بین‌المللی و بازارهای جهانی را ندارد. به عنوان مثال اگر کشــوری همچون ترکیه را مورد

بررســی قرار دهیم و عملکرد این کشــور را رصــد کنیم، می‌بینیم که ۱۷۰ تا ۱۸۰ کشــور مشــتری محصولات پلاستیک صنعت پتروشیمی این کشور هستند و واحدهای تولیدی این صنعت از اروپا هم مشتریانی دارند و محصولات نهایی تولیدی خود را برای صنایع خودرو، لوازم خانگی، الیاف و دارو و... صــادر می‌کنند. به نظر می رسـد که ریل گذاری برای جذب سـرمایه گذاری‌های خارجی، ایجاد شـرایطی مناسـب برای همکاری بورس در جهت تامین مالی و شـرایط مناسـبی را برای جهانی شـدن فراهم می کند. وی در ادامه به بحث بســته بندی اشــاره کرد و افزود: وظیفه بســته بندی فقط حفظ و حراســت از محصــولات نیســت. در دنیای امروز بســته بندی باید به گونه‌ای طراحی شــده باشــد که اطلاعات مفید و مختصری را در اختیار مشتریان گذاشته و بتواند آنها را از این طریق جذب کند و به بیانی دیگر با مشـتری ارتباط برقرار کند. در صـنعت پلاسـتیک کشـور ما، این بحث به طور جدی و حرفه ای دنبال نمی‌شـود و بعضـا بسـته‌بندی‌های قابل قبولی را نسـبت به کالاهای مشـابه نداریم و این عامل سبب جذب مشتریان داخلی و خارجی به دیگر کالاها می‌شود. عضو کمیسیون صادرات انجمن ملی پلاستیک قیمت تمام شده کالاها را عامل مهم دیگری در جذب مشتریان داخلی و خارجی دانست و گفت: قیمت تمام شـده محصـولات نهایی بخش پایین دسـت صـنعت پتروشـیمی در ایران بالاسـت. به رغم اینکه ایران نیروی کار بیشـتر و انرژی ارزان تری را نسبت به سـایر کشورها در اختیار دارد، به دلیل بهره وری پایین نمی توانند قیمت تمام شـده کالاهای تولیدی خود را پایین آورند. مورد دیگری که بنگاه‌های تولیدی کشورهای پیشرفته ازآن استفاده می کنند صرفه جویی نسبت به مقیاس است. این در حالی است که در کشور ما بنگاه‌های تولیدی در بخش پایین دست صنعت پتروشیمی به قدری خرد و کوچک هسـتند که تولید کمی دارند و مجبور به افزایش قیمت تمام شـده می‌شـوند. به عبارتی دیگر مجبورند هزینه‌های ثابت را روی تعداد کمتری از محصــولات ســرشــکن کرده و این عامل ســبب می‌شود که قیمت تمام شده کالاها بالا رود و چه مشتری خارجی و چه مشتری داخلی تمایلی به خرید نداشــته باشــد. جمالی در خصــوص رفع این مشــکل می‌گوید: با ادغام تولیدی‌های کوچک، ایجاد کنسرسیوم‌های تولیدی و صـادراتی، به بیانی دیگر مشارکت و همکاری بخش‌های مختلف ، این مشکل تا حد زیادی حل می‌شـود و در پی حل شـدن این موضـوع طبیعتا شـاهد رشـد این بخش از صـنعت خواهیم بود. این در حالی است که در شرایط فعلی عدم همکاری و نداشتن روحیه تیمی و ضـعف‌های فرهنگی که در شرایط فعلی در میان کار وجود دارد و باعث می‌شود که زیان وارد از این ضـعف را متحمل شویم.

حلقه پنهان نوسان قیمت در توزیع محصولات کشاورزی

واکاوی روند قیمت خرده فروشی محصولات کشاورزی طی سال‌های ۱۳۹۰ تا ۱۳۹۵ از نوسانات بازار خرده فروشی محصولات در تمامی سال‌ها حکایت دارد. نوساناتی که نشان می‌دهد متولی تنظیم بازار به دلیل عدم نظارت در «۱+٤ حلقه پنهان» نتوانسته در فرآیند توزیع و انتقال محصول از تولید کننده تا مصرف کننده عملکرد مثبتی را ثبت کند. براساس گزارش «موسسه پژوهش‌های برنامه ریزی و اقتصاد کشاورزی»، روند تغییرات ۱۸ محصول عمده کشاورزی طی پنج سال نشان می دهد که فارغ از تاثیراتی که متغیرهای کلان در نوسانات قیمت محصولات کشاورزی و موادغذایی دارد، چهار حلقه «عمده فروشان»، «دلالان»، «واسطه گرها» و «خرده فروشان» بیشترین سهم را در تغییر قیمت بازار دارند. اما افت وخیزهای نرخ محصولات تنها به این چهار حلقه بازنمی گردد، چراکه اطلاعات آماری نشان می‌دهد در روند نوسانات، پای عامل دیگری به‌نام «قیمت کالای جانشین» در میان است. جانشینی کالاها باعث می‌شود که رفتار قیمتی یک محصول از قیمت محصول جانشین خود نیز تاثیرپذیر باشد. از این رو هر نوع سیاست گذاری برای یک محصول بر سایر محصولات دیگر جانشین آن کالا، موثر است که میزان تاثیرپذیری به عکس‌العمل محصول نسبت به قیمت کالای جانشین بستگی دارد. نتایج این گزارش نشان می‌دهد به منظور تنظیم بازار داخلی محصولات، حداقل یک حلقه بعد از تولید یعنی «عمده فروشان» باید در حیطه وظیفه مندی وزارت جهاد کشاورزی قرار گیرد.

بستر پولی رشد اقتصادی

تجربه ۴۸ کشور «پیشرفته» و «در حال توسعه» حکایت از رد یک فرضه رایج در مباحث اقتصادی دارد. به استناد تجربه این کشورها بانک محور یا بازارمحور بودن اقتصاد رابطه مستقیمی بر رشد اقتصادی ندارد، بلکه کارایی و توسعه یافتگی بخش‌های تامین مالی اعم از بانک یا بازار سرمایه اهمیت دارد. مطابق یافته‌های این پژوهش، بستر اصلی رشد اقتصادی وجود یک چارچوب مناسب حقوقی و شفاف در بازار سرمایه و در بازار پول است. این بستر می‌تواند بر توسعه مالی اثر مثبت بگذارد و در نتیجه توسعه مالی نیز بستر لازم را برای تقویت رشد اقتصادی مهیا می‌کند. یافته‌های یک پژوهش با بررسی ۴۸ کشور «پیشرفته» و «در حال توسعه» نشان می‌دهد که بانک محور یا بازار محور بودن اقتصاد رابطه مستقیمی بر رشد اقتصادی ندارد، بلکه مهم این است که بخش‌های تامین مالی اعم از بانک یا بازار سرمایه، توسعه یافته و کارآ باشند.

موانع اصلی توسعه صادرات غیر نفتی

اعضـای شـورای گفت وگوی استان تهران در سی و پنجمین نشست خود،در اوایل مرداد ۱۳۹۶ به بررسـی موانع توسـعه صـادرات و راهکارهایی که می‌تواند منجر به رشـد آمار صـادرات شـود، پرداختند. نتیجه نظرات اعضای این نشست گویای این است که غیرواقعی بودن نرخ ارز و عدم تعدیل آن برمبنای نرخ تورم، تسهیلات گران قیمت، حمل‌ونقل گران، ضعف در رقابت پذیری کالاها و عدم تعامل مطلوب با همسایگان از موانع اصلی توسعه صادرات غیرنفتی به شمار می‌رود و در این مورد اتاق بازرگانی ایران جهش صادرات را در چهار سناریو بررسی کرد.

تحلیلی برریشه های تاریخی و ناکامی بخش خصوصی

بنـا بـه اظهـارات رئـیس سـابق اتـاق بازرگـانی ایـران در مـرداد ۱۳۹۶ : بنگـاه هـای اقتصـادی دولتـی و حـاکمیتی طـوری شـکل گرفتـه انـد کـه مـانع نفـس کشـیدن بخـش خصوصـی شـده‌اند. مـا بنگاه‌هـای اقتصـادی دولتـی را بـه نهادهـا و شـرکت‌هایی واگـذار کـردیم کـه اکنـون بـه هـیچ نهـاد و سـازمانی پاسـخگو نیسـتند. بنگـاه هـای انحصـاری علاقـه دارنـد کـه مـا بـا دنیـای اقتصـادی همیشـه مشـکل داشـته باشـیم. بـه پـنج دلیـل تـاریخی بخـش خصوصـی در ایـران بطـور اصـولی شـکل نگرفتـه اسـت. دلیـل اول نفـت اسـت کـه باعـث شـده دولـت از نقش‌آفرینـی بخـش خصوصـی بـی نیـاز باشـد. دلیـل دوم بـه نحـوه حکمرانـی در کشـور برمـی گـردد. دلیـل سـوم سیاسـی و امنیتـی اسـت. دلیـل چهـارم ریشـه در اقتصـاد سیاسـی و تقسـیم منـابع دارد و دلیـل پـنجم هـم فرهنگـی اسـت . بنگـاه داری نفـت باعـث بـی نیـازی دولت‌هـا بـه بخـش خصوصـی شـده و بـه دلیـل سـازوکارهای نامناسـب حکمرانـی، بخـش خصوصـی عمـلا مجـال رشـد پیـدا نکـرده اسـت. دولـت هـا نیـز در ایـران همـواره از قـدرت گـرفتن بخـش خصوصـی هـراس داشـته‌اند و تـرجیح آنهـا ایـن بـوده کـه بخـش خصوصـی وابسـته‌ای را شـکل و سـازمان بدهنـد و در نهایـت اینکـه مـردم نیـز در سـال‌های متمـادی، بـه دلایـل مختلـف، چشـم امیـد بـه دولـت داشـته و دارنـد. بـه ایـن ترتیـب هـر سیاسـت گـذاری بـرای اینکـه بخـش خصوصـی بـزرگ تـر شـود، عمـلا بـه محـدودتر شـدن ایـن بخـش خـتم شـده اسـت. مـثلا اصـل ۴۴ در ایـران بـازنگری شـد تـا بخـش خصوصـی آزادانـه تـر فعالیـت کنـد، امـا دیـدیم کـه عمـلا بـه سـود ایـن بخـش تمـام نشـد یـا خصوصـی سـازی کـه عمـلا بـه زیـان بخـش خصوصـی تمـام شـد و بخـش شـبه دولتـی را فربـه تـر کـرد. هـیچ کـس مخـالف خصوصـی سـازی نیسـت، همـه مخـالف روش اجـرای آن هسـتند چـون تقریبـا همـه اجمـاع دارنـد کـه اقتصـاد ایـران بـه بی‌نظمـی و آنارشـی رسـیده اسـت. از ابتـدای دهـه ۷۰ بـر طبـل خصوصـی سـازی کوبیـده و صـدها شـرکت را واگـذار کرده‌انـد امـا براسـاس گـزارش سـازمان بازرسـی کـل

کشـور سـهم بخـش خصوصـی واقعـی از ایـن فرآینـد تقریبـا هـیچ اسـت. نتیجـه اینکـه در بنگاه‌هـای انحصـاری ایـران ، هـم جغرافیـای تجـارت تغییـر مـی کنـد و هـم بنگاه‌هـایی وارد اقتصـاد می‌شـوند کـه بنگـاه انحصـاری نمی‌توانـد بـا آنهـا رقابـت کنـد. بنگـاه انحصـاری از رقابـت مـی ترسـد چـون غـرق در ناکارآمـدی اسـت. چـون بـویی از بهـره وری نبـرده و تـداوم حیـاتش بسـته بـه انحصـار اسـت. قطعـا انحصـار بـد اسـت،چه دولتـی و چـه غیردولتـی. شـاید انحصـار بخـش خصوصـی بـدتر هـم باشـد. البتـه اینکـه قسـمتی از بخـش خصوصـی ایـران رانـت جـو و حمایـت طلـب اسـت هـم حـق بـا منتقـدان اسـت. امـا همـین بخـش خصوصـی رانـت جـو و طالـب حمایت امـروز گرفتـار فضـای کسـب وکـار شـده و مطالبـه اصـلی‌اش آزاد سـازی و تسـهیل فضـای کسـب وکـار اسـت. نفـع در تعـارض اسـت. اتـاق بازرگـانی بایـد چـه چیـزی را مطالبـه کنـد؟ بخشـی از اعضـا معتقدنـد اتـاق بازرگـانی بایـد قـدرت چانـه زنـی در هـدایت منـابع را داشـته باشـد. بخشـی هـم مـی گوینـد اتـاق بایـد مطالبـه‌گر اصـلاحات واقعـی در اقتصـاد کشـور باشـد. مـن معتقـد بـه تقـدم آزاد سـازی بـر هـر اصـلاح سـاختار دیگـری در کشـور هسـتم. مـدافع واقعـی شـدن نـرخ ارز هسـتم و معتقـدم تـا ایـن نـرخ ارز اصـلاح نشـود، هـیچ اتفـاق مثبتـی در کشـور رخ نخواهـد داد. مـدافع رقابـت هسـتم و معتقـدم چارچوب‌هـای حمـایتی دولـت بایـد دوبـاره تعریـف شـود. قطعـا بخشـی از بدنـه اتاق بازرگانی با این تفکرات مخالف است.

علل عقب ماندگی بنگاه‌های اقتصادی ایرانی

بـر اسـاس گـزارش رسـانه دنیـای اقتصـاد، تغییـر فضـای کسـب وکـار و ایجـاد محیطـی پرچـالش، بقـای بنگاه‌هـای اقتصـادی را تهدیـد می‌کنـد. در ایـن شـرایط بنگاه‌هـا چـاره‌ای جـز حرکـت در مسـیر خلـق و کسـب مزیـت رقـابتی پایـدار ندارنـد. بررسـی‌های کارشناسـی نشـان می‌دهـد کـه بنگاه‌هـای اقتصـادی ایرانـی در ایـن مسـیر در مقایسـه بـا بنگاه‌هـای کشـورهای صـنعتی یـا حتـی کشـورهای دیـر صـنعتی شـده، عقـب مانده‌انـد. رسـانه «دنیـای اقتصـاد» بـا انتشـار گـزارش پژوهشـی، علـل ایـن عقـب مانـدگی را در سـه سـطح (شـرایط زمـانی، تفاوت‌هـا و ویژگی‌هـای زمـانی توسـعه بنگاه‌هـا)، (مشـکلات درون بنگـاهی در محـیط کسـب وکـار) و (سیاسـت‌های دولـت در مسـیر فعالیت‌هـای اقتصـادی) در مـرداد ۱۳۹۶ بررسـی کـرده بـود. مقایسـه و ارزیـابی وضـعیت بنگاه‌هـای اقتصـادی ایرانـی بـا الگوهـای کسـب و کـار بنگاه‌هـای کشـورهای صـنعتی یـا دیـر صـنعتی شـده در الگوهـای جهـانی بیـانگر عقـب مانـدگی بنگاه‌هـای ایرانـی از الگـوی کسـب و کـار جهـانی اسـت. براسـاس تحقیـق آمـاری و میـدانی صـورت گرفتـه الگـوی کسـب و کـار بنگاه‌هـای ایـران در سـه سـطح قابـل بررسـی اسـت کـه در ایـن خصـوص مـی

توان بیان کرد که آیا دلیل عدم توفیق بنگاه‌های ایرانی در دستیابی به معیارهای تولید جهانی حاصل شرایط زمانی و تفاوت‌ها و ویژگی‌های زمانی توسعه بنگاه‌ها بوده یا مشکلاتی در درون بنگاه‌های ایرانی باعث عدم این توفیق شده یا اینکه محیط کسب و کار و سیاست‌های دولت به نوعی مانع ورود شرکت‌های ایران به این عرصه و طی کردن مراحلی از توسعه و رشد بنگاه براساس معیارهای جهانی بوده است. در این گزارش ضمن بیان موارد عقب‌افتادگی شرکت‌های ایرانی در مقایسه با رفتارهای مرسوم شرکت‌های پیشرفته و دیر صنعتی شده، سعی شده تا دلایل عدم توفیق شرکت‌های ایرانی ارزیابی شود. دلایل عدم توفیق در بخش تولید و بازاریابی پس از جمع بندی و حذف موارد مشترک در هفت سرفصل اصلی شامل سیاست‌های دولت با رویکرد جایگزینی واردات، توسعه نیافتگی صنعت و بنگاه، عدم رقابت پذیری، ضعف تکنولوژی، نبود شبکه‌های (زنجیره‌ها) همکاری، مقیاس پایین تولید و مشکلات بازاریابی طبقه بندی شده است. قبل از آن لازم است خلاصه ای از الگوهای کسب و کار ایرانی در بخش تولید و بازاریابی مورد توجه قرار گیرد. در گزارش پژوهشی الگوهای توسعه کسب و کار در صنایع ایران که از سوی موسسه مطالعات و پژوهش‌های بازرگانی منتشر شده با توجه به الگوی حساب شده، دلایل عدم توفیق و راهکارهای برون‌رفت از مشکلات را برای نزدیک تر کردن محیط عملیاتی بنگاه‌های اقتصادی ایرانی با استانداردهای مرسوم در سطح جهانی بررسی شده است. بطوری که سیاست‌های دولت با رویکرد جایگزینی واردات یکی از چالش‌های اصلی این بخش محسوب می‌شود، چالشی که در برگیرنده «عدم پیوند با اقتصاد جهانی، وجود حمایت‌های دولت، نبود یا ضعف سازمان‌های تسهیل گر و پشتیبان، فقدان حمایت‌های دولتی در قراردادها، نبود بسترهای قانونی مناسب، وجود قوانین متعدد و بعضا متناقض و تغییرات سریع در قوانین، اتخاذ سیاست‌های ایجاد کننده رانت (امتیاز خاص) در فضای کسب و کار» می‌شود. اما از بخش «توسعه نیافتگی صنعت و بنگاه‌ها» نیز می‌توان به عنوان یکی از دلایل عدم توسعه یافتگی یاد کرد، این بخش با مشکلاتی از جمله «رویکرد سنتی در تولید و نبود رویکرد توسعه‌ای در فعالیت‌های بنگاه، بهره وری پایین و عدم بهره برداری مناسب منابع، نبود چشم انداز طولانی مدت برای کارآفرینی و رویکرد کوتاه مدت و صرفا بهره برداری به جای نوآورانه از شرایط موجود، توسعه محدود فرآیندها و عدم نیاز به به روزرسانی مداوم سیستم‌های تولید، عدم تمایل به رصد فناوری‌های کلیدی و نوظهور به دلیل توسعه نیافتگی صنعت و جریان کند بهینه سازی فرآیندها و عدم توجه به رویکرد بهبود مداوم توسعه محصولات» مواجه است. درخصوص «عدم رقابت پذیری نیز

«تمرکـز بـر بـازار داخلـی و حـداکثر کشـورهای همسـایه، آشـنایی محـدود بـا تحـولات بـازار جهـانی، توانمنـدی انـدک بنگـاه بـرای همگـامی بـا بازارهـا و حضـور انـدک آنهـا در بازارهـای خـارجی، پـایین بـودن تـوان رقابـت و نـوآوری بـرای طراحـی محصـولات جدیـد و ایجـاد تغییـرات اساسـی، سـطح پـایین رقابـت پـذیری محصـولات تولیـدی بـه دلیـل هزینـه‌های بـالا و فقـدان نـوآوری در تولیـدات، عـدم تمرکـز بـر کـاهش هزینـه تولیـد بـر مبنـای نزدیکـی بـه منـابع، بـازار مصـرف و زیرسـاخت‌های حمـل و نقـل، عـدم توجـه جـدی بـه تحـولات بازارهـای خـارجی و رونـد تغییـر فنـاوری و ریسـک بـالای سـرمایه‌گذاری» از جملـه مـوارد چـالش برانگیـز محسـوب می‌شـود. امـا از «توسـعه نیـافتگی صـنعت و بنگـاه اقتصـادی » نیـز در ایـن گـزارش بـه عنـوان یکـی از دلایـل عـدم توفیـق بنگاه‌هـا یـاد شـده اسـت، عـاملی کـه بـه «رویکـرد سـنتی در تولیـد و نبـود رویکـرد توسـعه‌ای در فعالیت‌هـای بنگـاه، بهـره وری پـایین و عـدم بهـره بـرداری مناسـب از منـابع، نبـود چشـم انـداز طـولانی مـدت بـرای کـارآفرینی و رویکـرد کوتـاه مـدت و صـرفا بهـره بردارانـه بـه جـای نوآورانـه از شـرایط موجـود، توسـعه محـدود فرآینـدها و عـدم نیـاز بـه روزرسـانی مـداوم سیسـتم‌های تولیـد، عـدم تمایـل بـه رصـد فناوری‌هـای کلیـدی و نوظهـور بـه دلیـل توسـعه نیـافتگی صـنعت و جریـان کنـد بهینـه سـازی فرآینـدها و عـدم توجـه بـه رویکـرد بهبـود مـداوم و توسـعه محصـولات» گـره خـورده اسـت. « ضـعف تکنولـوژی» نیـز از جملـه مـواردی اسـت کـه در لیسـت عـدم توفیـق بنگاه‌هـا گنجانـده شـده و در ایـن خصـوص می‌تـوان بـه «جریـان کنـد توسـعه تکنولـوژی و عـدم بـه کـارگیری تکنولوژی‌هـای روز دنیـا، فقـدان روابـط پایـدار بـا صـاحبان فنـاوری و عـدم اتصـال پیوسـته بـه منـابع اصـلی تکنولـوژی، عـدم تمایـل صـاحبان فنـاوری بـه همکـاری و سـرمایه گـذاری بـا بنگاه‌هـای اقتصـادی ایرانـی، تـلاش محـدود بـرای درک ابعـاد متفـاوت فنـاوری، هزینـه بـالای بهسـازی فرآینـدهای تولیـد و بـه کـارگیری مـداوم تکنولوژی‌هـای جدیـد، تعامـل محـدود بـا بخش‌هـای تحقیقـاتی، انتقـال نـاقص دانـش و فنـاوری و توانمنـدی انـدک منـابع انسـانی در بهـره گیـری از فناوری‌هـای انتقـال یافتـه» اشـاره کـرد. درخصـوص «مقیـاس پـایین تولیـد» نیـز بـه‌عنوان یکـی دیگـر از عوامـل عـدم توفیـق بنگاه‌هـا یـاد شـده اسـت، چالشـی کـه بـه «محـدودیت در بازارهـای فـروش داخلـی بـه دلیـل سـطح پـایین رقابـت پـذیری، محـدود بـودن بازارهـای صـادراتی بـه بازارهـای چنـد کشـور همجـوار، هزینـه‌های بـالای تولیـد و رانـدمان پـایین در نتیجـه ظرفیت‌هـای پـایین تولیـد، هزینـه بـری بـالای تغییـرات در فنـاوری و اسـتفاده از رونـدهای جدیـد در مقایسـه بـا مقیـاس تولیـد پـایین، نبـود صـرفه اقتصـادی بـرای طراحـی سیسـتم‌ها و فرآینـدها بـر مبنـای تکنولـوژی روز در مقایسـه بـا مقیـاس تولیـد پـایین و تطبیـق سـاختارهای موجـود بـا بازارهـای کوچـک پـیش روی شـرکت‌های

تولید کننده» اشاره کرد. درکنار دلایل مذکور می‌توان به مشکلات بازاریابی تولید کننده نیز اشاره کرد، مشکلی که به «تنوع محدود در محصولات و فناوری‌های نهادینه شده در محصول، تمرکز بیشتر بر تولید و عدم سرمایه‌گذاری خاص بر بازاریابی و توزیع، محدودیت منابع مالی و انسانی در پایش مداوم بازارهای داخلی و خارجی، بی‌انگیزگی بنگاه‌های ایرانی نسبت به تفسیر اطلاعات بازار و یافتن بهترین راه ارتباط با مشتریان، عدم توزیع به موقع محصولات به مشتریان، عدم همکاری میان شبکه‌های تولید و توزیع و مشکلات حقوقی و قانونی در ورود به بازارهای خارجی» بازمی‌گردد.

دلایل عدم توفیق در بخش فناوری

حاکم بر محیط کسب و کار و ساختار اقتصادی کشور، ریسک بالای سرمایه‌گذاری در بخش صنعت کشور و عدم توفیق در انتقال و جذب فناوری‌های نو و سرمایه خارجی، که براساس ارزیابی صورت گرفته در بخش طبقه بندی دلایل عدم توفیق بنگاه‌ها در بخش قابلیت‌های فناورانه نیز می‌توان به «سیاست‌های کلان دولت، عدم ارتباط مستمر با صاحبان تکنولوژی، مقیاس پایین تولید و نپرداختن به فعالیت‌های تحقیق و توسعه» اشاره کرد. از جمله عوامل عدم توفیق که به سیاست‌های کلان دولت گره خورده است می‌توان به «سیاست‌های کلان دولت، عدم پیوند با اقتصاد جهانی، وجود حمایت‌های دولتی غیرهدفمند و غیرزمان مند، ناپایداری شرایط بازار ناشی از تصمیمات ناگهانی، نبود بستر همکاری مستمر و برد- برد برای تعامل با شرکت‌های خارجی صاحب فناوری به دلیل شرایط سیاسی قوانین متعدد و بعضا متناقض و تغییرات سریع در قوانین، ارتباط کم و غیرمستمر با صاحبان فناوری و مراکز تحقیقاتی، شناخت ناقص بنگاه‌های ایرانی از فناوری و روندهای آن و تلاش محدود بنگاه‌ها برای توسعه فناوری، هزینه بالای کسب دانش تخصصی و نداشتن توجیه اقتصادی کسب آن، توان فنی و دانشی و توان مالی محدود امکان ورود به سطوح بالاتر تحقیق و توسعه را فراهم نمی‌کند، ضعف منابع انسانی در بهره گیری از علوم و فناوری‌های روز» اشاره کرد. مقیاس پایین تولید نیز به عوامل « تمرکز بر بازار داخلی و نبود بستر مناسب صادرات، هزینه بالای تولید در کشور، نوآوری کم در محصول به دلیل هزینه بالای تحقیق و توسعه و همچنین نتایج واحدهای تحقیق و توسعه منجر به نوآوری در محصول و تولید محصول با ارزش افزوده بالا و رقابتی نشده، هزینه بالای تغییر خطوط تولید و پیاده سازی نتایج تحقیقاتی و تمرکز بر تولید محصولات موجود و برنامه‌های توسعه‌ای محدود» گره خورده است. نپرداختن به فعالیت‌های تحقیق و

توسعه یکی دیگر از دلایلی است که در این بخش به‌عنوان عامل عدم توفیق از آن یاد شده است، عاملی که دربرگیرنده مشکلاتی از جمله «کوچک شدن حوزه فعالیت‌های واحد تحقیق و توسعه، عدم استفاده از توان تحقیق و توسعه در راستای گسترش مرزهای علم و دانش، شناسایی حوزه‌های کاربردی،توسعه حوزه‌های کاربردی، تبدیل دانش کاربردی به محصولات قابل ساخت، عدم امکان اجرای بسیاری از نتایج تحقیقات واحد تحقیق و توسعه» است.

چگونگی رفع چالش‌ها

حال با توجه به مشکلات ایجاد شده توصیه‌های سیاستی نیز در سطح بنگاه اقتصادی و دولت در جهت رفع مشکلات در نظر گرفته شده بود. براین اساس در سطح دولت باید تسهیل شرایط و رفع موانع در دسترس حاکمیت جهت تعمیق پیوندهای تجاری و مالی اقتصاد ایران با اقتصاد جهانی درنظر گرفته شود. کاهش تعرفه‌ها و تسهیل ورود رقبای خارجی به کشور جهت رفع حاشیه امن غیررقابتی برای بنگاه‌های داخلی نیز از دیگر مواردی است که در راستای رفع چالش‌های بنگاه‌ها باید مدنظر قرار گیرد. همچنین درخصوص ورود دولت در موارد شکست بازار از جمله توزیع عادلانه رانت‌های اطلاعاتی و مالی نیز باید پیش‌بینی شود. اصلاح قوانین و آیین‌نامه‌های واسط میان بنگاه‌ها و نهادهای عمومی سیاست گذار از وجود تناقض و عدم جامعیت از دیگر مواردی است که در راستای رفع چالش‌های بنگاه‌های تولیدی باید به آن توجه شود. علاوه بر اقداماتی که باید در سطح دولت برای رفع چالش‌های این بخش صورت گیرد، اقداماتی نیز باید در سطح بنگاه درنظر گرفته شود که در اینخصوص می‌توان به «ترسیم مدل‌های شایستگی با محوریت ارتقای مستمر بهره وری با نگاه بلند مدت، فاصله گرفتن از تمرکز محدود به اهداف کمی متاثر از بازار داخلی و کسب سهم در بازارهای خارجی، برگزاری دوره‌های آشنایی با فواید مستند سازی تجربه‌ها و روش‌های انجام آن، استاندارد سازی تمامی فرآیندهای ستادی و اجرایی، استفاده از تمامی ابزارهای لازم برای تقویت شبکه سازی در سطح بنگاه اقتصادی و انتشار و جریان دانش، حرکت به سمت یکپارچه سازی زنجیره ارزش محصول به منظور کاهش قیمت تمام شده، ارتقای کیفیت و رقابت پذیرتر شدن، ایجاد ثبات مدیریتی، درنظر گرفتن سرعت تحولات و تغییرات محیطی تمرکز بر ظرفیت سازی جدید و توسعه تولید و عدم توجه صرف به ترازهای مالی سالانه و افزایش سود خالص، فاصله گرفتن از مدیریت اقتدارگرا و روی‌آوردن به برنامه و نظام مشخص برای

پرورش مدیران، توجه بیشتر به لزوم بهبود ساختار متناسب با نیازها و استراتژی‌های بنگاه و توجه عمیق‌تر به تفکیک کامل مالکیت و مدیریت» اشاره کرد. از سوی دیگر بر اساس مشکلات حساب شده، توصیه‌های سیاستی نیز در راستای رفع مشکلات ارائه شده که در این‌خصوص می‌توان به «پیوند هدفمند با اقتصاد جهان از طریق همسوسازی قوانین و مقررات تجاری با قوانین حاکم بر سازمان جهانی تجارت، گسترش عضویت در ترتیبات تجاری دوجانبه و منطقه‌ای با سطح آزاد سازی مؤثر و هدفمند، هدفمند سازی سیاست صنعتی و تجاری کشور، توسعه زیرساخت‌های فیزیکی و نهادی صادراتی در کشور با هدف حضور فعال در بازارهای جهانی، تسهیل بستر ارتباط با شرکت‌ها و موسسات صاحب فناوری، تسهیل بستر قرارگیری در زنجیره ارزش تولیدات جهانی، تسهیل بستر جذب سرمایه‌گذاری در راستای سیاست صنعتی کشور و تدوین برنامه افزایش مقیاس تولید در فعالیت‌های صنعتی» اشاره کرد ولی دولت دوازدهم جهت رفع چالش ها هیچگونه توجی به این توصیه های اقتصادی نکرد.

اثر مارکبرا در اقتصاد ایران!!

زمانی که هند وستان مستعمره انگلیس بود، در شهر دهلی (پایتخت هند) شمار مارهای کبرا به حدی زیاد شد که انگلیسی ها مقرر کردند هر فرد در ازای مار مرده‌ای که تحویل دولت بدهد جایزه‌ای نقدی دریافت می کند. تزریق این انگیزه در میان مردم فقیر شهر دهلی موجب شد روزانه صدها مار کشته شده جلوی مکان‌های تحویل جایزه تلنبار شوند، اما هرچه زمان می گذشت تعداد مارهای تحویلی بیشتر می‌شد، چرا که مردم برای بالا بردن آمار خود به پرورش مارها پرداخته بودند؛ یعنی تعامل نامناسب دولت با مردم**!!**

نتیجه گیری راهبردی:

همه می دانند که از بزرگ ترین مشکلات کشور ما نبود شغل کافی است، لازمه ایجاد شغل در کشور نیز در گرو افزایش تولید است، چرا تجربه سال‌ها طرح‌های توسعه‌ای کشور در دادن تسهیلات مالی ارزان قیمت به بخش های مختلف هیچ گاه منتج به نتیجه دلخواه نشده است! چون این وام ها به جای ورود به عرصه تولید، تبدیل به اتومبیل‌های جدید، ساخت و ساز ساختمان، طلا، دلار و.. شده است. پس از مدتی پول‌های در دست مردم در بازارهای مختلف توزیع شد و زمینه ساز ورود کالاهای خارجی بیشتر به کشور و خروج کارگاه‌های تولیدی داخلی شد. طرحی که برای ریشه‌کن کردن بیکاری به وجود آمده بود

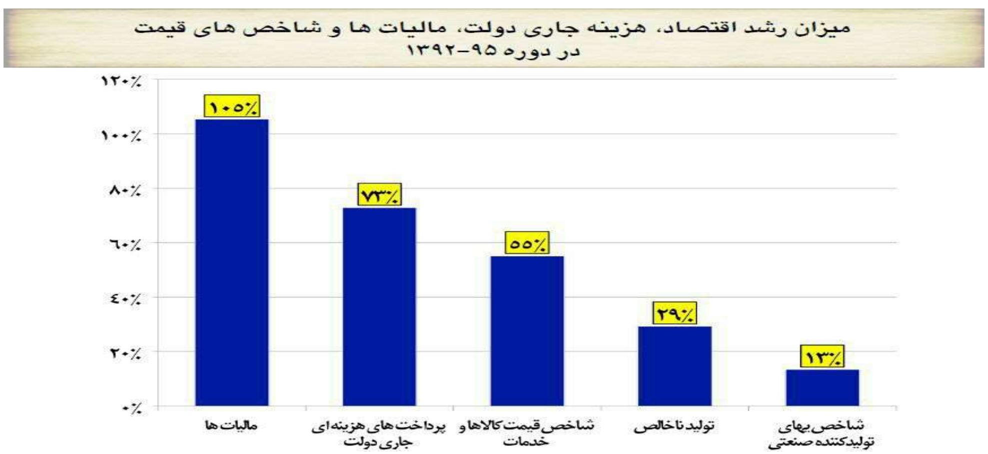
خـود عـاملی در توسـعه بیکـاری در کشـور شـد، چـرا ؟! چـون ایـن گونـه طرح‌هـا بـدون پشـتوانه علمـی و نظـری مناسـب و در نظـر گـرفتن اثـرات جـانبی احتمـالی، تنهـا بـر اسـاس یـک تصـمیم مصلحت گونه صورت گرفته بود!

فرصت ازدست رفته ایران در داووس

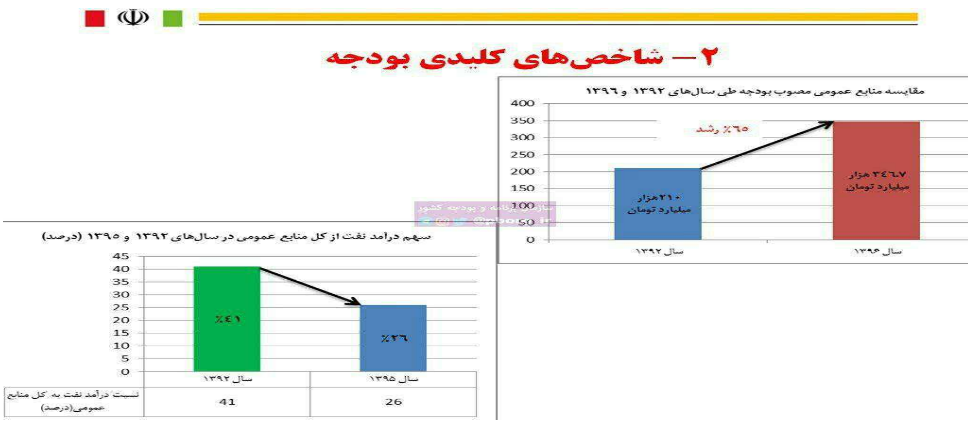
چهل وهشتمین اجلاس سالانه مجمع جهانی اقتصاد با همه حواشی سیاسی و اقتصادی آن روز جمعه ششم بهمن ۱۳۹٦ در دهکده جهانی داووس سوئیس به کار خود پایان داد. گر چه با حضور ترامپ حاشیه ساز قرار داشت اما این پدیده سیاسی نتوانست روند کاری و نهادینه شده اجلاس را از مسیر اصلی خارج کنند. مدیران بنگاه‌های اقتصادی، فعالان و صاحب نظران اقتصادی در حاشیه مهم تر از متن اجلاس، بی‌توجه به مانور سیاستمداران و فعالان سیاسی در نشست‌های رسمی، مذاکرات و رایزنی‌های روتین و مهم خود را انجام دادند و به احتمال زیاد اجلاس را با دست پر ترک کردند. این اجلاس نیز با همه حواشی و دستاوردهای آن برای اقتصاد جهانی به پایان رسید اما یک سؤال در اذهان ایرانیان بی‌پاسخ باقی ماند، اینکه جایگاه ایران در این اجلاس کجا بود و اصولا چرا ایران در این نشست مهم بین‌المللی حضور نداشت و چرا این غیبت برای چندمین سال پیاپی ادامه پیدا کرد.؟ لابد مصالحی وجود داشت که بر اساس آن دولت وقت و نهادهای تصمیم گیر، مصلحت را در این دیدند که به صورت رسمی در اجلاس داووس حضور نداشته باشند، ولی چرا باید شرایط حاکم بر مناسبات بین‌المللی ایران به گونه‌ای پیش برود که مصلحت در حضورنداشتن در اجلاس داووس باشد. به راستی دستگاه سیاست خارجی ایران چه اقداماتی را در دهه ۹۰ برای بهبود مناسبات بین‌المللی و فراهم کردن زمینه حضور در نشست‌ها و رویدادهای مهم انجام داده بود؟ دولت ایران در نیمه دوم دهه هفتاد، در بالاترین سطح یعنی ریاست جمهوری، در داووس حضوری فعال و مؤثر داشت اما از نیمه دهه ۸۰ تا اواخر دهه ۹۰ با بی‌تفاوتی و بی‌توجهی روبه رو بوده و حضور ایران در این رویداد مهم، حداقلی و ضعیف بود. آیا مصلحتی بالاتر از این در شرایطی وجود داشت که ایران با حضور مؤثر و فعال در مجامع بین‌المللی، زمینه رفع محدودیت‌ها و محصوریت‌های رسمی و غیررسمی را از سر اقتصاد ایران فراهم کند؟ آیا حضور مؤثر و فعال ایران در اجلاس داووس نمی‌توانست اولین تجربه ساختار جدید وزارت امورخارجه باشد. در اجلاس داووس نه تنها دستگاه دیپلماسی با وجود اعلام قبلی در این اجلاس حضور نیافت بلکه نشانی از حضور نمایندگان، مدیران، فعالان اقتصادی و تجاری دولتی و خصوصی نیز دیده نشد. ایران می توانست با حضوری فعال در این اجلاس، آن‌هم در بالاترین سطح سیاسی همراه با جمعی از مدیران شرکت‌ها و فعالان اقتصادی کشور، به صورت هماهنگ در فضـای رسـمی و حاشـیه‌ای اجلاس همه تلاش خود را برای تغییر نگرش‌ها نسـبت به

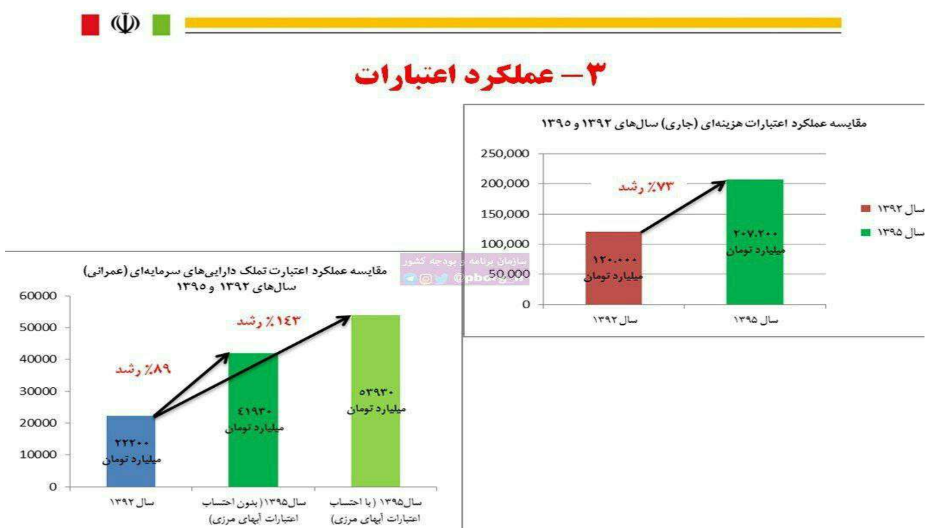
ایران، معرفی ظرفیت‌های اقتصـــادی کشـــور و جلب اعتماد ســـیاســـت مداران و مدیران بنگاه‌های اقتصـادی انجام دهد. غیبت ایران در این اجلاس علاوه بر اینکه موجب ازدسـت رفتن فرصـت برای رفع محدودیت‌های اقتصـادی و تجاری همکاری با اقتصـاد جهانی شد، درعین حال فضـا را برای رقبا و مخالفان ایران در دو جبهه سیاسـی و اقتصـادی فراهم کرد. رقبای منطقه‌ای ایران به ویژه با استفاده از نبود ایران همه تلاش خود را برای تخریب ایران و برجام به کار بردند. ایران با حضـــور مؤثر خود نه تنها می توانست این فضای ضدایرانی را بشکند بلکه در رویکردی ابتکاری، در جهت تلطیف فضای عمومی نسبت به ایران حرکت کند.

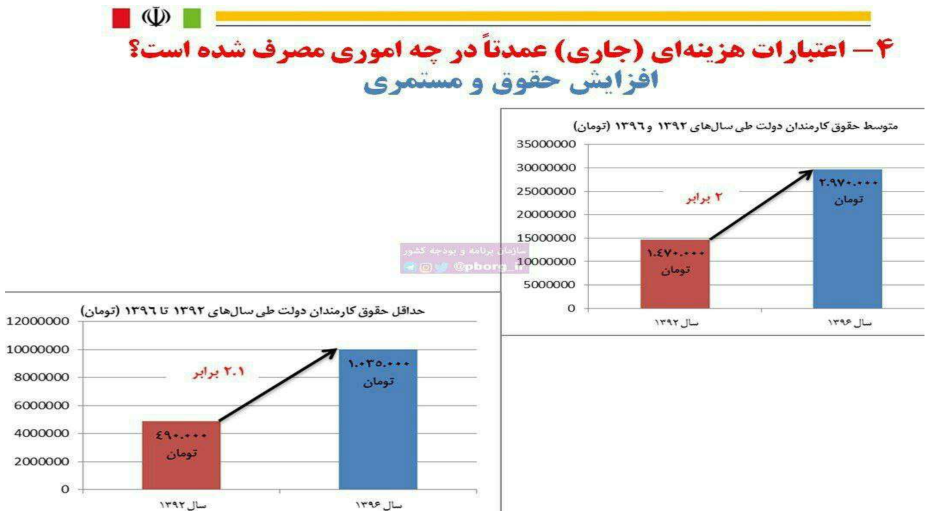
در نمودار زیر مقایسه آمار رشد اقتصادی در اواسط دهه نود نشان داده شده است.

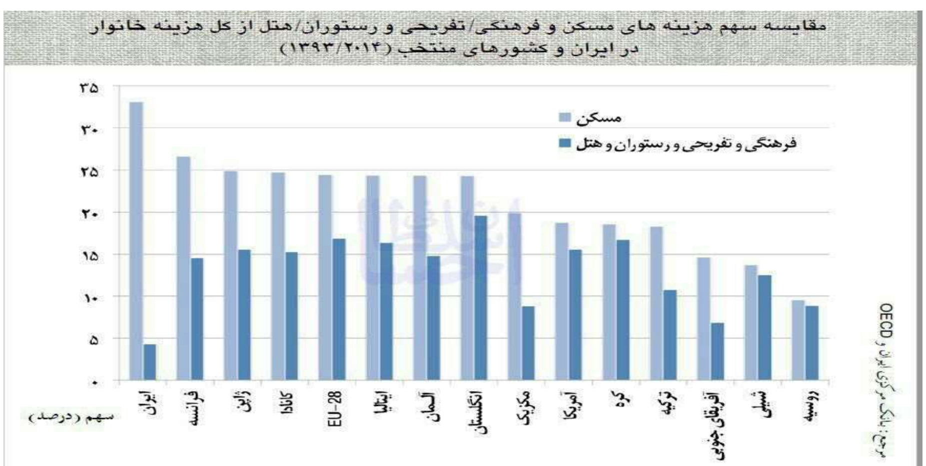

نمودار های زیر آمار های مختلف کلیدی را ارایه می دهد.

۲– شاخص‌های کلیدی بودجه
مقایسه منابع عمومی مصوب بودجه طی سال‌های ۱۳۹۲ و ۱۳۹۶
۶۵٪ رشد
۲۱۰هزار میلیارد تومان
۳۴۶.۷ هزار میلیارد تومان
سال ۱۳۹۲
سال ۱۳۹۶
سهم درآمد نفت از کل منابع عمومی در سال‌های ۱۳۹۲ و ۱۳۹۵ (درصد)
٪۴۱
٪۲۶
سال ۱۳۹۲
سال ۱۳۹۵
نسبت درآمد نفت به کل منابع عمومی(درصد)
41
26

۳– عملکرد اعتبارات
مقایسه عملکرد اعتبارات هزینه‌ای (جاری) سال‌های ۱۳۹۲ و ۱۳۹۵
۷۳٪ رشد
۱۲۰،۰۰۰ میلیارد تومان
۲۰۷،۲۰۰ میلیارد تومان
سال ۱۳۹۲
سال ۱۳۹۵
مقایسه عملکرد اعتبارت تملک دارایی‌های سرمایه‌ای (عمرانی) سال‌های ۱۳۹۲ و ۱۳۹۵
۸۹٪ رشد
۱۴۳٪ رشد
۲۲۲۰۰ میلیارد تومان
۴۱۹۳۰ میلیارد تومان
۵۳۹۳۰ میلیارد تومان
سال ۱۳۹۲
سال۱۳۹۵ (بدون احتساب اعتبارات آبهای مرزی)
سال۱۳۹۵ (با احتساب اعتبارات آبهای مرزی)

در رابطه با نمودار مقایسه ای آمار رشد اقتصادی در اواسط دهه نود همچنین نمودار نسبت حداقل دستمزد به قیمت دلار و سکه از سال ۱۳۸۸ تا فروردین ۱۳۹۷ ،عدم تعادل معیشتی مردم ایران را نشان می دهد.

طی ۱۱ سال گذشته، حداقل دستمزد هیچ وقت به اندازه یک سکه تمام نبوده است. کمترین نسبت میان حداقل دستمزد و قیمت سکه به سال ۹۱ برمی‌گردد. در سال ۹۲ هم حداقل حقوق ۴۷۸ هزار تومانی معادل ۱۴۲ دلار بوده است.

سازندگی

نسبت حداقل دستمزد به قیمت دلار و سکه (تومان)

سال	حداقل دستمزد ماهیانه	دلار	حداقل دستمزد چند دلار است	سکه	حداقل دستمزد چند درصد سکه است
۱۳۸۸	۲۶۳۵۲۰	۱۰۰۰	۲۶۳	۲۸۸۰۰۰	۹۱
۱۳۸۹	۳۰۳۰۰۰	۱۱۰۰	۲۷۵	۴۳۵۰۰۰	۶۹
۱۳۹۰	۳۳۰۳۰۰	۱۸۰۰-۱۴۰۰	۲۰۶	۶۳۰۰۰۰	۵۲
۱۳۹۱	۳۸۹۷۰۰	۳۸۰۰-۱۵۰۰	۱۶۹	۹۱۰۰۰۰	۴۲
۱۳۹۲	۴۸۷۱۲۵	۳۶۰۰-۳۳۰۰	۱۴۱	۱۰۵۰۰۰۰	۴۶
۱۳۹۳	۶۰۸۹۱۰	۳۵۵۰-۳۴۰۰	۱۷۳	۹۴۶۰۰۰	۶۴
۱۳۹۴	۷۱۲۴۲۵	۳۶۰۰-۳۱۵۰	۲۰۹	۹۳۶۰۰۰	۷۶
۱۳۹۵	۸۱۲۱۶۶	۳۷۴۸-۳۴۲۵	۲۲۵	۱۱۷۱۰۰۰	۶۹
۱۳۹۶	۹۲۹۹۳۱	۴۲۵۰-۳۸۰۰	۲۲۱	۱۶۰۰۰۰۰	۵۸
۱۳۹۷	۱۱۱۱۲۶۷	۵۶۵۰	۱۹۶	۱۷۷۶۰۰۰	۶۲

تغيير جهت از سرمايه داري رفاقتي به اقتصاد مردمي :

دولت يكي از بخش هايي است كه نظام تصميم گيري اساسي در كشور از آن متاثر است. درنتيجه تحولات كابينه را بايد از اين منظر ديد. مشكلات كنوني اقتصادي كشور به سطحي رسيده است كه تنها با يك چرخش جدي و اصلاحات ساختاري امكان بهبود اوضاع وجود دارد، چرخش از سمت سرمايه داري رفاقتي و غارتي به اقتصاد مردمي و عادلانه است. دولت بايد تلاش كند بازار را در خدمت مردم قرار دهد و به رويه غلط كنوني پايان دهد. اين شرايط مجموعه اي است كه پيش از آنكه دولتی يا وابسته به هر نهاد ديگری باشد ، چيزي است كه بر نظام تصميم گيري هاي اساسي اقتصاد ايران اثر داشته. اين نظام كه گهگاه به عنوان دولت هم بيان مي شود در تخصيص منابع نفوذ دارد. اين نظام به وزراي اقتصادي كابينه محدود نمي شود ولي قوه مجريه هم در نقش تعيين كننده و تصميم گيري به طور مستقيم و غيرمستقيم اقتصاد ايران را متاثر مي كند و ريشه تاريخي اين مدل كه همچنان بر ايران حاكم تر و تعميق يافته تر شده است و تبديل به چيزي است كه به زمان قاجار باز مي گردد اما ظرف دهه های گذشته اين روابط پيچيده تر شده كه آن را سرمايه داري رفاقتي مي نامند. اقتصاد ايران به

شدت وابسته به منابع بادآورده معدني است. منابع بادآورده از اين جهت كه حاصل بستر خاصي نبوده است. توزيع اين منابع در اقتصادي مانند ايران بسيار مهم است و دقيقا توزيع غلط سرزمين است و نيازمند بخشـــی كه در ايران خصوصي مي نامند، عامل حاكميت سرمايه داري رفاقتي است. دو دسته خودی در اين بخش به نفع گروه مولدان فعاليت كرده و بخش واقعي خصوصي است كه اتفاقا قسمت كوچكي از آن دسته افرادي هستند كه خود را بخش خصوصي مي دانند، اما در طرف ديگر عمده اين افراد كساني هستند كه از درون دالان هاي قدرت و نظام قوانين مقررات را به سمتي مي برند كه تصميم گيري وارد اين بخش شده و با حفظ روابط گذشته خود با نظام تصميم گيري منافع خود را حفظ می كنند. از سوي ديگر از ميان همين بخش افرادي به سمت دولت مي روند و يك رفت و آمد دايمي ميان اين بخش و نظام قدرت در جريان است كه در اقتصاد سياسي به اين پروسه با عنوان درهاي چرخان پرداخته مي شود. يكي از مشكلات اصلي اقتصاد ايران اين است كه بخش خصوصي صنعتي اصولا شكل نمي گيرد و همواره موانع بسيار جدي در مقابل اين بخش وجود دارد. دليل اين امر باز هم به نظام تصميم گيري اساسي مرتبط است، اين نظام در ايران هميشه منافع كوتاه مدت را به منافع بلند مدت ترجيح مي دهد زيرا در يك چرخه مبتني بر فساد مـالی و بده و بستان فعاليت مي كند وبـا درآمدهاي كوتاه مـدت ، بيشترين بهره حاصل از اين چرخه فاقد امنيت را براي بلند مـدت می برد ، درنتيجه افرادي كه در اين ائتلاف قرار دارند چنين مناسباتي تحت عنوان اقتصاد غارتي شناخته مي شونـد،. به همين دليل است كه در متون اقتصادي به سود خود منابع يك كشور را غارت مي كنند. كاركرد اين سيستم در خدمت منافع و سيستم افراد فاسـد در كوتاه مدت به ويژه فرودستان خواهد بود و قربانيان آن هم عموم مردم هسـتند. در چهار دهه گذشته دولت هاي مختلفي امور را به دست گرفتند و با وجود هر شعاري كه دادند با اين نظام همكاري هاي متنوعي داشتند و در عمل اين روابط نه تنها حفظ بلكه تقويت هم شد. محصول اين ائتلاف ناميمون در ايران ناكارآمدي در حوزه اقتصادی و پيامدهاي اجتماعي- سياسي آن است. فرسايش شديد سرمايه اجتماعي است كه ناشي از كاركردهاي نظام سرمايه داري رفاقتي است كه مشكل ديگر جامعه ايران اين مهم مي تواند تبديل به يك تهديد جدي براي كل نظام كشور باشد. بنابراين آنچه دولت بايد پاسخگوي آن باشد يا درواقع چگونگي بازسازي سرمايه اجتماعي است . در اين مورد به مراتب كل نظام تصميم گيري بايد پاسخگوي آن باشد .

فصل چهارم

تخلفات مالی وفساد اقتصادي دردولت های نهم و دهم

فساد اصولا یك آسیب اجتماعي در جامعه است و در این مورد به نظر مي رسد كه در درجه اول دولت باید قانون مدار باشد . وقتي صحبت از دولت قانون مدار به میان مي آید این تقارني دارد با شروع فساد از بي قانوني، تا اینکه قانون کمبودی داشته باشد و یا اینکه قانون هست ولي قانون شكني نباید نوعي افتخار و نشانه قدرتمندي و قدرت نمایي تلقي شود ، قانونمداري یعني دولت ساختار و سامانه اي قانوني دارد . بدین منظور باید براي تكمیل كادرهاي پرسنلی این سامانه گزینش هاي قانوني سخت و با امتحان ورودي توسط سازماني بي طرف انجام گیرد و در هر بخش این سامانه افراد مورد نظر در شرایط قانوني مساوي بایستي مراحلي را طي كنند و مدارج قابل قبول كسب كنند تا با ابراز لیاقت و كارداني و بدون هیچ گونه تبعیض به مراحل تصمیم گیري و مدیریت برسند. قانون مداري یعني اینکه مورد فساد در شرایط مناقصه ، مزایده ، تعقیب ، پیگیري ومجازات در پي داشته باشد . فساد از بي قانوني و تبعیض ایجاد مي شودكه موجب كسب منافع نامناسب و نامشروع براي كساني میشود كه واجد شرایط قانوني نبوده اند . فساد از حاشیه راندن یک نهاد قانوني ایجاد مي شود ، مثلا وظیفه آن نهاد برنامه ریزي و تنظیم بودجه كشور و نظارت برهزینه كرد باشد . وقتي این نهاد یا سازمان قانوني وجود نداشته باشد مبالغي در حد میلیاردي درمسیرهاي غیرمسئولانه هزینه میشود . در این صورت فساد از خویشاوند سالاري وبه كار گماردن همسر و فرزند و اقوام و فامیل و آشنایان با حقوق و مزایاي دولتي ودر كارهاي نامناسب آغاز میشود، فساد ازریاست دادن رابطه ای وغیرضابطه اي به نزدیكان وصرفا به اعتبار فامیلي شروع میشود . فساد از به اشتباه گرفتن بیت المال با كیسه خلیفه و راه اندازي دسته هاي چند صد نفره و شامل افراد نامربوط در سفرهاي بین المللي شروع شده تا برسد به رانت دادن و رانت گرفتن كه در اینجا منظوررانت خواري معنی شده است . فساد با مصون بودن و مصون ماندن مجرمان و مرتکبین ادامه مي یابد . در این صورت به نظر كارشناسان حقوقي باید دادگاه هاي مفاسد اقتصادي را علني كرد . این محکوم شدن یا تبرئه شدن تكلیف مردم را روشن میكند و تا وقتي كه این حقوق احیا نشود وصاحبان روزنامه ها و رسانه ها بتوانند بعنوان وكیل تسخیري مردم این مفاسد

اقتصـادي را بـا رعايـت اصـل بيطرفـي معرفـي كننـد و مسـئولان را آگـاه نماينـد و قـانون گريـزرا نگـران سـازند تـا از مفاسـد اقتصـادى جلـوگيري شـود . تازمـاني كـه مجرمـان و قـانون گريـزان فكـر كننـد كـه در پنـاه عـدم شـفافيت هـاي مـالي مـي تواننـد بـه انباشـت هـاي مـالي نامشـروع دسـت بزننـد و تـا زمـاني كـه مظـاهر نمايشـي اينگونـه ثـروت انـدوزي هـاي نامشـروع و نـو كيسـه بـا تـاخير بـرملا شـوند و تـا وقتـي كـه تناسـبي ميـان ثـروت هـا و ماليـات هـاي پرداختـي صـاحبان فسـاد و اسـترداد ثـروت ملـي نباشـد مبـارزه بـا فسـاد اقتصـادي در پـيچ و خـم گرفتـار شـده و بـه نتيجـه نمـي رسـد ودر ايـن ميـان فرصـتي بـراي ديگـر مفاسـد اقتصـادي فـراهم مـي گـردد . بايـد ايـن پـيچ و خـم راه هـاي فسـاد را شـناخت تـا مسـير مبـارزه بـا مفسـدان سـريعتر همـوار شـود و دسـت آنـان را از بيـت المـال كوتـاه كـرد. بـه نظـر يكـي از اسـتادان دانشـكده اقتصـاد راه مبـارزه بـا فسـاد اقتصـادي فقـط خصوصـي سـازي نيسـت و بـه نظـر ميرسـد كـه هنـوز صـراحت لازم بـراي برخـورد بـا مسـايل فسـاد و كالبـد شـكافي وجـود نـدارد ومسـايل ديگـري كـه از سـوي برخـي از كارشناسـان مطـرح شـد، بيشـتر بـه معلـول هـا بـوده و علـت هـا نكتـه مهمـي در مقابلـه بـا فسـاد مـالى و برخـورد دولتـي بـا ايـن پديـده نيسـت بلكـه بايـد كـاري كـرد كـه يـك جريـان عمـومي شـكل بگيـرد كـه مـردم حضـور داشـته باشـند . مبـارزه بـا هرنـوع فسـاد بـا حضـور مـردم در جامعـه معنـا دارد وموجـب بازگشـت اعتمـاد بـه جامعـه و فعـالان اقتصـادي ميشود.سـوال اينجـا اسـت كـه آيا بخش دولتي فقـط مسـئول ايـن فسـاد اسـت ؟ (هرچنـد دولـت نيـز مـي توانـد بـه نوبـه خـود مسـئول باشـد) ولـي بخـش خصوصـي هـم مـي توانـد فسـاد بـزرك را انجـام دهـد . بطوريكـه در دهـه ٨٠ بـه اسـم خصوصـي سـازي منـابع مـالى بزرگـي توسـط اشـخاص مسـئول هـدر داده شـد ومـدارك زيـادي در بـاره ايـن مسـايل ارايـه شـد امـا رسـانه هـاي وابسـته بـر ايـن مـدارك چشـم بسـتند و امـروز برخـي از مقامـات همچـون وزيـر نفـت وقـت از قراردادهـاي غيـر قـانوني بابـك زنجـاني صـحبت مـي كنـد بطوريكـه بـا امضـاء و تاييـد ريـئس بانـك مركـزي و وزيـران وقـت دولـت دهـم پـول هنگفتـي بصـورت غيـر قـانوني بـه خـارج از كشـورانتقال يافـت كـه كسـي در آن دوره اعتـراض نكـرده بـود و يـا يكـي از مسـئولان مـي گويـد حـدود ٢٢ ميليـارد دلار بـه اسـم تنظـيم بـازار ارز از كشـور خـارج شـد و يـك ريال هـم بـه داخـل بـاز نگشـت. ايـن مـوارد يعنـي رسـما حيـف وميـل كـردن منـابع مـالى عمـومي ، امـا بـازهم شـاهد واكنشـي از چنـد دسـتگاه نظـارتي در كشـور نيسـتيم . البتـه در كشـورهايي كـه فسـاد مـالي كمتـري دارنـد بـا اعـلام يـك روزنامـه نگـار و يـا يـك خبرنگـار مقـام دولتـي بلافاصـله مـورد مواخـذه قـرار گرفتـه و صـحت ادعـاي آن رسـانه مـورد رسـيدگي قـرار مـي گيـرد . امـا در كشـورايران صـحبت هـاي مقامـات رسـمي بـه عمـل فسـاد مـالي بـه مبلـغ ٢٢ ميليـارد دلار بـا سـكوت مواجهـه شـد . مبـارزه بـا فسـاد مـالي فقـط

بازداشت يك كلاهبردار نيست بلكه ريشه كن كردن رفتارهايي است كه هزينه هاي داد وستد مالي را افزايش مي دهد و تا زماني كه پروژه هاي بزرگ اقتصادي بدون مناقصه به پيمانكاران واگذارمي شود و نيز مقامات دولتي شركت هاي شبه خصوصي تشكيل مي دهند اين روند رشد فساد اقتصادي در كشور ادامه خواهد داشت .همچنين به اعتقاد نويسنده سياست هاي اقتصادي نادرست ، چارچوب هاي حقوقي ضعيف ، كمبود آزادي مدني ، عدم شايسته سالاري و نظارت فعال، ناكارآمدي و تورم مقررات عوامل اصلي بروز فساد اقتصادي و رانت سازی در كشور است . در كشورهايي كه حكومت ها براي خود مجموعه هاي اقتصادي اتخاذ مي كنند, در اين وضعيت زمينه مناسبي براي رشد فساد مالي فراهم ميشود. در اين كشور ها برنامه هاي اقتصادي شفاف نبوده و مسئولان پاسخگو نيستند . اين وضعيت براي رشد رانت خواران مناسب مي باشد و زماني كه فساد و رانت در اقتصاد بوجود آيد انگيزه حركت سالم از مردم سلب خواهد شد و فعالان اقتصادي درست كار به ورطه ورشكستگي و عزلت رانده مي شوند. در خصوص رانت و رانت خواري نظر خوانندگان را به مطلبي در اين مورد جلب مي كنيم . به اعتقاد يكي از كارشناسان اقصاد براي حذف رانت از بدنه اقتصاد و بازار و ساير بخش ها بايد اين مسئله بصورت ريشه اي حل گردد تا ديگر شكل نگيرد . براي اينكه در حذف رانت به موفقيت برسيم بايد نگاه جامع به آن داشته باشيم . رانت خواري بصورت سيستماتيك است و اين روند بايد در جامعه اصلاح شود. در حقيقت عواملي هستند كه دست به دست هم مي دهند تا رانت خوار پديدار گردد ، از اين رو با سه موضوع "رانت ، رانت ساز و رانت خوار" مواجه هستيم . اين سه مورد عنوان شده تحت قالب يك سيستم رانت و فساد مالي و اقتصادي ايجاد مي كند ، رانت خوار آخرين حلقه اين فرايند است . اما مهمترين بخش اين سيستم رانت ساز است كه تنها حلقه مفقودي است و متاسفانه طي اين مدت به رانت ساز توجه كمي شده است . رانت ساز سيستمي ايجاد مي كند كه رانت خواري شكل مي گيرد . بعنوان مثال اگر بيماري آنفلانزا شيوع پيدا كند و افراد غير بيمار وارد بيمارستان شوند آنها هم بدليل قرارگرفتن درآن فضا به اين بيماري مبتلا مي شوند بنابراين ابتدا بايد با ويروس مبارزه كرد تا شيوع پيدا نكند . در اين مقوله هم دست اندركاران بايد با رانت ساز مبارزه كنند. دراين موردبايد توجه داشت كه چه فضا هايي موجب رانت مي شوند ، يك بخش به فضاي كسب و كار برمي گردد و اگر اين فضا شفاف و روشن و معقول و ضابطه مند نباشد فرصت براي رانت خواران بوجودمي آيد و نكته ديگراينكه برخورد قاطعيت در اختيارات و مقررات است و متاسفانه حق امضاء و اختيار كامل در يك موضوع مي تواند فساد هايي مانند فساد

بـانكي ايجـاد كنـد. بنـابراين بايـد اختيـارات مـديران بـه گونـه اي اصـلاح و بـازنگري شـود كـه ديگـر وام هـاي كـلان پرداخـت نشـود. موضـوع ديگـر اعطـاي مجوزهـا اسـت ، نظـام مجـوز دهـي بـه متقاضـيان نيـز بايـد شـفاف باشـد و در دسـترس قرارگـرفتن بـه اطلاعـات هـم نبايـد انحصـاري وجـود داشـته باشـد ،انحصـار در هـر شـكلي قابـل قبـول نيسـت زيـرا در مناقصـه هـا و مزايـده هـا عـده اي خـاص مـي توانند حضـور پيـدا كننـد تـا از ايـن راه رانـت سـازي ورانـت خـواري ايجـاد كننـد. بـا افـزايش پرونـده هـاي اخـتلاس و فسـاد مـالي در شـبكه بـانكي ، ادارات و ارگـان هـاي دولتـي در دهـه ۸۰ نقـش نظـارت و بازرسـي دقيـق بـراي پيشـگيري از وقـوع ايـن جـرم هـا بيشـتر بعنـوان حلقـه مفقـوده بـه چشـم مـي آيـد . پديـده اخـتلاس در دهـه گذشـته بـا ابعـاد گسـترده اي مطـرح شـده بـود و جالـب اينكـه بدانيـد تـاريخ وقـوع نخسـتين اخـتلاس در كشـور ايـران بـه بـيش از ۸۰ سـال بـاز مـي گـردد وايـن اخـتلاس توسـط شخصـي بنـام تيمورتـاش انجـام يافتـه بود.عبدالحسـين تيمورتـاش ملقـب بـه سـردار معززالملـك و سـردار خراسـاني از درباريـان دوره قاجـار و پهلـوي بـود . تيمورتـاش ازكسـاني بـود كـه در برانـدازي قاجارهـا و آوردن پهلـوي روي كـار كوشـش بسـيار كـرد. بـر اسـاس آنچـه در متـون تـاريخي آمـده اسـت در دوره رضـا شـاه پهلـوي ايشـان نخسـتين وزيـر دربـار بـود و نقـش مهمـي در سياسـت خـارجي ايـران بـازي كـرد .درگذشـته تيمورتـاش پسـت هـاي مختلفـي داشـت ازجملـه نماينـدگي مـردم خراسـان در دومـين و سـومين مجلـس شـوراي ملـي كـه تـا مجلـس ششـم نيـز بـا همـين عنـوان در مجلـس حضـور داشـت و همچنـين تيمورتـاش در دولـت مشـيرالدوله وزيـر عدليـه شـد. وي در سـال ۱۳۰۱والـي كرمـان و بلوچسـتان شـد و نيـز در كابينـه پهلـوي اول بـه وزارت تجـارت رسـيد . تيمورتـاش بـه رضـا شـاه بسـيار نزديـك شـد و پـس از روي كـار آمـدن پهلـوي در آذر ۱۳۰۴ وزيـر دربـار گرديـد .وي در سـال ۱۳۰۵ بـه حـل اخـتلاف ميـان شـوروي سـابق و ايـران پرداخـت و در مـرداد مـاه ۱۳۰۵ تيمورتـاش بعنـوان نماينـده ايـران بـر انعقـاد قراردادهـاي تجـاري و رفـع اختلافـات موجـود بـا دولـت شـوروي سـابق راهـي مسـكو گرديـد ولـي از ايـن سـفر سياسـي مـوفقيتي نصـيب ايـران كسـب نشـد و همچنـين تيمورتـاش در سـال ۱۳۰۸ در پـي بـروز اخـتلاف بـين شـركت نفـت انگلـيس و ايـران كـه مـدير كـل شـركت نفـت انگلـيس پيشـنهاد تمديـد قـرارداد دارسـي را مطـرح كـرد . او بـه همـراه محمدرضـا شـاه پهلـوي كـه در آن زمـان در سـوئيس بـه سـر مـي بـرد در ايـن سـفر سياسـي بـا وزيـر امـور خارجـه وقـت و سـاير مقامـات دولتـي انگلـيس بـه گفتگوپرداخـت كـه از ايـن مـذاكره نيـز نتيجـه مهمـي عايـد ايـران نگرديـد. ناكـامي تيمورتـاش در مسـائل نفتـي و نيـز انجـام ملاقـات محرمانـه وي بـا سـران شـوروي سـابق هنگـام بازگشـت از سـفر انگلـيس و همچنـين مطالـب روزنامـه هـاي انگليسـي راجـع بـه نقـش تيمـور تـاش در رابطـه بـا سـوابق ناشـي

از ولخرجـي هـاي او از بوجـه دربـار و نيـز اخـذ وام هـاي كـلان از بانـك هـا و اشـخاص مختلـف تـا حـد زيـادي رضـا شـاه را نسبت بـه تيمورتـاش بـدگمان كـرد . در همـان سـال موضـوع اخـتلاس تيمورتـاش بـا همكـاري رئـيس آلمـاني بانـك ملـي كـه در جريـان تبـديل ارز كـه حسـينقلي نـواب رئـيس نظـارت مطـرح كـرد ودر همـان سـال وكيـل الملـك ديبـا ريـيس حسـابداري دربـار بـا نزديـك شـدن بـه تيمورتـاش پـس از محاكمـه در دادگسـتري توسـط رضـا شـاه بركنـار گرديـد . تيمـور تـاش نيـز در سـال ١٣١١ ناگهـان بازداشـت شـد و از وزارت دربـار كنـار گذاشـته شـد واورا دردو دادگاه جداگانه به مدت ٣و٥ سال زندان و پرداخت جريمه محكوم كردند.

دردوره زمامداري دولت های نهم ودهم (دوره احمدي نژاد) بدليل نبود نظارت دقيق برعملكرد فعاليت هاي اقتصادي بخصوص فعاليت هاي بانكداري ، فساد هاي مالي و اقتصادي زيادي دركشورايران رخ داد كه از جمله مي توان به اختلاس مالي رئيس بانك ملي در سال ١٣٩٠ اشاره كرد بصورتيكه رئيس بانک ملی وقت (خاوري) باهمکاری مدیرعامل چند بانک دیگر ومعاونت شخصی بنام" مه آفرید امیر خسروی" اقدام به اختلاس ٣ هزار میلیون دلار امریکا (معروف به اختلاس سه هزار میلیاردی) کرد. بطوريكه خاوري با استفاده از نفوذ پست و مقام خود و از طريق دريافت وام ميلياردي وصوری بنام شركت فولاد اهوازدر سال ١٣٩٠ناگهان از ايران به بهانه ماموريت خارج از كشوروبه كانادا مهاجرت كرد . مورد ديگري كه در همان سال اتفاق افتاد ، اختلاس هفت هزار ميليون دلاري دريکی ازشرکتهای صنعتي در تبريز بود كه دولت دهم از جزئيات و نحوه اقدام آن را انتشار نداد وهنوز در هاله اي از ابهام قرار دارد . ولی مورد اختلاس ٣هزار ميليون دلاري (معال تقريبی سه هزار ميليارد تومانی) در سال ١٣٩٠معروف به فساد بزرگ توسط شخصی بنام محمود رضا خاوری که مدیرعامل سابق بانک هاي ملی و سپه بود انجام گرفت بطوریکه ذکر شد خودش در سال ١٣٩٠به کانادا فرار کرد ولی عوامل تحت نفوذ او چند سال در زندان گرفتار بودند وچندین بار مورد محاکمه قرار گرفتند ، بطوریکه یکی از عوامل این فساد اقتصادی که مه آفرید امیر خسروی نام دارد بزرگترین سرمایه دار و ملاک تهران بود. با استناد به نوشته روزنامه ایران در آبان ماه١٣٩٢ اوصاحب تعداد ٣٩ خانه و مغازه با ارزش بیش از حدود چهل میلیارد تومان در تهران و کرج بوده است و تعداد زیادی هم مستغلات او در رهن بانک های ملی و ملت و پارسیان بود و درروز٢٨ آبان ١٣٩٢ از سوي قوه قضايي اعلام گرديد كه بخش دوم اموال و املاك امير خسروی (تعداد ٢٧ ملك مسكوني و تجاري و زمين به ارزش بيش از٩٨ ميليارد تومان از طريق آگهي در يكي از روزنامه هاي كثيرالانتشار براي فروش به مزايده گذاشته شد و سرانجام وی پس از چندین بار محاکمه علنی در دادگاه به جرم متهم نفر اول فساد مالي و اقتصادی حکم اعدام دریافت کرد وبه گزارش روزنامه های کثیرالانتشار متهمان نفرات دوم تا چهارم این فساد اقتصادی نیز حکم اعدام گرفتند . البته تعداد متهمان این مورد فساد

اقتصادی حدود ۳۲نفر گزارش شده بود . سرانجام متهم اول مه آفرید امیر خسروی به حکم قانون مجازات اسلامی در سوم خرداد سال ۱۳۹۳اعدام گردید. در حالیکه خاوری هنوز در خارج از ایران به سر می برد . مورد دیگري که در سال ۱۳۹۱از سوي دادستان تهران اعلام شد پرونده فساد اقتصادي ۴۵۰ میلیون یورویي براي ساخت تالار هاي بین المللي کیش بود که از طرف دولت وقت محاکمه اعضاي گروه علني نشد و در همان سال فساد اقتصادي دیگري به مبلغ هفت هزار میلیون دلار در رابطه با شرکت فولاد تبریز بود که در آن مورد نیزاطلاعات زیادي گزارش نشد . به گزارش گروه اقتصادي روزنامه ایران درپاییز ۱۳۹۲ در حالي که محمود احمدي نژاد با شعار عدالت و مبارزه با فساد، دولت را در سال ۱۳۸۴از سید محمد خاتمي تحویل گرفت ولي آمار تخلفات صورت گرفته در طي هشت سال زمامداري احمدي نژاد حکایت از ناکامي شدید در این بخش را دارد، چرا که تخلفات انجام شده در این دوره هم از لحاظ وزني و رقمي بیش از دولت هاي قبل بوده است . در طی اواسط دهه ۸۰ و اوایل دهه ۹۰ تخلفاتي رخ داده است که هیچگاه از ذهن تاریخ پاك نخواهد شد ، ماجراي سوء استفاده ۳هزار میلیارد توماني و تخلف در واگذاري سهام شرکت هاي دولتي معروف ترین آنهاست بطوریکه کمسیون ویژه نظارت و پیگیري اجراي سیاست هاي کلي اصل ۴۴ قانون اساسي در باره عملکرد واگذاري شرکت هاي دولتي اعلام کرده بود که عمده ترین تخلف دولت احمدي نژاد که برمبناي آمارهاي سازمان خصوصي سازي تنظیم شده بود ,این است که تنها ۶ درصد سهام این شرکتها به بخش خصوصي واقعي واگذار گردیده بود و مابقي ۹۴ درصد سهام مربوط به بخش هاي شبه دولتي اعطا شده بود و افزون براین ۷ در صد این واگذاري ها به روش تدریجي و ۹۳ در صد هم به صورت بلوکي بوده است و نیز حدود ۳۴ درصد واگذاري ها از طریق بورس و ۱۸ درصد از طریق فرابورس و مابقي هم بیرون از رویه واگذار شده بود. غیر از آن مواردي که اشاره گردید در واپسین روز هاي دولت دهم نیز از تخلف سریالي رونمایي شد که هریك اقتصاد ایران را زخمي کرد. در این میان مي توان موارد زیر را بیان کرد. تخلف حدود ۱۸۰۰ میلیارد توماني در شرکت ملي مس است که بجاي تزریق این درآمد به حساب دولت مبلغ فوق به حساب شخصي مدیر عامل واریز شد ،در این ماجرا با انحلال صندوق بازنشستگي شرکت ملي مس شخصي بنام " اي پي" با تاسیس و فروش خارجي شرکت همان مبلغ در آن حساب واریز شده بود * و مورد دیگر درآمد هاي نفتي ایران است که به جیب دلالان خاص نفتی ریخته شده بود بطوریکه تخلف آشکار دیگري که پول نفت مردم را بر سر سفره دلالان برد , واگذاري بخشي از صادرات نفت کشور به دست دلالان صورت گرفت بطوریکه با صدور بخشنامه جدیدي از سوي معاونت بین الملل وزارت نفت شرط داشتن پالایشگاه از خریداران نفت ایران حذف گردید و بدین ترتیب دلالان نفتی که شناخته ترین آنها بابك زنجاني بود به درآمد نفتي ایران در زمان دولت دهم دسترسي پیدا کرد وبراین اساس پرونده ۲/۸ میلیارد دلاري بابك زنجاني از مسیر هاي

متخلف وزارت نفت و قوه قضايي پيگيري شد . مورد ديگري هم كه در سال ۱۳۹۱ در رابطه با تخلف ديگر بابك زنجاني است. بطوركه درآن زمان سعيد مرتضوي مدير صندوق بازنشستگي سازمان تامين اجتماعي وقت بود رخ داد بطوركه يك منبع آگاه در سازمان تامين اجتماعي درباره تفاهمنامه اي مابين مديروقت (مرتضوي) وبابك زنجاني به ارزش ۵/۳ ميليارد يورواي منعقد گرديده بود بصورتيكه در اين تفاهمنامه مدير وقت تامين اجتماعي فروش چند شركت تامين اجتماعي را به ازاي قيمت بورس آن زمان، شركت هاي مشخص شده تامين اجتماعي را به وي واگذار كرده بود و براساس اين تفاهمنامه مرتضوي چند فقره چك هم به مبلغ ۵/۳ ميليارد يورو به بابك زنجاني پرداخت كرده بود واين مورد در حالي انجام مي گرفت كه هيچگونه پولي از فروش شركت هاي مذكور وارد سازمان تامين اجتماعی نشده بود ولي اين موضوع در نهايت با بررسي و تصويب اكثريت اعضاي هيئت مديره جديد سازمان تامين اجتماعی در اواخر آبان ۱۳۹۲ اين تفاهم نامه لغو گرديد و مقرر شد هرگونه سندي كه در اختيار بابك زنجاني قرار گرفته به سازمان مذكوربازگردد و در نهايت پس از ۲سال تحقيق و بررسي تخلفات مرتضوي از سوي دادگاه كاركنان دولتي روشن شد و در آبان ماه ۱۳۹۳ ايشان فقط به انفصال از خدمات دولتي محكوم شدند. مرتضوي همان قاضي بود كه از طرف دادگاه اجازه قضاوت از اوسلب گرديد و مردي كه پست هاي مهمي داشت اما برخي از اقدامات و عملكرد او موجب شد تا تمام آن پست ها و حتي گذشته اش كمرنگ گردد . تمام شكايت ها ازمرتضوي به دادسرا ارسال شد و سوم آذر ۱۳۹۳ سازمان بازرسي كل كشور پس از بررسي پرونده مرتضوي و تاييد تخلفات صورت گرفته توسط او و مديران دوره وي از اين متهم شكايت كرد كه بدين ترتيب يك شاكي حقوقي ديگر به اين پرونده اضافه شد.

پرونده ديگري كه در بخش تخلف مالي از سوي وزارت نيرو گشوده شد واگذاري شركت مهاب قدس كه به ازاي ۱۰۰درصد سهم دولت در پروژه راه آهن گرگان بود بصورتيكه براساس جزئيات اين پرونده شركت مهاب قدس به عنوان بزرگترين شركت مهندسان مشاور كشوركه سد هاي بزرگ آبي را در رودخانه كارون طراحي و نظارت كرده كه بيش از ۱۲ هزار ميليارد تومان ارزش در آن زمان داشت، بطوريكه در برابر سهم ۶۰۰ ميليون توماني دولت در پروژه مذكور به پيمانكار واگذار شده بود ،بطوريكه اعلام گرديد درمصوبه دولت اولا قيمت سهام واگذار شده بيش از ۲۰ برابر مبلغ پيش پرداخت بود و بيش از ۱۳ برابر كل هزينه انجام يافته پروژه راه آهن بود.

مورد ديگر اينكه پيش از آن كه پالايشگاه شيراز به بخش خصوصي واگذار شود در يكي از مناقصات بزرگ آن تخلفي صورت گرفت كه با شكايت برخي مسئولين پرونده اي براي آن باز شد ، اين تخلف در خصوص شركت هاي تامين كننده نياز هاي مواد اوليه پالايشگاه

شیراز بوده است و از سوي مشاور ارشد رئیس جمهور مستنداتي را راجع به تخلفات مالي دولت دهم در مناطق آزاد و بخصوص منطقه آزاد چابهار منتشر شده كه براساس گزارش, یكي از این تخلفات راجع به تعداد ۶۰۰ دستگاه خودروي سواري پروتون كه از كشور مالزي بصورت غیر قانوني به ایران وارد شده بود و همچنین در این پرونده به واگذاري چند دستگاه ساختمان و تعداد زیادي خودرو به برخي نهاد ها و افراد خاص در روز هاي پایاني دولت دهم (احمدي نژاد) اشاره شده بود و نیز بر همین گزارش در تیر ماه ۱۳۹۲ طي مصوبه دولت حق بهره برداري از همان ساختمان به همراه دو پلاك از ساختمان هاي سازمان منطقه آزاد چابهار هركدام به مساحت ۹۶۳ مترمربع و به مدت ۱۰ سال به خانه ایرانیان خارج از كشور واگذار گردیده بود.

*موضوع تخلف دیگري كه در دولت هاي نهم و دهم رخ داده است جریان ساخت مسكن مهر است بطوریكه مدیر عامل شركت عمران شهرهاي جدید در سال ۱۳۹۲ اعلام كرد كه آپارتمان هاي مسكن مهر فاقد زیرساخت بوده و از حد اقل امكانات رفاهی براي اسكان خریداران را دارند بطوریكه در ساخت و ساز مسكن مهر نه تنها به امكانات جانبي توجهي از طرف دولت احمدي نژاد نشده بلكه فقط از نظركالبدي آماده بهره برداري شده و غیرقابل سكونت مي باشند. ولي در این خصوص با روي كار آمدن روحاني به عنوان ریاست جمهوري دولت یازدهم كه به دولت تدبیر و امید معروف شده بود در پاییز ۱۳۹۲ از طرف مدیر كل مسكن مهر و بنیاد مسكن از توقف ساخت ۳۰ هزار دستگاه واحد هاي مسكن مهر در شهر هاي زیر ۲۵ هزار نفري خبر داد و گفت متاسفانه بدلیل توقف خط اعتبار براي مسكن مهر امكان ادامه ساخت آنها وجود ندارد و وزیر شهرسازي نیز اعلام كرده بود كه طرح مسكن مهر با مشكلات مالي مواجه است و درهمین حال وزیرنیرو هم اعلام كرده بود كه با تامین اعتبارات مورد نیاز براي سرمایه گذاري در خصوص تامین آب و برق طرحهاي مسكن مهر بررسي هایي صورت گرفته كه با توجه با این مشكلات نشانگر آن است كه ساخت و ساز مسكن مهر بي كیفیت در هشت سال دولت احمدي نژاد فقط هدر دادن هزینه هاي گزاف بیت المال بوده است.در اواخر آبان ۱۳۹۲ اعضاي كمسیون اصل ۹۰ مجلس شوراي اسلامي درگیر رسیدگي به شكایات و تخلفاتي بودند كه پي درپي از دولت پیشین و هیئت وزیران دولت هاي نهم ودهم (دولت هاي احمدي نژاد) به مجلس رسیده بود و با گزارش عملكرد كمسیون اصل ۹۰ قانون اساسي از هفتم خرداد۱۳۹۱ تا ۳۱ فروردین ۱۳۹۲ كه اواسط تیر ماه سال ۱۳۹۲ از سوي خبر گزاري خانه ملت منتشر شد نشان مي دهد كه فقط ۲۰۹۲ فقره شكایت از قوه مجریه در این مدت به كمسیون اصل ۹۰ رسیده بود كه از این تعداد ۷۰۹ فقره شكایت در صلاحیت رسیدگیاین كمسیون بوده و ۳۸۰ فقره هم درنوبت رسیدگي قرارگرفته بودند. واقعیت این است كه همزمان با شدت گرفتن اختلافات دولت احمدي نژاد با مجلس شوراي اسلامي وقت

ناخوداگاه حساسیت رفتارهاي شاید تعمدانه رئیس جمهور وقت در سرپیچي از قوانین مصوب مجلس به رسانه ها کشیده شد و افکار عمومي هم درگیر چالش هاي پیش آمده شدند. همین اختلافات نیز باعث شد تا تعداد تخلفات رخ داده در دولت نهم و دهم به اصطلاح رو شود،در این میان همزمان با انتشار گزارش دیوان محاسبات کشور، رئیس دیوان محاسبات از کسري ۵۰ درصدي بودجه کشور خبر داد و این در حالي بود که دولت نهم و دهم در دوران فعالیت خود به واسطه افزایش شدید قیمت نفت به اندازه تمام دوران پیش از خود درآمدي نجومي از محل فروش نفت کسب کرده بود اما گزارش تفریغ بودجه سال ۱۳۹۱ مجلس حکایت از آن داشت که دولت بالغ بر ۱۲میلیارد دلار از پول نفت را به خزانه واریز نکرده و آن را صرف پوشش کسري بودجه خود کرده بود و آن هم بدون ارایه لایحه اصلاح قانون بودجه به مجلس که تخلف بزرگي بود و نیز ابلاغ نکردن قوانین مصوب مجلس و یا با تاخیر در ابلاغ آنها هم نمونه اي دیگر از تخلفات دولت قبل بود (به موجب اصل ۱۲۳قانون اساسي رئیس جمهور باید مصوبات مجلس را پس ازطي مراحل قانوني و ابلاغ به وي امضا کند و براي اجرا در اختیار مسئولان قرار گذارد). از دیگر تخلفات دولت پیشین تعداد زیادی از تخلفات مالي بود که عبارتند از : واریز نکردن ۲۰ درصد صندوق توسعه ملي صادرات گازدر سال ۱۳۸۹ به مبلغ ۲۴۵ میلیون دلار ، نپرداختن مبلغ ۵۰ میلیون دلار سهم وزارت جهاد کشاورزي ، دریافت ۳۰ هزار میلیارد ریال از محل فروش نفت خام صادراتي از سال ۱۳۸۹، استفاده از ۴۳ میلیارد ریال بودجه عمومي دولت بابت یارانه برق در سالهای ۱۳۸۹ و ۱۳۹۰ براي پرداخت نقدي به خانوار ها و ناپایدار شدن چهار میلیارد دلار مازاد درآمد نفتي که به حساب خزانه واریز نشده بود و همچنین تدوین نشدن ۴۲ آیین نامه مربوط به برنامه پنجم توسعه ، و دیگر خروج مبلغ ۸۰۰ میلیارد تومان از سهم بخش سلامت براي اجراي طرح هاي مسکن مهر ماندگار در وزارت راه و شهر سازي و نیز اختصاص ۱۵ میلیارد تومان بودجه احداث و بازسازي عتبات عالیات برخلاف قانون بودجه به بنیاد فقه و معارف اهل بیت بطورکه به احتمال زیاد تخلفات در دولت دهم ابعاد بیشتري پیدا کرده و دولت قبل با جسارت تمام به سر پیچي از قانون پرداخته است .به گزارش روزنامه ایران در سی ام آبان ۱۳۹۲ قرار بود احمدی نژاد در پنجم آذر ماه ۱۳۹۲ محاکمه دادگاهی گردد ولي با اعلام گزارش روزنامه ایران در آذر ماه ۱۳۹۲ تا کنون حضور احمدي نژاددر دادگاه غیرعلني در همان روز موعود صورت نگرفته است.

مورد دیگري از فساد علني اینکه احمدي نژاد در آخرین روز ریاست جمهوري اش در مرداد ماه سال ۱۳۹۲ به منظور تاسیس دانشگاه مجازي بنام ایرانیان اقدام به برداشت مبلغ ۱۶ میلیارد تومان از بانك مرکزي نمود بطوریکه براي تاسیس این دانشگاه موافقت اصولي معتبري از وزارت علوم و فن آوری گرفته نشده بود که طبق گزارشات روزنامه ایران با پیگیري هاي مداوم و اقدامات انجام شده توسط نمایندگان مجلس در آبان ماه همان سال این

رقـم بـه حسـاب رياسـت رياسـت جمهـوري دولـت يـازدهم برگشـت وهمچنـين يكـي از سـاختمان هـاي نهـاد رياسـت جمهـوري بنـام سـاختمان لادن پـس از چهـار مـاه پيگيـري كـه در تصـرف گـروه احمـدي نـژاد بـوداز طـرف همـين نهـاد تحويـل گرفتـه شـد و موضـوع ديگـر اينكـه دولـت نهـم و دهـم در طـي هشـت سـال بـا رويكـرد عـوام گرايانـه سـفر هـاي اسـتاني را ترتيـب داده بـود و در ايـن سـفرهاي اسـتاني تعهـدات مـالي دولـت نهـم و دهـم در حـدود مبلغـي بـالغ بـر ۲۱۰۰ هـزار ميليـارد تومـان بـود كـه تنهـا حـدود ۶۷ هـزار ميليـارد تومـان از ۲۱۰۰هـزار ميليـارد تومـان تعهـدات مـالي دولـت قبـل محقـق شـده بـود و اگـر دولـت يـازدهم بخواهـد ايـن تعهـدات مـالي را ادامـه دهـد ۱۴ سـال ديگـر لازم اسـت تـا ايـن تعهـدات مـالي انجـام گيـرد. مـورد ديگـري كـه شـايان ذكـر اسـت اينكـه بـه گـزارش روزنامـه ايـران بانـك مركـزي اعـلام كـرده بـود كـه مـوارد زيـادي از ارايـه وام هـاي بـانكي بـالاي ۵۰ ميليـون تومـان وجـود دارد كـه تعـداد ۶۱ مـورد آن فقـط وام هـاي بـانكي كـلان بـه مبلـغ ۱۰۰ ميليـارد تومـان بـود كـه تـا كنـون از سـوي اسـتفاده كننـدگان وام بـه بانكهـا بـاز پرداخـت نشـده اسـت . ولـي تنهـا در سـال ۱۳۹۰ بزرگتـرين بـدهكار وام بـانكي بنـام مـه آفريـد خسـروي بـود كـه در آن زمـان در زنـدان اويـن بـه سـر مـي بـرد وبـه عنـوان مفسـد اقتصـادي محكـوم بـه اعـدام گرديد.بـه گـزارش وكيـل مـدافع خسـروي رقـم كـل بـدهي هـاي مـوكلش بـه پـنج بانـك سـامان ، سـپه، ملـي، پارسـيان و رفـاه يكهـزار و ۵۷۰ ميليـارد تومـان بـود و همچنـين طلـب بانـك ملـي از خسـروي در ايـن پرونـده فقـط يـك هـزار ميليـارد تومـان بـود . مـورد ديگـر اينكـه پـس از اتمـام دوره هشـتم رياسـت جمهـوري جشـن خـود كفـايي توليـد گنـدم بـه راه افتاد تـا در مصـرف ايـن كـالاي حيـاتي بـه توليد داخلـي كفايت شـود ولـي خبـر رسـيده بـود كـه در زمـاني كـه تنـور داغ تحـريم هـا در سـالهاي گذشـته بـر قـرار بـود بـه مفقـود شـدن پـول خريـد يـك ميليـون وششصـد هـزارتن گنـدم منتهـي شـده ، درسـت در دوره رياسـت جمهـوري محمـود احمـدي نـژاد و بـه روايـت معـاون پارلمـاني رياسـت جمهـوري از ايـن تخلـف در بخـش كشـاورزي صـورت گرفتـه شـده بـود . در واقـع يكـي از اتفاقـاتي كـه در دولـت احمـدي نـژاد رخ داده ايـن اسـت كـه پـول يـك ميليـون و ششصـد هـزار تـن گنـدم را از بانـك مركـزي گرفتـه شـده ولـي نـه گنـدم را وارد ايـران كـرده بودنـد و نـه پـول خريـد گنـدم را پـس داده بونـد . بـه گفتـه آل اسـحاق ريـئس اتـاق بازرگـاني وقـت تهـران اززمـان تشـديد تحـريم هـاي اقتصـادي بـر عليـه جمهـوري اسـلامي كاسـبان تحـريم مبلـغ ۲۵ ميليـارد دلار سـود كـرده بودنـد. بهمـين دليـل تنـور داغ تحريم ها در سالهاي گذشته براي خيلي ها نان آور بوده است .

موضـوع ديگـر اينكـه در زمـان مـديريت كـامران دانشـجو وزيـر علـوم وقـت دولـت دهـم كـه بخـش عمـده اي از آمـار هـاي ارايـه شـده از سـوي وزارت علـوم متوجـه عملكـرد چهـار سـاله او

در دولت دهم بود به ادعاي برخي از رسانه ها در خصوص ۳ هزار بورسيه غير قانوني است . ريئس دانشگاه علامه طباطبايي خبر داد كه پرونده تعداد زيادي از دانشجويان بورسيه كه براي رشته دكتري به اين دانشگاه معرفي شده اند از افرادي هستند كه حداقل معدل لازم را براي بورسيه دكتري نداشتند . به گفته دكتر سليمي ازآنجايي كه براي دوره هاي تحصيلات تكميلي در جامعه ايران رويكرد و اشيا ق زيادي نسبت به ساير كشورهاست و از سوي ديگر داشتن مدرك دکتری تبديل به يك امتياز ويژه شده است و سالانه صد ها هزار نفر پشت آزمون دکتری متوقف مي مانند و در چنين شرايطي عده اي با داشتن يك رابطه خاص به راحتي و يك شبه و در طي چند ساعت اين مشقت را طي مي كنند كه اين مورد با عدالت آموزشي سازگار نيست وي عنوان كرد حالا با توجه به افشاي تخلفات صورت گرفته از سوي وزارت علوم ,دولت دهم درارابطه با ورود ۳هزار دانشجوي دوره دكتري بدون آزمون ورودي و يك هزارو چهل وهشت بورسيه بدون طي شدن فرآيند قانوني، لازم است كه به اين موضوع رسيدگي گردد تا اعتماد از دست رفته به دانشگاه ها برگردد. در اين صورت با توجه به افشا گري تخلفات دولت دهم در خصوص بورسيه هاي دانشگاهي كه معلوم شد بيشتر اين بورسيه هاي غير قانوني در سطح دكتري به اطرافيان احمدي نژاد و تعدادي از اقوام و نزديكان برخي از نمايندگان افراطي و اصولگراي دوره قبل تعلق گرفته بود كه در اين ميان با افشاگري اين تخلفات دولت دهم توسط برخي از رسانه ها تعدادي از نمايندگان تصميم به استيضاح وزير علوم و آموزش عالي دولت يازدهم گرفته بودند . ولي دانشگاهيان و استادان زيادي بدليل عملكرد قانوني وزيرعلوم با ارسال نامه هايي به رييس جمهور از وزير علوم وقت آقاي فرجي دانا حمايت كردند ، دانشگاهيان در دفاع از وزير علوم سنگ تمام گذاشته و موج گسترده اي از حمايت اساتيد ، دانشجويان ، نخبگان وچهره هاي ماندگار و تشكل هاي دانشجويي از وزير علوم و سياست هاي دولت يازدهم در آموزش عالي ادامه داشت تا استيضاح وزير علوم به راي گيري در باره اعتماد يا عدم اعتماد نمايندگان به وي ختم گردد . نكته جالب اينكه در موج حمايت از وزير علوم نامه هاي جمعي از فعالان سياسي و مدني,دانشجويان به نمايندگان حوزه انتخابيه بود كه امضايشان پاي استيضاح وزير علوم ديده مي شد.به گفته يكي از نمايندگان اصلاح طلب تهران به مركز خبری ايسنا " به نظر مي رسد اصل مطلب و ريشه استيضاح كنندگان در باره آزادي بيان و مسئله حفظ نظام دارد و به عبارت ديگر ترسي است كه برخي از نمايندگان مجلس از باز شدن فضاي دانشگاه دارند و در حاليكه اساس سياست دولت يازدهم از نمايندگان مجلس به هيچ وجه ايجاد فضاي آشوب در دانشگاه ها

نیست ". لازم است بدانید ، بنا به تصمیم هیات رییس مجلس شوراي اسلامي درمورخ ۲۷ مرداد ۱۳۹۳ اعلام آمادگي کرده بود که بررسي طرح استيضاح وزير علوم وقت پس از يکسال عملکرد در دستور کار مجلس قرار گرفته بطوريکه پس از بررسي و راي گيري سرانجام وزير علوم در تاريخ ۱۳۹۳/۵/۲۸ با تعداد ۱۴۵ راي مخالف و ۱۱۰ راي موافق از ۲۷۰ نفر نماينده عدم اعتماد را گرفت و نهايتا به سمت مشاور رييس جمهور منصوب گرديد.پس از دکتر فرجي دانا نفرديگري بنام دکتر نيلي براي تصدي وزات علوم جهت اخذ راي اعتماد به مجلس معرفي شده بود که بدليل داشتن عقايد اصلاح طلبي از طرف اکثريت نمايندگان عدم راي اعتماد گرفت ونيز قبل از دکتر فرجي دانا دو نفر از اقايان دکترميلي منفرد و دکتر توفيقي نيز جهت اين پست به مجلس معرفي شده بودند که با عدم راي اعتماد نمايندگان اصولگرای مجلس مواجه شده بودند. در آن زمان وزارت علوم با سرپرستي دکتر نجفي اداره مي شد تا اينکه در آبان ماه سال ۱۳۹۳ دکتر دانش آشتياني جهت تصدي پست وزارت علوم از طرف رييس جمهوري معرفي شد ولي ايشان نيز بدلايل مختلف بخصوص نظر اصلاح طلبي و با مدعي حمايت از دانشجويان معترض در سال ۱۳۸۸ وبا وجود برخورداري از حمايت تمام استادان دانشگاه ها و اغلب دانشگاهيان کشوراز سوي دو سوم نمايندگان مجلس نتوانست راي اعتماد را کسب کند ودر نتيجه محمد نجفي با توجه به اتمام دوره سرپرستي وزارت علوم با مجوز مقام محترم رهبري پست سرپرستي وي براي اداره وزارت علوم تمديد گرديد و اوايل آذر ماه ۱۳۹۳ رييس جمهوردکتر فرهادي سرپرست سازمان هلال احمر را براي پست وزارت علوم به مجلس معرفي کرد و گويا بيشتر نمايندگان مجلس جهت اعتماد ايشان نظر مثبت داشتند تا در پنجم آذر ۱۳۹۳ تکليف وزارت علوم تعيين شود. خلاصه دکتر فرهادي در پنجم آذر ۱۳۹۳ با اکثريت راي موافق نمايندگان مجلس شوراي اسلامي راي اعتماد را دريافت کرد ورسما حکم وزارت علوم را از رييس جمهوري دريافت و به وزارت علوم وتحقيقات انتقال يافت .
در مورد بورسيه های غير قانونی در اوايل آبان سال ۱۳۹۳ وزارت علوم و تحقيقات اعلام کرد که صد ها بورسيه را لغو و هزينه تحصيل همه متخلفان را پس گرفته است . انتشار اعلاميه وزارت علوم در باره نتيجه بررسي پرونده بورسيه هاي اعطا شده بدون آزمون و برخلاف قانون با کساني مواجه شد که خود بايد پاسخگوي مسئوليت شان در قبال اين ماجرا باشند آنها با انگشت گذاشتن بر عدد ۸۴۰ نفري براساس اين گزارش لغو بورسيه مدعي آن شده بودند که موضوع بورسيه هاي غير قانوني بزرگنمايي شده است ولي وزارت علوم گزارش کرده بود که تعداد ۳۶ نفر از بورسيه شدگان که در مدارك تحصيلي شان

تخلف کرده بودند ، کلا بورسیه آنها لغو و هزینه شان استرداد خواهد شد و تعداد۴۴۰ نفر نیز که دو تا سه سال در مقطع دکترا در حال ادامه تحصیل بودند اجازه تحصیل به آنها داده شده مشروط بر اینکه هزینه دوره تحصیل طي شده را به وزارت علوم مسترد کرده و مابقي هزینه تحصیل را خود تقبل کنند . بلاخره داستان تخلفات رقم خورده در چگونگی بورسیه شدن دانشجویان در دولت دهم به سرانجام رسید. این داستان دنباله‌دار و پرکش و قوس که با اعطای بورسیه به صدها دانشجو و اجحاف و بی‌عدالتی در حق دانشجویان واجد شرایط به یک مسأله حاد تبدیل شده بود، در تاریخ دهم اردیبهشت 1394 بیانیه وزارت علوم وتحقیقات به نقطه پایانی خود رسید.این موضوعی بسیار جنجالی که بازتاب بسیاری در رسانه‌ها داشت و با این حال، وزارت علوم، تحقیقات و فناوری طی اطلاعیه‌ای، چگونگی وضعیت بررسی و اقدامات اجرا شده در زمینه بورسیه‌های غیر قانونی و جنجال برانگیز را منتشر کرد. پرونده بورسیه‌های بدون آزمون که یکی از مسائل پیش‌روی وزارت علوم، تحقیقات و فناوری در دوره یازدهم ریاست جمهوری بوده ، پس از طی مراحل مختلف بررسی علمی و حقوقی، نتایج‌اش مشخص شد. بر این اساس از ۸۰۰نفر مشمول ادامه تحصیل با هزینه شخصی و بازگرداندن هزینه‌های پرداختی به خزانه وزارت علوم شدند. کمتر از ٤٠ نفر هم که به دلیل ارائه اطلاعات نادرست موجب اتخاذ تصمیم اشتباه شده بودند، با محرومیت از ادامه تحصیل مواجه شدند وبه دنبال اطلاعیه ۲ آبان ماه ۱۳۹۳ این وزارتخانه، قریب به ٦٠٠ نفر از مشمولان لغو بورسیه درخواست تجدید نظر کردند.) این بیانیه می‌افزاید: " بنا به تصمیم وزارت علوم ، کمیته منتخب وزیر این دسته از درخواست‌های متقاضیان را مورد بررسی قرار داد و نتیجه پس از رسیدگی و تأیید شورای مرکزی بورس و تنفیذ وزیر علوم، از آخر فروردین سال١٣٩٤ بتدریج به دانشگاه‌ها ارسال شد. از ۵۱۲ نفر مربیان پیمانی دانشگاه‌ها که ادامه تحصیل و مأموریت تحصیلی آنها صرفاً با تأیید هیأت امنای دانشگاه میسر خواهد شد، و تعداد 371 نفر که موفق به اخذ موافقت هیأت امنا نشده اند، ادامه تحصیل آنها با مشکل قانونی مواجه است " . برای آن دسته از پذیرفته شدگان تحت عنوان «تبدیل به داخل» که فاقد جایابی و حکم بورسیه بوده و علی رغم مساعدت‌های صورت پذیرفته در سال گذشته برای ارائه اعلام نیاز از دانشگاه‌ها تاکنون موفق به این امر نشده‌اند، ومطابق مقررات و نظر دیوان محاسبات کشور امکان ادامه تحصیل و پرداخت شهریه دانشگاهی وجود ندارد. بدیهی است در صورت ارائه اعلام نیاز تا پایان تحصیل، صدور حکم بورسیه امکان پذیر خواهد بود. تلاش‌های انجام شده در طول ۱۵ ماه مرتبط با این پرونده که عملاً به نقطه پایان رسیده بود، ابتدا با پیگیری نهاد نظارتی

مسئول یعنی دیوان محاسبات کشور آغاز شد و سپس با بررسی‌های مستمر در وزارتخانه و در عین انعطاف با هدف حل مسأله در چارچوب مقررات و تأکیدهای نهاد نظارتی دنبال شده بود و اظهار نظرهای متنوع و متعدد در این روند با اظهار نظرهای اعلام شده توسط مسئولان دیوان محاسبات کشور مغایرت داشت، در بخش پایانی این بیانیه نیز آمده : «در طرف دیگر، اصرار و تأکید مقامات عالی کشور بر ضرورت پیگیری مسأله و پایبندی به قانون و مقابله با فساد در همه جا وابراز حساسیت و نگرانی اقشار مختلف دانشگاهی در خصوص اعمال فشارها و جوسازی‌های غیر علمی برای تغییر روند رسیدگی، قرار دارد. همین احساس مسئولیت‌هاست که امید برای صیانت محیط های دانشگاهی را تقویت می‌کند .

مورد ديگري كه دردولت نهم و دهم شروع شد و تا پاييز۱۳۹۳ ادامه داشت فروش تراكم از سوي شهرداري هاي منطقه اي در كلان شهرها بود بخصوص در تهران، درحاليكه دريافت وجه فروش تراكم از برخي مالكين برج ساز غير اصولي و غير قانوني بود و اين اقدام مديريت شوراي شهري براي افزايش درآمد شهرداري هاي منطقه اي در سطح كلان شهر ها صورت مي گرفت و ظاهرا مديريت شهري هيچ توجهي به آسايش و رفاه شبانه ساير شهروندان نداشت و براي كسب درآمد بيشتر اقدام به فروش تراكم در كلان شهرها مى كرد كه براي صدور مجوز ساخت و ساز شهري الزامي بود. البته دريافت عوارض نوسازي از واحد هاي مسكوني كه سالانه ازمالكين واحد هاي مسكوني از شهروندان دريافت مي كنند درآمد شهرداري ها را تامين مي كند . اين اقدام مديريت شهري ازنظر برخي از حقوقدانان خلاف قانون شهري محسوب مي شود ولي اعضاي شوراي شهر به اين موضوع توجهي نداشتند . از موارد ديگر اينكه در اواسط آذر ماه ۱۳۹۳ وزير امور اقتصادي و دارايي مورد فساد مالي به مبلغ ۱۲هزار ميليارد تومان را افشا كرد و در اين مورد توضيح داد كه اين مورد مربوط به يك دوره گردش مالي بوده كه از سال ۱۳۸۵شروع شده بود وتا سال ۱۳۹۱، فرايند زماني اين فساد مالي بطول انجاميده و پس از كشف اين فساد اقتصادي كل مبلغ مذكوربه بانك برگشت داده شده بود و آسيبي به منابع بانكي و سپرده گذاران وارد نشده بود و عوامل اين فساد مالي دستگير و در زندان بودند . موضوع از اين قرار بود كه يك شركت كاغذي وصورى با همكاري كارمندان برخي از دستگاه ها و افراد بازنشسته وشاغل در حوزه جعل سند در اداره ماليات بوده كه براي دريافت وام از يكي از بانكها كشف گرديد . بطوريكه از فاكتور جعلي يكي از شركت ها استفاده كرده و داوطلبانه مبلغ ۱۲۰ ميليارد تومان به سازمان مالياتي پرداخت كرده بود كه كارهاي خلافكاري اش را پيش ببرد . همچنين درآذر ماه سال۱۳۹۱ براساس اطلاعات

خبرنگـار" روزنامـه ايـران" يـك پرونـده ديگـر از تخلفـات دولـت دهـم در منطقـه آزاد كـيش بـه جريـان افتـاده بـود ودر ايـن مـورد اتهـام اصـلي پرونـده واگـذاري غيـر قـانوني زمـين از سـوي مسئولان وقـت دولـت دهـم بـه برخـي افـراد خـاص بـوده اسـت . گفتـه مـي شـود در مـاه هـاي اوليـه روي كـار آمـدن دولـت يـازدهم ، مـدير عامـل وقـت سـازمان منـاطق آزاد كـيش بـراي پاسـخگويي بـه اتهامـات وارده در بـاره برخـي سـاخت و سـاز هـا و نيـز واگـذاري غيـر قـانوني شـمار زيـادي قطعـه زمـين در ايـن جزيـره راهـي سـازمان بازرسـي كـل كشـور شـده و سـازمان بازرسـي كـل كشـور در اواخـر سـال ١٣٩٢ پـس از تحقيـق در ايـن مـورد دسـتورتوقف و بـاز پـس گيـري مـوارد معاملـه شـده بـه افـراد خـاص را صـادر كـرده و خريـد وفـروش زمـين در ايـن منطقـه را بـراي مشـاوران امـلاك كـيش ممنـوع اعـلام كـرده بـود. جالـب اسـت بدانيـد كـه در هفتـه مبـارزه بـا فسـاد مـالی (هفتـه دوم آذر مـاه ١٣٩٣)، بـا اعـلام رقـم فسـاد اقتصـادي بـه مبلـغ ١٢هزارميليـارد تومـانی شـروع شـد كـه ركـورد تـازه‌ای در چنـد دهـه اخيـر محسـوب می‌شـد وهـر يـک از مسـئولان بـا اعـلام درگيـر بـودن دو تـا پـنج بانـک، بـه ابعـاد ايـن موضـوع پرداختنـد. تخلـف وزارت نفـت در دولـت احمـدی نـژاد اينكـه صـندوق بازنشسـتگی صـنعت نفـت در سـال ١٣٩١ به بابـک زنجـانی نفـت خـام فروختـه بـود .موضـوع ايـن ابـود كـه بـه گـزارش رسـانه تسـنيم هيـات مـديره شـركت ملـی نفـت طـی مصـوبه ای در ارديبهشـت ١٣٩١ مجـوز بازاريـابی و فـروش نفـت خـام توسـط صـندوق بازنشسـتگی صـنعت نفـت را بـه ميـزان روزانـه ٣٠٠ هـزار بشـكه نفـت خـام را موافقـت و صـادر كـرده بـود . بـراين اسـاس شـركت سـرمايه گـذاری صـندوق بازنشسـتگی صـنعت نفـت بـه منظـور اجرايـی كـردن مصـوبه فـوق در تـاريخ ٢٦ ارديبهشـت ١٣٩١ بـا انعقـاد قـراردادی بـا شـركت ملـی نفـت اقـدام بـه خريـد سـه ميليـون بشـكه نفـت خـام را بـرای فـروش بـه شـركت ايـزو كـه متعلـق بـه بابـک زنجـانی اسـت مـی كنـد . بطوريكـه طبـق مسـتندات موجـود حـدود يـک ميليـون بشـكه نفـت خـام بـه ارزش ١٠٣/٢ ميليـون دلار (معـادل ٨٣ ميليـون يـورو) تحويـل خريـدار در كشـور مـالزی گرديـد . بـر اسـاس توافـق صـورت گرفتـه مقـرر شـد شـركت ملـی نفـت از محـل وجـوه دريـافتی از خريـدار نفـت بـه مبلـغ ٨٣ ميليـون يـورو ارزش نفـت خـام فروختـه شـده بـه حسـاب بانـک مركـزی واريـز شـود امـا چگـونگی تسـويه حسـاب بهـای نفـت خـام فروختـه شـده مشـخص نشـده بـود. مـورد تخلـف مـالی ديگـری كـه در آبـان سـال ١٣٩٣ در جرايـد اعـلام شـد تخلـف ٣٢ ميليـاردي و مـاجراي حقـوقي حـق الوكالـه گـزاف يـك وكيـل بـود . در ايـن مـورد سـخنگوي قـوه قضـايي از دسـتگيري وكيـل جـوان ٢٥ سـاله اي خبـر داد كـه در جريـان وكالـت بـراي يـك سـازمان دولتـي قـرارداد ٣٢ ميليـارد تومـاني حـق الوكالـه تنظـيم و بـراي موفقيـت در اخـذ پـروژه مـورد وكالـت اقـدام بـه جعـل امضـاي يـك قاضـي

دادگستري كرده بود كه اين شوك بزرگي به جامعه وكلا و حتي به دولت وارد شد . در اين شرايط وقتي يك وكيل مرتكب تخلف مي شود شرط ذاتي وكالت كه امانتداري ، قانونگرايي ، صداقت و صحت عمل است را از دست مي دهد كه بايستي با اين وكيل طبق قانون برخورد كرد و پروانه وكالتش را با حكم دادگاه انتظامي وكلا باطل كرد.

مطلب ديگري كه در خصوص فساد اقتصادي در دولت دهم مي توان اشاره كرد مربوط به ميليادر معروف بابك زنجاني است كه در مهر ماه ۱۳۹۳كشف شد،بطوريكه دراين مورد عضو كميته تحقيق و تفحص مجلس از بدهي بابك زنجاني جزئيات جديدي را از پرونده اين ميليادر كشف كرد و گفته بود كه زنجاني و تيم او بدنبال كودتاي سياسي و اقتصادي در ايران بوده اند و نيز خبر داد اسامي تعدادي از ياران گردن كلفت تيم او در آينده افشا خواهد شد و ادامه داد زنجاني در وزارتخانه هاي دولت دهم قطعا مورد حمايت قرار گرفته و در هر پستي و مقام وزارتى همراه داشته و بدين ترتيب ۴ عضو كابينه دولت دهم زنجاني را تاييد كرده بودند و بااين روش پول در اختيار او گذاشته مي شد . اين نماينده همچنين در باره سند جعلي واريز پول به حساب بانك مركزي گفت زنجاني سه ميليون دلار رشوه به قايم مقام بانك تاجيكستان داده بود تا اين سند را جعل كند و زنجاني هم با سند جعلي به مجلس آمده بود و مدعي بود كه پول فروش نفت را به وزارت نفت داده است و به گفته او،وكلاي زنجاني قصد تطميع نمايندگان را داشتند و نيز از سوي يكي از اعضاي اتاق بازرگاني ايران پيش از اين اعلام شده بود كه فردي كه خواهان پرداخت بدهي زنجاني شده است اعلام كرده كه وي ريشه ايراني داشته و ازاتباع عربستان بود و با خاندان سعودي نيز در ارتباط نزديك بود. در خصوص رانت خواری بزرگ نفتی توسط بابک زنجانی كه قبلا به آن اشاره شد شرح واقعی از دادگاه زنجانی در زير آورده می شود. پس ازانتظارطولاني،سرانجام محاكمه بابك زنجاني وشركاي جرم وی آغازشد آنهم به طورعلني، ترديدي نيست محاكمات علني بويژه وقتي بحث حيف وميل اموال عمومي وحقوق ملت مطرح باشد،ازيك سو بشدت مورد توجه مردم قرار مى گيرد. آنچه ازكيفرخواست بابك زنجاني تاكنون قرائت شده ،حكايت ازآن دارد كه وی متهم به فساد في الارض،جعل،كلاهبرداري وتشكيل شبكه كلاهبرداري ابود وگمان مي كنم مجازات اعمال متهم براساس كيفرخواست خوانده شده،منطبق با قانون اخلال درنظام اقتصادي باشد. حاصل شنيده ها وخوانده ها تا اين زمان اين بوده كه متهم با همراهي بعضي ازآنها به عنوان شريك يا معاون محاكمه مي شوند، گروهي كه ظاهرا پول هايي را بابت فروش نفت وبه بهانه دورزدن تحريم ها دريافت كرده اند. اما اكنون معلوم نيست پولها كجاست. اگراين

صـورت مسـأله درسـت باشـد،ناچاراين سـؤال درذهـن مطـرح خواهـد شـد كـه چنـين فرآينـدي آنهـم درمــورد فــروش پســته،بادام يــا پوســت سالامبونيســت كــه بتــوان آنــرا برســرهركوي وبرزنـــي فروخـت. بلكـه همچنـان كـه برخـی مسئولان بلندپايـه دولـت گفتـه انـد سـؤال اصـلی ايـن اسـت كـه چگونــه مــی شــود بــدون همراهــي وهمفكــري كســاني كــه درســطوح بسياربالادســت انــدركاربوده انـد، چنـين تخلفـاتی انجـام شـود. بـه نظرمـي رسـد درايـن مـورد نيزمثـل برخـي دنبـال اعضـای درشــت بگــرديم. مــوارد دورزدن تحــريم هــا واداره مملكــت درشــرايط تحــريم هــا كاردشــواري بــوده امــا بــه بهانــه دورزدن تحــريم نبايــد حقــوق مــردم بربــاد رود،آنهــم درشــرايطي كــه هردلارمعــادل چنــدين دلاربــراي مــردم وكشــورما ارزش داشــته اســت. آنچــه مســلم اســت، اطلاعـات گرفتـه شـده مـتهم حاضروشـركاي اوعـلاوه بـراين كـه عليـه خـود آنهـا قابـل اسـتناد اسـت،مي توانـد آغازگرتحقيقـات بيشـترهم باشـد ودرعـين حـال ايـن سـؤال نيزقابـل طـرح اسـت كـه سـازمانهاي گونـاگون نظـارتي درمـدتي كـه ايـن اقـدامات انجـام مـي شـد چـه مـي كردند؟بـه هرحـال همچنــان كــه بارهــا گفتــه شــده درايــن مــورد هــم مجــازات مــتهم حاضروشــركاي اوحتــي بــه شــديدترين نحــو جبــران كننــده ضــرروزيان وارده بــه مملكــت نيســت. آنچــه موضــوعيت دارد،بازگرداندن پولها ودارايي هاي مفقود شده است.

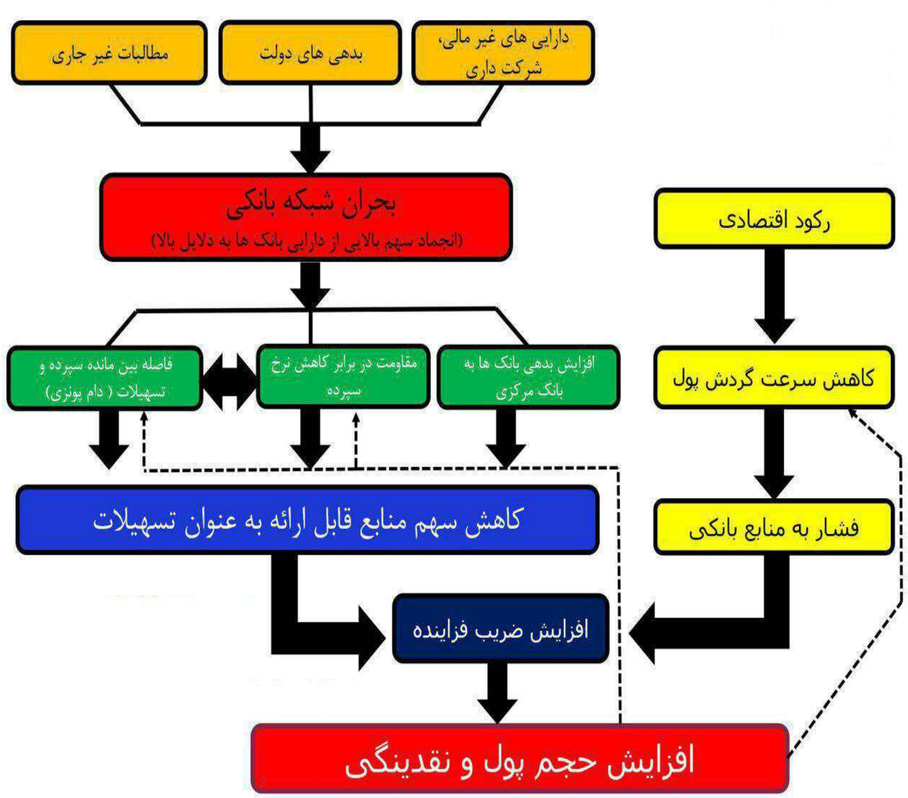
مجوزدولت نهم و سكوی پرش متهم نفتی

دومين جلســه رسـيد گی به پرونده «بابک زنجانی» ميلياردرنفتي درحالي به كارخود ادامه داشـت كه دركيفرخواست دادستاني تهران نام سه وزيروقت ودومديرعامل سابق شركتی كه بانك متهم رادرخارج ازكشــورتأييد كرده بودند،مطرح شــد.محاكمه علني ميلياردرنفتي ودو نفرهم پرونده اي دادگاه انقلاب نامبرده درشعبه ١٥تهران به رياست قاضي صلواتي باحضورنمايندگان دادستاني تهران و ١٠ نفراز وكلاي متهمان وشاكي (شركت نفت،سازمان تأمين اجتماعي وبانك مسكن) برگزارشد. درابتداي جلسه رئيس دادگاه ،نماينده مدعي العموم خواست كه ادامه كيفرخواست ٢٣٧ صفحه اي دادستاني راقرائت كند، رضا نجفي،معاون دادستان درجايگاه قرارگرفت وبا قرائت كيفرخواست گفت: كيفرخواست دوره دوم فعاليت بابک زنجانی،حضــورش درعرصــه خريدوفروش نفت بوده كه اين دوره به عنوان دوره انفجارنفتی بابک زنجانی شـناخته شـد. وي افزود: بابک زنجانی با اميد سـود بيشـتر،تعهدات خودرا انجام می داد ودراردیبهشـت ١٣٩١ ازطريق معاون شـركت «نيكو»با «س. ج. س» مديرعامل وقت اين شركت درسوئيس ملاقات می كند و برای كسب اعتما د رئيس شركت،می گويد من با بانک ملت وصـــندوق بازنشـــستگی وزارت نفت ارتباط داشـــته وكارمی كنم وآقای «س. ج. س» با «ر. ق»

وزیرنفت وقت تماس گرفته وبا دیداراوبامدیران نفتی موافقت می شـــود. نماینده مدعي العموم اظهارکرد: بابک زنجانی درمالزی،چین وامارات مخازن بزرگ نفتی داشت ودرخواست می کند که می تواند نفت را انبارکند،اما اموربین الملل وزارت نفت بااین کار، بدون انجام قرارداد موافقت نمی کند وبابک زنجانی این باربه عنوان خریداروارد می شـــود تا نفت خام،نفت کوره ونفت میعانات راخریداری کند وتصمیم می گیردازطریق صندوق بازنشستگی وزارت نفت،این معامله رابه صورت نقدی انجام دهد وآقای «س. ج. س» با مدیران صـــندوق تماس گرفته ومی خواهد مبلغ ۳۰۰ میلیون یوروبه حساب شرکتHK واریزکند. بابک زنجانی ازشرکت HK می خواهد دربانکFIIP مالزی که متعلق به خودش است،حساب بازکند ودرتاریخ ۱۴ اردیبهشت ۱۳۹۱ چند فقره حساب ارزی دراین بانک ازسوی شرکتHK مسدود می شود ومبلغ ۳۰۰ میلیون یورو ازسوی بابک زنجانی درهمان تاریخ به حسابHK واریزمی شود و شرکت HK هم سریع دستورپرداخت را به FIIP صادرمی کند واین اقدام بابک زنجانی نشان می دهد که تمام دستورات بدون اقدام بوده وپرداختی انجام نشده وبه نوعی این معاملات صوری بوده است تا بتواند اعتباربانکی کسب کند. نماینده مدعي العموم درادامه گفت: براساس اسناد ومدارک به دست آمده،بیشترین امضا درنامه ها واسناداسکن وعکس بوده وامضاي واقعی نبوده است. معمولا در صدور LC ها باید قرارداد ضمیمه شود اما دراسناد به دست آمده فقط یک نامه به امضاي بابک زنجانی بوده است. ونکته جالب اینکه شرکت «ا» ازمؤسسه مالی «ب» تقاضایی برای قرارداد نکرده بود. وي افزود: براساس اظهارات کارمندان بانک اف آی آی بی مالزی،تمام فیش های واریزی صوری بوده است. ودستوربابک زنجانی راداشته است اما ما سندی راملاحظه نکردیم. این اظهارات درحالی اســـت که اســـناد ومدارک نشـــان می دهد بابک زنجانی مبلغ۳۰۰میلیون دلاربه حســـاب صـــندوق بازنشـــستگی نفت، ۲۴۰میلیون دلار به حســـاب شـرکتHK،دوفقره مبلغ ۳۰۰ میلیون یورویی به حساب شـرکتHK ویک فقره مبلغ ۶۰۰ میلیون یورویی به همان شـرکت واریزداشـته ویک میلیارد و ۲۰۰میلیون یورو بعلاوه یک میلیارد و ۴۰۰ میلیون یورودیگرهم سند صادرشده که صوری بوده است.نماینده دادستان گفت: درزمان تحریم ها امکان واریزوجه نقد وجود نداشت وستاد تدابیرویژه ریاست جمهوری تصویب کرده بود ارزحاصل ازفروش نفت را به پیمانکارا ن پرداخت شـــود وبانک مرکزی مبلغ رادرقالب وام به شـــرکت «نیکو»پرداخت کند، برای همین یـک میلیـارد و۴۲۷ میلیون یوروازطریق بـانکهـای مســـکن، پارسیان،سرمایه، کشاورزی وبانکی درچین به حساب مؤسسه «ب» پرداخت شد واین مؤسسه متعهد شد مبالغ را به شـرکت HK پرداخت کرده و آن شـرکت هم به شـرکت «ن» پرداخت کند. درادامه کیفرخواست آمده بود: بابک زنجانی با پرداخت ۱/۲ میلیارد یورو نزد شـرکت HK از حسابهای آن شـــرکت در بانک «اف آی آی بی» خواسته نفت ایران را خریداری کند،اما با مقاومت مدیران نفتی

مواجه شـــده بود. بعد تصـــميم گرفت که تعداد ۱۳۸ شـــرکت ازتأمین اجتماعی راخریداری کند برای همین طی قراردادی با (س. م) مدیرعامل وقت ســــازمان تأمین اجتماعي آمادگی خودرا برای خرید شـــرکت ها با اعتباری برابر با ۴ میلیارد یورواعلام کرد وتوانســـت تعداد ۱۳۸ شـــرکت را خریداری کند. بابک زنجانی مبلغ ۴۴۲ میلیارد ین ژاپن را ازطریق بانک «اف آی آی بی» برای بانک رفاه نزد بانک مسکن واریزکرد تا ازاین طریق مبلغ خرید شرکتهای تأمین اجتماعی راپرداخت کند، امااین مبلغ ارزی غیرقابل انتقال وغیرواقعی بود. بعد هم ضـــــمانت نامه ۸ هزار میلیارد تومانی رادرحق شهرداری تهران خواست صادرکند که میسرنشد. نماینده دادستان درادامه دومین جلسه دادگاه رسیدگی به پرونده بابک زنجانی،ازکلاهبرداری این متهم ازبانک مسکن پرده برداشت وگفت: بانک FIIB که مدیریت آن با بابک زنجانی بود،برای بانک مســکن حســاب بازکرد که دراین حســاب ها،انتقال وجوه اعم از ۷۰میلیون لیرترکیه،۲۴۰ میلیون یوان چین و۳۵ میلیون یورو منتقل شــــد وبابک زنجانی به عنوان مالک بانک باید وجوه رابه حســــاب بانک مســــکن در بانک FIIB واریزمی کرداما این واریزانجام نشد وهمیشه بانک مسکن بستانکاربود وحسابها صوری انجام می شد. درادامه دادگاه به نقش «ح. ف. ه» (يکي ديگرازهم پرونده اي هاي ميلياردرنفتي) اشـــاره کرد وگفت: این فرد مســـئول معرفی بانک FIIB به بانکهای کشـــوربوده و «م. ش» (متهم ردیف دوم) معرف بابک زنجانی به وزارت نفت بوده است، برای همین بابک زنجانی توانست نخستین معامله خود را باوزارت نفت یعنی خرید سه میلیون بشکه نفت انجا م دهدامااین پولها باید به حساب واریزمی شد وچون FIIB حساب بانک « م. ش » بااین بانک همکاری قبل داشـــت، موجب شـــد مســـئولان به بانک FIIB اعتماد کنند. معاون دادســـتان تهران به یکی ازســـکوهای پرتاب متهم نفتی برای پیشـــبرد اهداف خود اشـــاره کرد و گفت: یکی از مســـتندات مربوط به بانک «اف آِی آی بی» مصـــوبه ای اســـت که درســـربرگ بانک مرکزی تنظیم شـــده بود وامضـــای جمعی ازمدیران ســـابق درآن دیده می شـــود واین مصـــوبه واریز ســـهم۱۴ ونیم درصـــدی وزارت نفت به معنای تأیید بانک « اف آی آی بی» متعلق «بابک زنجانی» بوده است.

در این رابطه در کل چرخه معیوب سیستم بانکی ایران در نمودار زیر نشان شده است.

پشت پرده فساد نفتی

"همه تحریم‌ها را دور می‌زنیم". این جمله احمدی نژاد در مراسم بهره برداری از دو طرح توسعه فولاد مبارکه اصفهان در روز ۱٤ آذر ۱۳۹۱ است که فردای آن در روزنامه ایران به چاپ رسید. در زمستان سال ۱۳۹٤ سه جلسه از دادگاه رسیدگی به بزرگ ترین پرونده فساد اقتصادی در تاریخ کشور، برگزار شد. متهم ردیف اول پرونده مدعی بود در دورانی که ایران تحت شدید ترین تحریم‌های بین‌المللی قرار داشت، به کشور خدمت کرده بود. وکیل بابک زنجانی قبلا گفته بود: «موکل من معتقد است زمانی که کاری از هیچ کس برنمی‌آمد، موفق شده به کشور خدمت کند .« براساس آنچه در کیفرخواست سه متهم در دادگاه قرائت شد، مشخص شد که این حجم عظیم از فساد اقتصادی در این پرونده معلول شرایط تحریم و به بهانه دورزدن تحریم‌ها رخ داده بود. در نتیجه فعل

و انفعالات بانکی و وجود واســـطه ها در فروش نفت ایران، بخش عظیمی از مبالغ فروش نفت به خزانه واریز نشـــده بود و عوامل اجرائی این کار مورد محاکمه قرار می‌گرفتند. اما غیر از بابک زنجانی، دو متهم دیگر نیز ا در حال محاکمه بودند، «م.ش» و «ح.ف.ه» متهمان ردیف دوم و ســوم این پرونده بودند. برای بررسی نقش متهم ردیف دوم این پرونده لازم است به گذشته نه چندان دوری بازگردیم.

کیفرخواست (م.ش)

نماینده دادســـتان تهران، در جریان قرائت کیفرخواســـت متهم ردیف دوم، "م.ش"، گفته بود: «م.ش، یکی دیگر از متهمان پرونده، تمامی محموله‌های نفتی را که تحویل گرفته و به شـــرکت نفتی فال فروخته بود و با اعلام اینکه شـرکت نفتی فال ورشـکسـت شـده، سـعی در گمراه کردن داشـت چراکه گفته‌های وی نمی‌تواند مبنای عقلانی داشـــته باشـــد و چرا باید محموله‌های نفتی را به یک شـــرکت ورشکست شده واگذار کند». نماینده دادستان در ادامه کیفرخواست متهم ردیف دوم ادامه داد : در سال ۱۳۹۱ «م.ش» نامه‌ای را از «زنجانی» از طریق ایمیل دریافت می‌کند که در آن نوشـــته شـــده بود سـعی کردم نامه‌نگاری نداشـته باشـم اما نتوانسـتم خودم را نگه دارم. شـما برخلاف ظاهرتان افراد خداشـناسـی نیسـتید، یادم می‌آید گفتید ۳۳میلیون دلار به هواپیمایی «الف» داده‌اید اما مرا بدهکار نگه داشتید و حالا برنده ماجرا هستید و به همه جا رسیده‌اید.این درحالی است که پول‌های بانک‌های نفتی که گرفته‌اید را نداده‌اید و هواپیماهای «الف» نیز هنوز درگیر است. این نامه در حالی بود که «م.ش» نفت را ٤٠میلیارد دلار فروخته بود؛ اما تنها ٤٠٢ میلیون دلار آن را به «زنجانی «داده بود که این امر منجر به اعتراض متهم ردیف اول شد». در بخش دیگری از کیفرخواست «م.ش» اشاره شد که تمامی محموله‌های نفتی را او تحویل گرفته و به زنجانی قول داده بوده تا آنها را بفروشـــد و از متهم ردیف اول کارمزد دریافت کند اما تنها بخشـــی از مبالغ را به حســـاب زنجانی واریز کرده بود. «م.ش «به‌همین دلیل مبلغی حدود ۸۰۰ میلیون دلار به زنجانی بدهکار بود. در بخش دیگری از کیفرخواست، نماینده دادستان گفت: «نامبرده به دلیل ارتباط دوستانه‌ای که از سال‌ها پیش با «ا.و.د» داشته، به‌سادگی اعتماد او را جلب کرده و وارد معاملات نفتی شده بود.

ماجرای رضا ضراب سال ۱۳۹۲

در ۲٦ آذر ۱۳۹۲ پلیس ترکیه ۵۳ نفر را به اتهام پولشویی و فساد مالی بازداشت کرد. در جریان ماجرای بحران فســـاد مالی ترکیه به غیر از برخی مقامات دولت اردوغان و فرزندان آنان، رضـــا ضــراب، تاجر ایرانی اهل تبریز نیز بازداشــت شــده بود رضـــا ضــراب متهم به انتقال غیرقانونی محموله‌های طلا به ایران، انتقال غیرقانونی پول از طریق یک بانک متعلق به دولت ترکیه و پرداخت رشـــوه به نزدیکان مقامات دولتی اقدام کرده بود. در همان مقطع زمانی زمزمه‌هایی درباره ارتباط

ضراب و زنجانی به گوش می‌رسید. تا جایی که روزنامه «تودیز زمان» ترکیه نوشت، رضا ضراب در اعترافات خود نام رئیس خود را فاش کرده است .این نام کسی نبود جز بابک زنجانی، ارتباطی که البته از سوی هر دو نفر تکذیب شد. اما ماجرا به همین‌جا ختم نشد.همان زمان، روزنامه «هابرتک» مدعی شد: «براساس ایمیل‌های رد وبدل شده بین ضراب و زنجانی، این ایرانی ثروتمند قصد سفر به ترکیه و دیدار با ضراب را در هتلی لوکس در آنتالیا داشته است. به گفته پلیس، بابک زنجانی و رضا ضراب هیچ وقت تلفنی صحبت نمی‌کردند و ارتباطشان فقط از طریق ایمیل بوده است و زنجانی قرار بوده که با استفاده از یک پاسپورت جعلی از طریق بیروت وارد آنتالیا شود، اما او سفر خود را بعد از عملیات پلیس در ترکیه لغو می‌کند .«این روزنامه مدعی شده بود که ضراب و زنجانی اولین‌بار سال‌ها پیش در تبریز با یکدیگر ملاقات کرده‌اند و ضراب از آن پس برای زنجانی کار می‌کرده است .۱۵دی ۱۳۹۲ خبرگزاری تسنیم در گزارشی نوشت: « در حالی که ضراب در ترکیه و زنجانی در ایران دستگیر شده و حواشی فراوانی درباره پرونده‌های آنها ایجاد شده، نفر سوم این شراکت پرسود در سکوت در حال انجام معاملات خویش است. به‌دست آوردن منافع مالی هزاران میلیارد تومانی به اسم دورزدن تحریم‌ها کسب وکار پرسودی بوده که گروهی از نوکیسه گان را به کاسبان تحریم بدل کرده است این گروه از افراد در چهار سال دهه ۹۰ و مخصوصا دوسال به ثروتی مافوق تصور دست یافته‌اند.در این میان دستگیری رضا ضراب، کریدور پولشویی در ترکیه اولین حلقه دومینویی بود که با دستگیری بابک زنجانی که ۹ هزارمیلیارد تومان بدهی پول نفت تنها یکی از قلم‌های فهرست طولانی پرونده اوست، ادامه یافت و این دومینو به حلقه خاموش و ساکت خود رسیده بود». م.ش در ماه‌های پایانی سال ۱۳۹۳؛ یعنی بیش از یک سال پس از زنجانی بازداشت شد و احتمالا در این مدت مشغول رتق و فتق امور مربوط به مسائل مالی خود و زنجانی بوده است. اما این داستان زمانی جذاب تر می‌شود که به یاد بیاوریم همان زمان خبرگزاری فرانسه نوشته بود: «گفته می‌شود شخص واسطه میان ضراب و زنجانی برای ارسال پول نفت به ترکیه، تاجری مستقر در دوبی به نام م.ش بوده است.

شرکت «فال» و ماجرای هالک بانک

براساس آنچه در سومین جلسه دادگاه پرونده نفتی به‌عنوان کیفرخواست متهم ردیف دوم قرائت شد، شخص م.ش نفت دریافتی از سه شرکت وابسته به وزارت نفت ایران را به شرکت نفتی «فال» می‌فروخت و پول آن به «هالک بانک» ترکیه منتقل می‌شد و از طریق این بانک که تحت تحریم هم قرار داشت، در قالب طلا و یا روش‌های دیگر به بانک FIIB مالزی منتقل می‌شده است. البته بخشی از این مبالغ به دستور زنجانی مورد مصارف دیگری قرار می‌گرفت و بخش دیگری نیز هرگز به حساب سورینت قشم ، زنجانی و بانک مالزی واریز نشده بود. م.ش که دارای تابعیت

انگلیس است و مدت زیادی در دوبی ساکن بوده است و احتمالا پس از آن برای انجام امور مالی و به دســـتور زنجانی به ترکیه نقل مکان کرده بود. به گزارش رویترز، شـــرکت نفتی فال که محموله‌های نفتی ایران را از م. ش خریداری می‌کرده، متعلق به خاندان آل ســـاری، از خانواده‌های بانفوذ امارات اســـت. یکی از مدیران این شـــرکت، مجید عبدالله آل ســـاری نام دارد و «محمد عثمان» فردی بود که تمام خریدوفروش‌های این شرکت را انجام می‌داده است. پایه‌گذار شرکت فال فردی به نام شیخ سلطان اول بوده و دفتر مرکزی آن در شارجه مستقر است. نکته جالب درباره این شرکت، این است که پیش از این به دلیل مسائل مربوط به سوریه مورد تحریم آمریکا و اتحادیه اروپا قرار گرفته بود. به احتمال فراوان خرید نفت ایران در شـــرایط تحریم از طریق واســـطه‌ای به نام «م.ش» دو علت داشـــته اســـت. اول اینکه م. ش ســـال‌ها در کشـــور امارات مشـــغول تجارت بوده و با روابطی خاص موفق به جلب رضایت شرکت فال شده بود. از سویی به دلیل اینکه ایران قادر به فروش نفت خود نبوده، طبیعتا این واسطه‌ها مجبور به فروش نفت با قیمتی پایین‌تر از بازار بوده‌اند.

ماجرای هالک بانک در سال ۱۳۹۲

در ماجرای پرونده رضـــا ضـــراب، اســـلان ســـلیمان، مدیر هالک بانک ترکیه نیز در ارتباط با پرونده صـــادرات طلای ترکیه به ایران بازداشـــت شـــد. روزنامه تودیززمان» گزارش داده بود در بازرســـی پلیس از منزل آسلان، مدیرعامل هالک بانک حدود ٤,٥میلیون دلار که در جعبه کفش نگه داشته بود، کشف شده ابود. سایت رسمی بانک کارآفرین در ۱۸ دی ۱۳۹۲ در مطلبی با تیتر «هالک بانک چه بود و چه کرد«، نوشت: «تحریم‌های اقتصادی علیه ایران در اواخر دهه ۸۰، تازه قوت گرفته بود که از افزایش روابط تجاری با ترکیه به‌عنوان راهکاری برای دورزدن تحریم‌ها یاد شـــد.انتقال ارز به ایران نیز از ســـال ۲۰۱۲ با اعمال تحریم شـــبکه ســـوییفت بانکی با چالش‌های جدی مواجه شـــد. از آن تاریخ به بعد بود که نام هالک بانک بر ســـر زبان‌ها افتاد. المانیتور در رخدادهای مربوط به پرونده ضراب، با کنارهم گذاشتن تحقیقات پلیس ترکیه نتیجه گرفت، تمرکز روی مثلث ایران، هالک بانک و طلا است.به گفته اوگورگرسز اقتصـــاددان ترکیه‌ای، این بحث‌ها ناتوانی ترکیه در پرداخت پول ایران از طریق کانال‌های عادی پس از خرید نفت و گاز تهران را نشـــان می‌دهد. به همین منظور بود که ترکیه حســـابی برای ایران در هالک بانک افتتاح و ایران ســـپرده‌ها را تبدیل به طلا می‌کرد. طلاها از بازارهای بین المللی خریداری می‌شـــد و در ابتدا به ترکیه منتقل و پس از آن به ایران ارســـال می‌شـــد. براســـاس گزارش‌های رســـانه‌های ترکیه، ضـــراب به کمک این بانک در ســـال‌های ۲۰۱۲ و ۲۰۱۳، حدود هشـــت میلیارد دلار طلا از طریق ترکیه به ایران منتقل کرده بود. گفته می‌شـــود فعالیت‌های اقتصـــادی او در ترکیه برای دورزدن تحریم‌های ایران بوده اســـت.یکی از اتهامات ضـــراب مربوط به

هواپیمایی است که سال ۲۰۱۲ در فرودگاه آتاتورک به زمین نشست و از داخل آن یک و نیم تن طلا از کشور غنا به مقصد دوبی کشف شد. در نهایت به دلیل آنچه کمک به دورزدن تحریم‌ها به سود ایران عنوان شده بود، هالک بانک هم تحریم شد.

م.ش در رسانه‌های خارجی

به غیر از خبرگزاری فرانسه که از نقش واسطه م.ش بین زنجانی و ضراب خبر داده بود، سایت خبری «دیلی بیست» انگلیس ۲۸ دسامبر ۲۰۱۳ در مطلبی نوشته بود: «صدها شرکت ایرانی در ترکیه رابط شبکه‌های گسترده جهانی با شرکت‌های تحت کنترل ایران از جمله: کشتیرانی، تجارت طلا، خرید و فروش کارت اعتباری، خدمات انتقال پول و صنعت گردشگری شامل حمل ونقل هوایی و خرید و فروش هواپیما، هستند. پایه‌گذار بسیاری از این شرکت‌ها مقامات سابق ایرانی‌اند، یکی از این مقامات م.ش است، یک مقام ارشد سابق خطوط کشتیرانی ایران (IRISL) او با هزینه‌ای کم یعنی ۲۵۰ میلیون دلار یک شرکت خصوصی هواپیمایی ترکیه را در سال ۲۰۱۳ و همچنین چند شرکت دریایی دیگر را که با مقامات سابق کشتیرانی ج ا تجارت دارند، خریداری کرد. در سال ۲۰۰۶، م.ش در انگلیس با فردی به نام ع. ا، دو شرکت ثبت کردند. ع. ا در آن زمان رئیس شرکت کشتیرانی ج ا بود. او درحال حاضر رئیس یک بانک خصوصی است. ع. ا در هیأت مدیره این بانک به‌عنوان نماینده شرکت سرمایه گذاری تدبیر، یک شرکت تحریمی EIKO آمریکا است.

رضا ضراب هم روبه روی قاضی صلواتی قرار می‌گیرد

سال ۲۰۱۳ روزنامه «تودیز زمان» نوشت: «سه شرکت صوری در ترکیه که تحت مالکیت رضا ضراب هستند، در سال‌های ۲۰۰۹ تا ۲۰۱۲ حدود ۸۷ میلیارد یورو نقل و انتقالات غیرقانونی از کشورهای مختلف انجام داده‌اند که ۴۰ درصد این مبلغ، پولی است که به صورت غیرقانونی از کشور خارج کرده‌اند. در یکی از پرونده‌ها، رضا ضراب با هلدینگ سورینت متعلق به بابک زنجانی ارتباط داشت. در ژانویه ۲۰۱۳ در فرودگاه آتاتورک ترکیه ۵/۱ تن محموله طلا در هواپیمایی کشف شد که دوسوم این محموله قرار بوده تحویل شرکت سورینت هلدینگ در ایران شود. این محموله بدون هیچ سندی و با پرداخت ۵/۱میلیون دلار رشوه به برخی افراد سیاسی در ترکیه ۱۸ ژانویه۲۰۱۳ راهی دوبی شد». ۲۹ اردیبهشت ۱۳۹۳، تولگا تانیش، تحلیلگر روزنامه حریت در دفتر واشنگتن، در گزارشی مدعی شد: «براساس اطلاعات به دست‌آمده از وزارت خزانه‌داری آمریکا، ایران ممکن است از ترکیه خواستار تحویل رضا ضراب برای بررسی ارتباطش با بابک زنجانی باشد.شش اسفند ۱۳۹۲ غلامی، وکیل دو نفر از شاکیان زنجانی، درباره او و کارهایش گفت: «یک بار با زنجانی در جلسه‌ای در هتل «اوین» بودم، موضوع ترانسفر طلا از لیبی به ترکیه بدون صدور بارنامه را از او

پرسیدم که گفت حتی اگر هواپیما باری هم باشد، باید برای مسافرانش بلیت صادر کرده باشد. به گفته خودشـان صـد هزار دلار احتمالا به آمریکایی‌ها در «بنغازی» رشـوه می‌دهند تا دوباره پرواز کنند. اتفاقا برای «بابک زنجانی»، «ح.م» و «ح.ش» هم پاسپورت صادر شده بود اما آنها نمی‌روند ولی طلا را تحویل می‌گیرند و طلا به جای دوبی به سمت ترکیه می‌رود. ترکیه حساسیت نشان می‌دهد و محموله را توقیف می‌کند. اینجا «رضا ضراب» وارد می‌شود و با دادن رشوه، طلا را آزاد می‌کند و طلا به مقصد دوبی حرکت می‌کند. اینکه چرا به لیبی رفته‌اند، معلوم نیست،.همچنین سلطانی، مسئول کمیته پیگیری پرونده بابک زنجانی در مجلس به روزنامه «تودیززمان ترکیه» گفته بود: «با توجه به اطلاعاتی که در دسـت داریم، بابک زنجانی و رضـا ضـراب جدا از هم نیسـتند و بخش اعظم اموال بابک زنجانی که ایران به دنبال آن می‌گردد، نزد رضا ضراب است. در این پرونده زنجانی تنها نبوده و یک مافیای قوی پشـت سـر اوسـت که در روند رسـیدگی به پرونده مانع ایجاد می‌کنند. با توجه به اینکه مسئولان ایرانی بارها گفته‌اند اموال زنجانی در خارج از کشور را پیدا نمی‌کنند، باز هم با اشاره به اینکه احتمال ارتباط بین زنجانی و ضراب دور از ذهن نیست، به نظر می‌رسد ضراب، کلید بخشی از پول‌های گمشـده در این پرونده باشـد. م.ش تا همین چند ماه پیش آزاد بوده و حتی در کشـور ترکیه دسـت به تجارت می زده اسـت. اینجاسـت که گمانه زنی رسـانه‌های ترک و برخی رسـانه‌های دیگر خارجی درباره احتمال نقش واسط م.ش بین زنجانی و ضـراب تقویت می‌شـود. البته رسانه‌های ترکیه گزارش داده بودند همزمان با برگزاری دادگاه زنجانی در تهران، رضـا ضـراب از ترکیه خارج شـده است. ضـراب شریک تجاری بابک زنجانی و در واقع نماینده او در رابطه با معاملات نفتی با ترکیه بوده است و به دلیل اینکه زنجانی در فهرست تحریم‌های بین‌المللی قرار داشت، بسیاری از مبادلات تجاری خود را از طریق ضـراب انجام می‌داده اسـت. این همان نقطه‌ای بود که باعث شـهرت بیشـتر رضا ضراب در نزد ایرانی‌ها شد. بابک زنجانی مدعی بود که ضراب را تنها به مدت چند دقیقه دیده و هیچ معامله یا همکاری با او نداشته است. با وجود این نقل قولی از وکیل بابک زنجانی در گفت‌وگو با خبرگزاری تسنیم وجود دارد که با ادعای بابک زنجانی مغایر است. رسول کوهپایه زاده روز سوم فروردین سال ۱۳۹۵ به تسنیم گفته بود: «بازداشت رضا ضراب شریک موکلم به اتهام همکاری با ایران در دور زدن تحریم‌ها، به خوبی بیانگر نقش مؤثر و کلیدی موکل در راســتای خدمت به نظام بوده اسـت.» پیش از این اظهارنظر مسـأله دسـت داشـتن در قاچاق یک و نیم تن طلا از آفریقا برای ایران که در فرودگاه اســتانبول لو رفت، یکی از اتهام‌های پرونده رضــا ضــراب بود که در دادگاه زنجانی نیز مطرح شـد. در واقع از جمله اتهامات ضـراب در پرونده‌ای که برایش در ترکیه مفتوح و بابت آن به پنج ســال حبس محکوم شــد، قاچاق طلا بود؛ جالب اینکه بابک زنجانی نیز در جریان محاکمه خود از ماجرای خرید یک و نیم تن طلا از آفریقا و تلاش برای وارد کردن این محموله به

کشورایران از طریق استانبول پرده برداشت اما نامی از ضراب نبرد. به موازات این موضوع، بحث دریافت پورسانت توسط ضراب از بابک زنجانی برای جابه‌جایی ارز نیز از جمله مسائلی بود که در جلسات دادگاه بابک زنجانی مطرح شد. با وجود این بابک زنجانی در چهاردهمین جلسه دادگاه فساد نفتی درباره دریافت کارمزد ۱۲ میلیون یورویی از سوی صرافی «صفیر آلتین» متعلق به رضا ضراب، گفت: «ضراب کارمزد نمی‌گرفت و علت کم شدن ۱۲ میلیون یورو، کارمزدهایی بود که قبلاً بانک‌های پارسیان، سرمایه و هالک بانک ترکیه گرفته بودند.» همین گفته‌های بابک زنجانی در کنار مستندات پرونده این دو متهم در دادگاه‌های ترکیه و ایران، احتمال رابطه داشتن آنها با یکدیگر را افزایش داد. ۱۵ دی ماه ۱۳۹۲ خبرگزاری تسنیم در گزارشی نوشت: «درحالی که رضا ضراب در ترکیه و بابک زنجانی در ایران دستگیر شده و حواشی فراوانی درباره پرونده‌های آنها ایجاد شده، نفر سوم این شراکت پرسود در سکوت در حال انجام معاملات خویش است. به دست آوردن منافع مالی هزاران میلیارد تومانی به اسم دور زدن تحریم‌ها، کسب و کار پرسودی بوده که گروهی از نوکیسه‌گان را به کاسبان تحریم بدل کرده بود. فرد مورد نظر تسنیم همان «م.ش.»، متهم ردیف دوم فساد نفتی بود که در ماه‌های پایانی سال ۱۳۹۳، یعنی بیش از یک سال پس از زنجانی، بازداشت شد. با وجود این روز در ۲۵ تیر ۱۳۹٤ رسانه‌های ترکیه از یافته‌های وزارت گمرک و تجارت این کشور درباره ارتباطات تجاری میان رضا ضراب، بازرگان ایرانی تبار مقیم ترکیه و بابک زنجانی خبر دادند. این گزارش البته ۱۱ ماه قبل از آن نهایی شده بود و در آن تاریخ به رسانه‌های ترکیه درز کرد. به نوشته روزنامه حریت در آن تاریخ، بازرسان وزارت گمرک و تجارت ترکیه به مستندات جدید دست یافته بودند که نشان می‌داد رضا ضراب و بابک زنجانی روابط مالی داشته و در مواردی معاملات طلا انجام داده‌اند. مقدار این طلا در یکی از موارد معامله بین ضراب و زنجانی بر اساس گزارش بازرسان وزارت گمرک و تجارت ترکیه، ۹٤۲ کیلوگرم بوده است. رسانه‌های ترکیه در آن تاریخ یافته‌های دیگری به نقل از وزارت گمرک و تجارت ترکیه درباره روابط ضراب و زنجانی منتشر کرده بودند. بر اساس یکی از این یافته‌ها، یکی دیگر از شرکت‌های وابسته به رضا ضراب به نام «رویال شیپینگ» در ماه مه ۲۰۱۲ از طریق شعبه بانک ملت در استانبول، پنج میلیون و یکصد هزار لیر به حساب یکی از شرکت‌های وابسته به زنجانی واریز کرده بود

پرونده بابک زنجانی آزموني براي نظام

جهانگيري معاون رييس جمهور دولت روحانی در اواخر فروردین ۱۳۹۵ درجلسه ستاد مبارزه بامفاسد اقتصادي تأكيد كرد استرداد پول بيت المال، روشن شدن ابعاد پنهان واتفاقات پشت پرده این تخلف بزرگ، سه خواسته معاون اول رئيس جمهوري براي رسيدگي به پرونده بابک زنجاني است

جهانگيري درجلسه ستاد مبارزه بامفاسد اقتصادي ضمن قدرداني ازقوه قضائيه براي رسيدگي به اين پرونده، تاكيد كرد: رسـيدگی دقيق وبدون اغماض به پرونده بابک زنجانی یک امتحان بزرگ برای نظام جمهوری اسـلامی ایران اسـت،ملت ازحق خودنمی گذرد وافکارعمومی به طورمرتب جریان علنی دادگاه رارصـد می کنند بنابراین آبروی نظام اسـلامی درگروبرخورد قاطع باچنین فسـادهایی است،ضمن آنکه حجم این فساد به قدری بزرگ است که غیرقابل اغماض وچشم پوشی است استرداد پول بيت المال كه جهانگيري برآن تاكيد مي كرد ،مهمترين محوراظهارنظرهاي وزيرنفت، به عنوان اصـلي ترين شـاكيان پرونده ازابتدا بوده است اما مروري براظهارات زنگنه نشـان مي دهد اوچندان اميدي ندارد كه متهم، پولها را بـازگرداند بـه عنوان مثـال، وزيرنفت در تـاريخ ۲۵ فروردين ۱۳۹۴ گفته بود كه به نظرمن ازاول هم قصـد نداشـته كه او پس بدهد ياهمين چند روزپيش وپس ازانتشـار ۵ صـفحه ازنامه زنجاني به نمايندگان،زنگنه بازهم تکید کرد که وی مرد نمایش اسـت ونامه می نويسـد،اما بايد ۱۰هزارميليارد تومان پول مردم راپس بدهد انتشـارنامه پنج صـفحه اي بابک زنجاني خطاب به نمايندگان،آنهم درشـرايطي كه دادگاه اين متهم درحال برگزاري اسـت، خود مسـئله اي قابل تامل اسـت باوجوداين،حتي اين بخشـها ازنامه مذكورنيزبه جاي روشـنگري، بردامنه ابهامات وابعاد پرونده افزوده اسـت بويژه آنجا كه متهم نفتي عنوان كرده بود (وزیرمحترم آقای زننگه وقتی آمد،می توانسـت یک بارمرا ملاقات کند ومشـکل راجویا شـود وهمین کاری راکه من دربازداشـت انجام میدهم،درآزادی وبدون سروصـداهم می شـد توافق کرد وزیرنفت هم در ۲۷مهرماه همان سـال پاسـخ نویسـنده این نامه را اینطورداده بود زنجانی باید اول پول نفت را بدهد بعدهرزمانی که خواسـت، درهتل رامسـرروزها باهم حرف می زنیم به این ترتیب،این نامه نه تنها نشـان می داد زنجاني ازچه شيوه هايي براي حل مسائل خوداستفاده مي كرده است، بلكه دربخشهاي ديگر،ابهامات تازه اي راپيش روي مردم ومخـاطبـان خود قرارمی داد. برپـايـه همين ابهـامـات اسـت كـه معـاون اول رئيس جمهوري،علاوه براسـترداد پول بيت المال،خواسـتارروشـن شـدن ابعاد پنهان واتفاقات پشـت پرده درجريان اين تخلف بزرگ شـده بود. چهارمين جلسـه محاكمه بابك زنجاني در دادگاه انقلاب تهران درحالي برگزارشـد كه ميلياردرنفتي دردفاع ازاتهام هاي افسـاد في الارض،اخلال درنظام اقتصـادي كشور،جعل وكلاهبرداري ازخود دفاع كرد. به گزارش «ايران» روز شنبه نهم آبان ۱۳۹۴ به متهم نفتي فرصت داده شد تاپس ازسه جلسه قرائت كيفر خواست دادستان تهران،ناگفته هاي خودرا كه تاكنون بيان نكرده بود فقط يكباربا نوشتن نامه ۲۱ صـفحه ای وارسـال آن به برخي مقامات مسئول، مطرح كند. اوایل سـال ۱۳۹۱که «بابک زنجانی» ۴۵ سـاله باهمکاری اشـخاص «ح. ف. ه» و «م. ش. ز» واعتماد ومشارکت بایکی ازبانکهای داخلی به دنیای معاملات نفتی وارد شده وازطرفی متهم نفتي ازطريق افراد «ک. د» و «س. ج. س» به شـرکت «نیکو»معرفی می شـود. بابک زنجانی

محموله هایی از جمله ۲ میلیون بشـــکه نفت خام و میزان ۱۰۶هزارتن نفت کوره پارت اول, ۳۰۰هزارتن نفت کوره پارت دوم, مقدار ۹۰۰ هزار تن نفت کوره پارت سـوم , ۶۰۰ هزار تن نفت کوره پارت چهارم، ۲۵۰ هزارتن میعانات گازی پارت اول و همچنین ۱۲۰ هزار تن میعانات گازی پارت دوم در مجموع ۱۱ محموله ازشـرکت «اچ کی « گرفته بود وي توانسـت درمدت کوتاهی ۷۰ شرکت ایجاد کند که معروفترین آنها شرکت هلدینگ توسعه سورینت قشم، بانک سرمایه گذاری اسـلامی مالزی معروف به (اف ای ای بی) ، سـهامدارشـرکت هواپیمایی آنور ترکیه , شـرکت نفتی ISO ، موسسه مالی واعتباری درامارات وبانکی درتاجیکستان بود. در اواخر دی ماه سال ۱۳۹۲ با شکایت شـرکت نفت به خاطربدهي به مبلغ ۹ هزار میلیارد توماني وپیگیري جهانگیري معاون اول رئیس جمهوري وقت، بیژن زنگنه وزیرنفت وقت وقوه قضـــائیه در ان دوره زنجانی میلیاردرنفتي بازداشـت وبه زندان اوین فرسـتاده شـد. براسـاس کیفرخواسـت دادسـتان تهران، (م. ش. ز) وآقای (ح. ف. ه) که درحکم بالهای بابک زنجانی را ایفا می کردند. نکته مهم اینکه اومی دانسـت تمام معاملات پولی وزارت نفت ازطریق بانک (م) بوده وشـــاید برای همین این بانک را انتخاب کرده بود. در نهم آبان ۱۳۹۴جلســه چهارم رسـیدگی به پرونده اتهامات بابک زنجانی ودومتهم نفتی دیگربرگزارشــد ودرحقیقت دفاعیات دربرابراتهامات وارده توسط متهمان و وکلای آنها آغازشد.

ارتباط زنجانی با وزارت نفت

صـــادقی قهاری وکیل شـرکت ملی نفت ایران با اشــاره به ارتباط زنجانی با وزارت نفت به نشـریه «میزان» گفته بود: بابک زنجانی دربرهه زمانی خاصـی با تمهیدات ومقدمات ساخته وپرداخته خودبا شـرکت نفت مواجه شـد وبا این ادعا اینکه دلسـوزنظام اسـت، قراربود دوکارمهم برای وزارت نفت انجام بدهد. وی افزود: شــرایط خاص باعث شــد تا مســئولان رده بالای شــرکت نفت تمام مقررات رازیرپا بگذارند چرا که شـــرکت نفت هیچگاه به کشـــورهای غیرپالایشـــگاه دارنفت نمی فروخت. ازطرف دیگرزنجانی به عنوان خد متگزارپا به عرصـه نفتی گذاشت. وکیل شرکت ملی نفت ایران با اشـــاره به یکی ازاقداماتی که قراربود زنجانی برای وزارت نفت انجام دهد،اظهارداشـــت: یکی ازکارهای مهم وعده داده شـده ازسـوی متهم نفتی، پرداخت مطالبات پیمانکاران بود که طلب هایشـان وصـول نشـده بود وبه خاطرپرداخت نشـدن مطالبات، پروژه های نفتی بخصـوص درپارس جنوبی بامشکل برخورده بود ودوم بحث نفت ومیعانات روی دریا بود که زنجانی با وجود اینکه ادعا مي کرد با ســرمایه کلان به میدان نفتی نیامده. وی تصـــریح کرد: زنجانی پولی راکه برای پرداخت به پیمانکاران دراختیارش قرارگرفته بود صـرف کارهای شـخصـی خود کرد. وکیل وزارت نفت درادامه گفته بود: وزارت نفت مبلغ یک میلیارد و ۴۳۷ میلیون یورو برای پرداخت به پیمانکاران دراختیاروی

قرارداده بود که زنجانی ازاین مبلغ تنها ۶۶۰ میلیون دلاررا پرداخت ومابقی راصرف خریدهای خود کرد. صادقی افزود: زنجانی شرکت «ایزو» را به عنوان خریداردرست کرد وشرکت «اس تی تی بنکرز» راخودش به آن اضافه کرده وباسرمایه ۱۰میلیون ریال درکیش تأسیس کرد. وی ادامه داد: درقبال بدهی شرکت «ایزو» یازده فقره ال سی به نفع شرکت «اچ کی» که فروشنده نفت بوده افتتاح مي کند و تأیید کننده این ال سی ها بانک «اف آی آی بی» بود که خود زنجانی با سرمایه ۴ میلیون دلارسهامش رادرمنطقه آزاد «لاوان مالزی» که شرایط پولشویی ونظامات قانونی درآن حاکم نیست،ایجاد مي کند. موقعیتی که برای ایشان فراهم مي شود این است که ضمانت ال سی هاغیرمعتبربود چرا که تمام تشکیلات این بانک درشهرک غرب انجام می شد. مهدوی، یکی دیگرازوکلای شرکت نفت درخصوص میزان دقیق بدهی زنجانی به وزارت نفت گفته بود: بدهی اولیه وی مبلغ دو میلیارد و ۶۶ میلیون یورو است که این مبلغ، پول نفت بود که باید به پیمانکاران داده مي شد، این مبلغ درسال ۱۳۹۱ دراختیار زنجانی گرفته بود. وی به یکی دیگرازاقدامات متقلبانه زنجانی اشاره وتصریح کرد: اوهمچنین اعلام کرده بود که پول را درحساب بانک مرکزی تاجیکستان واریزکرده است وازآنجا برای ماحواله را مي فرستد ونامه ای را ازیکی ازمعاونان بانک مرکزی این کشورارائه مي کند که پس ازبررسیها وسفرمسئولان ایرانی به تاجیکستان، متوجه مي شوند این نامه غیرقانونی بوده وپولی واریزنشده. مهدوی افزود: درمرحله سوم اومی گوید ازطریق بانک جی پی مورگان پولی را دریکی ازبانکهای روسیه به حساب بانک مرکزی ایران واریزکرده ورونوشت این نامه رابه مسئولان مي دهد که پس ازسفربه روسیه، متوجه مي شوند ریالی به این بانک واریزنشده بود .

بابك زنجاني با "ناگفته هایش" در اواخر اسفند ۱۳۹۴ به ایستگاه پایانی رسید

بابک زنجانی که ازطریق ارتباط بامقامات دولت دهم وکارتلهاي خارج کشورثروتی افسانه ای اندوخته بود پس ازدوسال محاکمه با حکم اعدام دادگاه انقلاب به ایستگاه پایانی رسید اما "ناگفته هایش"همچنان باقی بود وتنها کورسوی امید آن بود که متهم بزرگترین پرونده فساد مالی تاریخ ایران درمدت زمان باقیمانده تا اعلام رأی دادگاه تجدید نظر، لب می گشود واسرارراهویدا می ساخت . بابک زنجانی بانام کامل بابک مرتضی زنجانی، متولد ۲۱ اسفند سال ۱۳۴۹ تهران، به ادعاي خودش تاجر، کارآفرین وسرمایه دارایرانی بود که بیش از ۷۰ شرکت ازجمله شرکت هلدینگ توسعه سورینت قشم، نخستین بانک سرمایه گذاری اسلامی درمالزی،سهامدارشرکت هواپیمایی اونورترکیه،مؤسسه مالی اعتباری درامارات وبانک ارزش تاجیکستان، برخی ازدارایی های وی است. بابك زنجاني بزرگترین اختلاس کننده تاریخ ایران موفقیت میلیاردرشدن خودرا ازخوش شانسی مي داند اما کمترکسی

صحبت هایش را باورمي کند. قبول رسـیدن وی به جایگاه فعلی بدون وابسـتگی به گـروه وجریانـی دورازذهـن مي نماید، همانگونه که اکثرثروتمندان جهـان رابطه معنا داری باسیاست مداران دارند. انباشـت میلیاردها دلاردارایی شاید غیرقابل باورباشد که ازدست رنج خود شخص حاصل شـود. هرچند خود او تأکید زیادی دارد که این دارایی را اندک اندک وبدون کمک ازهیچ بانکی اندوخته بود. داستان زندگی اوبیشتربه یک فیلم تخیلی شبیه است که قهرمان داستان با وجودانواع ناملایمات بازهم روی پای خودمي ایسـتد، حتی اگربارها ورشکست یا زندانی شـده باشد. ازادعای تکذیب شده راننده رئیس کل بانک مرکزی تا داشتن دهها شرکت که تعدادشان بیشترازسالهای عمراوست،بخشی ازداستان زندگی پرازابهام زنجانی می باشد. به استناد پرونده هاي نامبرده دردادستان، سازمان بازرسي، دادگاه انقلاب که بخش نخست آن در۴۱ هزار وهشتصد برگ ودر ۲۰۰کلاسـه تنظیم شـده بود، این میلیاردر ۴۵ ساله که در سال ۱۳۹۱ درمحافل سیاسي، ورزشـي،هنري وتجاري حضورپررنگي داشت براي رسـیدن به اهداف خودبا افراد خـاص دردولت دهم ارتباط برقرارمی کرد. در ۸ سـال عمردولت نهم ودهم برخی که درمسـند قدرت بودند، تصمیم گرفتند با واسطه یا بدون واسطه اوراجذب کنند. درحالي که کشوردرموقعیت تحریم نیازبه همدلي وکمك داشـت، آنها تصمیم گرفتند درپروژه هاي تجاري ونفتي اوراسـهیم کنند تا با تباني وریزه خواري سـود بیشتري نصیب شان شود. اما بابك زنجاني که ثروت هنگفتی کسـب کـرده بود، فقط به دنبال شهرت ومطرح شدن بود وبه همین منظوردر میهماني هاي آشکاروپنهان درکیش، شمال، جنوب کشوریا باغها و ویلاهاي اطراف تهران شرکت مي کرد. هرازگاهي نیزدرجلسـات برخي وزیـران یا مدیران ومعاونان برخي ازوزارتخانه ها، سازمانها وشرکتهاي دولتي ازجمله (وزارت نفت، سازمان تأمین اجتماعي،شرکتهاي شستا، دوباشگاه ورزشي، دفاترهواپیمایي وسینمایي، انبوه سازي مجتمع هاي مسکوني وتجاري وهم چنین بلند مرتبه سازي و...) به عنوان سرمایه گذاروپیمانکار پروژه هاي صنعتي ،عمراني، ورزشي وفرهنگي حضورپیدا مي کرد. البته بابك زنجاني درهرمحفلي که قصد داشـت شرکت کند، تعدادي تحت عنوان مشاوراوراهمراهي مي کردنـد وبرخی نیزمحافظ وي بودنـد.گاهی درمیهماني هاي آنچناني که برگزارمي شـد، تعدادي ازچهره هاي سرشـناس سینما وعرصه ورزش ومدیران سابق شرکتهاي دولتي نیزحضورداشتند. وی ازسال ۱۳۹۱با حمایت برخي ازدولتمردان وقت ازجمله سه وزیرومدیرعامل سابق بانك مرکزي به بهانه دورزدن تحریم به ارزش دومیلیارد وشصت میلیون یوروی نفت ازشـرکت نفتي " اچ کي" وابسته به وزارت نفت دریافت کرده اماهرگزپول آنراپرداخت نکرده بود.

پیگیري رئیس جمهوري براي بازگشت پول به بیت المال

مــاجراي پيگيــري هــاي دولــت روحــاني دربــاره مفاسداقتصــادي زمــانی کليـد خـورد کـه رئـيس جمهـوري در تـاريخ هفـتم دی ١٣٩٢ بـــه معـاون اول خـود دســـتورداد تـا اقـدام هـاي لازم بـراي شناســـايي ومجـازات کسـاني کـه باتبـاني وسـوء اسـتفاده ازامتيـازات خـاص، زمينـه ويـژه خـواري ودرآمـدهاي غيرموجـه را فـراهم کـرده بودنـد ،دراولويـت کارقراردهـد. ايـن دســـتور روحـاني بازتـاب مثبتـی درافکـارعمومی ونـزد مـردم داشـــت ابتـدا کمترکسـي اميـدواربود همگـامی دولـت ودسـتگاه قضـا بتوانـد مسـيری طـی کنـد کـه انتهـای آن بـه شناسـايی ويـژه خـواران وبازگردانـدن حـق بيـت ا لمـال وحـق النـاس بيانجامـد،اما آنچـه کـه گـام بـه گـام اتفـاق افتاد،بـدبينی هـا را بـه خوشـبينی تبـديل کـرد؛ دوروزبعـد ازدسـتوررئيس جمهـوري، بابـك زنجـانی بـا شـــکايت وزارت نفـت بـه دليـل بـدهي ٨ هـزار وپانصـد ميليـارد تومـان بازداشـت شـد. دسـتگاه قضـايی بـيش از ۴٠ نفرازجملـه چهارمقـام عاليرتبـه دولـت دهـم کـه وي رادرقراردادهـا تأييـد کـرده بودند،بـه عنـوان مطلـع تحقيـق و١٢نفرازهمدسـتان وهمچنـين چنـد نفرازمـردان نفتـي احمـدي نـژاد رانيزبـه اتهـام معاونـت درجـرم بازداشـت کـرد. بابـك زنجـاني درمراحـل بـازجويي چنـدين باربـا معرفـي امـوال منقـول وغيرمنقـول خـود درداخـل ياخـارج کشـور، آمـادگي خـودرا بـــراي پرداخـت بـدهي دو ميليــارد و۶٠ ميليــون يــورويي اعــلام کــرد وحتــي دربهمــن ١٣٩٣ يــك فقــره چــك دوميليــارد يــورويي بــه تــاريخ ١٣٩٣/٢/۶ داد، امــااين چــك هرگزوصــول نشــد. اخــتلاس کننــده بـــزرگ تــاريخ ايـــران درمــدت دوســال بــه بهانــه هــاي مختلــف بــراي پرداخــت بــدهي ميليـــاردي خـــود، ازدادگـــاه فرصـــت خواســـت ومـــورد پـــذيرش رئـــيس دادگـــاه قرارگرفت،امـــاهرگزمتهم نفتـــي بـــه وعـده هـاي خـــودعمل نکـرد وايـن موضـوع درجامعـه قـوت گرفـت کـه وي قصـد فريـب کـاري دســـتگاه قضـــايي ودولـــت را دارد.اماغيرازبابـــک زنجانی،دوهمدســـت او (مهـدي شـــمس زاده وحميـد فـلاح هـروي) کـه بـاحکم دادگـاه انقـلاب بعنـوان مفسـد فـي الارض بـه اعـدام محکـوم شـــده بودنـد،درکارهاي ميلياردرنفتـــي نقـش مـؤثري داشـتند. شـريك بابـك زنجـاني و مهـدي شـمس زاده مـتهم رديـف دوم (شـريك كـاري بابـك زنجانـــي) بازرگـان ايرانـی الاصـــل مقـيم دوبـی، درســالهای ١٣٩١ و ١٣٩٢ اقـدام بـه افـزايش ســـرمايه گـذاری هـاي خـــود دربخـش حمـل ونقـل ترکيــه کــرده بــود وايــن افــزايش ســـرمايه گــذاری را ازطريــق خريــد خــط هــوايي اونــور (ONUR) کـه يـک شـرکت حمـل ونقـل هـوايی خصوصـی اسـت،انجام داده بـود. سـرمايه اسـتفاده شـده بـرای اينکـاربرابر ٢۵٠ ميليـون دلار اعـلام شـده بـود ايـن بازرگـان ايرانـی عـلاوه برسـهام شـرکت هـوايی مذکور،اقـدام بـه خريـد نيمـی ازسـهام شـرکت حمـل ونقـل جـاده ای-Ulusoy varan کـرد کـه سـرمايه مـورد نيـازبرای خريـد ايـن سـهم برابربـا صـد ميليـون دلاربـوده اسـت. ايـن بازرگـان ايرانـی الاصـل بعـد ازخريـد هفـت هواپيمـا بـرای خـط هـوايی انـور ايرترکيـه، ايـن

هواپیماها رابـه شــرکت ایرانـی تأسیس شـده توسـط بابـک زنجـانی منتقـل کـرد. درهمـان مقطـع، رسـانه هـای ترکیـه نیزدرگزارشـهای مفصـلی بـه ایـن موضـوع پرداختنـد. همـان زمـان دبیرکـل شـورای مشــترک بازرگـانی ایـران وترکیـه،با اشـــاره بـه خبـری کـه ازسـوی روزنامـه "وطـن" چـاپ ترکیـه درایـن بـاره منتشرشـده بـود، گفـت: تـرک هـا ایـن شـرکت هواپیمـایی انـور ایـر را در سـال ۲۰۱۳ بـه مبلـغ ۲۵۰میلیـون دلاربـه قـدرت تنجـل ، تـاجر تـرک ومهـدي شـمس زاده تـاجری کـه دردوبـی زنـدگی مـی کنـد وتبعـه انگلســتان اسـت فروختنـد امـا بعـدازآن اخبـاری منتشرشــد مبنـی بـراین کـه خریـدارواقعی ایـن شـرکت، بابـک زنجانی،صـاحب شـرکت هواپیمـایی قشـم بـوده اسـت. دربخـش دیگـری ازکیفـر خواســت مـتهم ردیـف دوم اشـاره شـد کـه تمـامی محمولـه هـای نفتـی را اوتحویـل گرفتـه وبـه زنجـانی قـول داده بـوده تـا آنهـا را بفروشـد وازمـتهم ردیـف اول کـارمزد دریافـت کنـد امـا تنهـا بخشـی ازمبـالغ رابـه حسـاب زنجـانی واریزکـرده بـود. مهـدي شـمس زاده بـه همـین دلیـل مبلغـی حـدود ۸۰۰ میلیـون دلاربـه زنجـانی بـدهکاربود. جـاده صـاف کـن بابك زنجـاني حمید فــلاح هروی (مـتهم ردیف ســوم) پـیش ازپیوســتن بـه بابـک زنجـانی، درحـوزه پتروشـیمی فعـال بـود ودرسـازمان تـأمین اجتمـاعی ونیروهـای مسلح ایـرا ن موسـوم بـه سـاتا يکـي ازمـدیران محسـوب مـي شـد. وي ازجـا نـب سـاتا بـه عنـوان یکـی ازاعضـای هیـأت مـدیره شـرکت سـرمایه گـذاری غـدیرمعرفی شـد .دومعاملــه مهم حمید فلاح هروی کـه درآن نقـش اصـلی را ایفـا مــي کرد،معاملــه باسـعید مرتضـوی وخریـد سـهام بانــک پارسـیان بـود. درکیفرخواسـت صـادره دادسـتاني تهـران اعـلام شـده بـود کـه حمیـد فـلاح هروی،عضـوهیأت مـدیره بانـک (اف آی آی بــی) بـوده بـانکی کـه ظـاهرا درمـالزی واقـع بـود ولـی بابـک زنجـانی همـــه کارهـــای بـــانکی اش را ازتهـــران انجـــام مـــي داده اســت. ایـــن بانـــک نقـــش کلیـــدی درکلاهبـــرداری داشــت . براســـاس کیفرخواســت صـــادره دادســتان، در تـــاریخ ۲۶ آذر ۱۳۹۱ هیـأت مـدیره ســازمان تـأمین اجتمـاعی مصـوبه فـروش برخـی از شـرکتهای تحـت نظرسـازمان تـامین اجتمـاعی را امضـا مـي کنـد. دراســناد مربـوط بـه ایـن معاملـه ، حمید فـلاح هـروی رئـیس هیـأت مـدیره ایـن شـرکت وبابـک زنجـانی مـدیرعامل ایـن شــرکت معرفـی شـده بودنـد. درایـن معاملـه بابـک زنجـانی ۱۳۸شـرکت وابسـته بـه سـازمان تـأمین اجتمـاعی راخریـد ایـن معاملـه بـه ارزش۴/۴ میلیـون یـورو بود.حمیـد فـلاح هـروي همچنـین درمعـاملات نفتـی هـم همـراه بابـک زنجـانی بـود. اودرجریـان معاملـه دومیلیـارد یـورویی نفتـی بابـــک زنجـانی ومهـدی شـــمس زاده بـا صـندوق بازنشسـتگی نفـت وابسـته بـه وزارت نفـت ایـران هـم یکـی ازواسـطه هـا ومعرفـی کننـدگان اصـلی معاملـه بـود. میـزان نفــوذ حیمـد فـلاح هـــروي (مـتهم ردیـف ســـوم) دردولـت دهـم چنـــان زیـاد بـوده کـه بـا معرفـی احمـدی نـــژاد، بابـک زنجـانی موفـق بـه اخـذ مصـوبه ای

درهفـتم تیـر ۱۳۹۱ ازســه وزیـر (وزرای ســابق نفـت، اقتصــاد وصــنعت،معدن وتجــارت) ورئـیس ســابق بانـک مرکـزی مـی شـود. ایـن مصـوبه رمزانفجاربابـک زنجـانی دراقتصـادایران واعتمـا سـازی گسـترده درنهادهـای دولتـی وهمـه معـاملات بعـدی بـود. درادامـه کیفرخواسـت آمـده بـود: مصـوبه تـاریخ هفـتم تیـر ۱۳۹۱بـه امضـای ســه وزیروقـت رسـیده بـود،ازآن بـه عنــوان مصــوبه سـتاد ویـژه تـدابیررئیس جمهـوری یـاد مـی شـود؛ امــااین مصــوبه درسـتاد تـدابیرویژه مصـوب نشـده بـود وفقـط ســه وزیروقـت ورئـیس وقـت بانـک مرکـزی آنرامصـوب کـرده بودنـد کـه بایـد درایـن راســتا ازسـتاد مبـارزه بامفاســد اقتصـادی اسـتعلام شـود. درآن جلســه بابـک زنجـانی بـه همـراه حمیــد فـلاح هـروی دربانـک مرکـزی حضورداشـتند ومتأسـفانه بـه واسـطه همــان مصـوبه ،بانــک اف آی آی بـی مجوزواریزپولهـای نفتـی را بـه حسـابی کـه دراختیارمتهمـان بـود دریافـت مـی کنـد. همـان دومیلیـارد و شصـت میلیـون یـورویی کـه اکنـون شرکت نفت دنبال آن مي گردد.

تیم بابـک زنجـانی چـه کسـانی بودنـد؟ - س. ج. س کـه اوازمـردان نفتـی دولـت دهـم بـود. مـی گوینـد مـرد شــماره یـک ایـران دربازارنفـت طـی آن دولـت بـود وازمـدیران عالیرتبـه نفتـی دولـت احمـدی نـژاد کـه سـابقه مـدیریت درچنـدین شـرکت اصـلی نفتـی را برعهـده داشـت، چهارسـال پـیش ازشـرکت ملـی نفـت بـه شـرکتی پـا گذاشـت کـه مأموریـت هـای اقتصـادی،تجاری وکمـک بـه کمبـود منـابع مـالی داخلـی شـرکتهای تـابع نفـت رابرعهـده داشـت ونقـش مهمـی درواردات بنـزین وفـروش بخـش عمـده ای ازنفـت خـام ایـران ایفـا مـی کـرد . نـام ایـن مـدیرنفتی درفهرسـت تحـریم هـای امریکـا قـرار داشـت. ایــن مـتهم بـا قرارتـأمین مناسـب آزاد شـد. **و. ا. ا.و**: ازمـدیران ومشــاوران نزدیـک بـه وزیراسبق نفـت کـه دردولـت احمـدی نـژاد اصـلاح سـاختارامور حقـوقی وقراردادهـای صـنعت نفـت را بـه وی سـپرده شـده بـود. **ع. ع**: ازمـدیران عامـل اسـبق یکــی ازمنـاطق آزاد تجـاری صـنعتی دردولـت احمـدی نـژاد کـه درمقطعـی هـم شـایع شـد درنزدیکـی مرزهــای غــرب ایــران حــین فرارازکشوردستگیرشـده بـود. **ح. م. ک**: ازمعاونــان ودوسـتان مـتهم اصــلی کـه پـس ازانتشــارتصویردونفره شــان،که بابـک زنجـانی وی را از «دوسـتان وتجـارخوب» خوانـد. گفتـه مـی شـود ایـن فـرد مـدت زمـان کوتـاهی دربازداشـت بـوده وآزاد شـده. **ح. ش. م**: نخســتین فــرد بازداشــتی پــس ازبابــک زنجانی،ازدســتیاران اصــلی وی کــه رسـیدگی بـه امورمربـوط بـه پـروژه هـای کـیش را برعهـده داشــته اسـت. اوکمترازیـک هفتـه پس ازدستگیری رئیس اش دردفترکارخود بازداشت شد.

حکـم اعـدام متهمــان نفتــي- روز یـازدهم مهرسـال ۱۳۹۴محاکمـه بابـك زنجاني،مهـدي شـمس زاده وحمیـد فـلاح هـروي، سـه مـتهم فسـاد کـلان نفتـي باشـکایت شـرکت نفت،سـازمان تـأمین

اجتماعي،بانك مسكن ودادستان تهران به عنوان مدعي العموم دردادگاه انقلاب تهران به ریاست قاضي صلواتي شعبه ۱۵به صورت علني برگزارشد. متهمان در ۲۶ جلسه ازاتهام فساد فی الارض واخلال درنظام اقتصادی کشور،کلاهبرداری گسترده ازشرکت ملی نفت ایران،کلاهبرداری ازبانک اف آی آی بی وجعل حواله بانکی به نام "ی"، پولشویي به مبلغ ۱۹۶۷ میلیون یورو ازخود دفاع کردند. ولی دادگاه به استناد دلایل ومستندات پرونده آنها را مجرم شناخت وآنهارا به اعدام، ردمال وپرداخت جزاي نقدي محکوم کرد.

وزیردادگستری: اعدام وزندان بابک زنجانی برای مردم پول نمی شود

مصطفي پورمحمدي وزیرداد گستري وقت درخصوص پرونده بابك زنجاني به خبرنگار رسانه " ایران"، گفته بود: "موضوع مهم واصلی ما پول بیت المال است که این آقا گرفته وپس نمي دهد،چون برای ما الان مهم سرمایه ملت وبیت المال است که نباید ضایع شود. اول باید ملت ودولت به حق شان برسند بعدا بحث مجازات مطرح شود والا مجازات اعدام وزندان اوبرای مردم درمان وپول نمی شود. ایشان (بابك زنجاني) برای دورزدن تحریمهای نفتی مجوزهایی ازافراد (دولتی) گرفته وسپس گفته پول رابه یك حسابی بریزید تا خریدهای شما را انجام داده ونیازهای مالی شما را تأمین کنم. پس چرا نیازهاي مارا تأمین نکرد. درضمن ایشان ازمسیرقانونی ورسمی عمل نکرده بود بلکه ازراههاي غیررسمی وارد شده ونتوانسته بود به تعهدات خودعمل کند. حالایا پول ما را پس بدهد یاجنس ها را تحویل ما بدهد. متأسفانه بابک زنجاني بجزدادن وعده،هیچ کارمثبتي انجام نداده بود. او می گوید: دربانک هایی که من پول گذاشته ام، به خاطرتحریم ها پولها توقیف شده است. حالاکه تحریمها برداشته شده (در زمان مذاکرات دوره روحانی)، باید پول رابه دولت پس بدهد. ببینید آنچه که زنجانی می گوید با داشتن مجوزهایي ازافراد ذینفوذ دولت دهم ، برفرض اینکه موضوع صحت داشته باشد، دولت به ایشان اجازه داده ازمسیردرست وقانوني کارش را انجام بدهد نه اینکه خلاف قانون وعرف عمل کند. حالابحث مجوزها درست بوده یا نبوده،یك مقوله دیگري است که ازآن افراد نیزتحقیقات انجام شده است. متأسفانه ما با یک کلاهبردارو دروغگوی بزرگ روبه روهستیم. این پرونده که دردادگاه حکم صادرشده ،داراي ابهامات زیادي است، من نمی خواهم اینجا انگشت اتهام رابه طرف افراد خاصی نشانه بروم. بحثی که مطرح می شود،اینکه مسئولانی که مجوزاینکارراداشتند، چرا بدون نظارت عمل کردند؟

چرا تضمین های لازم را از ایشان نگرفتند ؟ آیا ایشان اصلا صلاحیت اینکارراداشته؟ یا اینکه ارزیابی کامل شده؟ آیا مأمورمراقب برای این فرد گذاشته شده بود ؟ آیا شریک حساب بانکی برایش گذاشتند که کنترل ومراقبت اوشود؟ ومسیرهایی که ایشان پول نفت راجابه جا می کرد رصد شده که ببینند ازچه مسیرهایی پول نفت جابه جاشده که اطمینان برایشان حاصل شود؟ " وکیل مدافع شرکت نفت گفت: بابك زنجاني براي تغييردرحكم صادره دادگاه بدوي ورهايي ازاعدام بايد پول بيت المال ومطالبات شركت نفت راپرداخت كند. غلامرضا مهدوي درخصوص حكم صادره داد گاه انقلاب نسبت به بابك زنجاني ودومتهم ديگرپرونده به خبرنگار "ايران" افزود: شركت نفت با احترام به حكم دادگاه اول موضوعي را كه دنبال مي كند دريافت طلب خود ازمتهم است وپيگيري مجازات متهمان با مرجع قضايي است. وكيل شركت نفت با اشاره به اینكه وزارت نفت برای پرداخت بدهی متهم نفتی همکاری لازم را با وی داشته است، تصریح کرد: با وجود همکاری کامل ازسوی وزارت نفت، متهم تاكنون هنوزپولي پرداخت نكرده است. متأسفانه بابك زنجاني با مسائل صادقانه برخورد نمي كند وهميشه با دادن نشاني هاي غلط به مسئولان وهمچنين به دادگاه وحتي شاكي خود (شركت نفت) به دنبال فرصت سوزي است وهدف ازگفتن اين همه دروغ نمي دانيم چيست. مهدوي درباره ادعای وکیل بابک زنجانی درباره اینکه کارگزاران بانک مقصدی که بانک مرکزی وشرکت نفت برای واریز بدهی معرفی کرده اند ازدریافت وجه وانتقال آن خودداری کرده است، وکیل نامبرده اعلام کرد: این شماره حساب علاوه بردراختیارقراردادن به بابك زنجانی برای پرداخت بدهی خود، دراختیارشرکتهای اروپایی وآسیایی ازجمله شرکت "شل" نیزقرارداده شد وآنها اصل بدهی خودرا پرداخت کرده اند و مشکلی برای پرداخت وجود نداشت. وي با بيان اینکه اگرآنها برای پرداخت بدهی به این شماره حساب مشکل دارند، شرکت نفت آمادگی دارد شماره حساب جدیدی برای پرداخت بدهی آنها دراختیارشان قراردهد. مهدوي درپاسخ به اين سؤال كه آيا بابك زنجاني دارايي هايي درخارج ازكشوردارد كه اعلام نمي كند،گفت: پس ازتحقيق متوجه شديم متهم اموال خودرا درخارج ازكشورازجمله چندين فروند كشتي كانتينر،هواپيما وشركتهاي ديگررابه نام افراد ديگري كه امين وي محسوب مي شوند، كرده است. اما ازداشتن دارايي هاي نقدي نامبرده درخارج ازكشوربي اطلاع هستيم. وی گفت: همه اموال شناسایی وارزیابی شده زنجانی که درکشوروجود دارد،کفاف بدهی وی رانمی دهد. این اموا ل تقریبا دوهزارویکصد میلیارد تومان ارزیابی شده است که بیشترآنها دارای بدهی ومعارض هستند وتنهابخشی ازبدهی متهم راپوشش می دهد. همچنین

طهماسب مظاهری،رئیس کل اسبق بانک مرکزی درباره پرونده بابك زنجاني به رسانه تابناك گفت: باتوجه به اینکه پیشینه وی بخوبی مشخص است، دولتمردان گذشته وبانک مرکزی دولت آقای احمدی نژاد باید پاسخگوباشند که براساس چه تدبیری وباچه ابزارهای کنترلی منابع پولی کشوررابه این فرد داده اند. بابك زنجاني پس ازشنیدن حکم اعدام اش درحالیکه شوکه شده بود گفت: آیا واقعا دادگاه مرامفسد شناخت که حکم اعدام مرا صادرکرده، منکه همه هدفم خدمت به نظام بوده وبه نظام کمک کردم یعنی من چون قصد ضربه زدن به نظام داشتم مفسد شناخته شدم، آیا واقعا من مفسد في الارض هستم؟ رسول کوه پایه زاده، وکیل بابک زنجانی با بیان مطلب فوق به نقل ازموکل خود، به خبرنگار رسانه «ایران» گفت :شعبه ۱۵دادگاه انقلاب تهران هنوزحکم موکلم رابه من و حتی بابک زنجانی ابلاغ نکرده است اما روز یکشنبه ۱۶ اسفند ۱۳۹۴ پس از اعلام رسمي سخنگوي دستگاه قضایی مبني براعدام متهمان پرونده موسوم به شرکت نفت،موکلم (بابك زنجاني) تلفني بامن تماس گرفت ودرحالي که ازشنیدن خبرحکم اعدام اش متعجب شده بود، ازمن سؤال کرد: آیا واقعا من مفسد فی الارض هستم؟ به او پاسخ دادم که از نظر من چنین نیست . دادگاه استناد به ماده ۲ قانون مجازات اخلال گران درنظام اقتصادی اشاره کرده وگفته اعمال شما به قصد ضربه زدن به نظام بوده است. موکلم وقتی این راشنید،خیلی متأثرشد و گفته درجلسات دادگاه همکاری هایي را براي کشورانجام داده ام با ارائه مستندات توضیح داده ام . بابك زنجاني درادامه گفت وقتي حکم به ما ابلاغ شد،به آن اعتراض خواهیم کرد. اما فارغ ازاین موضوع که چنین حکمي صادرشده،همچنان کاررا با جدیت برای انتقال پول وتسویه بدهی پیگیری کنید. وکیل مدافع بابک زنجانی اضافه کرد: ازموکلم خواستم این موضوع راشخصا به وکلای خارجی خود نیزمنتقل کند تا آنها بدون توجه به رأی صادره وعواقب آن، کارانتقال وجوه را باجدیت دنبال کنند. وي درخصوص اینکه عدم پذیرش وجوه موکل اش ازسوی کارگزار بانک خارجی تکذیب شده است، گفت: روزجمعه این مسأله مطرح شد ومدارک آن به دست ما رسید ه است . وکیل زنجاني تأکید کرد: کارگزار بانک مقصد رسما اعلام کرده که ما ازگرفتن این پول فعلا معذوریم. ایمیل اش هم موجوداست. تکذیبی که صورت می گیرد به خاطراین است که ازاین قضیه مطلع نیستند. اگربحث مسائل محرمانه نبود،عین ایمیل رابه رسانه ها منتقل می کردیم تا همه عینا پاسخ بانک کارگزاررارؤیت کنند.کوهپایه زاده ادامه داد: عدم پذیرش پول موکل ام ازسوی کارگزاربانک خارجی جدای ازموضوع شش فقره چک است و موکلم روش های مختلف رابرای انتقال وجوه به کشورپیگیری می کند.

پیگیری پرونده بابک زنجانی به دادگاههای ترکیه رسید.

بنـا بـر گـزارش رسـانه ایـران در تـاریخ ۵ اردیبهشـت ۱۳۹۵ "قـدرت تنجل"امانتـداربابک زنجاني ۵۱ درصد ازسهام شرکت هواپیمایی «انورایر»را به کانکوت باگانا سهامداراولیه ایـن شـرکت هواپیمـايي فروخـت. مهـدوی وکیـل شـرکت نفـت بـا تاییـداین موضـوع ازورود وکـلای خارجـی وزارت نفـت بـه ایـن پرونـده وحسابرسـی دفـاتراین شـرکت دردادگـاه هـای ترکیـه خبرداد بـه گـزارش خبرنگـار رسـانه ایـران بـرای اولـین بارنـام شخصـی بنـام قـدرت تنجل تاجرترکیـه اي درجلسـه بیسـتم محاکمـه متهمـان نفتـي (بابـک زنجـاني- مهـدي شـمس زاده وحمید فـلاح هـروي) مطـرح شـد. بـه استناد اوراق پرونـده کـه درسـازمان بازرسـي , دادسـراي تهران ودادگاه انقلاب مطرح وبخشي ازاتهامات متهمان رسيدگي وراي صادرشد .

«مهـدی شـمس زاده» بازرگـان ایرانـی الاصـل مقـیم دوبـی درسـال ۱۳۹۲ اقـدام بـه افـزایش سـرمایه گـذاری خـود دربخـش حمـل ونقـل ترکیـه کـرده بـود وایـن افـزایش سـرمایه گـذاری را ازطریـق خریـد خـط هـوایی اونـور(Onur) کـه یـک شـرکت حمـل ونقـل هـوایی خصوصـی است، انجام داده بود. سرمایه استفاده شده برای اینکاربرابربا ۲۵۰ میلون دلار اعلام شده بود این بازرگان ایرانی علاوه برسهام شرکت هوایی مذکوراقدام به خرید نیمی ازسهام شرکت حمل ونقل جاده ای Ulusoy-varan کرد که سرمایه مورد نیازبرای خریداین سـهم برابربـا صـد میلیـون دلاربـوده اسـت. ایـن بازرگـان ایرانـی الاصـل بعدازخریـد۷هواپیـما بـرای خـط هـوایی اونـور ایـر(Onur Air) ترکیـه ایـن هواپیماهـا رابـه شـرکت ایرانـی تاسـیس شـده بـه وسـیله بابـک زنجـانی منتقـل کـرد ودرهمـان روز، رسـانه "انتخـاب" بـه نقـل ازروزنامـه «وطـن» چـاپ ترکیـه نوشـت ترکهـا شـرکت هواپیمـایی (Onur Air) را درسال ۲۰۱۳ بـه قیمـت ۲۵۰ میلیـون دلاربـه " قـدرت تنجـل" تـاجرترک و " مهـدی شـمس زاده " فروخـت امـا بعـد ازآن اخبـاری منتشرشـد مبنـی براینکـه خریـدارواقفی ایـن شـرکت "بابـک زنجـانی" صـاحب شـرکت هواپیمـایی قشـم بـوده اسـت. البتـه پـس ازبازداشـت بابـک زنجـانی درایـران شـرکت «انـورایر» دچارمشـکلات مـالی شـد وبـه دنبـا آن «جـان کـرت باگانـا» صـاحب اصـلی شـرکت هواپیمـایی «انـورایر» بعـد ازفـروش ایـن شـرک درحـوزه گردشـگری شـروع بـه کـارکرد وتصـمیم گرفـت بـاردیگراین شـرکت را خریـداری کنـد بـه همـین دلیـل بـه تهـران آمـد وبـا شـرکتی کـه معـادل سـازمان صـندوق بیمـه گـذاری سـپرده هـای پـس اندازترکیـه اسـت بـرای خریـد مجـدد ایـن شـرکت مـذاکره کـرد گفتـه شـده ایـن شـرکت بـه قیمـت ۱۰۵ میلیـون دلاریعنـی نصـف قیمـت اصـلی ایـن شـرکت هواپیمـایی بـه صـاحب اولیـه فروختـه شـده اسـت بـه غیرازجـان

کــرت باگانـا کـه مجـددا ایـن شـــرکت را خریـده اســت «قـدرت تنجـل» و «مهـدی شـمس زاده» هرســه ســهامداران جدیـد شـرکت انورایرهســتند. شـرکای زنجـانی امانــت دارنبودنـد بنــابراین گـزارش جـان کـرت کـانکوت باگانـا نیـزاعلام کـرد چـون سـهام شـرکت هواپیمـايي انورایردرحـال سـقوط بـوده نســبت بـه خریـد سـهم ۵۱ درصـدی کـه دراختیارقـدرت تنجـل قرارداشـته اقـدام کـرده اسـت پـس ازانجـام ایـن اقـدام توسـط تنجـل شـرکت ملـی نفـت ایـران بـه صـورت رسـمی شـــکایت خـــودرا ازدوســـهام دارقـــدرت تنجـــل وباگانـــا دردادگـــاه ترکیـــه بـــه ثبـــت رســـاند وخواستاررســیدگي بــه ایــن موضــو ع شد.غلامرضــا مهـدوی وکیـل شـرکت نفـت ضـمن تاییـد خبرفـروش سـهم زنجـانی ازشـرکت انورایربـه باگانـا بـه خبرنگارآنهـا گفـت افـرادی کـه زنجـانی بـه عنـوان امانتداردرکشـورهای مختلـف ازجملـه ترکیـه ، مـالزی وتاجیکسـتان انتخـاب کـرده بـود افـراد موجـه وامانتـداری نبودنـد والبتـه نشـان دادنـد کـه ازجهـت فکـری بـا زنجـانی همسوهسـتند ولــی دارای صـفت امانتـداری نیسـتند.وي افـزود: باگانــا کســی اسـت کـه سـهام انــورایررا بــه زنجـانی فروختـه ومیدانسـته ک تنجـل تنهـا یـک امانتداراســت واجـازه فـروش نـدارد پـس چـرا مجـددا نسـبت بـه خریـد سـهام هواپیمـايي اقـدام کـرده اسـت؟ ایـن امرنشـان مـی دهـد کـه باگانـا هـم مرتکـب تخلـف شـده اسـت. وکیـل مـدافع وزارت نفـت بـا بیـان اینکـه مسـتنداتی وجـود دارد کـه نشـان مـی دهـد ایـن امـوال متعلـق بـه دولـت ایـران و وزارت نفـت است،اضـافه مـی کنـد: پـولی راکــه زنجــانی بایــد بــه خزانــه برمــی گردانــد ، صــرف خریــد کشـــتی، کارخانــه وشــرکت هواپیمـایی کـرده وامروزمـا بایـد بـرای بـازپس گیـری ایـن امـوا ل بـه صـورت مـوردی بـرای دادگـاه هـای ترکیـه اســتدلال کنـیم. اوادامـه داد : درسیسـتم قضـایی اگرمـدرک محکمـه پسـندی دراختیارداشـته باشـیم، کارسـریعترپیش مـی رود. بـرای دسـتگاه قضـایی ترکیـه بایـد ثابـت شـود کـه ایـن امـوال متعلـق بـه دولـت ایـران اسـت. مهـدوی بـه موضـوع وکالـت زنجـانی بـرای فـروش امـوالش درشـــرکت ترکیـه اشـاره کـرد: ایـن موضـوع آن طـوری کـه دررسـانه هـا مطـرح شـد، جدیـد نیسـت ومربـوط بـه گذشـته اسـت وامـوال مـذکورهمان امـوالی اسـت کـه زنجـانی درابتـدا معرفی کرده بود.

تعـرض قــدرت تنجـل بــه امــوال زنجــانی درترکیــه : رســـول کوهپایــه زاده» وکیــل بابــک زنجــانی دردیمــاه ســـال۱۳۹۴درگفتگــو بــا خبرگــزاري صداوســیما گفتــه بــود: قــدرت تنجــل شـریک زنجـانی درترکیـه امـوال وی را تصـاحب کـرده اسـت. بـه ایـن صـورت کـه همزمـــان بـا آغـازتحریم هـا، مـوکلم قـرارداد صـوری بـا قـدرت تنجـل منعقـد مـی کنـد کـه درآن زمـان بخشـی ازامــوال وی بــه نــام ایــن شــریک ترکیــه ای ســند مــی خــورد. کوهپایــه زاده ادامــه داد: پــس ازطـولانی شـدن مـدت زمـان بازداشـت بابـک زنجانی،قـدرت تنجـل امـوال مـوکلم رامـورد چپـاول

وتعـرض قـرارداد. در مـورد خریـد شـرکتهای سـازمان توسـط زنجـانی ، سـازمان تـأمین اجتمـاعی باصـدوراطلاعیه ای درخصـوص شـکایت ایـن سـازمان ازبابـک زنجانی،ازصـدورداد نامـه اصـلاحی ورأی بـه محکومیـت زنجـانی بـه رد مـال وبازگردانـدن پـنج فقـره چـک بـه ارزش بیش از۱۷ هزار و ۷۰۰ میلیارد تومان به سازمان تأمین اجتماعی گزارش داد.

مزایده اموال بابک زنجانی

بابـک زنجـانی مـتهم نفتـی کـه بـا حکـم دادگـاه انقـلاب تهـران بـه اعـدام محکـوم شـده بـود، بـرای دومـین بارمیلیاردهـا تومـان از امـوالش در داخـل کشـور بـه مزایـده گذشـته شـد. بـه گـزارش رسـانه تسـنیم، ایـن آگهـی مزایـده در تیـر مـاه ۱۳۹۵ در یکـی از روزنامـه هـا منتشـر شـد. در ایـن اگهـی ۱۲ ملـک وآپارتمـان از سـوی شـرکت بازرگانـی توسـعه پایـدار آسـمان کـیش بـه مزایـده گذاشـته شـد ، در بـین امـلاک و آپارتمـان هـای ایـن آگهـی، ملـک ایـران زمـین بـا ۷۵۱۷ میلیـارد تومـان بیشـترین و ۷۵۱ میلیـارد تومـان معـادل قیمـت پایـه را بـه خـود اختصـاص داده. ملـک خـدامی نیـز بـا قیمـت پایـه ۱۱۰ میلیـارد تومـان، سـاختمان خیابـان دولـت بـا ۱۹میلیـارد تومـان، سـاختمان قیمـت پایـه ۸۷ میلیـارد تومـان، چهـل کتـاب بـا قیمـت پایـه ۵۲ میلیـارد تومـان، آپارتمـان سـاختمان جمـاران، ۲۲ بـاب مغـازه هـای بـرج تهـران سـه میلیـارد تومـان ، پاسـاژ سـجاد دو میلیاردتومـان ، آپارتمـان خیابـان فرشـته سـه میلیـارد تومـان ، آپارتمـان ولنجـک پـنج میلیـارد تومـان ویـلای کلاردشـت ۲۱۰ میلیـون تومـان ، ملـک هشـتگرد ۳۱۵ میلیـون تومـان ملـک ایرتویـا (قشـم) بـا قیمـت پایـه ۱۷ میلیـارد تومـان از جملـه امـلاک و آپارتمـان هـای ایـن مزایـده بودنـد. همزمـان بـا بررسـی پرونـده زنجـانی موضـوع فسـاد بـزرگ نفتـی در اوایـل آذر ۱۳۹۴ ریـیس سـازمان بازرسـی کـل کشـور اعـلام کـرد: فـردی تقریبـا شـبیه مـورد "بابـک زنجانی"،کـه نفـت را از وزارت نفـت ایـران دریافـت مـی کـرد و قـرار بـود کـه پـول آن را بـه دولـت پرداخـت کنـد، امـا متاسـفانه ۱۶۰ میلیـارد تومـان از ایـن پـول را برداشـته و بـه کانـادا گریختـه اسـت. "ناصـر سـراج" کـه بـرای شـرکت در کنفـرانس نهادهـا و سـازمان‌های بازرسـی کشـورهای آسـیایی، بـه پاکسـتان سـفر کـرده بـود، بـدون اشـاره بـه نـام فـرد متخلـف، گفـت: اکثـر پـول شـویان و افـراد فاسـد کشـور، بـه کانـادا متـواری می‌شـوند .البتـه رسـانه‌ها میـزان ایـن فسـاد مـالی را یکصـد میلیـارد تومـان اعـلام کردنـد امـا اصـل پـول ۱۶۰ میلیـارد تومـان بـود. البتـه مـا بـا کمـک همکـاران خـود و سـرنخ‌های موجـود توانسـتیم مبلـغ ۶۰ میلیـارد تومـان از ایـن مبلـغ را کـه تبـدیل بـه خودروهـای لـوکس و واحـدهای مسـکونی شـده بـود، کشـف کـرده و چنـد نفـر را نیـز در ایـن زمینـه بازداشـت شـده‌اند. ریـیس سـازمان بازرسـی کـل کشـور اظهـار داشـت: وظیفـه اصـلی مـا نظـارت بـر اجـرای صـحیح قـوانین اسـت،

هر جا قوانین نقض و ناهنجاری ایجاد شود، سازمان بازرسی موظف است در آنجا حضور یافته و افراد مفسد را پس از شناسایی تحویل محاکم و مراجع قضایی می‌دهد . وی گفت: افرادی که پولشویی می‌کنند و در جرایم سازمان یافته حضور دارند بعد از اینکه فساد و جرم این افراد برملا شد قطعا متواری می‌شوند و در این موارد عملا کاری از دست دستگاه قضایی کشور مبدا برنمی‌آید مگر آنکه کشور مقصد فرد مورد نظر را به کشور مبداء بازگرداند. در آبان ۱۳۹۵ دادستان کل کشور در باره پرونده بابک زنجانی ضمن اشاره به این مطلب که بابک زنجانی در زندان است، اظهار کرد: وکیل وی در حال انجام اقدام هایی است و ما به وی گفتیم باید اموال او که بیش از ۱۰ هزار میلیارد تومان است و به خارج منتقل شده، برگردانده شود. وکیل زنجانی گفته آمادگی برگرداندن اموال را داریم اما در عمل متأسفانه شاهد این اقدام نبودیم. به گفته دادستان کل کشور، بابک زنجانی و افرادی شبیه او زمانی مورد رأفت اسلامی قرار می گیرند که همکاری کنند . سرانجام در آذر ماه ۱۳۹۵ مطابق گزارش رسانه های رسمی کشور دیوان عدالت اداری پس از بررسی اعتراض زنجانی نسبت به حکم بدوی او مبنی بر اعدام که مورد انتقاد از طرف بسیاری از مقامات دولتی و حتی وزیر نفت و رییس جمهور قرار گرفته بود رای اعدام بابک زنجانی را صادر کرد که باز هم مورد انتقاد مقامات قرارگرفت و انتقاد مقامات از جمله وزیر نفت مبنی بر اینکه زنجانی موظف است پول نفت را باید به وزارتخانه برگرداند ، ولی هنوز حکم اعدام زنجانی اجرا نشده است .

اقدامات وزارت اطلاعات در پرونده بابک زنجانی

روابط عمومی وزارت اطلاعات بخشی از اقدامات انجام شده در این وزارتخانه در باره پرونده بانک زنجانی را اعلام و تاکید کرد وزارت اطلاعات در دو بعد پیشگیری و عملیاتی اقدام به ردیابی مالی فعالیت های زنجانی و بانک های وی در خارج از کشور و شناسایی ۷۰۰ میلیون دلار از وجوه آنها کرده است . در بخش شناسایی اقدمات زیر انجام شده بود :

۱- شناسایی دو فروند کشتی کانتینر بر. ۲ – شناسایی واردات ۵۰۰ دستگاه خودرو از تاجیکستان به ارزش قرارداد ۱۵ میلیون دلار. ۳- کشف چهار هزار قطعه دبیت کارت به ارزش چهار میلیون دلار.۴- شناسایی اموال کارگزار زنجانی در اسپانیا ، مالزی و ایران.۵ – ردیابی مالی وجوه ارزی زنجانی. ۶- کشف مقادیر زیاد طلا و توقیف مبلغ ۱۸۵ میلیون و ۶۵۰ هزار و ۵۰۰ میلیون تومان وجه نقد در سال ۱۳۹۴ و ۱۳۹۵ .۷-

شناسایی و اعلام اموال داخلی وی شامل ۵۳ شرکت در ایران و خارج از کشور شامل ۲۰ شرکت در سال ۱۳۹۲. ۸- بررسی صحت و سقم حدود ۵۰ مورد ادعای واریز وجوه زنجانی در خلال رسیدگی قضایی و پس از آن در کشورهای مبداء کانادا،چین ترکیه ، امارات عربی متحده ، مالزی ، تاجیکستان ، استرالیا ، فیلیپین ، سوییس ، ایتالیا ، روسیه و ژاپن . ۹- پاسخگویی به استعلام های متعدد مراجع قضایی. اما پرسش اساسی این است که چرا با وجود تاکید مسئولان در دو دهه گذشته برای مقابله با فساد، اقتصاد نهان‌کاري، پنهان، غیرشفاف، سیاه و خاکستری و رسانه ای شدن برخی پرونده‌های بزرگ فساد مالی واقتصادي که همچنان شاهد رشد اقلام درشت فساد مالی در کشور هستیم؟ و پرسش بعدی این است که چرا تنها به اعلام ارقام درشت و هزاران میلیاردی اشاره می‌شود و اعلام ارقام درشت توسط مسئولان، چه هدفی را دنبال می‌کند؟در بین مردم و بازار گمانه‌زنی‌های مختلفی مطرح است اول گروهی از مردم و کارشناسان اقتصادي می‌گویند که ارقام درشت فساد مالي را در جامعه مطرح می‌کنند که عبرت همگان شود و ضرورت مقابله با فساد مطرح شده باشد اما همچنان عده‌ای با نفوذ در بانک‌ها، بازار، در امور صادرات و واردات، دستگاه‌های دولتی، گمرکات، و... فسادهای بزرگ‌تری را ایجاد می کنند.گروه دوم از کارشناسان نیز می‌گویند که این نوع اعلام پرونده‌های بزرگ فساد از گروه امیرمنصور، تا بابک زنجانی و سایر موارد، یک نوع واکنش سیاسی به این موارد است و عده‌ای برای رقابت در قدرت و عرصه سیاست، زنگ خطر را برای عده دیگري به صدا درمی‌آورند. این نوع اعلام عمومی و گسترده، که حکایت از دست درازي در منابع کشور و بیت‌المال دارد، عملا باعث کاهش فساد نمی‌شود زیرا تنها نگرانی مسئولان و مردم را افزایش می‌دهد و نشان می‌دهد اگر به ریشه‌یابی عوامل فسادزا و اصلاح ساختار اقتصاد در ایران توجه نشود و تنها با فضاسازی رسانه‌ای، مدتی به موضوع و افراد و شخصیت‌ها و عوامل درگیر و مرتبط با موضوع پرداخته شود واراده جدی برای ریشه‌کن کردن فساد ازطریق اصول علم اقتصاد، حسابرسی ونظارت وجود نداشته باشد، همچنان باید شاهد ظهور ارقام درشت تری خواهیم شد.اما دسته سوم از کارشناسان اقتصادي معتقدند که مقابله با فساد مالی بطور جدی مورد توجه قوه قضاییه، دادگاه‌ها و دولت است و مسایل حقوقی و سیاسی و اقتصادی و اجتماعی نیز به سهم خود نقش دارند، و متاسفانه اثراین نوع اخبار بر اقتصاد و سرمایه‌گذاری، خسارتی سنگین تراز هزاران‌میلیارد تومان اختلاس و فساد مالی دارد زیرا مردم فکر می‌کنند که عده‌ای از این امکانات مالی بانک‌ها ودستگاه هاي دولتي استفاده می‌کنند و سود سرشار می‌برند وعده‌ای دیگر به سختی امرار معاش می‌کنند واین

کارشناسان می‌گویند که مشکلات ساختاری اقتصاد، نقش گسترده دولت، و میزان وابستگی به اقتصاد نفت، گردش مالی و بانکی، سیاست‌های دستوری اقتصادی و بانکی وغیره همگی باعث شده تا فساد به شکل‌های مختلف ظاهر شود و فرصت‌ها، رانت‌ها و امکانات ویژه‌ای را در اختیار تعدادي از افراد با نفوذ قرار می دهد که در دستگاه‌های دولتی و بانک‌ها نفوذ دارند.به عقیده برخی صاحب نظران، رسانه‌ای‌شدن و پرداختن به پرونده‌های درشت فساد مالی، مجازات عوامل آن و حتی اعدام برخي از عوامل اصلی فساد مالي، موجب ریشه‌کن شدن اصل مشکل فساد اقتصادي نشده است واگرچه مشت آهنین برخورد قانونی، باید برای برخی افراد سود جوعبرت آموز باشد و تعداد موارد فسادزا را کاهش دهد، اما به خاطر بی‌توجهی به ریشه‌های فساد مالي، در عمل شاهد رشد این موارد در سال‌های اخیر بوده‌ایم.این صاحب نظران معتقدند که اقدام اساسی برای مقابله با ریشه‌های فساد، نباید محدود به اقدامات قانونی، مرئی، و علنی در رسانه‌ها و دادگاه‌ها باشد بلکه باید بطور نامحسوس، شاهد حضور دستان نامرئی قدرتمند و نظارتی استانداردهای بانکی، مالی، بازرسان، ، حسابرسان در بانک‌ها و دستگاه‌های دولتی، گمرکات و.غیره باشیم.باید اصول علم اقتصاد را برای اصلاح ساختار اقتصاد در ایران به کار گرفت . کاهش نقش دولت در اقتصاد، کوچک سازی، اصلاح مقررات، کاهش وابستگی بودجه به نفت، کاهش سیاست‌های دستوری بانکی و اقتصادی، کاهش تسهیلات تکلیفی، آزادسازی اقتصاد از مداخله‌های دولتی، تمرکز سیاست‌ها و پرهیز ازموازی کاری دستگاه‌ها و نهادها، همگی جزو اقداماتی است که سالهاست بر آن تکیه می‌شود اماهمچنان حجم اقتصاد سیاه واقتصاد خاکستری رو به گسترش بوده است زیرا اصلاح ساختار اقتصاد و سیاست‌های اقتصادی و دولتی کارآمدی لازم را نداشته است.به عقیده برخی صاحب نظران، به‌دلیل مجوزها و فرصت‌های ویژه‌ای که در اقتصاد ایران وجود دارد و حجم گسترده دولت و شرکت‌های دولتی، اقتصاد سیاه یا پنهان شامل قاچاق کالا و ارز وسکه و طلا روبه‌رشد بوده است.اقتصاد خاکستری نیز شامل بخش‌هایی از اقتصادي که در ظاهر قانونی است اما در عمل دور زدن قانون و خلاف عرف است و فرصت ویژه‌ای از طریق مجوزها و نفوذ در بانک‌ها و دستگاه‌های دولتی ایجاد می‌کند وبرای مقابله با این دو بخش، باید بر حاکمیت قانون، حکمرانی خوب، اصلاح مقررات، اصلاح ساختار اقتصادي، شفاف‌سازی و انعطاف پذیر رقابت و آزادسازی اقتصاد کلان تاکید گردد. نکته دیگر که در سال‌های گذشته مورد توجه بوده است، تاخیر در زمان رسیدگی به تخلفات فساد زا است زیرا در زمانی‌که یک بازرس دلسوز، خبر و سندی از تخلف یک دستگاه یا شرکت اعلام می‌کند، به موقع به آن

توجـه نمی‌شـود و حتـی بـا انتشـار آن در یـک رسـانه، دسـتگاه‌های نظـارتی بـه‌موقع واکـنش نشـان نمی‌دهنـد امـا مـدتی بعـد، شـاهد انتشـار گسـترده اخبـار ایـن نـوع تخلفـات هسـتیم و سـوال اینجـا اسـت کـه چـرا اجـازه مـی‌دهیم ایـن نـوع تخلفـات افـزایش یابـد و بیشـتر شـود؟ چـرا در نخسـتین گزارش‌هـا اقـدام سـریع صـورت نمی‌گیـرد و بـا آن برخـورد نمی‌شـود و چـرا مـدتی بعـد و بـا بـزرگ شـدن گلولـه بـرف، کـه به‌شـکل بهمـن درمی‌آیـد و خسـارت بیشـتری دارد، تـازه بـه فکـر برخـورد بـا تخلفـات هسـتیم.اگر دراوایـل زمـان گزارش‌هـا از فسـاد سـه هزارمیلیـارد تومـانی، هفت‌هزارمیلیاردتومـانی، و ۱۲هزارمیلیـارد تومـانی تخلفـات بـانکی و گمرکـی بلافاصـله رسـیدگی آغـاز شـود، حـداقل می‌تـوان بـا خسـارت کمتـری بـا آن برخـورد کـرد کـه اثـر تخریبـی کمتـری نیـز در اقتصـاد ایجـاد مـي گردد.اگـر نظـارت بـر اقتصـاد از طریـق شـبکه نامحسـوس بازرسـان و حسـابداران و اسـتانداردهای بـانکی و مـالی تقویـت شـود و دسـتان نـامرئی اقتصـاد و نظـارت قدرتمنـد قـانون و اسـتانداردها، نظـارت را قـوی‌تر کنـد و اجـازه کارهـای خـارج از قـانون و اسـتانداردها را داده نشـود، قطعـا برداشـت از منـابع بـانکی وسـایر منـابع مـالي کمتـر خواهـد شـد.درنتیجه تـا زمانی‌کـه فسـاد بـزرگ نشـود، کسـی گزارشـي از مسـیر تخلفـات ارائـه نمی‌دهـد.اما اگـر ایـن اقـدامات بـه صـورت نامحسـوس و حمایـت مسـئولان بلندپایـه انجـام شـود ودسـتان نـامرئی مقـررات واسـتانداردها و گزارش‌هـای بازرسـان و حسابرسـان را شـاهد باشـیم، به‌تـدریج از ایـن نـوع تخلفـات و بـزرگ شـدن ارقـام فسـاد جلـوگیری خواهـد شـد.وهمچنین تـا زمانی‌کـه اراده لازم از سـوی مسـئولان بلندپایـه بـرای برخـورد بـا ایـن بانـدها تقویـت نشـود، همچنـان بایـد شـاهد بـروز و ظهورفسـادهای بزرگتـری خـواهیم شـد. متاسـفانه رسـانه‌ها و مسئولان بـه ارقـام درشـت و قطـور تـر شـدن پرونـده‌هاي فسـاد مـالي توجـه دارنـد درحالی‌کـه اقـلام دیگـر نیـز بایـد مـورد توجـه قـرار گیرنـد و روش استانداردسـازی حسـابداری وحسابرسـی و بازرسـی بـر همـه بخش‌هـای اقتصـاد حـاکم شـود تـا از قـدرت گـرفتن فسـادهای بـزرگ مـالي در مجموعـه‌های اقتصـادی جلـوگیری گـردد و بـه عـده‌ای اجـازه داده نشـود کـه بـا ادعـای نفـوذ در نهادهـا و دسـتگاه‌های مختلـف، بـه تخلفـات بـزر گ و کوچـک خـود ادامـه دهند.لـذا در مـورد نحـوه برخوردهـا و نحـوه اطـلاع رسـانی و شـفاف سـازی پرونـده‌ها بایـد تـدبیري اتخـاذ شـود تـا امیـد فعـالان اقتصـادی و مـردم تقویـت شـود. زیـرا اگـر عده‌ای علیـه عده ای دیگـر اطـلاع رسـانی کننـد و تخلفـات را گـزارش کننـد و عـده ای دیگـر بـه پرونـده سـازی علیـه دیگـران اقـدام کننـد و نـام و آبـروی دیگـران را زیـر سـوال ببرنـد، ایـن اقتصـاد و منـافع ملـی اسـت کـه خسـارت می‌بینـد و سـرمایه‌گذاری تولیـدی و مولـد و جـذب منـابع در راسـتای اشـتغال زایـی و کـاهش مشـکلات کشـور را تضـعیف می‌کنـد. وضـعیت گـردش مـالی بانک‌هـا، اعتبـارات، مجوزهـای واردات و

صـــادرات، وغيـره بايـد سـاماندهی شـده و شفافشـدن اقتصـاد، تجـارت و توليـد كـالا بـهجای پولیشـدن اقتصـاد مـورد توجـه قـرار گيـرد و مبنـای تشـويق فعـالان اقتصـادی بايـد توليـد و اشـتغال و سـرمايهگذاری باشـد. بايـد دسـت نـامرئی بـازار و نظارتهـای حسابرسـان و بازرسـان بـر فعاليتهـای اقتصـادی حـاكم باشـد و چشـم بينـا و ذهـن هوشـيار تعـدادي از حسابرسـان وبازرسـان بانکهـا و گمركـات و دسـتگاههای مختلـف دولتـی و خصوصـی، وزارت اقتصـاد، سـازمان برنامـه وبودجـه، ديـوان محاسـبات، بازرسـی كـل كشـور، سـازمان حمايـت از مصـرف كننـده و توليدكننـده، سـازمان نظـارت بـر قيمـت و توليـد و توزيـع كـالا و خـدمات و...كنترلهـای دايمـی و مسـتمر را در اقتصـاد حـاكم گردد.بـراين اسـاس، نـهتنها بايـد موسسـات حسـابداری و حسابرسـی و نظـارتی مسـتقل از بانکهـا بايـد بـهعنوان ابـزار نظـارتی بانـک مركـزی و حـامی حقـوق مـردم در صـحنه حاضـر باشـند و نظـارت مستمر بـر كـار بانکهـا داشـته باشـند، بلكـه بايـد برخـورد بـا ايـن پرونـدهها بـا سـرعت بيشـتری همـراه شـود وبلافاصـله بعـد از نخسـتين گزارشهـای تخلـف در دادگـاه تخصصـی بانکهـا بررسـی شـود.در اينصـورت نبايـد اجـازه داده شـود كـه گـردش مـالی ۳هزارميليـارد تومـانی يـا ۱۲هـزار ميليـارد تومـانی ظـرف چنـد سـال، تخلفـات گسـترده را موجـب شـود بلكـه بايـد در نخسـتين گزارشهـا و تخلفـات ميليـاردی بـا ايـن روش معمـول و متـداول متخلفـان، برخـورد جـدی و سـريع شـود.ابعاد فسـاد اقتصـادی تنهـا در بانکهـا گـزارش نمیشـود بلكـه در رابطـه بـا گمركـات، بـازار و توزيـع كـالا هـا و... نيـز گـزارش میشـود. متاسـفانه برخـی گروههـا و بانـدها، كالاهـايي را بـا كيفيـت پـايين و بنـام اجنـاس باكيفيـت وارد كشـور كـرده يـا بنـام لـوازم بـازي كودكـان تـرخيص میكننـد .درحـالی كـه گوشـی هـاي مختلـف موبايـل از راه قاچـاق بـه داخـل كشـور وارد میشـود، تعرفـه را كمتـر میدهنـد، ارزش كـــالا را كمتـــر میدهنـــد و در موقـــع صـــادرات، ارزش كـــالا را بيشـــتر ثبـــت میكننـد.همچنين برخـی از مـواد غـذايی و داروهـا كـه كيفيـت لازم و اسـتاندارد و سـلامت كـافی ندارنـد، توسـط وارد كننـدگان بـه بـازار سـرازير شـده و بـه قيمـت هـاي بـالا توزيـع مـي گـردد كـه در ايـن مـورد چنـدان نظـارتي بـر بـازار وجـود نـدارد. بطوريكـه قـبلا اشـاره شـده بـود كـه محمدرضـا رحيمـي معـاون اول دولـت احمـدي نـژاد در اسـفند سـال ۱۳۹۲بـدليل دسـت داشـتن در بانـد فسـاد اقتصـادي بخصـوص در ارتبـاط بـا پرونـده اخـتلاس از بيمـه ايـران وپرونـده ارزي بازداشـت شـده بـود وپرونـده رحيمـي قـبلا توسـط دادگـاه كيفـري اسـتان تهـران بـدوا رسـيدگي شـده و او را بـه ۱۵ سـال حـبس وپرداخـت ۲ ميليـارد و ۸۵۰ ميليـون تومـان ردمـال و يـك ميليـارد تومـان هـم جـزاي نقـدي محكـوم شـده بـود ولـي ايشـان بـه ايـن راي دادگـاه كيفـري اعتـراض داشـت ودر نهايـت در بهمـن ۱۳۹۳ بـا راي شـعبه ۱۱ ديـوان عـالي كشـور بـه پـنج سـال و ۹۱ روز

حبس در زندان و پرداخت ۲ میلیارد و هشتصد و پنجاه میلیون تومان رد مال و یك میلیارد تومان جریمه نقدي محكوم گردید. به گزارش سایت عصر ایران محكومیت محمد رضا رحیمي معاون اول دولت احمدي نژاد یك طنز تاریخي دولت پاكدست احمدي نژاد بود، بطوریكه احمدي نژاد بارها و بارها دولت خود را پاك دست ترین دولت تایید كرده بود و كساني را كه علیه اطرافیان دولت دهم حرف مي زدند توطعه گرایي مي خواند كه قصد تضعیف دولت را دارند. مطالب عجیب وغریبي كه احمدي نژاد بكار مي برد در شرایطي كه معاون اول خودش در یك قدمي درگیر فساد اقتصادي بود مي تواند بسیار معني دار باشد. این سایت خبری در این باره اضافه كرده بود كه پرونده خود احمدي نژاد از دوران استانداري اش در اردبیل تا شهرداري اش در تهران و نهایتا ریاست جمهوري اش بطور جدي و بدون اغماض باید مورد بررسي قرار گیرد ونیز یاد آوري كرده كه محمد رضا رحیمي در حالي به جرم فساد اقتصادي محكوم به حبس شده بود كه سالها ریاست ستاد مبارزه با مفاسد اقتصادي را به عهده داشت كه این مورد از طنزهاي تلخ روزگار احمدي نژاد است.در خرداد ماه ١٣٩٤ از سوی رسانه های کثیرالانتشار اعلام شد که بقایی معاون دوم احمدی نژاد نیز به علت اختلاس مبلغ هشتاد هزار میلیون تومانی بازداشت شده است . این دومین معاون کادر پاکدست احمدی نژاد بود ولی وضعیت محاکمه اش در پشت پرده قرار گرفت و روشن نشد و نیز رییس قوه قضایی اعلام کرده بود که نه رحیمی و نه بقایی در زندان اوین بازداشت نیستند .رحیمی که قبلا در زندان اوین بود حالا چطوری آزاد شده خدا می داند . اما ادر اوایل تیر ماه ١٣٩٤ از سوی رسانه های کثیرالانتشار اعلام شد که در دوره دولت دهم یک دکل نفتی ایران گم شده است و بطوریکه کاشف بعمل آمده که دکل گم شده ایران در خلیج مکزیک مستقر است . این موضوع را یکی از نمایندگان مجلس , عنوان کرده بود و بعد از تحقیقات از سوی مجلس مشخص گردید که در زمان زمامداری احمدی نزاد از طرف وزارت نفت این دکل به مبلغ ٨٧ میلیون دلار از غرب خریداری شده بود ولی چون پولش را کامل به شرکت غربی پرداخت نشده بود لذا این دکل نفتی دوباره از دوبی به خلیج مکزیک انتقال یافته بود . حال معلوم نشد که عوامل وزیر نفت دولت سابق بجای پرداخت کامل مبلع دکل به شرکت فروشنده غربی آیا این مقدار ارز را به نفع خود از کشور خارج کرده بود که باز هم یک اختلاس ارزی محسوب می شد و جزییات این موضوع روشن نشد . تخلفات گسترده خرید تجهیزات در دولت قبل زیاد گزارش داده شده بطورکه در باره خرید دکل نفتی موسوم به فورجیا در تیر ماه ١٣٩٤ تا حدودی از سوی رسانه ها اطلاع رسانی شده بود . در این گزارش آمده که مبلغ زیادی

از سوی شرکت تاسیسات دریایی به شرکت فروشنده پرداخت شده بدون اینکه دکلی تحویل گرفته شود . موضوع از این قرار بوده که یک شرکت رومانیایی این دکل را تامین کند اما ادعا کرد که به دلیل تحریم های اقتصادی ایران نمی تواند آنرا به ایران تحویل دهد و بر همین اساس پای شرکت واسطه به میان آمد و این شرکت بنام " دین " بوده که پول دکل را از طرف ایرانی گرفته و قرارداد معامله هم مبلغی در حدود ۸۷ میلیون دلار می شد ومی بایست در چهار قسط به فروشنده پرداخت می شد وقرار بود بعد از پرداخت قسط اول دکل نامبرده باید تحویل ایران می شد اما با وجود پرداخت هر چهار قسط خبری از تحویل دکل نشد . شرکت رومانیایی هم مدعی شده بود که اساسا هیچ پولی از طرف ایرانی دریافت نکرده و شرکت واسطه "دین" هم که مبلغ معامله را از طرف ایرانی گرفته بود (تیر ماه ۱۳۹٤) وجود خارجی نداشت. نکته اینکه در هر دولتی و در هر زمانی ممکن است فساد اقتصادی یا تخلفی صورت گردد اما وقتی حجم تخلفات و فساد ها در مجموعه ای زیاد می شود حکایت نظارت نداشتن دقیق دولت است . بطور حتم برنامه ریزی های سازماندهی شده برای سوئ استفاده از موقعیت هاست بخصوص برای کسانی که مدعی بودند پاک دست ترین دولت تاریخ انقلاب اسلامی بودند. در اواخر مرداد ۱۳۹٤ سعید مرتضوی پس از چندین مرحله محاکمه و با تخلفات گسترده در سازمان تامین اجتماعی فقط به یک سال حبس و رد مال محکوم شد بطوریکه ایشان در دهه ۸۰ دادستان تهران بوده و بعد از جریان سال ۱۳۸۸ توسط احمدی نژاد به مدیرصندوق سازمان تامین اجتماعی منصوب شده بود . و اما واقعیت هایی در خصوص عملکرد کاسبان تحریم در زمان دولت دهم چنین است . بطوریکه آنجا که فساد به کاسبی تحریم گره می‌خورد کار مشکل می‌شود. پس از توافق تاریخی ایران با امریکا و گروه ۱+۵ در تیر ماه ۱۳۹٤ روحانی رییس جمهوروقت در آخرین مصاحبه تلویزیونی خود از کاسبان تحریم خواست به دنبال شغل دیگری باشند که محاسبات سرانگشتی نشان می‌دهد تنها از محل واردات کالا، ریزه خواران تحریم میلیاردها دلار درآمد کسب کرده بودند. همچنین **بقایی** معاون اجرایی احمدی نژاد در تمام اتهامات محکوم شد . وکیل مدافع حمید بقایی، معاون اجرایی احمدی نژاد رئیس جمهوری پیشین گفت موکلش در تمام اتهامات مطرح شده در کیفرخواست صادره از سوی دادستانی، محکوم و دادگاه در هر عنوان اتهامی، اشد مجازات را در نظر گرفته است اما به گزارش تسنیم، مهران عبدالله‌پور با اشاره به اعتراض حمید بقایی به حکم صادره از سوی شعبه ۱۰۵۷ دادگاه کارکنان دولت گفت که هنوز دادگاه تجدید نظر تعیین شعبه نشده. وی با بیان اینکه موکلش هم از نظر شکلی و هم ماهیتی به حکم دادگاه اعتراض کرده

اســت، افــزود: مــا از اســاس بــه ایــن پرونــده و رأی صــادره اعتــراض و ایــراد داشــتیم.

معیارصداقت احمدی نژاد

از حمـلات محمـود احمـدی نـژاد بـه قـوه قضـائیه چیـز جدیـدی نیسـت. وی در اوایـل زمسـتان ۱۳۹۶ هـر چـه توانسـته نثـار ایـن قـوه کـرده و بعیـد هـم هسـت کـه حمـلات او بـه راحتـی و زودی تمـام شـود. در واقـع ایـن راهـی اسـت کـه محمـود احمـدی نـژاد از میانـه دوره دولـت دومـش آغـاز کـرد و هـر چـه جلوتر رفتـه‌ایم، نشـان داده کـه می‌خواهـد بـا شـدت بیشـتری بـه ایـن راه ادامـه دهـد. احمـدی‌نژاد در ایـن مسـیر دو چیـز را بـه صـورت مـدام تکـرار می‌کـرد، یکـی غیـر قابـل قبـول بـودن رفتارهـا و اقـدامات دسـتگاه قضـایی و دیگـری اینکـه در دوران ریاسـتش بـر دولـت، نیروهـایی اجـازه نمـی دادنـد او حـرفش را در ایـن زمینـه بزنـد. بـه نظـر می‌رسـید هـر دو اسـتدلال احمـدی نـژاد بهانـه‌هایی بی‌پایـه بـرای انتقـادات امـروزش باشـند. احمـدی‌نژاد کـه قـوه قضـائیه را بـه رفتارهـای منفـی مـتهم مـی کـرد، در دولـت دهـم فـردی را از ایـن قـوه بـه ترکیـب دسـتگاه اجرایـی آورد کـه رفتارهـایش تصـویر ناپسـندی از عملکـرد دسـتگاه قضـایی بـه نمـایش گذاشـت. مهـم تـر اینکـه قاضـی سـابق سـعید مرتضـوی زمـانی راهـش بـه دولـت احمـدی‌نژاد بـاز شـد کـه از همـین دسـتگاه قضـایی کـه او بـه آن حملـه مـی کنـد هـم طـرد شـده بـود. در واقـع در آن برهـه زمـانی مرتضـوی تقریبـاً هـیچ کـس را نداشـت کـه بتوانـد از مجموعـه اقـدامات او در تابسـتان ۱۳۸۸ و خصوصـاً مـاجرای کهریـزک طرفـداری کنـد، بـه جـز محمـود احمـدی‌نژاد. رئـیس دولـت دهـم سـرپناه سیاسـی شخصـی شـد کـه نـه تنهـا فقط توسط فعـالان و نـاظران سیاسـی، بلکـه حتـی در کـلام رهبـری اقـداماتش در کهریـزک تعبیـر بـه «جنایـت» شـدند. امـا ایـن تمـام مـاجرا نبـود، احمـدی‌نژاد بابـت نگـاه داشـتن همـین قاضـی تعلیـق شـده در پسـت مـدیرعاملی صـندوق تـأمین اجتمـاعی یـک بـار اساسـنامه ایـن سـازمان را تغییـر داد و بعـد از آن حاضـر شـد کـه مجلس رأی بـه برکنـاری وزیـر کـارش بدهـد، امـا پشـت مرتضـوی را خـالی نکنـد. هـر چنـد شـاید ایـن رفتـار او بـرای طرفـدارانش نشـانی از «مـرام» و «معرفـت» سیاسـی احمـدی‌نژاد باشـد امـا قطعـاً نمـادی خواهـد بـود از تنـاقض رفتـاری احمـدی‌نژاد در انتقـاداتی کـه بـه دسـتگاه قضـایی وارد می‌کنـد. بـه واقـع بـا کنـار هـم گذاشـتن گزاره‌هـای یـاد شـده، طبیعی‌تـرین نتیجـه‌گیری ایـن اسـت کـه حمایـت احمـدی‌نژاد از افـرادی نظیـر مرتضـوی و بقـایی و در مقابـل آن، حملـه او بـه دسـتگاه قضـایی نـه از جهـت دغدغـه او بـرای عـدالت بلکـه یـک دسـت و پـا زدن سیاسـی اسـت. از منظـری دیگـر هـم ایـن ادعـا قابـل اثبـات اسـت، جـایی کـه بایـد بـه احمـدی نـژاد یـادآوری کـرد اینکـه تنهـا در قبـال دفـاع از نزدیکـانش لـب بـه انتقـاد از قـوه قضـائیه می‌گشـاید نـه نشـان عـدالت طلبـی بلکـه نمایـانگر سیاسـی بـازی او در همـه عرصـه‌ها اسـت. ضـمن اینکـه حمـلات

احمـدی‌نژاد بـه دسـتگاه قضـایی در دوران ریاسـتش بـر دولـت، زمـانی کـه کـار علـی اکبـر جـوانفکر بـه اوین کشیده شد و یـا آن زمـان کـه در جریـان استیضـاح وزیـر کـارش، یکشنبه سیاه در بهارسـتان رقـم خـورد نشـان می‌دهـد او در آن دوران بـرخلاف ادعاهـای امـروزش بـرای بیـان انتقـادات چنـدان دست بسـته و زبـان بسـته نبـوده اسـت. فقـط مسـأله ایـن اسـت کـه دسـت و زبان احمدی‌نژاد فقط برای نزدیکان و وفادارانش کار می‌کرد.

چند افشا گری جنجالی وتکاندهنده احمدی‌نژاد

احمدی‌نژاد بعد از حکم قضایی بقایی در فروردین ۱۳۹۷ سکوتش را شکست و از فساد سیستماتیک مقامات عالی رتبه کشور سخن گفت. در این مورد محمود احمدی‌نژاد در نامه‌ای به رییس دادگاه تجدید نظر حمید بقایی، رانت و فساد مالی شماری از نهادها و مقامات عالی‌رتبه کشور را چنین فاش کرد. او در بخش‌هایی از این نامه نوشته بود :

- یک مشت دزد در رأس کشور نشستند و به همه تهمت دزدی می زنند ، در حالیکه در طول تاریخ ۲۵۰۰ساله ایران ، به این تعداد مقامات دزد ، کشور نداشته است**!!**

کاش امام زنده بود ومی دید که چه فسادی کشور در برگرفته**!** کاش امام خمینی امروز بود ومی شنید که مردم همه یک صدا می گویند. که خدا شاه را بیامرزد و ای کاش انقلاب نمی کردیم **!!**

- آقای حداد عادل در ریاست مجلس برای نهادهای خصوصی از بیت المال بودجه تصویب می‌کردند و خودشان حداقل دو نهاد خصوصی را در اختیار داشتند و برای آنها از پول نفت بودجه تصویب، اخذ و هزینه می‌کردند.

- جناب آقای لاریجانی رییس مجلس، همزمان مدیر بنیاد شهید مطهری نیز هستند و هر سال برای آن از در آمد کشور واز بیت الملل بودجه تصویب، اخذ و هزینه می‌کنند.

- آقایان مصباح یزدی، ری‌شهری، امامی کاشانی، شاهرودی و جوادی آملی و بسیاری از مقامات ارشد کشور نیز موسسات آموزش عالی و یا فرهنگی دارند که از بیت المال و از در آمد نفت بودجه عمومی استفاده می‌کنند.

- جناب آقای ولایتی دو موسسه خصوصی دارند که هر ساله برای آن میلیارد ها تومان از بیت المال بودجه اخذ و هزینه می‌کنند.

اگر قرار است رسیدگی با این شدت و حدت و خارج از روال قانونی انجام شود، آیا متولی نیست که به ۶۳ حساب بانکی رییس دستگاه قضا که بدون ذی حساب قانونی و بدون نظارت دیوان محاسبات، ماهیانه ده‌ها میلیارد تومان سود دریافتی آن با تشخیص فردی ایشان هزینه می‌شود رسیدگی کرد.

یا اینکه به موضوع شرکت "فؤاد ری" وابسته به آقای ری شهری که صدها میلیارد تومان خسارت و بدهی آن را ستاد اجرایی پرداخت کرد و یا به موسسه تعاون ناجا و بانک قوامین در نابودی هزاران میلیارد تومان اموال مردم رسیدگی کرد. احمدی نژاد مدارک زیر را رو کرد .

خانـدان لاریجـانی ۵ ویـلای ۱۰۰۰ متـری در بهتـرین منطقـه کنزینگتـون لنـدن دارنـد کـه اسـناد نشـان مـی دهـد کـه ۲ ویـلای آن توسـط خانـدان سـعودی خریـداری شـده و بـه لاریجـانی هـا هدیـه داده شـده . ارزش مجمـوع دو ویـلا ۸ میلیـون دلار امریکـا بـوده اسـت . یکـی دیگـر از ایـن ویلاهـا بنـام زهـرا لاریجـانی دختـر صـادق لاریجـانی اسـت کـه بـه قیمتـی در حـدود ۲ میلیـون یـورو خریـداری شـده اسـت . نیـز یکـی دیگـر از ایـن ویلاهـا بنـام جـواد لاریجـانی اسـت کـه طبـق اسـناد موجـود توسـط (سـازمان اطلاعـات انگلـیس) بـه ایشـان هدیـه داده شـده اسـت . ارزش ایـن ویـلا ۳ میلیـون دلار امریکـا اسـت . و آخـرین ویـلا متعلـق بـه فاضـل لاریجـانی اسـت کـه طبـق اسـناد، ابتـدا توسـط بابـک زنجـانی خریـداری شـده و پـول آن از طریـق بانـک مرکـزی ترکیـه حوالـه شـده و سـپس بـه مبلـغ ۳،۶ میلیـون دلار آمریکـا بـه فاضـل لاریجـانی فروختـه شـده اسـت . اسـناد منتشـر شـده در ویکـی لـیس منتشـر شـده اسـت : همچنـین احمـدی نـژاد وعـده افشـای اسـناد جاسوسـی خـانواده لاریجـانی را داد . احمـدی نـژاد اظهـار داشـت : بـیش از ۵۰۰ سـند جاسوسـی از خـانواده لاریجـانی در دسـت دارد. بطوریکـه بـیش از ۵۰۰۰ متـر امـلاک مختلـف در نقـاط مختلـف لنـدن متعلـق بـهخانواده لاریجـانی اسـت . جـواد لاریجـانی مسـئول حفـظ امـوال لاریجـانی هـا در نقـاط مختلـف جهـان هسـت . رحـیم مشـایی اظهـار داشـت : پـس از انتشـار اسـناد جاسوسـی خانـدان لاریجـانی توسـط احمـدی نـژاد ، بلافاصـله اسـناد فسـاد مـالی سـران ۳ قـوه را منتشـر میکـنم . مشـایی گفـت : بـا انتشـار اسـناد مـال خـوری از بیـت المـال بـیش از نیمـی از مـدیران ارشـد کشـور بایـد از ایـران فـرار کننـد و آنـان را بـه زبالـه دان تـاریخ ریختـه خواهنـد شـد . در پـی انتشـار اخبـار مبنـی بـر دارایـی هـای خانـدان لاریجـانی در ایـران ، احمـدی نـژاد جزییات این دارایی ها را چنین منتشر کرد .

۱-فاضـل لاریجـانی دارای یـک فرونـد هواپیمـای ضـیافتی از نـوع بوئینـگ MAX-۷۳۷ بـا شـماره ریجسـتری EP-RHN مـی باشـد کـه در آشـیانه شـرکت همـا در فرودگـاه امـام خمینـی نگهداری میشود . قیمت این هواپیما ۱۲۵میلیون دلار هست.

۲- جـواد لاریجـانی دارای ۲۰۰هکتـار زمـین کشـاورزی در سـاوه – ۳۱۵ هکتـار زمـین کشـاورزی در همـدان – ۶۰۰ هکتـار زمـین کشـاورزی در دزفـول -۱۹۰ هکتـار زمـین کشاورزی در کازرون -۲۳ هکتار زمین زیر کشت زعفران در تربت حیدریه می باشد .

۳- علــی لاریجــانی دارای ۱۵۰ قطعــه زمــین مســکونی مرغـوب در شــهر قـم اسـت . تعـداد ۵ شــهرک مســکونی در اسـتان گـیلان – تعـداد ۳۲ واحـد مسـکونی در جزیـره کـیش – تعـداد ۲ کارخانــه در جزیـره قشـم منطقــه درگاهــان – یـک بـرج ۲۷ طبقــه مسـکونی در منطقــه مینــی سیتی تهران و یک باب باغ ویلا ۲۲۰۰ در منطقه نیاوران تهران است .

تخلفات اداری در دوره زمامداری دولت دهم

در اوایل مهر ۱۳۹۵ ازمحکومیت ٤٨ هزار میلیارد تومانی دولت احمدی نژاد در صحن علنی مجلس شورای ملی رونمایی گردید. یــک پرونــده جدیــد بــرای دولت دهم رو شــد. پرونده ای که البته گویا سرانجامش هم معلوم شد. در صحــن علنـــی مجلس محمود صادقـــی، نماینده تهران در آن زمان از صــدور حکم محکومیــت ٤٨ هزار میلیارد تومانی برای دولت دهم در دیوان محاسبات مجلس خبر داد. حکمی که او گفتــه بود مبلغ ۱۲ هزار میلیارد تومان آن مربوط به شــخص محمود احمدی نژاد بوده اســت. تا پیش از ایــن دربــاره پرونده های متعدد دولت دهم در مجلس و دســتگاه قضایی خبرهای زیادی منتشــر شــده بود امـــا این برای نخســتین بود که صحبت درباره یک پرونــده ٤٨ هزار میلیــارد تومانی به میــان می آمد. امـــا مهم ترین تفاوت این مورد چیز دیگری اســت، آنجا که محمود صادقی بر صــدور حکم محکومیت برای دولت و رئیس دولت دهم در ایــن پرونده تأکید می کند. بــه گزارش رسانه «ایران» صادقی، رئیس فراکســیون شفاف ســازی و سالم ســازی اقتصاد و انضبــاط مالـــی در صحــن علنی مجلــس آن دوره گفت: بنابراعلام دادســتان دیوان محاســبات در جلسه فراکســیون شفاف ســازی و سالم ســازی اقتصاد و انضبــاط مالـــی، دولت دهم مبلغ ٤٨ هزار میلیارد تومـــان تخلف و محکومیت مالـــی قطعی دارد که مبلغ ۱۲ هزار میلیارد تومان آن مربوط به شخص رئیس دولت دهم است. از رئیس مجلس و رئیس دیوان محاسبات درخواست اجرای احکام صادره را دارم. این عضو فراکســیون امید افــزود: «آن شخص در دوره ریاســت جمهوری هشت ساله با ایجاد تشــتت و دو دستگی و ایجاد فضـــای دو قطبی در کشــور کارش را پیــش بــرد و علاوه بــر آن هرج و مرجی در نظام مالی و اداری کشور به وجــود آورد، به طوری که بیش از ۷۰۰میلیــارد دلار درآمد نفتی را به باد داد.» اما نکته اینجا بود که کسی از سرنوشــت اجرای این حکم خبردار نشد. اعضای کمیســیون اصل ۹۰ مجلس که طبق قانون، احکام دیوان محاسبات به آنها هم ابلاغ می شــود در گفت و گــو با رسانه«ایران» تأکیــد کردند کــه در ماه های آخر همان سال، یعنـــی از زمان شکل گیری مجلس دهم چنین موضوعی به آنها ارجاع نشده است. هر چند این اعضا تعداد متعدد پرونده های دولت دهم در این کمیسیون را مورد اشاره خود قرار دادند. بـــا وجود این

سرنوشــت ایــن حکم همچنــان در ابهــام ماند تا اینکه صادقی خود ســاعاتی بعد در گفت و گویی با «ایسنا» از دیوان محاسبات خواست که درباره چرایی اجرا نشدن احکام صادره در مورد ۱۲ هزار میلیاردی تخلفات مالی دولت دهم و آن که مربــوط به احمدی نژاد اســت توضیــح داده و پاسخگو باشد. وی گفــت: آقای احمدی نــژاد محکومیت قطعی پیدا کــرده و در دیوان محاســبات هــم اعتراض و هم مبلغ ۱۲ هــزار میلیارد مربوط به شــخص احمدی نژاد است تأیید شــده کــه احکام آن تاکنــون اجرایی نشده است. نماینــده تهران در مجلس افزود: در جلســه ای که با آقای فیاض شجاعی دادستان دیوان محاسبات هم داشــتیم این موضوع اعلام شد و سؤال کردیم که چرا اجرایی نمی شود و موانع اجرای این احکام چیســت؟

همچنین در هشتم مرداد ۱۳۹۶ دیوان محاسبات اظهار داشت شخص "محمود احمدی‌نژاد " مبلغ هفت هزار میلیارد تومان تخلّف کرده است . در همین مورد فیاض شجاعی، دادستان دیوان محاسبات در گفتگو با روزنامه اعتماد گفت : به تخلفات آقای احمدی‌نژاد که منجر به ضرر و زیان به بیت‌المال شده است [توسط دیوان محاسبات] رسیدگی شده، هفت حکم صادر شده است؛ ۵ پرونده نفتی و ۲ پرونده غیرنفتی بوده، همه هم قطعی و در حال اجرا هستند. همه آن موارد به مجلس اعلام شده است؛ مجلس دستش باز است و می‌تواند در مورد ایشان تصمیم بگیرد. به جهت اینکه ضرر و زیان‌هایی که ناشی از تصمیمات ایشان بود آنقدر بزرگ است که زمینه اجرای آن را نداریم. خوب باید چه کنیم. هیچ‌وقت آقای احمدی‌نژاد به اندازه هفت هزارمیلیارد تومان مالی به دست نخواهد آورد که بخواهیم آن را توقیف و به خزانه بازگردانیم. بنابراین شاید امکان اجرای حکم نباشد. البته از رقم ۴۸ هزار میلیارد تومان تخلفات دولت دهم در سال ١٣٩٤ از قبل اجرای احکام رقم ۵ هزار و ۱۰۰ میلیارد تومان وصولی داشته‌ایم اما واقعیت این است که رقم تخلفات ۴۸ هزار میلیارد تومان هیچ‌وقت صفر نمی‌شود واین تخلف به نظر می رسد. موارد تخلفات اداری در زیر آورده شده است.

۱ -آقای احمدی نژاد دستور مستقیم داده بود. مثلا گردش کار گرفته‌اند و گفته‌اند فلان کار را نمی‌توانیم انجام دهیم اما ایشان نوشته: «بسمه تعالی اقدام شود!»... دفاع ایشان حضوری نبود. به صورت مکتوب دفاع کرد. شروع رسیدگی‌ها در زمان ریاست جمهوری ایشان بود و همان زمان هم دفاعیات خودش را برای ما ارسال می کرد. منتها آن زمان توضیحاتش را با این لحن می‌گفت که خیلی به شما ارتباطی ندارد اما بعد از دوره ریاست جمهوری‌اش به صورت جزیی و ریز موارد را توضیح می‌داد.

۲- آقای احمدی‌نژاد در يك مورد به بیش از هفت هزار میلیارد تومان محکوم شد. در این مورد رای صادر و قطعی شد و به مجلس هم اعلام شد ؛ بابت واریز غیرقانونی ۲۶ هزار میلیارد ریال از محل سهم هشتاد و پنج و نیم درصد بابت میعانات گازی تحویلی به مجتمع‌های پتروشیمی و مبلغ ۴۴ هزار

میلیارد ریال (که جمع اینها هفتاد هزار میلیارد ریال می‌شود) از محل احتساب سهم ۱۴ و نیم درصد شرکت ملی نفت ایران و مواد ۱۶ و ۳۸ قانون مالیات بر ارزش افزوده به حساب سازمان هدفمندی یارانه‌ها. یعنی ایشان تصمیم گرفته این مبالغ را به حساب سازمان هدفمندی یارانه‌ها واریز کند و تخلف کرده است.

۳- مـورد دیگـر بـا موضـوع جبـران مبلـغ ۴۶ هـزار میلیـارد ریال اسـت. در ایـن مـورد بـر مبنـای دسـتور ایشـان نفـت خـام را بـا بنـزین و میعانـات دیگـر معاوضـه کـرده بودنـد. در حـالی کـه قانونگـذار اجـازه داده بـود تـا دو و نـیم میلیـارد دلار نفـت خـام بدهنـد و بنـزین بخرنـد. بـاقی آن را شـرکت نفـت بایـد از منـابع خـودش تـامین مـی‌کـرد و بعـد از اینکـه تـامین کردنـد بایـد آن قسـمت از نفـت را بـه قیمـت آزاد توزیـع مـی کردنـد. در حـالی کـه ایشـان دسـتور داده و همـه اینهـا بـا نفـت خام معاوضه و با قیمت یارانه صد تومان آن زمان توزیع شده بود.

٤- علاوه بر اینها پرونده دیگری مربوط به عملکرد مالی سازمان هلال احمر هم هست که مبلغ آن ۱۵ میلیارد تومان است که در این مورد هم ایشان محکوم شده است.

٥- پرونده دیگر مربوط به ۱۶ میلیارد تومانی است که با دستور ایشان به حساب دانشگاه ایرانیان که دانشگاه متعلق به خود ایشان است برداشت شده بود. ما این رقم را به طور کامل وصول کردیم.

٦- مورد دیگری مربوط به عملکرد شرکت ملی صنایع پتروشیمی است بطوریکه در اینجا هم ۶۰۰ میلیارد تومان تخلف قطعی داشته است.

افشاگری باند لاریجانی بر علیه احمدی نژاد.

بخشی از طوفان فساد دولت احمدي نژاد بدين ترتيب است :

۱- برباد دادن موجودي صندوق ذخیره ارزی، ۲- فساد۳۲ میلیاردی در وزارت علوم و ۱۶ میلیارد تومانی دانشگاه ایرانیان، ۳- اختلاس بزرگ مبلغ ۳۰۰۰ میلیارد تومانی،۴- اختلاس در بیمه ایران درفروردین ۱۳۸۹ و محکومیت معاون اول احمدی‌نژاد، ۵- عدم عودت اتومبیل‌های نهاد ریاست جمهوری و تصرف غیرقانونی در اموال بیت‌المال، ۶- حکم دادگاه لاهه علیه ایران برای سوآپ نفتی، ۷- فساد مالي بابک زنجانی با حمایت دولتي (۲/۵ میلیارد یورو)، ۸- تخلفات مالی هزارو۴۰۰میلیارد تومانی در دانشگاه آزاد، ۹- جنایات کهریزک با مدیریت سعید مرتضوی، ۱۰- اختلاس و فساد مالي در سازمان تأمین اجتماعی، ۱۱- تخلفات وسیع در پروژه راه آهن ایران و ترکمنستان، ۱۲- سرنوشت مبهم دکل گم شده ۸۷ میلیون دلاری، ۱۳- تخلف در پروژه غیرقانونی مبلغ ۷۰۰ میلیون دلاری واختلاس ۲۲۰ میلیون دلاری پروژه اترک ـ برکت، ۱۴- واردات خودروهای لوکس به‌جای کالاهای

اساسی با ارز مرجع به ارزش ۳٦۰۰ میلیارد تومان، ۱۵- گردش مالی بانکی۴۲ میلیارد دلاری بدون حساب و کتاب، ۱۶- کشف ۵/۱۸میلیارد دلار در حال حمل با کامیون از ایران به ترکیه توسط تاجر ایرانی (اسماعیل صفاریان نسب)، ۱۷- رانت خواری هفت هزار میلیارد تومانی سه صراف با همکاری بانک مرکزی، ۱۸- اختلاس ۱۲هزار و ۲۷۱میلیاردی بانک تجارت کرمان، ۱۹- تخلف ۲۲ میلیارد دلاری ارزی بانک مرکزی، ۲۰- اختلاس ۹۴ هزار میلیارد تومانی پدیده شاندیز، ۲۱- پرداخت پول به ۱۷۰ نماینده توسط رحیمی معاون اول محکوم به فساد و اختلاس احمدی‌نژاد، ۲۲- فساد اقتصادی و زمین خواری برادران قاچاقچی سپاه، ۲۳- اختلاس ۱۲۳میلیارد تومانی در بانک صادرات، ۲۴- اختلاس ۸۰ میلیارد تومانی در ستاد سوخت، ۲۵- تخلفات ناشی از ارز دو یا چند نرخی در بازار، ۲۶- پرداخت ۵۰ میلیارد تومانی جریمه دادگاه لاهه برای لغو یک طرفه قرارداد گازی، ۲۷- واریز نکردن هشت هزار میلیارد تومان پول نفت پالایشگاه‌ها به خزانه دولت و عدم واریز درآمد صادرات گاز به ترکیه در سال ۱۳۹۲، ۲۸- دریافت ۳۰ تا۹۰ میلیون تومان از رحیمی توسط برخی نمایندگان مجلس، ۲۹- واردات ۱۰۰ میلیون دلاری پارچه چادر مشکی و فساد میلیون دلاری در بازار سیاه «حجاب برتر»! ۳۰- فاجعه ۲۰۰ هزار میلیاردی معوقات بانکی، ۳۱- پرونده فساد ٦۵۰۰ میلیارد تومانی دریافت وام توسط یک فرد بدون حساب و کتاب، ۳۲- فساد مالی ۹۰۰ میلیارد ریالی در ستاد سوخت، ۳۳- اختلاس ۳۲۴ میلیارد تومانی مدیر عامل شرکت تبرک، ۳۴- پرونده زمین خواری و اختلاس در فروش سهام پدیده، ۳۵- اختلاس ۶۱۷ میلیونی دهیار شهرستان خواف استان خراسان رضوی، ۳۶- اختلاس ۶۷۰ میلیارد ریالی در گمرک، ۳۷- اختلاس ۸۰۰ میلیون تومانی در مجموعه شهرداری و شورای شهر سیرجان، ۳۸- اختلاس ۱۰۰ میلیارد تومانی مدیر عامل پتروشیمی ایلام، ۳۹- پاداش ۱۰۰میلیون تومانی مدیرعامل شرکت مخابرات ایران، ۴۰- پاداش سه میلیارد تومانی برای هیأت مدیره چهار بانک، ۴۱- پاداش ۸ میلیارد تومانی برای شش عضو هیأت مدیره بانک پارسیان، ۴۲- اختلاس ۵/۳ میلیارد تومانی در ایران خودرو، ۴۳- اختلاس ۱۲میلیارد تومانی در کمیته امداد، ۴۴- فسادهای میلیاردی سازمان میراث فرهنگی، ۴۵- اختلاس در سهام عدالت، ۴۶- رانت دو میلیارد دلاری در واردات کالاهای اساسی، ۴۷- واردات ۲۷ هزار خودروی لوکس مانند پورشه و لکسوس، ۴۸- فساد مالی حوزه گمرک چابهار و بازداشت مدیر آن، ۴۹- فساد ۱۶۷میلیارد و ۵۰۰ میلیون تومانی در بوشهر، ۵۰- تصرف غیرقانونی ۵۵ هکتار از اراضی ملی در استان البرز،۵۱- حق‌الوکاله ۲۰ میلیارد تومانی یک وکیل بابت پرونده‌ای دراستان مرکزی، ۵۲- انتقال ۲۰ هزار میلیارد تومان به کشورهای عربی توسط بقایی معاون احمدی‌نژاد.(افشاگری توسط یک نماینده مجلس)، ۵۳- فساد در فروش فرودگاه قشم،۵۴- اختلاس ۳۰۰ میلیارد تومانی در یکی از بانک‌های اصفهان،۵۵- ورود کامران دانشجو به باشگاه زمین خواران، ۵۶- تخلف ۱۴۰۰میلیارد تومانی دانشگاه آزاد، ۵۷-

ماجرای «دکل دوم نفتی» که در سواحل امارات آهن پاره شد، ۵۸- تخلفات مالی۱۳هزار میلیارد تومانی و زمین خواری در جزیره و منطقه آزاد قشم، ۵۹- دستگیری مدیرکل سابق سازمان غله و خدمات بازرگانی سیستان و بلوچستان به اتهام قاچاق آرد و پرونده منازل سازمانی، ۶۰- میراث بدهی ۷۵۸ هزار میلیارد تومانی در آخرین سال از دولت دهم احمدی‌نژاد، ۶۱- ساخت وساز غیرقانونی صداوسیما در عباس‌آباد تهران، ۶۲- اعطای مجوز غیرقانونی برای ساخت هتل ۷ ستاره جنگلی براساس روابط ویژه، ۶۳- بورسیه غیرقانونی ۳۰۰۰ نفر دانشجو بخارج از کشور.

فصل پنجم

تخلفات مالی وفساد اقتصادي دردولت های یازدهم ، دوازدهم وسیزدهم

رونمايي وزير نفت از پرونده جديد نفتي

در اواخر مهر ۱۳۹۴ وزيرنفت وقت ازارسال پرونده جديد نفتي به ستاد مبارزه بامفاسد اقتصادي خبرداد. به گزارش ايسنا،بيژن نامدارزنگنه ، وزيرنفت دولت يازدهم درباره سرنوشت دكل نفتی ۸۷ ميليون دلاري مفقود شده دردولت قبل گفت: "پرونده دكل نفتي مذكوردرستاد مبارزه بامفاسد اقتصادي درحال پيگيري است، امايك پرونده مفصل ترنفتي ديگروجود دارد. وزيرنفت ادامه داد: نامه اي دراين خصوص به «جهانگيري»معاون اول رئيس جمهوري ارسال كردم تا درستاد مبارزه بامفاسد اقتصادي بررسي وپيگيري شود. وزيرنفت افزود: درسالهاي گذشته درخصوص موضوع دكلهاي نفتي،كارهايي صورت گرفته كه به لحاظ اقتصادي ناسالم بوده است كه بايد بررسي شود. زنگنه درباره سرنوشت دكل نفتي مفقودشده به پايگاه خبري مجلس گفت: دكل نفتي قبلي هنوزگمشده است،البته براساس اطلاعا ت واصله درخليج مكزيك درحال حفاري است. وزيرنفت افزود: خوشبختانه قوه قضائيه درحال پيگيري پرونده دكل نفتي گمشده است وافرادي دراين رابطه دستگيرشده اند " . درهمين زمينه عضوهيأت رئيسه كميسيون انرژي گفت: بخش اعظم قرارداد خريد دكل باچين، روماني، تركيه وهلند بوده است وتعداد دكل هاي گمشده حتي ممكن است به ۱۷و۱۸دكل هم برسد. اميرعباس سلطانی درگفتگو باخانه ملت، با اشاره به اينكه موضوع دكلهاي نفتي به بهانه تحريم رخ داده است،افزود: چون تحريم وجود داشت وآقايان براي اين كه تحريم رادوربزنند،اقدام به خريد ازطريق واسطه كردند وبا تأسيس يک شركت ساختگي درتركيه قرارداد دكل فرسوده وغيرقابل استفاده بااين شركت ترک به مبلغ ۸۷ ميليون دلاربستند وبلافاصله كل پول دكل به واسطه ها پرداخت شد. سلطاني اضافه كرد: شركت «ترک ميرود» دكل فرسوده را ازيک شركت رومانيايی به مبلغ ۶۲ ميليون دلارخريداري كرده وفقط دراينجا ۲۵ ميليون دلارواسطه ها يک جابه جيب مي زنند وبعدا مشخص مي شود،كه مؤسسان واسطه اين شركت مبلغ ۸ ميليون دلاربه شركت رومانيايي پرداخت كرده اند ومابقي آنرا بين خودشان تقسيم كردند. به گفته وي، دراين رابطه رقم هاي بالايي تخلف مالی شده است وبه يک دكل و۸۷ ميليون دلارختم نمي شود،البته پرونده خريد دكلهاي حفاري به قوه قضائيه وسازمان بازرسي ارسال شد كه تاكنون هيچ اقدامي براي آن

انجام نشده است. این نماینده مردم درخانه ملت، گفت: این قراردادها عملا احرایی نشده است وقراردادها با واسطه هابسته شده که درحال بررسي است. عضوهیأت رئیسه کمیسیون انرژي اعلام کرد: هم اکنون چینیي ها مي گویند ما پس ازبستن قرارداد دکل ساختیم ودکلها روي دستمان مانده است وبراي ساخت دکلها فقط چینیها ازما ادعاي طلب ۸۰۰ میلیون دلارخسارت کرده اند.

فساد گسترده در خرید دکل های نفتی

رحمانی مدیرعامل شرکت مهندسی و ساخت تأسیسات دریایی در گفت وگو با رسانه «ایران» تشریح کرد : قرارداد ۲ میلیارد دلاری برای خرید ۳۰ دکل نفتی امضا شد که هیچ نیازی به آنها نداشتیم این دکل ها را بسیار گران خریده ایم و هنوز هم تحویل نگرفته ایم اما در صورت تحویل یا عدم تحویل آن ضرر خواهیم کرد. زمانی که تحریم های ظالمانه غرب علیه ایران تشدید می شد برخی مدعی بودند که این تحریم ها کاغذ پاره ای بیش نیست و تأثیری بر اقتصاد کشور ندارد. درحالی که در مدت اندکی دیدیم که آثار مخرب داخلی و خارجی این تحریم ها نمایان شد. از قطع روابط تجاری بین المللی و کاهش درآمدهای ارزی کشور تا رواج دلالی در سایه تحریم ها از نتایج تحریم بودند اما سود جویان تحریم منکر آن می شدند. بی شک در این زمینه بیشترین تأثیر هم متوجه صنعت نفت کشور بود. تا جایی که دلالان نفتی چه در بخش خصوصی این صنعت و چه در بخش دولتی آن جولان می دادند و تنها یکی از معروف ترین آن ها بیش از <u>۲ میلیارد یورو</u> نفت ایران را فروخت و پول آن را پس نداد. سال ۱۳۹۴ وزیر نفت یکی دیگر از رانت های نفتی کشور را که به بهانه تحریم رقم خورده بود فاش کرد. بیژن زنگنه از دکلی سخن گفت که بابت آن <u>۸۷ میلیون دلار پول</u> پرداخت شده بود اما هیچ وقت به ایران تحویل داده نشد. البته این دکل مربوط به بخش خصوصی صنعت نفت بود اما به نوعی با سرمایه و منافع کشور ارتباط داشت. مدیریت اسبق شرکت مهندسی و ساخت تأسیسات دریایی که شرکتی بنام در فعالیت های فراساحلی صنعت نفت در کل خاورمیانه است در فضای تحریم ها اقدام به خرید دکل فورچونا کرده بود تا از رانت دوران تحریم استفاده کنند. البته با روی کار آمدن دولت یازدهم و تلاش آن برای رفع تحریم ها این قبیل رانت های نفتی به حداقل رسید و اکنون بسیاری از این شرکت ها جان تازه ای گرفته اند اما به هر حال آثار مخرب تحریم ها و رانت ها

همچنــــان بــر چهــره بخــش خصوصــی کشـــــور دیــده مــی شـــــود. در ایـــــن خصــــــوص ابوالقاســـــم رحمانـــــــی مــدیرعامل شـــــرکت مهندســــــی و ســاخت تأسیســــــات دریــایی بــه رسـانه <ایـران> گفـت: برخــــلاف آنچـه تصـور مـی شـــد , تحـریم هـا بـرای بخـش خصوصـی صـنعت نفت کشـور خیلـی گـران تمـام شـد. در سـال هـای دهـه ۹۰ مـا شـاهد رانـت و دلالـی هـایی بـه بهانـه تحـریم هـا بـودیم کـه فقـط منـافع شـرکت و کشـور را بـه خـاطر سـودجویی عـده ای بـه خطـر انـداخت. وی از پرداخـت پـاداش هـای کـلان صـوری تـا خریـدهای نسـنجیده در شـرکت مربـوط بـه خـود خبــــر داد و گفـت: کســـــانی کـه عقیـده دارنـد برجـام تـأثیری بـر کشـور نداشـته بایـد توجـه کننـد کـه کمتریــــن اثـر برجـام همـین کـاهش رانـت و دلالـی هاســـــت. مـا در زمـان تحـریم مبلـغ ۸۷ میلیـون دلار بابـت دکلـی کـه اصـلا بـه کشـور وارد نشـد پـول دادیـم. البتـه ناگفتـه نمانـد کـه عـلاوه بـر آن مـورد دکـل هـای دیگـری هـم بودنـد کـه مربـوط بـه شـــــرکت تأسیســــــات دریایی نمی شــــود و بیان جزئیات آن به عهده ما نیست.

۳۰ دکل ۲ میلیارد دلاری برای خرید بدون نیاز واقعی

تعـداد ۳۰ دکـل حفـاری بـه مبلـغ ۲ میلیـارد دلاری یکـی از تخلـف هـای خریـد از چـین بـوده اسـت. دکـل هـایی کـه در داخـل کشــــور هـیچ نیـازی بـه آن وجـود نداشـت امـا بـه بهانـه تحـریم هـا و طـی یـک رفتـار هیجـانی بـا قیمتـی گـزاف خریـداری شـد. ایـن قراردادهـا بـی شــــباهت بــــه پرونــــــده دکـل گمشـــــده فورچونـا نیسـتند. رحمـانی در ایـن خصـوص اظهـار کـرد: قـرارداد خریـد دکـل هـای حفـاری در دو بخـش و در اوج تحـریم هـا بـا شـرکتی چینـی منعقـد شـد کـه بـر اسـاس آن شـرکت در بخـش خشـکی ۱۰ دکـل حفـاری و در بخـش دریـایی ۲۰دکـل خریـد. وی ادامــــه داد: ارزش ایـــن قراردادهـــا ۲ میلیـــارد دلار بــوده اســــــت کــــه در پـــی آن شـــرکت تأسیســــــات دریـایی بشـدت ضـرر کـرد. رحمانـــــی بـا بیـــــان اینکـــــه معاملـه ایـن تعــــداد دکـل نوعـــــی معاملـــــه باخـــــت- باخـت بـود تصـریح کـرد: ایـــــن دکـل هـا را بســــیار گـران خریـدیم و هنـوز هـم تحویـل نگرفتـه ایـم امـا در صـــــورت تحویـل یـا عـدم تحویــــل آن بطـور یقـین ضـرر خـواهیم کــــرد. وی ادامـه داد: ایـــــن دکـل هـا هیـــــچ کمکـی بـه فعالیـت هــــای شـــــرکت نمـی کنــــد و اکنـون نمـی دانیــــم چـه واکنشـــــی بـه ایـن قـــــرارداد نشـان دهـیم. مــدیرعامل شــرکت مهندســـی و ســاخت تأسیســــــات دریـــایی افـــزود: تـــا کنـــون مبلـــغ ۱۳۰ میلیــــون دلار پـیش پرداخـت بـه ایـن شـرکت چینـی پرداختـه ایـم وفقـط ۵ دکـل حفـــــاری دریـایی تحویـل گرفتـه ایـم. البتـــــه در فرانســــــه بـــــرای حـل ایـن مســــأله وکیـل گرفتـه ایـم کـه امیـدواریم بـا تـلاش وی حجـم ضـرر شـــــرکت بـه حـداقل برسـد و مـا بـه طـور جـدی بـه دنبـال

اصلاح این قرارداد ها هستیم. رحمانی در خصوص این دکل نفتی ۸۷ میلیون دلاری اظهار کرد: بخشی ازاین میزان دلار مربوط به قرارداد فورچونا اصلا ارتباطی با اصل قرارداد نداشته؛ بلکه رشوه و رانتی ویژه برای واسطه های این قرارداد بوده است. وی ادامه داد: اکنون این دکل به ایران نمی آید اما در صدد احیای بخشی از پول آن هستیم. رحمانی مدیرعامل شرکت تأسیسات دریایی خبر داد: شرکت تأسیسات دریایی در خارج از ایران دو شرکت را به ثبت رسانده بود تا در اوج تحریم به فعالیت شرکت کمک کنند اما مدیران عامل این شرکت های زیر مجموعه در سایه همین تحریم ها پاداش های بدون توجیه و کلانی را به خود اختصاص دادند و آنها اکنون بدون هیچ مشکلی در خارج فعالیت دارند. یکی از آنها مبلغ ٦٠ میلیون درهم و مدیرعامل شرکت دیگر ۶۷ میلیون درهم به صورت غیرقابل توجیه پاداش دریافت کردند. مدیرعامل شرکت مهندسی و ساخت تأسیسات دریایی ادامه داد: مطابق با قانون حاکم بر کشور های دیگر اگر شرکتی ۲۵ درصد عملکرد خوبی داشته باشد باید از سود شرکت به مدیرعامل آن پرداخت شود و چون فعالیت صوری این شرکت ها مثبت ارزیابی می شد مدیران آن از قانون ۲۵درصد از سود شرکت استفاده کردند و فعالیت ها را به خود اختصاص دادند. این کار ظاهرا قانونی بود اما در اصل چیزی جز فاکتورسازی نبود. وی افزود: حتی برای بی اثر کردن تحریم ها , ما تجهیزات و شناور هایی خریده بودیم که همگی به صورت تراست به نام این شرکت ها هستند و ما برای انتقال مالکیت این تجهیزات اکنون در تلاش هستیم ولی تلاش های ما تاکنون بی نتیجه بود. رحمانی با بیان اینکه هر دو مدیر متخلف از شخصیت های شناخته شده کشور هستند و تصریح کرد: درحال حاضر برای بازپس گرفتن این وجوه نه در ایران و نه در دوبی نمی توانیم کاری انجام دهیم. چراکه مدیرعامل اصلی شرکت در زمان این تخلف خود را مسئول این مشکلات نمی داند و دو مدیر متخلف دیگر نیز به تبعیت از وی هیچ مسئولیتی را نمی پذیرند. مدیرعامل سابق شرکت مهندسی و ساخت تأسیسات دریایی اگرچه پرونده قضایی دارد اما تاکنون حکم نهایی صادر نشده است. البته در سال ۱۳۹۳ با کشف این تخلف هیأت مدیره جدید به صورت جدی این کار را دنبال کردند و حتی در یک مقطع با پیگیری های انجام شده در دوبی قرار شده بود که این وجوه به شرکت بازگردد اما در عمل این طور انجام نشد .

افشای حقوق های نجومی

یکی دیگر از موارد فساد دستگاهی افشای حقوق های نجومی دریافتی مدیران عامل بانکهای دولتی و مقامات حکومتی است که در اواسط خرداد و تیر ماه ۱۳۹۵ از طریق برخی مخالفین دولتی افشا گردید. بطوریکه مطابق گزارشـــات موثق خبرگزاری فارس مدیرعامل بانک رفاه کارگران در روز پایان سال ۱۳۹۴، بالغ بر ۲۳۰ میلیون تومان دریافتی داشته است. اما به دنبال انتشار خبری با عنوان « مدیریت اشرافی سد راه اقتصاد مقاومتی، دغدغه معیشت مردم با حقوق ۲۳۴ میلیون تومانی» که در تاریخ ۱۹ خرداد ۱۳۹۵ در روزنامه کیهان منتشر شد و در آن به دریافت های غیرمتعارف یکی از مدیران بانکی کشور اشاره شده بود، معاون اول رییس جمهور وقت دستور بررسی ورسیدگی دقیق موضوع را صادر کرد. همچنین از وزیر امور اقتصادی و دارایی نیز خواست موضوع را بررســـی و گزارش آن را ارائه دهد . ولی وزیر تعاون در این باره گفته بود تخلفی در بانک رفاه کارگران در کار نبوده است و حقوقی که اعلام شده تجمیع حقوق یکسال بوده که هنوز وزیر هم با آن موافقت نکرده اســـت. با این وجود مدیرعامل بانک رفاه کارگران درمهرماه ۱۳۹۴ رقم ۱۵۰ میلیون، آبان ۲۴ میلیون، آذر ۳۶ میلیون ، دی ۶۳ میلیون، بهمن ۲۴ میلیون (رقم ها به تومان) ودر اسفند ۱۳۹۴ یکباره ۲۳۰ میلیون تومان دریافتی داشته است . به گزارش فارس در خصوص حقوق های نجومی مدیران دولتی قاضی سراج رییس بازرسی کل کشور بیان داشت طبق بازرسی های به عمل آمده تا کنون پنجاه مدیر با حقوق هنگفت ۵۰ میلیون تومانی در ماه شـــناســـایی کرده ایم. پورابراهیمی نماینده مجلس هم گفت: در حالی که سه میلیون و ۵۰۰ هزار نفر در کشور بیکار هستند برخی صد برابر حقوق حداقلی دریافت می کنند و این مسئله یک نارضایتی عمومی ایجاد می کند. در پی افشا حقوق نجومی بانک رفاه مدیر عامل همان بانک برکنارگردید . در این خصوص نوبخت در گفتگوی ویژه خبری اظهار داشـــت پرداخت حقوق مدیران دولتی ناعادلانه اســـت . خالص دریافتی مدیران نمی تواند حداکثر بیش از ۱۰ برابر خالص دریافتی کمترین دریافتی در همان ســـازمان یا شرکت دولتی باشد. و پرداخت حقوق و پاداش هاي نامتعارف بر مبنای مجوزهای صادره در دولت دهم بوده است اما قانون باید عوض شود. طبق دستور رئیس جمهور، شرکت ها، بانک ها، سازمان ها و غیره از این پس نمی توانند هیچ دستمزدی خارج از مصوبه جدید که حداکثر ۱۰ برابر کمترین دریافتی را مجاز کرده است، داشته باشند. وهمچنین روحانی گفته که هرکس نمی تواند با این شرایط کار کند، از این دولت برود. نادر قاضی پور در جلسه علنی مجلس در تیر۱۳۹۵ طی تذکری نسبت به حقوق‌های نجومی اظهار داشت: در وزارت بهداشت و درمان حقوق‌ها نجومی است که در آنجا حقوق‌های نیم میلیاردی و دو میلیاردی داده می‌شود . یک نماینده مجلس شورای اسلامی هم با اشاره

به پرداخت‌های نجومی به پزشکان گفت: این مسئله سبب شده که پزشکان ما به سمت سیستم درمان بروند و از بهداشت و پیشگیری از بروز بیماری غفلت کنند، چرا که در حوزه پیشگیری هیچ مزیت مادی برای آنها وجود ندارد . موسوی لاری هم گفته که با طرح موضوع فیش های حقوقی می‌خواهند اختلاس‌های کلان را بپوشاند و فشار بر دولت روحانی، از دولت خاتمی بیشتر شده است . سخنگوی مرکز بررسی جرایم سازمان یافته سایبری خبر داد : فردی که اخیرا سایت های دولتی ایران را هک کرد , توانست اطلاعات مربوط به بانک های اطلاعاتی دستگاه ها را در اختیار بگیرد و از جمله به ۳ هزار فیش حقوقی دسترسی پیدا کند . در این مورد رئیس کمیسیون اصل ۹۰ مجلس با بیان این که ۹۵۰ نفر از مدیران بخش های بانکی، بیمه ای و شرکت های دولتی حقوق نامتعارف می گیرند گفت: کف حقوق این افراد از ۱۵ میلیون تومان تا ۵۰ میلیون تومان است و هرچه به سقف نزدیک تر می شویم تعداد افراد کمتر می شود . قاضی محسنی اژه‌ای گفته که : افشای حقوق‌های نجومی مقابله با دولت نیست و این حقوق‌ها به‌هیچ وجه قابل قبول نیست ولی بازرسی‌ها آغاز شده است . معاون اول قوه قضاییه در گفت‌وگوی ویژه خبری گفت : سازمان بازرسی کل کشور کار بررسی را آغاز کرده و لیستی از یک وزارتخانه با پنجاه نفر مدیر آورده بودند که حقوقشان ۴۰ میلیون به بالا است بطوریکه برخی گفته بودند انتشار این فیش‌های حقوقی برخورد و مقابله با دولت است که من مخالف این هستم. . قوانین نیازمند بازنگری است.برخورد با صاحبان قدرت و ثروت آسان نیست. چون به صورت پیچیده کار می‌کنند و کشف آن ساده نیست و باید قبول کرد که زمان می‌برد . رییس دانشگاه علوم پزشکی تهران گفت: در جایی دیدم یک فیش حقوقی وجود دارد که با مبلغ ۲۲۸ میلیون تومان منتسب به وزیر بهداشت عنوان شده است. اما وزیر بهداشت چون عضو هیات علمی دانشگاه علوم پزشکی تهران است و ابلاغ وی را بنده امضا می کنم تاکید می کنم که ایشان حقوق ۸ میلیون تومانی قبل از کسر مالیات از دانشگاه دریافت می کند و هیچ گونه پرداخت دیگری به ایشان در دانشگاه و وزارت بهداشت صورت نمی گیرد و از نهاد ریاست جمهوری نیز مبلغی به عنوان فوق العاده مدیریت در حد ۴ میلیون تومان دریافت می کند. در مورد انتشار فیش های حقوقی دادستان تهران هم گفته : هکر تازه دستگیرشده قصد بزرگنمایی و زیرسؤال بردن امنیت سیستم سامانه‌های الکترونیکی راداشته وآنگونه که مدعی است، موفق نبوده وی ۳هزار فیش حقوقی مقامات دولتی را در اختیار ندارد . اما در همان سال رسانه های حکومتی اخبار گوناگونی را از حقوق های غیر متعارف سران و کارگزاران رژیم ایران منتشر کردند بطوریکه تاکنون منجر به استعفای بعضی از مدیران رده دوم شده است و مدیران شرکت های نفتی حقوق بالای ۵۰ میلیون تومان در ماه می‌گیرند. پنجاه تن از مدیران صنعت نفت براساس خود اظهاری میانگین حقوقی بیش از ۵۰ میلیون تومان دریافت می‌کنند.

در بین فهرســـت مدیران نفتی ۳ تن از مدیران یک شـــرکت توســـعه دهنده صـــنعت نفت با عناوین اختصـــاری «م.ج»، «ح.م»و «م.ج» بـه ترتیب ۵۵۹ میلیون تومـان، ۵۸۹ میلیون تومـان و ۵۱۷ میلیون درآمد و دریافتی سـالانه داشـته‌اند . مدیرعامل سـابق شـرکت تامین مالی نفت نیز ۶۸۴ میلیون تومان عایدی سالانه داشته است. درآمد «ع.د» از مدیران شرکت ملی نفت نیز ۵۵۲ میلیون تومان در سال بوده و رئیس یکی از نهادهای آموزشی وابسته به نفت ۵۵۵ میلیون دریافتی سالانه داشته است . همچنین بنا به گزارش خبری صـفدر حسینی رئیس صـندوق توسـعه ملی به دلیل افشـای فیش حقوقی نجومی اش با دو معاون خود اسـتعفا داد ولی پس از اینکه اخباری مبنی بر اسـتعفای رئیس صـندوق توسـعه ملی به دلیل افشـای فیش حقوقی نجومی منتشـر شـد مدیر روابط عمومی صـندوق توسـعه ملی اعلام کرده بود آقای صفدر حسینی امروز در محل کار خود حاضر بود . یک ســـــــال پیش برای نخســـــتین بار غلامعلی جعفرزاده خبر داده بود: « یکصد و هفتاد میلیارد تومان تخلف مالی در بنیاد شهید اثبات شـــده که با ادامه بررســـی ها مبلغ اختلاس شده چندین برابر می شود.» این عددی است که امیر خجسـته هم صـحت آن را تأیید کرد . علی صـدقی، مدیرعامل سـابق بانک رفاه کارگران به خاطر دریافت مبلغ فوق از ســـمت خود در دولت یازدهم عزل شـــد. این مبلغ صد و هفتاد میلیارد تومان جدای از ۵۰۰ میلیارد تومانی است که از بنیاد شهید به دوبی انتقال یافته بود. نمایندگان پیگیر پرونده البته می گویند مجموع ارقام مبالغ چیزی بسیار بیشتر از این بوده است.

همزمان با جلب توجه و اعتراض گســترده جامعه به حقوق‌های نجومی، عارضـــه «تیول داری» در نظام اداری ایران از ســـوی ناظران اقتصـــادی به‌عنوان یک عامل مایوس کننده جامعه مطرح و از همین تریبون درباره ابعاد نگران کننده آن هشـــدار داده شـــد. بعدها این پرســـش مطرح شـــد که چرا سیاسـت‌های اصـلاحی اقتصـادی در تله منافع گروهی بی‌اثر می‌شـود که از این عارضـه در چارچوب ادبیات «حکمرانی بد» با عنوان «تعارض منافع» یاد شد.

درخواست صدور احکام متخلفان ۱۳۷ میلیون دلاری دکل های گمشده

در ۲۹ مهر ۱۳۹۵ سخنگوی کمیسیون اصل نود مجلس دهم مطرح کرد :

ســخنگوی کمیسیون اصل نود مجلس با تشریح برخی تخلفات ۱۳۷میلیون دلاری انجام شــده در پرونــده دکل هـای گمشـده، خواسـتار اقـدام عاجـل و قاطع قوه قضائیه و صدور احکام برای متخلفان شد. ســخنگوی کمیسیون اصل نود همچنیــن بــا اشــاره بــه حساســیت ها نســبت بــه ماجــرای حقوق هــای نجومــی، یــادآور شــد کــه کل مبلــغ حقوق های نامتعارف حدود ۲۰ میلیــارد تومــان بــوده، در حالـیکـه در پرونـده دکل هـای گمشـده، ۱۳۷ میلیـون دلار از بیـت المـال حیـف و میل شـده

اســت. نماینده شــیراز در مجلس در گفت وگو با ایلنــا، با انتقاد از عــدم صدور احکام تخلف های صــورت گرفتــه در پرونده دکل هــای نفتی اعلام کــرد: یــک شــرکت واســطه ای بــدون هماهنگی بــا مالک اصلــی دکل نفتی به نــام «فورچونا» با شرکت تأسیسات دریایی ایران وارد مذاکره شده و اقــدام بــه عقد قــرارداد فــروش می کنــد و این درحالی است که اساسا دکلی در کار نبوده است وی به قــرارداد خریــد دکل نفتی دیگری نیز اشــاره کرد و گفــت: دکل نفتی «گلوبال پرل» کــه در جریان طوفان کاترینا دچار خســارت ســنگین شده بود، درسال ۲۰۰۷ میــلادی (حدود ســال های ١٣٨٦ تا ١٣٨٧) به قیمت ٣٧ میلیون دلار خریداری و برای انجــام تعمیرات به شــارجه منتقل می شــود اما به دلیل تحریم ها هیچ شرکتی حاضر به همکاری برای انجام تعمیرات نمی شــود. نماینده شــیراز ادامه داد: در نهایــت بنــا بر کارشناســی هایی کــه انجام شد حدود ٤ تا ٥ میلیون دلار ، این دکل قیمت گذاری می شــود و این در حالی است که ازسال ١٣٨٦ تا کنون حدود ٤٤ میلیون دلار به منظور خرید و نگهداری این دکل هزینه شــده که ضرر و زیان حاصل از آن با احتســاب تورم و قیمت دلار به مراتب بیش از ٥٠ میلیون دلار خواهد بود. هم چنین او در مورد فیش های حقوقی نامتعــارف تا دکل نفتی گفــت : مشــکل اینجاســت کــه چرا نســبت بــه این پرونده هــا که تخلف در آن محــرز بوده و متخلفان نیز شناســایی شــده اند، اقدامی انجام نمی شــود. ایــن نماینــده مجلــس یــادآور شــد: درحالی در چند ماه گذشــته انتقادهای فراوانی درخصــوص فیش هــای حقوقــی نامتعــارف مطــرح شــده کــه کل مبلــغ ایــن دریافتی هــا حدود ٢٠ میلیارد تومان بوده اســت اما در خصوص تخلف هــای محرز در پرونــده دکل های نفتی که تخلفــی بالغ بــر ١٣٧ میلیــون دلار انجام شــده و همچنیــن دیگــر پرونده های مشــابه در دولت دهم هیچ گونه اقدامی انجام نمی شود. نماینده شــیراز افزود: پرونده های دیگــری از تخلف های دولت دهم که به مراتب بزرگتر از دکل های نفتی است در کمیســیون اصــل ٩٠ مورد بررسی قرار می گیرد و از قوه قضائیه نیز تقاضا داریم این مسائل را جدی بگیرد.ســخنگوی کمیســیون اصــل ٩٠ مجلس با اشــاره به یکی از این پرونده هــا، اعلام کرد: در رابطه با تخلف ٤٨ هزار میلیــارد تومانی دولت دهم و تخلف ١٢میلیارد تومانی شــخص احمدی نژاد بنا بر اعلام رئیس دیوان محاسبات قطعا جلســه ای با رئیس و دادســتان دیوان محاســبات مجلس برگزار می کنیم و این موضوع را بنابر وظایف قانونی کمیســیون اصل ٩٠ پیگیری خواهیم کرد. در این مورد در سال ١٣٩٦ اعتراف وزیر نفت احمدی نژاد به اثر ویرانگر تحریم ها و گم شدن دکل های نفتی اعتراف کرده بود. بطوریکه رستم قاسمی وزیر نفت احمدی نژاد و منصور معظمی مشاور وزیرنفت دولت یازدهم در یک مناظره در باره نقش نفت در اقتصاد ایران در تلویزیون شرکت کردند. در این مناظره وزیر نفت دولت دهم برای اولین بار اعتراف کرد که تحریم ها اثر وخیم بر وضع اقتصاد و کشور

برجای می گذارد. قاسمی همچنین برای اولین بار موضوع گم شدن دکل نفتی دردولت دهم راکه پیش از این دردولتمردان احمدی نژاد تکذیب می شد، تایید کرد.

برخورد دوگانه با فیش هـای حقوقـی نامتعـارف و املاک نجومی :

یکی از نمایندگان مجلس در جلسـه علنی مجلس هم برخـورد دوگانـه بـا فیش های حقوقـی نامتعـارف و املاک نجومی، را زمینه سـاز خد شـه به اعتمـاد مردم نسبت به نظام دانسـت. به گزارش خانه ملت، وی در تذکـری بـه همه مسـئولان دسـتگاه های اجرایـی از جملـه صدا و سـیما و قوای سـه گانه گفـت: نسـبت بـه مسـائل و قضایـای جامعـه بایـد جانـب عـدل و انصـاف را رعایـت کنیـم بویژه مسـائلی که افکار عمومی به آن حسـاس هسـتند، نمونـه آن فیش های نجومی اسـت که ضمن تأکیدات رهبر معظم انقلاب در پیگیری این موضوع اما متأسـفانه قبـل از اثبات جرم از افـراد، با آبروی آنها بازی شـده امـا برعکس در قضیـه املاک نجومی با رسـانه ها و سـایت های اقدام کننـده برخـورد شـد در حالـی کـه انجـام برخوردهـای دوگانـه باعـث خد شـه دار کـردن اعتماد مردم نسبت به نظام می شود که به هیچ وجه صلاح نیست. وی گفـت: از سـوی دیگـر نبایـد از تریبـون مجلـس هـر اتهامـی را بـه هـر شـهروندی وارد کـرد بویژه افرادی کـه در پایه گـذاری نظام مؤثر بوده انـد کـه این اقدام شایسـته نیسـت؛ از آقای هاشمی رفسنجانی درخواست می کنم در دفاع از خـود و در توضیـح افـکار عمومـی طبق اصل ۷۸ قانـون اساسـی اقدام کنـد. پارسـایی افزود: از قـوه قضائیه درخواسـت دارم در رسـیدگی به پرونده هـای کلان فسـاد مالـی از جملـه پرونده ۸ هـزار میلیـارد تومانی مربوط به بانـد بابک زنجانـی، بانـد دکل هـای نفتی و دیگـر تخلفات نفتی و اقتصادی تسریع صورت گیرد و نسبت به برگرداندن اموال بیت المال اقدام شده و نتیجه به صورت شفاف اطلاع رسانی گردد.

پرونده تخلف واگذاری املاک شهرداری در دادسرا

در هشتم آبان ۱۳۹۵ دادستان کل کشـور از محرز بودن تخلف در ٤٥ مورد واگذاری های املاک شهرداری خبر داد. از زمان اعلام واگذاری های شبهه دار به برخی نزدیکان و مدیران شهرداری و اعضای شـورای شهر توسـط شهرداری وقت تهران، (م ق) شهردارتهران با رد وقوع تخلف تأکید کرد که واگذاری ها براساس مجوزهای قانونی بوده است. اما توضیحات دادستان کل در تاریخ ۸/۸/ ۱۳۹۵ در تلویزیون، نشان از بروز تخلفات در این نهاد داشت. بـه گـزارش ایسـنا، حجت الاسـلام والمسلمین منتظری دادسـتان کل کشـور در برنامه تلویزیونی گفت وگـوی ویـژه خبـری، تصریـح کرد: شـهرداری تهران به لحاظ گسـتردگی که داشته تعداد ۱۰٤ تعاونـی را تشـکیل داده بود ، کـه

این تعـداد تعاونی هـا در بخش های مختلـف شــهر تهـران تشــکیل شـدند و یک میلیون و ۷۰۰ هـزار مترمربــع بــه شــرکت های تعاونـــی زمین واگــذار شد که اشــکال قانونی نــداشت و تخلفی هم صورت نگرفته. وی اضافه کرد: اما یک سری املاکــی هســت که بــه صــورت آپارتمان بــه دســته دیگــری از مدیــران و کســانی کــه در شــهرداری شــاغل بودنــد، واگذار شد. شــهرداری با مجوز شــورای شــهر می توانســت بــه این افــراد تخفیف بدهــد. ما بررســی کردیم و دیدیــم کــه بیش از حد مجــاز، تخفیف داده شــده اســت. بــه فــرض اگــر می بایــست ۳۰ درصد تخفیف داده شــود، ۵۰ درصد تخفیف داده شــده است. وی افزود: افــرادی که امــلاک در اختیارشــان بوده و صاحب خانه نبودند به شــرکت تعاونی معرفی شدند که شــرکت تعاونی آنها را به عضویــت درآورده و به آنها ملک داده کــه ایــن موضوع نوعی اشــکال شــکلی و ماهوی دارد. منتظری تصریح کرد: طبق بررسی هایی که ما انجام دادیم،۱۵۰ نفر ازافرادی هســتند که از مجموعه شهرداری بوده انــد و می توانســتند از امکانــات و تسهیلات شــهرداری اســتفاده کنند ولی بایــد در تعاونـــی عضو می شــدند که این کار صورت نگرفته بود ولی ملک به آنها داده شده بود و تخفیف هایی هم به آنها ارائه شده که باید برگردد. قیمت آن تخفیف ها باید کارشناسی و رصد شود که چند درصد تخفیف گرفتند و چقــدر غیرمجاز انجام شده است. به گفته دادستان، شماری که واگذاری هــا بــه آنها به صــورت غیرمجاز محاسبه شده، باید برگردانده شود. دادســتان کل کشــور ادامــه داد: در بررســی های ما مشــخص شــد که حدود ۲۹ نفــر کســانی هســتند کــه خــارج از شــهرداری بــوده و با معرفی، یک ســری آپارتمان هــا به آنها واگذار شــده که طبق مقــررات قانونی تخلف قطعی اســت و باید رسیدگی شود و معامله باطل است. مــا به شــهرداری هــم موضــوع را گفتیم البته یک تعداد دیگر هم کســانی بودند که خارج از تعاونی و به صورت مستقیم املاک به آنها واگذار شده بود؛ درمجموع ٤٥ نفر شــدند کــه این تعداد قراردادشــان باطــل بــود و بایــد فســخ می شــد. به شــهرداری موضــوع را اعلام کردیم و شهرداری نیز اقدام لازم را انجام و٣٦ مــورد از آن را ابطــال کــرد. البته ۹مــورد باقــی مانــده که آن هم مســلما باطل است و باید رسیدگی شود. منتظری اضافه کرد: ما گزارشــی را به صورت جامع محضر رئیس قوه قضائیه مطــرح کردیــم و ایشــان دســتور داد کــه گــزارش به دادســرای تهــران بــرود. البته ناگفته نماند که در مجموع ما به این موضوع نرســیدیم که فســاد ســازمان یافته ای در شــهرداری رخ داده اســت چــرا کــه بــه موضوع در دادســرا نظرمــان باید حتمــا بررسی شود و بعد ببینیم که در این داد و ستدها جرمی رخ داده یا خیر.

بازهم اختلاس در دو بانک

در آبان ماه 1395 دادســتان کل کشــورهم چنین در ادامــه از حدود هزارودویست میلیارد تومان اختلاس در دو بانــک ملی و ملت خبر داد و گفت: پول هــا از دست رفتــه و پرونده فعلا مطرح است، پنج نفر از عوامل اصلی بازداشت شــده اند و یکی از بدهــکاران هم فراری و از طریق دادســتان تهــران تحت تعقیب اســت. بــه گفتــه منتظــری، از مجمــوع هزار و دویست میلیارد تومان, مبلغ ۸۰۰ میلیارد تومــان، مربــوط بــه بانــک ملــی بــوده که ۳۰۰ میلیارد تومان آن برگشــته است. در بانک ملت هم ۳۰۰ میلیارد تومان اختلاس شــده که ۱۲۰ میلیارد تومان آن برگشــته و بخشــی از آن در خــارج از کشــور از طریــق پلیــس اینترپــل شناســایی و توقیف شــده و ما به دنبال متهم اصلی هستیم.

ماجرای واردات خود رو سواری پورشه به نام زنان روستایی

بــه نقــل از گــزارش گــروه اقتصــادی گمــرک ایــران دربــاره مــاجرای واردات خودروهــای لـوکس بـه نــام زنــان روسـتایی در سـال هـای ۱۳۹۳ و ۱۳۹٤۱ بـه ایـران کـه در پـاییز ۱۳۹٦ توسـط یکـی از نماینـدگان مجلـس مطـرح شـده بـود در زیـر آورده شـده : آن گونـه کـه در گـزارش گمـرک آمـده ، ایـن اسـت کـه ادعـای قاچـاق بـودن خودروهـای سـواری لـوکس پورشـه کـذب محـض اسـت و موضـوع صـرفاً مربـوط بـه فـرار مالیـاتی سـودجویان بـرای نپـرداختن مالیـات بـر کــارت بازرگــانی بــوده کــه اتفاقــاً نخســتین ســازمان شــاکی ایــن کارت‌هــای بازرگــانی یکبارمصــرف گمــرک بــود .در ادامــه آمــده بــود کــه ایــن مــاجرا بــه سوءاســتفاده برخــی وارد کننـدگان از مـردان و زنــان روسـتایی و افـراد بـی بضـاعت مربـوط می‌شـود. ایـن افـراد بـرای فـرار از پرداخـت مالیـات بـر کـارت بازرگـانی اقـدام بـه اخـذ کـارت بازرگـانی از اتـاق بازرگـانی و صــنایع و معــادن بــه نــام ایــن افــراد نمــوده و خودروهــای لــوکس را وارد مــی کردنــد.این موضـوع طـی سـالیان متمـادی ادامـه داشـت تـا اینکـه بـا الکترونیکـی شـدن گمـرک و راه‌انـدازی سـامانه جـامع گمرکـی، امکـان رهگیـری و تجمیـع اطلاعـات وارد کننـدگان بـه تفکیـک واردات هـر کـالا بـویژه خـودرو فـراهم شـد. لـذا عملکـرد گمـرک در سـال ۱۳۹٤ مـورد بـازبینی قـرار گرفـت ومسـئولان امـر متوجـه شـدند کـه تعـداد زیـادی خـودروی لـوکس بـه نـام دو زن وارد کشـور شـده اسـت همچنـین مشـخص شـد کـه خودروهـای وارداتـی پـس از اخـذ مجوزهـای ثبـت سـفارش و پرداخـت حقـوق و عـوارض گمرکـی وارد کشـور گردیـده یعنـی همـه تشـریفات قـانونی طــی شــده اســت. در بررســی بیشــتراز پرونــده‌های الکترونیکــی ایــن افــراد و واردات تعــداد زیـادی خـودروی لـوکس بـا کـارت بازرگـانی آنهـا، بـه دسـتور رئـیس کـل وقـت گمـرک ایـران مقـرر می‌شـود هویـت ایـن دو زن بـه دلیـل احتمـال فـرار مالیـاتی بیشـتر بررسـی شـود. بازرسـان گمـرک ایـران بـا تحقیقـات بیشـتر محـل زنـدگی آنهـا را شناسـایی کـرده و متوجـه می‌شـوند کـه ایـن

دو زن ساکن روستا بوده و بضاعت مالی آنها کمتر از ۱۰ میلیون تومان بود اما به نام آنها صدها خودروی لوکس وارد کشور شده بود و برآورد مالیات بر کارت بازرگانی آنها به چندین میلیارد می‌رسید. با جدی شدن موضوع و توقیف تعدادی از خودروهای پورشه این افراد بویژه در گمرکات استان مازندران، صاحبان اصلی خودروها بویژه خانم م.د.د اقدام به شکایت از مسئولان گمرک بویژه مدیر کل گمرکات استان مازندران به جرم توقیف غیر قانونی خودروهای آنان در گمرک می‌کنند. تعداد ۱۰ دستگاه خودروی پورشه این افراد با مقاومت مدیر کل گمرکات استان مازندران توقیف شده بود که در آن زمان خودرو ها در محوطه گمرکی بندر نوشهر نگهداری می شدند.اما تمام ماجرا به اینجا ختم نمی‌شود، در پاییز ۱۳۹۶ یکی از نمایندگان مجلس با روایتی اشتباه و غیر واقعی از ماجرای سودجویی با نام یک پیرزن روستایی، تفسیر نادرستی از ماجرای واردات ۶۰۰ سواری بنز و پورشه را داشت. این نماینده مجلس حتی یک جلسه هم برای بررسی واقعیت‌های موضوعات ادعایی با مسئولان گمرک برگزار نکرد و با ادعاهای نادرست مسائل را وارونه جلوه داد در حالی که مدیر کل گمرک مازندران به‌خاطر ایستادگی درخصوص اخذ مالیات بر کارت بازرگانی که هیچ ارتباطی به وظایف گمرک نداشته وهمچنین مقاومت درمبارزه با کارت‌های بازرگانی اجاره‌ای و یکبارمصرف تا این زمان در مظان بیش از ۳۰ مورد شکایت توسط سودجویان قرار گرفت و مجبورشد درمحاکم مختلف حضور یابد و ازاقدام گمرک درخصوص کم کاری دستگاه‌های متولی صدورکارت‌های بازرگانی اجاره‌ای وعلی الخصوص مربوط به همین خانم روستایی دفاع کند.

فساد اقتصادی سال ۱۳۹۶

در رابطه با فساد اقتصادی سال ۱۳۹۶ باید به گزارش یک روزنامه نگار با عنوان" مافیای واردات غیر قانونی حدود ۶۵۰۰ خودرو کیست؟ " توجه کرد :

تاریخ تیرماه ۱۳۹۶ را خیلی‌ها فراموش نخواهند کرد. روزی که سایت ثبت سفارش خودرو توسط سازمان توسعه تجارت و به دستور محمد رضا نعمت زاده وزیر وقت صنعت، معدن و تجارت بسته شد. در همان روزهای اول این اتفاق کارشناسان و وارد کنندگان تصور می‌کردند قفل سایت ثبت سفارش خودرو یک هفته ای باز می‌شود و البته حق هم داشتند چرا که برخی از مسئولان سازمان توسعه تجارت به روزرسانی سایت را دلیل توقف ثبت سفارش خودرو اعلام کردند. بعد از سه هفته از اجرای طرح، مجتبی خسروتاج معاون وزیر صنعت، معدن و تجارت به شایعات

پایان داد و گفت تا اطلاع ثانوی سایت ثبت سفارش خودرو بسته خواهد ماند و هیچ خودرویی از ٤ تیرماه ١٣٩٦ اجازه ثبت سفارش ندارد. دلیل این تصمیم هم جلوگیری از خروج ارز و واردات گسترده خودروهای خارجی در سال ١٣٩٥ عنوان شد.در مدت بسته بودن سایت ثبت سفارش خودرو، دولت به این فکر افتاد که با دستکاری تعرفه‌های واردات خودرو مانع از واردات انبوه شود. در نهایت هم تعرفه واردات خودرو از ٢٥ درصد تا ٤٥ درصد افزایش یافت. این تعرفه‌ها صدای وارد کنندگان خودرو را در آورد و به همین جهت آنها شکواییه خود را به دیوان عدالت اداری بردند و با آنکه دیوان عدالت اداری به نفع وارد کنندگان و برگشت تعرفه‌ها رأی داد اما وزارت صنعت، معدن و تجارت زیربار نرفت و واردات خودرو را منوط به تعرفه‌های جدید کرد. بدین جهت وارد کنندگان خودرو دست به دامن نمایندگان مجلس شدند و طرح دو فوریتی برگشت تعرفه‌ها به مجلس رفت .

اعلام یک تخلف بزرگ – درست در زمانی که واردکنندگان، دولت و فعالان بازار خودرو به دنبال برگشت تعرفه واردات خودرو به سال ١٣٩٥ بودند، انجمن وارد کنندگان خودرو از تخلفی بزرگ در این حوزه خبر داد و اعلام کرد در مدت بسته بودن سایت ثبت سفارش هزاران خودرو به صورت غیر قانونی ثبت سفارش شده و وارد کشور شده است. در ابتدا مجموعه‌های مختلف تکذیب کردند اما با گذشت یک ماه از اعلام تخلف، وزارت صنعت، معدن و تجارت هم موضعگیری کرد و تخلف واردات خودرو را تأیید کرد. بعد از تأیید وزارت صنعت، معدن و تجارت هیچ اطلاع رسانی دیگری در این باره صورت نگرفت و مسئولان اظهار می‌کردند که مراجع قضایی در حال بررسی چگونگی تخلف و افراد متخلف هستند.البته مسئول حراست وزارت صنعت، معدن و تجارت هیچ زمان حاضر نشد نسبت به اتفاق‌هایی که در بخش واردات خودروهای خارجی صورت گرفته، مصاحبه ای کند.

ماجرا چه بود؟ : ماجرای تخلف که وزارت صنعت، معدن و تجارت و گمرک تأیید کرده‌اند به واردات ٦ هزار و ٤٨١ خودرو در زمان بسته شدن سایت ثبت سفارش خودرو برمی‌گردد.انجمن وارد کنندگان که این خبر را رسانه‌ای کرده بود گفت برخی از وارد کنندگان در روزهایی که سایت ثبت سفارش خودرو بسته بود انواع خودروهای خارجی را وارد کردند و این موضوع در مورد خودروهای ممنوعه (بالای ٢٥٠٠سی‌سی) هم صدق می کرد. گویا این افراد با پرداخت پول بین ٥ تا ٢٠ میلیون تومان به یک سری از واسطه‌ها دسترسی شان به سایت سازمان توسعه تجارت باز شده بود و توانستند بدون محدودیت خودروهای مورد نظر خود را وارد کنند.

ادعای هک شدن سایت و تکذیب وزارت صنعت، معدن و تجارت

بعد از مدت‌ها سکوت ناصر سراج در مورد تخلف واردات خودرو اظهار نظر کرد. وی موضوع هک شدن سایت ثبت سفارش خودرو را پیش کشید و گفت خودروهای وارداتی به واسطه هک شدن سایت سازمان توسعه تجارت وارد کشور شدند. وی گفت: متأسفانه سایت وزارت صنعت، معدن و تجارت

هک شد و حدود ۵ هزار خودرو مدل بالا و گرانقیمت وارد کشور شد که از این تعداد حدود ٤ هزار خودرو ترخیص و وارد بازار شد و هزار خودرو دیگر همچنان در گمرک است که امیدواریم در این خصوص نیز تصمیم گیری شود. در حالی که کارشناسان و فعالان بازار خودرو از هک شدن سایت ثبت سفارش واردات خودرو متعجب شده بودند وزارت صنعت، معدن و تجارت هک شدن سایت ثبت سفارش وزارتخانه را تکذیب کرد و ضمن تأیید تخلف در ورود ٦٤٨١ خودرو به گمرکات کشور از پیگیری برای برخورد قانونی با متخلفان خبر داد. این مجموعه اعلام کرد، بررسی‌های انجام شده از سوی وزارت صنعت، معدن و تجارت مشخص کرد که در مجموع ٦٤٨١ خودرو با تخلف وارد کنند-گان و سامانه ثبت سفارش، به گمرکات کشور وارد شده که از این تعداد، ۱۹۰۰ خودرو ترخیص شده و مابقی خودروها همچنان در گمرک مانده و سازمان تعزیرات حکومتی و دستگاه‌های نظارتی و اطلاعاتی در حال بررسی موضوع تخلف ترخیص ۱۹۰۰خودرو به کشور هستند. این گفته در شرایطی بود که در کمترین حالت ممکن به ازای هر یک دستگاه خودرو از ٦ هزار و ٤٨١ خودرو سود ۷۵ میلیون تومانی عاید وارد کنندگان متخلف شده بود. مهدی دادفر، دبیر انجمن وارد کنندگان خودرو با اعلام این موضوع هک شدن سایت ثبت سفارش خودرو را جای تعجب دانست و به رسانه «ایران» گفت: متأسفانه عده‌ای از وارد کنندگان خودرو دست به این تخلف بزرگ زدند.افراد چابک در بازار خودرو که باعث فساد اقتصادی و فرارمالیاتی می‌شوند فضای رانتی را ایجاد کردند، وارد کنندگان خودرو هم از این افراد به ستوه آمدند.وی تأکید کرد: اقدام و تصمیم‌های غیرکارشناسی و بی‌توجهی به نظرات کارشناسان باعث شد چنین فساد اقتصادی در موضوع خودروهای وارداتی صورت گیرد.حال خودروهای وارد شده به کشور معلوم نیست چه سرانجامی خواهند داشت بخصوص آنکه تمام آنها بدون گارانتی است. درست است که واردات رسمی صورت گرفته اما ۳ درصد بابت ارائه خدمات پس از فروش به نمایندگی‌های رسمی پرداخت نشده است. وی تأکید کرد: وزارت صنعت، معدن و تجارت باید مشخص کند که چگونه برخی‌ها به سایت ثبت سفارش واردات خودرو وصل شدند و توانستند بدون دردسر و وقت اضافی نسبت به ثبت سفارش، واردات و ترخیص خودرو اقدام کنند.

أسامی وارد کنندگان خودرو با ارز دولتی در سال ۱۳۹۷ سانسور شد

لیست دریافت کنندگان ارز دولتی در شهریور ۱۳۹۷ در حالی از سوی بانک مرکزی منتشر شد که در این لیست از وارد کنندگان خودرو وبسیاری اقلام درشت دیگرکه نقش موثری در التهابات بازار داشته اند،خبری نبود . به گزارش خبرنگار رسانه مهر، بانک مرکزی با انتشار اطلاعیه ای، لیست اسامی و میزان ارز تخصیصی به وارد کنندگان کالاهایی که از سوی وزارتخانه صنعت، معدن و صنعت، معدن و تجارت مشخص شده را منتشر و تاکید کرد که این لیست در برگیرنده تمام کالاهای مربوط به تامینِ

ارز توسط بانک مرکزی نیست. با این تصریح بانک مرکزی، بطور طبیعی انتظار می رفت لیست منتشر شده صرفا محدود به تمام اقلام و کالاهای مرتبط با حوزه صنعت، معدن و تجارت باشد اما با کمال تعجب در این لیست از اسامی وارد کنندگان خودرو، قطعات خودرو، لوازم صوتی و تصویری و بسیاری از اقلام درشت دیگر که در التهابات قیمتی در همان سال در بازار نقش موثری داشته اند، خبری نبود. در لیست منتشر شده از سوی بانک مرکزی، اسامی شرکتهای وارد کننده از گوشی موبایل و حبوبات و خوراک دام گرفته تا کود و کره و کاغذ درج شده بود و مشخص نشد چرا در این لیست از اسامی شرکتهایی که اقلام درشتی مانند خودرو و قطعات خودرو را با ارز دولتی وارد کرده اند، خبری نبود. **چرا آمار وزیر ارتباطات و بانک مرکزی مغایرت داشت؟**

فهرست منتشر شده از سوی وزیر ارتباطات درباره میزان ارز دریافتی از سوی شرکت های وارد کننده گوشی همراه با فهرست منتشر شده بانک مرکزی دارای چند مغایرت بود. به گزارش خبرنگار مهر، لیست وارد کنندگان کالاهایی که از سوی وزارتخانه صنعت، معدن و تجارت مشخص شده و منتشر یافته بود, اسامی وارد کنندگان گوشی تلفن همراه نیز به چشم می خورد. اما اعداد مندرج در این لیست، در بخش واردات گوشی، با اعدادی که وزیر ارتباطات در اواخر شهریور۱۳۹۷ منتشر کرد، مغایرت داشت به عنوان نمونه در فهرست منتشر شده از سوی وزیر ارتباطات ، میزان ارز دریافتی شرکت نودیس پرداز مبلغ ۲۶ میلیون و ۶۵۷ هزار و ۲۶ یورو اعلام شده بود اما در لیست منتشر شده بانک مرکزی، این شرکت از بانک ها و سامانه نیما در مجموع مبلغ ۲۲ میلیون و ۹۷۳ هزار و ۴۵۲ یورو دریافت کرده بود، بنابراین این دو عدد، با هم ۳ میلیون و ۶۸۳ هزار و ۵۷۴ یورو مغایرت داشت. این مغایرت در مورد سایر شرکتهای وارد کننده گوشی تلفن همراه نیز وجود داشت. علت مغایرت آن بود که وزیر ارتباطات به میزان گوشی های همراه ثبت سفارش شده اشاره کرده اما بانک مرکزی آمار ارز تخصیص داده شده از سوی بانک ها و سامانه نیما را منتشر کرده بود همچنین در لیست منتشر شده وزیر ارتباطات، نام شرکت داتیس امرتات با مبلغ ۹ میلیون و ۴۹۲ هزار و ۵۰۵ یورو ثبت سفارش وجود داشت اما نام این شرکت در لیست بانک مرکزی وجود نداشت که این موضوع نشان می دهد که این شرکت تاکنون موفق به دریافت ارز دولتی نشده بود در همین حال در لیست بانک مرکزی نام شرکت بازرگانی تامین اجتماعی به چشم می خورد که ۳۶۶ هزار و ۳۸۱ یورو ارز دولتی دریافت کرده اما نام آن در فهرست وزیر ارتباطات وجود نداشت.

لیست دریافت کنندگان ارز دولتی منتشر شد

به گزارش گروه اقتصادی، «رئیس جمهوری وقت به وزیر صنعت، معدن و تجارت دستور داد تا ظرف ۱۵ روز موضوع تخلف در واردات خودروی خارجی و نیز توزیع خودرو توسط خودروسازان داخلی

را بررسی و هر گونه تخلف را صریحاً به مردم و دستگاه قضایی اعلام کند.» این خبر کوتاه که در پایگاه اطلاع رسانی ریاست جمهوری منتشر شد، حکایت از ضرب الاجل رئیس جمهوری وقت برای معرفی متخلفان واردات غیرقانونی یا توزیع درصنعت خودرو داشت. یک هفته بود که مسئولین دولتی برای شفافیت در حوزه تخصیص ارزی و واردات بسیج شده بودند. حالا بعد تخلف اعلام شده از سوی مراجع نظارتی برای ثبت سفارش و واردات بیش از ٦٤٠٠ خودرو از مسیرهای غیر قانونی و همچنین دریافت گزارش‌هایی از نارضایتی مردم و مصرف کنندگان از نحوه توزیع و قیمت گذاری محصولات خودروسازان داخلی، حسن روحانی رئیس جمهوری وقت ضمن تأکید بر لزوم شفافیت و مقابله با هر گونه فساد، به محمد شریعتمداری وزیر وقت صنعت، معدن و تجارت دستور داد تا ظرف ۱۵ روز هر دو موضوع را بررسی و چنانچه هر گونه تخلفی صورت گرفته، متخلفان را هر چه سریعتر به مردم و دستگاه قضایی معرفی کند. پیش از این دستور رئیس جمهوری، لیستی ۵۳ صفحه‌ای که در آن عنوان ١٤٨٢ شرکت دریافت کننده ارز دولتی وجود داشت، منتشر شد و یکی از مبهم ترین نکته‌های آن در همین حوزه خودرو، قطعات آن و شرکت‌های وارد کننده بود. محمد علی کریمی، سخنگوی بانک مرکزی اعلام کرد که این لیست را وزارت صنعت در اختیار بانک مرکزی گذاشته و گفت:« اسامی درج شده در فهرست بانک مرکزی که مشمول ۱۵۰۰ قلم کالا است، درست بر مبنای درخواستی که وزارت صنعت، معدن و تجارت از بانک مرکزی داشته و بدیهی است که اگر اقلامی درون این لیست جای ندارد، در فهرست ارسالی از سوی وزارت صنعت، نام آن درج نشده بود. اما اصل ماجرا از زمانی شروع شد که بعد از اعتراض و اعتصاب بازار موبایل و بازار بزرگ تهران، محمد جواد آذری جهرمی اسامی شرکت‌های دریافت کننده ارز دولتی در حوزه ارتباطات را منتشر کرد. لیستی که نشان می‌داد این شرکت‌ها مبلغ ۲۲۰ میلیون و ۶۴۳ هزار یورو ارز دولتی دریافت کرده اما فقط ۷۵ میلیون و ۲۸۳ هزار یورو گوشی از گمرک ترخیص شده بود. پس از آن ریاست جمهوری نیز به تمام دستگاه‌ها دستور شفافیت و اعلام اسامی دریافت کنندگان و وارد کنندگان ارز داد. مسعود کرباسیان، وزیر امور اقتصادی و دارایی وقت نیز اعلام کرد که اطلاعات میزان و ارزش کالاهای وارداتی هر روز روی سایت گمرک منتشر می‌شود. اما محمد شریعتمداری، وزیر وقت صنعت، معدن و تجارت در ابتدا مخالف انتشار جزئیات اسامی شرکت‌ها بود که در نهایت، وزارت متبوع او نیز لیستی را برای انتشار به بانک مرکزی تحویل داد.

در فهرست دریافت کنندگان ارز دولتی چه خبر بود؟

در این لیست برخی از انواع مواد غذایی مانند گوشت، ذرت، جو، عدس، لپه، موز و برخی از انواع لوازم خانگی مانند اجاق گاز، چای ساز، اتو، بخارشوی وجود داشت. برخی از دیگر کالاها مانند انواع کاغذ، قطعات کامپیوتر و تلفن همراه نیز در این لیست دیده می شد. اما در حوزه خودرو و قطعات

خودرو تنها میزان و اسامی شرکت‌های وارد کننده تایر اعلام شده بود. تنها نام دو شرکت خودروسازی در این میان به چشم می‌خورد، شرکت اول ماموت خودرو بود که ۳ هزار و ٦٤١ یورو چای ساز و قهوه ساز با ارز دولتی وارد کرده و یکی از مدیران آن اعلام کرده بود که این کالا برای عرضه به عنوان لوازم جانبی بوده است. ایران خودرو نیز برای واردات تایر خودرو سواری یک میلیون و ۸۷۵ هزار و ٧٤٤ دلار ارز دولتی دریافت کرده بود. درباره خودروهای وارداتی، قطعات خودرو و دیگر خودروسازان نیز هیچ اطلاعاتی موجود نبود. این در حالی بود که در سه ماهه اول سال۱۳۹۷ واردات قطعات خودرو در صدر لیست کالاهای وارداتی کشور قرار داشت و آمار گمرک نشان می داد که در دوماهه اول همان سال حدود ، ۵۰۰ میلیون دلار قطعه خود رو وارد کشور شده اما ردیف تعرفه ۹۸۸۷ در لیست ارزبگیران بانک مرکزی ذکر نشده بود. اما گوشی‌های موبایل یکی از پر سر و صدا ترین کالاها در همان سال بوده‌اند که برای واردات آنها بیش از ۲۲۰ میلیون یورو ارز دولتی تخصیص داده شده بود. مهدی محبی رئیس وقت اتحادیه دستگاه‌های مخابراتی، ارتباطی و لوازم جانبی در این باره گفت: «همه برندهای تلفن همراه موجود در بازار از ارز دولتی ۴۲۰۰ تومانی برای واردات سه ماهه گذشته استفاده کرده‌اند و هیچ تفاوتی در برندها برای اختصاص ارز وجود نداشته است، چراکه طی سه ماهه گذشته طرح رجیستری اجرا شده و هیچ دستگاه تلفن همراهی نمی‌تواند از طرق غیرقانونی یا قاچاق به کشور وارد شود.» بررسی‌ها همچنین نشان می داد که از ۲۱ فروردین ماه ۱۳۹۷ مبلغ ٦٥ میلیون یورو ارز دولتی (رسمی) با نرخ ٤٢٠٠ تومانی برای واردات کره صرف شده، اما این کالا ۵۰ درصد افزایش قیمت داشته است. حتی علی رجبی- رئیس وقت اتحادیه فروشندگان لبنیات نیز در این باره به ایسنا گفت:« برای ما به عنوان توزیع کننده و فروشنده لبنیات و کره نیز سؤال است که چرا باید این محصول با افزایش قیمت این چنینی مواجه شود درحالیکه نه تنها ارز ۴۲۰۰ تومانی گرفته بلکه بسته بندی و قالب بندی آن هزینه چندانی ندارد. در حوزه مواد غذایی دیگر حدود مبلغ ۲۰۰ میلیون یورو نیز برای واردات گوشت اختصاص داده شده بود اما قیمت این کالا ۲۰ درصد افزایش یافته بود . بر اساس لیستی که در همان سال منتشر شد، تعداد ۱۲۲ شرکت وارد کننده گوشت بالغ بر ۱۹۳ میلیون و ۷۹۲ هزار و ۳۷۵ یورو ارز دولتی دریافت کرده بودند .

نظر بانک مرکزی در مورد مفقود شدن ۹ میلیارد دلار

از زمانی که دولت لیست دریافت کنندگان ارز دولتی را رسانه ای کرد، حساسیت جامعه نیز درباره چگونگی هزینه ارز دولتی افزایش یافت. در لیستی که توسط بانک مرکزی منتشر شد، تخلفات زیادی از سوی وارد کنندگان مشاهده شد که به دستور فوری رئیس جمهوری وقت برای برخورد با سوء استفاده کنندگان منجر شد. اما طی خبری که در فضای مجازی دست به دست شد که به گم شدن ۹

میلیارد دلار ارز دولتی اشاره داشت، خبری که از همان ابتدا از سوی نهادهای ذیربط تکذیب شد. بر همین اساس بانک مرکزی در اطلاعیه ای اعلام کرده بود : یکی از خبرگزاری‌های داخلی در خبری با عنوان «سرنوشت نامعلوم ۹ میلیارد دلار ارز ۴۲۰۰ تومانی» به نقل از آقای یوسفیان ملا عضو کمیسیون برنامه و بودجه مجلس مطرح کرده بود که «سرنوشت ۹ میلیارد دلار ارزی که با نرخ دولتی داده شده مشخص نیست.» بر این اساس و در پاسخ به اظهارات منتشر شده از سوی یوسفیان ملا توضیحات زیر برای تنویر افکار عمومی اعلام گردید: براساس اطلاعیه بانک مرکزی اصولاً فرآیند واردات رسمی کالا به کشوراز پنج مرحله تشکیل شده است. اول اخذ پروفرما(پیش فاکتور) از فروشنده خارجی / انعقاد قرارداد با فروشنده خارجی، دوم انجام ثبت سفارش نزد وزارت صنعت، معدن و تجارت (کسب اجازه رسمی ورود کالا به کشور)، سوم تخصیص ارز توسط بانک مرکزی پس از درخواست بانک عامل وارد کننده (تأیید گواهی ثبت آماری) و همچنین تأمین ارز توسط بانک مرکزی به واسطه بانک عامل یا از طریق سامانه نیما و انتقال ارز به حساب فروشنده خارجی (با استفاده از ابزارهایی همچون حواله، برات یا اعتبار اسنادی)، چهارم ارسال کالا توسط فروشنده خارجی به گمرک مقصد (ورود کالا به کشور) و پنجم امور گمرکی و ترخیص کالا توسط وارد کننده. با توجه به توضیحات اجمالی فوق در خصوص فرآیند واردات کالا توجه به موارد زیر ضروری است:

از تاریخ ۲۲ فروردین ۱۳۹۷مطابق مصوبه هیأت وزیران انجام ثبت سفارش برای واردات کالا به کشور اعم از سرزمین اصلی و مناطق آزاد الزامی شده است.ثبت سفارش‌های صادره دارای سه ماه اعتبار بوده و لزوماً همه ثبت سفارش‌ها به مرحله تقاضا برای تخصیص ارز نمی‌رسند . تخصیص ارز توسط بانک مرکزی در چارچوب قوانین و مقررات مربوطه صورت پذیرفته و به معنی تأمین و فروش ارز به وارد کننده نیست و صرفاً به معنی مجوز خرید ارز از بانک مرکزی یا سامانه نیما در صورت تأمین ریال لازم با اعتبار یک ماهه است. در صورت تأمین ارز، مطابق مقررات ارزی وارد کننده حداکثر شش ماه فرصت دارد نسبت به ارائه اسناد حمل به بانک عامل و دریافت اعلامیه تأمین ارز (مجوز ترخیص از گمرک) اقدام کند. از زمان دریافت اعلامیه تأمین ارز (ارائه اسناد حمل) وارد کننده حداکثر سه ماه فرصت دارد نسبت به ارائه پروانه گمرکی ورود کالا مطابق ثبت سفارش صادره و اسناد حمل ارائه شده به بانک عامل اقدام کند.(در مصوبه جدید دولت این مهلت‌ها به ترتیب به ۳ و ۲ ماه تقلیل یافته). نتیجه اینکه آمار ثبت سفارش اعلام شده تا تاریخ مذکور لزوماً به معنی ارز تخصیص یافته، ارز تأمین شده و وارد نشدن کالا به کشور نیست و همچنین ارز تخصیص یافته به معنی ارز تأمین شده نیست و نیز ارز تأمین شده تا تاریخ مذکور نمی‌تواند به مفهوم وارد نشدن کالا به کشور تلقی شود. در خصوص ۹ میلیارد دلار اشاره شده در مصاحبه آقای یوسفیان ملا تنها در صورتی می‌توان اظهار نظر قطعی کرد که ۳ ماه مهلت ارائه پروانه ورود کالا پس از حداکثر ٦ ماه مهلت ارائه

اسناد حمل، منقضی شده و کالایی به کشور وارد نشده باشد. مطابق مقررات ارزی با انقضای مهلت‌های یاد شده بانک های عامل مکلفند به پیگیری عودت ارز تأمینی و در صورت ایفا نکردن تعهد ارزی توسط وارد کننده معرفی این دسته از واردکنندگان به سازمان تعزیرات حکومتی اقدام کنند. همچنین همان طور که قبلاً اعلام شده فهرست کامل افرادی که طی چهار ماه گذشته (خرداد تا لغایت شهریور ۱۳۹۷) ارز به نرخ رسمی دریافت کرده‌اند به نهادهای نظارتی و گمرک ارسال شده است که قطعاً در صورت مشاهده هرگونه تخلف با برخورد مراجع نظارتی و قضایی همراه خواهد بود. با توجه به توضیحات اشاره شده که مطالعه آن هم برای عموم مردم و هم برای سایر افراد صاحبنظر مفید به نظر می رسد ذکر این نکته ضروری است که نمایندگان محترم مجلس و سایر اشخاصی که در خصوص این‌گونه موارد به اظهار نظر رسانه‌ای می‌پردازند حتماً باید از جزئیات مسأله مطلع باشند و با اطلاعات کامل و دقیق با رسانه‌ها مصاحبه کنند. چرا که در شرایط فعلی چنین گمانه زنی‌هایی موجب بروز تنش در سطح جامعه و التهاب آفرینی می‌شود .

ادعای نماینده همدان درباره پشت پرده گرانی‌ها

نماینده همدان در مجلس گفت: نام ۳۱ مفسد اقتصادی را که در پشت پرده گرانی‌های سال ۱۳۹۷ هستند به سران سه قوه دادم اما گفتند شما این اسامی را منتشر نکنید.امیر خجسته در گفت‌وگو با رسانه «اعتماد آنلاین» افزود: پشت پرده این افراد (مفسدان اقتصادی) مسئولان نظام هستند. مسئولان نظام ۳۱ مفسد اقتصادی را مدیریت می کنند. مگر یک فرد بی مسئولیت می‌تواند جزو سران مفاسد اقتصادی باشد و بانک‌ها را غارت کند؟ این افراد با مسئولان نظام ارتباط دارند که می‌توانند بانک‌ها را غارت کنند. وی که رئیس کمیته تحقیق و تفحص از بنیاد شهید در مجلس نهم بود، دراین باره هم گفت: پرونده بنیاد شهید و بانک دی ۲۰ ماه است که در دادگاه است و آقای دولت‌آبادی، دادستان تهران آن را مدیریت می‌کند. آقای علی لاریجانی در این خصوص صحبت کرده که این پرونده تعیین تکلیف شود و قول داده که در اسرع وقت پرونده بنیاد شهید تعیین تکلیف شود، اما تأخیر ۲۰ ماهه در رسیدگی به این پرونده اصلاً قابل قبول نیست.

هشدارهای نماینده ساری

همه حرف هایی که درباره مجلس گفته می‌شود را باور می‌کنم.» این را یک نماینده مجلس گفته، نماینده‌ای که عضو ستاد مبارزه با مفاسد اقتصادی هم هست. عزت‌الله یوسفیان در گفت‌وگو با سایت تابناک، برخلاف اکثریت قاطع نمایندگان مجلس وجود برخی زد و بندها و روابط اقتصادی نه چندان سالم را در بین مجلسی‌ها تأیید کرد . این سومین نماینده‌ای است که در شهریور ماه ۱۳۹۷ از چنین

وضعیتی سخن گفته است. قبل از او محمود صادقی نماینده مجلس در دو مورد به بیان برخی تخلفات توسط نمایندگان پرداخته بود. او حتی در جریان یک میزگرد رسانه‌ای گفته بود: «یکی از نمایندگان به ارزش یک میلیارد تومان هولوگرام تغییر کاربری و تعدادی دیگر از نمایندگان مجلس کارت هدیه پنج میلیون تومانی از شهرداری تهران» دریافت کرده‌اند. صادقی در همین نشست تأکید کرد: «در طرح درخواست تحقیق و تفحص از شهرداری تهران کاملاً با فساد شبکه‌ای درگیر شدیم. در رسیدگی به این طرح رانت‌ها و رشوه‌های بسیاری داده شد.» چند روز بعد از این هم امیر خجسته، نماینده همدان در گفت‌وگویی با «خانه ملت»، از سپرده ٤٠ میلیارد تومانی یک نماینده در مؤسسات مالی غیرمجاز خبر داده بود. حالا در این شرایط وقتی نماینده‌ای چون عزت‌الله یوسفیان می گوید: «امروز برخی از نمایندگان مجلس وارد برخی از بازی‌ها شده‌اند که این مسأله آینده خطرناکی را برای مجلس ترسیم می‌کند . بحث نفوذ تخلفات و زد و بندهای مالی به مجلس پیش از اینها هم مطرح بوده است، از ماجرای پول‌های کثیف گرفته تا ابهامات دیگری درباره تناسب بین مخارج تبلیغاتی نمایندگان در دوران مبارزه انتخاباتی با درآمدهای چهار ساله آنها در مجلس. همین موضوعات باعث اعتراض نادر قاضی‌پور نماینده دیگر مجلس آن دوره شده بود و طرح برخی مسائل درباره نمایندگان را زیر پا گذاشتن نظم مجلس خوانده بود. اعتراض او به این مسأله بود که «برخی نمایندگان در صحن علنی مجلس به عنوان ناطق یا مخالف صحبت‌هایی را نسبت به عملکرد نمایندگان مجلس مطرح می‌کنند.» علی لاریجانی هم در پاسخ به این تذکر قاضی‌پور و خطاب به نمایندگان گفت: «چرا باید به دست خود کاری انجام دهیم که یکی از ارکان کشور را زیر سؤال برده و برای دیگران سوء تفاهم ایجاد کنیم.» با وجود این اما نماینده منتخب لاریجانی برای عضویت در ستاد مبارزه با مفاسد اقتصادی نظری متفاوت دارد و می‌گوید: «الآن مجلس تقریباً یک حالت بی‌صاحب پیدا کرده است و درواقع یک حالت بی‌کسی به وجود آمده است، اینجا همه به فکر صندوق رأی خودشان هستند و همه دغدغه نماینده‌ها این شده که فردا ممکن است در حوزه انتخابیه چه اتفاقی رخ دهد و چکار کنم که رأی بیشتری جمع کنم.» یوسفیان ملا روایت محمود صادقی از دریافت رشوه توسط نمایندگان از شهرداری تهران را تأیید کرده و گفته بود: «از این صریح تر دیگر نمی شود صحبت کرد و موضوعی را علنی کرد، موضوع هم از این قرار بود که گویا لابی‌هایی شده و برخی‌ها نیز چیزهایی را از شهرداری دریافت کرده‌اند.» او افزود: «آقایان اولیای مجلس کجا هستند چرا به این مسائل رسیدگی نمی‌شود، یا مثلاً نماینده‌ها لابی می کنند نمی گذارند استیضاح‌ها مطرح شود، متأسفانه این مسائل وجود دارد.» وی گفته بود : «معمولاً این نمایندگان درخصوص این موضوعات قسم را فراموش می کنند، به شخصه همه حرف‌هایی که درباره مجلس گفته می شود را باور می‌کنم هرچند که احتمالی هم بر رد آن می‌دهم اما زمانی که ما رسیدگی نمی‌کنیم و به موضوعات جواب نمی‌دهیم و نمی‌گوییم که ما نماینده رشوه خوار نداریم، نماینده لابی کن نداریم

و سکوت کرده‌ایم، این یعنی احتمال دارد که داشته باشیم.» این نماینده مجلس تأیید کرده بود که «با کمال تأسف برخی از مسائل در مجلس وجود دارد که هیچگونه نظارت و مدیریتی درخصوص آنها صورت نمی گیرد.» با این توضیحات باید منتظر بود که آیا در روزهای آینده نمایندگان دیگری هم از وجود فساد و تخلف در مجلس سخن می‌گویند یا خیر؟

به محاق کشاندن درستکاران

در اواخر مرداد ۱۳۹۷ نایب رئیس اتاق بازرگانی، صنایع و معادن و کشاورزی ایران، در تحلیلی برای تجارت فردا درباره دشوار شدن ادامه فعالیت بنگاه‌های اقتصادی سالم چنین نوشته بود: این روزها شمار قابل اعتنایی از صاحبان و مدیران بنگاه‌های اقتصادی، صنعتی و بازرگانی خصوصی با نگرانی و اندوه شاهد ازهم گسیختگی سرسام‌آور در حوزه کسب وکارشان هستند. مدیران بنگاه‌های دولتی و خصولتی به دلیل اینکه به هر حال حمایت‌های دولت و نهادها را دارند کمتر نگران شده‌اند اما به هر حال آنها نیز با بلاتکلیفی مواجه اند. به رغم تمایل درونی و آرزویی که همه ایرانیان دارند و می‌خواهند بنگاه‌های اقتصادی و صنعتی ایران در بهترین سطح فعالیت کنند و فایده فعالیت‌های آنها به ایران و ایرانیان برسد، متاسفانه واقعیت‌ها خلاف این آرزو را نشان می‌دهد. اقتصاد ایران جزیره نیست که بتوان بدون داد وستد با جهان خارج آن را اداره کرد. ایران نزدیک به ۱۰۰ میلیارد دلار صادرات دارد که بخش عمده‌ای از آن نفت خام و بخش دیگری از آن فرآورده‌های پتروشیمی و میعانات گازی و بخشی هم صادرات غیر نفتی است. از طرف دیگر ایران سالانه به طور میانگین ۷۰ میلیارد دلار واردات رسمی دارد. این میزان تجارت خارجی پایه و اساس فعالیت‌های ایرانیان را در صنعت، کشاورزی، خدمات، حمل‌ونقل، معدن، بانکداری و گردشگری تشکیل می‌دهد . این میزان تجارت خارجی اگر در معرض طوفان تحریمها قرار گیرد، روزگار بنگاه‌های درستکار که به رانت وصل نیستند چه خواهد شد؟ آن دسته از بنگاه‌های غیراصیل، ناسالم و وابسته به رانت اطلاعاتی، نهادهای دولتی و نهادهای شبه دولتی غمی ندارند و به سمت تعطیل یا استفاده از رانت خوری حرکت می‌کنند. اما بنگاه‌های درستکار به دلیل تعهد انسانی و اخلاقی به کارکنان خود، در شرایط تشدید تحریم‌ها در بدترین موقعیت قرار دارند. رکود در فروش داخلی، محدود شدن راه واردات مواد اولیه و کالاهای سرمایه‌ای، مسدود شدن راه حمل ونقل، مسدود شدن راه حواله‌های ارزی و خالی بودن دست آنها روزگار را سخت می کند. برای بنگاه‌های درستکار چه راهی باقی مانده است؟ بدترین اتفاق برای جامعه و برای صاحبان و مدیران بنگاه‌های درستکار این است که مأیوس شده و به سوی کاهش فعالیت یا حذف و تعطیل بروند. بنابراین باید بمانند و فعالیت کنند. اما چه راه‌هایی برای عبور از تنگناهای یادشده باقی مانده است .به نظر می رسد با توجه به اینکه فضای کسب وکار از سرچشمه‌ها و راهبردها

آلوده و بی رمق شده است باید مبارزه را از آنجا شروع و تشدید کرد. بنگاه‌های درستکار باید با تجهیز منابع و امکانات مادی و تبلیغی و افکار و عقاید سازگار با خود به راهبرد دولتی ماندن اقتصاد یورش ببرند و کار اصلاح امور را از آنجا شروع کنند. بدیهی است این فعالیت سترگ به برنامه ریزی طولانی مدت نیاز دارد و راه سختی است. در کوتاه مدت نیز می‌توان با پیگیری و کارهای اطلاع رسانی و گفت وگو با دولت و شهروندان کار را سامان داد.

هشدار اقتصاد دانان به سیاست گذاران مالی وتجاری

تسلط دولت بر اقتصاد ایران به حدی است که تقریبا هیچ وزارتخانه‌ای نیست که بنگاه اقتصادی نداشته باشد. حتی وزارتخانه‌هایی نظیر آموزش و پرورش، دفاع و بهداشت و درمان هم به اشکال مختلف درگیر بنگاهداری هستند. البته مشخص است که وزرای اقتصادی تعداد بیشتری بنگاه در اختیار دارند. گردش مالی این بنگاه‌ها معمولا قابل توجه است و به تبع آن، تعیین اعضای هیات مدیره و مدیر عامل برای این بنگاه‌ها، چالشی شیرین برای وزرای کابینه محسوب می‌شود. عزل و نصب‌ها هم قطعا خالی از حاشیه نیست. چه آنکه احتمال دارد برای تنظیم روابط سیاسی، مدیری لایق جای خود را به دارنده «ژن خوب» بدهد و همین طور ممکن است نقل و انتقال منابع بنگاه‌ها از بانکی به بانک دیگر، جذابیت‌های گوناگون مالی و سیاسی داشته باشد. نتیجه این روش مدیریت، تهی شدن بنگاه‌ها از سرمایه‌های مادی و انسانی و غرق شدن بیشتر آنها در باتلاق سوء مدیریت و ناکارآمدی است. بیهوده نیست که رئیس جمهور روحانی در یکی از سخنرانی‌هایش از خلف وعده وزرا درباره واگذاری امور به بخش خصوصی گلایه کرد و گفت: «در ابتدای دولت همه وزرا قول می‌دهند، اما بعد از گذشت مدتی گویا تصدی گری لذت بخش می‌شود و برای عبور از آن بهانه و دلیل می‌آورند. در ادبیات حکمرانی خوب، وظایف دولت مشخص و خط و مرز فعالیت‌های آن هم روشن است. قاعدتا مهم ترین وظایفی که در چارچوب حکمرانی خوب می‌توان برای دولت متصور بود، حفظ امنیت و دفاع از حقوق و آزادی شهروندان و تا حدودی آموزش و بهداشت است. یعنی اینکه دولت در نهایت وظیفه دارد کالاهای عمومی را برای جامعه تامین کند، اما اکنون با دولتی مواجهیم که هیچ حد و مرزی برای فعالیت هایش قائل نیست. دولت هم قیمت گذاری می کند، هم تولید کننده است و هم توزیع را در اختیار دارد و از همه بدتر اینکه تولید ثروت می‌کند. دخالت‌های این موجود مبسوط در اقتصاد کشوراست اما علاوه بر اینکه همواره منجر به اتلاف منابع شده، فساد گسترده در نظام اداری و توزیع رانتخواری را نیز به دنبال داشته است. در چنین

اقتصـادی، مـدیریت دولتـی کـه بـا نگـرش سیاسـی روی کـار آمـده، از فرصـت کوتـاه حضـور در دولـت بیشـترین بهـره را مـی‌بـرد و بـه سـازمان‌های زیرمجموعـه‌اش بـه مثابـه فرصـتی بـرای بـه دسـت آوردن رانـت مـی نگـرد و همـین طـور یـک بـازیگر اقتصـادی هـم بـه جـای اینکـه بـرای کسـب منـافع بیشـتر تـلاش کنـد، بـا نیـروی سیاسـی و حلقـه قـدرت متحـد می‌شـود تـا از ایـن طریـق رانـت به‌دسـت آورد. در چنـین فضـایی هـیچ کـس راضـی بـه اصـلاح سـاختار اقتصـادی نیسـت و تیول داری به بدترین شکل ممکن تداوم پیدا می‌کند.

در این چرخه فاسد و ناکارآمد، چه کسی می‌تواند به‌درستی کار کند؟

بـا ایـن توصـیفات، می‌تـوانیم نتیجـه بگیـریم کـه در حـال حاضـر تیـول داری یکـی از بـزرگ تـرین معضـلات اقتصـادی کشـور و یکـی از عوامـل بازدارنـده بـزرگ شـدن بخـش خصوصـی اسـت. اگـر دولـت می‌خواهـد بخـش خصوصـی رشـد کنـد، بایـد از تیـول داری و تولیـد ثـروت و دخالت‌هـای گسـترده در اقتصـاد دسـت بـردارد. هرچنـد تیـول داری در ایـران کانون‌هـای مختلفـی دارد کـه لزومـا همـه آنهـا در دولـت نیسـتند، امـا بایـد در نظـر داشـت کـه ایـن عارضـه مسـاله‌ای نیسـت کـه دولـت نتوانـد بـرای آن تعیـین تکلیـف کنـد. اگـر از بنگاهـداری نهادهـای حـاکمیتی و شـبه دولتـی سـخن بگـوییم معنـی‌اش ایـن اسـت کـه دولـت خیلـی تـوان اثرگـذاری بـر ایـن عارضـه را نـدارد، امـا درون دولـت همـین کـه وزیـری بخواهـد بنگاهـداری را در مجموعـه تحـت مـدیریتش متوقـف کنـد، مـانع زیـادی پـیش روی خـود نمی‌بینـد. قطعـا اصـلاح ایـن چرخـه معیـوب و مفسـده برانگیـز در اختیـار خـود دولـت اسـت، امـا متاسـفانه بـه ایـن دلیـل کـه نفـع برخـی دولتمـردان هـم در تـداوم مسـیر تیـول داری اسـت، بـرای اصـلاح سـاختار اقتصـاد و قطـع مناسـبات مبتنـی بـر تیـول داری گـامی برداشـته نمی‌شـود. چنـدی پـیش در همـین مـورد اشـاره شـد کـه در سـایه انتصـاب معاونـان کارآمـد بـرای وزارتخانـه‌ها و انتخـاب افـراد شایسـته بـرای سـازمان‌های بـزرگ دولتـی، بخشـی از فسـاد و زدوبنـدها از بـین مـی‌رود. تیـول داری و تضـاد منـافع بایـد خـط قرمـز وزرای اقتصـادی بـرای انتخـاب معاونـان و روسـای سـازمان‌های اقتصـادی باشـد. خوشـبختانه در دولـت دوازدهـم نشـانه‌ای هرچنـد کوچـک از رفـع ایـن دغدغـه در وزارت صـنعت، معـدن و تجـارت دیـده شـده بـود. در ایـن خصـوص وزیـر صـنعت در مجمـع عمـومی ایمیـدرو در انتخـاب روزنامـه رسـمی ایـن سـازمان دسـت بـه کـاری بی‌سـابقه زده کـه پیـام ارزشـمندی بـرای فعـالان اقتصـادی داشـت. در حـالی کـه یکـی از دسـتورات ایـن نشسـت، انتخـاب روزنامـه رسـمی بـرای درج اطلاعـات و اخبـار سـازمان اسـت، آقـای وزیـر بـا جـدیت تاکیـد مـی کـرد کـه لازم نیسـت روزنامـه منسـوب بـه وزارت صـنعت، معـدن و تجـارت روزنامـه رسـمی

ایمیدرو شود و در نهایت روزنامه‌ای از بخش خصوصی به‌عنوان تریبون رسمی درج اطلاعیه‌های سازمان انتخاب شود. محمد شریعتمداری با این کار، پیام مثبتی به فعالان اقتصادی صادر کرده بود. این حرکت که در نگاه اولیه شاید چندان توجهی را جلب نکند، اما اگر از سوي آقای وزیر به دیگر حوزه‌ها نیز تعمیم پیدا کند، قطعا منشأ تحولات بی‌نظیری در عرصه واگذاری امور به بخش خصوصی خواهد بود.

ستاد مبارزه بافساد، آماده پرداخت هزینه- زنگنه وزیر نفت دولت روحانی درپاسخ به انتشار نامه زنجاني، گفته بود که پول مردم را نمی توان باهوچی گری وسروصدا خورد. حال معاون اول رئیس جمهوري نیزگفته بود که ستاد مبارزه با مفاسد اقتصادی خود را برای انجام این امردشوارآماده کرده وحاظربه پرداخت هزینه های آن نیزشده است آنهم به دلیل اینکه مبارزه بافساد اقدامی سخت وپرهزینه است. جهانگیري در ادامه، با بیان اینکه رهبر انقلاب با صدور فرمان ۱۰ ماده ای مبارزه با فساد، پرچم مبارزه با فساد را برافراشته اند و ما باید تلاش کنیم که حداقل نتیجه اقدامات ستاد مبارزه بافساد، جلوگیری از تکرار تخلفات و فسادهای بزرگ در کشور باشد و باید به گونه ای با فساد اقتصادی مبارزه شود که از این پس کسی جرات تخلف و مبادرت به فساد پیدا نکند، اضافه کرد: باید هزینه اقدام به فساد به قدری سنیگن باشد که برای تکرار و مبادرت به اقدامات خلاف قانون بازدارندگی ایجاد کند وي در ادامه از سیاسی شدن موضوع مبارزه با فساد اقتصادی نیز انتقاد کرد، موضوعي که تلاش مي شود با تناظرسازي در دولت یازدهم، دنبال شود جهانگیري در این زمینه افزود: اینکه برخی تخلفات به جناح های مختلف نسبت داده شود، اقدام درستی نیست و در این دولت نیز هیچ خط قرمزی برای مبارزه با فساد وجود ندارد .

در رابطه با روند مبارزه با فساد اقتصادی و مالی در کشور های توسعه یافته نمودار زیر قابل توجه است.

دستگیری سلطان سکه طلا در سال ۱۳۹۷

به گزارش خبرنگار قضایی فارس، سرانجام با توجه به ارجاع کیفرخواست پرونده حمید مظلومین به دادگاه ویژه مفاسد اقتصادی، حمید مظلومین فردی که به سلطان سکه طلا معروف شده بود قرارشد در دادگاه انقلاب محاکمه شود." (این فرد در شعبه اول دادگاه مفاسد اقتصادی به ریاست قاضی سید احمد زرگر محاکمه گردید.) در تاریخ ۱۴ تیر ۱۳۹۷ بود که سردار حسین رحیمی فرمانده انتظامی وقت تهران بزرگ در جمع خبرنگاران گفت: فردی که معروف به سلطان سکه بود و سال ۱۳۹٦ حدود ۲ تن سکه طلا را از سطح بازار جمع کرده بود، دستگیر گردید. وی ادامه داد: این فرد ۵۸ ساله که در عملیات پلیس دستگیر شد، به افراد و نوچه‌های خود دستور داده بود در بازار تهران به راه افتاده و بدون توجه به قیمت روز سکه طلا ، تمام سکه‌های طلا موجود را بخرند تا در روزهای آینده خودش تعیین کننده نرخ سکه طلا باشد. فرمانده انتظامی تهران بزرگ افزود: این فرد پیش از این هم به عنوان دلال سکه طلا دستگیر شده بود. او با پسرش در این زمینه همکاری می‌کرده است .

دسلطان سکه طلا ، **هیچ سکه ای همراهش نبود**

پس از مطرح شدن ماجرای دستگیری حمید مظلومین به عنوان سلطان سکه طلا فرمانده انتظامی پایتخت در تاریخ ۱۷ تیرماه ۱۳۹۷ به بیان جزئیات جدیدتری از دستگیری

سلطان سکه طلا پرداخت و گفت: این فرد هنگام دستگیری هیچ سکه طلا یی به همراه نداشت بلکه چرخش مالی وی و عوامل گروهش بیش از ۲ تن سکه طلا بوده است. سردار حسین رحیمی فرمانده انتظامی وقت پایتخت در گفت‌وگو با خبرنگار خبرگزاری فارس در خصوص دستگیری سلطان سکه طلا و حواشی ایجاد شده در خصوص اینکه ۲ تن سکه طلا ، چه شده است، اظهار داشت: سلطان سکه که در اصل دلال اصلی بازار سکه طلا بوده در هنگام دستگیری هیچ سکه طلا یی به همراه نداشته است بلکه چرخش مالی این فرد و نفرات همراهش در طول سال بالغ بر ۲ تن سکه بوده، سلطان سکه و نوچه‌هایش از سطح بازار سکه‌های طلا را خریداری می‌کردند و هر موقع که دل شان می‌خواست با قیمت مورد نظر در بازار توزیع می‌کردند.

مظلومین سال های ۱۳۹۱ و ۱۳۹۲ هم بازداشت شده بود

محسنی اژه ای سخنگوی قوه قضاییه در تاریخ ۲۴ تیر ۱۳۹۷ و در حاشیه نشست خبری خود با اشاره به خرید و فروش مبالغ بالای ارز و سکه طلا توسط برخی افراد حقیقی در بازار گفت: از پایان سال گذشته تحقیقات میدانی انجام شد و افرادی شناخته شدند که بدون داشتن صرافی، مبالغ بالایی خرید و فروش ارز و سکه طلا داشتند یا حتی قصد خروج ارز از کشوررا داشتند. آنها می گفتند با هماهنگی بانک مرکزی خرید و فروش ارز انجام می شده است. وی ادامه داد: مشخص نیست که این ارتباطات سالم بوده یا نه و مبالغ ارز هم مشخص نیست کجا می رفته و آیا دولت این سیاست را قبول داشته؟ در سال های ۱۳۹۱ و ۱۳۹۲نیز افرادی دستگیر شدند و حکم علیه آنان صادر شد و یکی از این افراد به نام حمید مظلومین و پسرش محمدرضا بود و آن موقع حکم قضایی گرفتند، ولی بانک مرکزی آن زمان اعلام کرد که اینها با هماهنگی ما فعالیت می کردند و دلار را ما به آنها داده ایم. الان اینها دوباره بازداشت شده اند. سخنگوی قوه قضایی می گفت: الان بحث این است که بانک مرکزی درخواست کرده برخی بازداشت شدگان آزاد شوند. یک متهم می‌گوید در ۳۰ مورد و هر مورد بین ۴ تا ۷ میلیون دلار از بانک مرکزی ارز گرفته و توزیع کرده است. به پلیس گفتم شما مستقل مصاحبه نکنید تا سوتفاهم پیش نیاید. مردم فکر کردند از متهم دو تن سکه طلا گرفته اند ولی واقعیت این است که از متهم و فرزندش سکه طلا یی نگرفته اند ولی اسناد نشان می‌دهد که آنان بیش از ۲ تن سکه طلا خرید و فروش کرده اند و این سکه ها موجود نیست

پرونـده سـلطان سـکه طـلا **بـه دادگـاه رفـت واتهـام افسـاد فـیالارض بـرای وی در نظـر گرفتـه شد.**

حجـت الاسـلام محسـنی اژهای عصـر روز ۴ شـهریور ۱۳۹۷ و در صـد و سـیامین نشسـت خبـری خـود گفـت: در خصـوص برخـی پرونـده هـای ارزی و سـکه طـلا ، پرونـده دیگـری کـه ایـن هفتـه بـه دادگـاه ارسـال مـی شـود و قراراسـت مجرمیـت صـادر شـود، پرونـده وحیـد مظلـومین اسـت کـه مـتهم اصـلی پرونـده بـوده و ۱۸ مـتهم دیگـر نیـز در ایـن پرونـده هسـتند و بـرای سرشـاخهها مجـازات مفسـد فـی الارض برایشـان درخواسـت شـده اسـت. محسـنی اژهای افـزود: ایـن فـرد سـال ۱۳۹۱ دسـتگیر شـد و بـه عنـوان مفسـد فـی الارض هـم بـرای او درخواسـت مجـازات شـد ، امـا حراسـت بانـک مرکـزی گفـت کـه وی همـه کارهـایش بـا دسـتور و زیـر نظـر مـا بـوده اسـت، امـا وی کارهـایش را ادامـه داد. او همـان کسـی اسـت کـه نیـروی انتظـامی از وی بـه عنـوان سـلطان سـکه طـلا و دارای دو تـن سـکه طـلا نـام بـرده بـود. سـخنگوی قـوه قضـاییه گفـت: محمـد اسـماعیل قاسـمی معـروف بـه محمـد سـالم نفـر دیگـری اسـت کـه او هـم آن زمـان دسـتگیر شـده بـود. وی خاطرنشـان کـرد: محمدرضـا مظلـومین و سـالار آقاخـان هـم سـال ۱۳۹۷ دسـتگیر شـدند کـه ایـن بـار تحـت حمایـت بودنـد و اقـدامات مجرمانـه تحـت نظـر بانـک مرکـزی از آنهـا پذیرفتـه نشـد. " رئـیس پلـیس تهـران بـزرگ بـا اعـلام ایـن خبـر در تیرمـاه ۱۳۹۷ دسـتگیری سـلطان سـکه طـلا کـه فـردی سـابقهدار بـود و اطلاعـاتی از دسـتگیری و فعالیتهـای ایـن بانـد بـه رسـانهها داده شـد. بطوریکـه سـلطان سـکه ۵۸ سـال سـن داشـت و بـا خریـد دو تـن سـکه از بـازار توانسـته بـود تمـام رکوردهـای قبلـی خریـد سـکه طـلا را کـه تـا پـیش از آن ۳۸ هـزار قطعـه سـکه طـلا بـود بشـکند و عنـوان «سـلطان سـکه طـلا » را از آن خـود کنـد. بـا محاسبه وزن ۸،٤ گرمـی هـر قطعـه سـکه طـلای تمـام بهـار آزادی ۲ تـن سـکه طـلا معـادل ۲۵۰ هـزار قطعـه میشـود کـه مبلغـی حـدود ۷٤۰ میلیـارد تومـان را شـامل شـده و تـا پـیش از آن سـابقه نداشـته اسـت. در طـول سـال ۱۳۹٦ بانـد سـلطان سـکه طـلا دو تـن سـکه از بـازار خریـداری کرده و سپس بـا قیمتـی کـه خـود تعیین میکـرد بـه فـروش میرسـاندند. آن هـا بـا خریـد انبـوه سـکه طـلا و ذوب آن اقـدام بـه خـروج شـمشهای طـلا از کشـور میکردنـد. آیـت محمـدولی، رئـیس اتحادیـه طـلا و جـواهر ایـران هـم از کسـانی اسـت کـه مظلـومین را میشـناخته. او نیـز در ایـن بـاره گفتـه بـود: سـخنگوی قـوه قضـائیه اذعـان داشـت کـه حمیـد مظلـومین هـم سـال ۱۳۹۱ و هـم سال گذشـته دسـتگیر شـده بـود، امـا بـا قـرار وثیقـه آزاد شـد، امـا مشـخص نیسـت چـرا کسـی کـه دو تـن سـکه طـلا خریـداری کـرده آزاد شـده اسـت؟ حکـم صـادره در مهـر مـاه ۱۳۹۷ طبـق خبـری کـه از سـوی اژه ای سـخنگوی قـوه قضـاییه اعـلام گردیـد، وحیـد مظلـومین و دو فـرد دیگـر بـه

اعـدام محکـوم شـدند. عـین صـحبت هـای او در ایـن خصـوص را مـی خوانیـد : وحیـد مظلـومین فرزنـد حبیـب الـه هـم بـه عنـوان مفسـد فـی الارض بـه اعـدام محکـوم شـد و ایـن حکـم نیـز غیرقطعـی و قابـل تجدیـد نظـر خـواهی اسـت .گرچـه قـبلا اشـاره کـرده بـودم، امـا بـرای اطـلاع مـردم مجـددا عـرض مـی‌کنم کـه هـم بـر اسـاس قـانون و هـم بـر اسـاس اسـتجازه‌ای کـه از مقـام معظـم رهبـری شـد، مـواردی کـه بـه اعـدام محکـوم شـده‌اند، احکامشـان قابـل تجـدی دنظـر خـواهی اسـت و طبعـا اگـر محکوم‌علیـه یـا وکیـل او اعتـراض کننـد، پرونـده مزبـور در دیـوان عـالی کشور مجددا مورد رسیدگی قرار می‌گیرد.

جزییاتی از پرونده سلطان سکه طلا ("حمید مظلومین"، سلطان سکه ایران کیست؟**!)**

به گزارش گروه وبگردی باشـــگاه خبرنگاران جوان، وقتی محســـنی اژه‌ای نام حمید مظلومین را به عنوان سـلطان سـکه طلا برد، اکثر مردم نمی‌دانسـتند او کیسـت که توانسـته بیش از ۲ تن سـکه طلا خریداری کند، با این همه این نام برای فعالان حوزه طلا و سکه نامی آشنا بود و تقریبا همه اهالی بازار طلا ، کسی که توانسته ۲۵۰هزار سکه طلا با مبلغ ۷٤۰میلیارد تومان بخرد را می‌شناختند و درباره او می‌گفتند تقریبا ٦۰ساله بود و ظاهرش با اوضاع مالی‌اش تناسبی نداشت. مظلومین در روزهای فروش ســکه طلا ، به همراه پســرش و افراد دیگر تمام ســکه طلا های بازار تهران را می‌خرید تا روزهایی بتواند تعیین کننده قیمت بازار باشد. قاسم ابراهیمی، عضو هیأت امنای بازار تهران درباره مظلومین به رســانه «رویداد ۲۴» گفته بود : « مغازه حمید مظلومین در طبقه زیرزمین ســبزه میدان بود. ضــمن اینکه او از اتحادیه طلا جواز کسـب داشـت، با این همه سـوال اینجاسـت که مگر می‌شـود فقط با یک مغازه و بدون لابی این همه سکه طلا را از بازار جمع کرد و به بازار جهت داد؟ البته افراد دیگری هم بودند که همچنان درحال برهم زدن نظم بازار بوده که هم کسبه بازار و هم دولت آن‌ها را می‌شناختند. او در ادامه گفت: « با اینکه مظلومین بازداشت شد ، اما قاچاق طلا در آن زمان همچنان ادامه داشت. آنگونه که گمرک هم اطلاع داده بود، حدود ۳ کیلو طلا وارد کشور شده بود، درحالی که این رقم حقیقی نبود و الباقی به صـورت قاچاق وارد شـده بود. چرا دفعه قبل آزاد شـد؟ آیت محمد ولی، رئیس اتحادیه طلا و جواهر ایران هم از کســانی اســت که مظلومین را می‌شــناخته، او نیز در این باره گفته بود: سخنگوی قوه قضائیه اذعان داشت که حمید مظلومین سال ۱۳۹۱ و هم سال ۱۳۹٦ دستگیر شده بود، اما با قرار وقیقه آزاد شد، اما مشخص نیست چرا کسی که دو تن سکه طلا خریداری کرده آزاد شده ا؟ سـحرگاه روز چهارشـنبه ۲۳ آبان ۱۳۹۷ حکم وحید مظلومین فرزند حبیب‌اله و محمد اسـماعیل قاسـمی فرزند غلامعلی که به جرم افسـاد فی‌الارض از طریق تشـکیل شـبکه فسـاد اخلال در نظام اقتصـادی و

ارزی و پولی کشور با انجام معاملات غیرقانونی و غیرمجاز و قاچاق عمده و کلان ارز و سکه طلا به اعدام محکوم گردیده بودند، به اجرا گذاشته شد. او ملقب به سلطان سکه طلا بود.

افشا گری در پرونده کلاهبرداری بزرگ سلطان قیر در سال ۱۳۹۷

حکم اعدام حمید رضا باقری درمنی معروف به سلطان قیر که با تشکیل باند کلاهبرداری به اقدامات مجرمانه دست زده بود بامداد شنبه یکم دی ۱۳۹۷ اجرایی شد.

به گزارش ایرنا به نقل از پایگاه اطلاع رسانی دادسرای عمومی و انقلاب تهران ، پرونده باقری درمنی و رابطین وی که مشتمل بر ١٥٦ جلد و بیش از ۲۵ هزار برگ می باشد . باشکایت شرکت پالایش نفت جی ، بانک ملی ، بانک گردشگری، صرافی اقتصاد نوین ، صرافی سامان در داسرای عمومی و انقلاب تهران رسیدگی شد. محکوم علیه باقری درمنی در سالیان متمادی با تشکیل باند به اقدامات مجرمانه ای دست زده بود بطوریکه با اعمال متقلمانه , جعل ، تبانی وپرداخت رشوه به کارکنان چند دستگاه دولتی و تشکیل شرکت های صوری و کاغذی متعدد از جمله شرکت قائم کوثر ، شرکت محمد بازرگان شایان، شرکت پرشین بهگستر ، شرکت شکوه آینده ،شرکت آریا برج هرم از شاکیان فوق مبلغ یک هزار و هفتاد و هشت میلیارد تومان محکوم به کلاهبرداری بوده است . در رسیدگی به پرونده فوق مشخص شد از ٤٧ سند جعلی برای اخذ ضمانت نامه بانکی ، معامله های صوری و ۳۱ فقره ضمانت نامه جعلی و ۱۰۲ فقره چک های مخدوش با مبالغ سنگین و جعل در اسنا رسمی سازمان ثبت اسناد کشور سوء استفاده کرده بود. باقری درمنی با همدستی رابطین خود و با پرداخت رشوه و تبانی با کارشناسان، املاک را به چند برابر قیمت واقعی ارزش گذاری کرده و به بانک ارائه می داد ازجمله : ملکی که حدود ٤٠٠ میلیارد ریال ارزش داشته با پرداخت رشوه و تبانی به ۱۲٦۹ میلیارد ریال ارزش گذاری کرده و در رهن شرکت نفت جی قرار داده بود . بازپرس دادسرای تهران پس از تحقیقات مفصل با جمع آوری اسناد و مدارک مثبته جرم در خصوص باقری درمنی به عنوان سر شبکه و سایر اعضای باند وشبکه به استناد ماده ٤ قانون تشدید مجازات مرتکبین ارتشاء ، اختلاس وکلاهبرداری بعنوان مفسد فی الارض با نظر هیئت دادرسی و معاون دادستان و سرپرست دادسرای اقتصادی با صدور کیفر خواست پرونده را به دادگاه انقلاب اسلامی تهران ارسال کرد و شعبه ۱۵ دادگاه انقلاب اسلامی تهران با دقت در جلسات چند ساعته و با حضور متهم و نماینده دادستان رسیدگی کرده و پس از رسیدگی طبق قانون حمید رضا باقری درمنی را به عنوان مفسد فی الارض به اعدام و رد مال

محکوم کرد ولـی بـا اعتـراض وکیـل محکـوم علیـه دیـوان عـالی کشـور بـه پرونـده ورود کـرد و رای صـادره از شـعبه ۱۵ دادگـاه انقـلاب اسـلامی تهـران را مـورد تاییـد قـرار داد. اینطـور کـه بـه نظـر مـی رسـید کـه حلقـه ارتبـاطی بـین اخـتلاس گـران آنقـدر گسـترده بـود کـه از یـک پرونـده قضایی هـم بیـرون مـی زنـد و جـای خـود را در پرونـده هـای دیگـر (فسـاد اقتصـادی) بـاز مـی کنـد . در بـاز جـویی هـایی کـه از یکـی از مـدیران سـابق بانـک ملـی انجـام گرفـت ،او بـه ارتبـاط دو فـردی اشـاره مـی کنـد کـه در زمـره اخـتلاس گـران بـا نفـوذ بانـد شـبکه فسـاد اقتصـادی ایـران شـناخته مـی شـود. محمـدی رییـس سـابق بانـک ملـی شـعبه بهـار در بخشـی از اعترافـات خـود چنـین گفـت : " بـاقری درمنـی کـه از بـدهکاران کـلان بـانکی بـود بـه واسـطه یکـی از افـرادش بـه نـام محمدرضـا نظیـری از خـاوری دسـتور صـدور ضـمانت نامـه هـای بـانکی را گرفتـه بـود امـا سرپرسـت یکـی از منـاطق بانـک ملـی دسـتور وی را انجـام نـداده بـود کـه پـس از ٢٤ سـاعت از سـمت خـود برکنـار شـد. بطوریکـه بـاقری درمنـی بـرای خـاوری آنقـدر عزیـز بـود کـه مـدیر وقـت یکـی از شـعب بانـک ملـی کـه قـانون را زیـر پـا نگذاشـته بـود برکنـار کـرد . پـیش تـر ایـن نیـز ارتبـاط بابـک زنجـانی و بـاقری درمنـی هـم افشـا شـده بـود . ارتبـاطی کـه هـر چنـد ظـاهری دوسـتانه داشـت امـا بـرای ایجـاد بسـتری بـه منظـور کلاهبـرداری از یـک اختلاسـگر طراحـی شده بود. جایی که یک اختلاس گر قصد داشت سر اختلاس گر دیگری کلاه بگذارد.

حلقه اول ارتباط باقری درمنی از کشور گریخت

در اقتصـاد ایـران چـون بسـتر فسـاد مـالی فـراهم اسـت، دزدی و رانـت خـواری شـکل مـی گیـرد. بطوریکـه فـردی کـه بعنـوان احتلاسـگر و کلاهبـردار شـناخته مـی شـود بـرای اینکـه رد پـایی از خـود بجـا نگـذارد ، حلقـه اول ارتبـاطی خـود را از کشـور خـارج مـی کنـد. حمیـد رضـا بـاقری درمنـی پـس از انجـام عملیـات مجرمانـه خـود ، افـراد مـوثر و کلیـدی شـبکه را بـه خـروج ازکشـور تشـویق کـرد. بـه گـزارش رسـانه میـزان، بـاقری درمنـی بـه عنـوان یکـی از بزرگتـرین مفسـدان اقتصـادی شـناخته مـی شـد . بطوریکـه از سـال ۱۳۸۳ بـه بعـد دارای پرونـده هـای قضـایی گونـاگون بـود. از" قاچـاق کـالا و پولشـویی بـا ارزش نجـومی و پرونـده معوقـات بازپرداخـت وام هـای بـانکی تـا قاچـاق شـمش طـلا" یکـی از شـگرد هـای بـاقری درمنـی بـرای اینکه دستگاههای نظـارتی بـه فسـاد مـالی او پـی نبرنـد ایـن بـود کـه بـه محض شـروع رسـیدگی بـه پرونـده بـزرگ کلاهبـرداری حلقـه اول اطرافیـان خـود را بـه خـارج از کشـور فـراری مـی داد تـا حلقـه وصـل فسـاد مـالی بـه وی ازبـین بـرود و دسـتگاه قضـایی نتوانـد بـه یکـی از مفسـدان

اقتصـادی رسـیدگی کنـد ولـی غافـل از اینکـه بـا رسـیدگی هـای بـدون اغمـاض و دقیـق نقـش سرکردگی وی در این فساد اقتصادی کشف شد.

نام ابربدهکار بانکی در صدر رسانه ها

در خـرداد مـاه ۱۳۸٦ بـاقری درمنـی ، بعنـوان ابـر بـدهکار بـانکی بـا دو هـزار میلیـارد تومـان معوقـات بـانکی نامیـده شـد و در ۲۲ خـرداد ۱۳۹۱ فرمانـده وقـت نیـروی انتظـامی در نامـه ای بـه احمـدی نـژاد ریـیس جمهـور وقـت اعـلام کـرد کـه گزارشـاتی از اداره امـور شـعب بانـک ملـی بـه مرکـز عملیـات ویـژه ناجـا ، نـاظر بـر وقـوع تخلفـاتی در شـعبه بهـار بانـک ملـی ارجـاع شـده اسـت. آنطـور کـه در نامـه فرمانـده ناجـا آمـده بـود شـرکت " آریـا بـرج" بـا مـدیریت فـردی بنـام محمـد رضـا نصـیری بـا تبـانی ونفـوذ بـاقری درمنـی کـه در گزارشـات بعنـوان بـدهکار کـل سیستم بـانکی درج شـده بـود اقـدام بـه سـوء اسـتفاده مـالی بـه مبلـغ ۲۸۰ میلیـارد تومـان بـه دلیـل تعـداد ۱۱۰ فقـره ضـمانت نامـه تقلبـی کـرده بـود . دور جدیـد تشـکیل پرونـده هـای قضـایی بـاقری درمنـی کـه منجـر بـه حکـم افسـاد فـی الارض وی شـد ، بـا شـکایت " شـرکت پـالایش نفـت جـی" از بـاقری درمنـی در مـورخ ۱۲ شـهریور ۱۳۹۱ ثبـت و آغـاز شـد و در داد خواسـت چنـین درح شـده بـود کـه شـرکت هـای شـش گانـه ای بـا عنـاوین مشخصـی و بـا توسـل بـه عملیـات متقلبانـه اقـدام بـه اخـذ ۱۷۸هـزار تـن قیـر از شـرکت نفـت جـی و تحصـیل نامشـروع امـوال شـرکت مـذکور کـرده اسـت. گـزارش مرکـز عملیـات ویـژه پلـیس ناجـا کـه در همـان مقطـع زمـانی (شـهریور ۱۳۹۱) واصـل شـد، حـاکی از ایـن بـود کـه "حمیـد رضـا بـاقری درمنـی" سـر شـاخه شـبکه ای اسـت کـه بـا شـرکت هـای شـش گانـه مـذ کـور اقـدام بـه کلاهبـرداری و تحصـیل مـال نـا مشـروع کـرده انـد. ایـن گـزارش حـاکی اسـت کـه حکـم قضـایی ممنـوع المعاملـه بـاقری درمنـی از مـورخ ۱۵ شـهریور ۱۳۸۹ اجرایـی شـده بـود . سـرانجام بـاقری درمنـی در مـورخ ۳۱ مرداد ۱۳۹۳ به اتهام فساد فی الارض بازداشت گردید.

گزارشی از حلقه‌های فساد مرتبط با حمیدرضا باقری درمنی

محمـد رضـا نصـیری تمـام کارهـای کلاهبـرداری را تحـت پوشـش وام بـانکی و ضـمانت نامـه هـا انجـام مـی داد وبـا بانـک هـا در ارتبـاط بـود و همـه دسـتورات بـاقری درمنـی را بـرای اخـذ ضـمانتنامه هـا انجـام داده بـود. جـوانمیر محمـدی ریـیس سـابق شـعبه بهـار بانـک ملـی در حالیکـه مـدتی بـه دسـتور بـاقری درمنـی در مـرز ایـران و ترکیـه بـود بازداشـت شـد. محمـود جزایـری در انجـام کلاهبـرداری تحـت پوشـش معـاملات بـا شـرکت نفـت جـی نماینـده تـام الاحتیـار بـاقری

درمنـی بـود و همـراه محمـد رضـا نصـیری بـه ترکیـه گریخـت. محمـد خزائلـی پارسـا بـا جعـل در اسـناد رسـمی بـه شـبکه بـزرگ درمنـی خـدمت مـی کـرد او نیـز از کشـور گریخـت . مجیـد بـاقری درمنـی بـرادر حمیـد رضـا درمنـی و مـدیر عامـل شـرکت فجـر گسـتر نـوین کـه بـا مشـارکت در کلاهبـرداری از شـرکت پـالایش نفـت جـی و بیمـه ایـران بـا ایجـاد شـبکه چنـد نفـری فسـاد مـالی بـه بـرادرش خـدمت رسـانی مـی کـرد نیـز پـای بـه فـرار از کشـور گذاشـت و در نهایـت هوشـنگ مصـلحت لای فـردی اسـت کـه در بخشـی از کلاهبـرداری در مـذاکرات پرنـده آبـی نقـش داشـت. بـاقری درمنـی حتـی تـلاش کـرده بـود کـه بابـک زنجـانی را هـم از کشـور فـراری دهـد . امـا تلاشش بـی نتیجـه مانـده بـود .ایـن تـلاش کـه بـه ظـاهر روی رفاقـت رقـم مـی خـورد نـه تنهـا رنـگ و بـوی رفاقـت نداشـت بلکـه هـر جـا پـای پـول بیشـتر بـه میـان مـی آمـد طمـع سـود بیشـتر بـه کلاهبـرداری مـی رسـید. بـه گـزارش باشـگاه خبرنگـاران جـوان ، مـاجرا از ایـن قـرار بـود کـه بابـک زنجـانی در یکـی از روزهـای قبـل از دسـتگیری مشـغول بـازی بـیس بـال بـود کـه از طـرف بـاقری درمنـی دعـوت بـه جلسـه ای مـی شـود . در آن جلسـه سـه نفـری ، بـاقری درمنـی بعنـوان ریاسـت جلسـه خطـاب بـه بابـک زنجـانی و از قـول نفـر سـوم حاضـر در جلسـه مـی گویـد، بـه زودی بازداشـت خـواهی شـد امـا مـن بـرای دور کـردن تـو از ایـن مخمصـه آمـده ام کـه هشـدار دهـم و بـرای ایـن کـار بایـد حـق الزحمـه دوسـتان را بـا چـک ۱۰میلیـاردی پرداخـت کنـی . بابـک زنجـانی کـه از ایـن موضـوع حیـرت زده شـده بـود مـی گویـد بازداشـت نخـواهم شـد بنـابراین پـولی هـم پرداخـت نمـی کـنم، چـه نقـدی و چـه چکـی . بـاقری درمنـی بـدون توجـه بـه حـرف هـای زنجـانی چکـی بـه مبلـغ ۱۰ میلیـاردی کشـیده و بـه فـرد سـوم مـی دهـد . بابـک زنجـانی تـا مـدت هـا از آن ملاقـات آزاد بـود و ایـن موضـوع نشـان مـی دهـد کـه ایـن قرارملاقـات صـرفا صـحنه آرایـی نمایشـی از سـوی بـاقری درمنـی بـرای کلیـد خـوردن سـناریوی یـک کلاهبـرداری بـزرگ از یـک اخـتلاس گـر بـوده اسـت. بـا برگـزاری جلسـات بازپرسـی و جلسـات دادگـاه بـاقری درمنـی مـدعی شـده بـود کـه بابـک زنجـانی مبلـغ ۱۰ میلیـارد تومـان پـول بـه او بـدهکار اسـت امـا بررسـی هـای اطلاعـاتی نشـان مـی داد کـه فـرد سـوم مـورد اشـاره بـه هـیچ وجـه صـاحب چنـین پـولی نبـوده و نـه در حسـاب بـانکی خـود و نـه در حسـاب افـراد وابسـته بـه خـودش نشـده بـود یعنـی اصـلا چکـی وصـول نشـده بـود. بـدین ترتیـب سـلطان قیـر و بـدهکار بـزرگ بـانکی نقشـه ای کشـیده بـود تـا بـه ایـن طریـق مقدمـه یـک کلاهبـردای بـزرگ از یـک کلاهبـردار و اختلاسـگر بـزرگ زنجـانی فـراهم کنـد کـه بـه نتیجـه نرسـیده بـود. براسـاس اطلاعـات واصـله بعـد از بازداشـت بابـک زنجـانی ، بـاقری درمنـی بـرای آزادی زنجـانی بـه مرجـع قضـایی مراجعـه و اعـلام مـی کنـد کـه هرچقـدر لازم باشـد حاضـر اسـت وثیقـه بگـذارد تـا بابـک زنجـانی

آزاد شود ، اما مقام قضایی با توجه به وضعیت پرونده بابک زنجانی پذیرفتن هرگونه وثیقه را رد کرده بود. اما بامداد روز شنبه مورخ یکم دی ۱۳۹۷ حکم حمیدرضا باقری درمنی فرزند محمد باقر که به جرم افساد فی‌الارض از طریق تشکیل شبکه کلاهبرداری و رشاء به اعدام محکوم گردیده بود، به اجرا گذاشته شد و اعدام گردید.

اختلاس مالی در شرکت سرمایه‌گذاری پتروشیمی

اسدالله مسعودی، رئیس شعبه سوم دادگاه ویژه رسیدگی به جرائم اخلال گران و مفسدان اقتصادی در حاشیه دومین جلسه محاکمه متهمان پتروشیمی که روز شنبه ۱۸ اسفند ۱۳۹۷ برگزار شد، به خبرگزاری میزان گفت: رقم اصلی اخلال در نظام اقتصادی کشور ۶ میلیارد و ۶۵۶ میلیون یورو است، اما به این معنا نیست که تمام این رقم توسط متهمان تصاحب شده باشد. متهم ردیف اول این پرونده در دومین جلسه دادگاه، با رد اتهامات خود گفته بود که پرونده به درستی کارشناسی نشده است. در پرونده پتروشیمی متهمان که به شرکت سرمایه‌گذاری پتروشیمی مربوطند، به «اخلال کلان» یا «معاونت در اخلال کلان در نظام اقتصادی کشور» و «تحصیل مال از طریق نامشروع» یا «معاونت در تحصیل مال از طریق نامشروع متهم» شده بودند. قاضی مسعودی گفته بود: «متهمان پرونده باید ارز حاصله از فروش مواد پتروشیمی را به سیستم اقتصادی کشور تزریق می‌کردند تا از این طریق نیازهای کشور تامین شود، ولی متاسفانه این افراد ضمن سوءاستفاده از تفاوت قیمت ارز دولتی و ارز وارداتی، در مواردی تحصیل مال نامشروع داشته‌اند. « نماینده دادستان تهران در دومین جلسه دادگاه با قرائت ادامه کیفرخواست گفت: رضا حمزه لو اولین مدیرعامل شرکت بازرگانی پتروشیمی بعد از خصوصی سازی این شرکت در سال ۱۳۸۸ با همدستی خانم مرجان شیخ‌الاسلامی در تشکیل شرکت‌های دنیز و پلیکان ضوابط قانونی را رعایت نکرده است. رضا حمزه لو متهم ردیف اول این پرونده با رد اتهامات خود گفته بود : پرونده به درستی کارشناسی نشده است. بطوریکه « در دوره مدیریت خودم از اواخر سال ۱۳۸۸ تا ۱۳۹۰، نرخ ارز ثابت بوده است و صحبت‌هایی که الان در دادگاه شد مربوط به پس از مدیریت بنده بود. کارهایی که ما کردیم بر اساس تصمیمات بوده است و اگر اخلالی شده شرکت ملی صنایع پتروشیمی فرار رو به جلو کرده است. اگر شرکت ملی صنایع پتروشیمی در زمان مقرر واقعیات را به بازپرس اعلام می کرد اساسا این پرونده شکل نمی‌گرفت. عباس صمیمی، عضو هیات مدیره شرکت بازرگانی پتروشیمی و مدیر عامل شرکت سرمایه گذاری

ایران، مصطفی طهرانی صفا و علیرضا علائی رحمانی از اعضای هیأت مدیره شرکت بازرگانی پتروشیمی، محسن احمدیان بازنشسته پتروشیمی، مرجان شیخ الاسلامی آل آقا، مدیر عامل شرکت بازرگانی دنیز و هترا تجارت، سید امین قرشی سروستانی و سام حامد ساعدیان از متهمان این پرونده بودند. سید علیرضا حسینی، مدیر عامل شرکت پتروشیمی شانگهای، علی اشرف ریاحی، معصومه دری مدیرعامل شرکت بازرگانی پتروشیمی دفتر دبی، ابوالفضل ملکی شمس آبادی تولید کننده نایلون و نایلکس، سعید خیری‌زاده، مدیر مالی سابق شرکت بازرگانی پتروشیمی و محمدحسین شیرعلی از دیگر متهمان این پرونده به معاونت در اخلال کلان در نظام اقتصادی کشور متهم بودند.

قاضی مسعودی با تکذیب اختلاس ۱۰۰ هزار میلیارد تومانی که توسط برخی رسانه‌ها اعلام شده بود گفت: «اینگونه نیست که بیان کنیم ۱۰۰ هزار میلیارد تومان توسط این افراد تصاحب شده باشد بلکه بحث تصاحب منافع مطرح است. « به گفته قاضی این پرونده، بحث اختلاس مطرح نیست بلکه بحث اخلال در نظام اقتصادی مطرح است. قاضی مسعودی گفته بود مبالغ سوءاستفاده‌های متهمان اغلب، ۱۵ میلیون یورو یا ۸ میلیون دلار یا ۳۱ میلیارد تومان است پس این به معنای تصاحب ۱۰۰ هزار میلیارد تومان نیست. رئیس شعبه سوم دادگاه ویژه گفته بود : «به طور مثال یکی از متهمان ۳۱ میلیارد تومان تحصیل مال نامشروع داشته و متهم دیگر ۸ میلیون و خرده‌ای دلار و در موردی دیگر متهم دیگر پرونده ۱۵ میلیون دلار به تحصیل مال نامشروع داشته و اینکه گفته شود تمام ۶ میلیارد و ۶۵۶ میلیون یورو، میزان تحصیل مال نامشروع در این پرونده است، صحت ندارد«. به گفته مسعودی، آنچه موجب اخلال شده عدم واریز ارز و استفاده از این تفاوت قیمت‌ها بوده است که در نهایت منجر به منفعت متهمان نیز شده است. روز چهارشنبه ۱۵ اسفند ۱۳۹۷ خبرگزاری ایسنا به نقل از قاضی دادگاه خبر داد که «سه نفر از متهمان این پرونده در خارج از کشور هستند. شرکت بازرگانی پتروشیمی در تیر ماه ۱۳۶۹ با سرمایه شرکت ملی صنایع پتروشیمی به عنوان یک شرکت مستقل بازرگانی تاسیس شد. این شرکت در سال ۱۳۸۸ خصوصی شد و ۵۲.۳۵ درصد آن به شرکت سرمایه گذاری ایران و ۴۵ درصد سهام آن به شرکت صنایع پتروشیمی خلیج فارس تعلق دارد.

جزئیاتی تکان دهنده از پرونده پتروشیمی و فرار مرجان شیخ‌الاسلامی از کشور

نماینده دادستان در دادگاه متهمان پرونده فساد در پتروشیمی گفت : مرجان شیخ‌الاسلامی که شریک متهم اصلی این پرونده است، مبلغ هفت میلیون و ٦٥ هزار و ٥٢٩ یورو و نیز هشت میلیون و ٧١٠ هزار و ٣٨٤ دلار تحصیل مال غیر مشروع کرده و خارج از کشور متواری است.
به گزارش رسانه ایرنا، نماینده دادستان تهران با قرائت ادامه کیفرخواست گفت : رضا حمزه لو اولین مدیرعامل شرکت بازرگانی پتروشیمی بعد از خصوصی سازی این شرکت در سال ۱۳۸۸ بوده که

با همدستی مرجان شیخ‌الاسلامی در تشکیل شرکت های دنیز و پلیکان ضوابط قانونی را رعایت نکرده اند. وی افزود : حمزه لو مبلغ ۳۱۲ میلیون و ٦٩٦ هزار و ٤٤٩ یورو را به صورت منشاء خارجی به شرکت **هترا تجارت** واریز کرده و سپس این مبلغ را به شرکت بازرگان پتروشیمی منتقل کرده بود و در این میان مبلغ ۳٤۷ میلیون و ۲۳۸ هزار و نیزمبلغ ۳۱۳ یورو با منشاء خارجی به داخل کشور منتقل نشده است. به گفته نماینده دادستان، این امر باعث شد که این دو متهم مبلغ هفت میلیون و ٦٥ هزار و ۱٥۲ یورو ومبلغ هشت میلیون و ۷۱۰ هزار و ۳۸٤ دلار تحصیل مال غیر مشروع داشته باشند که این مبالغ غیر از سودهای است که مربوط به ۹۳٤ میلیون و ۷٦۳ هزار و ٦٥۰ یورو از ارزهای حاصل از فروش محصولات پتروشیمی متعلق به خود در شرکت ها بوده است. نماینده دادستان از مرجان شیخ‌الاسلامی به عنوان شریک اصلی متهم ردیف اول یعنی حمزه لو یاد کرد که هم اکنون متواری و خارج از کشور است ومبلغ هفت میلیون و ٦٥ هزار و ٥۲۹ یور و هشت میلیون و ۷۱۰ هزار و ۳۸٤ دلار تحصیل مال غیر مشروع کرده است.

جابه جایی ارز به بهانه دور زدن تحریم ها

نماینده دادستان با اشاره به اتهامات سایر متهمان این پرونده گفت : مصطفی تهرانی صفا با تاسیس شرکت یوروتو به بهانه دور زدن تحریم ها مبلغ ۷۸ هزار یورو به عنوان کارمزد دریافت کرد و اقدام به خرید و فروش پلی اتلین برای خود کرده و با تاخیر ۱۸ ماه این پول را به حساب شرکت بازرگانی پتروشیمی واریز کرده بود که سود آن مبلغ ۳۳ هزار و ۳۰۰ یورو می باشد. نماینده دادستان با اشاره به اتهامات محسن احمدیان گفت: وی به عنوان مدیر بازرگانی خارجی شرکت بازرگانی پتروشیمی ضمن تبانی با شرکت های خارجی به منحرف کردن مسیر ارز به سمت ام تی ان اقدام کرده تا برای خود منافعی کسب کند. وی اضافه کرد: احمدیان با همکاری محمد حسین شیرعلی کارمند بازنشسته وزرات اطلاعات به تحصیل مال نامشروع از طریق دریافت پورسانت های مختلف اقدام کرده که یک نمونه از آن مبلغ ٤۹۸ میلیون یورو و ۲۰۰ هزار درهم بوده است .نماینده دادستان افزود :ارزهای حاصل از فروش محصولات پتروشیمی به بهانه دور زدن تحریم‌ها به حساب مرجان شیخ‌الاسلامی واریز می‌شده است. وی افزود: اقدامات صورت گرفته بدون اجازه شرکت ملی صنایع پتروشیمی بوده و بخشی از وجوه حاصل از فروش محصولات پتروشیمی را به ریال تبدیل وبه حساب شرکت‌های دیگر واریز می‌شده است.وی گفت: در پاسخ به استعلام صورت گرفته، اعلام شده که تحریم‌ها مجوزی برای واریز معادل ریالی مبالغ حاصل از فروش محصولات پتروشیمی نبوده و اقدامات در پوشش شرکت‌های تحت مدیریت حمزلو صورت گرفته است.

تخلفات مدیران شرکت بازرگانی پتروشیمی

حسینی نماینده دادستان گفت: طبق گزارش مدیرعامل شرکت هلدینگ خلیج فارس، عمده تخلفات مدیران پتروشیمی عبارت از تسویه دیرهنگام مطالبات شرکت‌های زیرگروه، عدم تسویه مطالبه شرکت نفت، تبدیل و جا به جایی ارز شرکت‌ها بدون اخذ مجوز از شرکت ملی صنایع پتروشیمی و تحصیل مال نامشروع به ارزش بیش از ۳۲۴ میلیون یورو از منابع ارزی، مبلغ ۶۲۲ میلیون و ۴۸۴ هزار یورو حاصل از فروش محصولات پتروشیمی ومبلغ ۳ میلیارد و ۲۱۴ میلیون و ۵۲۳ هزار یورو که به ریال تبدیل شده است.نماینده دادستان گفت: احمدیان در بازپرسی اعلام کرده که مبلغ ۱۵ میلیون دلار و ۵۰۰ هزار یورو را به صورت نقدی به عنوان کمیسیون دریافت کرده و ضمن اعلام پشیمانی گفته که قصد داشته این مبلغ را به حساب دولت برگرداند اما این کار ممکن نشده و حالا درخواست دارد تا فرصتی برای او مهیا شود تا بتواند این پولها را برگرداند. وی افزود: شیرعلی اخذ کمیسیون را قبول داشته ولی به ارقام دریافتی اشاره نکرده و می‌گوید هر میزان که احمدیان گرفته او نیز همان مبلغ را دریافت کرده است که بر اساس اسناد و مدارک شیرعلی حداقل ۸ میلیون دلار پورسانت دریافت کرده است.

نماینده دادستان از علیرضا علایی رحمانی به عنوان متهم دیگر یاد کرد و گفت: وی در تاریخ ۲۳ دی ماه ۱۳۸۸ به عنوان عضو هیئت مدیره بازرگانی پتروشیمی منصوب شده و در جریان مصوبات این شرکت نیز بوده و می‌توان او را از مدیران تصمیم ساز دانست. وی افزود :حمزه لو و شیخ الاسلامی به همراه خیری زاده و حسینی و سایر متهمان مبادرت به تحصیل ارز حاصل از فروش محصولات کرده و با ایجاد تشکیلاتی منسجم رفتار مجرمانه آنان محرز می با شد. وی تأکید کرد : کل ارز ناشی از فروش محصولات به قدری زیاد است که نیازی به استدلال ندارد و مشارکت و معاونت این متهمان در اخلال کلان نظام اقتصادی به صورت تحصیل اموال نامشروع محرز است.

نماینده دادستان خواستار صدور حکم استرداد اموال یاد شده در حق شرکت بازرگانی پتروشیمی شد تا این مبالغ به صاحبان آن عودت داده شود. وی با اشاره به مبنای قانونی تحصیل نامشروع وجوه یاد شده گفت: طبق تبصره ۲ ماده ۲ قانون **مجازات اخلالگران** در مواردی که مدیر یا مدیران و بازرسان و مسئولان از اقدامات نیروهای خود مطلع شوند مکلف هستند تا از آن جلوگیری کنند و اقدام فوری و موثری انجام دهند و گرنه معاونت در جرم محسوب می شود. وی افزود: قسمت دوم تبصره نیز مربوط به شرکت‌های خصوصی و دولتی است که اگر در این زمینه سکوت کنند و مراتب را به مسئولان ذیربط اطلاع ندهند این افراد نیز معاون جرم محسوب می شوند. نماینده دادستان با استناد به ماده ۴۳ قانون مجازات اسلامی مصوب سال ۱۳۷۰ گفت: این قانون حاکم در زمان وقوع جرم بوده و ماده

۱۲۶ قانون مجازات اسلامی مصوب سال ۱۳۹۲ معاون جرم را کسی می داند که دیگری را تطمیع یا تهدید کند یا با سوء استفاده از قدرت خود موجبات ارتکاب جرم را فراهم نمایند.

نماینده دادستان افزود: سید علیرضا حسینی مدیرعامل دفتر شانگهای پتروشیمی بوده که با دستور حمزه لو و خیری زاده ارزهای حاصله را به حساب پتروشیمی واریز می کرده است، وی بایستی به قدری از دانش و تجربه بهره داشته باشد که از جایگاه خود در سلسله مراتب سازمان شرکت، مسئله تحریم، نحوه دور زدن آن آگاهی داشته باشد. نماینده دادستان بیان داشت: با وجود احکام مقرر در قوانین که متهمان از آن آگاهی داشته اند. متهمان از تاثیر عملکردهای خود آگاهی داشته و سوء اقدامات آنها مطابق با جزا است. آنها همچنین اقدامات خود را به مراجع نظارتی نیز اطلاع نداده بودند. در نتیجه حکم خاص معاونت در جرم در مورد آنان صدق کامل دارد. وی گفت: ابوالفضلل ملکی شمس آباد، نماینده شرکت های **ایزه و ام بی بارتر** در ایران بوده که ارز با منشا داخلی به حساب پتروشیمی در ایران واریزمی کرده است، اکثر وجوه یورویی واریزی نزد بانک اقتصاد نوین توسط آقای شمس آباد از شعب آن بانک خریداری شده بود. نماینده دادستان گفت: نحوه اقدامات وی در **خرید و فروش ارز** مبین این است که نامبرده به عنوان یک عنصر فعال از یک زنجیره عمل کرده و از موقعیت خود آگاهی داشته است .معاونت در اخلال کلان در نظام اقتصادی و تحصیل نامشروع متوجه ایشان است.

نقش مرجان شیخ اسلامی در وقوع جرایم کلان

نماینده دادستان اظهار کرد خانم **مرجان شیخ الاسلامی** مدیرعامل شرکت‌های دنیز و اترا تجارت می‌باشد و به دستور حمزه لو و به بهانه دور زدن تحریم مبالغی به حساب این شرکت‌ها واریز می‌شده است.(ارز با منشا داخلی یا ریال به حساب صاحبان محصول واریز می‌کرده است)، متهم در حال حاضرر در خارج از کشور به سر می‌برد. نماینده دادستان افزود: متهم ردیف سوم، مدیرعامل شرکت یورونس در دبی است و سید امین قرشی سروستانی را وکیل تام الاختیار خود معرفی نموده است. اگرچه متهم منکر نقش خود در جابجایی ارز بوده، اما با توجه به اینکه یورونس را معرفی کرده است و مالک ۴۹ درصدی آن است لذا عمل تصاحب وجوه پتروشیمی در خارج از کشور و پرداخت مبلغ ۶۳ میلیارد و ۷۲۷ میلیون و ۴۵۴ هزار تومان، در داخل کشور منتسب به ایشان بوده وسهم هر کدام ۳۱ میلیارد و ۸۶۳ میلیون تومان است. نماینده دادستان بیان داشت : سید امین قرشی سروستانی به شرکت یورونس در دبی معرفی شده بود ومجموع ارز دریافتی توسط شرکت یورونس مقدار ۱۹۴ میلیون یورو از طریق شرکت والا سرمایه ارز با منشا داخلی به شرکت بازرگانی پتروشیمی واریز گردیده ؛ که بدون مداخله ایشان امکان تحقق جرم وجود نداشته است. مبلغ ۳۱ میلیارد و ۸۶۳ میلیون تومان به نفع خود تصاحب کرده. وی افزود :سام حامد به دستور سید امین قرشی تحصیل مال نامشروع به مبلغ ۵ میلیارد و ۴۹ میلیون ریال داشته است. شرکت سرمایه امین واسطه سید امین قرشی

بوده و سام حامد همکاری لازم در ارائه اسناد داشته و پنهان کاری کرده است و مقدار ۱۹۴ میلیون یورو با منشا داخلی به شرکت والا سرمایه امین واریز کرده است که وی همکاری مستقیم با سید امین قرشی داشته است. نماینده دادستان بیان داشت: مصطفی تهرانی صفا با افتتاح شرکت یوروتو با دستور حمزه لو به بهانه دور زدن تحریم‌ها نسبت به انتقال ۱ میلیون یورو از سرمایه بازرگانی پتروشیمی به شرکتی در در آلمان اقدام نموده است.

لو دادن حساب های پتروشیمی در خارج از کشور برای بهره برداری شخصی

نماینده دادستان همچنین گفت: شرکت پتروشیمی PCC از شرکت‌های زیرمجموعه شرکت ملی صنایع پتروشیمی ایران تکلیف داشته محصولات متعلقه را در داخل و خارج بازاریابی کند و عواید حاصل از فروش را در حق صاحبان و شرکت ملی صنایع پتروشیمی پرداخت کند. وی گفت: بررسی‌های قراردادها حکایت از آن دارد که شرکت بازرگانی پتروشیمی نقش کارگزاررا ایفا کرده بود ومدیران شرکت صنایع پتروشیمی برای ساماندهی فروش محصولات و اقدامات خود و داشتن اطمینان کامل تصور می کنند با تشکیل شرکت بازرگانی این موضوعات را ساماندهی کنند که با هدف تمرکز فعالیت داخلی و خارجی با سرمایه صد درصد دولتی از سال ۱۳٦۹ این شرکت تشکیل شده است. تعهدات شرکت بازرگانی پتروشیمی فقط به بازاریابی محدود نمی‌شد بلکه متعهد به صادرات محصول و دریافت وجوه وجه نیز بودند. وی افزود: معاون وزیر نفت سابق و مدیر عامل صنایع پتروشیمی با تقدیم نامه‌ای از مدیران شرکت پی سی سی اعلام شکایت کردند. نماینده دادستان با اشاره به موارد شکوائیه گفت: شرکت‌های فوق الذکر بر اساس قرارداد بازاریابی محصولات خود را با توجه به موازین کشور به شرکت بازرگانی پتروشیمی واگذار نمودند و همچنین بر حسب گزارش‌های واصله از سازمان بازرسی کل کشور در بررسی تخلفات به شرح زیر از سوی شرکت بازرگانی پتروشیمی صورت گرفته است.

الف – نقل و انتقال بخشی از وجوه حاصل از صادرات محصولات بدون رعایت مواد قانونی

ب – تبدیل سود محصولات به ریال بدون مجوز لازم

ج – واریز بخشی از سود محصولات به بانک دولتی با ارز منشا داخلی

د – تسویه دیرهنگام شرکت‌ها ناشی از بهای محصولات تولیدی

نماینده دادستان ادامه داد: گزارش اولیه معاونت حقوقی سازمان اطلاعات سپاه به عنوان ضابط **پرونده محسن احمدیان** (مدیر بخش بازرگانی خارجی شرکت بازرگانی پتروشیمی) با شرکت **معصومه دری** ۵۰۰ میلیون یورو و ۲۰۰ میلیون درهم ارز را تضییع کرده اند، از آنجایی که به دلیل تحریم بودن شرکت‌های دولتی فعالیت‌ها تحت پوشش برخی شرکت‌های خارجی صورت می‌گیرد لذا این شرایط می‌تواند اقتصاد کشور را در امان نگه دارد و دریافت ارز ناشی از صادرات کشور با رعایت جوانب

امنیتی بود.وی بیان کرد: لیکن در این جریان فسادی کشف شده که در چند موارد مانع از دریافت ارز گردیده و برای ایجاد پوشش در مفاسد خود حساب‌های بانکی شرکت‌های پتروشیمی را در خارج از کشور افشا می‌کنند تا به این بهانه پول‌ها به حساب خودشان واریز شود یا اعلام می کنند امکان انتقال ارز وجود نداشته است. نماینده دادستان گفت: این موضوع عین خیانت است و باعث کاهش ظرفیت‌های کشور در خارج می‌شده و به این ترتیب شرکت‌های نفت نخواهند توانست به تعهدات خود عمل کنند. نماینده دادستان گفت: رئیس شرکت پی سی سی با تقدیم شکوائیه‌ای گفته و بنابر اعلام مدیر شرکت بازرگانی پتروشیمی و به استناد گزارش‌های واصله مفاد قرارداد شرکت لنکوور با مدیر بازرگانی این شرکت (**محسن احمدیان**) به درستی انجام نشده و مبالغ مطابق صورت حساب واریز نشده است وپیمان سپاری وجود ندارد . بزرگ ترین کلاهبرداری در تاریخ ایران حدود ٦ میلیارد و ٦٥٦ میلیون یورو بدهی دارد، یعنی سه برابر بدهی بابک زنجانی به وزارت نفت. این پرونده البته به گفته برخی منابع آگاه، محدود به پتروشیمی نیست و پا در بنادر ایران هم دارد. آخرین رقمی که از بدهی های بابک زنجانی از سوی زهره رضایی، مشاور حقوقی زنجانی در امور بین الملل، اعلام شده بود، ١ میلیارد و ٩٦٧ میلیون و ٥٠٠ هزار یورو (١،٩٦٧،٥٠٠،٠٠٠) بود. این رقم از سوی وزارت نفت حدود دو میلیارد یورو اعلام شد. در هر حال با وجود تناقض، کماکان رقم اعلامی از سوی این دو بخش، حدود چهار میلیارد یورو از رقمی که در کیفرخواست پرونده پتروشیمی اخیر مطرح شده، کمتر است؛ رقمی که به گفته قاضی مسعودی، مقام قاضی این پرونده، ٦ میلیارد و ٦٥٦ میلیون یورو عنوان شد یعنی سه برابر بدهی بابک زنجانی به وزارت نفت.

طومار ایرانیان مقیم کانادا علیه مرجان شیخ‌الاسلامی و خاوری

ایرانیان مقیم کانادا در سال ١٣٩٧ در طوماری از دولت کانادا خواستند پرونده مرجان شیخ‌الاسلامی آل آقا که متهم به فساد مالی گسترده و میلیاردی در ایران شده را مورد تحقیق و بررسی و در صورت نیاز تحت تعقیب قضایی قرار دهد. به گزارش ایسنا، بر اساس گزارش صفحه رسمی توئیتر ژورنال ایرانیان کانادا، در این طومار همچنین به پرونده خاوری اشاره و گفته شده با وجود تماس‌های متعدد ایرانیان مقیم کانادا، دولت کانادا در سال‌های گذشته درباره پرونده خاوری پاسخی ارائه نداده است. در بخش دیگر این طومار چنین آمده است : در حالی که دانشجویان ایرانی برای انتقال مقدار کمی پول یا برای ویزا و مهاجرت با مشکلات و موانع بسیاری روبرو هستند متهمان و مجرمان فسادهای میلیاردی به کانادا می آیند و در این کشور بدون پاسخگویی و بدون هیچ مشکلی سرمایه گذاری می‌کنند. این طومار توسط کنگره ایرانیان مقیم کانادا تنظیم شده بود و در چند روز بیش از ۵۰۰ نفر این طومار را امضا کرده بودند.

درباره محاکمه اکبر طبری

رسانه عصر ایران نوشت : دوشنبه ۱۹ خرداد ۱۳۹۹ روز بزرگی است. از آن نظر که یکی از مهم ترین چهره‌های دستگاه قضایی را با لباس زندان مقابل قاضی نشاندند. اکبر طبری، دومین چهره قدرتمند قوه قضائیه در دوران ریاست صادق آملی لاریجانی به شمار می‌رفت. او معاون اجرایی سابق حوزه ریاست قوه قضاییه بود و چنانکه منابع موثق نقل می کنند، کار ویژهٔ او در سال‌های حضور در قوه قضاییه ، شناسایی پرونده‌های کلان جاری در دادگاه‌ها بود و سپس تعامل با اصحاب پرونده و تبانی و جابجایی آراء و فسادهای نجومی بود. اتاق کار او نزدیک دفتر رئیس قوه قضاییه بوده و در دستگاه قضایی چنان نفوذ داشت که طبق یک قانون نانوشته، حرف او در حکم دستور رئیس قوه قضائیه بود. دیدار با **اکبر طبری**، آرزوی کسانی بود که پرونده‌ای مهم در دستگاه قضایی داشتند و البته او تنها به پرونده‌هایی که برای خود و اطرافیانش آب و نان آنچنانی داشت ورود می کرد. برای اوحضور در قوه قضائیه، نه فرصتی برای عدالت پروری که زمینه‌ای برای کاسبی‌های کلان و حرام بود. نمونه‌اش پرونده رسول دانیال‌زاده، ابربدهکار بانکی بود که گفته می‌شود ۴ هزار میلیارد تومان بدهی بانکی داشت و بازداشت شده بود ولی ناگهان آزاد شد و با رفع ممنوع الخروجی‌اش، از کشور گریخت. او سازنده یکی از لاکچری‌ترین برج های تهران بود و بعدها کاشف به عمل آمد که در جریان پرونده‌اش پنت‌هاوس آن را به طبری رشوه داده بود. (دانیال زاده بعدها به ایران بازگردانده شد و در این پرونده محاکمه شد.) **طبری** البته در کارهای خلاف قانونش، تنها نبود و مسئولان متعددی در رده‌های مختلف با او همکاری داشتند. شگفت که در دوران ریاست آملی لاریجانی، از او نپرسیدند ثروت نجومی‌اش را از کجا آورده است و به عنوان مثال همین پنت هاوس صدها میلیاردی را چگونه با حقوق کارمندی قوه قضائیه خریده است؟! آیا رئیس او و دیگران حتی یک بار هم به او شک نکردند یا ترجیح شان چیز دیگری بود؟! با این اوصاف اگر نگوییم بزرگ ترین پرونده فساد در چهار دهه اخیر، می‌توانیم بگوییم که یکی از بزرگ ترین مفاسد اقتصادی در این پرونده مضبوط است. حال بگذریم از این که فساد در قوه قضائیه چون مستقیماً با تضییع حقوق طرف‌های دیگر پرونده‌ها مرتبط است، قبح بیشتری دارد و باید با شدت و حتی بی رحمی بیشتری با آن برخورد شود.

درباره این پرونده نکات زیر مورد توجه مردم است

۱ – فسادی در این حد کلان، قطعاً نمی‌تواند منفرداً یا با تیمی کوچک صورت گرفته باشد، آن هم در سال‌های متمادی. همان طور که قوه قضائیه در دوران مدیریت جدیدش وارد پرونده طبری شد و او را با دستبند و لباس زندان پای میز محاکمه نشاند، انتظار می‌رود همدستان او را نیز که ای بسا هم اکنون

نیز در مناصب مختلف باشند، بدون ملاحظه دستگیر و محاکمه کنند. پرونده طبری ، تنها یک پرونده مالی نیست. جعبه سیاه مفاسدی است که اگر عادلانه گشوده شود، به فسادزدایی از ساحت نظام کمک شایانی خواهد کرد.

۲ – رئیس سابق قوه قضائیه نیز باید در چارچوب قانون پاسخگوی عملکردش در قبال اکبر طبری باشد. یادمان نرود که همه در برابر قانون برابرند.

۳ - مردم نگران آنند که حکم نهایی متناسب با جرائم صورت گرفته نباشد. این البته پیشداوری است و امید می‌رود همان عزمی که اکبر طبری را به زیر کشاند، حکم عبرت آموزی نیز برای او و

همد ستانش صادر کند.

۴ - طبری و باندش در طول دو دهه حضور در قوه قضائیه، در پرونده‌های متعددی اعمال نفوذ کردند و حق افراد بسیاری را تضییع کردند. انتظار می‌رود این پرونده‌ها مورد رسیدگی مجدد قرار گیرند و حقوق از دست رفته مردم در این پرونده‌ها احیاء شود.

۵ - ساختارهای فساد خیز در قوه قضائیه نیز باید مورد بررسی قرار گیرند و اصلاح شوند والّا حتی با اعدام این طبری نیز باید منتظر طبری‌های دیگر باشیم. به آیت‌الله رئیسی، رئیس قوه قضائیه پیشنهاد می‌شود یک تیم تخصصی برای شناسایی گلوگاه‌های فساد و اصلاح ساختاری آن در قوه قضائیه تشکیل دهند.

تایید حکم ۳۱ سال حبس اکبر طبری در دیوان عالی کشور

با تصمیم گیری قضات دیوان عالی کشور، رای پرونده اکبر طبری، معاون اجرایی سابق حوزه ریاست قوه قضائیه نهایی و توسط شعبه اول این دیوان تایید شد.محکومیت معاون اجرایی سابق حوزه ریاست قوه قضائیه به ۵۸ سال و ۹ ماه و ۲۰ روز حبس و ۱۰۰۰ میلیارد ریال جزای نقدی، در صورت قطعی شدن دادنامه، تعیین شد که بر اساس قانون مجازات اشد ۳۱ سال حبس قابل اجربود. ولی بعدا شنیده شد که در زمان ریاست جمهوری رییسی ایشان از زندان آزاد شده است

چرا آزادی «اکبر طبری» خبرساز شد؟

با توجه به اینکه شهریور ۱۳۹۹، سخنگوی قوه قضاییه اعلام کرد که اکبر طبری به ۳۱ سال حبس تعزیری محکوم شده است ولی با تلاش وکلای او و ارائه مستندات، دو مورد از اتهامات او نقض شد و حالا با گذشت کمتر از ۳ سال گفته می‌شود طبری با وثیقه سنگین از زندان خارج شده است . اعلام

خبر آزادی اکبر طبری از زبان رئیس سازمان زندان‌ها در یک برنامه زنده تلویزیونی خبرساز شد. شامگاه چهارشنبه ۷تیر۱۴۰۲، «غلامعلی محمدی»، رییس سازمان زندان‌ها در یک برنامه تلویزیونی حاضر شد و درباره یکی از جنجالی‌ترین پرونده‌های فساد مالی سال‌های اخیر و متهم اصلی این پرونده اکبر طبری گفت: «طبری نه عفو خورده، نه مرخصی رفته و نه در زندان است»؛ این سخنان بار دیگر توجهات را به سمت طبری، ماجرای لواسان و دوستانش جلب کرد.

پرونده طبری یکی از پرونده‌های جنجالی در آغاز ریاست ابراهیم رئیسی در قوه‌قضائیه بود. رئیسی ۱۶ اسفند ۱۳۹۷ به‌عنوان رئیس دستگاه قضا، سکان را در دست گرفت و ۷ روز پس از آن اکبر طبری را برکنار کرد. یک سال بعد جلسات دادگاه اکبر طبری آغاز شد و در نهایت به صدور حکم محکومیت منجر شد .جلسات دادگاه اکبر طبری در طول سال ۱۳۹۹ از سوی رسانه‌ها و افکار عمومی با حساسیت زیادی دنبال می‌شد، تا آنجا که برخی سخنان او خطاب به قاضی پرونده تا مدت‌ها خبرساز باقی ماند. برای مثال این ادعا که: «دوستان خوبی دارد و اگر بخواهد دوستانش لواسان را هم به نامش می‌زنند .«حالا آزادی طبری، آنهم با وثیقه ۳۰۰ میلیارد تومانی و نقش مصطفی نیازآذری (مجرم متواری همین پرونده به کانادا) در تامین این وثیقه، حساسیت برانگیز شده است.خبر آزادی اکبر طبری و مقایسه وضعیت او با دیگر محکومین، انتقادها را از افکار عمومی، فراتر برد و به رسانه‌های اصولگرا و حامی دولت کشید . روزنامه کیهان در یادداشتی خطاب به قوه‌قضاییه نوشت: «محکوم متنفذی که در جلسه دادگاه دوستان خاص خود را به رخ می‌کشید که برای او چه‌ها می‌کنند، و قرار بود دیگر روی آرامش و زندگی لاکچری را نبیند و احتمالا تا پایان عمرش در دوران زندان به سر برد، اکنون با حکم قضایی بیرون از زندان منتظر تعیین تکلیف اعاده دادرسی در برخی اتهامات خود باشد با هر توضیحی از سوی مردم پذیرفتنی نیست. مردم می‌پرسند آیا چنین امتیازهایی برای همه محکومان و در همه پرونده‌ها امکان‌پذیر است؟ این سؤال ذهن بسیاری از مردم را به خود مشغول کرده است که طبری چطور وثیقه ۳۰۰ میلیارد تومانی را تأمین کرده تا از زندان بیرون بیاید؟ آیا باز هم پای دوستان فداکار و ازخودگذشته وی در میان است؟ اصلا چه تضمینی وجود دارد محکومی که توانسته وثیقه ۳۰۰ میلیارد تومانی را تهیه کند و همچنان پرونده وی در دست بررسی است به فکر فرار نیفتد؟! روزنامه کیهان همچنین با سرزنش قوه قضاییه نوشت: «برخی ارفاقات در مورد محکومان خاص و دانه درشت حتی اگر ظاهرا توجیه پذیر و قانونی هم باشد در بین مردم پذیرفتنی نیست و در بین انبوه مردمی که در راهروهای دادگاه‌ها و با سخت ترین شرایط درگیر پرونده‌های به مراتب کوچک تر هستند ایجاد نارضایتی و بدبینی خواهد کرد. شاید برخی مواقع مصلحت در این باشد که به دانه درشت‌ها و کسانی که برخورد و محاکمه آن‌ها تبدیل به دلگرمی و امید بخشی مردم شده است نسبت به

پرونده‌های مردم عادی سختگیری بیشتری صورت گیرد نه این که برعکس، ملاحظات و ارفاقات شامل دانه درشت‌ها شود .حمید رسایی، نماینده اصولگرای سابق مجلس نیز در توییتی از آزادی اکبر طبری انتقاد کرد و نوشت: «مرکز اطلاع رسانی قوه قضایه می‌گوید اکبر طبری منتظر اعاده دادرسی است. یعنی شاید تبرئه شود. دراین صورت اقتضای عدالت محاکمه مسئولان قضایی وقت (رییسی، اژه‌ای) است. چطور ممکنه کسی به آن شکل محکوم و الان تبرئه شود! در صورت تبرئه طبری یکی از دو رییس قوه‌قضاییه ظلم کرده و باید حساب پس دهد.

فساد مالی شرکت چای دبش

فساد مالی چای دبش نام یک پرونده فساد اقتصادی در نظام جمهوری اسلامی ایران بود که در دولت‌های روحانی و رئیسی رخ داده بود. رقم این اختلاس حدود ۳/۴ میلیارد دلار (نزدیک به ۱۴۰ هزار میلیارد تومان در زمان انجام فساد) بود که از لحاظ معیار تا آن زمان خود در ایران بی‌سابقه بوده است. این فساد مالی شرکت چای دبش از سال ۱۳۹۷ آغاز شد و تا نیمه های سال ١٤٠١ ادامه داشت. عمده تخلف مالی رخ داده در این ماجرا مربوط به تخصیص و تامین ارز به میزان حدودی بیش از ۳ میلیارد دلار به مجموعه شرکت‌های چای دبش بود که از آن به عنوان یکی از بی سابقه‌ترین فسادهای تاریخ ایران یاد شده است.

معرفی گروه کشت و صنعت دبش

شرکت کشت و صنعت دبش با نام تجاری «چای دبش» که به صورت خانوادگی اداره می شود، در در سال ١٤٠٢ با ظرفیت تولید بیش از ۶ هزار تن چای در سال، صاحب یکی از بزرگترین کارخانه‌های چای سازی در قاره آسیا است. این گروه تجاری علاوه بر تولید چای در ایران، در کشورهای آفریقایی نیز اقدام به کشت و فرآوری چای می کند.

در دولت سیزدهم اختلاس بزرگ شرکت چای دبش، به شکل رسمی و برای نخستین بار توسط سازمان بازرسی کل کشور در تاریخ ۱۱ آذر ۱۴۰۲ مورد تأیید قرار گرفت وبه عموم اعلام شد. به ادعای سازمان بازرسی کل کشور، گروه کشت و صنعت دبش طی سال‌های ۱۳۹۸ تا ۱۴۰۱ برای واردات چای و ماشین آلات مبلغی برابر با سه میلیارد و سیصد و هفتاد میلیون دلار ارز دریافت کرد که یک میلیارد و چهارصد و هفتاد و دو میلیون دلار از این مبلغ، ارز دولتی بوده است. به گفته خداییان واردات چای و دستگاه‌های این گروه بازرگانی، نیازمند ثبت سفارش و تاییدیه وزارت صمت (صنعت، معدن و تجارت)، جهاد کشاورزی و بانک مرکزی بوده که طی سال‌های ۱۴۰۰ و ۱۴۰۱ با

هماهنگی‌هایی صورت گرفت و ثبت سفارش‌های این گروه به میزان بیشتر از نیاز کشور تأیید و به محض ارسال برای بانک مرکزی تخصیص لازم انجام شده بود ، در حالی که برای دیگر شرکت‌های متقاضی، شرایطی از جمله سابقه قبلی واردات و ... ملاک عمل تأیید قرار می گرفت. بر اساس گزارش مرکز رسانه قوه قضائیه با بررسی عملکرد گروه مذکور در نقل و انتقال ارز و واردات چای، سوء جریانات عدیده‌ای شناسایی شد و در نهایت سازمان بازرسی کل برای آن گروه تجاری به دلیل عدم رفع تعهدات ارزی پرونده تشکیل داد. پرونده دستگاه‌هایی که به این شرکت ارز تخصیص داده بود نیز به دلیل احراز برخی تخلفات به دادسرای عمومی و انقلاب تهران ارسال گردید . بخش دیگری از این پرونده نیز در دادسرای ویژه رسیدگی به جرایم اقتصادی در سال ١٤٠٢ در حال رسیدگی بود. در همین رابطه رئیس سازمان بازرسی کل نتایج ورود این سازمان به موضوع «واردات چای و ماشین‌آلات مربوطه به کشور طی سه سال و عدم انجام تعهدات ارزی از سوی یک گروه تجاری وارد کننده» را تشریح کرد و با بیان اینکه میزان چای مورد نیاز کشور حدود ۱۰۰ هزار تن در سال است که از این میزان حدود ۷۰ درصد آن وارداتی است، گفت: در حالیکه قریب به یکصد شرکت تولیدی و بازرگانی، به امر واردات چای در کشور مشغول هستند،اما عمده واردات توسط یک گروه تجاری خاص صورت می گیرد. خداییان افزود: این گروه تجاری از ابتدای سال ۱۳۹۸ تا پایان سال ۱۴۰۱، حدود ۳ میلیارد و ۳۷۰ میلیون دلار برای واردات چای و ماشین‌آلات پیشرفته چاپ و بسته‌بندی، ارز دریافت کرده و طی این مدت، ۷۹ درصد از ارز نیمایی تخصیص یافته برای واردات چای، به این گروه تجاری اختصاص پیدا کرده بود . وی تصریح کرد: در سال ۱۴۰۱ نیز کل ارز تامین شده برای واردات چای حدود یک میلیارد و ۳۹۶ میلیون دلار بود که از این میزان یک میلیارد و ۱۰۱ میلیون دلار به این گروه اختصاص پیدا کرده بود. رئیس سازمان بازرسی کل با بیان اینکه گروه تجاری مذکور، تاکنون (سال ١٤٠٢) برای یک میلیارد و ۴۰۰ میلیون دلار از ارزهای دریافتی خود، رفع تعهد نداشته و کالایی وارد کشور نکرد ، وی ادامه داد: حسب پیگیری‌های صورت گرفته، مشخص شد بخشی از ارزهای دولتی که توسط این گروه دریافت شده، در بازار آزاد به مبالغ بالاتر فروخته شده.* خداییان درباره بخش واردات ماشین‌آلات مربوطه به این گروه تجاری هم گفت: علاوه بر ارزهای دولتی تأمین شده برای واردات چای، بالغ بر یک میلیارد و ۴۷۲ میلیون دلار در طول سال‌های ۱۳۹۸ تا ۱۴۰۱ برای واردات ماشین‌آلات مربوطه به این گروه تجاری تخصیص داده شد که به سرجمع تعهدات این شرکت اضافه می‌گردد و با اتمام

مهلت قانونی، به میزان تعهدات رفع نشده و منقضی شده اضافه خواهد شد. وی با اشاره به تخلف شرکت در ثبت سفارش چای خارجی درجه یک و واردات چای کنیایی و صادراتی درجه دو ایرانی، گفت: در حالی که این گروه تجاری، نسبت به ثبت سفارش چای درجه یک هند وبه نام دارجلینگ به ارزش هر کیلو ۱۴ دلار اقدام کرده بود، اما در عمل چای کشور کنیا و چای صادراتی درجه دو ایران را به ارزش هر کیلو حدود ۲ دلار وارد کشور کرده و سازمان غذا و دارو نیز کیفیت چای‌های وارداتی را به صورت سیستمی با نمونه‌های در اختیار که با هماهنگی کارمند ارزیاب گمرک اخذ کرده، تأیید کرده بود. خداییان یکی دیگر از تخلفات شرکت را در نحوه ترخیص کالا عنوان کرد و بیان داشت: مسیری که در گمرک برای ترخیص کالاهای این گروه در نظر گرفته شده بود عمدتاً «مسیر سبز» بود، بدین معنا که فقط از طریق سیستم، تیک‌های مورد نظر زده شده و در نتیجه کالا ترخیص و وارد کشور شده بود، در حالی که واردات چای نیازمند استعلام از دستگاه‌های دیگر برای تأیید کیفیت است و قاعدتاً بر اساس مقررات باید واردات این محصول یا از مسیر زرد و یا قرمز انجام می شد. رئیس سازمان بازرسی تصریح کرد: واردات چای و ماشین‌آلات این گروه تجاری، نیازمند ثبت سفارش و تأییدیه وزارت صمت، جهاد کشاورزی و بانک مرکزی بوده که طی سال‌های ۱۴۰۰ و ۱۴۰۱ با هماهنگی‌های صورت گرفته توسط مدیران دستگاه‌های مذکور، ثبت سفارش‌های این گروه به میزان بیشتر از نیاز کشور تأیید و به محض ارسال برای بانک مرکزی تخصیص لازم انجام شد ، در حالی که برای دیگر شرکت‌های متقاضی شرایطی از جمله سابقه قبلی واردات و... ملاک عمل تأیید قرار می‌گرفت و بنا به اظهار برخی از وارد کنندگان بعضاً هیچ کدام از ثبت سفارش‌های درخواستی آن‌ها مورد تأیید قرار نمی گرفت. نظر به تاکیدات مکرر رئیس قوه قضائیه مبنی بر برخورد با کسی که ارز را گرفته و در محل درست هزینه نکرده و همچنین بازخواست از دستگاهی که ارز را پرداخت کرده، الزامی است .خداییان از ارجاع پرونده به دادسرا خبر داد و گفت: درخصوص بزه انتسابی و تخلفات مالی مدیرانی از دستگاه‌های مختلف از جمله وزارت جهاد کشاورزی، وزارت صمت، گمرک، سازمان استاندارد و بعضی از بانک‌ها، گزارش اختصاصی توسط سازمان بازرسی تهیه و به دادسرای ویژه جرائم اقتصادی ارسال گردیده است.

رفتار غیر عادی بانک مرکزی در سال ۱۴۰۱ در مورد تخصیص ارز به چای دبش

در همین زمینه بازرس ویژه رئیس جمهور وقت در امر مبارزه با فساد اقتصادی ، در گفتگو با رسانه ایرنا، درباره پرونده تخلفات در واردات چای که مربوط به یک نشان تجاری خاص است، اظهار داشت: آنچه رخ داد، مربوط به مقطع خاصی بوده که بیش از حد نیاز برای واردات به شرکت مذکور ارز نیمایی تخصیص داده شد که عدد و رقم آن هم قابل توجه است. حسن درویشیان افزود: بازرسی ویژه ریاست جمهوری و وزارت اطلاعات به محض اطلاع از این موضوع به این پرونده ورود کرد و اقدامات و مکاتبات لازم با وزارت جهاد، بانک مرکزی و گمرک برای کسب اطلاعات انجام شد و جلوی ادامه تخصیص ارز به آن شرکت گرفته شد و پرونده در مرجع قضائی نیز در حال رسیدگی است. درویشیان خاطرنشان کرد: البته بخشی از این ارز در گذشته به این شرکت پرداخت شده که به اعتقاد ما همان رقم هم نباید پرداخت می شد و در مواردی هم شرکت تعهداتی داشته، اما در موعد مقرر به آن عمل نکرده بود که سازمان تعزیرات هم موضوع را پیگیری کرده بود .

عمده تخلفات شرکت چای دبش

بر اساس گفته مسئولات از جمله تخلفات شرکت چای دبش در این خصوص را می‌توان در موارد زیر جست و جو کرد:

۱- توزیع و بازرگانی چای سرطان زا و مسموم – یک عضو اتحادیه چای کاران شمال کشور در سال ۱۳۹۹ اظهار کرده بود که پس از حساسیت نیروی انتظامی، یکی از تریلی‌های متعلق به این شرکت در مسیر متوقف و پس از تحقیقات و آزمایش آشکار شده که چای موجود در این تریلی در سال ۱۳۷۹ تولید شده بود. سپس طی آزمایشات بعدی، مشخص شده بود که این چای‌ها دارای سم آفلاتوکسین هستند و قابلیت مصرف انسانی نداشته و باید معدوم شوند. ظاهراً مسئولان این شرکت این چای را با چای برداشت تازه مخلوط کرده، آن‌ها را بسته بندی و روانه بازار می کردند.

۲- واردات چای بی کیفیت با قیمت اعلامی بالا

ثبت سفارش این شرکت برای چای درجه یک هندی بوده، اما چای درجه دو کنیایی وارد کرده بود که اختلاف قیمت آن برای هر کیلوگرم به ۱۲ دلار می رسیده، سپس چای نا مرغوبی که به قیمت ۲ دلار در هر کیلوگرم خریداری شده در بازار به قیمت ۱۴ دلار به فروش می رسیده. جالب آنکه مجموعه های متشکل از سازمان استاندارد، گمرک و حتی وزارتخانه هایی، چون جهاد کشاورزی و سازمان غذا و دارو نیز کیفیت چای وارداتی را

تأیید کرده بودند. موضوعی که در صحبت‌های رئیس سازمان بازرسی نیز تأیید شده و نشان از گستردگی و هماهنگی بالای این فساد سازمان یافته دارد.

۳- فروش ارز نیمایی در بازار آزاد

بخشی از ارز نیمایی دریافتی برای واردات کالا به کشور توسط این شرکت در بازار آزاد و با قیمت بالاتر فروخته شده بود.

٤- عدم رفع تعهد ارز نیمایی دریافت شده

این شرکت برای یک میلیارد و چهارصد میلیارد دلار ارز دریافتی خود رفع تعهد نداشته و کالایی وارد نکرده بود.

٥- بازارشکنی

این شرکت با دامپینگ از طریق واردات چای مازاد به ایران باعث به هم خوردن تعادل بازار این محصول شده و تولید کنندگان کوچکتر را با خطر از دست دادن بازار روبرو کرده بود.

چرا ارقام فساد درشت تر می‌شود و در مراحل اولیه گزارش و نظارت نمی‌شود؟

درآذر ١٣٩٤ درهفته مبارزه با فساد و همایش ملی ارتقای سلامت اداری و مبارزه با فساد، بسیاری از مسوولان نظام، دولت، قوه قضاییه و مجلس، نام‌ها و نشانه‌های مختلفی را در ارتباط با رشد فساد اقتصادی و عوامل و ریشه‌های فساد زا مطرح کردند و هریک به نکته و موضوعی در ارتباط با پرونده‌های درشت فساد مالی درسال‌های دهه ۹۰ راشاره کردند.هفته مبارزه با فساد، با اعلام رقم فساد ۱۲هزارمیلیارد تومانی شروع شد که رکورد تازه یی در چند دهه ۹۰ محسوب می‌شد و هر یک از مسئوولان با اعلام درگیر بودن دو تا پنج بانک، به ابعاد موضوع پرداختند.اما پرسش اساسی این است که چرا با وجود تاکید مسئوولان در دو دهه گذشته برای مقابله با فساد اقتصاد نهان کاري، پنهان، غیرشفاف، سیاه و خاکستری و رسانه یی شدن برخی پرونده‌های بزرگ فساد مالی همچنان شاهد رشد اقلام درشت فساد مالی در کشور هستیم؟ و پرسش بعدی این است که چرا تنها به اعلام ارقام درشت و هزاران میلیاردی اشاره می شود و اعلام ارقام درشت توسط مسئوولان، چه هدفی را دنبال میکند؟ در کوچه و بازار گمانه زنی‌های مختلفی مطرح است گروهی از مردم و کارشناسان می‌گویند ارقام درشت را مطرح می کنند که عبرت همگان شود و

ضرورت مقابله با فساد را مطرح می کند. اما همچنان عده یی با نفوذ در بانک‌ها، بازار، صادرات و واردات، دستگاه‌های دولتی، گمرکات، و... فسادهای مالی بزرگتری را خلق می کنند.گروه دوم از کارشناسان نیز می‌گویند که این نوع اعلام پرونده‌های بزرگ فساد اقتصادی از گروه امیرمنصور، تا بابک زنجانی و مورد چای دبش، یک نوع واکنش سیاسی به این موارد است و عده‌ی ی برای رقابت در قدرت و عرصه سیاست، زنگ خطر را برای عده دیگر به صدا درمی‌آورند. این نوع اعلام عمومی و گسترده، که حکایت از دست انداختن در منابع کشور و بیت‌المال دارد، عملا باعث کاهش فساد نمی‌شود زیرا تنها نگرانی مسئوولان و مردم را افزایش می‌دهد و نشان می‌دهد اگر به ریشه‌یابی عوامل فسادزا و اصلاح ساختار اقتصادی ایران توجه نشود و تنها با فضا سازی رسانه یی، مدتی به موضوع و افراد و شخصیت‌ها و عوامل درگیر و مرتبط با موضوع پرداخته شود و اراده جدی برای ریشه کن کردن فساد از طریق اصول علم اقتصاد، حسابرسی و نظارت وجود نداشته باشد، همچنان باید شاهد ظهور ارقام درشت تری باشیم. اما دسته سوم از کارشناسان معتقدند که مقابله با فساد به طور جدی مورد توجه قوه قضاییه، دادگاه‌ها و دولت است و مسایل حقوقی و سیاسی و اقتصادی و اجتماعی نیز به سهم خود نقش دارند، و متاسفانه اثر این نوع اخبار بر اقتصاد و سرمایه گذاری، خسارتی سنگین‌تر از هزاران میلیارد تومان اختلاس و فساد مالی دارد زیرا مردم احساس می‌کنند که عده یی از این امکانات مالی بانک‌ها استفاده می‌کنند و سود سرشار می برند و عده یی دیگر به سختی امرار معاش می کنند وای‌ن کارشناسان می‌گویند که مشکلات ساختاری اقتصاد، نقش گسترده دولت، وابستگی به نفت، ارقام نجومی بودجه و مخارج دولتی، گردش مالی و بانکی، سیاست‌های دستوری اقتصادی و بانکی همگی باعث شده فساد به شکل‌های مختلف ظاهر شود و فرصت‌ها، رانت‌ها و امکانات ویژه ای را در اختیار عده‌ای قرار دهد که در دستگاه‌های دولتی و بانک‌ها نفوذ دارند. به عقیده برخی صاحب نظران، رسانه یی‌شدن و پرداختن به پرونده‌های درشت فساد مالی، مجازات عوامل آن و حتی اعدام عده ایی از عوامل اصلی، موجب ریشه‌کن شدن اصل مشکل نشده است و اگرچه مشت آهنین برخورد قانونی، باید برای برخی افراد عبرت آموز باشد و تعداد موارد فسادزا را کاهش دهد، اما به‌خاطر بی توجهی به ریشه‌های فساد، در عمل شاهد رشد این موارد در سال‌های اخیر بوده‌ایم. این صاحب نظران معتقدند که اقدام اساسی برای مقابله با ریشه‌های فساد، نباید محدود به اقدامات قانونی، مرئی، و علنی در رسانه‌ها و دادگاه‌ها باشد بلکه باید به طور نامحسوس، شاهد حضور دست نامرئی قدرتمند و نظارتی استانداردهای بانکی، مالی،

بازرســان، حســابداران، حسابرســان در بانک‌هــا و دســتگاه‌های دولتــی، گمرکــات باشــیم.باید اصــول علــم اقتصــاد را بــرای اصــلاح ســاختار اقتصــاد بــه‌کار بگیــریم. کــاهش نقــش دولــت در اقتصــاد، کوچــک ســازی، اصــلاح مقــررات، کــاهش وابســتگی بودجــه بــه نفــت، کــاهش سیاســت‌های دســتوری بــانکی و اقتصــادی، کــاهش تســهیلات تکلیفــی، آزادســازی اقتصــاد از مداخلــه‌های دولتــی، تمرکــز سیاســت‌ها و پرهیــز از مــوازی کــاری دســتگاه‌ها و نهادهــا همگــی جــزو اقــداماتی اســت کــه سال‌هاســت بــر آن تکیــه می‌شــود امــا همچنــان حجــم اقتصــاد ســیاه و اقتصــاد خاکســتری رو بــه گســترش بــوده اســت زیــرا اصــلاح ســاختار اقتصــاد و سیاســت‌های اقتصــادی و دولتــی کارآمــدی لازم را نداشــته اســت.به عقیــده برخــی صــاحب نظــران، بــه‌دلیل مجوزهــا و فرصــت‌های ویژه‌ایــی کــه در اقتصــاد ایــران وجــود دارد و حجــم گســترده دولــت و شــرکت‌های دولتــی، اقتصــاد ســیاه یــا پنهــان شــامل قاچــاق کــالا و ارز روبــه رشــد بــوده است.اقتصــاد خاکســتری نیــز شــامل بخش‌هــایی از اقتصــاد کــه در ظــاهر قــانونی اســت امــا در عمـل دور زدن قـانون و خـلاف عـرف اسـت و فرصـت ویـژه ایـی از طریـق مجوزهـا و نفـوذ در بانک‌هـا و دسـتگاه‌های دولتـی ایجـاد مـی کنـد، بـرای مقابلـه بـا ایـن دو بخـش، بایـد بـر حاکمیـت قـانون، حکمرانـی خـوب، اصـلاح مقـررات، اصـلاح سـاختار اقتصـاد، شـفاف سـازی و انعطـاف پـذیری، رقابـت سـالم و آزادسـازی اقتصـاد تاکیـد شـود.نکته ایـی کـه در سـال‌های اخیـر مـورد توجـه بـوده اسـت، تـاخیر در زمـان رسـیدگی بـه تخلفـات فسـاد زا اسـت زیـرا در زمـانی کـه یـک بـازرس دلسـوز، خبـر و سـندی از تخلـف یـک دسـتگاه یـا شـرکت اعـلام مـی کنـد، بـه موقـع بـه آن توجـه نمی‌شـود و حتـی بـا انتشـار آن در یـک رسـانه، دسـتگاه‌های نظـارتی بـه موقـع واکـنش نشـان نمی‌دهنـد امـا مـدتی بعـد، شـاهد انتشـار گسـترده اخبـار ایـن نـوع تخلفـات هسـتیم و سـوال ایـن اسـت کـه چـرا اجـازه مـی‌دهیم ایـن نـوع تخلفـات افـزایش یابـد و بیشـتر شـود؟چرا در نخسـتین گزارش‌هـا اقـدام سـریع صـورت نمی‌گیـرد و بـا آن برخـورد نمی‌شـود و چـرا مـدتی بعـد و بـا بـزرگ شـدن گلولـه بـرف، کـه به‌شـکل بهمـن درمی‌آیـد و خسـارت بیشـتری دارد، تـازه بـه فکـر برخـورد بـا تخلفـات هسـتیم. اگـر درزمـان نخسـتین گزارش‌هـا از فسـاد ۱۲هزارمیلیـارد تومـانی، ســه‌هزارمیلیاردتومانی، تخلفــات بــانکی و گمرکــی وســایر تخلفــات بانــدی بلافاصــله رســیدگی آغـاز شـود، حـداقل می‌تـوان بـا خسـارت کمتـری بـا آن برخـورد کـرد و اثـر تخریبـی کمتـری در اقتصــاد ایجــاد نمــود.براین اســاس، شایســته اســت بانــک مرکــزی، شــبکه بــانکی، گمرکــات، ســازمان بازرســی کــل ، در رســیدگی بــه تخلفــات بانــدی و کســانی کــه مافیــایی عمــل می‌کننــد و ادعـا می‌کننـد کـه همـه جـا نفـوذ دارنـد و در هـر سـازمان و نهـادی، امکـان کـار و فعالیـت دارنـد، بـه موقـع و بـا سـرعت و بـا قـدرت برخـورد کننـد و نسـبت بـه گـزارش حسـابداران، بازرسـان و

هر نـوع گـزارش مردمـی واکنش نشـان دهنـد و اجـازه ندهنـد کـه ایـن گـروه‌هـا وبانـدها قدرتمنـد تـر شـوند. اگـر نظـارت بـر اقتصـاد از طریـق شـبکه نامحسـوس بازرسـان و حسـابداران و اسـتانداردهای بـانکی و مـالی تقویـت شـود و دسـت نـامرئی اقتصـاد و نظـارت قدرتمنـد قـانون و اسـتانداردها، نظـارت را قـوی‌تر کنـد و بـا فسـاد برخـورد کنـد و اجـازه کارهـای خـارج از قـانون و اسـتانداردها را ندهـد، قطعـا برداشـت از منـابع بـانکی کمتـر خواهـد شد.متاسـفانه در مـواردی گـزارش شـده کـه در برخـورد بـا گـزارش برخـی بازرسـان و کسـانی کـه وظیفـه نظـارت بـر عملیـات مـالی و گمرکـی را داشـته‌اند بـه‌جای رسـیدگی سـریع، عـده‌ایی بـرای خـود آن افـراد پرونـده سـازی کـرده و بـا خـود شـخص نـاظر و بـازرس برخـورد کرده‌انـد و بـه‌جای جلـوگیری از یـک فسـاد بـزرگ، بهانـه ایـی بـرای تخلـف یکـی از کارمنـدان یـا همکـاران و دوسـتان او ایجـاد شـده و اصـل موضـوع از مسـیر خـود منحـرف شـده اسـت.این گونـه اعمـال نفوذهـا، باعـث دلسـردی افـراد و بازرسـان و اشـخاص نـاظر می‌شـود و درنتیجـه تـا زمـانی کـه فسـاد بـزرگ نشـود، کسـی گزارشـي از مسـیر تخلفـات ارائـه نمی‌دهـد. امـا اگـر ایـن اقـدامات بـه صـورت نامحسـوس و حمایـت مسـئوولان بلنـد پایـه انجـام شـود و دسـت نـامرئی مقـررات و اسـتانداردها و گزارش‌هـای بازرسـان و حسـابداران را شـاهد باشـیم، بـه تـدریج از ایـن نـوع تخلفـات و بـزرگ شـدن ارقـام فسـاد جلـوگیری خواهـد شـد. متاسـفانه وقتـی ایـن گزارش‌هـا را عـده‌ایی از بازرسـان سـازمان‌های مختلـف بررسـی و بـا آن مقابلـه مـی کننـد، بـا برخـورد شـدید و پرونـده سـازی گروه‌هـای مقابـل مواجـه می‌شـوند و درنتیجـه تـوان مقابلـه و گـزارش نویسـی و مقاومـت در برابـر ایـن گروه‌هـای بانـدی، کـاهش می‌یابـد.تا زمانی‌کـه اراده لازم از سـوی مسـئولان بلنـد پایـه بـرای برخـورد بـا ایـن بانـدها تقویـت نشـود، همچنـان بایـد شـاهد بـروز و ظهـور فسـادهای بـزرگ تـری باشیم.متاسـفانه رسـانه‌ها و مسـوولان بـه ارقـام درشـت و درشـت ترشـدن پرونـده‌های فسـاد توجـه دارنـد درحـالی کـه اقـلام دیگـر نیـز بایـد مـورد توجـه قـرار گیـرد و روش اسـتاندارد سـازی حسـابداری وحسابرسـی و بازرسـی بـر همـه بخش‌هـای اقتصـاد حـاکم شـود تـا از قـدرت گـرفتن فسـادهای بـزرگ در مجموعـه‌های اقتصـادی جلـوگیری کنـد و بـه عـده ایـی اجـازه ندهـد کـه بـا ادعـای نفـوذ در نهادهـا و دسـتگاه‌های مختلـف، بـه تخلفـات بـزر گ و کوچـک خـود ادامـه دهنـد. بـراین اسـاس، قـوه قضـاییه و مسـئوولان بـانکی، گمرکـی، اقتصـادی، امنیتـی و اطلاعـاتی، بایـد بـا تشـکیل کارگروه‌هـا یـی، اراده و عـزم ملـی لازم بـرای مقابلـه بـا فسـاد را تقویـت کننـد. واقعیـت ایـن اسـت کـه گـاهی اخبـار فسـاد اقتصـادی، از خـود ایـن فسـادها، خسـارت بیشـتری را بـه اقتصـاد و جامعـه وارد مـی کنـد و اعتمـاد و احسـاس تعلـق مـردم و فعـالان اقتصـادی را کـاهش می‌دهـد. لـذا در مـورد نحـوه برخوردهـا و نحـوه اطـلاع رسـانی و شـفاف سـازی پرونـده‌ها بایـد تـدبیری

شـود تـا امیـد فعـالان اقتصـادی و مـردم تقویـت شـود. زیـرا اگـر عـده‌ایی علیـه عـده ای دیگـر اطـلاع رسـانی کننـد و تخلفـات را گـزارش کننـد و عـده‌ایی دیگـر بـه پرونـده سـازی علیـه دیگـران اقـدام کننـد و نـام و آبـروی دیگـران را زیـر سـوال ببرنـد، ایـن اقتصـاد و منـافع ملـی اسـت کـه خسـارت مـی بینـد و سـرمایه‌گذاری تولیـدی و مولـد و جـذب منـابع در راسـتای اشـتغال زایـی و کـاهش مشـکلات کشـور را تضـعیف می‌کنـد. وضـعیت گـردش مـالی بانک‌هـا، ال سـی‌ها، مجوزهـای واردات و صـادرات، بایـد سـاماندهی شـود و شـفاف شـدن اقتصـاد، تجـارت و تولیـد کـالا بـه‌جای پولی‌شـدن اقتصـاد مـورد توجـه قـرار گیـرد و مبنـای تشـویق فعـالان اقتصـادی بایـد تولیـد و اشـتغال و سـرمایه‌گذاری باشـد. بایـد دسـت نـامرئی بـازار و نظارت‌هـای حسـابداران و حسابرسـان و بازرسـان بـر فعالیت‌هـای اقتصـادی حـاکم باشـد و چشـم بینـا و ذهـن هوشـیار حـدود یـک میلیـون حسـابدار و بـازرس بانک‌هـا و گمرکـات و دسـتگاه‌های مختلـف دولتـی و خصوصـی، وزارت اقتصـاد، سـازمان برنامـه، دیـوان محاسـبات، بازرسـی کـل کشـور، سـازمان حمایـت از مصـرف کننـده و تولیـد کننـده، سـازمان نظـارت بـر قیمـت و تولیـد و توزیـع کـالا و خـدمات کنترل‌هـای دایمـی و مسـتمر را در اقتصـاد حـاکم کند.سـال هـای قبـل وقتـی از مـدیران شـعب بانک‌هـا سـوال مـی شـد کـه چـرا روز سـی ام هـر مـاه از حسـاب‌های دولتـی پـول برداشـت می‌کنیـد و بـه حسـاب‌های خصوصـی می‌ریزیـد و روز بعـد آن را بـه همـان حسـاب برمـی گردانیـد تـا جـذب پـول در شـعبه و کـل بانـک را زیـاد نشـان دهیـد! پاسـخ مـی دادنـد کـه ایـن کـار متـداول اسـت و مـدیران بـالاتر نیـز در جریـان هسـتند.این نحـوه پاسـخگویی مـدیران بانک‌هـا و عملیـات بـانکی نشـان می‌دهـد کـه رعایـت اسـتاندارد و چارچوب‌هـای قـانونی و اخلاقـی، کـار دشـواری اسـت و دقـت، جـدیت و نظـارت قـوی‌تری را طلـب مـی کنـد تـا بتـوان دریـای نقـدینگی و حسـاب‌ها و پول‌هـا و اعتبـارات را بـه درسـتی هـدایت کـرد. بـراین اسـاس، نـه تنهـا بایـد موسسـات حسـابداری و حسابرسـی و نظـارتی مسـتقل از بانک‌هـا بایـد بـه عنـوان ابـزار نظـارتی بانـک مرکـزی و حـامی حقـوق مـردم در صـحنه حاضـر باشـند و نظـارت مسـتمر بـر کـار بانک‌هـا داشـته باشـند، بلکـه بایـد برخـورد بـا ایـن پرونـده‌ها بـا سـرعت بیشـتری همـراه شـود و بلافاصـله بعـد از نخسـتین گزارش‌هـای تخلـف مـالی در دادگـاه تخصصـی بانک‌هـا بررسـی شـود.نباید اجـازه داده شـود کـه گـردش مـالی ۱۲هزارمیلیـارد تومـانی یـا سـه‌هزار میلیـارد تومـانی ظـرف چنـد سـال، تخلفـات گسـترده را موجـب شـود بلکـه بایـد در نخسـتین گزارش‌هـا و تخلفـات میلیـاردی بـا ایـن روش معمـول و متـداول متخلفـان، برخـورد جـدی و سـریع شـود. ابعـاد فسـاد اقتصـادی تنهـا در بانک‌هـا گـزارش نمی‌شـود بلکـه در رابطـه بـا گمرکـات، بـازار کـالا نیـز گـزارش می‌شـود. متاسـفانه برخـی گروه‌هـا و بانـدها، اجناسـی را بـا کیفیـت پـایین و بـه نـام جـنس

باکیفیت وارد کشور می‌کنند، به نام ام پی‌تری پلیر ترخیص می‌کنند ، درحالی که واردات گوشی موبایل به داخل کشور ترانزیت می‌شود، تعرفه را کمتر می‌دهند، ارزش کالا را کمتر می‌دهند و در موقع صادرات، ارزش کالا را بیشتر ثبت می‌کنند. برخی مواد غذایی و داروها نیز که کیفیت لازم را ندارد و استاندارد و سلامت کافی ندارند، به بازار سرازیر می‌شود. دررابطه با تخلف اقتصادی بخشی از نامه سرگشاده یکی از خبرنگاران به نام سنجر . ت. به یکی از اعضای مجلس شورای اسلامی را عیننا نقل می کنیم :

محضرخرقه پوش ریا کار، سلام، کلیپ سخرانی را در مجلس دیدم ، اصلا عوض نشده ای . خالی بندی ها و ماله کشدن هایت اگر زیاد نشده باشد کم هم نشده است. چنان جانماز آب میکشی و دکمه پیراهنت تا پیچ گلویت سفت می کنی که انگار هفت پشت تو آیت الله زاده بوده اند. عجبا ، مته روی خشخاش می گذاری و دم از وقت نماز ، خلاف آیین نامه و خلاف شرع حرف میزنی که انگارکاری است یکسره طیب و طاهربوده و کل زندگی را با آب زمزم شستشوی داده اند . زمانی در شهرداری آتش زدی به مال ملت و هرچه دلت خواست از پول و زمین بی حساب و کتاب بخشش کردی. سوزدل شما مرا به یاد یک مورد دیگر از دست و دلبازی های معروف انداخت. واگذاری ٤٩٦٠٠ مترمربع زمین در منطقه ٢٢ تهران به یک موسسه خیریه آشنا و فامیل نزدیک به قیمت هر متر مربع ، ١٤٩ هزار تومان تحت عنوان خدمت به شهرداری. مقدار ٤٩٦٠٠ متر مربع زمین از قرار متری ١٤٩هزار تومان ، یعنی یک چیزی فرا تر از باقلوای مفت و آن موقع هم که از کیسه خلیفه می بخشیدی آیا نگران آیین نامه و حلال و حرام و کم و زیاد شدن بیت المال بودی ؟ آیا داستان عیسی شریفی را یاد می آورید ؟ ایشان معاون و همه کاره بود . ایشان آنقدر دزدید و دزدید که صدای رفقای خود هم درآمد ، اما آنجا نتوانستی ماله بکشی و پیش خودت گفتی کنار باشم تا لباسم نجس نشود. خیلی وقتت را نمی گیرم ، می دانم که گرفتار حل مشکلات معیشت مردم و نگران صیانت از فضای مجازی هستی.

درمرحله فساد «سيستمي» هستيم

احمد توكلي نماينده مردم تهران درمجلس نهم شوراي اسلامي، درتاريخ ٢١ ارديبهشت ١٣٩٥ درآخرین نطق میان دستوری خود، مجلس نهم رابه موضوع فساد،گستردگي آن وراههاي مقابله با آن اختصاص داد. احمد توكلي بابیان اینکه امروزه ازحیث گسترگی وعمق فساد به مرحله خطیری رسیده ایم،اضافه کرد: درادبیات اقتصاد سیاسی به این مرحله فساد «سیستمی» می گویند،یعنی اینکه دستگاههای متصدی نظارت وبرخورد با مفاسد ، خود به درجاتی ازفساد آلوده می شوند ودرمرحله جدی تری فاسدان یا افراد مورد حمایت شان درمجاری تصمیم گیری نفوذ می کنند. نماینده تهران درمجلس بابیان

اینکه فساد سیاسی به سوءاستفاده ازقدرت عمومی برای مقاصد خصوصی گفته می شود، گفت: امروزه فساد سیاسی درهمه دنیا وجود دارد،ازاین حیث بین کشورها، کشورهای توسعه یافته صنعتی، کشورهای درحال توسعه وکشورهای توسعه نیافته تفاوتی نیست. وی ادامه داد: تفاوت درنوع برخورد حاکمیت با زمینه های فساد خیزومفسدان مالی است وتحت تأثیررفتارحاکمان تلقی مردم ازفساد، مفسد عمدتا شکل می گیرد،درمیزان آزادی رسانه ها وتعهد آنها به مسائل ملی وتحملی که حاکمان ازخود نشان می دهند.نماینده مجلس نهم خاطرنشان کرد: ما درکشورمدیروصاحب سهام یک بانک خصوصی را به عنوان ریاست بانک مرکزی می پذیریم وازسوی دیگردرارتباط با مؤسسات فاسد وقانون شکن مانند شرکت های «پردیسبان» و «پدیده» درصدا وسیما برای آنها تبلیغ می شود و وقتی فساداین مؤسسات آشکارمی شود، دریغ ازیک عذرخواهی صداوسیما وتوضیح قانع کننده مسئولان ذیربط. وی افزود: مؤسساتی مانند «میزان» و «ثامن ال حجج» سالها تحت عنوان دروغین تحت نظارت بانک مرکزی ونشان قوه قضائیه به اغوا وتاراج منابع مردم مشغول بودند، بدون آنکه برخوردی با این مردم فریبی تحت لوای حاکمیت صورت پذیرد. همچنین نماینده مردم تهران درمجلس شورای اسلامی اظهارکرد: با وجود پیام صریح وپیگیری های رهبرمعظم انقلاب، کاهش حساسیت مسئولان نسبت به فساد، این تصورغیرواقعی را درمردم برانگیخته که این بیماری مهلک شیوع عام دارد وزشت بودن فساد مالی را نزد قاطبه مردم ریخته است وچون برخی از رسانه ها نمک گیرفاسدان شده اند،جامعه دارد به نوعی به همزیستی مسالمت آمیزبا فساد ومفسدان اقتصادی تن می دهد.نماینده تهران درمجلس اظهارکرد: بدون آنکه بتوانیم ازتمام موارد تأیید یا رد صلاحیت نمایندگان دفاع کنیم، می توان گفت که حتما برخی رد صلاحیتها دراین موارد ارتباط داشته وبرخی تأییدها بدون توجه کافی به این مهم انجا م شده است. وقتی سرمایه داران فاسد برای خرید رأی ، پول دراختیار بعضی نمایندگان می گذارند درحال پیش خرید نفوذ هستند. توکلی خاطرنشان کرد: وقتی رئیس قوه قضائیه برا ی محاکمه یک صاحب قدرت باید قاضی پرونده را دوبارعوض کند ودریک اقدام قاطعانه ۱۷۰ قاضی عزل می شوند یا درنیروی انتظامی اقدامات مشابه رخ می دهد،به این معنا است که ما درمرحله فساد سیستمی هستیم. وی افزود: البته سیستمی شدن فساد به معنای برباد رفتن همه ظرفیتها نیست،به عنوان مثال پاک کردن قوه قضائیه ازقضات ناپاک ومحاکم صاحبان ثروت وقدرت درطول سالهای اخیرنشانه وجود قضات سالم و وجودعزم مبارزه بافساد ومدیریت قوه قضائیه است و یا تصویب قوانین شفاف سازوفساد ستیزی مانند قانون آزادی

انتشارودسترسی به اطلاعات، قانون مبارزه باپولشویی، قانون مبارزه باقاچاق کالاوارزو... دردو،سه دوره اخیرمجلس واستقبال دولت یازدهم ازبستن راه فساد ورانت خواری وخود داری ازخارج کردن محصولات پتروشیمی ازبورس کالا وپیگیری حقوق های افسانه ای مدیران واستقبال ازاصلاح موارد فساد درارتباط با قراردادهای نفتی ازظرفیتهای موجود مبارزه بافساد درسه قوه است. نماینده تهران درمجلس گفت: نه تحریم اقتصادی، نه تجاوزخارجی ونه انقلاب مخملی بعنوان تهدید نظام نیست، بلکه فساد مالی به شکل فعلی خطراصلی برای نظام است وعلاوه برعوامل اعتقادی، تمام دلایل وشواهد علمی وتجربی ما را درمعرض خطرجدی قرار می دهد.

مبارزه با فساد یک روز و همزیستی با فساد روز دیگر

در نخستین دقایق روز جهانی مبارزه با فساد در سال ۱۳۹٦ این یا د داشت از سوی یکی از کارشناسان اقتصادی ارایه گردیده بود، " با این باور که فساد مانند موریانه پایه های اقتصاد، فرهنگ، عدالت و انسانیت ما را خورده است و تکانی کافیست که واژگون کند". بطوریکه در این یادداشت به ریشه های فساد برخاسته از فرهنگ و روش های مبارزه با فساد اقتصادی جامعه ایران اشاره شده است .

۱ - نبود شایسته سالاری: ما هنوز در شرایطی قرار داریم که اولاً حلقه مدیریت های مهم کشور بسیار تنگ و بسته است و ثانیاً انتخاب "مدیران شایسته" جای خود را به انتخاب "مریدان وابسته" داده است. یعنی نه آنکه بیشترین تخصص و کارآمدی را دارد، بلکه آنکه بیشترین میزان ارادت و بله گویی را در کارنامه خود دارد شانس انتخاب می یابد.

۲ - درزگیری : کمتر پیش می آید که فساد رخ داده در یک سازمان به محض کشف، آشکار شود. تلاش مدیران آن مجموعه برای لاپوشانی، که به زعم ایشان برای حفظ آبروی سازمان انجام می شود، باعث می شود سوء ظن ذینفعان بیرونی، از شخص به سازمان تغییر یابد و لذا زمانی موضوع اعلان می شود که دیگر شایعات و اخبار غیر رسمی همه جا را پرکرده است و درجه مقبولیت و اعتماد به آن سازمان به شدت کاهش یافته است.

۳- آسیب پذیری افشاگران: در کشورهای پیشرو در زمینه مبارزه با فساد ، برای افشاگران فساد و سوء استفاده از قدرت (Whistleblowers) مصونیت های قضا یی و حمایت های حقوقی پیش بینی شده است. اما در کشور ما افشاگران بسیار آسیب پذیرند و بارها دیده شده است که پایشان به دادگاه کشیده می شود و محکومیت هایی هم می گیرند.

٤- **فرهنـگ محرمـا نگـی**: درجـه محرمـا نگـی فرایندها و اقـدامات اداری در کشـور مـا بسـیار بالاست. بـرای مـدیران مـا عـادت شـده است کـه روی هـر نامـه کـم اهمیتـی مهـر محرمانـه بزننـد و آن را از جریـان عـادی مکـا تبـات خـارج و فرصـت گـردش آزاد اطلاعـات را مختـل کننـد. بـه همـین جهت ناکارآمدی هـا و تصـمیم گیـری هـای غلـط، تبعیض هـا، سـوء استفاده هـا و تبـانی هـا زیر مهرهای محرمانه پنهان می مانند.

٥- **فرد محوری بجای فرایند محوری**: در نظام اداری و قضـایی کشـور ما افراد بیش از اندازه مهم و مؤثرند. در ادارات و دادگاه ها قدرت یک کارشـناس، ممیز، مسـئول دفتر، بازپرس و مانند اینها در اثرگذاری بر فرایند یک کار بسیار بالاست. او می تواند کاری را در چند دقیقه انجام دهد یا آنرا چند ماه به عقب بیاندازد و این تفاوت آشـکار در زمان، در هیچ جای فرایند کار قابلیت رصـد کردن یا جلوگیری خودکار ندارد. شـیوه توزیع وظائف به گونه ایسـت که کارشـکنی ها در جایی از فرایند سـازمانی بیرون نمی زند تا ایراد آشـکار شـود و لذا فرد فاسـد با آسـودگی خاطر حکومت خود مختار راه می اندازد .

٦- **بی توجهی به دولت الکترونیک**: اسـتقرار خدمات دولت الکترونیک در نظام اداری و قضـایی کشور بسیار با کندی پیش می رود و ایران جایگاه ضعیفی از حیث دولت الکترونیک در منطقه و دنیا دارد. در اسـتقرار دولت الکترونیک از تجربیات دنیا اسـتفاده نمی کنیم و چرخ را از نو اختراع می کنیم. همچنین همکاری بین دستگاهی بسیار ضعیف است و هر سازمانی ساز خودش را می زند و لذا در صورت الکترونیکی شدن خدمات آنها، کار جزیره ای باعث باز ماندن مجاری سوء استفاده خواهد شد .

٧- **شفافیت، مرگ برای همسایه**: مسئولین مدام دم از ضرورت ایجاد شفافیت در کشور می زنند. اما گویی این سخن را برای دیگران می گویند. هیچ مسئولی از خود و سازمان تحت تصدی خود شروع نمی کند. بسیاری از سازمانها و مجموعه های عمومی غیر دولتی به دنبال معافیت از اجرای تکالیف شـفافیت به مقامات عالیه کشـور متوسـل می شـوند و اکثراً هم موفق می شـوند. بخش عمده ای از شـرکتهای بخش عمومی مالیات نمی دهند، درآمد نفت کشـور و خرج کرد آن شـفاف نیسـت، وام های کلان مخفی نگه داشته می شود، رسیدگی های مهم قضایی غیرعلنی انجام می شود و...

٨- **سـفارش**: متأسـفانه و صـد متأسـفانه سـفارش کردن در فرهنگ ما هیچ قبحی ندارد وتبدیل به یک رفتار عادی و بلکه موجه شـده اسـت. افراد برای راه افتادن کارشـان مرتباً متوسـل به وکیل و وزیر و حاج آقا و دکتر می شوند و ایشان هم بسادگی تلفن را برمی دارند یا دست خطی می نویسند و به فلان

مسئول توصیه و سفارش می کنند که "کار این دوست محترم را راه بیاندازند." و این چنین حق ناحق، الویت ها باطل و مقررات زائل می شوند .

نکات بالا مشتی از خروار بودند و هزارتوی فساد جای بحث و نقد بسیار دارد. آنچه که باید مورد توجه قرار گیرد این است که فساد گندی است که بر آب راکد می روید. اقتصادی که در خود مانده است، جامعه ای که در خود گرفتار است، سیاستی که به خود مشغول است، همه اینها زمین را برای رویش گیاه هرز فساد مستعد می کنند. دولت، قوه قضائیه و مجلس باید روش هایشان را تغییر دهند. روشهای کنونی آنها را به خود مشغول و فرصت و قدرت تحول را از ایشان سلب کرده است. علاج فساد در تغییر است.

وضعیت فساد اقصادی و مالی در دولت‌های مختلف در ایران

رتبه فساد دولت‌ها درایران: دولت خاتمی رتبه ۸۸ - دولت اول احمدی‌نژاد رتبه ۱۶۸ - دولت دوم احمدی‌نژاد رتبه ۱۴۴   - دولت روحانی رتبه ۱۳۰ گزارش شده است.

نمودار زیر میزان فساد اقتصادی در چهار دولت را نشان می دهد

فساد اقتصادی ساختاری در ایران

فساد در ایران به پدیده ای گسترده و سیسماتیک تبدیل شده است که تمامی ابعاد زندگی اجتماعی و اقتصادی و سیاسی کشور را تحت تاثیر قرار داده است. بازار سنتی ایران که زمانی یکی از ستونهای مولد اقتصاد کشور بود اکنون به بخشی از این شبکه فساد فراگیرتبدیل شده است . در کنار دو نهاد ستاد فرمان امام و سپاه پاسداران ،امامان جمعه نیز در تقویت شبکه فساد اقتصادی نقش مهم دارند . این رهبران مذهبی و امامان جمعه با مدیریت نهاد های وقفی ومذهبی مانند سازمان اوقاف و مساجد به منابع مالی بزرگی دسترسی دارند که اغلب بدون نظارت و شفافیت می باشند و پاسخگوی هزینه کرد نیستند. امامان جمعه که نمایندگان رهبر در شهر های مختلف هستند علاوه بر ایفای نقش سیاسی در مدیریت پروژه های اقتصادی و منابع مالی محلی نیز دخالت می کنند . نمونه های سوء استفاده مالی این رهبران مذهبی امامان جمعه تصرف در اراضی وقفی برای منافع شخصی و با هزینه کرد منابع وقفی برای اهداف تجاری خصوصی را شامل می شود. ریشه های فساد سیستیماتیک و فراگیر در ایران و پیامد های بنیادی باین صورت است که سپاه پاسداران انقلاب اسلامی بعنوان یکی از ارگان اصلی فساد از لحاظ نظامی به امپراتوری اقصادی تبدیل شده که بخش های کلیدی اقتصاد مانند صنایع نفت و گاز و ساختمان سازی را در کنترل خود دارد. بیت رهبری نیز با مدیریت نهاد هایی چون ستاد اجرایی فرمان امام منابع مالی عظیمی را بدون شفافیت اداره می کند و مانع نظارت مستقل می شود . رهبران مذهبی و امامان جمعه نیز با سوء استفاده از جایگاه شان به گسترش فساد در نظام اقتصادی ، مالی و سیاسی کمک کرده اند و بازار سنتی که زمانی بازار مولد بود به ابزار انحصار طلبی و رانت خوران قدرتمند تبدیل شده است . این سیستم به گونه ای عمل می کند که در هر نهاد و با دیگر نهاد ها نه تنها از فساد اقتصادی بهره برداری می کند بلکه به دنبال آن به تقویت فساد نیز کمک می کند. این شبکه فساد شکل گرفته در جمهوری اسلامی نتیجه تعامل پیچیده و هماهنگ شده میان ساختار های سیاسی ، اقتصادی و مذهبی کشور است که در طول زمان به سیستم منسجم و نهادینه شده تبدیل گردیده است. این شبکه بر پایه نداشتن شفافیت و متمرکز بودن قدرت و سوء استفاده از ابزار های مذهبی بنا شده است وبه گونه ای طراحی شده است که فساد فراگیر را به بخش های جدایی ناپذیر از ساختار حکومت تبدیل کرده است . در این ساختار نهاد های کلیدی حکومتی نه تنها در مقابله با فساد نقشی ندارند بلکه به بازیگران اصلی صحنه آن و ادامه یافتن و ادامه دار شدن فساد تبدیل شده اند و امامان جمعه ، بازار سنتی و دیگر نهاد های اقتصادی و سیاسی

هر یک در این سیستم فساد نقش منحصر به خود شان را دارند که در نهایت به تقویت چرخه فساد منجر شده و می شوند.

مهمترین علل فساد در ایران به ترتیب زیر می باشد

۱-عدم شفافیت اداری ، ۲- عدم شفافیت اسنادی نظیر عدم شفافیت در گردش پول و کالا، ۳- ضعف نظارتی، ٤- فساد اقتصادی که عامل افزایش شکاف طبقاتی است، ٥- ملاحظه کاری و عدم برخورد قاطع با مفاسد اقتصادی دولتمردان ،٦- مداخلنه دستگاه های دولتی در اقتصاد، ۷- دوره دادرسی که مشمول مرور زمان شدن رسیدگی به پرونده می شود، ۸ – روحیه رانت جویی و کسب درآمد های آسان و کلان، ۹- نظام اداری عریض و طویل و پیچیده، ۱۰ – عدم شفافیت در گزارش فعالیت بانکها و دیگر نهاد مالی، ۱۱- مداخله دستگاه های حاکمیتی در اقتصاد، ۱۲ – عدم اولویت مبارزه با فساد در قوه مقننه، ۱۳ – عدم برخورداری نظام اداری کشور از شفافیت لازم.

(فصلنامه مجلس و راهبرد – فساد اقتصادی و سیاسی بهار ۱۳۹۹)

فصل ششم

تورم اقتصادی در دولت های نهم تا دوازدهم

موضوعی که از سال ۱۳۹۰ مورد بحث است نرخ تورم اقتصادي است , زماني که آقای روحانی در مرداد سال ۱۳۹۲دولت را تحویل گرفت به نظر مي رسید که مشکلات و مصایب اقتصادي کشورفراتراز تصور آحاد مردم باشد و وقتي خود دولتمردان به آمارهاي پنهان دسترسي پیدا کردند از آنچه که تحویل گرفته بودند بسیار شگفت زده شدند و به عبارت دیگر بین آنچه که گفته مي شد و حتی برخي از دولتمردان گذشته که در بدنه دولت نهم و دهم بودند در مواقع تودیع خود بیان مي کردند تفاوت زیادي وجود دارد ، بطورمثال مدیرسابق صندوق توسعه ملي در مراسم تودیع خود گفته بود که حدود ۷۵در صد منابع پرداخت یارانه ها ي نقدي از افزایش قیمت حامل هاي انرژي و ۲۵ در صد هم از منابع بوجه اي دولت تامین مي شد , ولي در طی نامه ای که دولت دهم به مجلس نوشته بود ارقام مربوطه منابع تامین یارانه ها از ۷۵ درصد به ۵۸ درصد کاهش داشته و ۴۲ درصد دیگر از سایر منابع از جمله بودجه عمومي کشور و صندوق توسعه ملي تامین شده بود، در این میان آمار هاي اقتصادي را مي توان به ۵ بخش تورمی (تورم مصرفي – تورم تولیدي – تورم دستمزدي کارگران – تورم چك هاي برگشتي و تورم قیمت سکه و ارز) تقسیم کرد که هرکدام از این بخش ها بیانگر اوضاع تورم اقتصادي حوزه خود هستند. در اینجا بطور اجمالی تعریف انواع تورم اقتصادی توضیح داده می شود : تورم مصرفي و تولیدي به بیان افزایش قیمت مصرف کننده و تولید کننده مي پردازد و تورم دستمزد کارگران از اوضاع ساخت وساز خبرمي دهد و تورم چك هاي برگشتي از اعتباري که میان فعالان اقتصادي وجود دارد مي گوید وتورم قیمت سکه و ارز نگراني خانواده ها را درخصوص کاهش ارزش دارایي ها و سرمایه اي بیان مي کند .بنا به گزارش پاییز سال ۱۳۹۳ بانك مرکزي، در سال ۱۳۸۴ شاخص بهاي کالا ها و خدمات مصرفي با در نظر گرفتن سال ۱۳۹۰ به عنوان سال پایه (100= ۱۳۹۰) در حدود ۳۹/۸ بوده است و این شاخص در مرداد سال ۱۳۹۲ به ۱۳۷/۷ رسیده بود یعني نسبت شاخص سال ۱۳۸۴ حدود ¾ برابر یا ۳۳۰ در صد افزایش داشته است و نیمه پنهان این آمار آن است که طي هشت سال میزان تورم دربخش مصرف ۳۳۰ درصد افزایش یافته وهم چنین در بخش تولید دیده شده است که گذشته از آمارهایي که نشانی از تعطیلي واحد هاي تولیدي است ,هزینه هاي تولید هم مزید بر علت شده وهزینه هاي تولید جدا از حامل هاي

انـرژي از سـال ۱۳۸۹ افـزايش يافـت و اگـر بـه ايـن عوامـل نـرخ سـود بازپرداخـت تسـهيلات را هـم اضـافه كنيـد هزينـه توليـد رونـد افـزايش بيشـتري خواهـد داشـت . در سـال ۱۳۸۴ شـاخص توليـد كننـده بـه حـد ۱۰۸/۸ بـود كـه ايـن شـاخص در مـرداد سـال ۱۳۹۲، بـه ميـزان ۴۶۰/۳ رسـيد يعنـي درايـن مـدت بـه هزينـه توليـد ۴/۲ برابـر يـا ۳۲۰ درصـد اضـافه شـده اسـت و همـين طـور بانـك مركـزي در بررسـي آمـاري خـود دسـتمزد كـارگران سـاختماني را مـلاك ارزيـابي قـرار داده بـود بطوريكـه ازنگـرش كارشناسـان بانـك مركـزي بـا در نظرگـرفتن ۱۳۹۰ بـه عنـوان سـال پايـه, شـاخص دسـتمزدي كـارگران در سـال ۱۳۸۴ معـادل ۳۴/۴ بـوده اسـت كـه ايـن شـاخص در مـرداد ۱۳۹۲ باحـدود ۵ برابـر بـه ۱۷۹/۲ رسـيد يعنـي افـزايش شـاخص بـه ۴/۷ برابـري و شـاخص دسـتمزد كـارگران سـاده هـم از ۳/۸ بـه ۱۸۸/۵ رسـيده بـود و در مـورد چـك هـا هـم از ديـد فعـالان اقتصـادي جدا از پـول و اعتبـار معنـي مـي دهـد و ايـن يـك شـاخص اعتمـاد اسـت و هـر قـدر ايـن شـاخص پـايين تـر باشـد يعنـي چـك هـاي برگشـتي كمتراسـت ،بـه ايـن معنـي اسـت كـه اعتبـار و اعتمـاد مـردم راحـت ترمـي چرخـد و در طـول هشـت سـال دوره دولـت نهـم ودهـم متاسـفانه ميـزان چـك هـاي برگشـتي بيشـتر شـده بـود كـه ايـن امـر نشـان مـي دهـد كـه چـرخ اقتصـاد در آن دوره بـه سـختي مـي چرخيـد. بنـا بـه گـزارش بانـك مركـزي در سـال ۱۳۸۴ از هرصـد فقـره چـك بـانکی صـادر شـده ۹/ ۴ درصـد آن برگشـت مـي شـد و ايـن ميـزان نسـبت بـه سـال ۱۳۹۰ بـه ۱۲/۴ درصـد و در سـال ۱۳۹۱ بـه ۱۱/۸ در صـد و در مـرداد۱۳۹۲ از هـر ۱۰۰ فقـره چـك بـانكي صـادره ۱/ ۱۱ درصـد آن برگشـت خـورده بـود. ايـن آمـار بـه معنـي ميـزان۲/۲ برابـر شـدن شـاخص آن اسـت ونيـز سـكه وارز در ميـان خـانواده هـاي ايرانـي جايگـاه ويـژه اي دارد وايـن يـك نـوع نگهـداري قـدرت خريـد اسـت ، در سـال ۱۳۸۴ قيمـت هـر قطعـه سـكه طـلا در كشـور برابـر بـا ۱۰۶٬۵۸۲ تومـان بـود كـه ايـن قيمـت در مـرداد سـال ۱۳۹۲ برابربـا ۱٬۰۶۴٬۲۴۰ تومـان رسيد يعنـي قيمـت يـک قطعـه سـكه حـدود ۱۰برابـر شـده بـود البتـه در اواسـط بهمـن مـاه ۱۳۹۱ قيمـت يـک سـكه طـلا بـه بـيش از يك ميليـون وپانصـد هـزار تومـان بـا احتسـاب حبـاب در بـازار آزاد رسـيده بـود و همچنـين نـرخ برابـري ارز دلار امريكـا نيـز از سـال ۱۳۹۱ بـدليل كـاهش ميـزان صـادرات كـالاوتحريم هـاي اقتصـادي رونـد افزايشـی داشـت و بـاوجود سـه نرخـي شـدن ارزهـاي مهـم در كشـور ازجملـه نـرخ ارز رسـمی دلار امريكـا بـه نـرخ ۱۲۲۶ تومـان و نـرخ ارز مبـادلاتي دلارامريكـا بـه نـرخ , ۲۴۷۸ تومـان بـراي شـركت هـای وارد كننـد ه مـواد اوليـه وتجهيـزات صـنعتي و نـرخ آزاد دلار امريكـاهم كـه ازاوايـل سـال ۱۳۹۱ بطـور تصـاعدي بـا رونـد افزايشـی و تـا در اواسـط بهمـن مـاه همـان سـال بـه سـه هـزار وهفصـد تـا چهـار هـزار تومـان رسـيد بـود بطوريكـه موجـب آشـفتگی معـاملات ارزی در

کشـورگردیده بـود وهمچنـین در همـان سـال محـدودیت هـایي بـراي خـروج ارز و طـلا از سـوي بانـك مركـزي صـادر شـد.ولي بـا توجـه بـه روي كـار آمـدن دولـت روحـاني درمـرداد ۱۳۹۲ و تغییـر شـرایط سیاسـي و نیزانـدك كاهشـي در معـاملات ارزي نـرخ برابـري دلارآزاد امریكـا در مـرداد ۱۳۹۲بـه نـرخ ۳۰۵۰ تومـان تقلیـل یافـت كـه درآذر۱۳۹۲ بـا جزیـي نوسـان بـه ۲۹۵۰ هـم رسـید و در ایـن میـان بـه نظـر بیشـتر كارشناسـان اقتصـاد مبلـغ سـه هزارتومـان نـرخ برابـري دلار امریكـا جهـت تـك نرخـي كـردن قیمـت ارز دلارامریكـا پیشـنهاد معقـول و مناسـبي بـود .ایـن دور نمـایي از اوضـاع اقتصـادي كشـوررا نشـان مـي دهـد كـه دولـت یـازدهم در مـرداد سـال۱۳۹۲چـه نـوع دولتـي را تحویـل گرفتـه بـود. بنـابراین بـا ایـن اوصـاف چـه انتظـاري مـي تـوان از بهبـود اقتصـادي در كشـور داشـت . بـا وجـود افـزایش تمـام قیمـت هـای كـالا هـای مصـرفی واساسـی در ایـن مـدت تبعـات بسـیار زیـادي براقتصـاد ایـران گذاشـت. بـه نظـر یكـي از اسـتادان اقصـاد ایـران راهكـار كنتـرل تـورم اقتصـادي ایـن نیسـت كـه پـول از سرچشـمه بانـك مركـزي كنتـرل شـود و ایـن كـه شـیر بانـك مركـزي را بـاز كنـیم و منـابع بانـك مركـزي را بـه اقتصـاد تزریـق كنـیم وبـا وجوداینكـه طـي هشـت سـال گذشـته اینكـار توسـط دولـت قبـل (احمـدي نژاد) انجام می شد و همه از آن متضرر شدند .

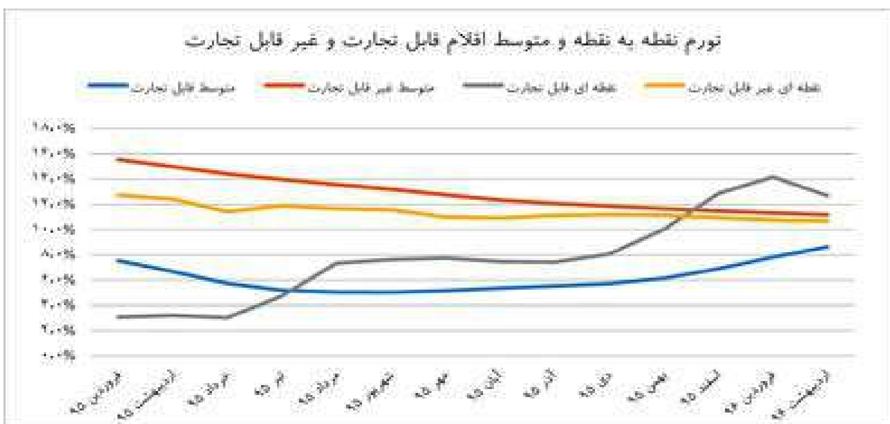
در این مورد جهت نشان دادن تورم سال های قبل جدول تورم برخی از کالا ارایه می گردد.

نوع کالا	سال ۱۳۸۴ تومان	سال ۱۳۹۲ تومان	رشد تورم	سال ۱۳۹۵؛ تومان	رشد تورم
هر سکه تمام بهار آزاردی	۹۹,۰۰۰	۱,۱۰۰,۰۰۰	٪۱۰۰۰	۱,۲۰۰,۰۰۰	٪۹
هر دلار آمریکا	۹۰۲	۳,۲۰۰	٪۲۵۵	۳,۷۴۰	٪۱۷
خودرو پراید	۶,۱۰۰,۰۰۰	۱۶,۵۰۰,۰۰۰	٪۱۷۰	۲۰,۸۰۰,۰۰۰	٪۲۶
هر لیتر بنزین	۸۰	۷۰۰	٪۷۷۵	۱,۰۰۰	٪۴۳
هر لیتر گازوئیل	۱۶	۳۵۰	٪۲۰۰۰	۳۵۰	٪۰
هر کیلو وات برق خانگی	۱۶/۵	۴۳	٪۱۶۱	۴۵	٪۵
هر متر مکعب گاز خانگی	۱۰	۷۲	٪۶۲۰	۱۰۸	٪۵۰
هر کیلو گوشت گوسفندی	۵,۰۱۰	۲۹,۵۲۸	٪۴۸۹	۳۶,۵۰۰	٪۲۴
هر کیلو گوشت مرغ	۱,۳۵۰	۶,۲۵۰	٪۳۷۹	۶,۷۵۰	٪۸
هر کیلو برنج ایرانی درجه ۱	۱,۴۰۰	۷,۲۰۰	٪۴۱۳	۱۰,۰۰۰	٪۳۹
هر قرص نان بربری	۷۵	۵۰۰	٪۶۶۷	۷۰۰	٪۴۰
هر لیتر روغن مایع خوراکی	۸۵۰	۴,۶۰۰	٪۴۴۰	۵,۰۶۰	٪۱۰
هر کیلو پنیر	۶۰۰	۱۵,۵۶۰	٪۲۵۰۰	۱۰,۵۰۰	-٪۳۳
هر کیلو تخم مرغ	۸۹۰	۳,۹۳۰	٪۳۴۰	۳,۸۶۰	-٪۲
هر کیلو گوجه فرنگی	۲۴۰	۲,۳۵۰	٪۷۴۰	۱,۶۰۰	-٪۳۲
هر کیلو قند و شکر	۵۶۰	۲,۳۵۰	٪۲۸۳	۲,۷۰۰	٪۱۵
هر کیلو ماست	۵۸۰	۲,۲۵۰	٪۲۸۳	۳,۰۰۰	٪۳۳
هر کیلو شیر پاستوریزه	۶۰۰	۲,۱۵۰	٪۲۵۲	۲,۳۰۰	٪۷

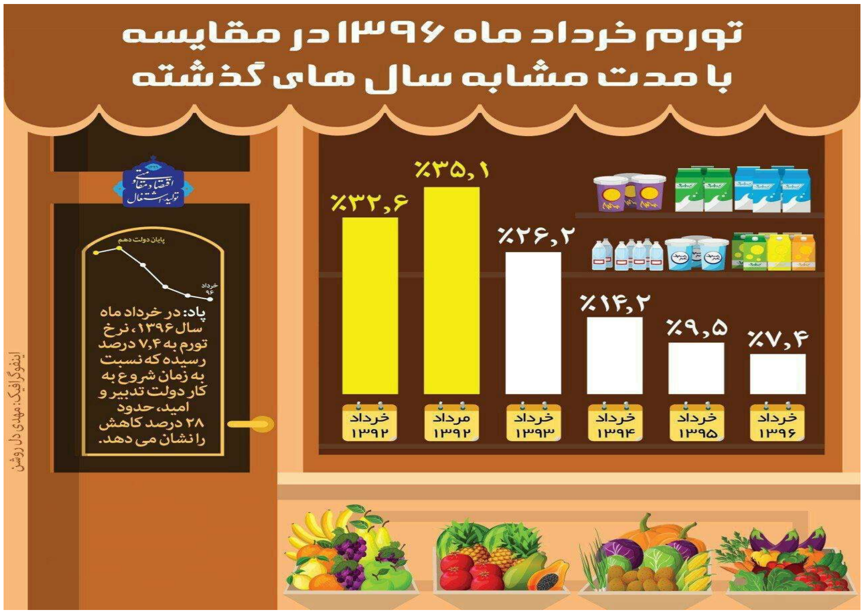
نرخ تورم اردیبهشت ۱۳۹٦

بر اساس اعلام مرکز آمار ایران، نرخ تورم سالانه منتهی به ۳۱ اردیبهشت سال ۱۳۹٦ با ۰/۲ درصد افزایش نسبت به زمان مشابه سال گذشته به ۷/۱ درصد رسید. شاخص کل (بر مبناي ۱۰۰ =۱۳۹۰) در اردیبهشت سال ۱۳۹٦ عدد ۲٤٤/٤ را نشان میدهد که نسبت به ماه قبل ۰/۲ درصد کاهش داشته است. افزایش شاخص کل نسبت به ماه مشابه سال قبل (تورم نقطه به نقطه) ۹/٦٦ درصد میباشد که نسبت به همین اطلاع در ماه قبل (۹/٤ درصد)، ۰/۲ واحد درصد افزایش یافته است. درصد تغییرات شاخص کل (نرخ تورم کالاها و خدمات مصرفی خانوارهای شهری) در دوازده ماه منتهي به اردیبهشت سال ۱۳۹٦ نسبت به دوره مشابه سال قبل ۷/۱ درصد بود که نسبت به همین اطلاع در فروردین ۱۳۹٦ (٦/۹ درصد)، ۰/۲ واحد درصد افزایش یافته بود

نمودار گرافیکی زیر آمارهای بانک مرکزی که حکایت از تغییر روند همگرایی کالاهای قابل تجارت و کالاهای غیر قابل تجارت در اردیبهشت ۱۳۹٦ دارد را نشان می دهد

و نمودارگرافیکی زیر نیز کاهش میزان ۲۸ در صدی تورم در خرداد ۱۳۹۶ در مقایسه با میزان تورم ماه مشابه سال های گذشته را نشان می دهد .

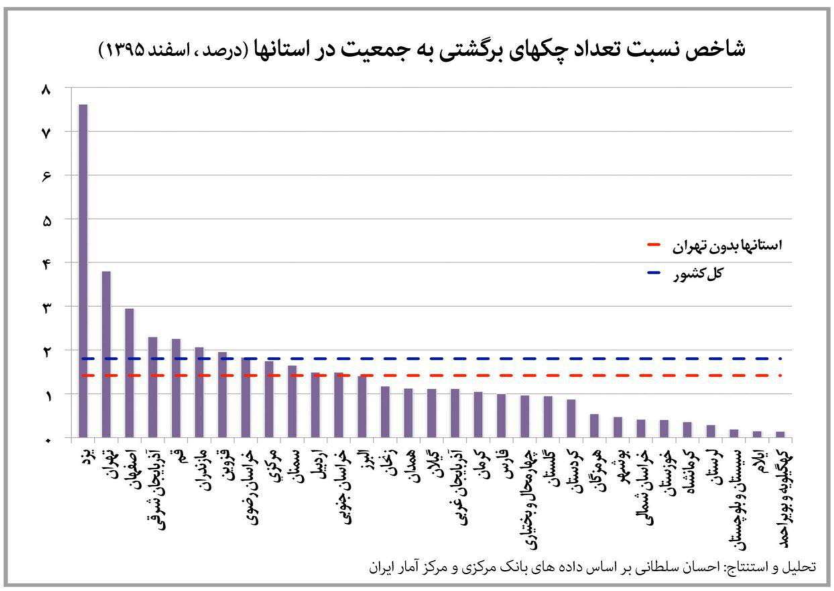
نمودار زیر نیز میزان تورم در دی ماه ۱۳۹۶ به تفکیک بخش های مختلف نشان داده شده است.

چک های برگشتی

در اواخـر خـرداد ١٣٩٦ از سـوی بانـک مرکـزی و مرکـز آمـار ایـران تعـداد چکهـای برگشـتی اعـلام گردیـد و در ایـن خصـوص شـاخص درصـد تعـداد چکهـای برگشـتی نسـبت بـه جمعیـت استانها ،نشـان دهنده ایـن اسـت کـه بـه ازای هـر صـد نفـر جمعیـت چنـد فقـره چـک بـانکی در هـر اسـتان برگشـت خـورده اسـت. و در ایـن مـورد اسـتانهای یـزد ،تهـران و اصـفهان صدرنشـین می باشند.

نمودار زیر شاخص تعداد چک های برگشتی نسبت به جمعیت در استانها را نشان می دهد.

احیای اعتبار چک بانکی

در همین مورد دسـت اندر کاران بانک مرکزی در خرداد ۱۳۹۶ از طرح جدید برای احیای اعتبار چک بانکی خبر دادند که طرح صـدور یکپارچه الکترونیکی دسـته چک (صـیاد) با این اهداف قابل اجرا است.

ارتقای ضریب امنیتی و اعتباربخشی به برگه چک. ۲- استاندارد سازی جانمایی مورد نوشتاری و کاهش عملیات تصدی گری ۳- بررسی صلاحیت دارنده دسته چک از طریق سامانه‌های اعتبارسنجی بانک مرکزی ۴- ایجاد شفافیت اطلاعاتی و جلوگیری از سوءاستفاده‌های ناشی از تبانی شعب در صدور دسته چک . در این طرح با اختصاص «شماره شناسه استعلام» مرتبط به سریال هر برگ از دسته چک متقاضی و ثبت و به روزرسانی برخط اطلاعات مربوط به چک برگشتی؛ گیرندگان چک می‌توانند با استعلام این شناسه از سامانه استعلامات بانک مرکزی، اطلاعاتی در خصوص صحت نام صاحب حساب و سابقه چک برگشتی وی را دریافت و نسبت به پذیرش یا عدم پذیرش آن تصمیم گیری کنند.

حمایت بانک مرکزی ایران از بانکها و موسسات اعتباري مجاز و **منافع سپرده گذاران**

موضوع ساماندهی بازار غیرمتشکل پولی از مسائلی است که همواره محل ابهام برای هموطنان بوده و مدام این پرسش مطرح می‌شود که چرا بانک مرکزی به کار غیرمجازها در بازار پول پایان نمی‌دهد؟ طی سال‌های گذشته همواره بانک مرکزی در این مسیر تلاش کرده و بالغ بر یکصد تعاوني غیر مجاز را ساماندهي کرد و صدها تعاوني و صندوق غیر مجاز را تعطیل نموده است. برخی محدودیت ها ازجمله محدودیت‌های قانونی موجب شد فرآیند ساماندهي به طول انجامد. در اواخر سال ۱۳۸۳ بود که قانون تنظیم بازار غیرمتشکل پولی به تصویب مجلس شورای اسلامی رسید. این قانون بر ساماندهی بازار غیرمتشکل پولی با محوریت بانک مرکزی تأکید کرد. در اواخر سال ۱۳۹۵ تصویب قوانینی از جمله " قانون احکام دائمی برنامه‌های توسعه کشور" و " قانون برنامه پنجساله ششم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران" اختیارات قابل توجهی به بانك مرکزی داد و با این اختیارات، بانك مرکزي مي توانست با اقتدار بیشتر، از فعالیت غیرمجازها و ایجاد مؤسسات غیرمجاز جدید جلوگیری کند. با اتکا به این پشتوانه قانونی، بانک مرکزی با هدف سلامت مالي و پایداري هرچه بیشتر شبکه بانکی کشور، بهبود روش‌های بانکداری، نظارت دقیق تر بازار پول و در نهایت صیانت از سپرده‌های هموطنان، موضوع را با جدیت پیگیری کرد. باید خاطرنشان شود در این مسیر بانک مرکزی همواره خود را نماینده سپرده گذاران می‌داند و برای احقاق حقوق قانونی آنها، حداکثر تلاش خود را اعمال مي کند. بنابراین هموطنان مي توانند بدون نگراني در مورد سپرده هاي خود با بانك هاي دولتي، غیر دولتي و خصوصي و همچنین مؤسسات اعتباري مجاز همکاري داشته باشند. در مورد اتفاقات سال ۱۳۹۶ که به موضوع تعاوني هاي غیر

مجاز از جمله تعاونی اعتبار غیرمجاز و منحله فرشتگان مربوط مي شود، بانک مرکزی با هدف حفظ منافع سپرده‌گذاران، با همراهی قوه قضاییه تمهیداتی اندیشیده بود که از آن جمله شناسايي و ارزيابي دارايي هاي اين تعاوني و اختصاص خط اعتباری به موسسه اعتباری کاسپین به اندازه دارایی‌های شناسايي شده بود تا امکان تعیین تکلیف و يا پرداخت سپرده‌های مردم فراهم شود و آنها منتظر وصول تسهیلات یا فروش دارایی‌ها نشوند. بر این اساس، حین و بعد از انتقال دارایی‌هاي تعاونی اعتبار منحله فرشتگان به مؤسسه اعتباری کاسپین، از سپرده گذاران برای مراجعه به شعب و تعیین تکلیف سپرده هایشان دعوت به عمل آمد. بانک مرکزی مستمرا و با حداکثر سرعت فرآیند ساماندهی و تعیین تکلیف سپرده گذاران را به پیش برد. پس از اتمام شناسایی و ارزیابی دارایی‌های تعاونی اعتبار غیر مجاز و منحله فرشتگان، در صورت وجود کسری برای پرداخت سپرده سپرده گذاران، تامین هر میزان کسری برعهده مؤسسین و مدیران بود و باید آن را از محل دارایی‌های شخصی تامین کنند و هرگونه دارايي و اموالي را که به نفع خود از تعاونی برداشت کرده باشند، عودت دهند تا سپرده‌گذاران به حقوق خود دست یابند. چگونگي و روش تنظیم بازار در دولت دهم خیلي جالب به نظر مي رسد بطوريکه وزيرصنعت و معدن و تجارت سابق نقل مي کرد زمانیکه سرپرست معاونت بازرگاني داخلي شده بود وضعیت بازار کالاهاي اساسي را اينگونه تعريف کرد " زماني که معاونت را تحويل گرفتم تمام ستون هاي ذخيره کالاها ي اساسي قرمز بود و اين مورد وضعیت بحراني شديد بازاررا نشان مي داد اما در آن زمان که در اوج تحريم هاي اقتصادي و فشارها بوديم ذخيره کالا ها ي اساسي کمتر از دو روز بود و با همان گزارش {ميزان ذخيره کالا ها } به دفتر وزير رفتيم و اوپس از رويت برگ گزارش نيز شوکه شد و معاون اسبق وزارت بازرگانی علت خالي بودن تمام انبارها را اعلام کرد وگفت وزارت جهاد کشاورزي اجازه واردات کالا را نمی دهد و در آن روزها با فوريت با معاون اول رئيس جمهوروقت جلسه اي برگزار شد و موضوع مطرح گرديد واز طرف او دستور داده شد که همه دست اندرکاران وارد اين موضوع شوند تا انبار کالا های اساسي پر شود وحدود دو ماه زمان برد تا توانستيم چنين کاري را انجام دهيم و در اين مدت مرتب به مردم مي گفتيم که شرايط خوب است در اين ميان مطابق ماده ۱۴ قانون بهره وري وزير صنعت ومعدن با دستور رئيس جمهورموضوع را به وزارت صنعت و معدن بازگردانيد و ديگر اجازه نداد وزير اسبق کشاورزي در اين موضوع دخالت کند واما جلسات تنظيم بازار در دولت دهم در نوع خود نيزجالب بود. به گفته معاون سابق وزير صنعت و معدن درآن جلسات افرادي امکان حضور داشتند که

معاون اول آنهارا دعوت مي كرد به همين دليل بيان نظرات غيركارشناسي و بازار گويانه مآب آنها ، مشكلاتي را ايجاد مي كرد مانند قيمت پسته ، به اين ترتيب معاون اول صحبت هاي دلالان بازارراگوش مي داد و قيمت كالاي مورد نظر را ناگهان بالا مي برد و درمورد واردات روغن همچنين ما مي خواستيم ارزمرجع ندهيم تا ميزان خروج ارز كاهش پيدا كند ، اما بازهم با اصرار معاون اول به دليل سود بردن برخي ازوارد كنندگان با اين تصميم نيزمخالفت شد وهمين جريانها سبب شد كه وزيربازرگاني وقت قيد ستاد تنظيم بازار را بزند ودر وزارت صنعت و معدن با حضور چندين معاون و كارشناس تصميم ها گرفته مي شد و قيمت ها اعلام مي شد مانند اولويت بندي ۱۰ گروه كالايي كه فقط برخي از موارد به ستاد تنظيم بازار مي رفت و به نظر ايشان اگر تصميم هاي بازرگاني داخلي تنها در سطح وزارت بازرگاني گرفته مي شد شرايط بازار خيلي بهتر مي شد و مردم با مشكلات و چالش هاي معيشتی روبرو نمي شدند. در مهر ۱۳۹۲ براي دومين بار در تاريخ سي و چهار ساله انقلاب اسلامي نرخ تورم اقتصادی از ۴۰ درصد گذشت، به گزارش خبرنگار از سال ۱۳۵۷تا سال ۱۳۹۲ فقط يك بار نرخ تورم اقتصادی دركشور از ۴۰ درصدرگذشته و به رقم ۴۹/۴ درصد رسيده بود كه آنهم در سال ۱۳۷۴ ودر زمان دولت دوم هاشمي رفسنجاني بوده است ولي در سيزدهم مهر ۱۳۹۲بانك مركزي با اعلام نرخ تورم درشهريور ۱۳۹۲ تصريح كرد كه نرخ تورم به ۴۰/۱ در صد رسيده و همچنين به گفته معاون اول رياست جمهوري دولت يازدهم رشد اقتصادي منفي پنج درصدي منتهي به شهريور ماه سال ۱۳۹۲ در طول ۵۰ سال گذشته بي سابقه بوده است وركود سنگيني حاكم براقتصاد كشور را نيز كم سابقه دانسته شد ، در اين حال به گزارش پايگاه اطلاع رساني رسمي بانك مركزي شاخص كل بهاي كالا ها و خدمات مصرفي درمناطق شهري ايران در شهريور ۱۳۹۲به رقم ۱۷۶/۶در صد رسيد كه نسبت به ماه قبل ۱/۷درصد افزايش يافته بود و شاخص مذكور نسبت به ماه مشابه سال قبل (شهريور ۱۳۹۱) معادل ۴۱/۶ درصد افزايش يافت وهمچنين در اواسط مهرسال ۱۳۹۲ وزير امور اقصاد و دارايي كسري تراز مالي هدفمندي يارانه ها را اعلام كرد . به گزارش رسانه ايسنا در حاشيه مراسم توديع و معارفه مدير عامل بانك ملي در رابطه با تراز مالي هدفمندي يارانه ها گفت اكنون ترازمالي هد فمندي يارانه ها با مشكلات بسيار جدي روبرواست ودولت ماهانه حدود ۳۵۰۰ ميليارد تومان به صورت نقدي به خانواده ها پرداخت مي كند ، حال آنكه درآمد ناشي از افزايش قيمت حامل هاي انرژي مي بايست دراين مسير پرداخت مي شد و ماهانه حدود ۱۵۰۰ ميليارد تومان نيار است بطوريكه دولت مبالغي از ديگر رديف هاي بودجه

صـرف پرداخـت نقـدي يارانــه مــي كنـد. امــا متاسـفانه دولـت يــازدهم بـا كمبـود بودجـه روبـرو شـده و ماهانــه حـدود يكهـزار ميليـارد تومـان كسـري مربـوط بـه پرداخـت يارانــه نقـدي اسـت كـه از روش هـاي مختلفـي قـرار اسـت تـامين گـردد. در اينجـا لازم بـه ذكريـك نكتـه اشـاره كـنم كـه در دولـت دهـم شـا خـص كـل بهـروري از ۱/۹ بـه منهـاي ۰/۲ رسـيد (منظـور از شـاخص بهـره وري كـل كـه بـا احتسـاب ارزش افـزوده ، تعـداد شـاغلان و موجـودي سـرمايه بدسـت مـي آيـد) كـه از شـاخص هـاي مهـم اقتصـادي اسـت وبطوريكـه شـاخص آن طـي سـالهاي ۱۳۸۴ تـا ۱۳۸۹ از ۱/۹ درصـد بــه منهــاي ۰/۲ كــاهش يافتــه بــود . (در واقــع اسـتفاده بهينــه ازمنــابع شــامل نيـروي كـا رانسـاني، سـرمايه، زمـين، مـواد، انـرژي، ماشـين آلات، ابـزار كـار، تجهيـزات و اطلاعـات در فراينـد توليـد كـالا هـا وارايـه خـدمات و بـه عبـارتي نسـبت سـتاده بـه داده نيـز در مجمـوع بهـره وري ناميـده مـي شـود) . حـال بـي تـدبيري مـديران اقتصـادي كشـور در سـال هـاي گذشـته كـه منجـر بـه كـاهش سـرمايه گـذاري و ايجـاد تحـريم اقتصـادي در سـطح بـين المللـي شـد ، افـت شـاخص هـاي بهـره وري و بـه عبـارتي لنگـان شـدن اقتصـاد كشـور را بـدنبال داشـت . در صــد شــاخص بهــره وري نيــروي كــار براســاس ارزش افــزوده و تعــداد شــاغلان از ۱۱/۵ درصـد در سـال ۱۳۸۴ بـه ۳/۶ در صـدر در سـال ۱۳۹۰ رسـيد و شـاخص بهـره وري سـرمايه نيـز براسـاس ارزش افـزوده و موجـودي سـرمايه از ۱۰۰/۳ بـه ۸۹/۴ رسـيد كـه در صـد تغييـر شــاخص بهــره وري ســرمايه بــر اســاس ارزش افــزوده و موجــودي ســرمايه از ۰/۷ بــه ۰/۲ درصـد كـاهش يافـت . آمـار هـاي سـازمان ملـي بهـره وري ايـران نشـان مـي دهـد كـه ميـزان بهـره وري در ســال هــاي ۱۳۸۶،۱۳۸۷، ۱۳۸۸و۱۳۸۹ بايــد بــه ترتيــب بــه ۱۱۲/۳ ، ۱۱۵/۱ ، ۱۱۸ و ۱۲۰/۹ مـي رسـيد در حاليكـه ارقـام اعلامـي از سـوي سـازمان ملـي بهـره وري كشـور نشــان مــي دهـد كــه شــاخص بهـره وري كـل ســال ۱۳۸۶ معــادل ۱۰۹ و در ســال۱۳۸۷ بــه ميـزان ۱۰۲/۶ ، سـال ۱۳۸۸ بــه حـد ۱۰۶/۴ و در سـال ۱۳۸۹ بــه ۱۰۶/۱ رسـيده بـود در نتيجـه كـاهش چشـمگير نـرخ بهـره وري را بايـد در كـاهش ميـزان سـرمايه گـذاري دراوايـل دهـه ۹۰، سـوء مـديريت ، تخصـيص نيـافتن درآمـد هـاي نفتـي بـه بخـش توليـد ، بكـار نگـرفتن نيـرو هـاي كارآمـد ، پـايين بـودن فنـاوري در بنگـاه هـاي اقتصـادي ، موانـع و مشـكلات كاغـذ بـازي در امـر توليـد ، واردات بـي رويـه كالاهـاي مصـرفي ، تحـريم هـاي اقتصـادي غـرب و عوامـل متعـدد ديگـر بايـد جسـتجو كـرد. عوامـل يـاد شـده دسـت بـه دسـت هـم دادنـد تـا امـروز ايـن وضـع اقتصــاد ناكارآمـد و بيمـار و ركـود اقتصــادي از دولـت دهـم بـه دولـت يــازدهم واگـذ ار گـردد .در زمسـتان سـال ۱۳۹۳ بنـا بــه تصـويب بانــک مرکـزی و بــا هــدف ودر جهـت جلــوگيری از افـزايش نـرخ تـورم پـس از بررسـی کارشناسـی اوضـاع تـورم نـرخ سـود سـپرده هـای بـانکی را

۲۲ در صـدر درسـال و بـه مـدت یکسـال تصـویب و بـه تمـام بانکهـای دولتـی و خصوصـی اعـلام کـرد. در جهت نظـارت بـر عمکـرد هـای برخـی بانکهـا ی خصوصـی و موسسـات مـالی این تصـویب نامـه بـه اجـرا درآمـد و حتـی اسـامی موسسـات مـالی غیـر مجـار را نیـز اعـلام کـرد کـه در همـان دوره بـا نـک آینـده یکـی از بانکهـای خصوصـی غیـر مجـاز اعـلام گردیـد . در ادامـه ایـن مصـوبه تمـام بانکهـا ی دولتـی و خصوصـی و برخـی موسسـات اعتبـاری و مـالی مجبـور بـه رعایـت نـرخ سپرده هـای بـانکی شـدند و در ادامـه ایـن تصـویب نامـه مقرر شـد نـرخ تسـهیلات بـانکی هـم در دور بعـدی مـذاکرات و بـا توافـق مـدیران عامـل بانـک هـا کـاهش یابـد . در ادامـه جریـان رونـد کاهشـی نـرخ سـود سـپرده هـای بـانکی بـرای نظـارت و کنتـرل عملکـرد بانکها در سال ۱۳۹۴ بازتاب نمایندگان مجلس بدین شرح است

نماینـدگان مجلـس شـورای اسـلامی تصـویب کردنـد کـه بانـک مرکـزی بـر اقـدامات پـولی و بـانکی مؤسسـات اعتبـاری غیربـانکی نیـز نظـارت کنـد. بـه گـزارش ایرنـا، نماینـدگان مجلـس شـورای اسـلامی در جلسـه علنـی روز ۱۳۹٤/۲/۹ بـا کلیـات طـرح دو فـوریتی طـرح استفسـاریه قـانون پـولی و بـانکی کشـور و مـاده ۳۹ بـا ۱٤٥ رأی موافـق، ۲ رأی مخـالف و ۸ رأی ممتنـع از ۱۹٦ نماینـده حاضـر در جلسـه موافقـت کردنـد." در استفسـاریه ایـن سـؤال مطـرح شـده بـود کـه آیـا قـوانین و مقرراتـی کـه نـاظر بـر فعالیـت بانکهـا هسـتند (از جملـه مـاده ۳۹ قـانون پـولی و بـانکی کشـور)، مؤسسـات اعتبـاری و غیربـانکی و سـایر نهادهـایی را کـه بـه تشـخیص بانـک مرکـزی بـه عملیـات بـانکی مبـادرت مـی ورزنـد نیـز در برمـی گیـرد یـا خیـر؟ نماینـدگان، پاسـخ ایـن استفسـاریه را ایـن گونـه تصـویب کردنـد: بلـه، قـوانین و مقـررات نـاظر بـر تأسـیس، فعالیـت، انحـلال و تسـویه از جملـه مـاده ۳۹ قـانون پـولی و بـانکی کشـور شـامل تمـامی مؤسسـات اعتبـاری غیربـانکی کـه بـه تشـخیص بانـک مرکـزی بـه عملیـات بـانکی مبـادرت مـی ورزنـد بـه اسـتثنای صـندوق‌های توسـعه‌ای و حمـایتی دولتـی ماننـد صـندوق حمایـت از توسـعه بخـش کشـاورزی نیـز می‌شـوند".نایب رئـیس کمیسـیون اقتصـادی در ابتـدای ارائـه ایـن طـرح دربـاره دلایـل تـوجیهی آن طـرح گفـت: حـدود ۷ هـزار صـندوق قرض‌الحسـنه در کشـور وجـود دارد و ایـن در حـالی اسـت کـه بسـیاری از ایـن صـندوق‌های مـالی فاقـد مجـوز قـانونی هسـتند. بـر اسـاس گـزارش گـروه اقتصـادی , سـرانجام در تـاریخ هشـتم اردیبهشـت ۱۳۹٤ شـورای پـول و اعتبـار بـر سـر تعیـین نرخ‌هـای سـود بـانکی بـه توافـق رسـید و بـا کـاهش دو درصـدی نـرخ سـود سـپرده هـای بـانکی سـال قبـل موافقـت کـرد. بـدین ترتیـب حـداکثر نـرخ سـودی کـه بـه سـپرده‌های بـانکی تعلـق مـی گرفـت از ۲۲ درصـد بـه ۲۰ درصـد رسـید وایـن نرخ‌هـای جدیـد کـه از ۱۵ اردیبهشـت ۱۳۹٤

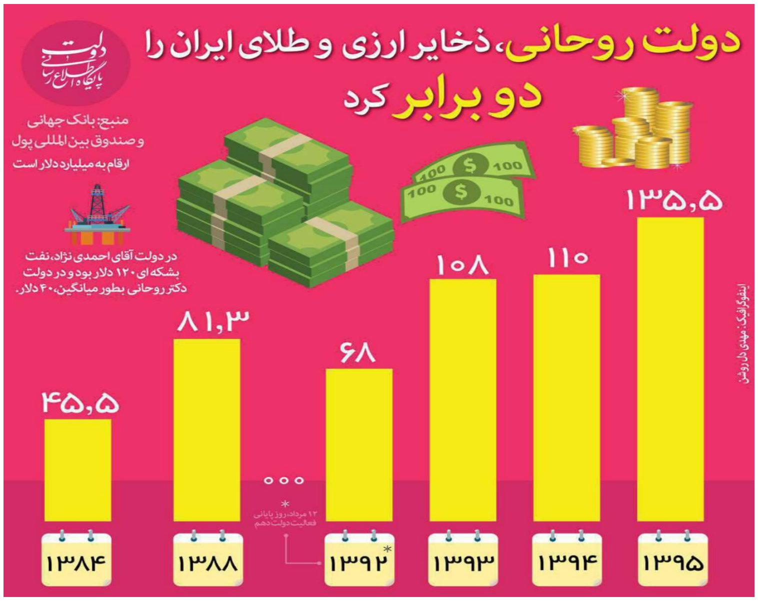
در بانک‌هـا عملیـاتی گردیـد . طـی چنـد روز سـناریوها و پیشـنهادهای متعـددی از سـوی نهادهـای ذیـربط و همچنین کارشناسـان اقتصـادی و مـالی بـرای تعیـین نـرخ سـود سپرده بـانکی مطـرح شـد و در نهایـت بـا سـناریوی کـاهش تـدریجی نـرخ سـود موافقـت گردیـد . در میـان کارشناسـان و صـاحبنظران اقتصـادی برخـی از آنـان بـه تعیـین نـرخ سـود از سـوی شـورای پـول و اعتبـار و بانـک مرکـزی اعتقـاد نداشـتند ولـی در مقابـل برخـی از کارشناسـان مـالی معتقـد بودنـد کـه بـرای حفـظ دسـتاوردهای دولـت یـازدهم در زمینـه کـاهش نـرخ تـورم ضـرورت همخوانی نرخ سود بـانکی بـا تـورم مـورد نیـاز اسـت و ایـن کـار بـه نفـع بخـش تولیـد اسـت چـرا کـه از ایـن بـه بعـد واحـدهای تولیـدی می‌تواننـد بـا نـرخ سـود کمتـری نیـاز مـالی خـود را در قالـب تسـهیلات بـانکی تـأمین کننـد. جـدای از نرخ‌هـای سـود سـپرده بـانکی کـه در شـورای پـول و اعتبـار بـه تصـویب رسـید، ایـن شـورا نسبت سـپرده‌های قـانونی بانک‌هـا و مؤسسـات اعتبـاری را نیـز بـه میـزان نـیم درصـد کـاهش داد و بـه ۱۳ درصـد رسـاند کـه آن بـه معنـای دسترسـی بیشـتر بانک‌هـا بـه نقـدینگی بیشـتر و افـزایش تـوان تسـهیلات دهـی بانکهـا مـی باشـد . همچنـین بـر اسـاس مصـوبه شـورای پـول واعتبـار سـقف نـرخ سـود علی‌الحسـاب سـپرده‌های بـانکی متناسـب بـا طـول دوره سـپرده گـذاری (بـا حـداکثر سررسـید یـک سـال) معـادل ۲۰ درصـد تعیـین شـد و حـداکثر نـرخ سـود تسـهیلات عقـود غیرمشـارکتی بانک‌هـا و مؤسسـات اعتبـاری نیـز معـادل ۲۱ درصـد تعیـین شـد. همچنـین سـقف نـرخ سـود مـورد انتظـار عقـود مشـارکتی هنگـام عقـد قـرارداد بـین بانک‌هـا و مؤسسـات اعتبـاری و مشـتری معـادل ٢٤ درصـد تعیـین شـد. ایـن نـرخ متناسـب بـا تحـولات و شـرایط اقتصـادی کشـور هـر سـه مـاه یـک بـار توسـط شـورای پـول و اعتبـار مـورد بـازبینی قـرار گرفـت. اعطـای تسـهیلات در چـارچوب عقـود مشـارکتی بـا نـرخ سـود بـالاتر از سـقف تعیـین شـده، منـوط بـه ارائـه طـرح تـوجیهی لازم توسـط بانک‌هـا و مؤسسـات اعتبـاری و تأییـد آن از سـوی بانـک مرکـزی خواهـد بـود. از سـوی دیگـر نسـبت سـپرده قـانونی بـرای انـواع سـپرده‌ها در بانک‌هـای تجـاری و مؤسسـات اعتبـاری (دولتـی و غیردولتـی) بـه طـور یکسـان و معـادل ۱۳درصـد تعیـین شـد . نسـبت سـپرده قـانونی سـپرده‌های بانک‌هـای تخصصـی و شـعب بانک‌هـا و مؤسسـات اعتبـاری در منـاطق آزاد معـادل ۱۰ درصـد تعیـین شـد.نرخ سـود علی‌الحسـاب اوراق مشـارکت شـرکت‌های دولتـی و غیردولتـی و شـهرداری‌ها متناسـب بـا سـود انتظـاری حاصـل از طرح‌هـای موضـوع سـرمایه گـذاری و در مقـاطع سـه ماهـه پرداخـت می‌شـود. حـداکثر نـرخ سـود علی‌الحسـاب ایـن اوراق معـادل ۲۱ درصـد تعیـین گردیـد. لازم اسـت سـود قطعـی حاصـله پـس از دوره مشـارکت وفـق مقـررات موجـود بـه دارنـده اوراق پرداخـت شـود. بازخریـد قبـل از سررسـید ایـن اوراق توسـط بانک‌هـا

امکـان پـذیر نیسـت، لـیکن معاملـه دسـت دوم اوراق مـذکور در بانک‌هـا و بـورس اوراق بهـادار مجـاز اسـت.سـقف قابـل انتشـار اوراق مشـارکت و صـکوک (موضـوع بانک‌هـا، شـهرداری‌ها و شـرکت‌های دولتـی) دارای مجـوز بانـک مرکـزی در سـال ١٣٩٤ بـه میـزان ١٠٠ هـزار میلیـارد ریال تعـین گردیـد. بــه بانــک مرکــزی اجــازه داده شـد در ســال ١٣٩٤ و بــه منظــور اجــرای سیاسـت‌های پـولی تـا سـقف ١٠٠هـزار میلیـارد ریال، اوراق مشـارکت منتشـر کنـد. مـدیران بانک‌هـا و مؤسسـات اعتبـاری کـه نـرخ مصـوب شـورای پـول و اعتبـار در تجهیـز و تخصـیص منـابع را رعایـت نکننـد، متخلـف محسـوب شـده و ضـمن اطـلاع رسـانی بـه عمـوم، بـه هیـأت انتظـامی بانک‌هـا معرفـی خواهنـد شـد. درایـن مـورد یکـی از اسـتادان اقتصـاد دانشـگاه علامـه طباطبـایی در خصـوص تصـمیم شـورای پـول و اعتبـار و بانـک مرکـزی در خصـوص تغییـر نـرخ سـود بـانکی و کـاهش ٢ درصـدی آن بـه خبرنگـار ایران:گفـت: در سیاسـت‌های پـولی کشـور اشـتباهاتی در بـر داشـته و ایـن اشـتباهات هزینـه‌های زیـادی بـه جامعـه تحمیـل کـرده و جبـران اشـتباهات گذشـته نیـز بـه سـادگی و در زمـان کوتـاه غیـر ممکـن اسـت امـا همـین تصـمیم دولـت بـرای اصـلاح نـرخ سود بـانکی را بایـد بـه فـال نیـک گرفت. استاد اقتصـاد بـا بیـان اینکـه نـرخ سـود بـانکی بـه تنهـایی در اقتصـاد و سـرمایه‌گذاری تعیـین کننـده نیسـت افـزود : عوامـل متعـددی بـر سـرمایه‌گذاری تأثیرگـذار اسـت ماننـد انتظـار سـرمایه گـذار بـر بـازدهی سـرمایه و امنیـت سـرمایه گـذاری و نـرخ سـود سـپرده از عوامـل تعیـین کننـده مـی باشـند. استاد اقتصـاد دانشگاه علامـه بـا بیـان اینکـه دولـت باید بـا کـاهش نـرخ سـود بـانکی منـابع را بـه سـمت صـنعت و کشـاورزی هـدایت کنـد، گفـت: ممکـن اسـت برخـی افـراد سـرمایه خـود را در بازارهـای دیگـر و بازارهـای کـاذب ببرنـد کـه ایـن موضـوع مطمئنـاً مـورد نظـر دولـت نیسـت. وی افـزود: دولـت متـولی اقتصـاد اسـت و بخـش مهمـی از اقتصـاد در اختیـار دولـت اسـت انتظـار مـی رود کـه دولـت سیاسـت‌های اقتصـادی را متناسـب بـا وضـعیت کشـور طراحـی کنـد و نظریـه‌ها و تئـوری هـا را در شـرایط خـاص اقتصـادی رهـا کنـد. در حـال حاضـر بخـش تولیـد کمبـود نقـدینگی دارد و برنامـه دولـت نیـز بایـد در جهـت تـأمین منـابع باشـد. وی بـا بیـان اینکـه کـاهش نـرخ سـود ٢ درصـدی بـرای صـنایع کشـور مثبـت تلقـی می‌شـود گفـت: بـرای حـل مشـکل تولیـد و صـنایع بـه اسـتراتژی منسـجم هدفمنـد نیـاز داریـم تـا منـابع بجـای بازارهـای کـاذب بـه سـمت تولیـد سـوق یابـد و کـاهش هزینـه‌های بنگاه‌هـای تولیـدی بایـد یکـی از اهـداف دولـت باشـد. اگـر نـرخ تـورم کاهشی باشد باید نـرخ سود نیـز متناسب بـا نـرخ تـورم تغییـر کنـد . بـه نظـر آرانـی یکـی دیگـر از کارشناسـان اقتصـاد,اگر شـاخص‌های پـولی و بـانکی بـا نـرخ تـورم همخـوانی‌داشـته باشـد اقتصـاد بـه سـمت تعـادل بیشـتر پـیش مـی رود. وی بـا اشـاره بـه اینکـه بـا کـاهش نـرخ سـود بـه بیسـت درصـد

کسانی که سپرده خود را با نرخ سود ۲۲ درصدی در بانک سپرده گذاری کرده‌اند ممکن است با سررسید موعد سپرده گذاری آن را تمدید نکنند و پول خود را از بانک خارج کنند که البته به نظر می رسد تعداد این افراد اندک باشد. وی افزود: البته چون فضای اقتصاد تورمی روند کاهنده است بازارهای کاذب دیگر جذابیتی برای سرمایه گذاری ندارند و منابع خارج شده از بانک شاید مدتی سرگردان باشند اما بیشتر آن دوباره به بانک برمی‌گردد. این کارشناس اقتصاد با اشاره به برخی پیش‌بینی‌ها در خصوص اینکه با کاهش نرخ سود بانکی منابع از بانک خارج می‌شود و بازارهای کاذب دوباره رونق می گیرند، تأکید کرد: کاهش نرخ سود معقول و منطقی است و بعید است با این تصمیم گیری اتفاق عجیب و غریبی در بازار ایران رخ دهد.وی گفت: مهم این است که با این تصمیم گیری مسئولان پولی و بانکی نشان دادند که این بازار را مطابق با شاخص‌های دیگر و تورم کنترل می کنند که این موجب می‌شود نرخ‌ها متعادل تر شود. در این خصوص همچنین رئیس اتحادیه طلا و جواهر گفت: کاهش دو درصدی کاهش نرخ سود سپرده‌های بانکی انگیزه‌ای برای هدایت صاحبان سرمایه و انتقال پول‌های شان به بازار طلا ایجاد نکند . "محمد کشتی آرای" درباره تأثیر کاهش دو درصدی نرخ سود سپرده‌های بانکی بر بازار طلا، افزود: هرچند نرخ سود سپرده‌ها براساس مصوبه شورای پول و اعتبار دو درصد کاهش یافت اما این نرخ هنوز از نرخ تورم بالاتر است و به همین دلیل رغبت سپرده گذاری در بانک‌ها بالا است. وی اظهار داشت: علاوه بر این، قیمت طلا در بازارهای داخلی و جهانی در دو سال گذشته نوسان چندانی نداشته به طوری که این بازار نیز جذابیتی برای سرمایه گذاری ندارد. وی با بیان آنکه، منابع مالی به سمتی سوق داده می شود که سود دهی داشته باشد و ادامه داد: بازار طلا در دو سال گذشته پارامتر سود دهی را از دست داده و به همین دلیل سرمایه‌ای به این بازار جذب نمی‌شود. در مورد میزان ذخایر ارزی ایران در خارج ودر نشست خبري در تاريخ ۳۰ تیر ۱۳۹٤ توسط سخنگوي دولت وقت ، به تشريح برنامه هاي سازمان مديريت وبرنامه ريزي ودولت براي هزينه كردن دارايي هاي آزاد شده ايران پس ازتوافق هسته اي اختصاص داشت بطوريكه محمد باقر نوبخت اين توضيحات رادرپاسخ به سؤالات مكررخبرنگاران بيان كرد: سخنگوي دولت درتشريح ميزان وچيستي منابع ودارايي هاي بلوكه شده ايران توضيح داد،این منابع را می توان به چند دست تقسیم کرد، نخست منابعی که مربوط به بانک مرکزی است که خود به دوبخش تقسيم مي شود، یک بخش جزو ذخایرارزی بانک مرکزی است که پولش وارد اقتصاد شده ودرعین حال بخشی ازاین منابع هم هستند که تبدیل به ریال

نشده است به این علت که این پولها مربوط به بانک مرکزی است وقابلیت ورود به داخل را نداشته که مبلغ آن ۲۳ میلیارددلاراست بطوریکه باید این منابع به ریال تبدیل شود. وي درادامه با بیان این که بخش دیگری ازاین منابع مربوط به بانک مرکزی نیست ومال دولت است که هنوزدولت آنرا وصول نکرده تا به حساب بانک مرکزی واریز گردد، وی افزود: حداقل ٦ تا ۷ میلیارد دلارازاین بخش منابع ارزی مربوط به فروش نفت است ،اما فعلا دلارها به حساب بانک مرکزی نیامده تا بانک مرکزی آنرابه ریال تبدیل کند. به گفته نوبخت این پول مال دولت است که ما به جهت محدودیت هایی که درنقل وانتقالات نفتی داشتیم امکان دستیابی به این مقادیربرای ما به وجود نیامده است.معاون رئیس جمهوري درتوضیح بخش سوم این منابع، اظهارکرد: بخش دیگری ازاین منابع متعلق به بانک مرکزی نیست وبه دولت هم تعلق ندارد،ب لکه به صندوق توسعه ملی تعلق دارد که منابع آن زیرنظرهیأت امنا ودرجهت اجرای طرحهایی است که قراراست توسط بخش خصوصی انجام شود وبه صورت وام عرضه خواهد شد . نوبخت با اشاره به اینکه بانکها وشرکتهای دولتی نیزمنابع ارزی درخارج ازکشوردارند که به خاطرتحریم نمی توانستند وارد کشورکنند، گفت: همه این ها منابعی است که مامی توانیم متناسب با آزاد شدن این پولها، روی آنها حساب کنیم. وي درپایان گفت بعد ازتوافق ژنو حدودا ماهانه مبلغ ۱۲میلیارد دلاربه صورت اقساط وارد اقتصاد شد که ازاین میزان بخشی هم به صورت مستقیم وارد اقتصاد وبخشی هم درراستای دورزدن تحریم ها آزاد شد. سخنگوي دولت دربخش دیگری ازاظهارات خود نحوه مدیریت این منابع ارزی ازسوي دولت را در زیر این گونه تشریح کرد. با مورد توجه قراردادن ضرورت انجام سرمایه گذاری های داخلی وخارجی اکنون به صورت سرمایه گذاری ازمنابع خارجی، تحقیقا ت دراقتصاد ایران بهره برداری می کنیم، بخش قابل توجهی ازاین سرمایه گذاری ها باعث رشد تولید وافزایش اشتغال خواهد شد. وي با بیان اینکه ما دراین جهت برنامه ریزی های لازم را انجام خواهیم داد تا این سرمایه گذاری ها به بخش لازم سرازیر شود وتأکید کرد: سازمان مدیریت وبرنامه ریزی کشورمصمم است منابعی را که ازسرمایه گذاری ها وارد اقتصاد می شود وهمچنین منابعی را که ازآزاد شدن منابع بلوکه شده وارد اقتصاد کشور می شود،به سمت اعتبارات هزینه ای وجاری هدایت کنیم.

نمودار ذخایر ارزی ایران در دولت روحانی

دلارهای بلوکه شده ایران واقعاً چقدربود؟

معمای اختلاف رقم دلارهای بلوکه شده ایران چیست؟ در دولت روحانی درباره این موضوع سخن زیاد گفته می شد و برخی به خلاف گویی در این زمینه متهم می‌شدند، ولی اصل ماجرا چیست؟ روزنامه ایران نوشت: از زمانی که توافق تاریخی ۲۳ تیرماه ۱۳۹٤به سرانجام رسید ، همه با حساسیت زیادی نتایج این توافق بخصوص در حوزه اقتصاد را دنبال می‌کردند و منتقدان دولت نیز با حساسیتی دو چندان و البته با هدفی متفاوت رصد می کردند همان‌گونه که از ماه‌ها قبل نیز در تحلیل‌های کارشناسی مطرح می‌شد، یکی از نتایج ملموس توافق وین دستیابی ایران به دارایی‌های بلوکه شده خود بود که طی سال‌های از آن بی‌نصیب بوده است. درباره رقم دارایی‌های بلوکه شده ایران در کشورهای خارجی تاکنون ارقام و اعداد متفاوتی نقل شده که دامنه این اعداد از ۳۰ میلیارد دلار تا ۱۵۰ میلیارد دلار در نوسان است. اما زمانی که ولی‌الله سیف رئیس کل بانک مرکزی (وقت) در ۳۱ تیر ۱۳۹٤ میزان دلارهای بلوکه شده بانک مرکزی را مبلغ ۲۹ میلیارد دلار اعلام کرد، اختلاف این عدد با ارقامی که پیش از این و پیش از توافق هسته‌ای اعلام شده بود، ابهاماتی به وجود آورد که

این ابهام از سوی برخی منتقدان چنان بزرگنمایی شد که گویی همانند دکل نفتی در دولت دهم این دلارها گم شده است . اما زمانی که سراغ تعاریف تخصصی و تفاوت‌های آن می روی همه چیز روشن می شود و دیگر ابهامی باقی نمی‌ماند. براساس گفته‌های رئیس کل بانک مرکزی وقت، مجموع دلارهای بلوکه شده قابل دسترسی بانک مرکزی حدود ۲۹ میلیارد دلار است که ۲۳ میلیارد دلار از این مبلغ در ژاپن، کره جنوبی و امارات بلوکه شده و ٦ میلیارد دلار نیز در بانک‌های هند باقی مانده است. این در حالی است که برخی سخنان باراک اوباما رئیس جمهور وقت آمریکا را مبنی بر ذخایر ارزی ۱۵۰ میلیارد دلاری ایران در کشورهای خارجی ملاک ارزیابی خود قرار می دادند و اختلاف این دو عدد را به حساب شفاف نبودن حساب‌های دولت می گذاشتند. حال واقعیت این است که سیف رئیس کل سابق بانک مرکزی رقم واقعی و قابل هزینه کرد ذخایر خارجی بانک مرکزی را اعلام کرده بود و در صورتی که حجم ذخایر ارزی این بانک را به رقم اعلام شده وی یعنی ۲۹ میلیارد دلار اضافه کنیم تقریبی همان رقم ۱۲۰ میلیارد دلار به دست می‌آید. چه آنکه ذخایر ارزی بانک مرکزی که حجم آن در حدود ۱۰۰ میلیارد دلار اعلام شده ، حتی در صورت آزاد سازی و قابل دسترس بودن نیز به هیچ عنوان قابل هزینه کرد نیست. چراکه این ذخایر یک بار میان دولت و بانک مرکزی معامله شده و بانک مرکزی معادل ریالی آن را به دولت پرداخت کرده و برای جلوگیری از آثار مخرب تورمی آن در حساب‌های بانک مرکزی فریز شده است. بنابراین، این ذخایر تنها دو کارکرد دارد که یکی پشتوانه پول ملی و دیگری به عنوان ضمانت وام‌ها و تسهیلات خارجی است . در همین زمینه علی طیب نیا وزیر امور اقتصادی و دارایی وقت نیز ضمن تأیید سخنان رئیس کل بانک مرکزی، مبلغ ۱۲۰ میلیارد دلار دارایی‌های بلوکه شده ایران را اغراق و نادرست خواند. به گفته وی بخشی از دارایی‌های ایران شامل 35 میلیارد دلاری می‌شود که در دولت دهم در اختیار شرکت نیکو قرار گرفت تا در طرح‌های نفتی هزینه شود. همچنین مبلغ ۲۲ میلیارد دلار نیز وثیقه فاینانس‌های چین بود . از سوی دیگر نکته‌ای که نباید مورد غفلت قرار گیرد این است که از زمان توافقات اولیه طی مذاکرات هسته‌ای بخشی از دارایی‌های بلوکه شده ایران در اقساط مختلفی آزاد و به حساب بانک مرکزی واریز شد. بر این اساس در دوره نخست مبلغ ٤,۲ میلیارد دلار و در دور دوم مبلغ ۲,۸ میلیارد دلار از دلارهای بلوکه شده ایران آزاد شد. همچنین براساس توافق سوئیس ماهانه ۷۰۰ میلیون دلار از این منابع آزاد شده که تاکنون رقمی در حدود ۲,۸ میلیارد دلار شده ، از سوی دیگر ۱۳ تن طلایی که طی هفته‌های اخیر آزاد و به ایران منتقل شد نیز جزو دارایی‌های بلوکه شده ایران محاسبه می‌شود که ارزش

دلاری آن بـالغ بـر یـک میلیـارد دلار می‌شـود.از طـرف دیگـر بنـا بـر توافقـات صـورت گرفتـه قبـل از دستیابی بـه توافـق نهـایی، ایـران قـادر بـود بـرای خریـد کالاهـای اساسـی و دارو بـه هـر میزانـی کـه نیـاز داشـت از سـایر کشـورها و از منـابع بلوکـه شـده خـود در خـارج اسـتفاده کنـد. حـال بـا درنظـر گـرفتن تفـاوت تعـاریف ذخـایر و دارایی‌هـای بلوکـه شـده قابـل هزینـه‌کرد و همچنـین منـابعی کـه طـی ماه‌هـا آزاد شـده اسـت، بـه ایـن نتیجـه می‌رسیم کـه هیچ اختلافـی میـان اعـداد اعـلام شـده وجـود نـدارد. در همـین رابطـه، روزنامـه خراسـان آورده کـه: تفـاوت ۱۲۰ میلیـارد دلاری اعـداد اعـلام شـده باعـث شـده اسـت کـه عـده ای اوبامـا را دروغگـو بنامنـد و برخـی انگشـت اتهـام را بـه سـمت دولـت روحـانی روانـه کننـد. برخـی نیـز مـی گوینـد: " تـا دیـروز کـه توافـق نشـده بـود، میـزان دارایـی هـای بلوکـه شـده بـالغ بـر ۱۰۰ میلیـارد دلار بـود امـا امـروز کـه توافـق صـورت گرفتـه ، ایـن عـدد ۳۰ میلیـارد دلار شـده اسـت. شـاید هـم بخشـی از ایـن دلارهـا گـم شـده اسـت" ! بـرای پیگیـری دلارهـای (بـه ظـاهر) گـم شـده بـد نیسـت کـه صـحبت‌های رئـیس کـل بانـک مرکـزی را با صـحبت هـای اوبامـا مـرور کنـیم تـا متوجـه شـویم ایـن تفـاوت از کجـا نشـات مـی گیـرد. ولـی‌الله سـیف، وجـوه بلوکـه شـده بانـک مرکـزی در خـارج از کشـور را ۲۳ میلیـارد دلار اعـلام کـرد و گفـت: ایـن منـابع در ژاپـن، کـره جنـوبی و امـارات متحـده عربـی بلوکـه شـده اسـت و عـلاوه بـر ایـن، حـدود ٦ میلیـارد دلار از منـابع ایـران هـم در کشـور هنـد وجـود دارد کـه متعلـق بـه دولـت اسـت و بـه مالکیـت بانـک مرکـزی درنیامـده اسـت. از صـحبت‌های سیف ایـن گونـه بـر مـی آیـد کـه مـراد وی از دارایی‌هـای بلوکـه شـده ، دارایی‌هـای مربـوط بـه دولـت و بانـک مرکـزی اسـت و دارایی‌هـای بلوکـه شـده شـرکت‌های غیردولتـی و دولتـی را شـامل نمـی شـود. بـرای مثـال، ممکـن اسـت بخشـی از دارایی‌هـای صـادر کننـده داخلـی، در خـارج از کشـور بلوکـه شـده باشـد و در آمارهـای رئـیس کـل بانـک مرکـزی بـه حسـاب نیایـد. بـا ایـن حـال رقـم مشخصـی از میـزان دارایی‌هـای بلوکـه شـده شـرکت‌های غیردولتـی در دسـترس نیسـت و نمی‌تـوان آن را مبنـا قـرار داد. بـه گفتـه وزیـر اقتصـاد وقـت ، ۳۵ میلیـارد دلار از ایـن دارایی‌هـای بلوکـه شـده بـه شـرکت نیکـو مربـوط می‌شـود و ربطـی بـه بانـک مرکـزی نـدارد. علـت دوم تفـاوت ارقـام ذکـر شـده بانـک مرکـزی را می‌تـوان در فاینانس‌هـای چینـی دنبـال کـرد. از آنجـایی کـه کشـور نمی‌توانسـت از درآمـدهای فـروش نفـت خـود بهـره ببـرد، بخشـی از منـابع ارزی خـود را از اروپـا بـه چـین انتقـال داد. همچنـین بخشـی از درآمـدهای نفتـی ایـران حاصـل از صـادرات نفـت بـه چـین بـود. بنـابراین حجـم زیـادی از دارایی‌هـای ایـران در چـین بلوکـه شـده بـود. از ایـن رو ایـران بـرای دور زدن تحریم‌هـا، تصـمیم گرفـت تـا از فاینـانس اسـتفاده کنـد. یعنـی در ازای ایـن منـابع، مقـرر شـد کـه چـین در ایـران اقـدام بـه سـرمایه‌گذاری کنـد و کـالا و خـدمات بـه ایـران صـادر کنـد. بـه گفتـه مصـباحی

مقدم، این رقم حدود ۲۲ میلیارد دلار است. علت بعدی تفاوت فاحش در میان اعداد و ارقام را می‌توان در آزاد سازی بخشی از منابع ارزی در جریان مذاکرات ذکر کرد. در جریان توافق ژنو مقرر شد که ایران در ازای انجام اقداماتی مشخص، بتواند ٤,٢ میلیارد دلار در یک دوره یک ساله و ۲,۸ میلیارد دلار در دوره تمدید ٦ ماهه توافق ژنو از دارایی های بلوکه شده خود را آزاد کند. هم چنین در حدود دو سالی که مذاکرات هسته‌ای در جریان بود در مجموع ۲۱ تن از طلاهای بلوکه شده ایران نیز آزاد شده که ارزش آن یک میلیارد و ۱۰۰ میلیون دلار برآورد می‌شود. با محاسبات ساده ریاضی و جمع اعداد ۲۲ میلیارد (فاینانس چینی)، ۷ میلیارد (آزادشدن دارایی‌های بلوکه شده ناشی از توافق ژنو)، ۳۵ میلیارد (مطالبات شرکت نیکو) و (۱,۱ میلیارد دلار هم ارزش طلاهای آزاد شده) , به رقم ٦٥,۱ میلیارد دلار می‌رسیم که تا حدی می‌تواند تفاوت ۱۰۰ میلیارد دلار و ۳۰ میلیارد دلار را توضیح دهد..اگر مبلغ ۱۵۰ میلیارد دلار اوباما را مبنای محاسبه قرار دهیم، می‌توان مابه التفاوت مبلغ باقی‌مانده را به اموال بلوکه شده ایران در آمریکا در دوره قبل از تحریم‌های ارجاع داد، اموالی که پس از انقلاب اسلامی ایران بلوکه شد . اما آیا به راستی تنها فایده بزرگ توافق هسته‌ای، آزاد سازی ذخایر بلوکه شده است؟ و به واقع آزاد سازی این ذخایر تا چه اندازه می‌تواند برای اقتصاد مفید باشد؟ شاید بتوان فایده آزاد سازی ذخایر ارزی بلوکه شده ایران در خارج را از دو جهت بررسی کرد.

منظر اول – افزایش نقدینگی

زمانی که دولت اقدام به فروش نفت می کند و ارز کسب می کند، برای تبدیل این ارزها به ریال به سراغ بانک مرکزی می رود و بانک مرکزی ارزها را دریافت می کند و به دولت ریال تحویل می‌دهد. از این رو، میزان پایه پولی و به تبع آن نقدینگی در کشور افزایش پیدا می کند و شاید بتواند آثار مثبتی بر جای بگذارد اما در کشور ما، بخشی از دارایی‌های بلوکه شده در خارج اثر خود را گذاشته. یعنی معادل بخشی از ارزهای بلوکه شده ریال چاپ شده است لذا نمی‌توان بخشی از این ارزها را تبدیل به ریال کرد. برای مثال، بانک مرکزی بدهی‌های شرکت نیکو ناشی از صادرات نفت را دارایی تلقی کرده و اثر خود را گذاشته است و اثر نقدینگی آزادسازی دارایی‌های بلوکه شده به همان ۲۹ میلیارد دلار گفته شده توسط سیف رئیس کل بانک مرکزی (وقت) خلاصه می شود.

منظر دوم – اثرگذاری بیشتر بر بازار ارز

حال اگرچه ارزهای موجود نمی‌تواند و نباید اثری بر نقدینگی بگذارد، اما قدرت عمل بانک مرکزی را در مقابله با شوک‌های ارزی افزایش می‌دهد، چراکه دارایی‌های ارزی بانک مرکزی در همان دوره افزایش پیدا کرده بود و این افزایش توان بانک مرکزی را در تحت تاثیر قرار دادن بازار ارز افزایش می داد . البته نباید فراموش کنیم که مسئولان بانک مرکزی بارها اعلام کرده بودند که قصد کاهش نرخ ارز را ندارند و احتمالا نرخ ارز در همین حوالی باقی خواهد ماند. طي دوسال (۱۳۹۲-۱۳۹٤) دولت يازدهم توانست شرايط اقتصادي كشوررا تا اندازه اي بهبود بخشد ورشد اقتصادي را به مثبت ۳ در صد ونرخ تورم را از بالای ٤۰ در صد به زیر ۱۵ درصد برساند. دراين مدت عملكرد دولت يازدهم دررابطه با نرخ تورم ازدوجنبه كنترل تورم واقعي وپايين آوردن انتظارات تورمي مثبت بوده است. هرچند دولت يازدهم تورم رامديريت كرده ونرخ آنرا پايين آورده بود امابه دليل تحريم هاي بين المللي وكاهش درآمد دولت ازصادرات نفت ودرنتيجه كاهش مخارج عمراني دولت خطربازگشت مجدد ركود به صنايع كشوروجود دارد. به همين دليل دولت درشرايط آن زمان همت خود را معطوف خروج اقتصاد ازركود كرده بود. ازآنجاكه ضعف تقاضاي كل عامل اصلي كند شدن رشداقتصادي دانسته شده است در همان دوره هيأت دولت بسته نوين سياستهاي اقتصادي خودرابراي ايجاد رونق ازطريق تحريك تقاضا تدوين كرد. هدف اين بسته سياست اقتصادي افزايش رشد اقتصادي همراه با مهارتورم براي دوره شش ماهه عنوان شده بود كه مباني نظري سياستهاي مذكورهمان چارچوب سياستهاي اقتصاد مقاومتي بود. دراين بسته سياستي شرط شده بود که برای شش ماه دستگاههاي مربوطه تجهيزمنابع درجهت تحريك هدفمند تقاضا را انجام دهند وبا كاهش نرخ سود بانكي وافزايش اعطاي وام وتسهيلات به مردم تقاضا را تحريك وصنايع كشوررابه ريل توليد بازگردانند. جهت گيري اصلي بسته سياستي درتحريك تقاضاي كل براي به حركت درآوردن چرخ فعاليتهاي اقتصادي صحيح بود اما برخي ازاجزاي بسته سياستي با برخي ديگرناسازگاربود وتوفيق دولت براي ايجاد شرايط رشد بلند مدت وپايداراقتصادي مستلزم سازگاري سياستهاي اقتصادي است. در اين مورد از نظر اقتصاد كلان توضيح مختصري ارائه مي گردد. تقاضاي كل داراي سه جزءاصلي است: مخارج بخش خصوصي (اعم ازمصرفي وسرمايه گذاري)،مخارج بخش دولتي (اعم ازمصرفي وسرمايه گذاري) وصادرات كالاوخدمات (كه افزايش مخارج خارجي ها بركالاها وخدمات ايراني است). با توجه به كاهش درآمدهاي دولت ازمحل صادرات نفت تا قبل ازافزايش درآمدهاي نفتي ومالياتي نمي توان برافزايش مخارج دولت اصراركرد زيرا براي اين منظوردولت مجبوراست ازطريق استقراض ازبخش خصوصي يا استقراض ازبانك مركزي اقدام كند كه اولي مستلزم افزايش نرخ بهره ودومي باخطر توسعه پايه پولي وفشارهاي تورمي همراه است. افزايش مخارج بخش خصوصي هم بدون تغييرشرايط وكاهش ريسك سرمايه گذاري ها وافزايش اعتماد به آينده رشد اقتصادي درآينده به

سادگي امكان پذيرنيست. بنابراين مي ماند رشد صادرات كه اگرتحقق پذيرد مي تواند مانند موتورمحركه رشد بلند مدت اقتصاد كشورعمل كند. پس با توجه به اهميت رشد صادرات درخروج اقتصاد كشورازركود بايد بيشترين توجه دولت به توسعه صادرات كشورباشد وهمه موانع آن رفع شود. ازمهمترين ابزاررشد (تعديل) نرخ ارزاست. بااجازه دادن به تعديل تدريجي نرخ دلارخارجي ها انگيزه بيشتري به واردات كالاها وخدمات ايراني خواهند داشت وتوليد دراين بخش افزايش خواهد يافت مثلا تعديل نرخ ارزمي تواند در شرايطي كه درآستانه لغوتحريم هاهستيم گردشگردي ومسافرت خارجي هابه ايران رابشدت افزايش دهد.

وضعيت زندگی ايراني ها دربرابرتورم بالا

<u>بين سالهای ١٣٨٤ تا ١٣٩٣</u> خانوارهاي ايراني كمتر خوردند وبيشترهزينه كردند.

رفتاراقتصاد خانوارها تابعي ازشرايط وحال وروزاقتصاد كشوراست زماني كه بواسطه تورم صعود وافت شديد ارزش پول ملي قدرت خريد مردم كاهش مي يابد، دوراه درمقابل آنها قرارمي گيرد يا بايد درآمد خودرا افزايش دهند يا اينكه ازهزينه های خود بكاهند كه البته دربسياری ازمواقع اين دوروش به صورت توأمان دنبال مي شود براين اساس برهم خوردن تعادل های اقتصادی دربخشهای مختلف وازهمه برجسته تررشد بي سابقه نرخ تورم،چند برابرشدن نرخ ارزوبه دنبال آن سقوط ارزش ريال، ازسال ١٣٨٤ به بعد دخل وخرج خانوارهای ايراني رابه طوركامل برهم زد هرچند دربسياری ازدوره ها همواره هزينه ها ازدرآمدهای خانوارها جلوتربوده است، اما ازسال ١٣٨٤ به اين سو دخل وخرج مردم دچارتغييرات اساسي شد درواقع خانوارها برای مقابله با اين شرايط هرآنچه ازدست شان برمي آمد،انجام دادند تا جايي كه امكان داشت هزينه های خودرا كاهش دادند وعمده آنرا به سمت نيازهای ضروری هدايت كردند وازسوی ديگرتلاش كردند تا ازراههای مختلف درآمدها خود را بالاببرند.اين گاردی بود كه خانوارهای ايراني دربرابرتورم بالاوكاهش قدرت خريد خود گرفتند.اين درحالي است كه نسبت هزينه های خوراكي ازكل هزينه های يك خانوارارابطه مستقيمي باسطح رفاه آن دارد به اين معنا كه هرچه سهم مواد خوراكي ازهزينه های يك خانواربيشترشود،رفاه آن خانواركاهش مي يابد،چرا كه خانوارسعي كرده درآمد خودرا تنها صرف هزينه های ضروری كند وديگرجای كمي برای سايرهزينه های غيرخوراكي باقي مي ماند البته فشارديگری كه دراين سالهابه خانوارهای ايراني وارد شد، جهش قيمتي مسكن وبه تبع آن رشد بي سابقه اجاره بها بود كه بخش عمده ای ازدرآمد ايراني ها بخصوص دهك های پايين درآمدی رابلعيده است براين اساس

تغییــرات هزینــه درآمــد خانوارهــای ایرانــي بــین ســالهای ١٣٨٤ تــا ١٣٩٣ را بــا اســتفاده ازداده هـا واطلاعـات نتـایج تحقیقـات بودجـه خانوارهـای شـهری کـه ازسـوی بانـك مرکـزی انجـام شده است، مورد بررسي قرارگرفته که بطور اجمالی درزیر توضیح داده شده است.

افـزایش ٦/ ١٥ درصـدی متوسط هزینــه هـاي خـانوار هـا – درسـال ١٣٩٣ هزینـه ناخـالص سـالانه یـك خانوارشـهري ٣٢/٨ میلیـون تومـان (ماهانـه حـدود٢/٧میلیـون) بـود کـه نسبت بـه سـال قبـل حـدود ٦/ ١٥ درصـد افـزایش داشـت. ازکـل ایـن مبلـغ،٢٤/٦ درصـد (حـدود ٨ میلیـون تومـان) سـهم گـروه هزینـه خوراکیهـا وآشـامیدني هـا بـود کـه نسـبت بـه سـال١٣٩٢ معـادل ٨/١ درصـد افـزایش داشـت درایـن سـال ازکـل هزینـه هـاي ناخـالص خـانوار ٤/٦ درصـد (حـدود ١/٥میلیـون تومـان) بـه گـروه هزینـه پوشـاك وکفـش اختصـاص داشـت کـه نسـبت بـه سـال ١٣٩٢ معـادل ١٥/٩درصـد افـزایش داشـت. نتـایج ایـن بررسـي نشـان میدهـد کـه ٣٣/٤ درصـد ازکـل هزینـه ناخـالص یـك خـانوار مربـوط بـه گـروه هزینـه مسـکن،آب،برق وگازوسایرسـوختهابودکه نسـبت بـه سـال قبـل ٢/ ١٣در صـد افـزایش داشـت. در سـال ١٣٩٣ از کـل هزینـه هـای ناخـالص خـانوار ١/ ٤ درصـد (حـدود ١/٣ میلیـون تومـان بـه گـروه لـوازم اثـاث و خـدمات مـورد اسـتفاده در خانـه اختصـاص داشـت کـه در مقایسـه بـا سـال ١٣٩٢ معـادل ١٤/١ در صـد رشـد کـرده بـود. براسـاس نتـایج ایـن بررسـی از کـل هزینـه ناخـالص خـانوار ٥/٨ درصـد بـه گـروه بهداشـت و درمـان و ١٠/٤ درصـد بـه گـروه هزینـه حمـل و نقـل , ١/ ٢ درصـد بـه گـروه هزینـه ارتباطـات و٢/٣ بـه گـروه هزینـه تفـریح و امـور فرهنگـی و ١/٩ در صـد بـه گـروه هزینـه تحصـیل , ٢ در صـد بـه گـروه هزینـه رسـتوران و هتـل و ٤/ ٨ درصـد بـه گـروه هزینـه کـالا و خـدمات متفرقـه اختصـاص داشـت. یافتـه هـای ایـن بررسـی نشـان مـی دهـد کـه هزینـه گـروه بهداشـت ودرمـان ١٨/٨ درصـد , گـروه حمـل ونقـل ٤٠/١١ درصـد , ارتباطـات ٢٢/٧ درصـد , تفـریح و امـور فرهنگـی ١٨ درصـد , تحصـیل ٢٣/٦ درصـد, رسـتوران و هتـل ١١/٩ درصـد و گـره کـالا وخـدمات متفرقـه ١٩/٧ درصـد بیشـتر شـده بـود. **درآمـد ٢/٦ میلیـون تومـاني درآمـد خانوارهـاي شـهري** – درسـال مـورد نظرمتوسـط درآمـد پـولي وغیرپـولي ناخـالص سـالانه یـك خانوارشـهري ٣١/٣ میلیـون تومـان (ماهانـه حـدود ٢/٦میلیـون تومـان) بـود کـه ٦٩/٧ درصـد آنـرا درآمـد پـولي ناخـالص و ٣٠/٣ درصـد رادرآمـد غیرپـولي تشـکیل داده بود.درسـال ١٣٩٣ کـل درآمـد پـولي وغیرپـولي ناخـالص خانوارنسبت بـه سـال قبـل حـدود ١٣/٣درصـدافزایش داشـت. (میـزان افـزایش درآمـد پـولي ناخـالص معـادل ١٤/١درصـد ودرآمـدغیر پـولی ١١/٥ درصـد بـود). یافتـه هـاي ایـن مؤیـد آن اسـت کـه بـین درآمـدهاي پـولي

ناخالص خانوار، درآمد ازمزدوحقوق بخش دولتي وعمومي ۲۵ درصد ودرآمد ازمزد وحقوق بخش خصوصي ۲۳/٦ درصد، درآمد ازمزدو حقوق بخش تعاون ۳۲/٦ درصد،درآمدازمشاغل آزاد کشاورزی ۲٦/۹ درصد، درآمد ازمشاغل آزاد وغيرکشاورزي ۳/۲ درصد، درآمدهاي متفرقه ۱۲/۷درصد ودرآمد حاصل ازفروش کالاهاي دست دوم ۱۳/٦ در صد نسبت به سال قبل افزايش داشت.نتايج اين بررسي نشان مي دهد که بين درآمدهاي غيرپولي بيشترين سهم (معادل ۸۰/۲) به ارزش استجاري مسکن شخصي (مالك نشين) اختصاص داشت که معادل ۲٤/۳درصدازکل درآمدهاي پولي وغيرپولي راتشکيل داده بود.

رشد بي سابقه هزينه های خانوارها – بررسي ميزان رشد هزينه ناخالص خانوارهاي ايراني طي سالهاي ۱۳۸٤ تا ۱۳۹۳ نشان مي دهد که دردومقطع،هزينه خانوارها با رشد شديدي مواجه شده بود که يکي درسالهاي۱۳۸۵ و ۱۳۸٦وديگري درفاصله سالهاي۱۳۹۰ تا ۱۳۹۲بود. براين اساس جمع کل هزينه هاي ناخالص خانوارهاي شهری در سال ۱۳۸٤ نسبت به سال قبل ازآن به ۱۳/۵ درصد افزايش يافته بود که اين تغييردرسال ۱۳۸۵ به ۱۵/۹در صد ودر سال ۱۳۸٦ يکباره به ۲۷/۲درصد بيشترشده بود. هرچند درسالهاي ۱۳۸۷ تا ۱۳۸۹ روند رشد هزينه ها اندکي کند شده بود ولی در سال ۱۳۹۰يکبارديگر اين هزينه ها رشد کرد و به ميزان ۲۳/۸ درصد رسيده بود. اين درحالي است که در اواخر سال ۱۳۸۹ با اجراي قانون هدفمندي يارانه ها، يارانه نقدي به طورمساوي ميان تمام ايراني ها تقسيم شد ودرادامه سالهاي دهه نود رشد هزينه ها شتاب گرفت. به طوريکه اين رشد هزينه ها درسال ۱۳۹۱ به ۲٤/۵درصد ودر سال ۱۳۹۲به رقم ۳۱/٤ درصد رسيده بود. اما درسال۱۳۹۳روند شتاب نرخ تورم مهارشد، وروند رشدهزينه هابه نصف کاهش يافت . بدين ترتيب درسال۱۳۹۳درمجموع هزينه خانوارها فقط ۱۵/٦ در صد بيشترشد که خيلي کمترازسالهاي قبل ازآن.

افزايش ۳۱/۵ درصدی هزينه خوراکي خانوارها- ازميان۱۲گروه هزينه اي خانوارها ,هزينه خوراکي ها وآشاميدني هابه دليل تأثيري که دررفاه آنها دارداز اهميت بالايي برخورداراست. بنابراين دراين گروه نيزشاهد روندي همانند رشد کل هزينه خانوارهاهستيم به طوريکه درسالهاي ۱۳۸۵ و۱۳۸٦ يکبار باجهش مواجه شده ودرسالهاي ۱۳۹۰ تا ۱۳۹۲اين جهش تکرارشده بود.

کـاهش مصـرف موادغـذایی – بـرخلاف اینکـه سـهم مـواد خـوراکي درهزینـه خانوارهـای ایرانـی طـي سـالهاي ١٣٨٤ تـا ١٣٩٢ افـزایش چشـمگیري یافتـه بـود ،امـا بـا ایـن حـال میـزان مصـرف سرانه موادغذایي اصلـي میـان آنهـا بـا کـاهش همـراه بـود. ایـن تعـارض نشـان مـي دهـد کـه درایـن دوره بـه دلیـل افـزایش بـي سـابقه قیمـت موادغذایي،خانوارهاصـرفه جـویي رادردسـتورکارخود قـرارداده بودنـد. بـرهمین اسـاس میـزان مصـرف سـالانه موادغـذایي اصـلي خانوارهـا بـین سـالهاي١٣٨٤ تـا ١٣٩٢نشـان مـي دهـد کـه تمـام آنهـا بـا نوسـان محـدودي رونـد نزولـي داشـت. بعنـوان مثـال درایـن دوره مصـرف سـالانه متوسـط بـرنج یـک خـانوار در سـال ١٣٨٤ بـالغ بـر١٧٥ کیلـو بـود کـه در سـال ١٣٩٢بـه ١١٩ کیلـو کـاهش یافتـه بـود.همچنین درمصـرف گوشـت قرمزنیـز خانوارهـا صـرفه جـویي زیـادي کـرده بودنـد بـه طوریکـه مصـرف سـالانه آن ازسـال١٣٨٤ تـا ١٣٩٢ حـدود ١٩کیلوکمترشـده بـود. بـه طوریکـه مصـرف ٥٩ کیلـویی گوشـت درسـال ١٣٨٤بـه ٤٠ کیلـو درسـال١٣٩٢ رسـیده بـود ودرسـال ١٣٩٣ فقـط یـک کیلـو بیشـتراز میـزان مصـرف درسـال ١٣٩٢ شـده بـود. بررسـی اطلاعـات ویافتـه هـای آمـاری از میـزان رشـد هزینـه هـا ودرآمـد خـانوار هـا و نیـز نتـایج بررسـی میـزان مصـرف مـواد خـوراکی اصـلی خـانوار هـا طـی سـالهای ١٣٨٤ تـا ١٣٩٢ کـه مصـادف بـا قـدرت نمـایی دولـت نهـم و دهـم نشـان از تخریب و نا هنجاری های اقتصادی بود.

پرداخت ٢٠٠ هزارمیلیارد تومان یارانه نقدی چه فرصتهای اقتصادی را سوزاند

دراواخرفـروردین ١٣٩٥ بـا احتسـاب مرحلـه شصـت و دومـین واریزیارانـه هـا هرایرانـي از سـوی دولـت مبلـغ دومیلیـون وهشـتصد وبیسـت هزارتومـان تـا آن دوره یارانـه نقـدي ازدولـت دریافـت کـرده بـود. شـاید ایـن رقـم درمقیـاس کوچـک چنـدان رقـم بزرگـي محسـوب نشـود امابـا درنظرگـرفتن کـل یارانـه نقـدي کـه تـا مرحلـه ٦٢ ازسـوي دولـت اختصـاص یافتـه بـود، شـاید بتـوان بـرآورد دیگـري داشـت. بایـک حسـاب وکتـاب سـاده مـي تـوان مبلـغ کمـي بـیش از دویسـت هـزارمیلیارد تومـان را بـه عنـوان مبلـغ کـل یارانـه نقـدي پرداختـي ازسـوي دولـت ازسـال١٣٨٩ لغایـت فـروردین ١٣٩٥ بـه مـردم مطـرح کـرد. یارانـه اي کـه بـه عقیـده بسـیاري ازکارشناسـان هـیچ تـأثیر محسوسـي درزنـدگي مـردم نداشـته اسـت وصـرفا افـزایش نقـدینگي درجامعـه بـه تـورم لجـام گسـیخته اي کـه از سـال ١٣٨٩ ودرسـالهاي بعـد ازاجـراي طـرح هدفمنـدي یارانـه هـا بـه مـرز٤٠ درصـدهم رسـیده بـود،دامن زد. تـورمي کـه اقتصـاددانان آنـرا ظالمانـه تـرین مالیـاتي مـي نامنـد کـه دولتهـا ازقشـرهاي فرودسـت جامعـه مـي سـتانند. کارشناسـان اقتصـادی مـي گوینـد حتـي مبلـغ ٤٥هزاروپانصـد تومـان مبلـغ یارانـه نقـدي درسـالهاي بعـد ارزش واقعـي

خـودرا ازدسـت خواهـد داد . مشاوراقتصـادي رئـيس جمهـوري ارزش يارانـه ٤٥هزارتومـاني آذرمـاه ١٣٨٩ را ١٩ هـزار تومـان در ارديبهشـت ١٣٩٣عنـوان كـرد .مبلغـي كـه عمـلا بسـياري ازافـرادهيچ گونــه فعاليـت اقتصـادي مفيـدي نمـي تواننـدازطريق آن انجـام دهنـد. ايـن مبلـغ درخـوش بينانـه تـرين حالـت مـي توانـد دريـک خـانواده ٣ نفـره تـأمين كننـده ميـزان كمـی مصـرف بخشـي ازارزاق گوشـت وميـوه يـک مـاه خانوارباشـد ودر حقيقـت در اواخـر دهـه ٩٠ يارانـه ٤٥ هـزار تومـانی ارزشـش را از دسـت داد و دولـت مجبـور شـد مبلـغ يارانـه نقـدی ماهانـه را بطـور متوسـط ٣٠٠ هـزار تومـان افـزايش دهـد و نيـز يارانـه حـدود ٢٠ درصـد مـردم را حذف كـرد . بنـابراين بـرخلاف پيش بينـي هـاي رئـيس دولـت دهـم مبنـي بـراين كـه ايـن مبلـغ يارانــه نقـدي را مــردم مـي تواننـد پـس اندازكننـد يـا ازطريـق آن سـرمايه گـذاري انجـام دهنـد نــه تنهـاهيچ كــدام قابـل تحقـق نبـود بلكــه فشـارفزاينده اي را برمـرد م ازطريـق افـزايش بـارتورمي اقتصـاد جامعـه ايجـاد كرد.بـا ايـن حـال مبلـغ ٢٠٠ هزارميليـارد تومـان يارانـه نقـدي، رقمـي نيسـت كـه بـه راحتـي بتـوان ازآن چشـم پوشـي كـرد. ايـن مبلـغ پـنج برابردرآمـدهاي اختصاصـي پـيش بينـي شـده دولـت يـازدهم درسـال١٣٩٥ بـود وهمچنـين سـه ونـيم برابـر بودجـه عمرانـي درنظرگرفتـه شـده بـراي سـال ١٣٩٥ محسـوب مـي شـد. حتـي ايـن رقـم باهزينـه هـاي جـاري كـل كشوردرسـال ١٣٩٥ برابـري مـي كـرد. حتـي ايـن مبلـغ دوبـرا بركـل درآمـدها ي ماليـاتي پـيش بينـي شـده بـراي سـال١٣٩٥ بـه حسـاب مـي آمـد بـرای اينكـه بدانيـد بـا ٢٠٠هزارميليـارد تومـان در سـال ١٣٩٥چـه كارهـايي مـي شـد درسـطوح كـلان اقتصـادي انجام داد، به مطالب زير توجه كنيد.

با پول يارانه چه تعداد شغل ايجاد مي شود؟

يكـي ازمهـمترين مشـكلات كنـوني اقتصـادي واجتمـاعي ايـران مشـكل اشـتغال اسـت. حجـم عظـيم فـارغ التحصـيلان بيكاردانشـگاهها‌كه تبـديل بـه نيـروي ثابـت بازاركارشـده اند،ضمـن اينكـه بـه يكـي ازمعضـلات جـدي جامعـه تبـديل شـده است،به چنـد ده هزارميليـارد تومـان سـرمايه گـذاري بـراي حـل آن نيازاسـت. براسـاس شـاخص ارائـه شـده مبنـي برميـزان سـرمايه مـورد نيـازبراي ايجـاد هـر شـغل ١٥٠ميليـون تومـان عنـوان مـي شـود، ٢٠٠ هزارميليـارد تومـان يارانـه نقـدي پرداختـي دولـت مـي توانسـت حـدود يـک ميليـون وسيصـد و سـی هزارشـغل ايجـاد كنـد. طبـق آمارارائـه شـده توسـط مركزآمـارايران كـل تعـداد شـغل هـاي ايجـاد شـده در٨ سـال دولـت هـاي نهـم ودهـم تعـداد٥٤٢ هزارشـغل بـوده اسـت. يعنـي حـدود٦٧ هزارشـغل درهرسـال. روشـن اسـت كـه اگـر ٢٠٠ هـزارميليارد تومـاني يارانـه نقـدي صـرف

ایجاد شغل مي شد،مي توانست بيش ازدوبرابركل آمار ۸ ساله دولت دهم دركشوراشتغال آفريني كند.

با پول يارانه چه تعداد كارخانه بزرگ صنعتي احداث مي شد؟

اگرمتوسط هزينه هاي ايجاد يک كارخانه بزرگ صنعتي دركشوررا درزمينه هاي مختلف ذوب آهن، نيروگاه، سيمان،ماشين سازي و غيره را يكصد ميليارد تومان درنظربگيريم، با مبلغ ۲۰۰ هزار ميليارد تومان پول پرداختي يارانه ها مي توانستيم ۲هزاركارخانه بزرگ صنعتي دركشوراحداث كنيم. طبيعي است كه هزينه كرد اين مبلغ ۲۰۰هزارميليارد تومان دربخش صنعت وتوليد كشور،ايران را درزمره يكي از پيشروترين وپيشرفته ترين كشورهاي صنعتي منطقه قرارمي داد.

تحول صنعت پالايشگاه وپتروشيمي با پول يارانه

پتروشيمي يكي ازمهمترين صنايعي است كه در دهه ۹۰ توانست درآمدهاي ارزي زيادي براي كشوربه ارمغان بياورد. براساس اعلام مقامات وزارت نفت،٦٧ طرح پتروشيمي بزرگ دركشوربه ٤٠ ميليارد دلارسرمايه گذاري نيازدارد. اين مقدارسرمايه گذاري صدها ميليارد دلاردرآمد ارزي نصيب كشورمي كند. همچنين طبق برآورد مقامات وزارت نفت در دولت يازدهم سالانه به ۱۰ ميليارد دلار سرمايه گذاري درصنعت پتروشيمي براي توسعه وپيشرفت اين صنعت بزرگ نيازدارد. نيازي به گفتن نيست كه معادل ارزی دويست هزارميليارد تومان يارانه نقدي صرف شده مي توانست كل سرمايه گذاري مورد نيازصنعت پتروشيمي را تأمين كند وبا به سرانجام رساندن پروژه هاي بزرگ اين صنعت، اشتغال هزاران نفررا بيمه كرده وسالانه ميلياردها دلاردرآمد ارزي نصيب كشوركند. همچنين مطابق برآوردهاي كارشناسان با پول پرداختي يارانه ها دولت مي توانست بيش از۳۰ پالايشگاه بزرگ با ظرفيت ۱۵۰هزاربشكه اي ايجاد كند كه هم اشتغال آفريني زيادي راموجب مي شد وهم درآمدهاي كلاني رانصيب كشورمي كرد.

پول يارانه وگشايش درهزينه هاي آموزش وپرورش

كل بودجه آموزش وپرورش درلايحه بودجه سال ۱۳۹۵ حدود ۳۰ هزارميليارد تومان بود. بامبلغ ۲۰۰ هزارميليارد تومان يارانه نقدي مي توان بودجه ۸ سال آموزش پرورش كشورراتأمين كرد. ازسوي ديگرطبق مطالعات انجام شده هزينه احداث يک باب مدرسه دركشوربه صورت ميانگين ۲ ميليارد تومان است با ۲۰۰هزارميليارد تومان مي

تـوان تعـداد ۱۰۰هزارمدرســه در کشورسـاخت. بـه عبـارت دیگـردر طـول دهـه ۹۰ یکـي ازمهمتـرین مشــکلات فضـاي آمـوزش وپـرورش کشــورکمبود فضـاي آموزشـي بـود. ایــن مهـم یکــي ازاصلــي تـرین مؤلفـه هـاي توســعه دردنیـا محسوب مـي شـود وایـن درحـالي است کـه بـاپول چنـد مـاه یارانـه نقـدي مـي شــد کـاملا مشــکلات کمبـود فضـاي آموزشــي کشـوررا رفع کرد.

تحـول درزیرسـاخت کشوربا پول یارانه

درزمینـه پـروژه هـاي زیربنـایي وسـاخت وسـاز،یکي ازمهمتـرین مشــکلات کشـوردرحوزه حمـل ونقــل کمبـود زیرســاخت جـاده اي وبزرگراهـي محسـوب مـي شـود. هزینـه ایجــاد یــک کیلومتربزرگــراه دردشــت حـدود دومیلیـارد تومـان, درکوهپایــه ۲/۵ میلیـارد تومـان، درمسـیرهاي کوهســتاني چهارتـا پـنج میلیـارد تومـان درسـال ۱۳۹۵ بود,اگرعـدد حاصـل ازضـرب میــزان یارانـه هـاي نقـدي درجمعیـت دریافـت کننـده یارانـه را بـراي ایــن کاردرنظربگیریـم، بـافرض اینکـه ســاخت هــرکیلومتربزرگراه درکشــوربه صـورت میـانگین ســه میلیــارد تومـان هزینــه بــرمي دارد،طـي یکمـاه مـي تـوان هـزارکیلومتربزرگــراه ســاخت. در ایـن صـورت تنهـا مصـرف یارانـه هــاي نقـدي درحـوزه راه سـازي مـي توانسـت هرماه کشور را صاحب پنج بزرگراه شبیه بزرگراه تهران – قم کند!

مقایســه پــول یارانــه باهزینه هاي بهداشتي ودرماني

دربودجــه ســال ۱۳۹۵بـالغ بـر ۳۰ هـزار میلیــارد تومــان هزینـه هـاي بهداشــتي ودرمـاني یکسـال مـردم ایـران وهمچنـین مجمـوع درآمـدهاي ایـن بخـش پـیش بینـي شــده بـود. کارشناسـان بـرآورد کـرده بودنـد کـه بـا وجـود افزایــش قابــل توجــه بودجـه هـاي بهداشــتي ودرمـاني در اواسـط دهــه ۹۰ بـیش از پنجـاه ســال زمــان لازم اسـت کــه بتــوان بابودجــه هــاي کنــوني بیمارســتان هــاي مجهــزومـــدرن ســاخت. بـه عبـارت دیگـرفقط صـرف هزینــه هـاي چنـد ماهــه یارانــه نقـدي مــي توانســت کشـور را ۵۰ سـال جلـو تـر ببـرد. احـداث یـک تخـت بیمارســتاني بـین ۱۰ تـا ۵۰ میلیـون تومـان هزینـه دارد، بااحتسـاب بودجـه ۲۰۰هزارمیلیـارد تومـاني یارانـه نقـدي طـي سـالهاي اخیرامکـان ایجـاد بـیش ازپـنج میلیـون تخـت بیمارســتاني درکشــورفراهم مــي شـد. تــازه تـرین آمارهــا نشــان مــي دهـد کــه درایــران بــه ازاي هـر ۱۰۰۰نفـــر۱/۳ تخـــت بیمارســـتاني وجـــود دارد، یعنـــي رقمـــي معـــادل صـــد هزارتخـــت

بیمارســـتاني درکشـوروجـــود دارد کـــه ازمحـــل رقـــم ۲۰۰ هزارمیلیـــارد تومـــان امکـــان افزایش پنجاه برابري آن وجود داشت .

مقایســه پول یارانــه وکل بدهي هاي دولت

طبـق اعـلام وزیراقتصـاد وقـت، دولـت یـازدهم مبلـغ ۱۵۰ هـزارمیلیـارد تومـان بدهـي داشـت. ایـن بدهـي مربـوط بـه تعهـدات انجـام شـده درقبل،بـدهي بـه پیمانـکاران وطرحهـاي عمرانـي، بـدهي بـه بانکهـا والبتـه حاصـل انباشـت چنـد سـال بـدهي دولـت قبـل بـود. بخـش اعظـم ایـن بدهـي را دولـت بـه بخـش خصوصـي بـدهکاربود. کـاملا پـر واضـح اسـت کـه ۲۰۰ هـزار میلیـارد تومـان یارانـه نقـدي مـي توانسـت ضـمن تسـویه بـدهي هـاي چنـد سـاله دولـت، ایـن مقـدارنقدینگـي را دراختیاربخـش خصوصـي قـرارداده تـا ازآن طریـق بتـوان بخـش تولیـد را درجامعه تقویت کرد.

مقایســه پول یارانه با بودجه عمراني کشور

بودجـه عمرانـي بـه عنـوان اصـلي تـرین موتورمحرکـه دربدنـه اقتصـادي کشـورمحسـوب مـي شـود، حجـم بودجـه عمرانـي مصـوب دولـت دهـم طـي سـالهای ۱۳۸۹ تـا ۱۳۹۲رقمـي معـادل ۱٦۷هزارمیلیاردتومـان بـوده اسـت. یارانـه نقـدي پرداختـي طـي سـالهاي۱۳۸۹ تـا آذر ۱۳۹۲ معـادل ۷٦ درصـد ازکـل بودجـه مصـوب عمرانـي کشـوربوده اسـت. نکتـه جالـب اینجاسـت کـه براسـاس گزارشـهاي منتشرشـده ازسـوي مرکـزپژوهش هـاي مجلـس، بودجـه عمرانـي محقـق شـده طـي سـالهاي ۱۳۸۹ تـا ۱۳۹۲ معـادل ٤۲ درصـد بودجـه مصـوب بـوده اسـت یعنـي رقمـي معـادل ٦۸ هـزار میلیـارد تومـان کـه ایـن رقـم کمـي بیشـترازنصـف یارانـه نقـدي پرداختـي طـي آن سـه سـال بودجـه بـود. حـال اگـراین رقـم را بـراي سـالهای ۱۳۹٤ و ۱۳۹۵ درنظـربگیریم بـه نتیجـه مشـابهي مـي رسـیم. بودجـه عمرانـي سـال ۱۳۹٤ کشـور ٤۷ هزارمیلیـارد تومـان وبودجـه عمرانـي سـال۱۳۹۵ هـم ۵۹ هزارمیلیـارد تومـان بـوده ا سـت. بـه عبـارت دیگررقـم کـل یارانـه ۲۰۰هزارمیلیـارد تومـاني پرداختـي بطـور تقریـب دوبرابرکـل بودجـه عمرانـي دوسـال مـذکور کشـورمحسوب مـي شـود، اگربـازهم هزینـه کـل طرحهـاي نیمـه تمـام عمرانـي کشـورراکه بخصـوص طـي سـالهاي دولـت دهـم وطبـق بـرآورده اي انجـام یافتـه کـه بـیش از ۹۰ درصـدآنها ناتمـام مانـده حسـاب کنـیم، ایـن مبلـغ مـي توانسـت بخـش اعظـم ایـن طرحها که تکمیل آنها مبلغ ٤۸۰هزار میلیارد تومان اعتبارنیازدارد، پوشش دهد.

آسیب یارانه هاي نقدي

بـــالاترین عملکردعمرانـــي کشـــوربه صـــورت واقعـــی تـــا اواســـط دهـــه ۹۰ مبلـــغ ۳۰هـــزارمیلیارد تومـــان گـــزارش شـــده بـــود بـــدیهی اسـت کـــه بـــا مبلـــغ ۲۰۰ هـــزارمیلیـــارد تومـان دولـت مـي توانسـت عملکـرد بودجـه هـاي عمرانـي کشـوررا طـي سـالهاي گذشـته بـه صـورت واقعـي تحقـق بخشـد. ایـن موضـوع درپیشـرفت اقتصـادي کشـورتأثیرات خـوبي برجـاي مـي گذاشـت. بـا دویسـت هـزار میلیـارد تومـان قطعـا دولـت مـی توانسـت گشـایش هـاي بسیاري درحـوزه هـاي تولیـدي وصـنعتي کشورداشـته باشـد. دولـت مـي توانسـت دو میلیـون شـغل در کشـور ایجـاد کنـد وتـا حـدود زیـادي وضـعیت بیکـاري را سروسـامان دهـد. ایـن مسـأله ازآن جهـت اهمیـت دارد کـه بیکـاري یکـي ازمهمتـرین شـاخصه هـاي ناکارآمـدي اقتصـاد وبخشـهاي تولیـدي وصـنعتي کشـوراست. ازایـن دسـت مـوارد زیـاد اسـت ومـي تـوان بـدیلهاي زیـادي بـراي پرداخـت یارانـه نقـدي ذکرکـرد کـه کلیـات اقتصـاد کشـوررا بـه نحومطلـوبي تحـت تـأثیرقرارداده ودرمسیردرسـت ومناسـب رهنمـون مـي کـرد. رونـق فضـاي صنعتـي وکارخانـه ها،عـدم ایجـاد رقمهـاي نجـومي تـورم، هـدایت نقـدینگي بـه سـمت تولیـد، پرداخـت بـدهي هـاي سـنگین دولـت، توجـه بـه مصـارف بهداشـتي ودرمـاني، سـاخت وسـازدرزیربناهاي اساسـي کشـوردرزمره مـواردي ازایـن دسـت هسـتند کـه مـي تـوان بـه فراوانـی درمـورد آنهـا صـحبت کـرد. یـا میتـوان بـه ایـن نکتـه اشـاره کـرد کـه دقیقـا یارانـه نقدي پرداخـت شـده بـه مـردم چـه مقدارتأثیرمسـتقیم ومناسـب دربهبـود وضـعیت اقتصـادي خانوارهـا تـاکنون داشـته اسـت. چـه مقـدارازاین یارانـه هـاي پرداختـي بـه اقشـارفرودست جامعـه رسـیده اسـت وآیـا ازایـن مبـالغ بـراي مصـارف صـحیح اسـتفاده شـده اسـت؟ مـي تـوان بـه ایـن نکتـه اشـاره کردکـه چـه مقدارازیارانـه مذکورودرآمـدهاي اختصاصـي ناشـي ازآزاد سـازي قیمـت هـا بـه بخـش تولیداختصـاص یافـت؟ آیـا دولـت دهـم بـراي رونـق اقتصـادي ومطـابق قـانون تصـویبي مجلـس هـیچ رقمـي ازایـن مبـالغ را دراختیارتولیـد وصـنعت کشـورقرارداد؟جواب ایـن سـؤالات بـدیهي اسـت. انحـراف دولـت دهـم ازپرداخـت یارانـه هـا وطـرح هدفمنـد سـازي یارانـه هـا ازیـک سـووبدیلهاي صـحیح مصـرف هـم ازسـوي دیگرمسـائلي هسـتند کـه درایـن مسـیرمي بایسـت مـورد توجـه قرارگیرنـد. اشـکال کـارهم بـه هردوسـوي این مسـأله برمـي گـردد. البتـه بـه صـورت مطلـق نمیتـوان بـه ایـن موضـوع پرداخـت. وقتـي مـا ازهمـه منـابع بـه نحواحسـن اسـتفاده نکنیم،همیشـه درخصـوص تخصـیص هـاي مـالی ریـالی کشـوربراي سیاسـتهاي مختلـف دچارتردیـد مـي شـویم. اگردرتصـمیمات اقتصـادي عاقلانـه عمـل مـی کردنـد، نیـازي بـه برآوردهمیشـگي آسـیب هـا ونقـاط ضـعف نیسـت وایـن آسـیبها بـه کمتـرین حـد خـود خواهـد رسـید. ازسـوي دیگـرحجم عظـیم فسـادهای اقتصـادی وناکارآمـدي هـاي موجـود دردولـت هـا

بـه نحـوي اســـت كـه مـارا درزمينـه اظهارنظردرخصـوص بـديل پرداخـت يارانـه هـاي نقـدي بـه ترديـد وامـي دارد. معلـوم نيســـت كـه اگـراين مقداريارانـه بـه صـورت مسـتقيم بـه مـردم پرداخـت نمـي شـد، صـرف چـه امـورو مصــارفي مـي شــد. تدبيردرسـتي درهزينـه كـرد ايـن مبلـغ كـلان قطعـا نمـي تـوان دردولـت هـا مشـاهده كـرد وبـه همـين جهـت ازايـن جنبـه هـم بايـد كليـات موضـوع را در نظـر گرفـت. نمونـه هـاي زيـادي ازدرآمـدهاي كـلان دولـت هـاى قبـل وهزينـه كردهـاي غلــط وغيراصــولي وجــود دارد كـــه بارهـــاهم ازســـوي نهادهـــاي نظـــارتي مـــورد پيگيـــري قرارگرفته است وهم مواردعيني آن دررسانه ها وافكارعمومي مطرح شده است.

گزارشی از تحولات بازار ارز و سکه در شهریور ۱۳۹٦

تحلیلی بر نرخ ارز در اواسط دهه ۹۰

نظرات یکی از کارشناسان اقتصادی چنین است. برندگان و بازندگان سیاست سرکوب نرخ ارز- واردات تنها ۱۷ درصد تولید ناخالص داخلی ایران است – واقعی سازی نرخ ارز یک انتخاب نیست، یک اجبار است – عفونت (تورم) را با مسکن (سرکوب ارز) مداوا نمی کنند.

برندگان ارز ارزان چه کسانی هستند؟

نرخ ارز برای یک وارد کننده و برای یک قاچاقچی همه چیز است. هرچه تورم داخلی بیشتر باشد و نرخ ارز بیشتر سرکوب شود، تولیدات داخل در مقایسه با واردات گرانتر شده و سود واردات بیشتر می شود. این گروه توانسته اند ذهن مردم را برای سرکوب نرخ ارز شکل دهند. تا جایی که ایرانی ها نرخ ارز را قدرت اقتصادی خود می دانند! در حالی که میزان صادرات و تولید ناخالص داخلی یک کشور معیار قدرت اقتصادی ست. سرکوب ارز، پاک کردن صورت مساله نیست. متقاضیان سفرهای خارجی- افرادی که زیاد سفر خارجی می روند از برندگان ارز ارزان هستند. چرا که عملا به این شکل سفرشان بسیار ارزانتر تمام می شود. مصرف کنند گان کالاهای لوکس خارجی- اینها با میزان ریال کمتری می توانند دکوراسیون منزل و شیرینی های لوکس خارجی را کنار هم بچینند. همانطور که ملاحظه می شود، برندگان همه از طبقات بالای اقتصادی هستند. به عبارت دیگر با ارز ارزان از طبقات پایین می گیریم و به طبقات بالا یارانه می دهیم. چون اگر نرخ ارز واقعی بود، برای طبقات پایین اشتغال درست می شد. اگر نرخ ارز واقعی بود برای سفر خارجی و مصرف کالای خارجی قیمت واقعی پرداخت می شد و دلارهای نفتی به حراج گذاشته نمی شد.

چرا طبقه متوسط تصور می کند بازنده افزایش نرخ ارز است؟

ارز بالا رود همه چیز گران می شود: با افزایش نرخ ارز، قیمت کالاهای وارداتی افزایش می یابد. اما واردات رسمی کشور در اواسط دهه ۹۰ تنها ۱۷ درصد کل تولید ناخالص داخلی ایران بود که درصد پایینی محسوب می شد. پس اثر تورمی مستقیم افزایش

نـرخ ارز آنقـدرها زیـاد نبـود. از سـوی دیگـر، افـزایش نـرخ ارز بایـد همـراه بـا کـاهش تعرفـه هـایی باشـد کـه باعـث مـی شـود بسـیاری از کالاهـا عمـلا افـزایش قیمـت مسـتقیمی نداشـته باشـند. از طـرف دیگـر، اگـر ایـن گـزاره درسـت هـم باشـد، مثـل ایـن اسـت کـه مریضـی کـه عفونـت سـختی در بـدنش اسـت را بخـواهیم فقـط بـا مسـکّن آرام کنـیم. عفونـت (تـورم داخلـی و سـرکوب ارزی) در نهایـت او را خواهـد کشـت! نهـاده هـای تولیـد داخلـی، وارداتـی اسـت – ایـن اثـر تـورمی غیرمسـتقیم افـزایش نـرخ ارز اسـت. امـا برآوردهـای مختلـف نشـان مـی دهـد آمـار واقعـی واردات کالاهـای سـرمایه ای و واسـطه ای (چـون واردکننـد گـان بسـیاری از کالاهـای مصـرفی را بـرای کـاهش حـق گمرکـی در دو دسـته قبلـی ثبـت مـی کننـد و یـا بـا توجـه بـه سـرکوب ارزی، حجـم واردات یـا قیمـت آن را بـالاتر ثبـت مـی کننـد) بـین ۴۰ تـا ۵۰ درصـد از کـل واردات بـود کـه خـود آن ۱۷ درصـد تولیـد ناخـالص داخلـی بـوده. ایـن اثـر مهـم اسـت ولـی آنقـدرها کـه بـه آن پرداختـه مـی شـود تـورم زا نیسـت. افـزایش سـه برابـری نـرخ ارز در سـال هـای ۱۳۸۹ و ۱۳۹۰ اثـر خـوبی نداشـت، پـس نبایـد ارز گـران شـود- ایـن گـزاره، مغالطـه ای بـزرگ اسـت. مـثلا اگـر دکتـری بـه مـریض بگویـد فـلان قـرص را روزی یـک عـدد بخـور، او نخـورد و بگـذارد بعـد از یکسـال ۳۶۵ قـرص را در یـک شـب بخـورد، آیـا شـفا پیـدا مـی کنـد؟ یـا از مسمومیت مـی میـرد؟ افـزایش نـرخ ارز بایـد بصـورت تـدریجی ماهانـه بـا توجـه بـه سـطح تـورم انجام شـود تـا نـه تنهـا ضـررهایی کـه گفتـه شـد ایجـاد نشـود بلکـه از پـرش هـای ارز هـم جلـوگیری شـود . برنـده افـزایش نـرخ ارز، صـادرکنند گـان ثـروت ایـران (خـام فروشـان مثـل پتروشـیمی هـا) هسـتند – ایـن اسـتدلال درسـت هـم اسـت، مـی شـود بـرای صـادرات مـواد خـام مالیـات صـادراتی گرفـت. امـا بخـاطر اثـرات جـانبی انـدک نظیـر گـیج شـدن، قرصـی کـه بـرای یـک مـریض لازم اسـت بخـورد تـا عفـونتی کـه او را مـی کشـد مـداوا شـود را دور نمـی ریزنـد! مـی توان عوارض جانبی را هم مداوا کرد.

بعنوان مثال مقادیر زیر نشان دهنده افزایش نرخ ارز در شهریور ۱۳۹۶ است .

نـرخ ارز و طـلا و نقـره و نفـت در تـاریخ ۱۳۹۶/۰۶/۰۴ – اونـس جهـانی طـلا : ۱۲۹۱.۸ دلار بـود و قیمـت سـکه هـا بـه ترتیـب عبارتنـد از: سـکه قـدیم : ۱,۱۸۱,۰۰۰ تومـان – سـکه امـامی: ۱,۲۱۸,۰۰۰ تومـان – نـیم سـکه: ۶۳۴,۰۰۰ تومـان – ربـع سـکه: ۳۶۶,۰۰۰ تومـان - سکه یک گرمی: ۲۴۸,۰۰۰ تومان .

نـرخ ارز هـا : دلار: ۳,۸۴۶ تومـان - یـورو: ۴,۶۱۵ تومـان. نـرخ نقـره: ۱۷.۱۵ دلار - قیمت نفت: ۴۶.۲۹ دلار .

نـرخ طـلا و ارز در تـاریخ ۱۳۹۶ /۰۶/۱۱ ، اونـس جهـانی طـلا : ۱۳۲۵.۴ دلار بـود و قیمـت سـکه هـا بـه ترتیـب : سـکه قـدیم: ۱,۲۲۹,۰۰۰ تومـان – سـکه امـامی: ۱,۲۵۱,۰۰۰ تومـان – نـیم سـکه : ۶۶۱,۰۰۰ تومـان – ربـع سـکه : ۳۸۴,۰۰۰ تومـان و سـکه یـک گرمـی: ۲۵۲,۰۰۰ تومـان . ارز هـا ، دلار :۳,۸۸۵ تومـان – یـورو :۴,۷۲۰ تومـان – نقـره: ۱۸. ۱۷ دلار – قیمت نفت: ۴۶.۲۹ دلار بود.

گزارش دیگری از تحولات بازار در تاریخ ۱۳/ ۱۳۹٦/۰٦ توسط رسانه ایران
پرواز سکه با بال های دلار – افزایش تقاضا، رکورد ۸ ماهه نرخ دلار را شکست.

بازارهـای ارز و طـلا در اواسـط دهـه ۹۰ و تـا کنـون نوسـانات شـدیدی را تجربـه کـرد. پـس از چنـدماهی ثبـات نسـبی از اواسـط شـهریور ۱۳۹٦ ایـن نوسـانات قیمتـی روبـه بـالا آغـاز شـد و همزمـان بـا اجرایـی شـدن بخشـنامه نـرخ سـود بانـک مرکـزی بیشـتر شـد. درتـاریخ ۰۶/۱۳/ ۱۳۹۶ نـرخ هـر دلار امریکـا ۳۸۹٦ تومـان قیمـت گـذاری شـد کـه ایـن قیمـت ضـمن ثبـت بـالاترین نـرخ سـال ۱۳۹٦ رکـورد هشـت مـاه گذشـته را نیـز شکسـت. پـیش از ایـن در چهـاردهم دی سـال ۱۳۹٦ نـرخ دلار بـا رسـیدن بـه ۳۹۱٤ تومـان از ایـن سـد قیمتـی گذشـته بـود. بـا وجـودی کـه ارزهـایی ماننـد یـورو و پونـد در بسـیاری از روزهـای افزایشـی دلار بـا آن همراهی نمـی کردنـد امـا در همـان زمـان ایـن ارزهـا نیـز رو بـه صـعود گذاشـتند. بـه طـوری کـه یـورو بـا ۱۷ تومـان رشـد بـه ٤۷۳۹ تومـان و پونـد بـا ۸ تومـان رشـد ٥۰۲٥ تومـان را بـه ثبـت رسـاندند. در بـازار طـلا نیـز رکوردهـای تـازه‌ای بـه ثبـت رسـید. درحـالی کـه در اوایـل شـهریور ۱۳۹٦ هـر گـرم طـلای ۱۸ عیـار بـا عبـور از قیمـت ۱۲٥ هـزار تومـان رکـورد پـنج سـاله خـود را شکسـته بـود، بـه ۱۲٦ هـزار و ۹٦۰ تومـان رسـید. بـه تبـع افـزایش قیمت‌هـا در بـازار طـلا انـواع سـکه نیـز صـعودی و بـا رشـدهای بـالایی روبـه رو شـد هـر قطعـه سـکه تمـام بهـار آزادی جدیـد یـک میلیـون و ۲٦۹ هـزار و ٦۰۰ تومـان شـد کـه نسـبت بـه روز قبـل از آن ۱٦ هـزار و ٥۰۰ تومـان بیشـتر شـده بـود. سـکه تمـام طـرح قـدیم نیـز بـا رشـد ۹ هـزار تومـانی نـرخ یـک میلیـون و ۲٤۱ هـزار تومـان را تجربـه کـرد. در ایـن بـازار نـیم سـکه بـا شـش هـزار تومـان رشـد ٦٦۷ هـزار تومـان، ربـع سـکه بـا سـه هـزار تومـان رشـد ۳۸۷ هـزار تومـان و سـکه یـک گرمـی بـا هـزار تومـان افـزایش بـه ۲٥۳ هـزار تومـان رسـید. براسـاس اطلاعـات موجـود، نـرخ سـکه

بـــالاترین رقـــم از ســـال ۱۳۹۲ تـــا اواســـط شـــهریور ۱۳۹٦ را بـــه ثبـــت رســـانده بـــود. دلیل این همه نوسان قیمت ارز و طلا برای چیست ؟

زمـانی کـه بـه سـراغ دلایـل رشـد شـدید قیمت‌هـا در بـازار ارز و طـلا مـی‌رویم، عوامـل مختلفـی مشـاهده می‌شـود کـه در نظـر کارشناسـان اقتصـادی برخـی پررنـگ تـر و برخـی کـم رنـگ تـر دیـده می‌شـود. درحـالی کـه از تـاریخ یـازدهم شـهریور ۱۳۹٦ براسـاس اعـلام بانـک مرکـزی، بانک‌هـا سـپرده بلنـد مـدت بـا نـرخ سـود بـالاتر از ۱۵ درصـد و سـپرده کوتـاه مـدت بـالاتر از ۱۰ درصـد نمی‌تواننـد افتتـاح کننـد، برخـی مهمتـرین دلیـل رشـد قیمـت ارز و طـلا را کـاهش نـرخ سـود بـانکی می‌داننـد. بـه اعتقـاد ایـن دسـته از کارشناسـان از آنجـا کـه در اوایـل دهـه ۹۰ سـپرده گـذاران بـانکی سـودهای بـالای ۲۲ درصـد دریافـت مـی کردنـد حـال بـا کـاهش ایـن نـرخ بخشـی از ایـن سـرمایه بـه بازارهـای مـوازی از جملـه ارز و طـلا هـدایت مـی شـود. البتـه بایـد بـه ایـن نکتـه بـا تأمـل بیشـتری توجـه کـرد. چراکـه سـپرده‌هایی کـه درسـال‌های قبـل بـا نرخ‌هـای بـالای ۲۰ درصـد سـپرده گـذاری شـده بـود همچنـان و طبـق بخشـنامه بانـک مرکـزی تـا پایـان دوره کـه یک سـاله بـود همـان نـرخ سـود قبـل را دریافـت می‌کردنـد، پـس هجـوم یکبـاره سـپرده‌های بـانکی کمـی دور از انتظـار بـود. امـا بـا وجـود ایـن نمـی تـوان تـأثیر روانـی آن را نادیـده گرفـت. تقاضـای بـازار طـلا تغییـری نکـرده بـود در همـین بـاره رئـیس اتحادیـه طـلا و جـواهر کشـور درگفـت وگـو بـا رسـانه «ایـران» دربـاره دلایـل رشـد جهشـی قیمت‌هـا در بـازار طـلا و سـکه اعتقـاد داشـت کـه مهمتـرین عامـل در کنـار رشـد قیمـت اونـس جهـانی طـلا، افـزایش نـرخ ارز در داخـل کشـور اسـت. بـه گفتـه رئـیس اتحادیـه طـلا و جـواهر ، در یـک هفتـه اونـس جهـانی طـلا بـه طـور متوسـط ۳٤ دلار بواسـطه مسـائل ژئوپلیتیـک افـزایش داشـته کـه بـه طـور قطـع ایـن رشـد در بـازار داخلـی ایـران نیـز اثـر گذاشـته بـود امـا موضـوع ایـن اسـت کـه در شـهریور ۱۳۹٦ بـه دلیـل بسـته بـودن بازارهـای جهـانی ، اونـس طـلا بـدون هـیچ گونـه تغییـر قیمتـی روی ۱۳۲۵ دلار بـاقی مانـده بـود. وی توضـیح داد: بـرهمین اسـاس مهمتـرین عـاملی کـه روی قیمـت طـلا و سـکه اثـر داشـته رشـد قیمـت دلار بـوده اسـت. بطوریکـه در همـان زمـان بـه یکبـاره تقاضـا بـرای ارز بخصـــوص دلار رشـــد زیـــادی پیـــدا کـــرد و باعـــث افـــزایش قیمـــت ســـکه شـــد. ایـن مقـام مسـئول تأکیـد کـرد: ایـن درحـالی بـود کـه رصـد بـازار طـلا و سـکه در همـان زمـان نشـان مـی‌داد کـه میـزان تقاضـا نسـبت بـه قبـل هـیچ گونـه افزایشـی نداشـته و بـه معنـای دیگـر تقاضـای اضـافی وارد بـازار نشـده بـود. از سـوی دیگـر بررسـی نحـوه قیمـت گـذاری سـکه طـلا کـه حاصـل فرمـولی از نـرخ دلار و اونـس طـلا اسـت نیـز نشـان مـی داد کـه قیمـت سـکه در

بازار ایران حباب نداشت. رئیس اتحادیه طلا و جواهر کشور درپاسخ به این سؤال که کاهش نرخ سود بانکی چه تأثیری در بازارطلا داشته است؟ گفت: هم اکنون یک حالت سرگردانی در سرمایه‌های مردم وجود دارد و هر کس به دنبال محلی است که سود بالاتر و کم ریسک تری به دست آورد. به گفته وی، عمده تأثیر کاهش نرخ سود در بازار طلا حالت روانی و هیجانی دارد. ولی رصد تقاضای بازار که تغییری نداشته نشان می‌داد که هنوز سرمایه‌ای از سوی بانک‌ها به سمت بازار طلا وارد نشده بود .وی اضافه کرد: هرچند همواره طلا به عنوان محلی امن برای سرمایه‌گذاری به شمار می رود، ولی با توجه به بازدهی و قیمت فعلی طلا به نظر نمی رسد این بازار سرمایه زیادی را به خود جذب کند. این درحالی است که درنظری متفاوت نایب رئیس اتحادیه کشوری طلا و جواهر با تأیید افزایش حجم تقاضا در بازار طلای کشور گفت که بخشی از این تقاضا به دلیل کاهش نرخ سودهای بانکی و تمایل مردم به تبدیل اندوخته‌های خود به این فلز گرانبها صورت گرفته. یکی از کارشناسان ارزی در گفت وگو با رسانه ایرنا در عین حال، اثر رفتار هیجانی متقاضیان مسکوکات و مصنوعات طلا را مقطعی دانست و گفت: در کنار عوامل داخلی، نمی توان از اثرپذیری قیمت‌ها از تحولات بازارهای جهانی هم غافل ماند زیرا بحث افزایش بدهی‌های دولت امریکا و نرخ بیکاری در این کشور نیز بر قیمت اونس طلا اثر گذاشته و آن را به بالای ۱۳۲۵ دلار رسانده. محمد ولی همچنین یادآور شد: افزایش قیمت دلار در بازار آزاد و ثبت رقم ۳۸ هزار و ۸۳۰ ریالی نیز بر قیمت تمام شده طلا و سکه اثر گذاشته. همچنین رئیس اتحادیه تولید کنندگان و صادرکنند گان طلا نیز اعتقاد دارد که این افزایش قیمت تحت تأثیر عوامل داخلی و خارجی رخ داده که از جمله این عوامل کاهش نرخ سود بانکی و هدایت نقدینگی به بازار طلا و سکه است. یکی دیگر از کارشناسان در گفت وگو با ایسنا، درباره وضعیت بازار داخلی توضیح داد: در داخل نیز با توجه به کاهش نرخ سود بانکی و انتقال بخشی از نقدینگی به بازار طلا و ارز و همچنین افزایش نرخ جهانی طلا با توجه به تنش‌های کره شمالی و آزمایش موشکی این کشور و همچنین ارائه آمارهای شاخص اشتغالزایی در امریکا که پایین تر از حد انتظار بوده همگی باعث شده که نرخ طلا در داخل هم با روند افزایشی روبه رو شود. اما در بازار ارز که در همان زمان با یک جهش قیمتی روبه رو شد ، بیشتر پای عوامل داخلی در میان بود . درحالی که در بازار طلا، نرخ اونس جهانی یکی از عوامل اثرگذار بوده ولی در بازار ارز داخلی این تقاضا یکباره جو روانی شده بود که قیمت‌ها را به سمت بالا هدایت کرد.

تحلیلی بر سیاست ارزی نادرست در ایران

نظرات زیر از یک تحلیل گر اقتصادی در اواخر مرداد ۱۳۹۶ می باشد.

سیاست ارزی نادرست صنعت ایران را از بین برد – تثبیت نرخ ارز سیاستی پوپولیستی که اقتصاد داخلی را نابود کرد - با تثبیت نرخ ارز برای تولید کننده اهل چین شغل درست کردیم – دولت ایران به دلیل فروش نفت بزرگترین مالک ارز در این اقتصاد است. استراتژی توسعه صنعتی همیشه جایگزین واردات بوده و با واردات ماشین آلات سنگین و وضع تعرفه های بالا سعی کردند از صنعت داخلی حمایت کنند. اما دولت های ایرانی راه را غلط رفته اند و سرنا را از سر گشاد آن زده اند. تقریبا همه دولت ها پس از سال ۱۳۵۰ به زبان فنی "سیاست ارزی مستقل مبتنی بر سرکوب ارزی" داشته اند. یعنی بدون توجه به سیاست های مالی و پولی کشور و نوسانات نرخ ارزهای جهانی، نرخ ارز را بصورت مستقل و بر مبنای تصورات و اهداف دیگری تعیین کرده اند، مگر زمان هایی که در مخمصه افتاده اند و امکان تثبیت نرخ ارز را از دست دادند.

جهش تقاضای ارز در بازار : در اواسط شهریور ۱۳۹٦ بازار ارز با یک جهش قیمتی روبه رو شد ، بیشتر پای عوامل داخلی در میان بود. درحالی که در بازار طلا، میزان اونس جهانی یکی از عوامل اثرگذار بوده ولی در بازار ارز، این تقاضا یکباره وبا جو روانی رخ داده که قیمت‌ها را به سمت بالا هدایت کرده بود. عباس شرفی یکی از صرافان درگفت وگو با رسانه «ایران» درخصوص شرایط بازار ارز بویژه دلار چنین توضیح داد: در شهریور ۱۳۹٦ بخصوص از اواخر هفته دوم ماه تقاضا برای ارز افزایش محسوسی داشت. به گفته وی، از طرف دیگر بسیاری از کسانی که ارز داشتند برای فروش دست نگه داشته بودند و از فروش خودداری می کردند به این امید که در روزهای آینده با نرخ بالاتری بفروشند. این صراف ادامه داد: با رشد یکباره تقاضا و کاهش رغبت فروش به نوعی کمبود در بازار ارز مشاهده گردید، هرچند که صرافی بانک‌ها مانند گذشته روند تحویل ارز به صرافی‌های مجاز را ادامه می دادند. به گفته وی، هر دلار امریکا با نرخ ۳۸۸٦ تومان از سوی صرافی بانک‌ها به صرافی‌های مجاز داده می‌شد . گزارش دیگری در مورد افزایش نرخ ارز و طلا در ماه های شهریور، آبان و بهمن ۱۳۹۶ نمایان گر افزایش تدریجی قیمت طلا و ارز در زیر می باشد.

در تاریخ ۱۳۹۶/۰۶/۱۹ اونس جهانی طلا : ۱۳۴۷ دلار – مظنه طلا : ۵۴۸,۷۰۰ تومان – گرم طلا: ۱۲۶,۷۰۰ تومان بود و قیمت سکه ها نیز سکه قدیم : ۱,۲۴۱,۰۰۰ تومان – سکه امامی : ۱,۲۷۴,۰۰۰ تومان – نیم سکه : ۶۶۶,۰۰۰ تومان – ربع سکه : ۳۷۷,۰۰۰ تومان – سکه گرمی:

۲۵۲,۰۰۰ تومان بود . و نرخ ارز ها: دلار: ۳,۹۰۹ تومان – یورو :۴,۷۷۸ تومان بود. ولی نوسان نرخ طلا و ارز در هفته سوم آبان ۱۳۹۶ بازهم به شرح زیر افزایش یافت .

در تاریخ ۲۲/ ۰۸/ ۱۳۹۶ اونس جهانی طلا: ۱۲۷۸.۱ دلار- مظنه طلا : ۵۴۷,۳۰۰ تومان – گرم طلا : ۱۲۶,۴۰۰ بود و قیمت سکه ها به شرح زیر سکه قدیم : ۱,۳۰۵,۰۰۰ تومان – سکه امامی : ۱,۳۷۸,۰۰۰ تومان – نیم سکه : ۶۸۷,۰۰۰ تومان – ربع سکه : ۳۸۷,۰۰۰ تومان – سکه گرمی: ۲۵۷,۰۰۰ تومان بود. و نرخ ارز ها: دلار :۴,۱۱۵ تومان – یورو :۴,۸۸۰ تومان بود.

در نهایت میزان نرخ طلا و ارز در اوایل بهمن ۱۳۹۶ باز هم افزایش داشـــت که در زیر آورده شده است.

در تاریخ ۱۳۹۶/۱۱/۰۴ میزان اونس جهانی طلا : ۱۳۵۰/۶ دلار – مظنه طلا : ۶۳۰'۸۰۰ تومان – طلا گرمی : ۱۴۵'۶۰۰ بود و قیمت ســکه ها- ســکه قدیم : ۱'۴۷۶'۰۰۰ تومان – ســکه امامی: ۱'۵۲۷'۰۰۰ تومان – نیم سـکه : ۷۴۳'۰۰۰ تومان – ربع سـکه : ۴۴۳'۰۰۰ تومان – سـکه گرمی: ۲۸۹'۰۰۰ تومان بود . نرخ ارز ها دلار : ۴۵۴۰ تومان و یورو۵۷۲۵ تومان بود.

در تاریخ ۱۳۹٦/۱۱/۱٥ رسانه اقتصادی چنین گزارش داد :

درحالی که در روز اول بهمن ۱۳۹٦ با رشد قیمت‌ها در بازار ارز دلار نقدی که توسط دلالان دست به دست می شد و از مرز ٤٧٠٠ تومان گذشته بود، در ١٤ بهمن ١٣٩٦برای دومین بار در بازار ارز افزایش نرخ اتفاق افتاد و به تبع آن تمام قیمت‌ها دربازار سکه و طلا، نیز صعودی شد. در بازار ارز و در همان زمان ، هر دلار امریکا در صرافی بانک ها با ٤٧ تومان افزایش به ٤٦٩٤ تومان رسید . این درحالی بود که دلار نقدی (واسطه گری) به نرخ ٤٧١٠ تومان رسیده بود که نسبت به روز کاری قبل ٥٣ تومان رشد نشان می داد. هم چنین ارز یورو با جهش ٦٥ تومانی خود را به نزدیکی ٦٠٠٠ تومان رساند. اما برخلاف دلار و یورو، پوند با افت ٢٣ تومانی قیمت مواجه شده بود و قیمت ٦٧١٧ تومان را تجربه کرد. به اعتقاد کارشناسان درحالی که ارزش دلار امریکا در یک سال با افت ١٧ درصدی مواجه شده بود، رشد این ارز در بازار ایران بیشتر جنبه هیجانی و روانی داشت. چراکه در اواسط بهمن ١٣٩٦ تقاضای سفته بازانه در این بازار بشدت افزایش یافته بود و برخی با نیت کسب سود به این بازار ورود پیدا کرده بودند. در حالی که ارزش دلار در برابر یورو از زمان روی کار آمدن ترامپ ١٧ درصد افت داشت و مقامات امریکایی د ر آن زمان اظهارات متناقضی را در خصوص منافع افت ارزش دلار برای اقتصاد امریکا بر زبان رانده بودند.از زمان روی کار آمدن ترامپ (دوره اول) بعد از دلار نیوزیلند، دلار امریکا ضعیف ترین عملکرد را در بین ارزهای معتبر جهان به نمایش گذاشته بود و با وجود ٣ نوبت افزایش نرخ بهره و تصویب طرح اصلاح نظام مالیاتی که منطقاً باید موجب افزایش ارزش دلار می شد، بیشترین افت را در طی بیش از یک دهه به ثبت

رسانده بود.ارزش دلار امریکا از ژانویه ۲۰۱۷ که ترامپ روی کار آمد ۱۷ درصد در برابر یورو افت داشت. در همان زمان همچنین سکه از مرز ۱,۵ میلیون تومان گذشت و بدین ترتیب علاوه بر رشد بالای نرخ دلار، بهای جهانی اونس طلا نیز با ۱/۲٤ دلار افزایش به ۱۳۳۳ دلار رسید و بدین ترتیب هر دو بال برای پرواز سکه طلای داخلی مهیا شد. در همان سال هر قطعه سکه تمام بهار آزادی طرح جدید ۱۹هزار تومان گران شد و با عبور از مرز ۱,۵ میلیون تومان به یک میلیون و ۵۱۱ هزار تومان رسید.سکه تمام بهار طرح قدیم نیز با ٦ هزار تومان رشد روی نرخ یک میلیون و ٤٦٧ هزار تومان ایستاد. و نیم سکه هم به ۷٤۲ هزار تومان رسید که نسبت به آخرین روز کاری بازار ۵ هزار تومان افزایش نشان می‌داد. ربع سکه نیز با افزایش هزار تومانی به ٤٤۱ هزار تومان رسید و سکه گرمی نیز ۳ هزار تومان بالا رفت و قیمت ۲۹٤ هزار تومان را به نمایش گذاشت. در بازار طلا نیز هر گرم طلای ۱۸ عیار ۱۰۳۹ تومان رشد کرد و ۱٤٦ هزار و ۸۳۰ تومان قیمت خورد.

فرصت بورسی در نوسان ارزی

در تاریخ ۲۳ /۱۳۹۶/۱۱ در حالی دلار به کانال ۴۹۰۰ تومانی وارد شد که شاخص بورس رشد ملایم ۱۷۹ واحدی را تجربه کرد. به نظر می رسید فعالان بورسی هنوز به ثبات نرخ‌های ارز اطمینان نداشتند و تغییرات افزایش نرخ دلار را در قیمت سهام لحاظ نکرده بودند. تحلیل‌ها نشان می داد در چهار نکته باعث جذابیت بازار سهام شده باشد. نخست اثر فزاینده رشد دلار بر سود شرکت‌های صادرات محور است. در سناریوی کاهش نرخ دلار نیز، قیمت فعلی سهام و بازار جهانی کالاها می‌توانند این اثر کاهشی را خنثی کند. جذابیت سوم مربوط به مالیات اندک بورس بازان بود. همچنین از نگاه اقتصادی، ورود نقدینگی به بازار سهام به جای دلار اثرات تورمی محدودتری داشت، بطوریکه برخی از شرکت‌ها مصرف دلاری و فروش ریالی دارند. اگر با صعود نرخ دلار، قیمت فروش آنها به بهانه کنترل تورم سرکوب شود، وضعیت سودآوری این بنگاه‌ها دچار مشکل جدی می‌شود.(روزنامه دنیای اقتصاد)

بسته سه ضلعی برای کنترل نوسان ارز

انتشار گواهی سپرده ریالی با نرخ سود ۲۰ درصد، انتشار گواهی سپرده ریالی مبتنی برارز با نرخ سود ٤ و ٥/٤ درصد (یک و دو ساله)، پیش فروش سکه بهارآزادی با نرخ ١٤میلیون و ۱۳ میلیون ریال (شش ماهه و یکساله)، تدابیر سه گانه دولت را تشکیل می‌دهند. در راستای کنترل نوسانات بازار ارز، هیأت وزیران به ریاست حسن روحانی،

رئیس جمهوری وقت پیشنهادات بانک مرکزی برای کنترل بازار ارز را تصویب کرد. در این مصوبات که در قالب اطلاعیه‌ای از سوی بانک مرکزی منتشر شده بود ، شبکه بانکی کشور اجازه یافت گواهی سپرده ریالی با نرخ ۲۰ درصد و همچنین گواهی سپرده ریالی مبتنی بر ارز با سررسیدهای یک و دو ساله را با نرخ سود به ترتیب ٤ و ٥/٤ درصد منتشر کند. همچنین در قالب این تمهیدات، بانک مرکزی اقدام به پیش فروش سکه بهار آزادی کرد. به گزارش رسانه «ایران»، در اطلاعیه بانک مرکزی آمده بود:

" در یکی دو ماه اخیرکه بازار ارز دچار اختلال گردید و قیمت ارز رشد غیرمنتظره‌ای را در پیش گرفت ، با متغیرها و شاخص‌های کلان و بنیادین اقتصادی کشور تناسب ندارد بلکه عمدتاً متأثر از بداخلاقی‌ها، سیاسی کاری‌ها و القائات خارجی و عملیات سوداگرانه داخلی می باشد تداوم این روند نگرانی‌هایی را برای هموطنان عزیز درخصوص حفظ ارزش دارایی‌های خود ایجاد کرده و بانک مرکزی نگرانی هم میهنان را درک می کند و البته آن را در جهت منافع ملی و رشد و توسعه اقتصادی کشور نمی داند و برخود فرض می داند که از تمام امکانات برای برون رفت از وضعیت موجود و برگرداندن آرامش به بازار و حفظ و تداوم دستاوردهای حاصله استفاده نماید و در این راستا برای ایجاد اطمینان در فعالین بازار درخصوص توانمندی مجموعه اقتصاد کشور نسبت به ایجاد آرامش و تأمین ارز خارجی مورد نیاز تدابیری را اتخاذ کرده است که ذیلاً کلیات آن را اعلام می‌دارد.

انتشار گواهی سپرده ریالی: به شبکه بانکی کشور اجازه داده می‌شود از تاریخ ۱۳۹٦/۱۱/۲۸ به مدت ۲ هفته مبادرت به انتشار گواهی سپرده ریالی با نرخ ۲۰ درصد نماید. اوراق مزبور با سررسید یک ساله منتشر کند و نرخ بازخرید قبل از موعد آن ١٤ درصد بود. انتشار گواهی سپرده ریالی مبتنی بر ارز: به شبکه بانکی کشور اجازه داده می شود گواهی سپرده ریالی ارز بنیان با سررسیدهای ۱ و ۲ ساله منتشر نماید. نرخ ریال مورد محاسبه در زمان افتتاح گواهی سپرده متوسط یک ماه قبل سامانه سنا خواهد بود و نرخ سود برای سررسیدهای یاد شده به ترتیب ٤ و ٤/٥ درصد خواهد بود و در سررسید، ارز یا معادل ریالی آن به نرخ متوسط یک هفته قبل سامانه سنا به دارنده اوراق پرداخت خواهد شد. در صورت بازخرید این اوراق قبل از سررسید، سود سپرده کوتاه مدت ریالی (۱۰ درصد) به دارنده اوراق پرداخت خواهد شد. پیش فروش سکه بهارآزادی: بانک مرکزی اقدام به پیش‌فروش شش ماهه سکه بهار آزادی با نرخ ١٤ میلیون ریال و پیش‌فروش یک ساله سکه بهار آزادی با نرخ ۱۳ میلیون ریال از طریق شعب منتخب بانک

ملـی خواهـد نمـود. بـه گـزارش گـروه اقتصـادی در اواخـر بهمـن ۱۳۹٦ قیمـت دلار در مـرز ٥ هـزار تومـانی شـدن قـرار گرفتـه بـود، قیمتـی کـه البتـه نـه توسـط صـرافی‌های مجـاز و بانـک مرکـزی بلکـه در کنـار خیابـان و توسـط دلال‌هـا تعیـین شـده بـود. در حـالی کـه صـرافی‌های رسـمی از فـروش دلار خـودداری می‌کردنـد و تنهـا بـه صـورت بسـیار محـدودی از سـوی صـرافی بانـک ملـت دلار ٤٨٨٨ تومـانی عرضـه می‌شـد، سـوداگران کنـار خیابـان دلار آزاد را بـا نـرخ ٤٩٥٠ تومـانی معاملـه می‌کردنـد. امـا در هفتـه آخـر بهمـن ٩٦ بـا عملیـات پلـیس پایتخـت و دسـتگیری سـوداگران ارزی اوضـاع بـازار کمـی عـوض شـد و در همـان سـاعت اولیـه پـس از دسـتگیری تعـدادی از سـوداگران ارزی ، ۱۰۰ تومـان نـرخ دلار پـایین آمـد و در پایـان معـاملات روز بـه ٤٨٢٠ تومـان در بـازار آزاد رسـید. همچنـین هیـأت وزیـران بـه ریاسـت حسـن روحـانی رئـیس جمهـوری وقـت پیشـنهادات بانـک مرکـزی بـرای کنتـرل بـازار ارز را تصـویب کـرد. پـیش از آن نیـز ولـی‌الله سـیف، رئـیس کـل وقـت بانـک مرکـزی از انتشـار دو گـروه اوراق مشـارکت ارزی از سـوی بانـک مرکـزی و شـرکت ملـی نفـت خبـر داده و گفتـه بـود: " در کنـار ایـن مـوارد، بانـک مرکـزی در کنـار گزینـه‌های متـداولی نظیـر سـپرده گـذاری ارزی در بانک‌هـا، طرح‌هـای تکمیلـی جـذاب دیگـری را نیـز در دسـت بررسـی و اقـدام دارد تـا از ایـن طریـق سـرمایه‌گذاران بتواننـد عـلاوه بـر ایمـن سـازی دارایی‌هـای ارزی خـود، از نـرخ سـود مناسـبی نیـز برخـوردار شـوند. بانـک مرکـزی بـا هـدف ایجـاد انگیـزه اقتصـادی بهتـر بـرای بانـک هـا، ترتیبـی اتخـاذ خواهـد کـرد کـه بانک‌هـا بتواننـد منـابع ارزی جمـع آوری شـده را نـزد بانـک مرکـزی بـا نـرخ مناسـب سـپرده گـذاری کننـد و در ایـن ارتبـاط بانـک مرکـزی در جهـت حمایـت از امنیت سپرده ارزی مردم نزد بانک ها اقدام خواهد کرد."

پیام مهم افزایش نرخ ارز

ضرورت تغییر در رویکردها و سیاستهای اقتصادی : یکی از کارشناسان اقتصادی در اواخر بهمن ۱۳۹۶ در زمینه افزایش نرخ ارز چنین اظهار نظر کرده بود .

" ایـن روزهـا همـه جـا صـحبت از قیمـت دلار و دلیـل افـزایش نـرخ ارز و آینـده آن اسـت. بحـث هـای زیـادی نیـز چـه در بـین مـردم و چـه در بـین کارشناسـان در ایـن مـورد مطـرح شـده اسـت. علیـرغم اهمیـت پـیش بینـی آینـده نـرخ ارز و تـاثیر افـزایش آن بـر اقتصـاد ایـران، بـه نظـر مـی رسـد نکتـه مهمـی مغفـول مانـده اسـت. آنچـه امـروز بایـد مـورد توجـه مسـئولین و کارشناسـان قـرار گیـرد پیـام رشـد دوبـاره قیمـت ارز در کشـور اسـت. زیـرا تکـرار دوبـاره ایـن اتفـاق و تصـمیمات و واکـنش هـای بعـد از آن حـاوی هشـدار مهمـی اسـت.دولت یـازدهم در چهـار سـال

عمـر خـود علیـرغم تمـام دسـتاوردهایی کـه داشـت چنـدان در کـاهش بیکـاری و رشـد اقتصـادی بـالا و مسـتمر موفـق نبـود. لـذا کـاهش تـورم و ایجـاد ثبـات اقتصـادی تبـدیل بـه مهمتـرین دسـتاوردهای اقتصـادی آن شـد. اکنـون بـه گـواه آمـار تـورم نقطـه بـه نقطـه، در حـال فاصـله گـرفتن بـا تـورم تـک رقمـی هسـتیم. بـا افـزایش نـرخ ارز، ثبـات اقتصـادی نیـز متزلـزل خواهـد شـد و بایـد بـه ایـن دسـتاوردهای اقتصـادی بـدرود گفـت. ایـن شـرایط گـواهی اسـت بـر آنکـه اقتصـاد ایـران بـه نقطـه ای رسـیده کـه دیگـر اقـدامات کوتـاه مـدت و مقطعـی کارسـاز نیسـتند و بایـد رویکردهـا و سیاسـتهای اقتصـادی بـه سـمت اصـلاحات سـاختاری و نهـادی گسـترده و عمیـق تغییـر مسـیر دهنـد. چنـد سـالی اسـت کـه اکثریـت قریـب بـه اتفـاق کارشناسـان و اقتصـاد دانـان بـر ضـرورت اصـلاحات سـاختاری در اقتصـاد ایـران تاکیـد دارنـد امـا آنچنـان کـه شایسـته اسـت بـه ایـن توصـیه تـوجهی نشـده اسـت. بـا مثبـت شـدن رشـد اقتصـادی در دولـت یـازدهم و نیـز تـک رقمـی شـدن تـورم و ایجـاد ثبـات نسـبی در بازارهـا، ضـرورت ایـن اصـلاحات سـاختاری بـه فراموشـی سـپرده شـد. امـا امـروز مشـخص شـده اسـت کـه سیاسـت هـا و اقـدامات چنـد سـال اخیـر نیـز کارسـاز نبـوده و تنهـا مسـکنی کوتـاه مـدت بـوده اسـت. اکنـون وقـت آن رسـیده اسـت کـه از سیاسـتهای مرسـوم اقتصـادی قطـع امیـد کـرده و بـه سـراغ برنامـه ای میـان مـدت و بلنـد مـدت بـرای اصـلاحات سـاختاری بـرویم. اصـلاح نظـام بودجـه نویسـی، اصـلاح نظـام بـانکی (اصـلاح نظـام کـارمزد، خـروج دارایـی هـای سـمی، اصـلاح رابطـه دولـت و نظـام بـانکی، کـاهش معوقـات و ...)، اصـلاح قـانون کـار و بازنشسـتگی، اصـلاح نظـام مالیـاتی، اصـلاح رویـه هـا، سـاختارها و کـانون هـای مولـد فسـاد، کـاهش واقعـی سـهم دولـت و نهادهـای عمـومی غیردولتـی از اقتصـاد، اصـلاح قـوانین و مقـررات و بهبـود فضـای کسـب و کـار از جملـه اصـلاحات سـاختاری هسـتند کـه بهبـود وضـعیت اقتصـاد ایـران تنهـا بـا اجـرای آنهـا محقـق خواهـد شـد.البته ایـن اصـلاحات نیازمنـد الزامـات و بسـترهای مهمـی هسـتند و موانـع بسـیار مهمـی نیـز بـر سـر راه تحقـق آنهـا وجـود دارد.در جمـع بنـدی بایـد گفـت کـه وضـعیت ایـن روزهـای بـازار ارز شـاهدی اسـت بـر آنکـه اقـدامات و سیاسـتهای معمـول اقتصـادی دیگـر ثمـره ای بـرای اقتصـاد ایـران ندارنـد و بـرای خـروج از مشـکلات اقتصـادی و حرکـت بـه سـمت رشـد و توسـعه بایـد در اسـرع وقـت اصلاحات ساختاری و نهادی در دستور کار کل حاکمیت قرار گیرد".

تعادل بازار خیلی مهم است.

حکایـت سیاسـت گـذاری اقتصـادی در ایـران، حکایـت معمـاری اسـت کـه می‌خواهـد شـهری بـا خانـه هـای معلـق بسـازد. خـب بایـد یـک انـرژی هنگفتـی صـرف مقابلـه بـا جاذبـه زمـین بکنـد. بنـا

کـردن اقتصـاد بـا بازارهـای غیرتعـادلی، بازارهـایی کـه نـرخ آنهـا را دولـت «مـدیریت» میکنـد، مسـتلزم صـرف هزینــه هنگفتــی اسـت ، اینقـدر هنگفـت کـه دولـت بیپـول میشـود. دولـت بیپـول هـم اقتـدار ملــی نـدارد و سـرمایه اجتمــاعی را از دسـت میدهـد. فرقــی نمــی کنـد کـه بــازار ارز باشـد، یـا بـازار بنـزین باشـد و یـا بـازار سـپرده بـانکی. وقتـی دولـت قیمـت را «مـدیریت» میکنـد، در واقـع دارد انـرژی هنگفتـی را صـرف مقابلـه بـا نیروهـای تعـادلی مـی کنـه. وقتـی دولـت نـرخ ارز، یـا بنـزین، یـا سـود بـانکی رو «مـدیریت» مـی کنـه، مثـل اینکـه دارد شـهری بـا خانـه هـای معلـق میسـازد. اینجـوری میشـود کـه دولـت مـا اینقـدر فقیـر شـده اسـت کـه نـه میتوانـد یـک زلزلــه رو مــدیریت کنــد، نــه میتوانــد ریزگردهــا رو مــدیریت کنــد، نــه از عهــده یــک بــرف زمسـتان بـر میآیـد. اگـر دولـت انـرژی و منـابع اش را صـرف «مـدیریت قیمتهـا» نمـی کـرد، میتوانسـت ایـن انـرژی را صـرف مـدیریت «کیفیـت کـالا و خـدمت»، و صـرف «مـدیریت بحرانهــای طبیعــی» بکنــد. سیاســتمدار دنبــال رای مــردم اســت. تــرس سیاســتگذار از اعتراضـات اجتمـاعی مشـهود اسـت و دسـت آخـر اینکـه مجلـس تعیـین میکنـد کـه دولـت چـه چیزی را مدیریت کند.

راز جهش دورهای دلار

بررســیها نشــان میدهــد «آدرس دهــی غلــط» و «ســوءتفاهم» سیاســتگذار در خصــوص دو عامــل «پدیدآورنــدهها» و «تســریع کننــدهها»ی جهــش ارزی، علــل اصــلی جهشهــای ارزی قابـل ملاحظـه در گذشـته بـوده اسـت. جهشهـای ارزی در دو مرحلـه پیـاپی رخ میدهـد. در مرحلـه اول، «پدیدآورنـدهها» زمینـه بحـران ارزی را فـراهم میکننـد ودر مرحلـه دوم «تسـریع کننـدهها» بـه عنـوان یـک جرقـه شـتاب جهـش ارزی را افـزایش میدهنـد. مرحلـه اول بـه گونـهای اسـت کـه سیاسـتگذار بـه پشـتوانه دلارهـای نفتـی، بـا یـک مکـانیزم بـرونزا، بـازار را مـدیریت میکنـد. در نتیجـه ایـن اقـدام «یـک شـکاف تـدریجی» بـین نـرخ تـورم و رشـد نـرخ دلار در طـول زمــان ایجــاد میشــود. ایــن شــکاف تــا جــایی ادامــه پیــدا میکنــد کــه در نهایــت در مرحلــه دوم، عــــواملی ماننــــد «شــــوکهای سیاســــی»، «شــــوکهای اعتبــــاری»، «یــــوزانس ارزی» و «تحریمها» بهعنوان تسریع کنندهها، بازار ارز را وارد فاز «جهش ارزی» میکنند.

*(منبع بانک_مرکزی – شعبه ارزی)

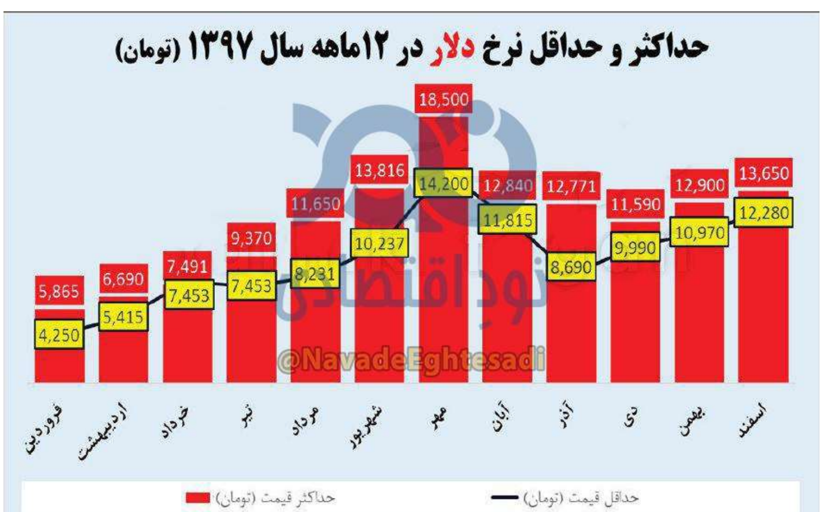
چهار سرعت گیر بازار ارز

روز سی ام بهمن ۱۳۹۶، دلار کم نوسان ترین روز بهمن ماه را تجربه کرد. به گفته فعالان بازار ارز، ۴ عامل متفاوت، عملیات عرضه بازارساز، خروج برخی معامله گران آتی از بازار، کاهش نرخ حواله درهم و تغییر مقطعی انتظارات در کاهش تغییرات قیمت این ارز سهم داشتند. در ساعات آخر همان روز بخشی از ارزهای عرضه شده توسط بازارساز وارد معاملات شد و تحت تاثیر آن قیمت حتی در بازار غیررسمی از سطح ۴ هزار و ۷۰۰ تومان پایین تر رفت و چندین صرافی در سطح شهر و یکی از بازیگران بازارساز در پاساژ افشار اقدام به عرضه ارز کردند.(روزنامه دنیای اقتصاد)

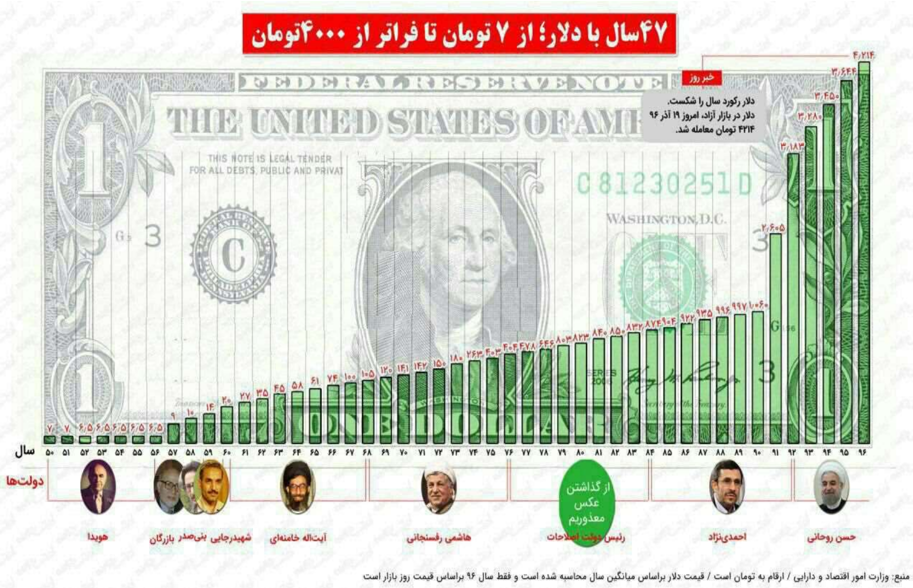
نرخ تورم سال های ۱۳۹۷و ۱۳۹۸ **رکورد زد**

براساس محاسبات بانک مرکزی نرخ تورم سال های ۱۳۹۷و ۱۳۹۸ به ترتیب ۳۱.۲ درصد و ۴۱.۲ درصد بوده است . براساس این آمار، نرخ تورم سال ۱۳۹۷، بالاترین نرخ تورم سالیانه کشور بعد از سال ۱۳۷۴، در چهار دهه بوده است،همچنین اثر تغییرات افزایش نرخ ارز دلار در سال ۱۳۹۷ درجدل زیر نشان داده شده است.

به گزارش گروه خبرگزاری میزان، قیمت دلار در سال ۱۳۹۷ به رکورد جدید ۱۸ هزار و ۵۰۰ تومان رسید و در همین راستا نمودار زیر بررسی تغییرات قیمت **دلار** و حداکثر و حداقل نرخ دلار در ۱۲ ماهه سال ۱۳۹۷ ارایه می دهد.

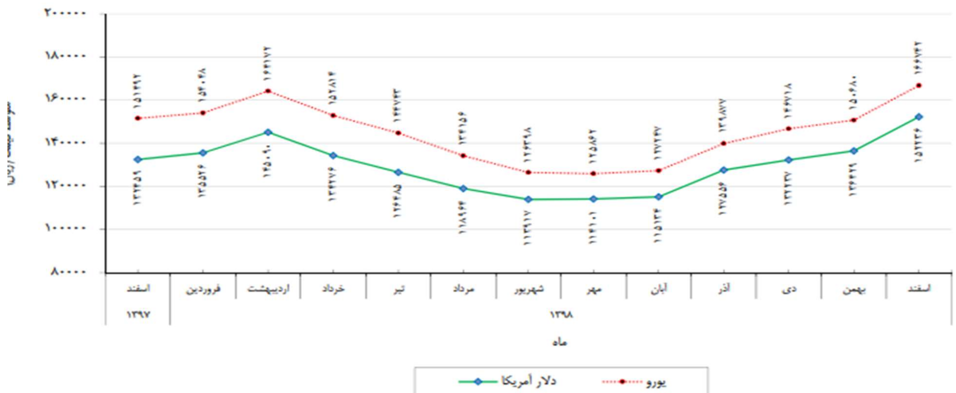
نمودار زیر افزایش صعودی نرخ ارز دلار طی ۴۷ سال گذشته را نشان می دهد

تغییرات قیمت دلار و یورو در سال ۱۳۹۸

براساس آمار بانک مرکزی متوسط قیمت فروش یک دلار آمریکا در اسفند ۱۳۹۸ در بازار آزاد تهران ۱۵ هزار و ۲۲۳ تومان بود که در مقایسه با ماه قبل و ماه مشابه سال قبل به ترتیب ۱۱.۶ درصد و ۱۴.۹ درصد افزایش داشت. همچنین حداقل و حداکثر نرخ فروش یک دلار آمریکا در اسفند ۱۳۹۸ به ترتیب ۱۴ هزار و ۳۳۲ تومان و ۱۵ هزار و ۸۴۰ تومان بوده است. همچنین در اسفند ماه ۱۳۹۸ متوسط قیمت فروش یک یورو در بازار آزاد تهران ۱۶ هزار و ۶۷۴ تومان بود که در مقایسه با ماه قبل و ماه مشابه سال قبل به ترتیب ۱۰.۷ درصد و ۱۰.۱ درصد افزایش داشته است. همچنین حداقل و حداکثر نرخ فروش یک یورو در ماه مذکور به ترتیب ۱۵ هزار و ۵۲۳ تومان و ۱۷ هزار و ۶۴۶ تومان بوده است.

متوسط قیمت فروش یک دلار آمریکا و یک یورو در بازار آزاد شهر تهران
(اسفند ۱۳۹۷ الی اسفند ۱۳۹۸)

قیمت دلار در ایران از سال ۱۳۵۷ تا ۱٤۰۰

با توجه به رشد نرخ تورم در ٤۳ سال گذشته , نرخ غیر رسمی دلار حدودا ۳۱۰۰ برابر شده است، یعنی دلار ۷ تومانی در سال۱۳۵۷ جای خود را به دلار **۳۱ هزارتومانی** در سال ۱٤۰۰ داده است. نوسانات نرخ ارز و شوک‌های متعددی که در این سال‌ها در بازار ارز رخ داده است، باعث شده که ایرانیان از نوستالژی نرخ دلار 7 تومانی با حسرت یاد کنند . به گزارش شبکه های اطلاع رسانی طلا ، سکه و ارز:

جدول قیمت فروش دلارآزاد امریکا در سال‌های پس از پیروزی انقلاب اسلامی بدین شرح است:

قیمت دلارآزاد امریکا از سال ۱۳۵۷ تا ۱٤۰۲

سال	کمترین نرخ به تومان	بیشترین نرخ به تومان	سال	کمترین نرخ به تومان	بیشترین نرخ به تومان
سال ۱۳۵۷	۷	**10**	سال ۱۳۸۱	**799**	**799**
سال ۱۳۵۸	**14**	**14**	سال ۱۳۸۲	**832**	**832**
سال ۱۳۵۹	**20**	**20**	سال ۱۳۸۳	**874**	**874**
سال ۱۳۶۰	**27**	**27**	سال ۱۳۸٤	**904**	**904**
سال ۱۳۶۱	**35**	**35**	سال ۱۳۸٥	**922**	**922**
سال ۱۳۶۲	**45**	**45**	سال ۱۳۸٦	**935**	**935**
سال ۱۳۶۳	**58**	**58**	سال ۱۳۸۷	**966**	**966**
سال ۱۳۶۴	**61**	**61**	سال ۱۳۸۸	**1000**	**1000**
سال ۱۳۶۵	**74**	**74**	سال ۱۳۸۹	**1100**	**1100**
سال ۱۳۶۶	**99**	**99**	سال ۱۳۹۰	**1400**	**1800**
سال ۱۳۶۷	**96**	**96**	سال ۱۳۹۱	**1500**	۳٦۰۰
سال ۱۳۶۸	**120**	**120**	سال ۱۳۹۲	**3300**	**3800**
سال ۱۳٦۹	**141**	**141**	سال ۱۳۹۳	**3400**	**3550**
سال ۱۳۷۰	**142**	**142**	سال ۱۳۹٤	**3150**	**3600**
سال ۱۳۷۱	**149**	**149**	سال ۱۳۹٥	**3425**	**3748**
سال ۱۳۷۲	**180**	**180**	سال ۱۳۹٦	**3800**	**4250**
سال ۱۳۷۳	**263**	**263**	سال ۱۳۹۷	**4200**	**15067**
سال ۱۳۷٤	**403**	**403**	سال ۱۳۹۸	**11155**	**15757**
سال ۱۳۷٥	**444**	**444**	سال ۱۳۹۹	**14905**	**23700**
سال ۱۳۷٦	**478**	**478**	سال ۱٤۰۰	۲۰۸۰۰	**31050**
سال۱۳۷۷	**646**	**646**	سال۱٤۰۱	٤۲٦۰۰	٤۹۰۰۰
سال ۱۳۷۸	**863**	**863**	سال۱٤۰۲	٥۹۹۰۰	٦۰۳٥۰
سال ۱۳۷۹	**813**	**813**			
سال ۱۳۸۰	**792**	**792**			

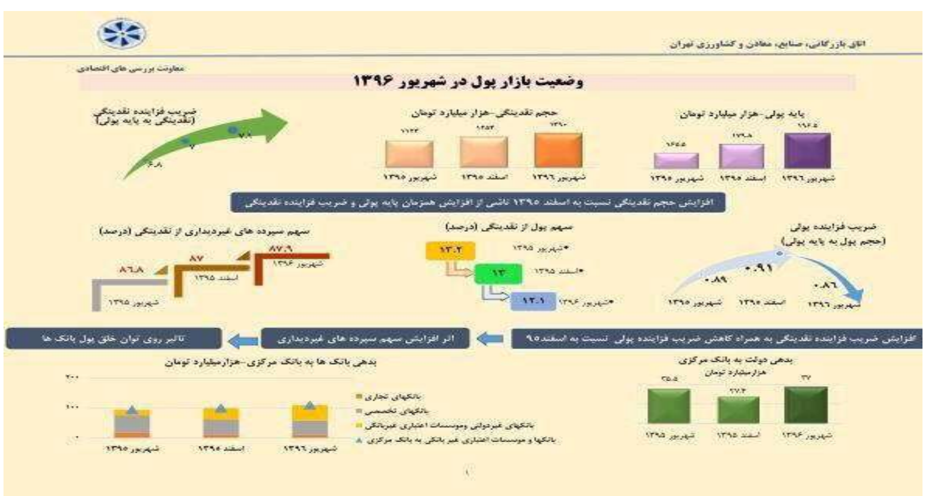
البته افزایش نرخ ارز در اوایل دهه ۱۴۰۰ نیز ادامه داشت وهم چنان در حال افزایش می باشد بطوریکه در اواخرپاییز ۱۴۰۳(زمان نگارش) به گزارش رسانه رکنا اقتصاد و آفتاب نیوز نرخ دلار آزاد به ۷۱۷۰۰ تومان رسید. در واقع افزایش نرخ ارز دلار و یورو ومیزان نوسان ارقام قیمت طلا و سکه نشان دهنده کم ارزش شدن ریال ایران است . بطوریکه کاهش ارزش ریال ایران یعنی کاهش قدرت خرید مردم ایران.

وضعیت بازار پول ایران در سال ۱۳۹٦

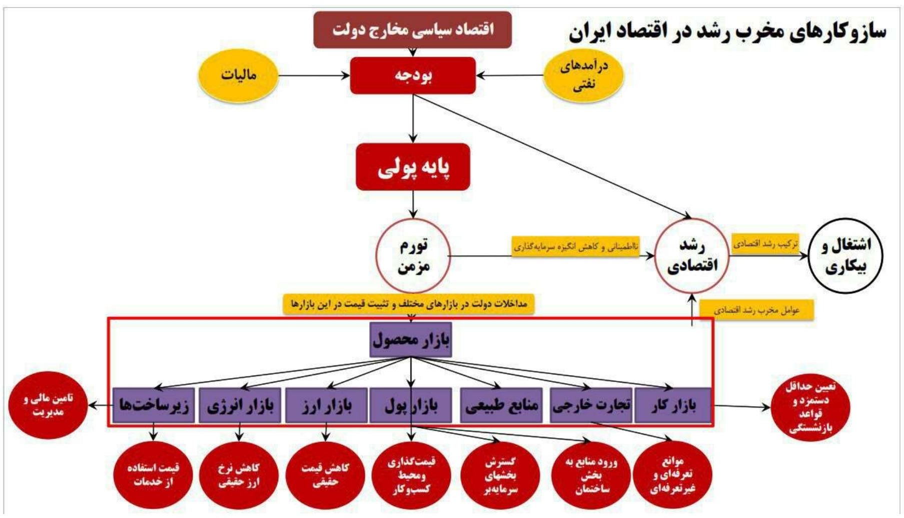
آمار بانک مرکزی در آخر شهریور۱۳۹٦ نشان می داد که نقدینگی کشور از ابتدای سال ۱۳۹٦ به میزان ۱۱/۹ درصد رشد کرده و در پایان مهر ماه همان سال به عدد ۱٤۰۳۰/٥

هـزار میلیـارد ریال رسـیده بـود و حجـم نقـدینگی نسـبت بـه مهـر سـال ۱۳۹۵ بـه میـزان ۲۳/۳ درصـد رشـد داشـت. در پایـان مهـر ۱۳۹٦ بـدهی بخـش دولتـی بـه ۲٤٥٦/۸ هـزار میلیـارد ریال رسـید کـه درطـی یکسـال ۲۰/٥ درصـد و از ابتـدای سـال ۱۳۹٦ بـه میـزان ۱۱/۸ درصـد رشـد کـرده بـود، از ایـن رقـم بـدهی دولـت کـه شـامل اوراق مشـارکت بخش دولتـی نیزمـی شد ، میـزان ۲۱٦۹/۸ هـزار میلیـارد ریال بـرآورد شـده بـود و سـهم بـدهی موسسـات و شـرکت هـای دولتـی ۲۸۷ هـزار میلیـارد ریال بـود. نگـاهی بـه دارایـی هـای خـارجی بانـک مرکـزی در پایـان مهـر سـال ۱۳۹٦ نشـان مـی داد کـه رقـم آن بـه ۳٥۸٦/۸ هـزار میلیـارد ریال رسـید کـه در طـی یکسـال ٥/٤ درصـد و از ابتـدای سـال ۱۳۹٦ بـه میـزان ٥/۷ درصـد رشـد کـرده بـود. امـا آمارهـای اقتصـادی در زمینـه وضـعیت درآمـدهای مالیـاتی دولـت دوازدهـم در هفـت ماهـه ابتـدایی سـال ۱۳۹٦ نشـان مـیداد کـه از ٦۸۹/۲ هـزار میلیـارد ریال درآمـد مالیـاتی مصـوب، ٥۲٦/٤ هـزار میلیارد ریال محقق شده و میزان رشد آن نیز ۲/۷ درصد بود.

به گزارش اتاق بازرگانی و صنایع تهران، نمودار زیر نشان دهنده وضع بازار پول در پایان شهریور ۱۳۹٦ می باشد.

نمودار زیر همچنین میزان دخالت دولت دربازارها و اقتصاد را نشان می دهد

میزان هزینه های دولت، مالیات ها و رکود اقتصادی

در دهه هشتاد شمسی، همزمان با افزایش درآمدهای ارزی کشور به میزان شش برابر، مخارج دولت هم به شدت بالا رفت. در طی این دهه بودجه کل کشور ۱۱ برابر و پرداخت های هزینه ای دولت ۹ برابر گردید و با در نظر داشتن نرخ تورم، بودجه حقیقی کشور و پرداخت های هزینه ای و حقیقی دولت روحانی به نسبت ۶/۲ و ۲ برابر افزایش یافت. در طی دوره ۱۳۹۶-۱۳۹۰، روند پرداخت های هزینه ای دولت های دهم و یازدهم و هزینه مصرف نهایی دولت وقت نشان می دهد که هزینه حقیقی دولت کم و بیش کاهش نیافته که این روند در لایحه بودجه سال ۱۳۹۷ نیز منعکس شده بود.در این خصوص میزان افزایش حقیقی بیش از دو برابری بودجه دولت وقت در طی دهه هشتاد بازتابی از فقدان آینده نگری و خردمندی در زمان بالا رفتن درآمدهای ارزی در اختیار دولت و سیاست توزیع

پـول بـه شـمار مـی رود. پـس از بـروز تحـریم هـای نفتـی، درآمـدهای ارزی بـه شـدت کـاهش یافـت و حتـی بـا وجـود برجـام و رفـع تحـریم هـای موقـت ، نظـر بـه قیمـت هـای پـایین نفـت، درآمـدهای نفتـی در حـدود نصـف قبـل از تحـریم هـا بـاقی مانـد. ضـمن ایـن کـه مطالبـه و انتظـار عمـومی از دولـت ، در جهـت کـاهش حجـم دولـت و هزینـه هـای بـی رویـه (ایجـاد شـده در دولـت هـای پیشـین) مـی باشـد، از سـوی دیگـر در زمـان کـاهش شـدید عایـدی هـای نفتـی دولتـی، قاعـده اقتصـادی کـاهش حجـم و هزینـه هـای دولـت اسـت. در طـی زمامـداری دولـت یـازدهم (۱۳۹۲تـا ۱۳۹٦) ضـمن آن کـه هزینـه هـای حقیقـی دولـت کـاهش معنـی داری از خـود نشـان نمـی داد، میـزان حقیقـی مالیـات هـا ۴۷ درصـد افـزایش داشـت. در همـین حـال بـه عنـوان مثـال، درآمـدهای حقیقـی دولتـی حاصـل از جـرائم و خسـارات (عمـدتاً جـرائم راننـدگی)، خـدمات قضـایی و خـدمات بهداشـتی و درمـانی، بـه ترتیـب ۲۳۵، ۸۲ و ۱۶۰ درصـد بـالا رفتـه بـود . موضـوع کلیـدی عـدم درک و فهـم شـرایط کنـونی توسـط دولتمـردان و سیاسـت مـداران اسـت، زیـرا بـه صـورتی رفتـار مـی شـود کـه گـویی هنـوز شـرایط اقتصـادی اواخـر دهـه هشـتاد برقـرار اسـت و در نتیجـه سـاز و کـار و مناسـبات رانتـی مـالوف تعقیـب مـی گـردد. رونـدها و عملکردهـای اقتصـادی سـال ۱۳۹٦ نشـان مـی داد کـه بـه جـای اصـلاح سـاختارها، کـاهش هزینـه هـا و افـزایش کارآمـدی و کـارآیی دسـتگاه هـای دولتـی و قطـع تزریـق بسـته هـای رانـت بـه بنگـاه هـای اقتصـادی و صـنعتی دولتـی، شـبه دولتـی و عمـومی، بـر روال دولـت هـای پیشـین، دولـت هـای کنـونی نیـز مقـرر اسـت همـه فشـارهای اقتصـادی را بـه دوش مـردم منتقـل کننـد. در نتیجـه ایـن سیاسـت هـا افـزایش بهـای خـدمات و کالاهـای دولتـی (ماننـد حامـل هـای انـرژی و خـدمات دولتـی) و فشـارهای سـنگین مالیـاتی در دسـتور کـار قـرار مـی گیـرد، کـه جـز تشـدید رکـود در بخـش خصوصـی و افـزایش فقـر عمـومی حاصـلی نـدارد. متعاقـب رکـود و فقـر، دولـت هـای کنـونی بـرای اجتنـاب از بحـران هـای اجتمـاعی ناچـار اسـت کـه بـا پرداخـت هزینـه هـای تـامین اجتمـاعی و حمایـت از اقشـار فقیـر، هزینـه هـای بـالایی را متحمـل شـود کـه در چنـد سـال آینـده تـوان پرداخـت آنهـا را از دسـت خواهـد داد. بـه عبـارتی دولـت دوازدهـم و سـیزدهم و حتـی دولـت هـای بعـدی نیـز در چرخـه مخـرب (افـزایش هزینـه هـای دولتـی» افـزایش بهـای کالاهـا و خـدمات دولتـی و مالیـات هـا » کـاهش درآمـد مـردم و افـزایش فقـر و بیکـاری» ، افـزایش هزینـه هـای حمایـت هـای اجتمـاعی » افـزایش هزینـه هـای دولتـی) گرفتـار شـده انـد. سیاسـت هـای اقتصـادی و مالیـاتی دولـت هـای سـه دهـه آخـر منجـر بـه تضـعیف بخـش خصوصـی واقعـی شـده اسـت کـه بـا کـاهش اشـتغال مفیـد و درآمـد عامـه مـردم، بـار حمایـت اجتمـاعی دولتـی را بـه میـزان غیـر قابـل تحملـی افـزایش داده اسـت. در صـورتی کـه دولـت اقـدام بـه تجدیـد سـاختار و بهینـه

سازی خود نکند و همچنین رانت های عظیمی که به بنگاه های صنعتی و اقتصادی دولتی، شبه دولتی و عمومی اعطاء می شود را مدیریت و به تدریج قطع نکند و با فساد مبارزه نکند، در چند سال آینده کشور به نقطه غیر قابل برگشت اقتصادی خواهد رسید. **راه حل نجات اقتصاد کشور در مدیریت و کاهش هزینه های دولت و رانت های اعطایی به بنگاه های اقتصادی و صنعتی دولتی، شبه دولتی و عمومی و از سوی دیگر کاهش هزینه های کسب و کار و رفع تضییقات اعمالی بر روی فعالیت بخش خصوصی مولد است.** بیش از هر سیاست اقتصادی و یا تزریق منابع مالی، کاهش و عادلانه سازی هزینه های دولتی، مالیاتی و تامین اجتماعی جهت فعالیت بخش خصوصی مولد می تواند در جهت رشد اقتصادی و ایجاد اشتغال مفید و موثر واقع شود. همچنین به جای سرمایه گذاری های جدید، به مراتب بهتر است که با بخشودگی ها و تعلیق بدهی های دولتی (به خصوصی مالیاتی و تامین اجتماعی) و مطالبات بانکی و بسته های حمایتی، شرایطی فراهم گردد که از سرمایه گذاری های موجود در تعداد زیادی از واحدهای تعطیل شده بهره برداری شود.

شاخص‌های کلیدی کشور بهار- تابستان ۱۳۹٦:

جدول زیر شاخص های کلیدی کشور در نیمه اول سال ۱۳۹٦ را نشان می دهد.

رشد شاخص قیمت تولید کننده خدمات در بهار ۱۳۹٦

شاخص قیمت تولید کننده دربخش‌های خدمات مشتمل بر هشت بخش برمبنای سال پایه ۱۳۹۰ در فصل بهار ۱۳۹٦ برابر بود با ۲۳٥/۳ که نسبت به فصل قبل ½ درصد افزایش یافته بود. شاخص گروه «خدمات تعمیر وسایل نقلیه موتوری، موتور سیکلت و کالاهای شخصی و خانگی» در این فصل ۳/۱ درصد افزایش یافت. شاخص گروه «خدمات هتل و رستوران» و شاخص گروه «خدمات حمل و نقل، انبارداری و ارتباطات» نیز هر یک ۲/۷ درصد بیشترشده بود. همچنین شاخص گروه «خدمات واسطه گری‌های مالی (بیمه) ٤ درصد افزایش یافت و شاخص گروه «خدمات مستغلات، اجاره و فعالیت‌های کسب و کار» در فصل بهار با رشد ۱/۹درصدی روبه رو شده بود. اما درشاخص گروه «خدمات آموزش» میزان افزایش تنها ۰/۳ درصد بوده و گروه «خدمات بهداشت و مدد کاری اجتماعی» به‌عنوان هفتمین شاخص هم به میزان ۱/۱ درصد بالا رفته بود. شاخص گروه «خدمات سایر فعالیت‌های خدمات عمومی، اجتماعی و شخصی» نیز ٤/۷ درصد افزایش داشت.

رشد ۱/٤ درصدی اجاره مسکن در بهار ۱۳۹٦

در سه ماهه نخست سال ۱۳۹٦ شاخص اجاره بهای مسکن در کل کشور نسبت به زمستان سال ۱۳۹٥ ۱/٤ درصد افزایش داشته است، اما رشد اجاره بهای مسکن در بهار ۱۳۹٦ درمقایسه با بهار ۱۳۹٥به ۹/٤ درصد رسید. در سه ماهه نخست سال ۱۳۹٦ اجاره بهای مسکن در تمام استان‌های کشور با رشد همراه بود. بالاترین رشد اجاره مسکن در یزد با ۳/۸ درصد رخ داده بود و پس از آن سیستان و بلوچستان با ۲/۸ درصد و چهارمحال و بختیاری با ۲/۷ درصد در رتبه‌های بعدی قرارداشتند. اما استان کرمانشاه با ۰/٦ درصد کمترین میزان رشد اجاره بها را داشت. همچنین استان‌های خراسان شمالی و قزوین با رشد ۰/۷ درصد جزو استان‌هایی با کمترین رشد اجاره بها بودند.

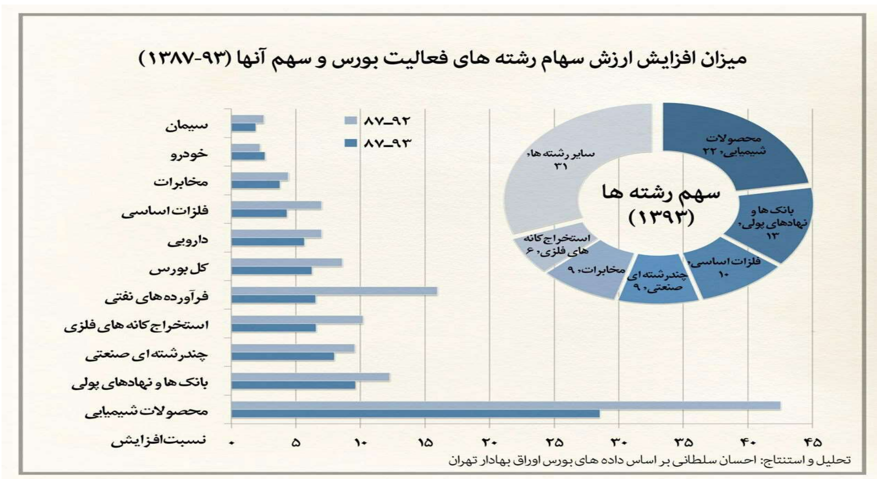
رشد شاخص توسعه دولت الکترونیکی ایران در سال ۲۰۱۶

اظهار نظر دبیر کمیسیون توسعه دولت الکترونیکی چنین است: براساس آمارهای بین المللی، شاخص توسعه دولت الکترونیکی در ایران از ۰/٤٥۰ در سال ۲۰۱٤ به ۰/٤٦٥ در سال ۲۰۱٦ رسیده بود. به گزارش رسانه «ایران»، معاون دولت الکترونیکی ضمن بیان این مطلب اظهار داشت: به رغم فعالیت‌های صورت گرفته در زیرساخت‌های دولت الکترونیکی و ارائه خدمات الکترونیکی در دولت یازدهم و با وجود رشد شاخص دولت الکترونیکی، شاهد تنزل یک رتبه ای ایران میان کشورهای جهان در فاصله میان سال‌های ۲۰۱٤ تا ۲۰۱٦ بوده‌ایم. وی افزود: البته بررسی دقیق این شاخص در پنج دوره اخیر نشان می دهد کشور ایران در دهک هفتم خدمات الکترونیکی قرار داشته و نبود سرمایه گذاری مناسب بین سال‌های ۱۳۸۳ تا ۱۳۹۳، منجر به تغییر دهک شاخص دولت الکترونیکی ایران نشده است. وی با اشاره به شاخص «دامنه و کیفیت خدمات برخط» تصریح کرد: در حوزه کیفیت خدمات برخط، ازآنجایی که ارزیابی بر اساس پیمایش صورت می‌گیرد، عموماً درگاه‌های

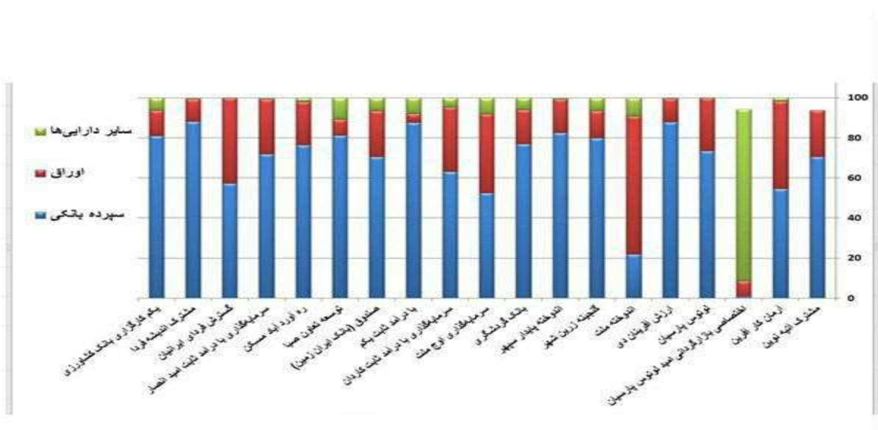
دستگاه‌های اجرایی به دلیل به روز نبودن اطلاعات به زبان انگلیسی، چالش‌هایی را برای ارزیابی گروه بین‌المللی به وجود آورده اند که همین امر منجر به افت رتبه کشور در مدل ارزیابی بین المللی می‌شود. او با بیان اینکه منبع این ارزیابی، سایت president.ir بوده و اظهار داشت: مراجع بین المللی و ارزیاب‌ها به دلیل بی توجهی دستگاه‌های اجرایی به تولید محتوای چند زبانه، ارزیابی دقیقی از پیشرفت‌های ایران نداشته‌اند. به طور مثال در شناسنامه خدمات دولت ایران، به جای سایت مرجع خدمات، سایت president.ir در نظر گرفته شده و این در حالی است که سایت مورد اشاره، یک سایت اطلاع رسانی محسوب می‌شود و نمی‌تواند منبع خدمات الکترونیکی ارائه شده از سوی دستگاه‌های کشور باشد. وی ادامه داد: از سوی دیگر بخش بزرگی از شاخص‌های مربوط در این حوزه باید از سوی دستگاه‌های اجرایی کشور از طریق بهره گیری از زیرساخت‌های مهیا شده در دولت الکترونیکی و پیاده سازی خدمات برخط صورت گیرد که امیدواریم با تأکیدات مقام‌های ارشد کشور مبنی بر توسعه دولت الکترونیکی، قوانین و زیرساخت‌های موجود، شاهد رشد جهشی در این حوزه باشیم. دبیر کمیسیون توسعه دولت الکترونیکی خاطرنشان کرد: زیرساخت‌های شکل گرفته که مدل آن در نقشه توسعه دولت الکترونیکی توسط معاون اول رئیس جمهوری وقت ابلاغ شده، مورد تأیید تمامی مراجع بین المللی بوده و ظرف سه سال گذشته، نزدیک به ۹۰ درصد آن‌ها به بهره برداری رسیده است و می‌توان انتظار داشت با حمایت ویژه دستگاه‌های اجرایی ظرف مدت کوتاهی وضعیت شاخص خدمات، رشد قابل توجهی داشته باشد. وی با اشاره به تنزل یک پله ای رتبه ایران در توسعه دولت الکترونیکی خاطرنشان کرد: افزایش بسیار سریع نرخ رشد این شاخص در کشورهای دیگر در حوزه دولت الکترونیکی و همچنین نحوه محاسبه رتبه بندی و معیارهای ارزیابی از جمله دلایل این تنزل رتبه محسوب می‌شود. دبیر کمیسیون توسعه دولت الکترونیکی کشور با بیان اینکه شاخص‌های سرمایه انسانی، زیرساخت‌های مخابراتی و دامنه کیفیت خدمات برخط از جمله موارد مورد ارزیابی در این مدل‌ها محسوب می‌شود، گفت: در شاخص سرمایه انسانی، نرخ سواد و ثبت نام در مقاطع مختلف تحصیلی از جمله زیرشاخص‌هایی است که مورد ارزیابی قرار می‌گیرد که متولیان امر در این حوزه اطلاعات به روز را از طریق نهادهای ذی ربط در اختیار نهادهای بین المللی قرار می‌دهند. وی خاطرنشان کرد: در حوزه زیرساخت‌های مخابراتی، با توجه به تلاش‌های صورت گرفته و به گواه آمارهای بین المللی، وضعیت مناسب تری را نسبت به گذشته شاهد هستیم اگرچه با توجه به ظرفیت‌ها و استعدادهای موجود در کشور این شاخص‌ها باید رشد بیشتری داشته باشد و در همین راستا نیز برنامه ریزی‌های لازم صورت گرفته و در حال ارتقا است.

سهم و رشد شاخه های فعالیت از بازار سرمایه (بورس اوراق بهادار تهران)

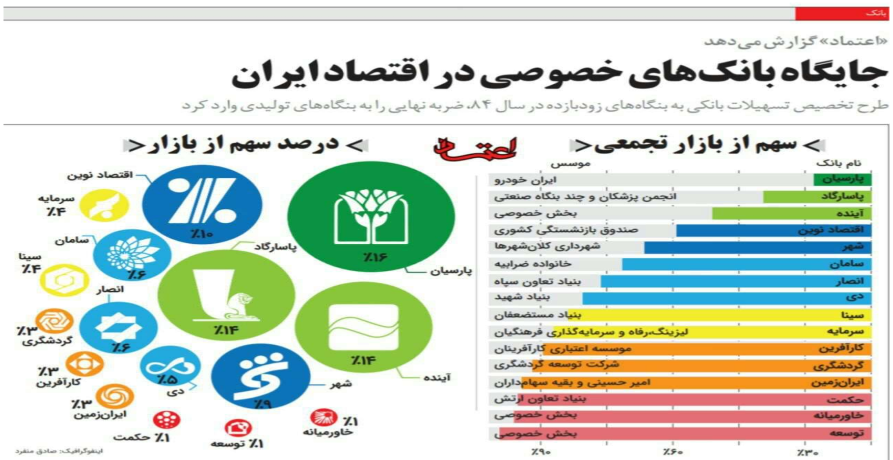
بطوریکه از بازار سرمایه گزارش شده نیمی از بازار سرمایه کشور در اختیارشرکت های پتروشیمی، بانک‌ها وشرکت های فولادی است. نمودار زیر میزان ارزش سهام فعالیت های بورس تهران را نشان می دهد.

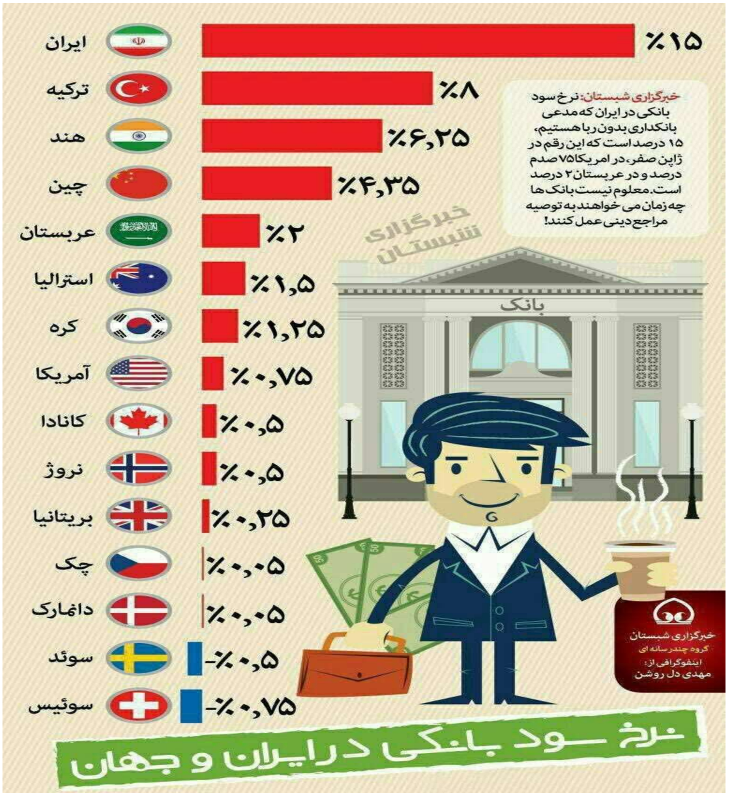
اما بررسی وضعیت ۱۹ صندوق سرمایه گذاری بزرگ با درآمد ثابت که ۹٤/۲ درصد از حجم کل دارایی ٦٤ صندوق با درآمد ثابت را در اختیار دارند، نشان می‌دهد ۷۰/۲ درصد منابع این صندوقها سپرده بانکی است.

به گزارش رسانه اعتماد در نمودار زیر جایگاه بانک های خصوصی در اقتصاد ایران و میزان سهم آنها در بازار سرمایه را نشان می دهد.

به گزارش خبرگذاری شبستان، در خصوص انگیزه سرمایه گذاران برای سپرده های بانکی لازم است نرخ سود بانکی در ایران و جهان مقایسه گردد . بطوریکه نمودار زیر نشان می دهد، نرخ سود بانکی در سوئد و سوئیس منفی است ، یعنی اینکه از پولدارها و سپرده گذاران بانکی سود دریافت می شود.

سه مانع موفقیت کاهش نرخ سود بانکی در ایران

ازسوی یکی از تحلیل گر اقتصادی ، موانع موفقیت کاهش نرخ سود بانکی چنین گزارش شده است

نرخ سود سپرده‌ها به سمت ۱۵ درصد برای انتقال نقدینگی به سرمایه گذاری و تولید اشتغال کاهش یافت در حالی که هنوز هم سه عامل اصلی که می‌تواند این سیاست را با چالشی جدی مواجه کند، وجود دارد:

۵۹- اگر شورای پول و اعتبار به این نتیجه رسیده است که باید روش فعلی اصلاح شود نباید از سود سپرده‌ها کار را آغاز کند بلکه لازم است با استفاده از کاهش نرخ سود تسهیلات به سمت این خواسته حرکت کند.

۵۹- تعیین نرخ سود سپرده یکساله ۱۵ درصد با توجه به شرایطی که سپرده گذار هیچ مالیات، ریسک سرمایه‌گذاری یا هزینه جانبی ندارد با توجه به شرایط اقتصادی فعلی هنوز هم جذاب است و مانعی قابل توجه برای انتقال این سرمایه‌ها به تولید و اشتغال خواهد بود.

۵۹- دولت یا بانک مرکزی نباید فرصتی برای دور زدن قانون یا بدل کاری به بانک‌ها بدهند چون در تمامی کشورهای توسعه یافته معمولا در شبی تعطیل چنین خبری اعلام می‌شود که بانک‌ها نتوانند راهکاری برای دور زدن قانون ایجاد کنند در حالی که ایران ۱۰ روز برای چنین کاری مشخص در اختیار بانک‌ها قرار داد.

اگر فیلم Big Short را دیده باشید تا حدود زیادی درک خواهید کرد چه اتفاقی در نظام بانکی ایران افتاده است ، واقعیت اینجاست که بانک های ما اغلب ورشکسته هستند و با بازی اعداد در صورتهای مالی خود را هنوز زنده و سرپا نشان می دهند در چنین شرایطی اگر هم بخواهند ، نمی توانند نرخ بهره را واقعا کاهش دهند و به هر شکلی مصوبات و ابلاغیه های بانک مرکزی را دور می زنند تا مانع از خروج سپرده ها و نقدینگی شوند. اگر واقعا قرار هست اتفاقی در نرخ بهره بانکی بیافتد لازمه و پیش شرط آن جراحی و اقدامات بسیار اساسی تری است. فرصتی که بانک مرکزی به بانکهای تجاری داد تا از نرخ بهره ابلاغی فرار کنند تاییدی بر تحلیل بالا هست که خود اساتید هم از آن مطلع هستند که چه خبر است. عدم واکنش بازارها از جمله بازار سرمایه هم سیگنال دیگری است که اقتصاد و بازیگران آن یعنی نهادها و فعالان اقتصادی مصوبه بانک مرکزی برای کاهش نرخ بهره بانکی را جدی نگرفته اند.

بازیگران جدید بازار پولی در دهه ۹۰

اعلام هدف گذاری فرمانده بسیج در تهران در مورد راه‌اندازی ۷٦۰۰ صندوق قرض‌الحسنه در مسجدها . جالب است در شرایطی که بانک مرکزی به موازات برنامه مقابله با فعالیت مؤسسات مالی و اعتباری غیرمجاز که درمراحل پایانی خود قرار دارد، بحث ادغام بانک‌های ضعیف و کوچک را دردستور کار خود قرارداده است تا با تشکیل بانک‌هایی بزرگتر و منظم تر خدماتی درخوربه مردم ارائه شود، همچنان اشتها برای تأسیس این نوع مؤسسات از بانک گرفته تا صندوق قرض‌الحسنه دربرخی از نهادها موج می‌زند. بانک مرکزی درگام دوم خود با همکاری وزارت دفاع بحث ادغام مؤسسات و بانک‌هایی را مطرح کرد که به نهادها، بنیادها و مراکز نظامی تعلق دارند، چرا که به

اعتقاد مسئولان این بانک و همچنین نظر کارشناسان و شاخص‌های جهانی تعداد بانک‌ها و شعب آنها بسیار بالاست و درصورتی که بانک‌های کوچک در یکدیگر ادغام و تجمیع شوند، قدرتمندتر می‌توانند درخدمت اقتصاد ملی باشند. اما نهادهایی که تخصص و ارتباطی با بحث بانکداری ندارند راه محرومیت زدایی را از طریق ورود به بازار پول می‌دانند و در صدد هستند با تأسیس بانک و صندوق قرض‌الحسنه بتوانند محرومیت را درکشور از بین ببرند. طبق آمارهای ارائه شده از سوی بانک مرکزی در دهه ۹۰ ، تعداد ۲۳ هزار و ۲۳۰ شعبه بانک و مؤسسه‌های اعتباری در کشور وجود داشت که بدین ترتیب به ازای هر ۳٤۰۰ ایرانی یک شعبه بانک وجود دارد. این درحالی است که این میانگین تعداد شعب بانک ها دربسیاری از کشورهای دنیا و حتی منطقه بسیار کمتر است. به گونه‌ای که درعربستان به ازای هر ۱۰۰ هزار نفر ۸,۸ شعبه بانک، سنگاپور ۱۰ شعبه و ترکیه ۱۹,۸ شعبه بانک فعال است.

بسیج به دنبال تأسیس صندوق قرض‌الحسنه است

در سال ۱۳۹٦ و همزمان با اجرای برنامه‌های تازه بانک مرکزی برای نظم دهی بیشتر به بانک‌های موجود، آستان قدس اعلام کرد که قصد دارد بانک قرض‌الحسنه بدون ربا تأسیس کند. چند روز پس از آن، حالا رئیس سازمان بسیج مستضعفین کشوراز برنامه سازمان متبوع خود برای راه‌اندازی صندوق‌های قرض‌الحسنه در مساجد خبر داده بود. سردار غلامحسین غیب پرور در مراسم امضای تفاهمنامه همکاری میان سازمان بسیج مستضعفین و کمیته امداد اعلام کرده بود که متأسفانه در بسیاری از مسائل، نظام بانکی کشور پاسخگوی محرومان نیست، به همین دلیل بسیج به دنبال این است که اشتغال و مهارت زایی کرده و صندوق‌های قرض‌الحسنه را با محوریت مساجد راه‌اندازی کند. به گفته وی، ایجاد صندوق‌های قرض‌الحسنه در سراسر کشور با محوریت مساجد دنبال می‌شود، به طوری که ۷٦۰۰مسجد به عنوان هدف مشخص شده بود. نظام بانکی کشور در بسیاری جاها پاسخگوی محرومان نیست، به همین دلیل بسیج باید پای کار بیاید و در حوزه اشتغال و ایجاد مهارت اقدام کند. هر چند، راه‌اندازی صندوق‌های قرض‌الحسنه تک شعبه‌ای نیازی به مجوز بانک مرکزی ندارد اما مقایسه رقم ۷٦۰۰ صندوق قرض‌الحسنه اعلام شده با آمار ۵۰ صندوق قرض‌الحسنه فعال مجوزدار از بانک مرکزی، گویای تحول بزرگی است که در این بخش از بازار پولی اتفاق می افتاد. به نظر می‌رسد این که هر نهاد بزرگی برای دستیابی به اهداف خود درصدد تأسیس بانک یا مؤسسات مالی و اعتباری مشابه بیفتد وضمن هم راستا نبودن با اهداف سیاستگذار پولی کشور باعث عدم تجمیع نقدینگی و سرمایه‌های کشور در جهت تحقق اهداف اقتصاد مقاومتی خواهد شد. علاوه براین، حتی با نادیده گرفتن سایر بانک‌های مجاز، هم اکنون دو بانک مجاز قرض‌الحسنه بدون دریافت هیچ نرخ سودی درحال فعالیت هستند و نهادهایی که به خدمات بانکی نیاز دارند می‌توانند از

ظرفیت‌های موجود این بانک‌ها استفاده کنند. تجربه سالیان گذشته نشان داده است که توزیع پول در قالب کمک‌های بلاعوض یا وام تنها راه درمان مشکلات و محرومیت‌های موجود نیست و باید با اتکا به برنامه‌های مادر مانند سیاست‌های کلی اقتصاد مقاومتی و با تجمیع توانمندی‌ها دراین مسیر گام برداشت. ابتدای داستان صندوق‌های قرض‌الحسنه که در زمان خود خدمات ارزنده‌ای به مردم ایران ارائه داد به مسجد لرزاده واقع در میدان خراسان تهران و سال ۱۳٤۷ بازمی گردد. دراین سال مرحوم میرزا علی فلسفی امام جماعت وقت مسجد لرزاده با هدف کمک به فقرا و متکدیان و ایجاد شغل برای آنها و البته با کمک بازاریان تصمیم می‌گیرد صندوقی قرض‌الحسنه با سرمایه ۱٤تومان به نام چهارده معصوم (ع) دراین مسجد بنا گذارد. بدین ترتیب در سال ۱۳٤۸ با کمک افرادی چون مرحوم فلسفی، مرحوم سیدتقی خاموشی و مرحوم عطایی نخستین صندوق به نام صندوق ذخیره جاوید تأسیس شد و امروز هم همان صندوق با تاریخ تأسیس ۱۳۴۸ در همان محل مسجد لرزاده هنوز به خدمات دهی به مردم ادامه می‌دهد. اما پس از برداشتن نخستین گام در راه ایجاد صندوق‌های قرض‌الحسنه و با مطرح شدن هدف بزرگتری به نام مقابله با بانکداری ربوی که از سوی مخالفان رژیم شاهنشاهی نیز حمایت می‌شد، تعداد صندوق‌های قرض‌الحسنه بیشتر شد. دراین مقطع بررسی عملکرد این صندوق‌ها درخشان و قابل ستایش بود، چراکه در کنار حمایت از فقرا و نیازمندان که نمی‌خواستند از بانک‌های شاهنشاهی وام بگیرند، حلقه یاران انقلاب نیز نزدیک تر شد. پس از پیروزی انقلاب اسلامی و پایان جنگ تحمیلی صندوق‌های قرض‌الحسنه که حالا تعاونی‌های اعتباری نیز به آنها اضافه شده بودند، وارد عرصه تازه‌ای شدند. به گونه‌ای که برخی از کارشناسان اعتقاد دارند دسته‌ای از این صندوق‌ها از اهداف اصلی خود دور شدند و به سمت عملیات بانکداری مرسوم که درابتدا مورد پذیرش آنها نبود سوق پیدا کردند.

صندوق‌های قرض‌الحسنه ریشه بحران اقتصاد ملی است

در دهه‌های ۷۰ و ۸۰ شمسی افزایش، گسترش و ورود صندوق‌های قرض‌الحسنه به عرصه بانکداری با میلیون‌ها عضو به تدریج به یکی از بحران‌های اقتصاد ملی تبدیل شد. صندوق‌های قرض‌الحسنه در اوایل انقلاب برای ساماندهی مجوزهای خود را از نیروی انتظامی می‌گرفتند به گونه‌ای که هیچ مرجع آماری نتوانست تعداد دقیق این صندوق‌ها را مشخص کند. یکی از دلایل این امر گسترش و پراکندگی جغرافیایی حوزه فعالیت صندوق‌های قرض‌الحسنه است. به طوری که در برخی از دورافتاده ترین روستاهای کشور نیز این گونه نهادها فعال هستند. استفاده از آمار صندوق‌های قرض‌الحسنه به ثبت رسیده در سازمان ثبت اسناد و املاک کشور نیز نمی‌توانست آمار قابل اتکایی در زمینه صندوق‌های قرض‌الحسنه ارائه کند، چرا که برخی از صندوق‌های قرض‌الحسنه‌ای که اقدام

به ثبت شخصیت حقوقی خود کرده بودند، غیرفعال بوده و برخی از صندوق‌های قرض‌الحسنه فاقد شخصیت حقوقی ثبت شده، بدون هرگونه مجوزی در حال فعالیت بودند. لذا به منظور به دست آوردن تصویر روشنی از تعداد و میزان تأثیرگذاری این گونه نهادها، برای نخستین بار موضوع شناسایی صندوق‌های قرض‌الحسنه فعال توسط گروه‌های بازرسی متعدد از طریق هماهنگی با سایر نهادها و سازمان‌های مرتبط در دستور کار قرار گرفت که منجر به شناسایی ۳٤٤۱ صندوق قرض‌الحسنه در سه بخش کلی در سطح کشور شد. دسته نخست صندوق‌های قرض‌الحسنه فعال فاقد مجوز بودند که دراین بخش تعداد ۱٤۹٥ صندوق قرض‌الحسنه فعال شناسایی شد که اقداماتی از قبیل هدایت این گونه صندوق‌ها به سمت بانک مرکزی، بررسی عملکرد، اعلام ایرادات و اشکالات، جلوگیری از فعالیت و صدور مجوز برای برخی از این صندوق‌ها صورت گرفت. دسته دوم شامل صندوق‌های ثبت شده غیرفعال بود که در این زمینه نیز آمارتعداد ۱۰۲۷ صندوق به دست آمد. براساس تفاهمنامه به عمل آمده با سازمان اقتصادی اسلامی ایران تعدادی از صندوق‌های قرض‌الحسنه نیز تحت پوشش سازمان مزبور هستند. تعداد این گونه صندوق‌ها بر اساس آخرین آمار ۹۱۹ صندوق بود. طبق اطلاعات ارائه شده از بانک مرکزی دراین بخش بررسی عملکرد و انجام بازرسی‌های موردی و دوره‌ای از صندوق‌های قرض‌الحسنه دارای مجوز و متقاضی دریافت مجوز انجام شده بود. همچنین ۱۸صندوق قرض‌الحسنه متخلف به پلیس اطلاعات و امنیت عمومی ناجا به منظور جلوگیری از ادامه فعالیت معرفی شدند. ازسوی دیگر ساماندهی ۳۷ صندوق قرض‌الحسنه متخلف و بحران زده در جهت جلوگیری از تضییع حقوق سپرده گذاران صندوق‌های قرض‌الحسنه موصوف، دارایی‌ها و بدهی‌های این صندوق‌ها به سایر بانک‌ها و مؤسسات اعتباری مجاز منتقل و اقدامات لازم درخصوص انحلال آنها به عمل آمد. در شهریور ۱۳۹۲ نیزدر راستای اجرای مصوبه شورای عالی امنیت ملی، ساماندهی تمامی صندوق‌های قرض‌الحسنه در دستور کار قرارگرفت. بر همین اساس، بانک مرکزی صندوق‌های قرض‌الحسنه تک شعبه‌ای را مکلف به درج مشخصات و اطلاعات اعضای هیأت امنا، اعضای هیأت مدیره، مدیرعامل و سیستم‌های نرم‌افزاری در سامانه این بانک کرد. صندوق‌های قرض‌الحسنه دارای بیش از یک شعبه نیز مکلف شدند نسبت به تجمیع و تقلیل شعب خود در حد یک شعبه اقدام کنند.

روایت همتی از اصلاح مدیریتی در بانک‌های مشکل ساز

سال ۱۳۹۷ ، همتی رییس کل بانک مرکزی در دولت روحانی گفته بود: ادغام بانک‌های وابسته به نیروهای مسلح را در مدت ۲ سال گذشته با کار بسیار پیچیده شروع کردیم، ۲ بانک تاکنون ادغام شده‌اند و بقیه بانک‌های مشکل ساز نیز به تدریج ادغام می‌شوند. همچنین بانک مرکزی، برخی از بانک‌ها و مؤسسات ناتراز را با مجوز شورای‌عالی

همـاهنگی اقتصـادی تحـت سرپرسـتی قـرار داده و وضـعیت آنهـا در حـال کنتـرل اسـت.همتـی در ادامـه گفـت: عـلاوه بـر ایـن، مـدیریت بعضـی از بانک‌هـای بـزرگ کـه ایجـاد مشـکل می‌کردنـد و نـرخ سـود و بهـره را در بـازار بـه هـم می‌زدنـد از سـهامداران آن جـدا کـردیم و مـدیریت آنهـا را اصـلاح کـردیم تـا بتواننـد تـراز آن بانـک هـا را اصـلاح کننـد. همتـی خاطرنشـان کـرد : نـرخ سـود بـانکی بـه سـمت کاهنـده شـدن مـی‌رود و مطمـئن باشـید از ایـن بابـت، شـبه پـول در آینـده کمتـر رشـد خواهد کـرد و نقـدینگی هـم کمتـر رشـد خواهـد کـرد مـا ایـن کـار را ادامـه مـی‌دهیم و تـراز بانـک هـا را بـه تـدریج بهتـر خـواهیم کـرد. رئـیس شـورای پـول و اعتبـار ابـراز کـرد: یکـی از دلایـل رشـد بـازار پـولی، اضـافه برداشـت بانک‌هـا از سـالهای گذشـته بـود و اضـافه برداشـت تقریبـاً نصـف شـده اسـت و آن مبلغـی کـه بـاقی مانـده بـرای ۲، ۳ بانـک نـاتراز اسـت کـه بـه هسـته سـخت خـورده اسـت و آن را تحـت مـدیریت گرفتـه‌ایم.وی اظهـار کـرد: بـدهی بانک‌هـا بـه بانـک مرکـزی نزدیـک بـه ٤٠ درصـد در سـال گذشـته کـاهش پیدا کـرده اسـت، تمـام هـدف مـا ایـن اسـت کـه بانـک هـا را از فشـار رشـد نقـدینگی خـلاص و نقـدینگی را در کشـور کنتـرل کنـیم. همتـی ادامـه داد: در جهـت حمایـت از تولیـد و تسـهیلات مولـد و بـه‌عبارت دیگـر هـدایت تسـهیلات و نقـدینگی بـه سـمت تولیـد، بانـک مرکـزی برنامـه‌های خـوبی را اجـرا کـرد و کنـار ایـن کنتـرل نظـام بـانکی و نظـارت بـر عملکـرد بانک‌هـای عامـل را هـدف قـرار داد و نظارت‌هـا را تشـدید کـردیم. در سـال ۱۳۹۸ رئـیس کـل بانـک مرکـزی در ادامـه بـه تشـریح وضـعیت بـازار ارزی کشـور و اقـدامات بانـک مرکـزی گفتـه بـود: اکنـون در حـال اجـرای مـدیریت جدیـد علمـی در بـازار ارز هسـتیم و ایـن مسـائل کـه مطـرح مـی شـود گلـه از مسئولین گذشـته نیسـت امـا کـلاً سیسـتم اجـرای مـا ایـن گونـه جـا افتـاده بـود کـه مـا بـرای حفظ **نـرخ ارز** بایـد بـه بـازار، ارز تزریـق کنـیم بنـابراین مبلـغ ۲۸۰ میلیـارد دلار در ظـرف ۱۵ سـال گذشـته بـه عبـارتی بـه طـور میـانگین سـالی ۱۸ میلیـارد دلار بـه بـازار ارز تزریـق کـرده‌ایم تـا نـرخ ارز را کنتـرل کنـیم، بنـابراین طبیعـی اسـت کـه بسـیاری از ایـن ارزهـا بـه صـورت سـرمایه از کشـور خـارج شـده اسـت. ایـن همـه امکانـاتی کـه در خـارج از کشـور خریـداری شـده بـه خـاطر همـین ارزهـا بـوده اسـت، یعنـی ارزهـای ارزان و رانتـی. رئـیس کـل بانـک مرکـزی گفـت: مـا وقتـی جلـوی ایـن موضـوع (تزریـق ارز بـه بـازار) را گـرفتیم خیلی‌هـا گفتنـد " مـا نمی‌تـوانیم اقسـاط مـان را در کانـادا و جاهـای دیگـر پرداخـت کنـیم" چـرا کـه بـا سـود بـالای ۲۵ درصـدی کـه از بانکهـا می‌گرفتنـد و تبـدیل آن بـه ارز ۳۰۰۰ یـا ٤٠٠٠ تومـانی اقسـاط خانـه‌های خریـداری شـده در خـارج را می‌پرداختنـد، یعنـی بـه خریـد ملـک در خـارج کشـور سوبسـید مـی‌دادیم، بنـابراین از اواسـط سـال ۱۳۹۷، در حاشـیه بـازار مداخلـه و روش را عـوض کـردیم. همتـی تأکیـد کـرد: مـا سیاسـت‌های ارزی را اصـلاح کـرده‌ایم و بـه

سـمت مـدیریت علمـی ارز و تـأمین کالاهـای اساسـی دارو و مـواد اولیـه رفتـهایم، سیاسـتهای اعتبـاری را در جهـت تـأمین تولیـد و مولـد کـردن تسـهیلات بـانکی اصـلاح کـردهایم تـا بـه تولیـد مسـتقیم برسـد و در سیاسـتهای نظـارتی کنتـرل بـر بانکهـا و کـاهش نـاترازی آنهـا را هـدف قـرار دادیـم و سیاسـتهای احتیـاطی را تـرمیم میبخشـیم و در سیسـتمهای فنـاوری کنترلهـای بسـیار جـدی را روی تراکنشهـا گذاشـتهایم و بـا پـول شـویی بـه طـور جـدی مبـارزه مـیکنیم. وی اضـافه کـرد: کنتـرل ارز شـاکله اصـلی کنتـرل اقتصـاد در کشـور اسـت و مـا بـرای مـدیریت بـازار ارز و اصـلاح نظـام پـولی و بـانکی اقـدامات مهمـی انجـام دادهایـم. رئـیس کـل بانـک مرکـزی تأکیـد کـرد: در سـال ۱۳۹۷ شـرایط خیلـی سـختی را داشـتیم امـا بایـد گفـت سـال ۱۳۹۸ یکـی از سـخت تـرین سـالهای بعـد از دوران انقـلاب اسـلامی بـود، تحریمهـای تحمیلـی در ۲ سـال گذشـته بـی سـابقه و هوشـمندانه بـود. وی ادامـه داد: هوشـمندانه از ایـن جهـت بـود کـه دولـت آمریکـا از همـه ابزارهـای خـود اسـتفاده کـرد تـا ایـران را از درآمـدهای بینالمللـی خـود محـروم کنـد و تمـام منافـذ بـانکی و صـادراتی ایـران را مختـل کنـد. ایـن اقـدامات در چـارچوب هـدف فروپاشـی اقتصـادی کشـور بـود. ولـی بعـد از روی کـار آمـدن دولـت سـیزدهم و تغییـر ریـیس کـل بانک مرکزی تمام این سیاست های بانکی متوقف گردید.

فصل هفتم

بررسی ابر چالش در مورد رکور اقتصادی

چرا با وجود رشد مثبت، در نگاه فعالان اقتصادی هنوز از رکود اقتصادی خارج نشده ایم رشد اقتصادی مثبت در زندگی مردم حس نمی شود، موتور محرکه رشد اقتصادی بخش های خصوصی غیرکاربردی بوده و سرمایه گذاری و مصرف خصوصی در حال کاهش است بدون اصلاحات ساختاری اساسی امکان خروج از این وضعیت وجود ندارد که ابرچالش اصلی اقتصاد ایران در دهه آتی بیکاری است و امکان حل معضل بیکاری در دهه آتی وجود ندارد، بلکه باید ابعاد مختلف این ابرچالش را مدیریت کنیم. دو چالش بزرگ اقتصادی را هم بررسی کردیم، نرخ بهره بالا و نرخ ارز غیرواقعی که در همین کانال در دسترس است. اما علی رغم ابر چالش رکود کسب و کارها رشد اقتصادی مثبت بود.

در خصوص این ابرچالش موارد زیر قابل بررسی است.

- واقعیت نخست: درمان عمیق ترین رکود تورمی تاریخ ایران زمانبر است

دولت در سال ۱۳۹۲ در حالی تغییر کرد که عمیق ترین "رکود تورمی" (stagflation) در تاریخ اقتصاد ایران بر کشور حاکم بود. رشد اقتصادی به منفی ۶/۸ درصد و تورم نقطه به نقطه به بیش از ۴۰ درصد رسیده بود. رشد اقتصادی منفی با وجود تورم بالا به معنای کوچک شدن سریع اقتصاد، تخریب بنیان های اقتصادی و از بین رفتن پتانسیل رشد در آینده است. بنابراین انتظار رشد بالا و با ثبات بعد از این شوک بزرگ انتظاری غیرواقع بینانه بود.

- واقعیت دوم: رشد اقتصادی ازسال ۱۳۹۲ تا سال ۱۳۹۵ بسیار نوسان داشت.

رکود اقتصادی و تورمی از سال ۱۳۹۰ شروع شد و درسال ۱۳۹۱ تشدید شده بود. در سال ۱۳۹۲ با تغییر دولت، روند تخریب متوقف شده بود اما همچنان تورم بالا و رشد نزدیک صفر بود. در سال ۱۳۹۳ رشد اقتصادی مثبت شد اما در سال ۱۳۹۴ دوباره رشد اقتصادی با محاسبه مرکز آمار نزدیک صفر و با آمار بانک مرکزی منفی شد. اما برآوردها نشان می داد که در سال ۱۳۹۵ رشد اقتصادی به حدود ۸ درصد برسد (بانک مرکزی رشد ۹ ماهه با نفت را ۱۱/۶ و مرکز آمار ۷/۶ درصد اعلام کرده بودند)

- واقعیت سوم: موتور محرکه رشد بخش های خصوصی غیرکاربر بودند

رشد اقتصادی حاصل شده در سال های ۱۳۹۳ و ۱۳۹۵ ناشی از حرکت بخش نفت (بعلت افزایش فروش بعد از برجام) و خیز دوباره صنعت خودرو بود. در سال ۱۳۹۵ رشد بخش نفت حدود ۶۰ درصد و رشد بخش خودرو ۳۷ درصد بود. بعبارت دیگر حدود ۷۳ درصد از رشد اقتصادی حدود ۸ الی ۱۰ درصدی از رشد این دو بخش بدست آمده بود. رشد صنعت ساختمان و صنایع مرتبط با آن منفی و رشد بخش خدمات بسیار اندک بود. یعنی بخش هایی که نیروی کار زیادی دارند رشد مناسبی را تجربه نکردند.

- واقعیت چهارم: با وجود همه تلاش ها، سرمایه گذاری در حال کاهش است.

برآوردها نشان می داد که تشکیل سرمایه ثابت ناخالص داخلی از سال ۱۳۹۰ نزولی بوده و این روند در این ۵ سال هم ادامه پیدا کرده بود. این به معنای کاهش سرمایه گذاری های انجام شده در کشور بوده است. بطوری که حجم سرمایه گذاری انجام شده در سال ۱۳۹۵ به سطح سال ۱۳۸۳ سقوط کرده بود. سرمایه گذاری به معنای ایجاد ظرفیت برای رشد آتی اقتصادی و افزایش مصرف در آینده است. روند کاهش سرمایه گذاری برای یک اقتصاد در حال توسعه که نیاز به افزایش ظرفیت های رشد خود دارد بسیار خطرناک و مهلک است.

- واقعیت های دیگر: مصرف خصوصی، کسب و کارهای کوچک.

مصرف بخش خصوصی هم از سال ۱۳۹۰ به این سو کاهشی بود (بجز سال ۱۳۹۳). دولت سعی کرد این کاهش را با افزایش مصرف دولتی جبران کند. این امر هرچند برون رانی (crowding out) مصرف خصوصی توسط دولت را داشت اما تقاضای کل را تحریک کرد تا رکود بیش از این عمیق نشود. از سوی دیگر صنایع متوسط و کوچک (پوشاک، مبلمان، چوبی و محصولات و ....) از رشد درآمدی متناسب با نرخ های رشد برخوردار نبوده اند و در نتیجه آسیب زیادی دیده بودند.

نتیجه گیری و راهکار:

رشد اقتصاد نفتی و بخش های وابسته به آن به کل اقتصاد سرایت نکرده و سرمایه گذاری در کل اقتصاد کاهش یافته و مصرف بخش خصوصی نزولی بوده. این وضعیت نیاز به اصلاحات جدی دارد. دولت باید روی افزایش سرمایه گذاری نه با ارایه مشوق های

رنگارنگ که با واقعی کردن نرخ ارز و نرخ سود که در مطالب قبلی راجع به آنها نوشته شده، اقدام کند. تا این دو متغیر واقعی نشوند، سرمایه گذاری رشد خود را از سر نمی گیرد. آرامش در فضای سیاسی و سایر اصلاحات اقتصادی هم از لزوم افزایش سرمایه گذاری است که متاسفانه یکی از ابرچالش های امروز ایران ، نبود انسجام داخلی است. کاهش مصرف بخش خصوصی هم با کاهش نرخ سود اندکی جبران می شود و این امر باعث افزایش تقاضای کل و خروج کل اقتصاد از رکود خواهد شد. هرچند که شاید یکی از عوارض آن ایجاد تورم باشد. در این وضعیتی که به آن دچاریم نباید از تورم ترسید. تورمی که به دلیل کاهش نرخ سود ایجاد شود در شرایط فعلی اقتصاد ایران اثرات مخرب بسیار کمتری دارد. اثرات تخریبی رکود فعلی از تورم بسیار بیشتر است.

چالش بودجه ریزی؛ نمایانگر دولت بی‌کیفیت

نظام بودجه ریزی، مهم ترین رکن مدیریت سازمان دولت است. این نظام شامل قواعد بودجه ریزی، قواعد تفکیک قوا در بودجه ریزی، قواعد تشکیل و پاسخگویی دستگاه‌های اداری، قواعد تجهیز منابع و تخصیص بودجه، قواعد شروع و اجرای طرح های عمرانی، قواعد حسابداری، قواعد تمرکز و عدم تمرکز، قواعد نظارت مالی و قواعد ارزیابی عملکرد است. نظام بودجه ریزی ایران از انقلاب مشروطه در سال ۱۲۸۵ هنوز با نظام سیاسی کشور منطبق و تراز نشده است. این نا ترازی، نتیجه ناتوانی سیاستمداران در کنش جمعی برای تشکیل و اصلاح قواعد مناسب و توانایی بوروکرات‌ها برای کنش‌های رانت جویانه است. نیاز جامعه این بوده است که سیاستمداران بتوانند برای مسائل زیر کنش جمعی مناسبی داشته باشند:

۱- قاعده مند کردن حضور دستگاه‌های اجرایی در بودجه. اما اگر جدول ۷، جدول ۹، جدول ۱٤ و جدول ۱۷ بودجه سالانه دولت را بررسی کنید بیش از هزار دستگاه از دولت بودجه می گیرند. فقط برخی قانون مصوب مجلس دارند، برخی غیردولتی هستند و برخی هیچ پاسخگویی مالی و پارلمانی در مقابل بودجه دریافتی ندارند.

۲- قاعده مند کردن دریافت وجوه از سوی دستگاه‌های دولتی از مردم. مقدار درآمدهای اختصاصی بودجه (٥۲ هزار میلیارد تومان در قانون مصوب سال ۱۳۹٦) و تنوع آن در میان دستگاه‌های اجرایی نشان از بی‌سامانی دولت در این زمینه دارد. حتی برخی ادارات و موسسات از مردم وجوهی دریافت می کنند که در بودجه درج نمی‌شود مانند مدارس دولتی که باید به ارقام موجود اضافه شود.

۳- کاهش بار مالیاتی بر تولید کنندگان و کارگران و افزایش بار مالیاتی مصرف کنندگان. در دهه‌های اخیر حتی مالیات بر ارزش‌افزوده که قرار بود مالیاتی بر مصـرف کنندگان باشـد به بار مالیاتی برای تولید کنندگان تبدیل شد.

٤- اجرای قاعده بودجه جامع. از سـال ۱۳٤۲ که تلاش شـد بودجه همه دسـتگاه‌های اجرایی در سـند بودجه بیاید همواره قسـمتی از وجوه عمومی از سند بودجه کنار گذاشـته شـده. در بودجه نفت به غیر از خزانه دولت، چند خزانه دیگر نیز وجود دارد: از جمله بودجه شـرکت ملی نفت، صـندوق توسـعه ملی، حسـاب ذخیره ارزی، سـازمان هدفمندی یارانه‌ها. که هرکدام برای قسـمتی از درآمدهای نفتی تصـمیم گیری می‌کنند. وجوه بازتوزیعی نیز چنین وضـعیتی دارد: بودجه صـندوق‌های بازنشـستگی، بودجه کمیته امداد امام خمینی، بودجه بنیاد شـهید و امور ایثارگران، بودجه سـازمان تامین اجتماعی و چندین موسسه پراکنده دیگر.

٥- قاعده مالی برای انباشـت مازاد درآمدهای نفتی به منظور ثبات بخشـی و پس‌انداز. تجربه حسـاب ذخیره ارزی و صـندوق توسـعه ملی نشـان داده که هم مجلس و هم قوه مجریه بعد از تصـویب قاعده، برای برداشت بی قاعده از این منابع تلاش می کنند.

٦- اصـــلاح قواعد بودجه ریزی. از ابتدای انقلاب ۱۳٥۷ تا اواخر دهه ۹۰ چند تجربه ناموفق برای این اصـلاحات در سـازمان برنامه و بودجه، وزارت امور اقتصـادی و دارایی و مرکز پژوهش‌های مجلس وجود داشته است. حتی اصلاحات جزئی مانند شفاف شدن حجم بدهی‌های دولت بعد از قانونی شدن در اجرا نیز پیش نرفته است.

۷- قاعده مند شـــدن تهیه بودجه. هنوز بودجه دولت به سـنتی ترین روش یعنی با اسـتفاده از روش بودجه ریزی افزایشـی تهیه می‌شـود و هرچند به ظاهر شـاخص‌های عملکردی برای آن تهیه می‌شـود اما پیش از شـروع روش بودجه ریزی بر مبنای عملکرد لازم اسـت حداقل در یک سـال، بودجه بر مبنای صفر تهیه شود تا دستگاه‌های اجرایی بی‌عملکرد از بودجه کنار گذاشته شوند. برای نمونه، چرا نهضـت سواد آموزی هنوز باید ۳۱۳ میلیارد تومان بودجه بگیرد؟ نهاد کتابخانه‌های عمومی کشور با ۱٤۲ میلیارد تومان. سـهمی هم از شـهرداری‌ها چه کرده اسـت؟ هیات امنای صـرفه‌جویی ارزی در معالجه بیماران که کارکردش برای زمان جنگ بوده چرا هنوز باید ۲۰ میلیارد تومان بودجه بگیرد؟

۸- قاعده مند شـدن تصـویب بودجه. هنوز دخالت مجلس در بودجه مبهم اسـت. همواره قوه مجریه از نتایج تصـویب بودجه در مجلس گله مند اسـت. چون در مجلس، رقم کل بودجه با افزایش صـوری

مالیات‌ها افزایش می‌یابد، بودجه متفرقه افزایش می‌یابد، به تبصره‌ها اضافه می‌شود و در مجموع نظم بودجه کاهش می‌یابد.

ناتوانی‌های سیاستمداران کشور برای داشتن کنش جمعی به منظور قاعده مند کردن بودجه ریزی خود را به صورت عوارض و مشکلات زیر نمایان ساخته است:

۱- نا مشخص بودن سهم بودجه وظایف اصلی دولت یعنی بودجه امنیت، آموزش، بهداشت و سلامت، امور بازتوزیعی و امور زیربنایی از کل بودجه. به عبارتی، در لایحه و قانون بودجه که ارقام منتشر می‌شود با توجه به اینکه ماهیت اجزای بودجه متفرقه و بودجه استانی مشخص نشده است و نیز یک وظیفه در بین چند دستگاه پراکنده شده نمی‌توان سهم وظایف اصلی را مشخص کرد. در عملکرد و تفریغ بودجه که آمار و ارقام بودجه منتشر نمی‌شود.

۲- افزایش شدید هزینه‌های جاری دولت و در مقابل کاهش سهم و ارزش واقعی بودجه عمرانی.

۳- ناتوانی دولت در انجام پروژه‌های عمرانی باارزش و بزرگ مانند زیربناهای حمل‌ونقل و ورزشگاه‌ها و توانایی انجام پروژه‌های عمرانی کم ارزش از نظر اجتماعی مانند زندان‌ها.

٤- طولانی شدن دوره تکمیل پروژه‌های عمرانی دولت به بیش از ۲۰ سال و باقی ماندن تعداد انبوهی از پروژه‌های عمرانی نیمه تمام کوچک.

٥- مخدوش شدن اجرای برخی از اصول قانون اساسی در زمینه خدمت رسانی دولت به مردم به ویژه در زمینه آموزش رایگان و تامین اجتماعی.

٦- پرهزینه شدن برخی خدمات دولتی مانند خدمات بهداشتی و درمانی.

۷- توزیع نامتوازن بودجه در مناطق مختلف کشور.

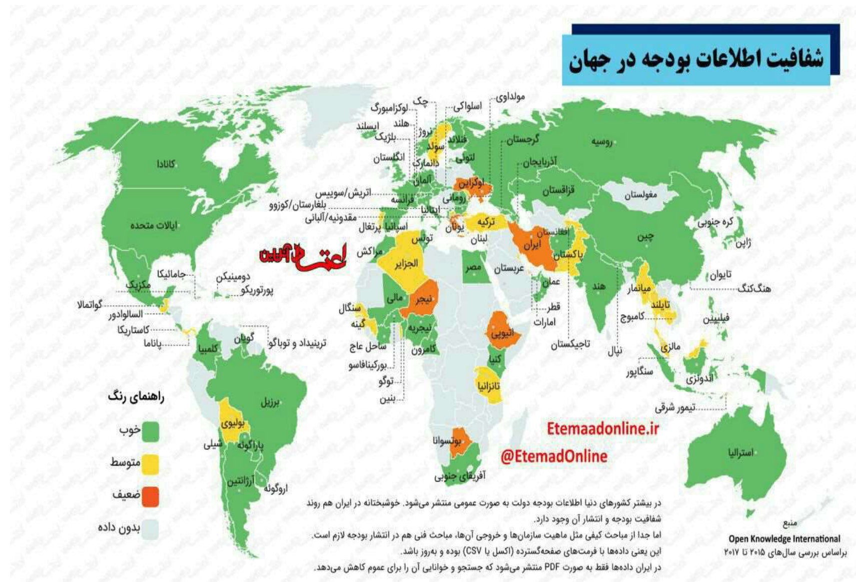
اگر هرکدام از نواقص بالا با آمار و ارقام تحلیل شود مسیر تخریب قواعد و انحراف نتایج بودجه خود را نشان می‌دهد. این قواعد و نتایج محصول رفتار سیاستمداران و بوروکرات‌ها و رای دهند گان و گروه‌های ذینفع است. در همه جوامع دموکراتیک نیز چنین است. سیاستمدار برای پیروزی در انتخابات تلاش می‌کند و باید برای حوزه انتخابیه بودجه بیشتری جذب و خرج کند ، مدیران ادارات باید بودجه خود را حداکثر کنند (ویلیام نیکسانن در اقتصاد دیوانسالاری)، گروه‌های ذی‌نفع برای دستیابی به منافع خاص لابی می کنند (منصور اولسن در کنش جمعی) و رای دهند گان با ایدئولوژی یا بدون آن رای خواهند داد، در کمیسیون‌های مجلس برای تخصیص بودجه چانه زنی، لابی و بده بستان می کنند. نکته مهم این است که از دل این رانت جویی‌ها و لابی‌ها و منافع خاص در فرآیندهای

تصـــــميم گیری جمعی چرا در ایران، بودجه ای در راســـتای منافع عمومی بلند مدت تهیه و اجرا نمی‌شود؟ چند عامل در این موضوع اهمیت دارد:

یکم- نقش تشکل های خصوصی خارج از دولت در فرآیندهای تصمیم گیری جمعی ضعیف است. این تشـکل‌ها چه در سـمت منابع بودجه و چه در سـمت مخارج بودجه باید نیرو و نقش داشـته باشـند. تشـکل‌های تولید کنندگان باید بتوانند ولع دولت برای مالیات ستانی به هر شیوه یا اضـافه برداشت از درآمدهای نفتی را کنترل کنند. یا تشکل‌های کارگری باید افزایش منابع تامین اجتماعی را کنترل کنند. همچنین در میان تشکل‌های سمت مخارج در سال‌های دهه ۹۰، تشکل‌های بخش سلامت، ساختمان و امور دینی کنش جمعی بهتری داشته اند اما تشـکل‌های بخش آموزش عمومی و عالی و هنری محدود شـده‌اند. از همه مهم تر لازم اسـت تشـکل‌های سـیاسـی به عنوان هماهنگ کننده اصـلی در کنار این تشکل‌های صنفی قرار داشته باشند تا مانع از معضل اضـافه برداشت از بودجه به صـورت معضل منبع مشـاع شوند. بنابراین، مساله این نیست که چرا رانت جویی و لابی وجود دارد مساله این است که این اقدامات نامتوازن و ناپخته است.

دوم- شفافیت در فرآیندهای بودجه ریزی به شدت ضعیف است. آمار تاریخی از اقلام مهم بودجه تولید و منتشر نمی‌شود، گزارش‌های عملکرد بودجه ناقص و محرمانه است، ساختار پیچیده ساختگی بودجه مانع از تحلیل بودجه از سوی رسانه‌ها و دانشگاهیان شده است.

در مورد شفافیت در فرایند بودجه ریزی که درنقشه جهانی زیر نشان داده شده است، میزان شفافیت اطلاعات مربوط به بودجه در کشورهای مختلف دنیا آورده شده است. بطوریکه در این نقشه مشاهده می شود ایران یکی از کشور هایی است که شفافیت اطلاعات بودجه ریزی ضعیف است (البته این میزان شفافیت بودجه در ایران در دولت دوازدهم مشخص شده بود ولی در دولت های گذشته اصلا شـفافیت در بودجه ســالانه دولت وجود نداشــت بخصــوص اینکه در دولت های نهم و دهم دســتگاه نظارتی سازمان برنامه و بودجه کشور کلا لغو گردید و از دور نظارتی دولت خارج و عملکرد مالی دولت در خفا ماند ولی در دولت یازدهم سازمان برنامه و بودجه دوباره احیا گردید).

بررسی دلایل رشد اقتصادی پایین ایران

چهار سناریو پیش روی اقتصاد ایران می باشد.

برای ایجاد اشتغال، تخفیف معضل فقر و مقایسه پذ یری با کشورهای دیگر، اقتصاد ایران به رشد اقتصادی «بالا»، «پایدار»، «اشتغال زا» و «فراگیر»، به معنی هدف گیری تمام اقشار جامعه، نیاز دارد. در بازه زمانی ۱۳۷۱-۱۳۹۰، متوسط نرخ رشد شاخص قیمت مصرف کننده برابر با ۱۸/۹ درصد، متوسط نرخ بیکاری ۱۲ درصد، متوسط نرخ رشد سرانه اقتصادی ۳/۸ درصد و ضریب جینی در محدوده ۳۸-۴۲ درصد بوده است. در این دوره بخش‌های سنتی، کوچک و غیروابسته به تأمین مالی بنگاه‌ها بوده است که در چند دهه اخیر «رشد» اقتصاد را نتیجه داده و تغییرات نوسانی تولید بنگاه‌های بزرگ دولتی وابسته به نفت و واردات متکی به حمایت‌های مختلف بانکی و تعرفه‌ای با هدف بازار داخلی فقط به تغییرات «سطح» تولید ناخالص داخلی منجر شده است . الگوی کلان سنجی طرح جامع مطالعات اقتصاد ایران نشان می‌دهد در صورت تداوم روند بلند مدت اقتصاد،

نرخ رشد اقتصادی سرانه در محدوده ۱ تا ۲ درصد و حتی منفی ۲ در صد قرار خواهد گرفت، ضعف دولت در ارائه خدمات عمومی ادامه می‌یابد و نرخ بالای بیکاری و عدم بهبود در وضعیت رفاهی خانوارها تداوم خواهد داشت. از آنجا که عملکرد بلند مدت اقتصاد ایران منعکس کننده «رشد پایین در مقایسه با ظرفیت‌های ارزشمند اقتصاد ایران، پرنوسان، با اشتغال زایی کم و بهره‌مندی غیرقابل قبول قشر فقیر» بوده، لذا مطالعه حاضر طراحی «تغییر مسیر» بلند مدت اقتصاد ایران است. برای بررسی دلایل تداوم رشد اقتصادی پایین، دو دسته عوامل «تخریب کننده رشد» و «تضعیف کننده رشد» مورد بررسی قرار می گیرد. تورم بالا در کنار انگیزه‌های دیگری که سبب شده دولت بجای تأمین کننده کالاهای عمومی، به عنوان تأمین کننده کالاهای خصوصی در اقتصاد ایران شناخته شود، باعث شده است دولت منابع طبیعی و مالی و زیرساخت‌ها را با قیمت بسیار پایین در اختیار خانوارها و بنگاه‌ها قرار دهد. قیمت نسبی پایین عوامل کنترل شده توسط دولت از یک طرف به مصرف بی رویه دامن زده و از طرف دیگر سرمایه گذاری در این حوزه ها را کاهش داده است. سازوکارهای مخرب رشد» در اقتصاد ایران به شکل گیری ابرچالش‌های شش گانه از جمله (بودجه، نظام بانکی، صندوق‌های بازنشستگی، آب، بیکاری و محیط زیست) منجر شده است. دو عامل اصلی برای دستیابی به رشدهای اقتصادی بالا و پایدار قابل شناسایی است: برون گرایی و توسعه بخش خصوصی.برای مقابله با سازوکارهای مخرب و تضعیف کننده رشد اقتصادی در چهارچوب قواعد فعلی حکمرانی، استفاده از چهار سناریو محتمل است که در هر یک، سیاست‌های ممکن در یکی از چهار مؤلفه «تورم»، «اصلاحات ساختاری در بازارهای مختلف»، «تعامل با جهان (برون گرایی)» و «نقش بخش خصوصی در اقتصاد» با سیاست‌های سه حوزه دیگر بررسی می‌شود.

۱- با حفظ تورم مزمن دورقمی، هر اصلاح اقتصادی به ضد خود تبدیل می‌شود.

۲- کاهش تورم بدون انجام اصلاحات در بازارهای اقتصادی برگشت تورم را در پی دارد.

۳ - توسعه تعامل با جهان با حفظ عوامل مخرب رشد به انباشت بدهی‌های خارجی می‌انجامد.

٤- تلاش برای کاهش نقش دولت در بنگاه داری با حفظ تورم مزمن و درون گرایی اقتصاد، به توسعه بنگاه داری حاکمیتی غیردولتی منجر می‌شود. در نتیجه، انجام اصلاحات

در ایـن چهـار سـناریو بـه خروجـی جدیـدی بـرای اقتصـاد ایـران منتهـی نشـده و برگشـت بـه عملکرد بلند مدت را در پی داشته است .

ارز تنها مولفه تصمیمات اقتصادی ایران است

بـه نظـر مـی رسـد کـه از میـان سـه تصـمیم بانـک مرکـزی بـرای آرام کـردن بـازار ارز، یعنـی افتتـاح حسـاب سـپرده ارزی، سـکه و افـزایش نـرخ سـود سـپرده بـه ۲۰ درصـد، ایـن نوشـته فقـط بـه بررسـی تصـمیم سـوم می‌پـردازد: در دهـه ۹۰ بانـک مرکـزی بـه بانک‌هـا اجـازه داد بـرای مـدت کوتـاهی گـواهی سـپرده ۲۰ درصـدی منتشـر کننـد تـا بـه ایـن طریـق مـردم از خریـد ارز منصـرف شـوند و نقـدینگی در سـپرده‌ها گـردآوری شـود. تصـمیمی کـه نـاقض بخشـنامه شهریورسـال ١٣٩٤ بانـک مرکـزی بـرای کنتـرل نـرخ سـود سـپرده‌ها در سـطح ۱۵ درصـد بـود. دو سـال پـس از اسـتقرار دولـت یـازدهم و کـاهش نـرخ تـورم مـوقتی، نـرخ سـود سـپرده‌ها متناسـبا کـاهش نیافـت. بانک‌هـای ضـعیف تـر و موسسـات مـالی و اعتبـاری غیرقـانونی بـرای ادامـه بقـا بـه پرداخـت سـودهایی ادامـه داد نـد کـه در تـوان و ظرفیـت آنهـا نبـود. یعنـی عمـلا بـه توزیـع سـود موهـوم ادامـه مـی دادنـد. در آغـاز، بانـک مرکـزی امیـدوار بـود از طریـق کـاهش نـرخ بـین بـانکی ایـن وضـعیت کنتـرل شـود، امـا چـون تقاضـا بـرای سپردهِ گذاری بـه هـر قیمـت توسـط ایـن نهادهـای پـولی ضـعیف ادامـه یافـت، بعـد از تحمـل ایـن وضـعیت بـرای چنـد سـال و پـس از اینکـه هـزاران میلیـارد تومـان سـود موهـوم بـین سـپرده گـذاران توزیـع و بـه صـورت بـی رویـه بـر حجـم پـول کشـور افـزوده شـد، بـالاخره بانـک مرکـزی بـا تـاخیر چنـد سـاله، بخشـنامه کنتـرل سـود سـپرده‌ها را صـادر کـرد و بـا اعطـای خـط اعتبـاری بـه نهادهـای پـولی دارای کسـری، در اجـرای ایـن بخشـنامه و کنتـرل نـرخ سـود سـپرده‌ها بـه طـور نسـبی موفـق شـد. هـر دلار در فـروردین ۱۳۹۲ برابـر بـا۳۶۰۰ تومـان بـوده اسـت. اگـر معـادل ریـالی آن یـک دلار را در بانـک سـپرده می‌کـردیم و بـه طـور متوسـط ۲۰ درصـد سـود در سـال مـی گـرفتیم، در پایـان سـال ۱۳۹۶ و ۱۳۹۷ رقـم سـپرده بـه ترتیـب برابـر بـا۷۹۶۰ و ۹۷۰۶ تومـان می‌شـود. آیـا از ایـن رقـم بایـد نتیجـه بگیـریم کـه دلار زیـر قیمـت اسـت و تـا پایـان سـال ۱۳۹۷، قیمـت دلار بایـد بـه ۹۷۰۰ تومـان برسـد؟ بـه هـیچ وجـه. بلکـه بایـد نتیجـه بگیـریم کـه نهـاد پـولی کـه ۲۰ درصـد سـود در ایـن سـال‌ها بـه سـپرده داده، سـود موهـوم توزیـع کـرده و طـی چهـار، پـنج سـال اصـلا چنـین سـودهایی بـه دسـت نیـاورده اسـت. در همـین وضـعیت بـا نـرخ سـپرده ۱۵ درصـد، هزینـه تمـام شـده پـول بـرای نهـاد بـانکی بـا احتسـاب عوامـل زیـر حـداقل ۲۲ درصـد در سـال اسـت. شـگفتا کـه حـالا می‌خـواهیم بـا توزیـع سـود موهـوم بیشـتر، قیمـت ارز را کنتـرل کنـیم! بـا

ایـن خـط اسـتدلال، اگـر قیمـت ارز دلار کنتـرل نشـد، آیـا بایـد نـرخ سـود سـپرده را بـه ۲۵ و ۳۰ درصـد برسـانیم!؟ بـه نظـر مـی رسـد جـای علـت و معلـول را اشـتباه گرفتـه باشـیم. بـالا بـردن نـرخ سـپرده ممکـن اسـت چنـد هفتـه یـا چنـد مـاه، نـرخ ارز را انـدکی کنتـرل کنـد، امـا توزیـع سـود خـارج از تـوان بانکهـا (سـود موهـوم) حجـم پـول را افـزایش میدهـد کـه بـه ازای کالاهـا و خـدمات در بخـش واقعـی اقتصـاد جـایی نـدارد. افـزایش سـود موهـوم بـه معوقـههای بیشـتر و بـه حجـم پـول بیشـتری میانجامـد کـه در میـان مـدت، متاسـفانه موسسـات پـولی مشـکلدار بـه اسـتقبال این مجـوز رفتـه و بـه اتکـای آن نـه فقط تخلفـات قبلـی خـود را پوشـش دادنـد، بلکـه کـل سـپردههای ۱۵ درصـدی شـان بـه سـپرده ۲۰ درصـدی تبـدیل شـد و نظـم نسـبی کـه بانـک مرکـزی بـا تـلاش به وجود آورده بود، با این بخشنامه بر هم خورد.

رابطه دلار با ارزش پول ملی

آیـا نـرخ دلار نشـانگر ارزش پـول ملـی اسـت؟ آیـا میتـوان گفـت کـه افـزایش نـرخ دلار باعـث کـاهش ارزش پـول ملـی میشـود؟ یـا اینکـه کـاهش ارزش پـول ملـی ریشـه در جـای دیگـری دارد کـه اغلـب ناگفتـه میمانـد؟ پاسـخ بـه ایـن پرسـشها از آن جهـت اهمیـت دارد کـه «ارزش پـول ملـی» مسـالهای حیثیتـی اسـت و چنانچـه تعریـف غلطـی از آن حـاکم باشـد، سیاسـت گـذاری را بـه بیراهـه مـی بـرد. بـه زبـان سـاده میتـوان گفـت کـه ارزش پـول ملـی یعنـی قـدرت خریـد ریال. اگـر قـدرت خریـد ریال در یـک دوره زمـانی مشـخص ثابـت بمانـد، میتـوان گفـت کـه ارزش پـول ملـی ثابـت مانـده اسـت و چنانچـه قـدرت خریـد ریال کـاهش یابـد بـه مفهـوم کـاهش ارزش پـول ملـی یعنـی ریال اسـت. بـه عنـوان مثـال یـک بـرش زمـانی خـاص از سـال ۱۳۸۴ تـا سـال ۱۳۸۹ را در نظـر بگیـریم. آمارهـای رسـمی نشـان میدهـد کـه شـاخص قیمتهـا یعنـی قیمـت سـبد مصـرفی خانوارهـا در ایـن دوره بـیش از ۲ برابـر شـده اسـت. مفهـوم سـاده ایـن گـزاره آن اسـت کـه اگـر ارزش یـک سـبد کـالایی در سـال ۱۳۸۴ معـادل ۱۰۰ هـزار تومـان بـود بـرای خریـد همـین سـبد کـالا در سـال ۱۳۸۹ بایـد ۲۰۰ هـزار تومـان تخصـیص داد. بـهعبارت دیگـر، بـا ۱۰۰ هـزار تومـان پـول در سـال ۱۳۸۴ میشـد سـبدی از کالاهـا را خریـداری کـرد کـه بـا همـان پـول در سـال ۱۳۸۹ فقـط نصـف آن سبد کـالایی را میتـوان خریـد. معنـی همـه ایـن گزارههـا آن اسـت کـه قـدرت خریـد ریال در فاصـله زمـانی ۱۳۸۴ تـا ۱۳۸۹ نصـف شـده اسـت یـا بـه بیـانی دیگـر، ارزش پـول ملـی (ریال) کـاهش یافتـه و بـه نصـف رسـیده اسـت. امـا در سـوی دیگـر قضـیه مـی تـوان بـه نـرخ دلار در همـین بـرش زمـانی توجـه کـرد کـه تقریبـا ثابـت و حـدود ۱۰۰۰ تومـان بـوده اسـت. آیـا دلار ۱۰۰۰ تومـانی در آن دوره زمـانی بـه مفهـوم ایـن اسـت کـه ارزش پـول

ملـی کـاهش نیافتـه و ثابـت بـوده اسـت؟ اگرچـه خیلی‌هـا تمایـل دارنـد پاسـخ مثبـت بـه ایـن پرسـش بدهنـد، امـا فقـط بـا یـک پـیش فـرض غلـط می‌تـوان ایـن پاسـخ مثبـت را تاییـد کـرد، اینکـه ارزش پـول ملـی را معـادل قـدرت خریـد ریال در خـارج از ایـران یـا از کالاهـای وارداتـی بـدانیم نـه معـادل قـدرت خریـد ریال در داخـل ایـران یـا از کالاهـای تولیـد داخـل. ایـن نامعادلـه باعـث اسـتحاله ریال از پـول ملـی بـه یـک پـول دوتـابعیتی می‌شـود کـه بـه رغـم کـاهش ارزش آن در داخـل ایـران، شـاهد حفـظ ارزش آن بـرای خریـد در خـارج یـا از کالاهـای خـارجی خـواهیم بـود. <u>با کمـال تاسـف بایـد گفـت مفهـوم مـد نظـر اکثـر دولت‌هـا از ارزش پـول ملـی نـه حفـظ قـدرت خریـد ریال در داخـل و در برابـر کالاهـای داخلـی بلکـه حفـظ قـدرت خریـد ریال در خـارج از ایـران و بـرای کالاهـای وارداتـی بـوده اسـت</u>. ایـن تعریـف کـه سیاسـت گـذاری متناسـب بـا ایـن مفهـوم را بـه دنبـال آورده عمـدتا بـه سـود مصـرف کننـدگان کـالای خـارجی، قاچاقچیـان، وارد کننـدگان و ایرانیـان دوتـابعیتی اسـت کـه عمـده مخـارج شـان بـا ارز خـارجی اسـت. متضـرر اصـلی پـول دوتـابعیتی هـم تولیـد کننـدگان داخلـی و همـه ایرانیـان مقـیم داخـل کشـور اسـت و قابـل بـاور نیسـت کـه منـافع ایـن اکثریـت عظـیم در سیاسـتگذاری اقتصـادی قربـانی زیـاده خـواهی گروهـی خـاص بشـود. راه حـل چیسـت؟ شـکی نیسـت کـه بهتـرین راه حـل، مهـار کامـل تـورم و حفـظ ارزش پـول در داخـل کشـور اسـت. در ایـن صـورت بـه صـورت اتوماتیـک از ارزش ریال در برابـر ارزهـای خـارجی نیـز محافظـت خواهـد شـد. امـا چنانچـه سیاسـت‌های تـورمی همچنـان در دسـتور کـار باشـد، بایـد سیاسـت واحـدی را بـرای قـدرت خریـد ریال در داخـل و خـارج دنبـال کـرد تـا پـول ملـی تبـدیل بـه پـول دوتـابعیتی نشـود، چراکـه در ایـن صـورت همـان طـور کـه توضـیح داده شـد منافع عمومی و رونق تولید داخلی قربانی منافع ذی‌نفعانی معدود خواهد شد.

مسير خروج از ركورد اقتصادي

طي دوسـال اخيردولت يازدهم توانسـت شـرايط اقتصـادي كشـوررا تا اندازه اي بهبود بخشـد و رشـد اقتصـادي را به مثبت ۳ در صد ونرخ تورم را از بالای چهل در صد به زير ۱۵ درصـد برسـاند. دراين مدت عملكرد دولت در رابطه بانرخ تورم ازدوجنبه كنترل تورم واقعي وپايين آوردن انتظارات تورمي مثبت بوده اسـت وبه نظرمي رسـيد كه اين روند كاهشـي انتظارات تورمي درماههاي آينده نيزادامه يابد. هرچند دولت تورم رامديريت كرده ونرخ آنرا پايين آورده اسـت امابه دليل تحريم هاي بين المللي وكاهش درآمد دولت ازصـادرات نفت ودرنتيجه كاهش مخارج عمراني دولت خطربازگشـت مجدد ركود به صـنايع كشـوروجود دارد. به همين دليل دولت درشـرايط كنوني همت خودرا معطوف خروج اقتصاد ازركود كرد. ازآنجاكه ضعف تقاضاي كل عامل اصلي كند شدن

رشد اقتصادي دانسته شده درچند روز هيأت دولت بسته نوين سياستهاي اقتصادي خود رابراي ايجاد رونق ازطريق تحريک تقاضا تدوين کرد. هدف اين بسته سياست اقتصادي افزايش رشد اقتصادي همراه بامهارتورم براي دوره شش ماهه عنوان شد که مباني نظري سياستهاي مذکورهمان چارچوب سياستهاي اقتصاد مقاومتي بود. دراين بسته سياستي شرط شده بود که برای شش ماه دستگاههاي مربوطه تجهيزمنابع درجهت تحريک هدفمند تقاضا را انجام دهند وباکاهش نرخ سود بانکي وافزايش اعطاي وام وتسهيلات به مردم تقاضا را تحريک وصنايع کشوررابه ريل توليد بازگردانند. جهت گيري اصلي بسته سياستي درتحريک تقاضاي کل براي به حرکت درآوردن چرخ فعاليت هاي اقتصادي صحيح است اما برخي ازاجزاي بسته سياستي با برخي ديگرناسازگاراست وتوفيق دولت براي ايجاد شرايط رشد بلند مدت وپايداراقتصادي مستلزم سازگاري سياستهاي اقتصادي است. در اين مورد توضيح مختصري ارائه مي گردد. تقاضاي کل داراي سه جزءاصلي است: مخارج بخش خصوصي (اعم ازمصرفي وسرمايه گذاري)،مخارج بخش دولتي (اعم ازمصرفي وسرمايه گذاري) وصادرات کالاوخدمات (که افزايش مخارج خارجي ها برکالاها وخدمات ايراني است). باتوجه به کاهش درآمدهاي دولت ازمحل صادرات نفت تاقبل ازافزايش درآمدهاي نفتي ومالياتي نمي توان برافزايش مخارج دولت اصراركرد زيرا براي اين منظوردولت مجبوراست ازطريق استقراض ازبخش خصوصي يا استقراض ازبانک مرکزي اقدام کند که اولي مستلزم افزايش نرخ بهره ودومي باخطر توسعه پايه پولي وفشارهاي تورمي همراه است. افزايش مخارج بخش خصوصي هم بدون تغييرشرايط وکاهش ريسک سرمايه گذاري ها وافزايش اعتماد به آينده رشد اقتصادي درآينده به سادگي امکان پذيرنيست. بنا براين مي ماند رشد صادرات که اگرتحقق پذيرد مي تواند مانند موتورمحرکه رشد بلند مدت اقتصاد کشورعمل کند. پس باتوجه به اهميت رشد صادرات درخروج اقتصاد کشورازرکود بايد بيشترين توجه دولت به توسعه صادرات کشورباشد وهمه موانع آن رفع شود. ازمهمترين ابزار رشد (تعديل) نرخ ارزاست اينكه دوسال است که با وجود تورم صادرات کشور تقريبا تورم بسيارپايين روي دلارامريکا بوده و نرخ بالای ارز درايران که متقابلا ثابت مانده وتغييري نکرده است. برخي ازکارشناسان اقتصادي نرخ تعادلي دلار در حال حاضر بيش از پنجاه هزارريال دربرابرهردلارپيش بيني کرده شده بود . بااجازه دادن به تعديل تدريجي نرخ دلارخارجي ها انگيزه بيشتري به واردات کالاها وخدمات ايراني خواهند داشت وتوليد دراين بخش افزايش خواهد يافت مثلا تعديل نرخ ارزمي تواند در شرايطي که درآستانه لغوتحريم هاهستيم گردشگردي ومسافرت خارجي ها به ايران رابشدت افزايش دهد. پس ا زچندهفته بررسي وبحث وگفتگوبسته جديد دولت براي خروج ازرکود البته به شکل غيرتورمي درهيأت وزيران نهايي شد ودرساعات پاياني ۲۱ مهر ۱۳۹٤ ازسوي رئيس جمهوري رونمايي شد تا درنيمه دوم سال ۱۳۹٤ بخش توليد را ازرکودي که

گرفتارآن است،رهاكند. دراين بسته دولت قصد داشت با تحريک تقاضا وتقويت بخش عرضه اقتصاد راازشرايط موجود ركورد ركورد خارج كند. اين درحالي است كه دركناراين بسته شرايط بين المللي نيزبه نفع ايران درحال جريان بود ،برجام به تصويب رسيده بود وشمارش معكوس براي لغوتحريم ها آغازشده بود. برهمين اساس شرايطي كه قراربود باررونق واحدهاي توليدي وبازگشت سرمايه گذاران خارجي تغييركند، ومقررشده بود ازسوي وزيران تشريح شود،ولي كلياتي كه رئيس جمهوري درباره آن اعلام كرده بود،شامل شش برنامه براي مقابله باركود ورونق اقتصادي بود. برنامه هايي كه شامل كاهش نرخ سپرده قانوني به ده درصد ,كاهش نرخ سودبانكي،حفظ تورم ماهانه زيريک درصد،كاهش نرخ سود دربازاربين بانکی ، تزريق ۷۵۰۰ ميليارد تومان به طرحهاي عمراني ،اختصاص ۲۰درصد منابع جديد بانكها براي تسهيلات خريد كالاي بادوام،طراحي راهكارهايي براي پرداخت بدهي دولت به پيمانكاران وتداوم سياست تک رقمي كردن تورم مي شد. حال بارونمايي اوليه ازاين بسته خلاصه نظرات تحليلی اقتصاد دانان،كارشناسان وفعالان بخش خصوصي عبارتند از :

۱- اصلاح همزمان تقاضا وتوليد.
۲- افزايش قدرت خريد براي تحريک تقاضا.
۳- درنظرگرفتن مشكلات ريشه ای اقتصاد.
٤- رويايی فكر نكردن درباره اقتصاد.
٥- روشن نگه داشتن موتورمحركه اقتصاد .
٦- كاهش ذخيره قانوني بانكها ومراقبت ازنقدينگي.
۷- داشتن ثبات وامنيت اقتصادي .
۸- رفع تحريم ها واصلاح ساختار اقتصادي مكمل يک ديگرباشند.
۹- اميدواري صاحبان صنعت به بسته خروج ازركود.

آنچه تحت مباني نظري وچارچوب نظري دراين بسته خروج ازركود وجود داشته سياستهاي اقتصاد مقاومتي بوده است كه دولت با تجهيزمنابع به دنبال افزايش توليد داخل ورشد صادرات به خارج ازكشور بود بطوريكه رئيس سازمان مديريت وبرنامه ريزي اظهار داشت كاهش نرخ قيمت نفت دربازارهاي جهاني كه تأثيرخودرا دركاهش مخارج دولت نشان داد، ناكافي بودن تقاضا براي رشد اقتصادي كشوررامطرح مي كرد وبراي پاسخگويي به اين مسأله سياستهايي را براي شش ماهه دوم سال ۱۳۹٤ درنظرگرفته شده بود كه اين سياستها مورد توافق تيم ا قتصادي دولت قرار گرفت. همچنين رئيس كل بانك مركزي گفته بود فعلا (نيمه دوم سال ۱۳۹٤) اقتصاد كشوردر ٤ فصل گذشته با رشد مثبت روبه روبوده است بصورتيكه مصرف كننده اين امكان را دارند معادل حداكثر ۸۰ درصد قيمت يا ۲٥ ميليون تومان را ۷ ساله با نرخ ۱٦ درصد ازطريق نمايندگي هاي

مجازتسـهيلات دريافـت كنـد واسـناد ايـن تسـهيلات ازطريـق خودروسـازان باهمـان مكـانيزم توليـد دراختيارآنهــا قرارخواهــد گرفــت. نيــز وزيراموراقتصــادي ودارايــي اظهــار داشــت يكــي ازمشـكلات وتنگناهـاي اعتبـاري كشـورنرخ بـالاي سـود درنظـام بـانكي وكمبـود منـابع قابـل وام دهـي اسـت كـه نشـان مـي دهـد درايـن بخـش كشورازمشـكل رنـج مـي بـرد. مـردم پـيش بينـي كـرده انـد كـه درآينـده نزديـك تحـريم هـا برداشـته خواهـد شـد وبـا حـذف تحـريم هـا ممكـن اسـت قيمـت برخــي كالاهــاهمچون خــودرو ولــوازم خــانگي كــاهش يابــد. بنــابراين مصــرف خــودرا بــه آينــده منتقـل كـرده انـد كـه همـين امـرهم باعـث كـاهش تقاضـا بـراي كالاهـاي مصـرفي بـا دوام وزمينـه سـازافزايش موجـودي انباركارخانـه هـاي توليـدي خواهـد شـد. امـا پـس ازآنكـه رئـيس جمهـوري درگفتگـوي مسـتقيم بـامردم كليـات بسـته خـروج ازركـود جديـد دولـت را تشـريح كـرد وازفعـالان اقتصــادي ومــردم خواســت خــودرا بــراي دوره جديــد آمــاده كننــد، دولتمــردان اقتصــادي شــامل رئـيس سـازمان مـديريت وبرنامـه ريـزي كشـور، وزيراموراقتصـادي ودارايـي ورئـيس كـل بانـك مركـزي درسـاختمان نهـاد رياسـت جمهـوري جزئيـات دومـين بسـته اقتصـادي دولـت بـراي رونـق واحـدهاي توليـدي رابـراي خبرنگـاران اعـلام كردنـد. براسـاس آنچـه اعضـاي كابينـه يـازدهم اعـلام كردنـد بسـته جديـد خـروج ازركـود بـه طوركامـل برگرفتـه ازسياسـتهاي اقتصـاد مقـاومتي بـوده اسـت كـه بـراي پوشـش دوره تصـويب برجـام تـا لغـوتحريم هـا را دربرمـي گرفـت. بـدين ترتيـب ايـن بسـته باتوجـه بـه دوران گذاراقتصـاد ايـران ازمرحلـه تحـريم هـا بـه مرحلـه پسـا تحـريم وسـپس آمـادگي بـراي جهـش اقتصـادي تـدوين شـده بـود. بـدنبال اجـرای ايـن بسـته خـروج از ركـود اقتصــادی و افــزايش تقاضــا و نيزبــا ارايــه وام ۲۵ ميليــون تومــانی تســهيلات خريــد خــودرو از سـوی برخـی بانكهـای طـرف قـرار داد شـركت ايـران خـودرو بـا ايـن شـرايط كـه وام بـا بهـره ۱۶ در صــد در ســال و بــه مــدت ۷ ســال متقاضــی خريــد محصــولات ايــران خــودرو حــق فــروش خــودرو بــه مــدت هفــت ســال را نخواهــد داشــت . در ايــن ميــان اواخــر ســال ۱۳۹۴ تعــدادی شــهروندان بــا واريــز ۲۰ درصــد قيمــت خــود رو اقــدام بــه دريافــت وام نمودنــد وبــه گزارشــی موثـق محصـولات بـی كيفيـت ايـران خـودرو را كـه مـدتی در انبـار رو بـاز نگـه داشـته شـده بـود تحويـل گرفتنـد و ايـن درحـالی اسـت كـه بعنـوان مثـال سـواری پرايـد كـه قيمـت نقـدی در اسـفند ۱۳۹۴ حـدود ۲۰ ميليـون بـود بـا وام ۲۵ ميليـونی حـدود ۳۸ ميليـون تومـان بـرای خريـدار تمـام مـی شـد. همچنـين بـا اجـرای مفـاد ديگـر ايـن بسـته اقتصـادی در مـورد كـاهش سـود سـپرده بـانكی از اوايـل اسـفند ۱۳۹۴ ميـزان سـود سـپرده بلنـد مـدت بانكهـا اعـم از دولتـی و خصوصـی از ۲۰درصـد در سـال بـه ۱۸ درصـدر در سـال كـاهش يافـت و نيـز متعاقـب اجـرای ايـن مصـوبه شـورای پـول و اعتبـار بـاک مركـزی و نيـز كنتـرل گزارشـات مـالی بيشـتری از بانكهـای دارای

مجوز رسمی از بانک مرکزی، بسیاری از موسسات مالی و اعتباری تحت کنترل شدید بانک مرکزی قرار گرفت . همچنین پس از اجرای سه ماهه کاهش میزان سود سپرده بلند مدت بانکها در خرداد ماه ۱۳۹۵ دو بانک معتبر پارسیان و پاسارگاد در توافق مدیریتی میزان سود سپرده بلند مدت بانکها را از ۱۸ درصد به ۱۵ درصد تقلیل دادند بطوریکه مورد توافق بانک مرکزی هم قرار گرفت و نیز به تصویب شورای عالی پول و اعتبار هم قرار گرفت بطوریکه از طرف بانک مرکزی به تمام بانکهای دولتی و خصوصی ابلاغ گردید که از اول تیر ماه ۱۳۹۵ به مورد اجرا گذاشته شد. در خصوص اجرای مفاد دیگری از این بسته خروج از رکود به نفع تولید کنند گان لوازم خانگی مقرر شد در مرحله اول به بازنشستگان و مقرری بگیر کشوری و سازمان تامین اجتماعی وام خرید کالای با دوام و با کیفیت تولیدات لوازم خانگی حدود ۱۰ میلیون وام با باز پرداخت یک ساله و با نرخ سود ۱۲در صد تعیین شد که بانکهای صادرات و رفاه کارگران موضف شدند این تسهیلات را به متقاضیانی که قبلا از طریق سامانه ثبت نام کرده بودند با ارایه کارت اعتباری بنام کارا کارت اقدام کنند ولی در اوایل سال ۱۳۹۵ این بانکها بهره وام ۱۲در صد را نمی پذیرفتند ولی بعدا با تصویب اینکه بازنشستگان ومقرری بگیران به اندازه حقوق دریافتی ماهانه تا سقف ۲میلیون تومان می توانند تا چهار برابر حقوق ماهانه شان وام خرید کالا اقدام کنند و نیز با گزرشات مردمی شنیده شد که تعاونی های فروش لوازم خانگی که از سوی بانکها تعیین شده بودند بجای کالای با دوام و با کیفیت ایرانی کالا های لوازم حانگی بی کیفیت چینی را به متقاضیان تحویل داده بودند.

کنترل بازار ارز» یا سرکوب دوباره بازار ؟

نقدی بر بسته پولی تازه بانک مرکزی در دولت دوازدهم .

در دولت دوازدهم بانک مرکزی پس از هفته ها التهاب بازار ارز و وعده های مسئولین این بانک و دیگر سیاستمداران ایران در موقتی بودن افزایش قیمت دلار ، در مقابل این افزایش مجبور به عقب نشینی شد و خیلی دیر و کاملا واکنشی با ارائه بسته پولی تلاش کرد تا بخشی از سرمایه های هیجانی جاری شده به سمت بازار ارز را به سیستم بانکی کشور بازگرداند. اما این بسته تازه پولی بانک مرکزی چه معانی و اثراتی در اقتصاد ایران دارند : در اولین راهکار ارائه شده، بانک مرکزی برای دو هفته به بانک های کشور اجازه داد تا گواهی سپرده یک ساله با نرخ ۲۰ درصد صادر کنند . این اجازه یعنی یک عقب نشینی آشکار دو هفته ای از ضرب الاجل شهریور ۱۳۹۷ بانک مرکزی در کاهش نرخ سود بانکی به ۱۵درصد بود. اما بانک مرکزی مشخص نکرده بود که در بهمن سال

۱۳۹۷ بانک هایی که عمدتا دارای دارایی های سمی و عدم توازن منابع و مصارف هستند چگونه می خواهند این سودها را پرداخت کنند ؟ آیا این راهکار جز استقراض بیشتر بانک ها از بانک مرکزی برای پرداخت سود در سررسید این سپرده ها و در نتیجه افزایش چاپ پول توسط بانک مرکزی و افزایش پایه پولی، نقدینگی و فنر تورمی ارز دلار نتیجه بلند مدت دیگری دارد ؟ دومین راهکار پیشنهادی به مردم در این بسته افتتاح سپرده های ارز بنیان در بانک های کشور است . به این معنی که مردم با مراجعه به بانک می توانند معادل یورویی یا ریالی سرمایه ای که به بانک تحویل می دهند گواهی سپرده بگیرند و در سررسید یک ساله یا دو ساله با سود ۴ یا ۴.۵ درصد اصل سرمایه و سود خود را یا به ارز یا به ریال هم اندازه دریافت کنند . اما سوالی که در این میان مهم است آن است که ریسک افزایش قیمت ارز را چه نهادی برای بانک ها پوشش می دهد ؟ اگر قیمت یورو در بازار ایران در طی یک سال آینده ۲۰ درصد افزایش یابد و بانک ها سپرده های مردم را به صورت ریال نگه دارند چگونه می توانند در سررسید مجموعا ۲٤ در صد (۲۰ درصد تغییر ارز، ۴ درصد سود سپرده) را به مردم پرداخت کنند . شبکه بانکی کشور که در حال حاضر بیش از ده بانک آن از نظر شاخص کفایت سرمایه در وضعیت بحران است چگونه می تواند چنین ریسکی را بپذیرد ؟ آیا جز این این است که در سررسید این سپرده ها نیز بانک ها باید دست در جیب بانک مرکزی کنند و با استقراض از بانک مرکزی سود سپرده ها را پرداخت کنند و این نیز همانند راهکار اول آیا معنی ای جز چاپ پول توسط بانک مرکزی و افزایش احتمالی پایه پولی و نقدینگی و فنر تورمی دلار در سال آینده دارد ؟ راهکار سوم هم که یعنی حراج آشکار و عجیب و غیر اقتصادی منابع طلا بانک مرکزی برای کنترل کوتاه مدت هیجانات بازار ارز . بانک مرکزی چگونه در حالی که قیمت سکه در بازار تهران در سال ۱۳۹۷ نزدیک به ۱.۵۷۰.۰۰۰ تومان بود ، سکه تحویلی یک سال آینده را به قیمت ۱.۳۰۰.۰۰۰۰ تومان پیش فروش کند ؟ این یعنی با فرض سود ۲۰ درصدی پول پرداخت شده برای پیش فروش، قیمت سکه در سال آینده چنین روزهایی ده هزار تومان کمتر از قیمت سکه در امسال و نزدیک ۱.۵۶۰.۰۰۰ خواهد بود و این یعنی ایجاد یک رانت و حباب منفی غیراقتصادی و چوب حراج به منابع طلا کشور تنها برای سرکوب کوتاه مدت قیمت ارز . بانک مرکزی در دولت دوازدهم و بطور کلی سیاستگذاران اقتصادی دولت دوازدهم دقیقا همان راه پیشینیان خود را ادامه دادند و به نظر می رسد حداقل در مواجه با واقعیت های بازار ارز هیچ تفاوتی بین بانک مرکزی دولت احمدی نژاد و روحانی نبود . بانک مرکزی ایران به جای مُسکن های کوتاه مدت که تنها فایده اش به عقب انداختن بحران ها و حفظ وضع موجود ، باید بپذیرد که افزایش قیمت دلار در ایران یک واقعیت اقتصادی و یک روند صرفا اقتصادی و نه سیاسی است . این راه کارهای سه گانه با همه جذابیت کوتاه مدتش برای سپرده گذارها، تنها فنر تورمی را فشرده تر می کند و

تردیدی نیست که با خالی شدن زور بانک مرکزی در نگه داشتن این فنر ، در دوره بعد در سال ۱۳۹۸ شاهد افزایش شدید تر قیمت دلار بود. تنها راه کار جلوگیری از این بحران ها پذیرفتن افزایش مستمر و نه جهشی قیمت دلار در هر سال به اندازه نرخ تورم است . نکته ای که بارها از جانب کارشناسان اقتصادی گفته شده اما به نظر اصرار شدیدی برای نشنیدن وجود دارد .

چرخه معیوب بازار ارز

این نخستین بار نیست که قیمت ارز ظرف مدت یک هفته جهش غیرقابل کنترلی داشته و فضای اقتصادی کشور را ملتهب کرده است. اقتصاددانان در طول سال‌های اخیر به کرات این شرایط را گوشزد کرده و ثبات مصنوعی نرخ ارز را غیرقابل تداوم دانسته‌اند. سوال این است که در این چرخه معیوب چه کسانی منتفع می‌شوند و چه کسانی زیان می‌بینند؟ نویسنده مقاله با تشریح وضعیت بنگاه های تولیدی ، در شرایطی که نرخ ارز جهش غیرقابل کنترل داشته باشد، به این نتیجه می رسد که بنگاه های داخلی در نهایت امکان رقابت با کالای خارجی را از دست می دهند. به عقیده جلال پور کار شناس ، وقتی تولید داخلی به حداقل رسیده یا نزدیک به صفر برسد، آنگاه کل بازار در اختیار وارد کنند گان قرار گرفته و از این به بعد، آنها قدرت مانور زیادی پیدا می کنند. همزمان با توجه به ضرورت وجود کالای مزبور در بازار، دولت برای واردات آن کالا ارز مبادله ای اختصاص می‌دهد. حال در این چرخه چقدر ارز مبادله‌ای به این کالا اختصاص پیدا می‌کند و مابه التفاوت این نرخ ارز به جیب چه کسانی می‌رود و تنها بخشی از این چرخه فسادآور و مخرب است.به عقیده نویسنده، آورده این چرخه در نهایت عبارت است از تعطیلی یک یا چند بنگاه، کم شدن اشتغال، از هم پاشیدگی یک یا چند خانواده، عدم بازپرداخت تسهیلات بانکی و صدمه زدن به عده‌ای که با این بنگاه حساب و کتاب داشته‌اند. در این چرخه همچنین میزان زیادی ارز مبادله ای مصرف می‌شود که هیچ جا مابه التفاوت نرخ آن با نرخ آزاد ارز خود را نشان نخواهد داد و تبدیل به رانتی برای عده‌ای خاص می‌شود. در بخش پنهان این روند، بدیهی است که فسادهای بسیار بزرگی رخ می‌دهد که سود سرشار و فراوان حاصل از آن، همواره مانع اصلاح این ساختار غلط بوده و از این به بعد نیز نخواهد گذاشت این چرخه، مسیر درستی پیدا کند.(رسانه دنیای اقتصاد.)

بودجه نا تراز و پایه پولی

روی کار آمدن دولت یازدهم نوید بازگشت به عقلانیت و اعتدال، تدبیر در سیاستگذاری و پایان عوام گرایی و سواری دادن اقتصاد به سیاست بود. میوه چنین امید و نویدی، کنترل انتظارات تورمی بود که با سیاست پولی و انضباط نسبی بودجه‌ای به مهار تورم پایان یابد منتها، به دلیل عدم بهره برداری از سرمایه سیاسی دولت یازدهم برای تغییرات نهادی و اصلاح روابط بین مقام بودجه ریزی و مقام پولی و عدم ارتقای کیفیت سیاست گذاری پولی و نیز به دلیل عدم تصحیح روابط بانک‌ها و بانک مرکزی، رویای شیرین سال‌های اول دولت یازدهم دیری نپایید. یکی از مهمترین ابزارهای بانک مرکزی برای سیاست گذاری پولی مدیریت تغییرات پایه پولی است. اما تا زمان رفع ناترازی سیستماتیک بودجه، بانک مرکزی فاقد این ابزار است. اشکال اینجاست که بر خلاف تقسیم کار متعارف در سایر اقتصادها بین خزانه داری و بانک مرکزی، در نظام اقتصادی ما قانون بودجه نافذ ترین سند هادی سیاست پولی است و تا در بر این پاشنه می‌چرخد، انصاف نیست نیروهای خارج از بانک مرکزی که در تدوین بودجه توان سیاسی خود را برای انبساط هزینه‌ها و انقباض درآمدها بسیج می کنند و نمایندگان محترم که با علم به ناترازی‌ها و احتمال عدم تحقق‌ها، قانون بودجه را امضا می کنند، در بزنگاه هر التهاب بازار پول و ارز، در ابتدای صف پرسشگری از بانک مرکزی جا بگیرند، ولی در مقام پاسخگویی در انتهای صف هم نتوان از آنها سراغی گرفت .

تولید کنندگان داخلی بازندگان اصلی نوسانات بازار ارز هستند

یکی ازکارشناسان اقتصادی در بررسی نرخ واقعی ارز در هر کشوری از شاخص‌های اساسی و بنیادی در تعیین درجه رقابت بین‌المللی و تبیین شرایط داخلی حاکم بر اقتصاد آن کشور به شمار می‌رود وآشفتگی و نوسان در عملکرد این شاخص از یکسو مبین عدم تعادل در اقتصاد است و از سوی دیگر دلیل بی‌ثباتی بیشتر محسوب می‌شود.در این میان اقتصاد ایران هم از این قاعده مستثنی نیست و نرخ ارز یکی از عوامل تعیین کننده تولید و رشد اقتصادی کشور به شمار می‌رود که از مسیرهای متفاوت اثرات متضادی بر تولید می‌گذارد. تنها اقتصادهایی که صاحب تولید هستند و منابعشان را صرف کارهای مولد می‌کنند، می‌توانند درمواقعی نرخ ارز را در جهت منافع صادرکنند گان شان تعیین کنند که این امر هیچ اختلالی را در پی نخواهد داشت، اما این اقتصادها نیز عموما در پی این هستند که رقابت پذیری و نوآوری و عوامل دیگری را برای اعتبار صادرات در نظر بگیرند که در برخی موارد نیز از نرخ ارز استفاده می کنند، اما در زمستان ۱۳۹٦ آنچه ما به عنوان

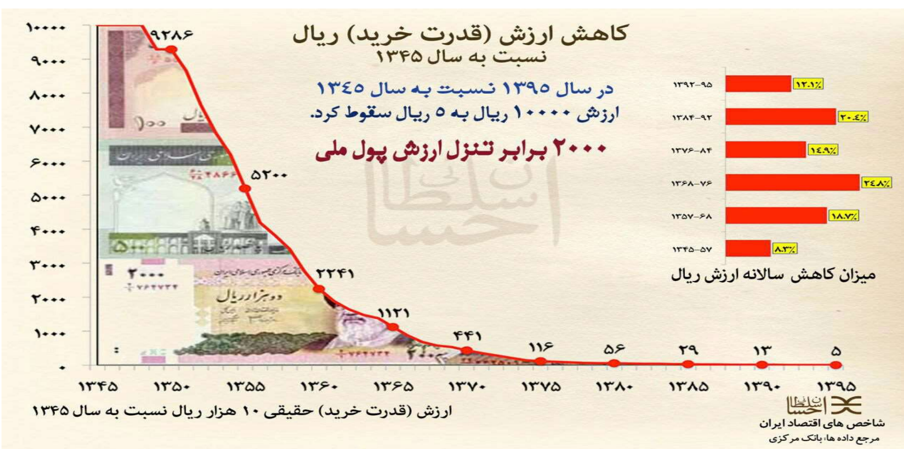
صادرات در کشورداشتیم، اغلب نفت و گاز و میعانات گازی و محصولات پتروشیمی بود که درواقع نباید به عنوان صادرات غیرنفتی شناخته شوند. در مجموع حدود ۱۰درصد از صادرات ما کالاهای صنعتی و کشاورزی است. در خام فروشی، با ارزش افزوده پایین، شاهد صادرات به کشورهای مختلف هستیم و مسئولان کشور این گونه مواد اولیه را برای تولید و اشتغال کشورهای دیگر به ارمغان می‌آورند. آنچه به عنوان افزایش نرخ ارز برای حمایت از صادرات رخ می‌دهد، در حقیقت برای صنایعی است که خام فروشی می‌کنند و فقط نام «صنایع مادر» را یدک می کشد و این صنایع حاشیه سود بالایی دارند و مالیات ناچیزی هم پرداخت می کنند و از رانت‌های ویژه هم برخوردارند.افزایش نرخ ارز هیچ منفعتی برای تولید و اشتغال کشور ندارد و تنها برای صادرات مواد خام، با ارزش افزوده پایین و همچنین صنایع بالادستی آن‌هم با ارزش افزوده کم سود آور است. حال اینکه این مسئله به نوبه خود کمکی به تولید و اشتغال‌زایی در کشور نمی‌کند.عضو هیات علمي دانشگاه علامه طباطبايي با اشاره به اینکه افزایش نرخ ارز، تصنعی و در جهت منافع گروه‌های خاص است، گفت: ما گردونه‌ای را در اقتصاد ایجاد کرده‌ایم که هر چند سال یک بار پول کلانی عاید عده‌ای می‌شود و از این طریق فساد در کشور فزونی می‌یابد و دوباره همه‌چیز عادی می‌شود و این رویه در چند سال بعد دوباره تکرار می‌شود. قانون هم از طرفی به نفع آنها عمل می‌کند.

مردم اسیر فقر هستند

سناریوی تکراری دولت‌ها برای حل مشکلات اقتصادی نتیجه نمی‌دهد و تلاش دولتمردان، گویی عقبگرد به برنامه‌های شکست خورده سال‌های گذشته است. چرخ‌های اقتصادی کشور دیگر توان چرخیدن ندارد و کنترل تورم نمی‌تواند جوابگوی مسایل و مشکلاتی باشد که اقتصاد با آن دست و پنجه نرم می کند.حتی دستاوردهای دولت یازدهم و دوازدهم در کنترل نرخ تورم و رشد اقتصادی دورقمی نیز تنها در قالب اعداد مثبت بوده است چراکه همچنان فاصله طبقاتی بیداد می‌کند و کاهش تاثیرگذار نرخ تورم نتوانسته قدرت خرید خانوارهای کم درآمد و دهک‌های پایین جامعه را بهبود بخشد.افزایش فاصله طبقاتی در ارقام ضریب جینی به روشنی دیده می‌شود. این ضریب در فاصله سال‌های ۱۳۸۹ تا ۱۳۹۴ از ۰/۴۱ به ۰/۳۹ رسید اما در سال ۱۳۹۵ با رسیدن رقم آن به میزان ۰/۴۰ باز هم افزایشی شده بود. این رقم بیانگر این حقیقت تلخ است که فاصله طبقاتی و شکاف درآمدی در سطح اقتصاد کشور گسترده‌تر شده و ثروت در دست عده قلیلی متمرکز شده است. از آنجا که بخش عمده اقشار جامعه در سطح متوسط یا متوسط به پایین هستند، بهتر آن است که دولت ها گام های بلند تری در جهت بهبود رفاه خانوارها بردارند و سعی در کاهش فاصله طبقاتی اقشار مختلف جامعه داشته باشد و از تمرکز ثروت در دست عده قلیلی از افراد جامعه جلوگیری کنند، تنها در این

حالت است که می‌توان به کاهش فاصله درآمدی اقشار مختلف جامعه امیدوار بود و از اختلاف طبقاتی حاکم بر جامعه کاست. یکی از اساتید و عضو هیات علمی دانشگاه خوارزمی اظهار داشت : برای رفع فقر مطلق دولت باید در جهت بالا بردن قدرت خرید مردم گام بردارد که یکی از گام‌های دولت می‌تواند افزایش اشتغالزایی در اقتصاد باشد . بر اساس آمارها، قدرت خرید مردم ایران در سال ۱۳۹۶ هنوز به قدرت خرید سال ۱۳۹۰ نرسیده بود ، بنابر این موضوع می‌توان گفت که برنامه دولت برای رفع فقر مطلق نمی‌تواند چندان نتیجه بخش باشد.

در نمودار زیر میزان دو هزار(۲۰۰۰) برابر تنزل ارزش پول ملی در طی نیم قرن را نشان می دهد.

سیاست های جدید ارزی بانک مرکزی در سال ۱۳۹۷

در راستای اجرای تصویب نامه مورخ ۱۳۹۷/۱/۲۲ هیأت وزیران مبنی بر تعیین سیاست های جدید ارزی در سال ۱۳۹۷ بدین شرح گزارش شده است . اطلاعیه یکسان سازی نرخ ارز شامل موارد زیر می باشد. در فروردین سال ۱۳۹۷ بانک مرکزی مقررات مربوط به شرایط و چگونگی تأمین ارز به نرخ ۴۲ هزار ریال برای ۳۳ مورد زیر را به شبکه بانکی ابلاغ کرد:

۱- ارز مسافرتی ۲- ارز درمانی ۳- ارز مأموریت ۴- ارز دانشجویی ۵- ارز بابت فرصت‌های مطالعاتی و هزینه‌های درمانی اعضـــای هیأت علمی ۶- ارز بابت حق عضـــویت و حق ثبت نام در سازمانها و مجامع بین‌المللی و محافل علمی و چاپ مقالات علمی ۷- هزینه شرکت در نمایشگاه‌های خارج از کشور ۸- هزینه برگزاری نمایشگاه‌های بین‌المللی ۹- حق‌الوکاله در دعاوی خارجی ۱۰- اصل و سود سرمایه‌گذاری خارجی ۱۱- کارمزدهای اعتبارات اسنادی، حواله‌ها و ضمانت‌نامه‌های ارزی ۱۲- هزینه دفاتر خارج از کشـــور ۱۳- هزینه اجاره و اشـــتراک شـــبکه‌های اطلاعاتی ۱۴- هزینه انجام آزمایش‌های علمی و فنی، انتشار آگهی در خارج از کشور و دریافت گواهی‌های بین‌المللی ۱۵- هزینه خرید امتیاز پخش فیلم و دریافت‌های ماهواره‌ای و ارتباطی ۱۶- هزینه شـــرکت‌های بیمه ایرانی ۱۷- فروش ارز به شـــرکت‌های منتخب برای اعزام زائران به عمره مفرده و عتبات عالیات (عراق) ۱۸- هزینه شـرکت در آزمون‌های بین‌المللی که توسـط سـازمان سـنجش آموزش کشـور در کشـور برگزار می‌شـود ۱۹- هزینه ثبت نام در امتحانات علمی و تخصـصـی خارج از کشـور ۲۰- بازپرداخت تســهیلات اعطایی از محل حســاب ذخیره ارزی (دولتی و خصــوصــی)، فاینانس غیر خودگردان، بانک توســعه و تجارت اکو، بانک جهانی و بانک توســعه اســلامی ۲۱- هزینه‌های ســوخت، ناوبری، هندلینگ، لندینگ و حقوق خدمه خارجی شــرکت‌های هواپیمایی ۲۲- هزینه حق بیمه هواپیماها ۲۳- حقوق و مزایای کارکنان خارجی در داخل کشور ۲۴- هزینه‌های انتقال ارز بابت درآمد کنســولی ســفارتخانه‌های خارجی ۲۵- هزینه‌های انتقال درآمد ریالی شــرکت‌های هواپیمایی خارجی ۲۶- هزینه‌های مطالبه ارز ضــمانت نامه‌های خارجی ۲۷- هزینه‌های رانندگان حمل و نقل بین‌المللی ۲۸- هزینه‌های فرصت‌های مطالعاتی ۲۹- هزینه‌های شرکت در دوره‌های آموزشی خارج از کشـور ۳۰- هزینه‌های حق عضـویت و ثبت نام در سـازمانها و مجامع بین‌المللی ۳۱- هزینه‌های انتقال جسد از خارج از کشور و هزینه‌های وابسته ۳۲- هزینه‌های ارزی راه‌آهن و شرکت‌های ریلی ۳۳- هزینه‌های تبدیل موجودی ریالی حســـاب‌های ایرانیان مقیم خارج از کشـــور. اطلاعیه بانک مرکزی برای عملیات مجاز صرافی ها را به شرح زیر اعلام کرد. در راستای اجرای تصویب نامه مورخ ۱۳۹۷/۱/۲۲ هیأت وزیران مبنی بر تعیین سیاست های جدید ارزی، ضوابط فعالیت صرافی ها را به شرح زیر به اطلاع عموم رساند. عملیات مجاز صرافی ها به شرح زیر بود:

۱- انتقال ارز به دسـتور هر یک از بانکهای دارای مجوز ارزی. ۲- خرید ارز ناشـی از صـادرات کالاهای غیر نفتی از صـادر کنند گان.۳- فروش ارز خریداری شـده به متقاضـیان از طریق سـیسـتم بانکی. ٤- تمام صرافی ها تا اطلاع ثانوی مجاز به خرید و فروش اسکناس به صورت فیزیکی نبوده و این امر از طریق بانکها انجام خواهد شد. ضمناً تمام دارند گان ارز به صورت اسکناس می توانند

نسبت به سپرده گذاری آن نزد بانکها اقدام کنند و بازپرداخت سپرده های مزبور و سود آنها توسط بانک مرکزی تضمین می گردد. همچنین در راستای اجرای تصویب نامه مورخ ۱۳۹۷/۱/۲۲ هیأت وزیران مبنی بر تعیین سیاست های جدید ارزی کلیات تأمین ارز برای واردات کالا و خدمات به کشور را به شرح زیر به اطلاع عموم رساند:

تأمین ارز برای واردات کالا و خدمت به کشور صرفاً پس از انجام ثبت سفارش و ثبت خدمت امکان پذیر می باشد.

- انتقال ارز از طریق سیستم بانکی و یا صرافی های مجاز با تقاضای بانک عامل انجام خواهد شد.

- جزئیات و ضوابط مربوط به تأمین ارز برای واردات کالاها و خدمات، طی بخشنامه ای به بانک های عامل ابلاغ شد. و در راستای اجرای تصویب- نامه ۱۳۹۷/۱/۲۲ هیأت وزیران مبنی بر تعیین - سیاست های جدید ارزی کلیات تأمین ارز برای واردات کالا و خدمات از خارج از کشور به مناطق آزاد تجاری ، صنعتی و مناطق ویژه اقتصادی را به شرح زیر نیز به اطلاع عموم رساند:

- واردات کالا و خدمت از خارج از کشور به مناطق آزاد تجاری ، صنعتی و مناطق ویژه اقتصادی مشمول بخش اول مجموعه مقررات ارزی می باشد.

- رفع تعهد ارزی وارد کنندگان کالا و خدمت به مناطق آزاد تجاری ، صنعتی و مناطق ویژه اقتصادی منوط به ارائه پروانه ترخیص قطعی کالا و یا اصل صورت حساب های قطعی انجام کار و ارائه تأییدیه کارفرما (در موارد خدماتی) است.

- چنانچه سررسید اعتبارات اسنادی / بروات اسنادی مدت دار که به مقصد مناطق آزاد تجاری ، صنعتی و ویژه اقتصادی گشایش / ثبت شده بعد از تاریخ ۱۳۹۷/۱/۲۱ باشد، تأمین ارز آنها پس از انجام ثبت خدمت در بانک عامل امکان پذیر خواهد بود. جزئیات و ضوابط مربوط به تأمین ارز برای واردات کالاها و خدمات خارج از کشور به مناطق آزاد تجاری ، صنعتی و مناطق ویژه اقتصادی طی بخشنامه به بانک های عامل ابلاغ شده بود. در راستای اجرای تصویب نامه شماره مورخ ۱۳۹۷/۱/۲۲ هیأت وزیران مبنی بر تعیین سیاست های جدید ارزی نحوه تأمین ارز برای حواله ها و اعتبارات اسنادی مربوط به قبل از تاریخ ۱۳۹۷/۱/۲۱ به اطلاع عموم رساند:

- در مواردی که ارز حواله قبل از تاریخ ۱۳۹۷/۱/۲۱ توسط بانک مرکزی تأمین و حواله صادر شده و اسناد حمل در مهلت مقرر به بانک عامل ارائه شود، نرخ ارز تسویه همان نرخ ارز تأمین شده است.

- در صـورتی که اسـناد مزبور پس از مهلت مقرر واصـل شـود، پذیرش اسـناد ارائه شـده منوط به موافقت بانک مرکزی و پرداخت مابه التفاوت نرخ ارز از زمان صـدور حواله تا تاریخ تحویل اسـناد حمل به بانک عامل (در صورت افزایش نرخ ارز) خواهد بود.

- در مواردی که ارز مربوطه به نرخ مبادله ای توسط بانک مرکزی تأمین، لیکن حواله صـادر نشده باشد، حداکثر شش ماه از تاریخ تأمین ارز می بایستی اسناد حمل به بانک عامل ارائه شود و در این صورت، نرخ ارز تأمین شده ملاک تسویه خواهد بود.

- در صورت انجام حواله و عدم ارائه اسناد حمل ظرف مهلت مزبور، پذیرش اسناد منوط به موافقت بانک مرکزی و پرداخت ما به التفاوت نرخ ارز زمان تأمین ارز تا تاریخ ارائه اسـناد حمل به بانک عامل (در صورت افزایش نرخ ارز) خواهد بود.

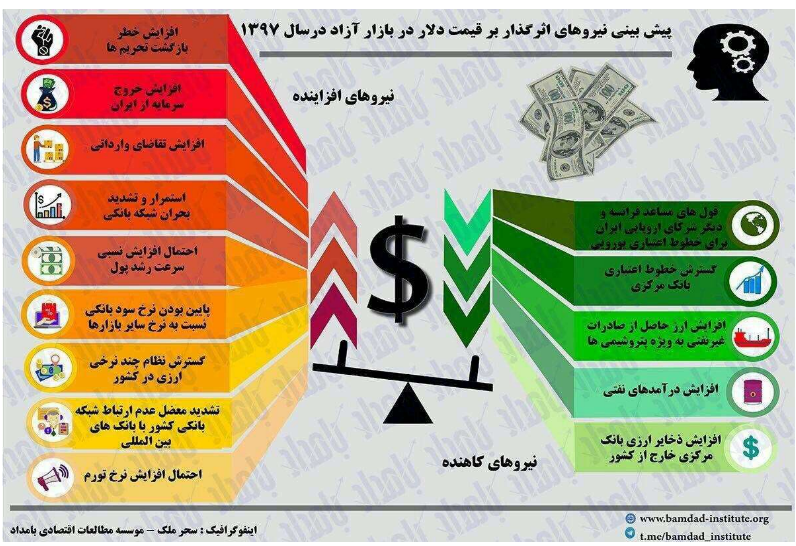
- در صـورت عدم انجام حواله ظرف مهلت مذکور، بانک عامل موظف اسـت ارز مربوطه را به بانک مرکزی برگشت دهد.

- تأمین ارز بابت باقیمانده تمام اعتبارات اسنادی گشایش یافته و بروات اسنادی ثبت شده قبل از تاریخ ۱۳۹۷/۱/۲۱ به نرخ روز اعلامی از سوی بانک مرکزی می باشد.

بـه نظـر یکـی از کارشناسـان اقتصـادی مصـوبات سیاسـت جدیـد ارزی سـال ۱۳۹۷عـین فیـل هـوا کـردن بـود. تصـمیم جدید هیـات دولـت بـرای نحـوه بازگردانـدن ارز حاصـل از صـادرات، تجـار و بازرگانـان کشـور را نگـران کـرده بـود. ایـن مصـوبه چیـزی نبـود جـز بیـرون آوردن غـول « پیمـان سـپاری ارزی» از کـوزه سیاسـت گـذاری. غـولی کـه اوایـل دهـه ۸۰ بـه زحمـت بـه درون کـوزه بازگردانـده شـد، بـا ایـن مصـوبه دولـت ممکنـه دوبـاره خـارج شـود. وقتـی ایـن مصـوبات را کنـار دیگـر اقـدامات قبلـی می‌گـذاریم، احسـاس مـی‌کنیم حلقـه محاصـره بخـش خصوصـی هـر روز تنـگ تـر می‌شـود. براسـاس مصـوبه دولـت، صـادرکنندگان مکلفنـد ارز حاصـل از صـادرات را تنهـا بـه روش و قیمـت مصـوب بـه چرخـه اقتصـادی کشـور بازگرداننـد. ایـن یعنـی اتکـا بـه روشـی ناکارآمـد کـه در ۶۱ سـال گذشـته بارهـا آزمـون و خطـا شـده اسـت. اجـرای چنـین روش‌هـایی را بـه اقتصـادهای سوسیالیسـتی یـا کشـورهایی نسـبت می‌دهنـد کـه مـدافع سیاسـت جـایگزینی واردات هسـتند. هـدف اصـلی از اجـرای چنـین سیاسـت‌هایی، هـراس از خـالی شـدن منـابع ارزی، رفـع کمبـود احتمـالی آن یـا تـلاش بـرای بازگشـت ارز حاصـل از صـادرات بـه کشـور و در نهایـت جلـوگیری از خـروج سـرمایه اسـت. امـا تجربـه نشـان مـی‌دهـد اتکـا بـه ایـن گونـه روش‌هـا نمی‌توانـد سیاسـت گـذار را بـه اهـداف مـورد نظـرش نزدیـک کنـد. ۶۱

سـال پـیش احتمـالا بـرای نخسـتین بـار قـانونی جـامع بـا عنـوان «واگـذاری معـاملات ارزی بـه بانـــک ملـــی ایـــران» تصـــویب شـــد کـــه در آن صـــادرکنندگان مکلـــف شـــدند ارز حاصـــل از صــادرات کــالا را بــه ایــران انتقــال داده و بــه بانک‌هــای مجــاز بفروشــند. از آن تــاریخ تــا امــروز دولت‌هــا بارهــا بــرای تجــار بخــش خصوصــی از ایــن قبیــل محــدودیت‌ها ایجــاد کرده‌انــد امــا در نهایــت بــه دلیــل عــواقبی کــه بــه دنبــال داشــته ناچــار بــه بازگشــت شــده‌اند. ایــن یــک واقعیــت انکارناپــذیر اســت کــه اجــرای چنــین سیاســت‌هایی همــواره انگیــزه صــادرکنندگان را کــاهش داده و کسـب وکارهـای مـرتبط بـا تجـارت را بـه سـمت فسـاد و پنهـان کـاری سـوق داده اسـت. گفتـه می‌شـود اعمـال ایـن سیاسـت، اقـدامی پـیش گیرانـه بـرای کاسـتن از عواقـب بـه هـم زدن احتمـالی توافـق هسـته‌ای توسـط آمریکـا اسـت در حـالی کـه راه حـل کـم اثـر کـردن محـدودیت‌های احتمـالی آینـده، سـخت کـردن محـیط کسـب وکـار فعـالان اقتصـادی نیسـت. تجربـه نشـان داده سیاسـت‌های محـدود کننـده داخلـی بـه مراتـب آثـار مخـرب تـری از تحریم‌هـای بین‌المللـی دارنـد. اگـر سیاسـت گـذار احسـاس مـی کنـد ممکـن اسـت در آینـده تحریم‌هـا بازگردنـد، بایـد بـه شـیوه‌ای برخـورد کنـد کـه فعـال اقتصـادی احسـاس آزادی بیشـتری داشـته باشـد نـه اینکـه هنـوز تحریم‌هـای بین‌المللـی بـاز نگشته اند، تحریم‌های داخلی آغاز شوند.

در رابطه با اثرات سیاست افزایشی نرخ ارز توسط هیات دولت، نمودار زیر عوامل اثر گذار بر نرخ ارز دلار را در سال ۱۳۹۷ نشان می دهد.

بانک ها بجای صرافی ها

روابط عمومی بانک مرکزی در اواخر فروردین ۱۳۹۷ گزارش داد، در جلسه‌ای که با حضور «محمد شریعتمداری» وزیروقت صنعت، معدن و تجارت و«مجتبی خسروتاج» رئیس وقت سازمان توسعه تجارت در دفتر «ولی الله سیف» رئیس وقت کل بانک مرکزی برگزار شد، مقرر شد صادرکنندگان غیرنفتی، ارز خود را از طریق سامانه «نیما» (نظام یکپارچه مدیریت ارزی) به سیستم بانکی یا صرافی‌های مجاز بفروشند که این ارز نیز به مصرف واردات مورد نیاز کشور می رسد. در همین حال، معاون ارزی بانک مرکزی در نشست مدیران بین‌الملل و ارزی بانک‌ها و مؤسسات اعتباری کشور اعلام کرد بانک‌ها جای صرافی‌ها را گرفته اند. به گزارش گروه اقتصادی پنج روز پس از اجرای سیاست یکسان سازی نرخ ارز، سازوکار خرید و فروش ارز و تأمین نیازهای فعالان اقتصادی و مردم روشن تر شد و از تاریخ ۲۱ فروردین۱۳۹۷ دولت با اعلام نرخ ٤٢٠٠ تومانی برای دلارسیاست ارز تک نرخی را کلید زد و درایـن مدت با صدور اطلاعیه‌ها و بخشنامه‌های مختلف جزئیات بیشتری از نحوه هدایت بازار ارز منتشر شد.

یکی از تازه ترین اقدامات صورت گرفته درایـن خصوص تغییر نقش صرافی ها بود. براین اساس در همان زمان بانک مرکزی هیچ ارزی به بازار و صرافی‌ها تزریق نکرد ضمن اینکه صدور حواله ارزی نیز در صرافی‌ها ممنوع شده بود. از روز ابلاغ و اجرای سیاست یکسان سازی نرخ ارز که از ۲۱ فروردین۱۳۹۷ در دستور کار قرار گرفت دیگر صرافی‌ها روال معمول گذشته را نداشته و حتی خرید و فروش اسکناس ارزی توسط آنها ممنوع شده بود و نمی توانستند در این مورد اقدام کنند، چراکه بانک‌ها ملزم به خرید و فروش اسکناس شده بودند. بدین ترتیب طبق اعلام مسئولان بانک مرکزی دیگر این بانک به روال گذشته به صرافی‌ها ارز تزریق نمی کرد و این روند منتفی شد چرا که قرار بر این شد که تأمین نیازهای اصلی همه گروه‌های نیازمند به ارز به طور غیر مستقیم از طریق سامانه‌های تعیین شده، تأمین شود. درهمین زمینه معاون ارزی بانک مرکزی گفت: از ایـن پس، صدور حواله ارزی خارج از شبکه بانکی، ممنوع خواهد بود و همچنین بانک‌ها ملزم به خرید اسکناس های ریز افراد هستند و صرافی‌ها نمی‌توانند خرید و فروش اسکناس انجام دهند.سید احمد عراقچی عنوان کرد: طبق ضوابط جدید بانک‌ها ملزم به خرید اسکناس ریز افراد هستند و صرافی‌ها نمی‌توانند خرید و فروش اسکناس انجام دهند. عراقچی درباره سپرده پذیری ارزی نیز گفت: بانک مرکزی این تضمین را به تمام سپرده

گـذاران ارزی می‌دهـد کـه بـا سـود مقـرر در سررسـید، بـه ایـن افـراد، همـان اسـکناس سـپرده گـذاری شـده را بـازپس دهـد. هـم چنـین بانـک مرکـزی ضـوابط تـأمین ارز کالاهـای وارداتـی را نهـایی کـرد. بانـک مرکـزی، آخـر فـروردین ۱۳۹۷ در ادامـه اعـلام کـرد، بـر اسـاس تصـویب نامـه هیـأت وزیـران، تمـام واردات کـالا و خـدمات بـه کشـور منـوط بـه ثبـت سـفارش نـزد وزارت صـنعت، معـدن و تجـارت اسـت. سـید احمـد عراقچـی تأکیـد کـرد، بـر ایـن اسـاس واردات کـالا و خـدمات حتـی در منـاطق آزاد تجـاری نیـز نیازمنـد ثبـت سـفارش اسـت. وی درخصـوص تغییـر عمـده مقـررات واردات کـالا و خـدمات بـه کشـور نسـبت بـه گذشـته اعـلام کـرد: براسـاس تصـویب نامـه هیـأت وزیـران، تـأمین ارز مـورد نیـاز واردات بـه کشـور بایـد از طریـق سیسـتم بانکی صورت گیرد و وارد کنندگان برای تأمین نیازهای خود باید به بانک‌ها مراجعه کنند.

جزئیات سه شیوه فروش ارز صادرکنند گان

بعد از اجرای نظام ارز تک نرخی از سوی دولت درفروردین ۱۳۹۷ با دلار ۴۲۰۰ تومانی، دولت وقت اعلام کرده بود که دیگر حاضر نیست از صادرکنندگانی که ارز خود را به کشور باز نمی‌گردانند، حمایت کند. بر این اساس معافیت‌های مالیاتی و برخورداری از سود تشویقی وام‌های صادراتی، دیگر به این صادرکنند گان تعلق نخواهد گرفت. از این پس صادرکننده به سه روش ایفای تعهد خواهد کرد که شامل فروش به بانک‌ها در سامانه نیما، واردات از محل ارز صادراتی و فروش به وارد کننده با نرخ توافقی است.

نحوه دریافت ارز مسافری و دانشجویی

سخنگوی بانک مرکزی با تشریح نحوه مراجعه متقاضیان دریافت ارز مسافرتی، دانشجویی و درمان به شعب بانک‌های عامل از مردم خواست برای دریافت ارز مسافرتی به فرودگاه‌ها مراجعه نکنند. محمدعلی کریمی سخنگوی وقت بانک مرکزی، ویزای کشور مقصد، گذرنامه، بلیت و رسید عوارض خروج را به عنوان مدارک لازم برای دریافت ارز مسافرتی از شعب بانک‌های عامل داخل شهر عنوان کرد و افزود: متقاضیان دریافت ارز مسافرتی باید مدارک مذکور را به شعب داخل شهر تحویل دهند و از شعب بانک ملی و سامان در مبادی خروجی و با گذرنامه، ارز خود را دریافت کنند. کریمی با تأکید بر اینکه بانک‌های ملی و سامان به‌عنوان بانک‌های عامل پرداخت ارز مسافرتی تعیین شده اند. طبق اعلام بانک مرکزی حداکثر مبلغ قابل تأمین ارز دانشجویی قابل پرداخت یا حواله حداکثر سالانه ۱۵ هزار دلار یا معادل آن به سایر ارزها بابت شهریه دانشگاه و حداکثر ماهیانه ۱۰۰۰ دلار یا معادل آن به سایر ارزها برای دانشجو و حداکثر ماهیانه ۵۰۰ دلار برای هر عضو

خانواده وی است. پرداخت ارز دانشجویی پس از تأیید وزارتخانه ذیربط (حسب مورد علوم، تحقیقات و فناوری یا بهداشت، درمان و آموزش پزشکی) به نرخ اعلامی این بانک انجام خواهد شد.

رئیس کل وقت بانک مرکزی از مدیران عامل بانک‌ها خواست در اجرای طرح یکسان سازی نرخ ارز اهتمام ویژه‌ای داشته باشند چرا که فرصت مناسبی برای انتقال فعالیت‌های ارزی از صرافی‌ها به شبکه بانکی ایجاد شده است. به گزارش روابط عمومی بانک مرکزی، ولی‌الله سیف ، در جلسه ای با مدیران عامل بانک‌ها با بیان اینکه انتقال بخشی از عملیات ارزی از صرافی‌ها به بانک‌ها، مقاومت‌هایی را با خود همراه دارد، خاطرنشان کرد: علی رغم این مقاومت‌ها، شفافیتی که این تصمیم در تجارت خارجی ما ایجاد می کند مثبت و مفید است. علاوه بر این، تصمیم اتخاذ شده منجر به تسهیل و تقویت اجرای مقررات مبارزه با پولشویی می‌شود. سیف ضمن تأکید بر اینکه هیچ ارزی برای خروج سرمایه و قاچاق تخصیص داده نخواهد شد، افزود: با تأمین تمام نیازهای واقعی و منطقی، با ایجاد بازار سیاه هم مقابله می‌شود. رئیس کل وقت بانک مرکزی، تصمیم اتخاذ شده توسط ستاد اقتصادی دولت و بانک مرکزی را بهترین تصمیم در شرایط کنونی خواند و گفت: بانک مرکزی ماه‌هاست به دنبال راهکارهایی برای جلوگیری از خروج سرمایه از کشور است که خوشبختانه با تصمیم اخیر ستاد اقتصادی دولت برای یکسان سازی نرخ ارز، این مهم عملیاتی شد.

در رابطه با سیاست های ارزی دولت در سال های ۱۳۹۵ و ۱۳۹۶ جدول مقایسه ای ورود و خروج ارز در اقتصاد ایران با توجه به نمودار زیر مشخص می گردد

(میلیون دلار)

ورود (عرضه) ارز			خروج (تقاضای) ارز		
اقلام	سال ۱۳۹۵	۹ ماهه اول سال ۱۳۹۶	اقلام	سال ۱۳۹۵	۹ ماهه اول سال ۱۳۹۶
صادرات نفتی[1]	۵۵۷۵۲	۴۶۳۷۰	واردات گاز و فرآورده‌های نفتی	۱۳۸۸	۱۴۴۱
صادرات کالاهای غیرنفتی	۲۸۲۲۶	۲۲۷۰۸	واردات کالاهای غیرنفتی	۶۱۷۴۸	۵۱۲۶۹
صادرات خدمات	۱۰۰۶۰	۷۶۱۰	واردات خدمات	۱۶۰۰۱	۱۴۱۷۷
دریافت درآمد ارزی	۲۵۳۶	۱۸۳۳	پرداخت درآمد ارزی	۱۶۰۸	۱۰۶۳
حساب انتقالات جاری (دریافت)	۱۰۰۰	۷۵۴	حساب انتقالات جاری (پرداخت)	۴۴۳	۴۱۳
حساب جاری				**+۱۶۳۸۸**	**+۱۰۹۱۴**
ورود سرمایه	A	B	خروج سرمایه	۱۸۲۸۸+A	۱۴۱۱۱+B
حساب سرمایه				**-۱۸۲۸۸**	**-۱۴۱۱۰**[2]
اشتباهات و ازقلم‌افتادگی[3]				-۵۷۶۶	-۵۴۳۵
موازنه کل (تراز پرداخت‌ها - تغییر در ذخایر ارزی بین‌المللی)				**-۷۶۶۶**	**-۸۶۳۱**

مأخذ: بانک مرکزی.

همچنین نمودار زیر عملکرد بانک مرکزی در تامین ارز را نشان میدهد

زمزمه‌های ارز ۳ نرخی تقویت شد

بنا به گزارش یکی از روزنامه نگاران ، زمزمه‌های ورود نرخ سوم به بازار ارز که در خرداد ۱۳۹۷ به گوش رسید ،با انتشار اخباری درباره قطع دلار ٤٢٠٠ تومانی برای واردات برخی از کالاها تقویت شد. براین اساس به نظر می‌رسد که درکنار دلار ٤٢٠٠ تومانی دولتی و نرخی که در بازار غیررسمی بین ٦٥٠٠ تا ۷ هزار تومان دست به دست می‌شود، قرار است که نرخ سومی که نرخ آن بین ٦ تا ٦٥٠٠ تومان برآورد می‌شود، وارد بازار ارز شود تا بخشی از کالاهای وارداتی غیرضرور و همچنین نیاز مازاد ارزی مسافران خارج با این نرخ تأمین شود. پس از التهابات ارزی ابتدای سال ۱۳۹۷ دولت تصمیم گرفت تا از ۲۱ اردیبهشت ماه ۹۷ با تعیین نرخ ٤٢٠٠ تومان برای دلار سیاست یکسان سازی نرخ ارز را کلید بزند. دراین برنامه صرافی‌ها از خرید و فروش مرسوم خود و همچنین صدور حواله‌های ارزی منع شدند و بانک‌ها جای صرافی‌ها نشستند. با صدور بخشنامه‌ها و اطلاعیه‌های پی درپی بتدریج تکلیف متقاضیان ارزی کشور که مهم‌ترین آنها را وارد کنند گان تشکیل می‌دادند، روشن

شد، اما همچنان برخی از نیازهایی که درنگاه نخست غیرضرور تلقی می‌شد، از دایره دلار ٤٢٠٠ تومانی بیرون ماند. نیازهایی مانند ارز مازاد برای سفرهای خارجی، دانشجویان مقاطع زیرکارشناسی وغیره که به هر صورت برای بخشی از جامعه دغدغه اصلی محسوب می‌شد. برای واردکنند گان نیز طبق دستورالعمل‌هایی که ابلاغ شد، سامانه **ارزی نیما** برای ثبت سفارش واردات تنها مسیر برای بهره مندی از دلار دولتی درنظر گرفته شد. پس از واردات کالاهای اساسی بتدریج دایره ارز دولتی برای سایر کالاها هم گسترده تر شد تا از این طریق از گرانی اقلام مورد نیاز مردم در بازار جلوگیری شود. اما رسوخ رانت در این فرآیند که در ابتدا بی‌نقص دیده می شد، برخی از حساب وکتاب‌های دولت را به هم ریخت. فاصله زیاد دلار ٤٢٠٠ تومانی با دلار آزاد که به حدود ٧ هزار تومان می‌رسید اصلی‌ترین دلیل ایجاد این رانت بود.گرچه در سامانه نیما فرایند دقیقی برای ثبت سفارش و بازگرداندن ارز حاصل از صادرات طراحی شده بود، به گونه‌ای که با حضور صرافان و بانک‌ها به‌عنوان واسطه گران نقل و انتقال ارز صادرکنند گان ارز خود را فروخته و از سویی دیگر وارد کنندگان آن را تهیه کردند. ولی رانت جویان راه‌هایی برای دور زدن این سیستم پیدا کردند. درواقع برخی از وارد کنندگان از دو مسیر سامانه نیما را دور می‌زنند. در مسیر نخست رانت خواران با درج قیمتی بالاتر از نرخ واقعی کالای وارداتی با هماهنگی فروشنده ارز دولتی بیشتری دریافت می کنند. در مسیر دوم نیز که یکی از مهم ترین دلایل گرانی‌ها است، بخشی از کالاهایی که با دلار ٤٢٠٠ تومانی وارد می‌شود بر اساس دلار آزاد حدود ٧ هزار تومانی وارد بازار می‌شود که سود کلانی برای این دسته از وارد کنندگان دارد.

تصویب نرخ سوم ارز

با افزایش تخلفاتی از این دست که از سوی رئیس کل وقت بانک مرکزی نیز تأیید شده بود، دولت در فکر برنامه‌ای برای پایان دادن به این رانت‌ها و فشار بر بازاربود. با وجودی که برخی از مسئولان دولتی ورود نرخ سوم ارز را رد کرده بودند، اما درهمین زمینه رئیس سابق اتاق بازرگانی تهران اعلام کرد: برخی از وارد کنندگان مواد معدنی از دلار ۴۲۰۰ تومانی سوءاستفاده کردند، لذا دولت برای جلوگیری از این سوءاستفاده‌ها نرخ سوم ارز یا همان نرخ توافقی را تعریف کرده که از سوی وزیر صنعت وقت تصویب شده و جزئیاتش بزودی ابلاغ می‌شود. یحیی آل اسحاق عضو هیأت نمایندگان اتاق بازرگانی وقت ایران به رسانه ایسنا گفت: ملاک برای تصمیم گیری، صحبت‌ها و برنامه‌هایی است که ابلاغ می‌شود و همان طور که درباره دلار ۳۸۰۰ تومانی و ۴۲۰۰ تومانی بخشنامه معاون اول رئیس جمهوری و سامانه نیما ابلاغ و اجرایی شد، رسماً اعلام شد که ارز دیگری نیز به‌عنوان نرخ سوم خواهیم داشت که بخشنامه اولیه آن، از سوی وزیر وقت صنعت، معدن و تجارت ابلاغ و نامه آن به رئیس کل بانک مرکزی ارسال شده است تا کالاهایی که باید در سامانه

نیما مربوط به مواد نفتی و معدنی وارد شود و بر اساس طرحی که قائم مقام وزیر صنعت، معدن و تجارت اعلام کرد مقرر شد بقیه کالاها که مشمول ارز ۳۸۰۰ و ۴۲۰۰ تومانی نشده و به سامانه نیما وارد نمی‌شوند، ارزشان به صورت توافقی بین صادرکننده و وارد کننده مبادله شوند. وی افزود: ارز توافقی یا همان نرخ سوم ارز به شکلی منظم و بر اساس فرمولی که وزیروقت صنعت، معدن و تجارت کلیاتش را تصویب کرده و جزئیات آن بزودی ابلاغ می‌شود، بین صادرکننده و وارد کننده مبادله خواهد شد که در واقع بر اساس واریزنامه‌های صادراتی با نرخی مشخص واگذار می‌شود.

حذف دلار ۴۲۰۰ تومانی برای واردات برخی کالاها آغاز شد

در سال ۱۳۹۷ به دنبال خبری که آل اسحاق درخصوص اختصاص دلار ٤٢٠٠ تومانی برای بخشی از کالاها اعلام کرد، رئیس انجمن وارد کنندگان لوازم آرایشی، بهداشتی و عطریات، گفت: براساس بخشنامه‌ای که وزارت صنعت، معدن و تجارت ابلاغ کرده لیست کالاهایی که نرخ دلار برای وارداتشان تغییر می کند اعلام شده که لوازم آرایشی و بهداشتی نیز جزو آن است. همچنین رئیس اتحادیه وارد کنندگان موبایل، تبلت و لوازم جانبی نیز دراین باره اعلام کرد که صنف موبایل برای تعیین تکلیف نحوه تخصیص ارز ۶۵۰۰ تومانی با مسئولان وزارت صمت و بانک مرکزی جلسه داشته است . به نظر می‌رسد ارز متقاضی دوباره در سامانه تجارت در حال اضافه شدن است و برای این منظور سامانه جدیدی به اسم **سماصا** راه‌اندازی شد.

گزارش میدانی رسانه «ایران» از آنچه در بازار تهران گذشت

در اوایل تیر ماه ۱۳۹۷ بازار موبایل تهران نیز دست به اعتراض زده بودند. بازار علاءالدین، بازار چارسو و بازار موبایل ایران به وضعیت ارز، واردات و گرانی تلفن‌های همراه معترض بودند. در همان زمان درگیری محمد جواد آذری جهرمی، وزیر وقت ارتباطات و فناوری اطلاعات به بازار چارسو رفت و پس از آن اعلام کرد که باید با سود جویی‌ها برخورد جدی شود. همچنین وزارت ارتباطات لیست ارز تخصیص یافته دولتی در بهار ۱۳۹۷ به شرکت‌های واردات موبایل را منتشر کرد که نشان می‌داد در حالی که این شرکت‌ها معادل ۲۲۰ میلیون و ۶۴۳ هزار یورو ارز دولتی دریافت کرده بودند، فقط معادل ۷۵ میلیون و ۲۸۳ هزار یورو گوشی از گمرک ترخیص شده بود. آذری جهرمی همچنین در کرمان گفته بود: «گرانی‌های غیرمعمول گوشی تلفن همراه در کشور نشان می دهد که برخی افراد سودجو با استفاده از ارز دولتی ٤٢٠٠ تومانی گوشی وارد کرده‌اند اما براساس بهای ارز آزاد محاسبه و به مردم عرضه می کنند.

کلیات بسته جدید ارزی دولت اعلام شد

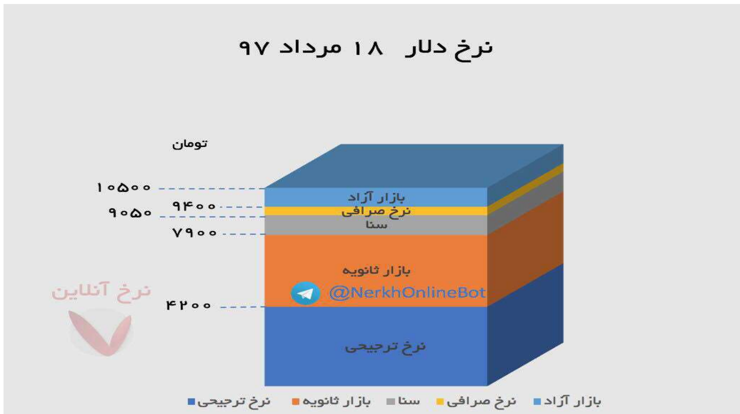
با گذشت یک هفته از انتصاب رئیس کل جدید بانک مرکزی در مرداد ۱۳۹۷ بسته جدید ارزی دولت در شورای عالی هماهنگی اقتصادی به تصویب رسید تا پس از طرح و تأیید در هیأت وزیران از

هفته بعد اجرایی شود. همان گونه که انتظار می رفت دراین بسته اولویت اصلی دولت تأمین کالاهای اساسی مورد نیاز مردم و تولید کننده‌ها با همان نرخ دولتی بود. براین اساس دلار موسوم به ۴۲۰۰ تومانی همچنان پابرجا بود ولی برای جلوگیری ازسوءاستفاده و کمبود احتمالی بازار دوم ارزی نیز تقویت شد تا به غیر از کالاهای اساسی و دارو، مابقی نیازهای ارزی از این محل و با نرخ توافقی تأمین شود. اززمان ۲۱ فروردین ۱۳۹۷ که دولت وقت با هدف کنترل قیمت‌ها در بازار و حمایت از مصرف کننده دلار را تک نرخی اعلام کرد، تحولات زیادی رقم خورد. دراین میان با ورود رانت خواران به جریان ارزی کشور هدف اصلی دولت محقق نشد. رانت خواران با سوءاستفاده از ارز دولتی که برای واردات ارزان کالاهای مورد نیاز بخش تولید و مردم به آنها اختصاص داده شده بود، باعث شدند تا در نهایت قیمت نهایی کالاها با همان ارزی که در کوچه پس کوچه‌های خیابان فردوسی تهران دست به دست می‌شود قیمت گذاری شود و بدین ترتیب برخلاف انتظار دولت قیمت بسیاری از کالاها در بازار افزایش یافت. برهمین اساس دولت دو برنامه اصلی را در دستور کار خود قرار داد. در گام نخست سیاست ارزی خود را تغییر داد و در دومین گام مقابله با رانت خواران و مفسدان ارزی را پیگیری کرد که رئیس جمهوری وقت دستور جدیدی برای برخورد با متخلفان ارزی صادر کرد. رئیس جمهوری وقت در جدیدترین دستور ویژه برای برخورد با متخلفان ارزی، دستور داد تا نام افرادی که از ارز دولتی استفاده کرده و کالای خود را در مهلت مقرر به کشور نیاورده‌اند، در لیست سیاه قرار گیرند. به گزارش مهر، در نامه‌ای که محمود واعظی، رئیس دفتر رئیس جمهوری وقت به وزیر صنعت، معدن و تجارت ارسال کرد، با اشاره به تبانی برخی از شرکت‌های ایرانی وارد کننده کالا از برخی کشورها برای برخورداری از ارز دولتی، از پی‌نوشت رئیس جمهوری برای برخورد با افراد متخلف خبر داد. وی در این نامه اشاره کرد که رئیس جمهوری دستور داده که ، « این افراد را در لیست سیاه قرار دهید» در راستای دستور رئیس جمهوری، محمد شریعتمداری، وزیروقت صنعت، معدن و تجارت نیز به منظور برخورد با افرادی که ارز با نرخ رسمی از دولت دریافت کرده اما کالای خود را در موعد مقرر، وارد کشور نکرده‌اند، به معاون صادراتی وزارت صنعت دستور داده بود که کارت بازرگانی این افراد تعلیق شده و نام آنها در لیست سیاه قرار گیرد و با اتهام قاچاق ارز به مراجع قضایی معرفی شوند.

جهت گیری‌های اساسی بسته ارزی جدید- همچنین شورای عالی هماهنگی اقتصادی در جلسه‌ای به ریاست رئیس جمهوری و با حضور سران و مسئولان سه قوه، کلیات سیاست‌های جدید ارزی بانک مرکزی و راهکارهای تسریع در برخورد با مفاسد و اخلال گران اقتصادی را بررسی و تصویب کرد. همچنین با توجه به نوسانات ا که در بخش ارزی کشور بوجود آمده و اعضای جلسه تأکید کردند که شرایط اقتصادی کشور نیازمند تصمیمات جدید و بازنگری در سیاست‌های قبلی است

و لذا سیاست‌های جدید بانک مرکزی در بخش ارزی در این جلسه مورد بررسی و تأیید سران و اعضای جلسه قرار گرفت. بر این اساس جهت گیری عمده سیاست‌های جدید بر این اصل استوار بود که کالاهای اساسی و مورد نیاز عامه مردم با نرخ رسمی ارز که بانک مرکزی اعلام می کرد، به مقدار مورد نیاز تأمین شده و دستگاه‌های اجرایی بر تمام مراحل واردات تا توزیع این کالاها به طور دقیق نظارت کنند . در این جلسه همچنین مقرر شد برای فعالان در بخش‌های صادرات و واردات و کسانی که برای انجام فعالیت‌های ضروری شان به ارز نیاز دارند، تسهیلاتی فراهم شود تا بتوانند هم ارز مورد نیازشان را به راحتی در بازار تهیه کنند و هم بتوانند فعالیت‌های شان را با سرعت و اطمینان بیشتری ادامه دهند. اعضای شورای عالی هماهنگی اقتصادی در ادامه این جلسه، پیشنهاد رئیس قوه قضائیه را به منظور تسریع در برخورد با مفسدان و اخلالگران اقتصادی بررسی کردند. در چارچوب این پیشنهاد، مسیر برخورد با کسانی که در این مقطع با فعالیت‌هایشان به آرامش و ثبات اقتصادی کشور لطمه زده و با استفاده از رانت‌های بزرگ، اقتصاد کشور را دچار مشکل کردند و فعالیت‌های ناسالم و غیرشفاف انجام دادند، با کوتاه تر کردن مهلت‌هایی که در قانون پیش‌بینی شده، با سرعت عمل بیشتر و در زمان کوتاه تر رسیدگی شود. وزیر اقتصاد نیز در همان زمان از اعلام فهرست نهایی دریافت کنندگان ارز ۴۲۰۰ تومانی خبر داد. بطوریکه در صفحه اینستاگرام خود نوشت: وظیفه دولت حفظ منابع ارزی کشور و تأمین منافع عموم مردم است. متأسفم که ذهن جامعه طی چند هفته گذشته به دلیل سودجویی و رانتخواهی عده‌ای خاص بهم ریخته و نظم بازارها نیز تحت تأثیر قرار گرفته است. لیست تمامی افرادی که در دوره اخیر ارز ۴۲۰۰ تومانی دریافت کرده‌اند از طریق بانک مرکزی در اختیار وزارت اقتصاد قرار گرفته است. این لیست را بسرعت در اختیار گمرک قرار دادیم تا به صورت دقیق مشخص کنند که چه افراد و شرکت‌هایی ارز دریافت کرده و کالا وارد نکرده‌اند.با این گروه براساس قانون و برمبنای اخلالگران نظام ارزی برخورد جدی صورت خواهد گرفت .

نمودار زیر چند نرخی شدن قیمت ارز دلار با مصوبات جدید دولت در مرداد ۱۳۹۷ را نشان می دهد.

ممنوعیت واردات ۱۳۳۹ قلم کالا و ثبت سفارش خودرو

بر اساس ابلاغیه وزیر صنعت به سازمان توسعه تجارت و در پی تصمیم ستاد فرماندهی اقتصاد مقاومتی ثبت سفارش ۱۳۳۹ ردیف کالا ممنوع شد . شریعتمداری وزیروقت صنعت، معدن و تجارت طی نامه‌ای مورخ ۳۰ خرداد ۱۳۹۷ به رئیس سازمان توسعه تجارت فهرست گروه چهارم کالایی که ثبت سفارش آن‌ها ممنوع شده را ابلاغ کرد. در این نامه آمده: بدینوسیله فهرست گروه چهارم کالایی شامل ۱۳۳۹ ردیف تعرفه ۸ رقمی که ثبت سفارش آن‌ها در جلسه ستاد فرماندهی اقتصاد مقاومتی ممنوع گردیده، جهت اجرا ابلاغ می‌گردد. لازم به ذکر است که کلیه ثبت سفارشات صادره قبلی مربوط به این ردیف‌ها فاقد اعتبارند مگر این که قبل از این تاریخ توسط شبکه بانکی تامین ارز گردیده و یا بدون انتقال ارز باشند. همچنین بر اساس لیست پیوست "فهرست گروه چهارم کالایی ردیف تعرفه، واردات خودرونیز ممنوع اعلام شده است . بر اساس جدید ترین تصمیم گیری دولت واردات هرگونه **خودرو** خارجی حتی خودروهای هیبریدی ممنوع است اما واردات خودروهایی به صورت سی کی دی انجام می‌شود آزاد است و **ارز** رسمی به واردات این محصولات اختصاص می‌یابد.

تصمیمات مهم هیأت دولت برای ساماندهی بازار ارز

در جلسه مورخ ۱۵ مرداد ۱۳۹۷ هیأت وزیران، پیشنهادهای بانک مرکزی به منظور ساماندهی بازار ارز بررسی و تصمیماتی در این زمینه اتخاذ شد. به گزارش رسانه ایرنا، به موجب این تصمیمات، ارز کلیه کالاهای اساسی و دارو به نرخ رسمی تأمین می‌شود.

وزارت صنعت، معدن و تجارت موظف شد فهرست کالاهای مذکور را بازنگری و به روزرسانی نموده و نظارت لازم را به منظور حصول اطمینان از توزیع کالاهای اساسی و دارو بر مبنای نرخ رسمی از زمان ورود کالا تا عرضه آن در شبکه خرده فروشی (از تأمین، پخش، توزیع و رسیدن به دست مصرف کننده) به عمل آورند.همچنین کلیه صرافی‌های مجاز می‌توانند در چارچوب انجام معاملات خرد نسبت به خرید ارز به صورت اسکناس با رعایت مقررات ارزی، بویژه مقررات مبارزه با پولشویی اقدام نمایند. فروش ارز توسط صرافی‌های مجاز صرفاً بابت مصارف خدماتی و مسافرتی مطابق مقررات ارزی بانک مرکزی با ثبت مدارک و مستندات لازم امکان پذیر خواهد بود.براین اساس، ورود ارز به صورت اسکناس و طلا به داخل کشور بدون محدودیت مطابق با ضوابط و مقررات بانک مرکزی توسط اشخاص حقیقی و حقوقی مجاز است و واردات طلا به صورت خام طبق ضوابط بانک مرکزی از کلیه حقوق، عوارض قانونی و مالیات بر ارزش افزوده معاف می‌گردد.تأمین ارز برای واردات بقیه کالاها در بازار دوم ارز از محل ارز حاصل از صادرات کلیه کالاهای غیرنفتی (به ویژه فرآورده‌های نفتی، گاز طبیعی، پتروشیمی، محصولات فولادی و فلزات رنگی) و خدمات تأمین می‌شود. معاملات در این بازار بین صادرکنند گان و وارد کنند گان از طریق بانک‌ها و صرافی‌های مجاز صورت می گیرد و نرخ ارز در این بازار براساس عرضه و تقاضا به دست می‌آید. این نرخ، به نحو مناسب، به عنوان نرخ آزاد ارز اطلاع رسانی می‌شود. صادرکنند گان باید تعهد لازم را برای برگشت ارز حاصل از صادرات به چرخه اقتصادی کشور بسپارند.بانک مرکزی همچنین مجاز است نسبت به دریافت سپرده ارزی (به صورت اسکناس) از اشخاص حقیقی و حقوقی به واسطه بانک‌های عامل اقدام نمایند. بانک مرکزی ضمن جذب سپرده‌های فوق‌الذکر، مجاز خواهد بود حسب تشخیص خود نسبت به تعیین نرخ سود ارزی و پرداخت سود متعلقه به سپرده‌های مزبور و همچنین کارمزد به بانک‌های عامل عمل نماید.

استقبال بازار از بسته جدید ارزی

به گزارش یکی از خبرنگاران اقتصادی در ۱۶ مرداد ۱۳۹۷ در بازار ارز و طلای تهران حال و هوای متفاوتی حاکم بود. دیگر خبری از شایعات افزایش نرخ دلار به بالای ۲۰ هزار تومان نبود؛ دراین روز برخی از افراد واسطه گر موج کاهشی قیمت‌ها که بازارهای ارز و طلا را دربرگرفته بود خوشحال بودند و برخی دیگر نگران نرخ ارز و سکه‌ای بودند که در اوج حباب و با نرخ‌های بالا خریده بودند. برخلاف گذشته که به دلیل

افزایش نوسانات، فروش تقریباً متوقف شده بود، از عصر همان روز بر خیل فروشندگان ارز و طلا افزوده شد و تکاپوی دارندگان ارز و طلا کاملاً محسوس بود. پس از اینکه عبدالناصر همتی، رئیس کل بانک مرکزی ، جزئیات بسته ارزی دولت را تشریح کرد و براساس آن قرارشد ازان روز به بعد صرافی‌ها فعالیت خود را از سربگیرند و دیگر ارز از دایره قاچاق خارج شده، فروشندگان زیادی به بازار هجوم آوردند تا قبل از آنکه قیمت‌ها بیشتر فروریزد و ضرر بکنند، ارز و سکه خود را بفروشند. گویی روند بازار یکباره معکوس شده بود و برخلاف عطش خریدی که طی روزهای گذشته وجود داشت و حتی سکه بالای ٤ میلیون تومان هم خریدار داشت، همان روز بسیاری خواستار فروش بودند. البته هنوز کسانی بودند که در فروش ارز و سکه خود تردید داشتند و تصور می کردند که شاید دوباره قیمت‌ها بالا برود. این درحالی بود که اغلب صاحب نظران اقتصادی معتقد بودند که با تغییر سیاست‌های دولت و منطقی شدن آن نباید منتظر افزایش قیمت شد. کما اینکه ارز درماه‌های گذشته رشد بالایی داشته و انتظار رشد بیشتر منطقی نیست.

ریزش شدید قیمت‌ها در بازار ارز و طلا.

با بازشدن بسته ارزی دولت و انتشار جزئیات آن بازار و فعالان اقتصادی به آینده اقتصاد امیدوار شدند. روند مثبتی که از اواخر مرداد ۱۳۹۷ با انتشار بخشی از سیاست‌های جدید ارزی دولت آغاز شده بود، باز هم ادامه یافت و تقویت شد به طوری که در همان روزها نرخ سکه بیش از ۲۰۰ هزار تومان ارزان شد و نرخ ارزهای عمده بازار هم بیش از ۳۵۰ تومان ریزش کرد. تا زمان تنظیم این گزارش، نرخ سکه تمام طرح جدید با ۲۲۰ هزار تومان کاهش به ۳ میلیون و ٤٥۰ هزار تومان رسید که حدود یک میلیون و ۲۰۰ هزار تومان از نرخ ٤,٦ میلیون تومان آن در هفته قبل از انتشار سیاست‌های جدید ارزی کمتر شده بود. سکه تمام طرح قدیم هم ۳۵ هزار تومان افت کرد و به ۳,۳ میلیون تومان رسید.. این درحالی بود که در بازار آتی هم سررسیدهای دی ماه ۹۷ با ۱۹۲ هزار تومان کاهش به ۳ میلیون و ٦٤۹ هزار تومان عقبگرد کرد. در بازار ارز هم وضعیت مشابهی وجود داشت. نرخ یورو ۳٦٤ تومان کم شد و به ۱۰ هزار و ۹۹۲ تومان رسید. پوند هم به ۱۲ هزار و ۳۲۱ تومان رسید که ٤٤٥ تومان کمتر از روز قبل شده بود. درهم نیز با افت ۸۱ تومانی نرخ ۲۵۹۲ تومان را تجربه کرد. دراین روز دلار آزاد هم که زمانی به بالای ۱۲ هزار تومان رسیده بود به ۹۵۰۰ تومان رسید.

جهش تاریخی بورس

همانگونه که بسته جدید ارزی دولت بازارهای ارز و طلا را حتی پیش از رونمایی تحت تأثیر خود قرار داد، بازار سهام نیز یکی از بازارهایی است که تحت تأثیر آن قرار گرفته است البته تفاوت آن این است که برخلاف ارز و طلا تغییر سیاست‌های ارزی در بورس رونق بالایی را ایجاد کرده است. پس از رشد پیاپی بورس در روزهای **انتشار سیاست‌های جدید ارزی** پس از اعلام جزئیات بسته ارزی بورس با بلندترین پرش تاریخی خود به استقبال آن رفت. در همان زمان شاخص کل بورس ۵۱۹۸ واحد که در تاریخ ۵۰ ساله آن بی‌سابقه بود، افزایش یافت و شاخص را به ۱۳۳ هزار و ٦٤٦ واحد رساند. به بیان دیگر تنها در یک روز کاری یا چهار ساعت بورس ٤ درصد رشد کرد و سود به حساب سهامداران خود ریخت. براین اساس و نسبت به ابتدای سال بازدهی کل بورس با رسیدن به ۳۸,۷ درصد رکورد تازه‌ای را شکست. تنها در ۱۵ روز مرداد ماه ۱۳۹۷ بازار سهام ۲۲,۸ درصد سودآوری برای فعالان این بازار به همراه داشت بطوریکه در روز پایانی تیرماه ۹۷ شاخص سهام ۱۰۸ هزار و ۸۳۰ واحد بود.

سیاست های ارزی چه تغییراتی کرد

براساس بسته جدید ارزی دولت دوازدهم ، ارز تمامی کالاهای اساسی و دارو به نرخ رسمی تأمین گردید.همچنین تمامی صرافی‌های مجاز می توانستند در چارچوب انجام معاملات خرد نسبت به خرید ارز به صورت اسکناس با رعایت مقررات ارزی، بویژه مقررات مبارزه با پولشویی اقدام نمایند. فروش ارز توسط صرافی‌های مجاز صرفاً بابت مصارف خدماتی و مسافرتی مطابق مقررات ارزی بانک مرکزی با ثبت مدارک و مستندات لازم امکان پذیر بود. ورود ارز به صورت اسکناس و طلا به داخل کشور بدون محدودیت مطابق با ضوابط و مقررات بانک مرکزی توسط اشخاص حقیقی و حقوقی مجاز بود و واردات طلا به صورت خام طبق ضوابط بانک مرکزی ازتمام حقوق، عوارض قانونی و مالیات بر ارزش افزوده معاف می‌گردید. تأمین ارز برای واردات بقیه کالاها در بازار دوم ارز از محل ارز حاصل از صادرات کلیه کالاهای غیرنفتی و خدمات تأمین می شد. معاملات در این بازار بین صادرکنند گان و واردکنند گان از طریق بانک‌ها و صرافی‌های مجاز صورت می گرفت و نرخ ارز در این بازار براساس عرضه و تقاضا به دست می آمد. این نرخ، به نحو مناسب، به‌عنوان نرخ آزاد ارز اطلاع رسانی می شد. در این آشفته بازار طلا و سکه و ارز در اول مهر ۱۳۹۷ به گزارش خبرنگار اقتصادی نرخ سکه و ارز دلار دوباره افزایش یافت بطوریکه نرخ سکه امامی برابر با ۵ میلیون و ۸۰ هزار تومان و سکه بهار آزادی هم به قیمت ٤ میلیون و۹۵۱ هزار تومان در بازار مورد معامله قرار گرفت همچنین نرخ ارز دلار آزاد با رشد ۱۹ تومان به قیمت ۱۷هزار و۳۳۵ تومان و یورو نیز با افزایش ۸۲ تومان با نرخ ۲۰ هزار ۱۱۵ تومان معامله شد . در اوایل مهر۱۳۹۷ بدلیل اینکه در خصوص تصمیمات قبلی بانک مرکزی **مورخ ۱۵ مرداد ۱۳۹۷** موفقیتی حاصل نگردید و

نتوانسته بودند نرخ ارز را کنترل کنند دوباره در جلسه هیأت وزیران پیشنهادهای بانک مرکزی را به منظور ساماندهی بازار ارز بررسی و همان سیاست های ارزی به تکرار اتخاذ گردید.
نمودار زیر نشان می دهد که طی حدود یک سال تعداد ۱۰سیاست مختلف پولی و ارزی برای کنترل نوسانات بازار ارز پیاده شد که به نظر می رسد که هنوز هم به نتیجه ایده ال نرسیده باشد .

نـزول نـرخ سـکه و دلار – بـازار طـلا و ارز در هشـتم مهـر ۱۳۹۷ رونـد نـزول در پـیش گرفـت ، بطوریکـه پـس از اعـلام حکـم اعـدام سـلطان سـکه کـاهش قیمـت طـلا و سـکه شـدت یافـت . سـکه بـه کانـال حـدود ٤/٨ میلیـون تومـان سـقوط کـرد ودلار هـم از ارتفـاع ۱۷ هـزار تومـانی بـه پـایین پرتـاب شـد در همـین حـال بـازار بـورس تهـران درروز هفـتم مهـر۹۷ رکـورد هـای رویـایی بـه ثبـت رسـاند.در ظهـر نهـم مهـر ۱۳۹۷ بـر اسـاس اعـلام معـاون اول قـوه قضـاییه ۳ مفسـد اقتصـادی اعـم از سـلطان سـکه بـه اعـدام محکـوم شـدند و پـس از اعـلام رسـمی ایـن حکـم رونـد نـزول قیمـت هـا یکبـاره سـرعت گرفـت و سـکه امـامی بـا کـاهش ۱۳۵ هـزار تومـان بـه ٤ میلیـون و ۸۵۵ هـزار تومـان و سـکه بهـار آزادی بـا ریـزش ۱۰۰هـزار تومـان بـه نـرخ ٤ میلیـون و ۷۰۰ هزار تومـان قیمـت خـورد ودر همـین حـال بـه گـزارش رسـانه نسـیم کـاهش قیمـت

در بـازار ارز نیـز همـراه شـد کـه بـا افـزایش مراجعـه مردمـی کـه در روز هـای قبـل دلار را بـا قیمـت بـالا خریـده بودنـد و حـالا امـده بودنـد بـرای فـروش همـان ارز هـا . بـازاری هـا در همـان روز مـی گفتنـد جمـع زیـادی از مـردم بـرای خریـد دلار ۱۷ – ۱۸ هـزار تومـانی از صـبح زود مقابـل صـرافی هـا در صـف مـی اسـتادند و بـه همـین دلیـل مشـاهدات کـاهش قیمـت هـا در آن روز هـا از بـازار ارز نشـان مـی دهـد کـه صـرافی هـا و دلال هـای خیابـان فردوسـی خریـد ارز را متوقـف کـرده و فقـط فـروش در بـازار شـنیده مـی شـد. امـا قیمـت هـای پیشـنهادی دلال هـا بسـیار پـایین تـراز قیمـت فـروش ارز بـود بـا ایـن حـال دلار در بـازار ارز در ۹ مهـر ۱۳۹۷ بـا کـاهش ٦۰٥ تومـان از قلـه ۱۷ هـزار تومـان عقـب نشـینی کـرد و یـورو نیـز بـا افـت ۷۱٥ تومـان مواجـه شـد بـدن ترتیـب دلار امریکـا بـا نـرخ ۱٦ هـزار و ٤۱۷ تومـان و یـورو بـا قیمـت ۱۹ هـزار و ٦٥ تومان داد و ستد شدند.

سه فوریت در راهبرد ارزی

رسـانه دنیـای اقتصـاد در تـاریخ ۲۷ مـرداد ۱۳۹۷ چنـین گـزارش کـرده بـود در حـالی کـه دلار ۸۰۰۰ تومـانی در نیمـا متقاضـی نداشـت ، بـازار سـیاه دلار روی نـرخ ۱۰۵۰۰ تومـان معاملـه مـی کنـه، و بـازار طـلا، سـکه امـامی هـم متناسـب بـا دلار ۱۳۰۰۰ تومـانی قیمـت گـذاری مـی کنـه. چـرا صـادرکننده، قاچـاقچی ارز، و طـلا فـروش ارز را بـه سـه نـرخ مختلـف دلار مـی فروشـند؟ اگـه نـرخ دلار، از خـرداد ۱۳۹۲ تـا مـرداد ۱۳۹۷، متناسـب بـا تفاضـل تـورم ایـران و آمریکـا رشـد کـرده بـود، امروزقیمـت دلار ۶۰۰۰ تومـان می‌بـود. اگـه قیمـت دلار، متناسـب بـا تفاضـل رشـد نقـدینگی ایـران و آمریکـا رشـد کـرده بـود، نـرخ دلار حـدود ۸۵۰۰ تومـان می‌بـود. بـا توجـه بـه اینکـه وارد کننـده حاضـر نیسـت بیشـتر از ۸۰۰۰ تومـان بابـت دلار بـده، چـرا پـس اندازکننـد گـان بـازاری حاضـرند تـا نـرخ ۱۰۵۰۰ تومـان، و پـس اندازکننـد گـان کارمنـد حاضـرند تـا ۱۳۰۰۰ تومـان، بابـت هـر دلار بپردازنـد؟ خـارج کننـدگان سـرمایه، بـه قصـد فـرار از ریسـک بـازار، سـرمایه خودشـون رو خـارج مـی کننـد. بعبـارت دیگـه ایـن روزهـا، خریـدن ارز و سـکه نـوعی پس‌انـداز نیسـت، بلکـه نـوعی خریـدن بیمـه اسـت؛ «بیمـه دلاری». بیمـه رو بـرای حفـظ سـرمایه دربرابـر شـوکهای بـزرگ مـی خرنـد. امـروز هـم در بـازار ارز و در بـازار سـکه، یـک فرآینـد بیمـه نسـبت بـه شـوکهای ریـالی شـکل گرفتـه. چـرا بـازار انتظـار شـوک ریـالی داره؟ تحـریم بانـک مرکـزی کـه از دو هفتـه پـیش شـروع شـده بـود! سـد نقـدینگی هـم کـه شکسـته و ارزش پـایین ریال تقریبـا روشـن شـده اسـت! پـس آیـا بـازار در انتظـار سـیل نقـدینگی ۱۲ شـهریور ۹۷ و تحـریم نفتـی آبـان ماهـه همـان سـاله ؟ خیـر، از آنجـا کـه زمـان و کیفیـت بـروز

هر دوی این وقایع شناخته شده است، شوک ایجاد نمی کنند. اما بازار یک دلیل موجه برای احتمال بالای بروز یک شوک اقتصادی داره!. نظریه کارشناس پولی وبانکی ومدیرکل اسبق بازرسی بانک مرکزی چنین بود.

همانگونه که در تحلیل مهر ۱۳۹۷ بیان گردید وهشدارجدی به خریداران ارز توسط گروه خانه دارها وآخرین گروه از خریداران ارز وخروج بزرگان وکسانی که قیمت ها را در بازار شبانه به سمت بالا می کشیدند داده شد و آثارآن به مرورنشان داده شد و اما مدیران بانک مرکزی جسارت کافی را جهت ورود ومداخله در بازار را بعد ازبازداشت معاون ارزی سابق ازدست داده بودند و لذا برنامه ای را تهیه وبه محض بازگشت رییس جمهور وقت ازنیویورک و تشکیل جلسه فوق العاده سران قوا در آن مطرح واجازه مداخله در بازار راگرفتند ، به نظرمی رسد این برنامه که اجرای آن ازدهم مهر ۱۳۹۷ شروع شد واز یازدهم مهر ۹۷ که بازگشایی بازارهای جهانی بود آثارخود رابه صورت ملموس برجا گذاشت چنانچه اخباری دال برنزدیک شدن دلار به کانال ۱۵ هزار تومان درفضای مجازی دست به دست شد و علت مقاومت قیمتهای ارزی ، مقاومت دلالان و سوداگران وخریدارانی بود که در قیمتهای بالا ارز خرید کرده بودند ومایل به فروش وضررنبودند ولی چاره ای نداشتند مجبوربودند عرضه کنند . همانگونه به استناد تجربیات قبلی گفته شده بود بانک مرکزی توان مقابله ومهار افزایش ارزرا دارد که با انتصاب رییس کل جدید و آمدن مدیران همسو با رییس کل و شناخت نسبی وظایف وکاروبازار ومشورت با مدیران میانی بانک ومهم تر از همه کسب مجوزسران قوا درجلسه مصمم ترازگذشته ورود به بازار ارز کرده وبانظارت مد برانه و مداخله به موقع بازگشت به کانال ۱۵ هزار تومان دلار امریکا در آینده دور ازاز ذهن نبود. به گزارش یکی از رسانه های اقتصادی، مسیر آینده دلار ارتباط زیادی به مسیر طی شده آن تا کنون دارد . کارشناسان اقتصادی معتقد ند افزایش نرخ ارز در روز ها و هفته های اخیر در مهر ۱۳۹۷ بردوش هیجانات کاذب روانی و نیز غیبت بانک مرکزی از بازار اسکناس ارز بوده است با این حال مداخله جدی بانک مرکزی در بازار، زمینه را برای محرک روانی قوی جهت افت قیمت ها ایجاد می کند با این حال شرط کافی برای ترکیدن کامل حباب نرخ ارز به فضای روانی بوجود آمده و در مجموع به تحولات ارزی پولی بستگی دارد . به نظر می رسید در صورت بروز عزم جدی و موثر بانک مرکزی برای سامان دهی بازار ارز پذیرفتن و دخیل بازیگران حقیقی و رسمی این بازار از جمله صرافی ها و به ویژه اطلاع رسانی و شفاف سازی

بـرای زدودن شـیطنت هـای اطـلاع رسـانی و قیمـت سـازی در بـازار رونـد قیمـت هـا از همـان راهـی کـه رفتـه تـا نقطـه تعـادل حقیقـی بـاز خواهـد گشـت و کارشناسـان هـم ایـن نقطـه تعـادل حقیقی بازارارز دلار را در حدود ۱۰ هزار تومان اعلام می کردند.

صدای مردم

بـه نقـل از رسـانه سـپهر آزادی- در مهرمـاه ۱۳۹۷، حکومـت بـا بـالا بـردن قیمـت دلار توانسـت بـا فـروش دلار ۱۷۰۰۰ تومـانی بـه مـردم بـدهکاری‌های ریـالی خـود را کـه بـیش از ۱۰۰ هـزار میلیـارد تومـان بـود، تـامین کنـد و عـده‌ای کـه حرکـت صـعودی دلار را مـی دیدنـد از تـرس اینکـه تمـامی پـس انـدازهای ۲۰ یـا ۳۰ سـاله خـود را از دسـت دهنـد، پـول خـود را تبـدیل بـه دلار کردنـد. بـا بـالا رفـتن قیمـت دلار، هـر روز قیمـت اجنـاس مـورد نیـاز مـردم هـم خـود را بـا قیمـت دلار وفـق داده و حرکـت صـعودی پـیش گرفتنـد. قیمـت سـب زمینـی و گوجـه فرنگـی دو و سه برابر شـد تـا ایـن کـه دیگـر مـردم نـه سـیب زمینـی و نـه گوجـه فرنگـی بـرای خریـد پیدا مـی کردنـد. روغـن مـایع نیـز بـا همـین رونـد کمیـاب شـد. قیمـت بلـیط هواپیمـا هـم بـا قیمـت دلار آنقدر بـالا رفـت کـه دیگـر کسـی تـوان خریـد بلـیط هواپیمـا هـم نداشـت و هواپیماهـا مسـیرهای مـورد نظـر را تقریبـا خـالی طـی مـی کردنـد. بعـد از اینکـه دولـت بـدهی هـای خـود را از راه فـروش دلار ۱۷۰۰۰ تومـانی تـامین کـرد، از روز دهـم مهـر ۹۷ در اکثـر رسـانه‌ها و کانال‌هـای تلگرامـی حکـومتی بـا تصـاویر فتوشـاپی و دروغـین ناگهـان خبـر از دلار زیـر ۱۰ هـزار تومـانی داده شـد!! (حـال مردمـی کـه دلار خریده‌انـد از خـود می‌پرسـند، قیمـت واقعـی دلار چقـدر اسـت؟) واقعیـت ایـن اسـت کـه طبـق محاسـباتی کـه حکومـت انجـام داده بـود، بنظـر می‌رسـید مـردم در حـدود ۲۰ میلیـارد دلار در خانـه‌های خـود ارز دارنـد، و اگـر حکومـت بتوانـد ۲۰ میلیـارد دلار مـردم را بـا جنـگ روانـی بـه بـازار برگردانـد، مـی توانـد ظـاهرا بـرای مـدت کوتـاهی قیمـت دلار را پـایین بیـاورد. یعنـی کـاری کـه بایـد حکومـت بـا تزریـق دلار بـه بـازار انجـام دهـد، دوبـاره حکومـت بـه سـراغ مـردم رفتـه و بـا تبلیغـات وسیع سـعی داشـت مـردم را مجبـور بـه فـروش دلارهـای خـود بـه قیمـت پـایین بکنـد، یعنـی مـردم وظیفـه دولـت را بعهـده گرفتـه و بـا فـروش دلارهـای خـود کمـک مـی کننـد قیمـت دلار دوبـاره حالـت نزولـی بـه خـود بگیـرد. پـس از لحـاظ اقتصـادی هـیچ معجـزه‌ای رخ نـداده بـود کـه ناگهـان قیمـت دلار پـایین بیایـد. قیمـت دلار وقتـی واقعـی پـایین می‌آیـد کـه چـرخ اقتصـاد بهتـر از گذشـته بچرخـد. یعنـی کارخانـه‌های ورشکسـته دوبـاره شـروع بکـار کننـد و یـا سـرمایه گـذاری‌های بـزرگ بـرای ایجـاد اشـتغال انجـام پـذیرد و بیکـاری و فقـر از بـین بـرود. پـس ایـن جنـگ روانـی و پـایین آمـدن قیمـت

دلار یـک حبـاب بـیش نبـود و حکومـت سـعی مـی کـرد بـا فریـب مـردم دلارهـای آنهـا را بـه بـازار تزریـق کنـد. کـاری کـه وظیفـه دولـت بـود تـا تزریـق دلار ارزان بـه بـازار قیمـت دلار را دوبـاره بــه زیــر ۴۰۰۰ تومــان برگردانــد. بــا ایــن وجــود اگــر می‌خواهیــد بدانیــد آیــا قیمــت دلار حالــت نزولـی بخـود گرفتـه یـا نـه بـه یـک صـرافی سـر بزنیـد و بپرسـید آیـا دلار بـرای فـروش دارنـد و اگــر آری قیمــت آن چقــدر اســت، یعنــی صــرافی بایــد حاضــر شــود بــه قیمــت ادعــا شــده دلار بفروشـد. قیمتــی کــه شــما بــرای خریــد دلار از صــرافی بــه توافــق می‌رسـید، قیمــت امــروز دلار اسـت. بیـاد داشـته باشـید خریـد دلار از صـرافی ولـی نـه فـروش بـه صـرافی و یـا راه دیگـر تخمـین قیمـت دلار در قیمـت اجنـاس و یـا بلـیط هواپیمـا و یـا خـودرویی ماننـد پرایـد اسـت. اگـر قیمـت اجنـاس نسـبت بـه روز گذشـته ارزان تـر شـده، و یـا قیمـت بلـیط هواپیمـا بـه نصـف رسـیده و یـا اگـر پرایـد ۴۰ میلیـونی بـه قیمـت ۲۰ میلیـون رسـیده باشـد پـس می‌تـوان گفـت بـه همـان انـدازه هـم قیمـت دلار پـایین آمـده، در غیـر ایـن صـورت قیمـت واقعـی دلار همـان قیمـت چنـد روز پـیش بود.

روش آزمون و خطایی که خود خطاست

نظر یکی از کارشناسان اتاق اصناف در مورد سیاست های اقتصادی دولت چنین است

جامعـه ایرانـی در دهـه هـای تـازه سـپری شـده ابعـاد پیچیـده و بزرگـی پیـدا کـرده اسـت کـه اداره آن را در دشـوارتر و نفـس گیرتـر مـی کنـد. از طـرف دیگـر توزیـع قـدرت سیاسـی در داخـل و نـوع مناسـبات ایـران بـا جهـان، اداره جامعـه را دشـوارتر از هـر زمـان دیگـری کـرده اسـت. در ایـن وضـعیت خـاص از تـاریخ ایـران، متاسـفانه دولـت دوازدهـم نشـان می‌دهـد کـه فاقـد آینـده نگـری راهبـردی و اداره جامعـه بـر پایـه طـرح هـای از پـیش اندیشـیده شـده اسـت. آقـای روحـانی بـا توجـه بـه آگـاهی کامـل از همـه ایـن دشـواری‌های اداره جامعـه ایرانـی کـه از دور نخسـت ریاسـت بـر دولـت پیـدا کـرده بـود بـرای بـار دوم نیـز داوطلـب شـد تـا رئـیس جمهـور شـود و شـهروندان نیـز بـه او اعتمـاد کردنـد و حـالا یـک سـال اسـت کـه دولـت دوم وی فعالیـت مـی کنـد. دقـت در رفتـار، تصـمیم سـازی و تصـمیم گیری‌هـای دولـت دوازدهـم نشـان می‌دهـد شـوربختانه ایـن دولـت بـه هـر دلیـل کـه بخشـی از آن بازتـاب روزگـار نـاخوش اقتصـاد اسـت، بـه سـوی اداره کشـور از روش آزمـون و خطـا بیشـتر گـرایش پیـدا کـرده اسـت. نمونـه‌های قابـل اعتنـایی از ایـن اداره کشـور را می‌تـوان در تصـمیم‌های رئـیس دولـت و تصـمیم‌های سـازمان‌ها، موسسـه‌ها و بنگاه‌هـای دولتـی و وزارتخانـه‌ها دیـد. شـاید نخسـتین آزمـون و خطـای اتفـاق افتـاده از سـوی آقـای روحـانی بـه انتخـاب کابینـه دوازدهـم برمـی گـردد. در جـایی کـه قـرار بـوده اسـت فـردی معتمـد از

سـوی رئـیس جمهـور مسـئولیت اداره یکـی از مهـم تـرین نهادهـای اقتصـادی را برعهـده بگیـرد ناگهـان فـرد دیگـری کـه دانـش و تخصـص کـافی بـرای ایـن کـار نـدارد جـایگزین او مـی‌شـود. روش آزمـون و خطـای در پـیش گفتـه شـده را مـی تـوان دربـاره مسـایل گونـاگون و سـطح کـلان اقتصـاد بـه خـوبی دیـد. روزی کـه دولـت تصـمیم گرفـت نـرخ بهـره بـانکی را بـه طـور دسـتوری کـاهش دهـد و منتظـر نتـایج آن باشـد دیـدیم کـه ایـن تصـمیم اشـتباه چگونـه بـازار پـول را از تعـادل خـارج کـرد و بـه سـایر بازارهـا آسـیب رسـاند تـا جـایی کـه دولـت دسـتور داد نـرخ بهـره بـانکی بـه سـر جـای نخسـت برگـردد. ایـن داسـتان دربـاره نـرخ تبـدیل ارزهـای معتبـر بـه ویـژه دلار بـه ریال نیـز تکـرار شـد. دولـت در آغـاز فـروردین ۹۷ نـرخ دلار را میخکـوب کـرد و پـس از آنکـه کارشناسـان و اقتصـاددانان انتقـاد کردنـد بـازار ثانویـه و بـازار آزاد ارز را راه‌انـدازی کـرد. در داسـتان مصـوبه تـازه مـرداد مـاه ۹۷ نیـز کـه بـه موضـوع دریافـت مابـه التفـاوت از کالاهـای وارد شـده بـا دلار ۴۲۰۰ تومـان مربـوط می‌شـود نیـز ایـن آزمـون و خطـا را مـی‌بینیم. واقعیـت ایـن اسـت کـه ایـن روش اداره اقتصـاد همـین بـاقی مانـده اعتمـاد بـه کارآمـدی و قابلیـت دولـت را از علاقمنـدان بـه اقتصـاد سیاسـی و ذی‌نفعـان سـلب کـرد. دولـت بایـد برنامـه داشـته باشـد و بـر اساس آن حرکت کند.

امکان معجزه پولی – دکتر جبل‌عاملی یکی از کارشناسان اقتصادی چنین نظریه دارد

برای اصلاحات بانکی و نجات کشور از بانک‌های ورشکسته در نهایت نیاز به چاپ پول است، همان طور که همین الان هم بانک مرکزی هر روز مجبور است، کسری مالی ایجاد شده توسط بانک‌هایی را که باید برچیده شـــوند، پرداخت کند. اما ایجاد اعتبار جدید برای برنامه نجات بانکی باید در همان بسـتری انجام شـود ، چون معجزه‌ای، کمترین تبعات تورمی را داشـته باشـد. آن معجزه با توقف اثر نقدینگی، یعنی همبســتگی منفی نرخ بهره و رشـــد برون زای حجم پول، در یک چارچوب مدرن سیاست گذاری پولی میسر است. نظریه سنتی در مورد پول، بر این امر صحه می‌گذارد که با وجود یک تابع تقاضـــای باثبات پولی، رابطه منفی میان حجم پول و نرخ بهره وجود دارد، به این معنی که برای کاهش نرخ بهره، بانک مرکزی باید عرضه پول را افزایش دهد و از سوی دیگر رشد حجم پول بیشتر از ظرفیت‌های بالقوه اقتصاد تورم زا است. اما نکته اینجاست که اگر چارچوب سیاست گذاری پولی تغییر کند و اتکای آن به جای اثر نقدینگی، متکی به اثر اعلان (announcement effect) و اسـتفاده از یک سـیاسـت ارتباطی قوی شـود، آنگاه امکان تغییر روابط مذکور و معجزه نجات بدون تبعات تورمی محقق می‌شـــود. از یکســـو، لنگر کردن انتظارات در چارچوب هدف گذاری تورمی می‌تواند بانک مرکزی را در کنترل تورم یاری برســاند و از ســوی دیگر ایجاد عملیات بازار باز و

امکان خرید و فروش اوراق خزانه توسط بانک مرکزی و وثیقه گیری این اوراق از بانک‌ها و ایجاد خطوط اعتباری بر مبنای آن و اعلام نرخ بهره سیاستی در بازار بین بانکی، عملا باعث می‌شود نرخ سیاستی با هر سطحی از عرضه پول امکان پذیر شود و اثر نقد ینگی کمرنگ شود. نکته کلیدی در این است که وقتی نرخ بهره سیاستی اعلام می شود این تفاوت میان نرخ بهره فعلی و سیاستی باشد که تعیین کننده تقاضای پول است، نه فقط سطح نرخ بهره ، از این رو بانک مرکزی می‌تواند نرخ بهره را حتی بدون تغییر در عرضه پول کنترل کند، زیرا با تعیین نرخ سیاستی عملا قدرت اثرگذاری بر تقاضای پول را به دست آورده است. برای فهم بهتر موضوع فرض کنید بانک مرکزی اعتباری دارد که قصد دارد نرخ بهره را در بازار بین بانکی از سطح ۳ درصد به نیم واحد درصد کاهش دهد. تنها با اعلام این کاهش از سوی کمیته سیاست گذاری پولی، تقاضای ذخایر در بازار بین بانکی کاهش می‌یابد و بانک مرکزی بدون آنکه واقعا نیاز به افزایش ذخایر داشته باشد، می‌تواند به نرخ هدف خود برسد، بنابراین اگر نرخ سیاستی در حدی باشد که بقیه بازیگران بازار باور داشته باشند بانک مرکزی می‌تواند به این نرخ دست یابد، بدون تغییر در عرضه پول، نرخ سیاستی دست یافتنی می‌شود. بدون وجود این چارچوب سیاست گذاری پولی و ابزاری که ذکر آن رفت، بی‌تردید رشد کل پولی و انجام بسته اصلاح بانکی از طریق تزریق تورم، هزینه زا خواهد بود. آخر کلام این است که انجام اصلاح بانکی، نیازمند چارچوب مدرن سیاستی است که با هدف گذاری تورمی، احیای عملیات بازار باز و اعلام نرخ سیاستی میسر است و در این بستر، ابزار بیان شده می‌تواند تورم را کنترل کند؛ فارغ از اینکه حجم پول و نقدینگی چقدر باشد. در این صورت، نجات بانکی می‌تواند با افزایش حجم پول و بدون تورم رخ دهد. این همان معجزه پولی مورد نیاز است که با هنرمندی بانک مرکزی می‌تواند قابلیت اجرا داشته باشد.

سه ریشه اصلی چالش‌های ۱۳۹۸ و سال های بعد

اصــلی ترین چالش‌های اقتصــادی ســال ۱۳۹۸ را می توان در کاهش ســطح تولید ناخالص داخلی، افزایش تورم و کاهش رفاه خلاصـه کرد و ریشـه این چالش‌ها را در سـه سطح «عوامل سـاختاری»، «تشـدید تحریم‌ها» و «خطاهای سـیاسـت‌گذاری» دسـته‌بندی کرد. دسـته اول (عوامل سـاختاری) را می‌توان در ناترازی بودجه و عدم تعادل‌های مالی، کاهش نرخ سرمایه گذاری، بوروکراسی ناکارآمد و درون گرایی اقتصاد طبقه بندی کرد. این عوامل محصول سیاست‌ها و عملکردهای بلند مدت بوده و هنوز هم ادامه دارد که به تدریج به صـورت تضـعیف ظرفیت‌های رشـد اقتصـادی، تورم مزمن و کاهش رفاه آشکار شده است. بنابراین بخشی از چالش‌های پیچیده اقتصاد در سال ۱۳۹۸، محصول انباشت و استمرار سیاست‌ها و ساختارهای اقتصادی ناکارآمدی است که از گذشته برجای مانده است.

دسته دوم (تشدید تحریم‌ها) که از میانه سال ۱۳۹۷ تاکنون مزید بر مشکلات اقتصادی کشور شده اســت، از مســیرها و کانال‌های مختلف، عملکرد اقتصــادی را تحت تاثیر قرار می‌دهد. اولین و اصـلی‌ترین هدف تحریم‌های خارجی، کاهش صـادرات نفت و ممانعت از دسـترسـی ایران به عواید فروش نفت است. کاهش صادرات نفت از نیمه دوم سال ۱۳۹۷ به بعد، منجر به کاهش عواید ریالی دولت از محل فروش ارز نفتی و کسری بودجه شدید دولت شده است. از آنجا که افت شدید درآمدهای دولت به طور ناگهانی رخ داد، بنابراین هرگونه ابتکار عمل برای اصلاحات ساختاری در سیاست‌های مالی و بودجه‌ای، از دولت سلب شده و در نتیجه، دولت برای جبران کسری بودجه به سیاست‌هایی روی آورده است که در عمل موجب پولی شـدن ناترازی مالی دولت و انتقال ناترازی به منابع بانک مرکزی شـده اسـت. از جمله اقداماتی مانند برداشـت ریالی از منابع صـندوق توسـعه ملی و افزایش تنخواه گردان خزانه، موجب انتقال مستقیم کسری بودجه دولت به متغیرهای پولی شده است. بنابراین بخشــی از رشــد متغیرهای پولی، در نتیجه اثرات غیرمســتقیم تحریم‌های خارجی اســت. اثر دیگر تحریم‌های خارجی، کاهش صادرات غیرنفتی است. این مساله از یک طرف به کاهش تقاضای اقتصاد و تشــدید رکود تولیدات داخلی و از طرف دیگر به کاهش منابع ارزی برای واردات ماشــین‌آلات و مواد اولیه منجر شـده اسـت. کاهش واردات ماشـین‌آلات نیز، به واسـطه کاهش سـرمایه‌گذاری، به تضــعیف رشــد اقتصــادی منجر شــده اســت. تحریم‌های خارجی بر افزایش نااطمینانی و ریســک سـرمایه‌گذاری نیز موثر بوده اسـت. بر اثر محدودیت‌های بانکی و تجاری به وجودآمده از تحریم‌ها و چشم‌انداز نامشخص تحریم در آینده، بنگاه‌های اقتصادی با انواع نااطمینانی‌ها مواجه هستند که هم بر کاهش انگیزه سرمایه‌گذاری موثر است و هم بر رفتار بازار و شکل گیری تقاضای احتیاطی ارز و

طلا و امثال آن اثر گذاشته است. دسته سوم (خطاهای سیاست‌گذاری)، در کنار دو عامل دیگر، اقتصاد کشور را با مشکلات مضاعف مواجه کرده است. با تشدید تحریم‌های خارجی، قابل پیش‌بینی بود که اقتصاد کشور همزمان با تنگنای ارزی و کسری بودجه عمومی مواجه خواهد شد. در چنین شرایطی قاعد تا لازم بود که از یک طرف، از طریق **واقعی‌کردن و تک نرخی کردن نرخ ارز،** تقاضای ارز کنترل شود و از طرف دیگر از طریق اصلاح رفتار مالی دولت، کسری بودجه دولت مدیریت شود.اما در عمل مسیری خلاف جهت طی شد، به طوری‌که دولت به جای مدیریت منابع ریالی و ارزی، اولویت را بر ممانعت از شکل گیری نارضایتی عمومی قرار داد. در این راستا، دولت ابتدا تامین ارز واردات کلیه کالاها و پس از چند ماه، واردات کالاهای اساسی را با نرخی بسیار پایین تر از نرخ تعادلی اقتصاد تقبل کرد. اجرای سیاست نرخ ارز ۴۲۰۰ تومانی و اصرار به ادامه آن، منجر به مشکلات گسترده، توزیع رانت، مازاد واردات، خروج سرمایه، اتلاف منابع ارزی کشور و تعمیق رکود شده است.

طی چند سال گذشته با اینکه واضح است دولت با کسری بودجه مواجه است، ولی همچنان تغییر عمده‌ای در رفتار مالی دولت ها و تغییری در شیوه مدیریت منابع و مصارف دولت رخ نداده است. علاوه بر آن، دولت برای مدیریت بازارهای داخلی، اقدام به وضع ممنوعیت‌های صادراتی کرد که آن نیز منجر به از دست رفتن بخشی از بازارهای صادراتی و کاهش صادرات و در نتیجه عمیق‌تر شدن رکود تولید شد. به دنبال تشدید تحریم‌ها، از یکسو بر اثر رشد نقدینگی دوره‌های قبل و از سوی دیگر بر اثر جهش نرخ ارز و تغییر جهت انتظارات، قیمت‌ها با بی‌ثباتی مواجه شدند. در این شرایط، دخالت‌های گسترده دولت در بازارها و اقداماتی مانند قیمت گذاری بر انواع محصولات، تشدید نظارت بر توزیع و تولید و برخوردهای تنبیهی با تولید کنندگان به بهانه احتکار یا گرانفروشی، موجب اختلال گسترده در بازارها و فشار بر بنگاه‌ها ی اقتصادی و واحدهای تولیدی شده است. در شرایط تحریم، دولت به جای کاهش فشار بر بنگاه‌ها و تسهیل مقررات، در مقابل اقدام به تشدید فشار بر بنگاه‌ها و اختلال در سازوکارهای بازار و تشدید نااطمینانی کرده است. طی چند سال گذشته، تغییرات پی‌درپی و سریع مقررات و سیاست‌های دولت در حوزه‌های مختلف، بر نااطمینانی‌ها افزوده است. عدم اطلاع جامعه از تصمیمات آتی دولت و پیش‌بینی‌ناپذیری سیاست‌ها، فرصت تطبیق با شرایط اقتصادی را از بنگاه‌ها اقتصادی سلب کرده است. این مساله را این گونه می‌توان جمع بندی کرد که جدای از شوک تحریم‌های خارجی و تنگناهای مالی و اقتصادی ناشی از تحریم‌ها، خطاهای سیاست گذاری و واکنش‌های نادرست به شرایط تحریم، مزید بر مشکلات اقتصادی شده و بنگاه‌ها ی اقتصادی را با تنگنای مضاعف و بازارها را با بی‌ثباتی و اختلال مواجه کرده است.

میزان رشد اقتصادی سال ۱۳۹۸در جدول زیر توضیح داده شده است

نرخ رشد اقتصادی سال ۱۳۹۸

بر اساس نتایج حساب‌های ملی فصلی مرکز آمار ایران بر مبنای سال پایه ۱۳۹۰، نرخ رشد محصول ناخالص داخلی (به قیمت بازار) در سال ۱۳۹۸، بدون نفت ۰/۶- درصد و با نفت ۷- درصد بوده است.

نتایج مذکور حاکی است رشته فعالیت‌های گروه کشاورزی ۳ درصد، گروه صنایع و معادن (شامل: استخراج نفت خام و گازطبیعی، سایر معادن، صنعت، انرژی و ساختمان) ۱۴/۷- و فعالیت‌های گروه خدمات ۰/۳- درصد رشد داشته است.

نام بخش	**نرخ رشد سال ۱۳۹۸***(درصد، سال پایه ۱۳۹۰)
گروه کشاورزی	۳
گروه صنایع و معادن	۱٤/۷-
گروه خدمات	۰/۳-
محصول ناخالص داخلی (به قیمت بازار)	۷-
محصول ناخالص داخلی بدون نفت (به قیمت بازار)	۰/٦-

* لازم به ذکر است اطلاعات تکمیلی در زمینه حساب‌های ملی فصلی سال ۱۳۹۸، به تفصیل، بر روی درگاه ملی آمار/داده‌ها و اطلاعات آماری/ حساب‌های ملی/ جداول آماری/ زیر گروه حساب‌های ملی فصلی قابل مشاهده می‌باشد.

حراج بزرگ اوراق دولتی سال ۱۳۹۹

در اردیبهشت ماه ۱۳۹۹ بانک مرکزی زنگ حراج بزرگ اوراق بدهی دولتی را زد. سیاست گذار پولی در اطلاعیه‌ای اعلام کرد که در قامت کارگزار، در نظر دارد بازار اولیه فروش اوراق بدهی دولتی را در بازار بین بانکی ایجاد کند. بانک مرکزی در بازار اولیه تنها نقش واسطه را دارد و تعهدی نسبت به حجم و قیمت اوراق به فروش رفته نخواهد داشت؛ اما در بازار ثانویه با دید سیاست گذاری و تنظیم نرخ بهره می‌تواند اقدام به خرید و فروش اوراق کند. این اقدام علاوه بر اینکه دولت را از عادت‌های بد استقراض فاصله می‌دهد، باعث نظم بخشی به بدهی‌های دولت نیز خواهد شد. وثیقه دار بودن این نوع استقراض می تواند این امکان را به بانک‌ها بدهد تا نسبت به تسهیلات دهی، از روش ایمن تری بهره گیرند. در این قالب، هرگاه بانک‌ها نیاز به جریان نقدی داشته باشند، در عملیات بازار باز، قادر خواهند بود اوراق دولتی را تبدیل به نقد کنند. در نتیجه تعمیق عملیات بازار باز نیز از دیگر ثمرات انتشار اوراق دولتی است. پیگیری نشان می‌دهد این اقدام، قطعه‌ای از پازل پوشش کسری بودجه در سال ۱۳۹۹ بود، طبق توافق انجام شده در شورای‌عالی هماهنگی اقتصادی،

دولت مجاز به فروش ۱۵۰ هزار میلیارد تومان اوراق در سال ۱۳۹۹ (مازاد بر اوراق بودجه) بود که علاوه بر بازار بین بانکی، عرضه در بازار سرمایه را هم شامل می شد. اولین فاز پوشش کسری بودجه دولت اجرایی می شد. بانک مرکزی اطلاعیه داده بود که حراجی بزرگ اوراق دولتی را در بازار بین بانکی کلید می زند. بانک مرکزی در بازار اولیه در نقش واسط و کارگزار است. اطلاعات نشان می‌دهد که این حلقه اول از یک پروژه بزرگ بوده و هدف اصلی، انتشار ۱۵۰ هزار میلیارد تومان اوراق دولتی بوده است. اما شروع از بازار بین بانکی به چه معناست؟

استفاده بهینه از منابع مازاد بانکی

در سال ۱۳۹۹ بانک مرکزی اعلام کرد که قصد دارد بازار اولیه حراج اوراق دولتی را در بازار بین بانکی ایجاد کند. بر این اساس، اوراق بدهی دولتی از سوی خزانه داری کل کشور منتشر و عرضه شد و بانک‌ها خریدار آن بودند. بانک مرکزی نیز نقش واسط یا کارگزار عملیات را بر عهده داشت و زیرساخت معاملات را مهیا کرد. بانک مرکزی هدف از انجام عملیات کارگزاری را کاهش هزینه‌های معاملاتی، تسهیل دسترسی بانک‌ها و موسسات مالی غیربانکی به اوراق بدهی دولتی و نیز اتکای تامین مالی دولت از محل فروش اوراق بهادار، اعلام کرد. در همان سال منابع بانک‌ها چندان با نوسان روبه رو نبود. رئیس کل بانک مرکزی اعلام کرد که نرخ سود در بازار بین بانکی به محدوده ۱۲ درصد رسیده این نرخ نیز نشان می‌دهد که در بازار بین بانکی، نقدینگی به میزان کافی وجود دارد. بنابراین مشخص است که در همان سال شبکه بانکی به لحاظ جاری، مازاد منابع داشته، یا حداقل کسری منابع به شکل محسوس وجود نداشت. بانک مرکزی در این سیاست قصد داشت تا مازاد منابع بانکی را در قالب اوراق بها دار برای پوشش کسری بودجه دولت استفاده کند.

وضعیت در بازار اولیه

به گزارش روابط عمومی بانک مرکزی، حراج اوراق بدهی دولتی به صورت هفتگی انجام می‌شود و بانک‌ها و موسسات اعتباری تا ساعت ۱۳ روزهای شنبه (یا اولین روزکاری هفته) فرصت داشتند سفارش‌های خرید اوراق بدهی دولتی را از طریق سامانه بازار بین بانکی برای کارگزاری بانک مرکزی ارسال کنند. سفارش‌های دریافت شده توسط کارگزاری بانک مرکزی و برای تعیین سفارش‌های برنده در اختیار وزارت امور اقتصادی و دارایی قرار می‌گرفت. پس از مشخص شدن سفارش‌های برنده، کارگزاری بانک مرکزی نسبت به انجام معاملات در روز یکشنبه (یا دومین روزکاری هفته) اقدام و تسویه در همان روز انجام می‌شد. در حقیقت در بازار اولیه اوراق دولتی به

بانک‌ها عرضـــه می‌شـود و بانک مرکزی دخل و خرجی بر آن ندارد. بر اســاس جزء (۴) بند «ک» تبصره (۵) قانون بودجه سال ۱۳۹۹، بانک مرکزی تنها مجاز به خرید و فروش اوراق مالی اسلامی دولت در بازار ثانویه اوراق بود. بنابراین در چارچوب قوانین، بانک مرکزی مجاز به خرید اوراق مالی اسلامی در بازار اولیه نبوده و نمی توانست در فرآیند برگزاری حراج، اوراق بدهی دولتی را با هدف تامین مالی دولت خریداری کند. بنابراین کارگزاری بانک مرکزی تامین کننده زیرســـاخت معاملات و برگزارکننده حراج فروش اوراق به بانک‌ها و موسسـات اعتباری غیربانکی عضو بازار بین بانکی است و تعهدی نسبت به حجم و قیمت اوراق به فروش رفته در بازار اولیه ندارد. فارغ از بند و محدودیت قانونی، بانک مرکزی در صورت خرید اوراق، همان عملیات انبساط پایه پولی را در یک قالب جدید انجام می داد و تنها شـــکل تامین مالی دولت تغییر می‌کرد. با خرید بانک مرکزی، دولت هم به فروش اوراق به بانک مرکزی و جبران کســـری بودجه از این کانال تورم ســـاز عادت می‌کرد. درحالی‌که بانک مرکزی باید با توجه به سیاست‌های پولی، اقدام به خرید و فروش اوراق کند و با توجه به نرخ‌های هدف سیاست‌گذاری، سیاست انبساطی یا انقباضی را پیش بگیرد. برای همین حضور بانک مرکزی در بازار ثانویه دارای اهمیت است.

آثار حراجی بزرگ

اثـر اول فـروش اوراق بـه حجـم زیـاد، قانونمنـد کـردن دولـت اسـت. دولـت تـاکنون عـادت نداشـته کـه بـرای اسـتقراض چـک و حوالـه‌ای بدهـد و معمـولا هـیچ مابـه ازایـی را در اختیـار طلبکـار نمـی گذاشـت. امـا اوراق سـند بـدهی دولـت محسـوب می‌شـود و دولـت موظـف بـه پرداخـت بـدهی‌اش خواهـد بـود. دولـت در ایـن روش یـاد می‌گیـرد بـه جـای اینکـه بـه صـورت حسـابداری بـه برداشـت منـابع روی آورد، اسـتقراض را از مسـیرهایی انجـام دهـد کـه برگشـت پـذیر باشـد و بتوانـد بـه مـدیریت پایـه پـولی کمـک کنـد. اثـر دوم ایـن اسـت کـه پرتفـو یـا ترازنامـه بانک‌هـا را بهبـود مـی بخشـد. بانک‌هـا منـابع اضـافی را می‌تواننـد بـا دسـت بـازتری بچرخاننـد. چـرخش ایـن منـابع در بـازار اوراق بـرای مـردم هـم می‌توانـد گزینـه سـرمایه گـذاری باشـد تـا مـردم در کنـار سـپرده‌ها، از اوراق هـم بـه‌عنوان یـک فرصـت سـرمایه گـذاری اسـتفاده کننـد. همچنـین طلب‌هـای قـدیمی بانک‌هـا از دولـت، وثیقـه نداشـته اسـت، درحـالی کـه ایـن بـدهی‌ها وثیقـه دارنـد و بانک‌هـا مـی تواننـد بـه راحتـی ایـن وثیقـه (اوراق) را طـی عملیـات بـازار بـاز بـه فـروش برسـانند و نقـد کننـد. بانک‌هـا بـر اسـاس مانـد گـاری منـابع تصـمیم می‌گیرنـد کـه اوراق را خریـداری کننـد یـا خیـر. بانـک هـا دو روش بـرای اسـتقراض بـه دولـت دارنـد، در قالـب اوراق یـا تسـهیلات. مزیـت

اوراق نسبت بـه تسهیلات ایـن اسـت کـه بانک‌هـا می‌توانند بلافاصـله آن را تبـدیل بـه نقـد کننـد. تحلیـل بانـک مرکـزی ایـن اسـت کـه بـا توجـه بـه عملیـات بـازار بـاز و پشـتوانه داشـتن، ایـن نـوع اسـتقراض می‌توانـد بـرای بانک‌هـا جـذاب باشـد. پـس اثـر سـوم ایـن حـراج، عمـق بخشـی بـه عملیـات بـازار بـاز اسـت. در بسـیاری از هفتـه‌هایی کـه عمیـات بـازار بـاز جریـان داشـته، عمـلا معاملـه‌ای بـه انجـام نرسـیده اسـت. یکـی از دلایـل ایـن پدیـده آن بـوده کـه بانـک هـا چنـدان دارای اوراق دولتـی نداشـته انـد. در حالـت فعلـی، بانک‌هـا اگـر در کوتـاه مـدت دچـار کسـری شـوند می‌تواننـد در موقعیـت فـروش در بـازار بـاز قـرار گیرنـد و بانـک مرکـزی هـم بـا خریـد اوراق از بانـک هـا، ایـن مشـکل را برطـرف کنـد. هرچـه بانـک مرکـزی از اوراق دولتـی بیشـتری برخـوردار باشـد، بـازیگری اش در عملیـات بـازار بـاز نیـز متنـوع تـر خواهـد شـد. اثـر دیگـر حراجـی بـزرگ، همـراه کـردن سـایر دسـتگاه‌های سـتادی دولـت بـا هـدف نـرخ تـورم اسـت. وقتـی وزارت اقتصـاد و سـازمان برنامـه هزینـه‌های سـربار انتشـار اوراق را مـدیریت کننـد، بـا سیاست‌های ضد تورمی همراهی بیشتری خواهند داشت.

گام اول یک حرکت بزرگ

شـاید یـک سـوال ایـن باشـد کـه در بـازار شـبانه کـه اسـتقراض کوتـاه مـدت اسـت، چطـور اوراق ۳ سـاله منتشـر خواهـد شـد؟ طبیعتـا دولـت بایـد بـه سـمتی بـرود کـه سـعی کنـد تـامین مـالی را میـان مـدت کنـد تـا بـا توجـه بـه تحریم‌هـا و کسـری‌های موجـود، فرصـت و فرجـه کـافی بـرای پرداخـت آنهـا را داشـته باشـد. ضـمن اینکـه همزمـان بایـد انتظـارات را مـدیریت کنـد. در شـورای‌عالی همـاهنگی اقتصـادی، در حضـور سـران قـوا توافـق شـده بـود کـه کسـری بودجـه بـه جـای مسـیرهای تـورمی مثـل برداشـت از منـابع پایـه پـولی یـا صـندوق توسـعه ملـی و تبـدیل حسـابداری بـه ریال، از مسـیر انتشـار اوراق پوشـش داده شـود، حجـم کسـری حـدود ۱۵۰ هـزار میلیـارد تومـان بـرآورد شـده بـود و دولـت هـم قصـد داشـت کـه بـه همـین میـزان در سـال ۱۳۹۹ اوراق منتشـر کنـد. گفتـه می‌شـود ایـن اوراق مـازاد بـر حجـم اوراق پیش‌بینـی شـده در قـانون بودجـه سـال ۱۳۹۹ بـوده اسـت. در قـانون بودجـه، مبلـغ ۸۰ هـزار میلیـارد تومـان انتشـار اوراق پیش‌بینـی شـده بـود. ایـن اوراق قـرار بـود در انـواع بازارهـای بـدهی عرضـه شـود، هـم در قالـب بـازار بـین بـانکی و هـم در بـازار بـدهی ودر بـازار سـرمایه. بـازار بـین بـانکی ایسـتگاه اول ایـن اقـدام بـود و بـه نظـر مـی رسـید دولـت در ادامـه از کانال‌هـای دیگـری هـم ایـن مسـیر را ادامـه دهـد. انتشـار ایـن اوراق بزرگتـرین تهدیـدی پـیش روی اقتصـاد ایـران بـوده وهنـوز هـم اسـت، یعنـی

پـولی کـردن کسـری بودجـه را رد مـی کنـد. البتـه برخـی هـم ملاحظـاتی را بـرای ایـن روش پوشـش کسـری بودجـه مطـرح مـی کننـد. بیشـترین نگرانـی ایـن اسـت کـه بـا افـزایش انتشـار اوراق، فشـار روی نـرخ اوراق بـالاتر رود و هزینـه‌های اسـتقراض را بـرای دولـت افـزایش دهـد کـه مـی توانـد فشـار روی بانـک مرکـزی بـرای خریـد اوراق را از محـل پایـه پـولی ایجـاد کنـد. بـا ایـن حـال، اگـر خریـداران اوراق بانـک‌هـا و صـندوق‌های سـرمایه‌گذاری باشـند، عـلاوه بـر اینکـه تـامین مـالی دولـت مسـیر ممکـن تـری را طـی مـی کنـد، می‌توانـد بـرای ترازنامـه ایـن نـهادهای پولی و مالی نیز مفید باشد.

جـدول زیـر مجمـوع اوراق مـالی نقـدی و غیـر نقـدی ازبـین سـال هـای ۱۳۹۵ تـا ۱۳۹۹ را نشـان مـی دهد

مجموع اوراق مالی نقدی و غیر نقدی(میلیارد تومان)					
	سال ۱۳۹۵	سال ۱۳۹۶	سال ۱۳۹۷	سال ۱۳۹۸	سال ۱۳۹۹
جمع	۳۶۶۰۰	۴۴۵۰۰	۴۵۲۸۴	۸۲۰۰۰	۲۳۰۰۰۰

منبع : رسانه دنیای اقتصاد

ناگفته‌های همتی رییس وقت بانک مرکزی در دولت روحانی

در تاریخ ۱۳ خرداد ۱۳۹۹ همتی رییس وقت بانک مرکزی گفت: کلاً سیستم اجرای ما این گونه جا افتاده بود که ما برای حفظ نرخ ارز باید به بازار ارز تزریق کنیم، بنابراین ۲۸۰میلیارد دلار ظرف ۱۵ سـال گذشـته به‌عبارتی به طور میانگین سـالی ۱۸میلیارد دلار به بازار ارز تزریق کرده‌ایم تا نرخ ارز را کنترل کنیم به گزارش خبرنگار اقتصـــادی خبرگزاری تسـنیم، درتاریخ ۱۳ خرداد ۱۳۹۹ عبدالناصـر همتی در نشسـت علنی مجلس شـورای اسـلامی گفت: رابطه دخل و خرج بودجه کشـور با بانک مرکزی را باید اصلاح کنیم و در این خصوص رئیس جمهور هم به درستی چند روز پیش تأکید کردند که "بنا نداریم دسـت در جیب بانک مرکزی کنیم". وی تصـریح کرد: اگر دولت به این نتیجه برسـد که دسـت در جیب بانک مرکزی نکند و اگر ما بتوانیم به تدریج نا ترازی برخی بانک‌ها را اصـلاح کنیم، مطمئن باشـید که ما بر نقدینگی و تورم فائق خواهیم آمد.همتی با بیان اینکه یکی از ویژگی‌های سـیاسـت گذاری جدید پولی و بانک مرکزی نیز همین موضـوع اسـت، افزود: در طول

سال‌های گذشته ما از ابزار عملیات بازار باز استفاده نمی‌کردیم در حالی که سه دهه است که بانک‌های مرکزی کشورهای مختلف از هدف گذاری تورمی استفاده می‌کنند. وی ادامه داد: این تصمیمی است که دولت و بانک مرکزی گرفته‌اند و ما این موضوع را شروع کرده‌ایم و اولین مرحله آن چند روز پیش با حراج اوراق بهادار خزانه شروع شد، به نظر من در شرایطی که دولت مشکل نقدینگی دارد این کنار سایر منابع یکی از بهترین روشها است و البته تأکید می‌کنم که نمایندگان و دولت باید هزینه‌ها را کنترل کنند.همتی با اشاره به شرایط تورمی حاکم بر کشور گفت: نرخ تورم در ۵۰ سال گذشته به طور میانگین ۲۰ درصد و میانگین رشد نقدینگی در طول ۵ دهه، ۲۵ درصد ارزیابی می شود. میانگین رشد نقدینگی در طول ۱۰ سال گذشته ۲۷ درصد بوده است که علت آن رابطه میان دخل وخرج بودجه و سیستم بانکی و بانک مرکزی و دوم خود ناترازی و عملکرد نظام بانکی است.

علت عدم توسعه کشور

به نظر یکی از کارشناسان ارشد اقتصادی از جنبه روش شناختي ما با تقدم مسائل سطح توسعه نسبت به مسائل سطح كلان روبه رو هستيم و پايداري مربوط به شاخص‌هاي اقتصادي بيش از هر چيز تابعي از طرز اهتمام ما به مسائل سطح توسعه است. در بين مسائل بنيادي سطح توسعه كه سرنوشت ساز هستند متغيرهايي مانند امنيت حقوق مالكيت، وضعيت هزينه‌هاي مبادله و ساختار نهادي بر اثر اينكه مولد يا غيرمولد باشد هر يك نقش تعيين كننده‌اي دارند و مسير حركت عملكرد سطح كلان اقتصاد ملي را تحت تاثير قرار مي‌دهند، با يك دريغ و تاسف در جامعه روبه رو هستيم. آن هم اين است كه مهم ترين مشخصه عيني و ذهني ساختار رانتي، پديده كوته نگري و سلطه غيرمتعارف آن در همه مناسبات مربوط به حيات جمعي ما است و نظام تصميم گيري و تخصيص منابع در اين زمينه به طرز غيرمتعارفي آسيب پذير شده است. نتيجه اين كوته نگري‌هاي غيرمتعارف به ويژه در دوراني كه بي‌سابقه ترين سطوح درآمدهاي نفتي را داشتيم؛ عوارض اجتماعي، فرهنگي و سياسي به مراتب مخرب تري را براي ما به يادگار گذاشته و بايد به شكل بايسته درباره تك تك آنها صحبت شود. درباره متغيرهاي سطح توسعه به شرحي كه اشاره كردم طيف بسيار متنوعي از متغيرها مطرح مي‌شوند ولي يك تشابه و يگانگي بسيار حيرت‌انگيز هم در مطالعات مربوط به گذشته و تاريخي توسعه و هم در مطالعات معطوف به ملاحظات آينده شناختي وجود دارد كه خود اين يكساني واقعا تكان دهنده و حيرت انگيز است. اگر ما كانون اصلي مساله را درست تشخيص دهيم مي‌توانيم انتظار داشته باشيم كه اداره كشور بسيار كم‌هزينه تر و بسيار پردستاورد نسبت به شرايط كنوني انجام شود. در كتاب بسيار ارزشمند «چرا ملت‌ها شكست مي‌خورند» نوشته عجم‌اوقلو و جيمز رابينسون، يك نكته بسيار خارق‌العاده‌اي مطرح شده است. ادعا اين است كه بر حسب بررسي تجارب بسيار پر هزينه كشورهاي مختلف در طول تاريخ به يك جمع بندي كليدي دست پيدا كرده است. آن هم عبارت

از اين است كه متغير تعيين كننده در مناسبات مربوط به سطح توسعه به الگوي رابطه دولت و مردم مربوط مي شود. اگر در هر كشوري مناسبات بين دولت و مردم براساس **شفافيت، صداقت، عدالت** و **توليد محوري** استوار شود، آن كشور بدون استثنا در طول تاريخ به سمت توسعه متمايل شده و اگر ديگر متغيرهاي توسعه وضعيت دگرگوني داشته باشند يعني **عدم اعتماد، عدم شفافيت** و **عدم همكاري بين دولت و مردم،** قطعا آن كشور مسير قهقرايي طي خواهد كرد. اين يك گواهي است كه اين كتاب در بررسي بيش از ۲۰۰۰ ساله از تاريخ اقتصادي كشورهاي مهم دنيا مورد توجه قرار داده است. عينا شبيه به اين جمع بندي را مجموعه‌اي از پژوهشگران موسسه «رند» در پروژه‌اي كه در سال ۱۹۹۹ انجام شده، ذكر كرده‌اند. مطالعه رند بر اساس سفارش شوراي روابط خارجي امريكا صورت گرفته است. آنها با منطق ظهور انقلاب در فناوري‌هاي مايكروالكترونيك و تكنولوژي اطلاعات ارزيابي كردند كه قاعده بازي اقتصادي تغيير مي‌كند. گفتند كه امريكايي‌ها از موضع مسئوليت‌هاي استراتژيك رقباي خود وبراساس استانداردهاي نظم مربوط به موج دوم انقلاب صنعتي پايش مي كنند و براين اساس ازموسسه **رند** خواسته بودند مجموعه شاخص‌هاي جديدي را معرفي كند كه بيانگر عناصر گوهري و مولفه‌هاي اصلي تغيير يافته در قدرت باشد. مهم ترين يافته اين موسسه اين بود كه همه عناصر سخت در ساختار قدرت يك كشور مثل جمعيت، تعداد نيروهاي مسلح، توان توليد فولاد، مانند وسعت سرزمين، منابع مادي در اختيار و... جاي خود را در ساختار جديد به مولفه‌هاي نرم‌افزاري شامل نظام آمار و اطلاعات وشبكه‌هاي خلق داده‌هاي اطلاعاتي، ميزان پژوهشگران، وضعيت تخصيص منابع تحقيق و توسعه مي‌دهند. يعني عناصر اصلي قدرت از ربع پاياني قرن ۲۰ به اين سمت به صور فزاينده در حال معطوف شدن به مولفه‌هاي جديد است. آنچه براي من جالب بود و به من اجازه مي‌دهد به اعتبار مطالعه عجم اغلو از تعبير تكان دهنده براي آن استفاده كنم؛ اين است كه آنها بر اساس اين فهم، نزديك به ۱۱۵ شاخص براي پايش رقباي امريكا از نظر قدرت اقتصادي در عصر دانايي ارايه كرده بودند و اين ۱۱۵ شاخص را در طبقه بندي قرار داده و تعدادشان را كمتر كردند و در آخرين طبقه بندي وقتي خواستند يك مولفه اعلام كنند كه در برگيرنده تمام آن ۱۱۵ شاخص ديگر است، به شاخص رابطه دولت و مردم اشاره كردند. اين شاخص به تنهايي كيفيت هاي مورد انتظار از ۱۱۵ شاخص را مي‌تواند به نمايش بگذارد.

مسیر نادرست در روش عملکردی اقتصاد

نگرش انتقادی و صریح دکترغنی نژاد یکی ازکارشناسان اقتصادی به شرح زیر می باشد.

نگاهی به برخی از تصمیم گیری‌ها و اقدامات دولت دوازدهم در هفته‌های نخستین آغاز به کار حاکی از حرکت در مسیر نادرست یا بهتر بگوییم تداوم حرکت در مسیری است که نزدیک به نیم قرن

اقتصـاد ما را از پویایی انداخته است. گویا پس از این همه تجربه شکست خورده، مسئولان دولت در تصـمیم گیری‌ها و اقدامات عملی خود هنوز در پی اولویت دادن به مصـلحت‌های اجتماعی و سـیاسـی بر منطق اقتصـادی و کارکردهای آن هستند. به نظر می‌رسـد مسـئولان اقتصـادی دولت دوازدهم هیچ درسی از تجربیات شکست خورده سیاست گذاری‌های نیم قرن اخیر دولت‌های پیشین فرا نگرفته‌اند و همچنان معتقدهستند مرغ یک پا دارد و دولت می‌تواند، بدون توجه به منطق اقتصـادی، صـرفا با تکیه بر سیاست‌های اداری و دستوری و نیز اعطای انواع یارانه‌ها مسائل اقتصادی کشور را حل کند. آنان همچون پیشـینیان خود اصـرار بر سـیاسـت‌های حمایتی دارند و توجه نمی‌کنند که چنین سـیاسـت‌هایی، همچنان که تجربیات گذشته به دفعات نشان داده نه تنها ناکارآمد بلکه منشأ فساد و اتلاف منابع است. آنها هنوز دولت را کیمیاگری می‌دانند که به اراده خود می‌تواند هر فلزی را به طلا تبدیل کند و توجه ندارند که اتفاقا مساله دقیقا همین طرز تفکر است. مداخلات ایجابی و دستوری دولت راه حل مشکلات اقتصـادی ما نیست، بلکه خود مساله است. سیاست‌های نادرست دولت در حوزه آب و کشـاورزی در گذشــته بحران بزرگ امروزی را پدید آورده اســت. علت اصــلی این معضــل بزرگ ریشــه در سـیاسـت‌های یارانه‌ای و بی‌اعتنایی کامل به موضـوع بازار آب در سـال‌های گذشـته تا به امروز دارد. حال کســی که ســال‌های طولانی متولی این ســیاســت‌های نادرســت بوده، با به عهده گرفتن مســئولیت ســازمان محیط زیسـت در دولت فعلی، متقاضـی تخصـیص بودجه کافی از سـوی دولت برای حل این مســاله اســت. گویی راه حل همه مســائل اعم از اقتصــادی و غیر آن در چنگ دولت و البته بودجه اختصــاصــی کافی برای این منظور اسـت. اگر کیمیاگران داسـتان‌ها در عالم خیال از مس ، طلا می ســازند، کیمیاگران دولتی ما در واقعیت به راحتی می‌توانند پول را به ریگ بیابان تبدیل کنند همچنان که بسـیاری از طرح‌های توسـعه ای ناظر بر خودکفایی برخی محصـولات کشـاورزی به روشـنی این موضوع را نشان می‌دهد.

راه حل‌های اقتصاد متعارف، پاسخگوی مسائل اقتصادی ایران نیست

به اعتقاد یکی دیگر از کارشـناسـان اقتصـادی کشـور راه حل‌های اقتصـاد متعارف، پاسـخگوی مسـائل اقتصادی ایران نیست. چرا که :

۱- اگر مســائل بنگاه‌های بزرگ صــنعتی ایران حل نشــود، ما خیلی زود باز به یک رکود بزرگ برمی‌گردیم و نه تنها این رکود ممکن است به راحتی قابل حل و فصل نباشد، بلکه با آثار و پیامدهای اجتماعی و امنیتی بزرگی مواجه خواهیم شـد. برای اینکه اولا بنگاه‌های کوچک صـنعتی، فاقد ویژگی پویایی هسـتند و پویایی آنها کاملا وابسـته به پویایی بنگاه‌های بزرگ اسـت. ثانیا ممکن اسـت ما با یک اضمحلال تاریخی تولید صنعتی مواجه شویم. یکی از پیامدهای آن، فروپاشی طبقه متوسطی است که حیات آن به طور جدی به تولید صـنعتی در سـطح بنگاه‌های بزرگ وابسـته اسـت. در واقع یک بیان

هشدارآمیز است و براساس آن، معتقدیم که دولت دوازدهم در دو وزارتخانه اقتصاد و صنعت معدن و تجارت، و در کنار آن، وزارت تعاون کار و رفاه اجتماعی، چند برنامه مشخص و روشن را باید در دستور کار قرار دهد و از لیست‌های طولانی اولویت‌هایی که در وزارتخانه ها شاهد آن هستیم ، مثلا برای وزارت صنعت ۱۸ اولویت و برای وزارت اقتصاد ۱۰ اولویت بیان شده که باید از آن اولویت ها بپرهیزیم. بنابراین اولا ما به گواه شـــواهد علمی، هشـــت هفته رشـــد مثبت را تجربه کردیم اما همچنان و نزدیک به یک دهه است که نرخ رشد سرمایه گذاری در ایران منفی است و این بسیار بسیار خطرآفرین است. یعنی در بخش بزرگی از اقتصاد ما حتی در حد جبران استهلاک هم نتوانستیم رشد اقتصادی ایجاد کنیم.

۲- امروز بعضـــی بنگاه‌های بزرگ مثل ذوب آهن هیچ امیدی به برون رفت آن‌ها از بحران وجود ندارد. برای این که سال ۱۳۹۹ چیزی نزدیک به ۷۰۰ میلیارد تومان فقط در ماه، سود بانکی پرداخت می‌کردند. ذوب آهن خوشبختانه به سود عملیاتی رسیده است. یعنی ماه به ماه سود می‌دهد اما این هزینه مالی که برای ذوب آهن به چیزی حدود ۳ هزار و ۵۰۰ میلیارد تومان فقط بدهی بانکی افزایش پیدا کرده است. در همان سال بنگاهی مثل لوله سازی اهواز ۸۰ میلیارد تومان وام گرفته بود اما وام به علاوه سود بانکی انباشته به علاوه جریمه انباشته به حدود ۵۰۰ میلیارد تومان رسیده بود. بخش بزرگی از بنگاه‌های اقتصادی ما مساله شان ناشی از همین نرخ سود بانکی است که هزینه‌های مالی آنها را افزایش داده است .

۳- شوک دیگر، شوک خصوصی سازی است. از سال ۱۳۸۱ فکر می‌کنم که خصوصی سازی را آغاز کردیم، حدود ۲۰ درصد از آن خصوصی سازی‌هایی که به قیمت سال ۱۳۹۹، حدود ۱٤۰ هزار میلیارد تومان خصـــوصـــی کردیم، در دولت هشـــتم اتفاق افتاده بود. مبلغ ۸۳ هزار میلیارد تومان در دولت‌های نهم و دهم اتفاق افتاده و بقیه هم در دولت یازدهم. اما یک نکته مهم،آنکه آقای احمدی نژاد در طول ۸ سـال، ۸۳ هزار میلیارد تومان بنگاه های اقتصـــادی را واگذار کرده بود، اما ٦۰ درصـد واگذاری‌ها در سه ماه آخرش بوده است. یعنی نزدیک به ۵۰ هزار میلیارد تومان، در سه ماه، و این یعنی اگر کل دوره آقای احمدی نژاد را معادل یک ساعت قرار دهیم، اکثر خصوصی‌سازی‌ها در سه دقیقه آخر بود که می‌توانیم بگوییم خصوصی سازی در سه سوت. بخش عمده‌ای از این واگذاری‌ها، واگذاری‌های رد دیون به صـــندوق‌های بازنشـــستگی بوده، بخش بزرگی از بنگاه‌هایی که امروز به عنوان بنگاه‌های مشکل دار می‌شناسیم، محصول این خصوصی‌سازی نسنجیده و شتابزده است که بخشی از آن‌ها با فساد خیلی بزرگ هم همراه بوده است.

٤- یک نکته مهم دیگر، فناوری فرسوده و ناباب است. در طول ۱۲ سال گذشته تقریبا هیچ بنگاهی نتوانسته نوسازی صنعتی انجام دهد. البته ما بنگاه‌هایی داریم مثل پتروشیمی آبادان که ٦۰ سال است از عمر تکنولوژی و ماشین‌آلات آن می گذرد و کاملا باید اینها را جمع کرد و ریخت در کوره بلند ذوب آهن. از این دست موارد کم نیست، مثلا دخانیات. دخانیات ما سی درصد ضایعات دارد. در کنار هر ماشین، ۱۵ نفر می‌ایستند و با حدود ٦ هزار نفر، فکر می‌کنم ۱۲ میلیارد نخ سیگار تولید می‌کند. همین الان کارخانه‌ای است نزدیک کرج که با ۲۰۰ نفر، ده میلیارد نخ سیگار تولید می‌کند. استاندارد روز این است که با تولید ۲ درصد ضایعات ، باید با هر دستگاه، کمتر از دو نفر کار کنند .

منابع و ماخذ

۱- انتشارات مرکز اسناد انقلاب اسلامي ، تهران ۱۳۷۴.

۲- منابع جشن هاي ۲۵۰۰ ساله شاهنشاهي به روايت اسناد ساواك و دربار، شهريور ۱۳۷۷.

۳- نقش دولت هویدا در اقتصاد دهه چهل و پنجاه - https://faradeed.ir

۴ - پژوهشکده تاریخ معاصر- اسدالله اعلم - https://eitta.com/iichs.ir

۵- خاوری ، مدیرعامل سابق بانک ملی و متهم پرونده اختلاس بانکی – https://parsi.euronews.com

۶ – شرط اینترپل برای دستگیری مدیرعامل سابق بانک ملی ایران https:// www.mehrnews.com/news https://www.tabnak.ir/fa/tags/

۷- بابک زنجانی از فساد نفتی تا رهایی از اعدام - https://energypress.ir

۸ – تسویه حساب بزرگ‌ترین اختلاس نفتي ایران https://www.etemadnewspaper.ir

۹- عملکرد اقتصادی دولت محمود احمدی‌نژاد *

*www.khabaronline.ir/detail//Economy/political-economy

۱۰-مقالات اقتصادی مندرج در روزنامه ایران ، مهر و آبان ۱۳۹۲ . *

۱۱مقالات اقتصادي مندرج در روزنامه ايران ، آبان وآذر ۱۳۹۳. *

۱۲- مقالات اقتصادي مندرج در روزنامه ايران، آذر ، دي و بهمن ۱۳۹۳. *

۱۳- مقالات اقتصادی مندرج در رسانه ایران فروردین ۱۳۹۴. *

۱۴- مقالات اقتصادی مندرج در رسانه ایران تابستان ، پاییز و زمستان ۱۳۹۴. *

۱۵- مقالات اقتصادی مندرج در رسانه ایران بهار ۱۳۹۵. *

۱۶- مرکز آمار ایران و اطلاعات و آمار بانک مرکزی ایران. *

۱۷- خبرگزاری دانشجویان ایران (ایسنا) و رسانه های رکنا واکونومیست ایران. *

۱۸- مقالات اقتصادی وزارت علوم ایران سال ۱۳۹۸. *

۱۹- مطالعات اقتصادی و سیاسی بین المللی پاییز و زمستان سال ۱۳۹۹.

۲۰- تاثیرات رانتی بر تحقق حکمرانی مطلوب ، پژوهش ملی روابط بین المللی زمستان ۱٤۰۱ . *

۲۱- رویکرد اقتصاد سیاسی دوره ریاست جمهوری احمدی نژاد سال ۱۳۹۹. *

۲۲- مبارزه با فساد مالی در دولت دوازدهم، دی ۱٤۰۲.

۲۳- مروری بر فساد مالی نزدیکان احمدی نژاد ، اقتصاد آنلاین سال ۱۳۹۳.

۲٤- انحلال سازمان مدیریت و برنامه ریزی در دولت یازدهم ،اقدامی بحث بر انگیز در اقتصاد ایران.

۲۵- پرونده یک اختلاس در دولت دهم ، افشای تخلف مالی در یک پرونده ریلی مندرج در رسانه های ایران و ایران آنلاین.

۲۶- رکود اقتصادی ایران ، اخبار اقتصادی رسانه ایران. *

۲۷- برنامه های اقتصادی دولت های احمدی نژاد و روحانی، رسانه های دنیای اقتصاد و نگاه اقتصاد دان. *

۲۸ – تخلفات مالی در دوره ریاست جمهوری احمدی نژاد ، رسانه اقتصاد ۲٤.

۲۹- نگاهی به برخی از فسادهای مالی محیرالعقول در جمهوری اسلامی *ایران رسانه کارگر* .۲۰۱۸-۰۲

۳۰ – فساد سعید مرتضوی به روایت وکیل کارگران تأمین اجتماعی ، www.iscanews.ir/news .

۳۱- فساد مالی، ۳۲میلیاردی در وزارت علوم دولت احمدی‌نژاد *سپتامبر ۲۰۱۵* http://aftabnews.ir/fa/news

۳۲- بزرگ‌ترین فسادهای قرن در دولت های گذشته ،ا اکتبر ۲۰۱۹ ، www.sharghdaily.ir/News

۳۳- مفاسد اقتصادی در دولت یازدهم رکورد زده است https://kayhan.ir .

۳٤ – شاخص فساد اقتصادی در سال ۱۳۹۵ که اولین سال اجرای برجام محسوب می‌شود، به اوج خود رسید ، رسانه https://kayhan.ir/ .*

۳۵ – شیوع فساد در ساختارها از مشکلات اساسی اداره کشور **https://www.irna.ir/news**

۳٦- رکورد اختلاس در ایران شکست روزنامهٔ شرق، **۱۲ بهمن ۱۳۹۲ .**

http://www.isna.ir/news/ http://fararu.com/fa/news//

http://aftabnews.ir/fa/news/

۳۷- متهم فساد ٦/٦ میلیون یوروپی پتروشیمی پای میز محاکمه، *روزنامه اطلاعات2019-03 .*

۳۸- Record corruption scandal puts spotlight on Iranians in Iran, US Al-Monitor: The Pulse of the Middle East". www.al monitor.com. Retrieved 2021-.

۳۹- Iran : petrochemical corruption scandal grips the country. Corruption.Net. **دریافت‌شده در ۲-۱۱-۲۰۲۱**

٤۰- افشاگری وکیل سابق طبری : از مرخصی و اموال تا ارتباط دوباره با دانیال‌زاده | پایگاه خبری تحلیلی انصاف نیوز . ۱۴-۰۱-۲۰۲۳ .

٤۱ – جزئیات کیفرخواســـت و عنـاوین اتهـامی متهمـان پرونـده اکبر طبری اخبـار اجتمـاعی .خبرگزاری تسنیم، ۱۸ خرداد ۱۳۹۹.

٤۲ – طبری، معاون سابق صادق لاریجانی، به ۳۱ سال حبس محکوم شد، ۲۲ شهریور ۱۳۹۹.

۴۳ – افشاگری در پرونده سلطان قیر. **https://khabarfarsi.com**

٤٤ – سلطان سکه ، از زیر زمین سبزه‌میدان تا قاچاق عمده.

https://donya-e-eqtesad.com

۴۷ – افشای حقوق‌های غیر قانونی ۹ دستگاه اجرایی. https://www.javanonline.ir
https://donya-e-eqtesad.com

۴۸ – تکرار تورم نزدیک ۵۰ درصدی دولت سازندگی در دولت روحانی . * https://kayhan.ir

۴۹ – دولت روحانی رکورد تورم ربع قرن گذشته را شکست. *

https://www.rajanews.com//news

۵۰ – آمار تورم در ایران. * https://amarfact.com/ /inflation
statistics

۵۱ – افزایش قیمت طلا و ارز در بازار - شهریور ۱۳۹۶. * https://donya-e-eqtesad.com

۵۲- گزارش-آماری سایت طلاازقیمت های طلا سکه ارز آبان ۱۳۹۶. * https://www.tala.ir/news
https://www.afkarnews.com

۵۳- قیمت های طلا، دلار، سکه و ارز در بهمن ۱۳۹۶. https//:www.tasnimnews.com/fa/news

۵۴ – سیاست نادرست ارزی دلیل نابسامانی‌های کشور. https://www.eghtesadonline.com/fa/news

۵۵ – نگاهی به۶ابرچالش-اقتصادی . https://www.khabaronline.ir/news

۵۶- علل کاهشر شد ید اقتصادی. https://otaghiranonline.ir/news

۵۷- سه ریشه اصلی چالش‌های ۱۳۹۸. https://www.sarpoosh.com/economy/financenews

۵۸ – دلایل رشد اقتصادی پایین در ایران . https://farsnews.ir/FarsNews

۵۹- تاملی چند جانبه و مقوله فساد ، مرکز پژوهش های مجلس شورای اسلامی – گزارش دفتر مطالعات سیاسی و اقتصادی.

۶۰- فصلنامه مجلس و راهبرد – فساد اقتصادی و سیاسی بهار ۱۳۹۹